

בשורה גדולה ללומדי הדרך היהודית

"הדרך היהודית"

עם "אוצרות יהודים"
הפרש החדש, הבהיר והמדויק
בשפה ברורה ובלשון קצרה.

תורה, נביאים, כתובים,
משנה, שולחן ערוך,
עמוד הימי משנה ברורה
זוהר עם תרגום לשון הזוהר,
תהילים,
כתבי ברסלב.

פרויקט "תורה בשנה"
מהדורה מיוחדת
באותיות מאירות עיניים
מתאים ללמוד גם בסינעה.

אוצרות יהודים

לך לך

ז' חשוון עד י"ג חשוון תשפ"ז

לפי ימים

ארגונים יהודיים

בתוספת "הכל הנצח", דבר יום ביומו מרכיב "ק"זע"א

"אוצרות יהודים"

הביאור המיוחד שכבש בסערה
את ללומדי הדרך היהודית

יד ושם לעבר ה', ה"ר נחמן בן שמואל ליאני, מנמתי בדרך מצורה
י"א כסלו תשס"ח

חוברת תתמ"ב - שבת פרישת לך לך, ז' חשוון - י"ג חשוון תשפ"ז

אוצרות יהודים

גוטמכר 5 בני ברק 5138948
טל' 03-6186699 03-6186699
036186699X@gmail.com

להצטרפות - 03-6186699

ובעמודות "לנדרים פלטים"

ניתן להשיג באדי"ב:

Route 17M #515 Harriman, NY 10926
P: 845.476.8899 E: oitzreseyehidim@gmail.com

הָרִינִי מִקֶּשֶׁד אֶת עַצְמִי

בְּלִמּוּדִי/בְּתַפְלָתִי

לְכָל הַצַּדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּם שֶׁבְּדוֹרֵנוּ

וּלְכָל הַצַּדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּם שׁוֹכְנֵי עֶפְרַיִם

קְדוּשִׁים אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ הַמּוֹהַב

וּבְפֶרֶט לְרֵבֵנּוּ הַקְּדוֹשׁ

צַדִּיק יְסוֹד עוֹלָם

נַחֲל גִבֵּעַ מְקוֹד חֲכָמָה

רֵבֵנּוּ נַחֲמָן בֶּן פִּיגָא

זְכוּתוֹ תִּגַּן עָלֵינוּ אָמֵן

לך לך

לפי ימים • ז' חשוון עד י"ג חשוון תשפ"ז

הדף היומי עם פירוש אוצרות יהודים • נ"ך • משנה • שולחן ערוך • עמוד יומי משנה ברורה •
זוהר עם תרגום ללשון הזוהר • תהילים • כתבי ברסלב: ליקוטי מוהר"ן • ליקוטי הלכות • ספרי
רבינו על פי הסדר • ספר המידות • שמות הצדיקים • ליקוטי תפילות
פרשת השבוע ותיקון הכללי מופיעים בנפרד

נושאי הלימוד בחוברת ערוכים לפי ימות השבוע

בכל יום מרוכז חלק הלימוד השייך לאותו יום

הקש על היום הרצוי כדי לעבור אליו

יום שני

יום ראשון

יום רביעי

יום שלישי

יום שישי

יום חמישי

שבת קודש

לתיקון הכללי

לפרשת השבוע

ניווט בתוך החוברת

לחצו על הכפתורים למעבר מהיר בין הנושאים

חזרה לתוכן העניינים

לעמוד הקודם

לעמוד הבא

להצטרפות לקבלת החוברות

מעבר לארכיון החוברות

לחוברות מפרשות קודמות

בראשית יב דף-לך

אונקלוס נא

יב א וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-אַבְרָם לֵךְ-לְךָ
מֵאֶרֶץ וּמִמּוֹלַדְתְּךָ וּמִבֵּית אָבִיךָ אֶל-
הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲרָאָךְ: 1 וְאַעֲשֶׂה לְגֹי גָדוֹל
וְאֶבְרַכְךָ וְאֶגְדֹּלְהָ שְׁמִי וְהִיא בְרָכָה:
2 וְאֶבְרַכְהָ מִבְּרַכְיָךְ וּמִכָּל לֶחֶם אֹרֶז וּנְבִרְכּוּ
בָךְ כָּל מִשְׁפַּחַת הָאָדָמָה: 3 וְיִלְךְ אַבְרָם
כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלָיו יְהוָה וְיִלְךְ אִתּוֹ לוֹט
וְאַבְרָם בֶּן-חָמֵשׁ שָׁנִים וְשִׁבְעִים שָׁנָה
בָּצֵאתוֹ מִחָרָן: 4 וַיִּקַּח אַבְרָם אֶת-שָׂרִי
אִשְׁתּוֹ וְאֶת-לוֹט בֶּן-אָחִיו וְאֶת-כָּל-רְכוּשָׁם
אֲשֶׁר רָכְשׁוּ וְאֶת-הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר-עָשׂוּ בַּחֲרָן

רש"י

(א) דף לך. להנאתך ולטובתך ושם אעשה לגוי גדול וכאן אי אתה זוכה לבנים ועוד שאודיע טבעך בעולם: (ב) ואעשה לגוי גדול. לפי שהדרך גורמת לשלשה דברים ממעטת פריה ורביה וממעטת את הממון וממעטת את השם לכך הווקק לשלשה ברכות הללו שהבטיחו על הבנים ועל הממון ועל השם (ס"א) וזה ואגדלה שםך הריני מוסיף אתך על שםך שיעד עכשיו שםך אברם מכאן ואילך אברם ואברם עולה רמ"ח כנגד איבריו של אדם. ברש"י (ישן): ואברך. בממון. (ב"ר): והיה ברכה. הברכות נתונות בידך עד עכשיו היו בידי ברכתי לאדם ונח ומעכשיו אתה תברך את אשר תחפון. (ב"ר). ד"א ואעשה לגוי גדול זה שאומרים אלהי אברהם ואברך זה שאומרים אלהי יצחק. ואגדלה שםך זה שאומרים אלהי יעקב. יכול יהיו חותמין

בראשית יב דף-לך

אונקלוס נב

וַיֵּצְאוּ לָלֶכֶת אֶרֶץ כְּנָעַן וַיָּבֹאוּ אֶרֶץ
כְּנָעַן: 1 וַיַּעֲבֹר אַבְרָם בָּאָרֶץ עַד מְקוֹם שְׁכֵם
עַד אֵלּוֹן מוֹרָה וְהַכְנַעֲנִי אָז בָּאָרֶץ: 2 וַיֹּרָא
יְהוָה אֶל-אַבְרָם וַיֹּאמֶר לוֹרְעֶךָ אִתְּךָ
הָאָרֶץ הַזֹּאת וַיְבִין שֶׁם מִזְבֵּחַ לַיהוָה
הִנְרָאָה אֵלָיו: 3 וַיַּעֲתֵק מִשְׁם הַהֵרָה מִקְדָּם
לְבֵית-אֵל וַיֵּט אֹהֶלָה בֵּית-אֵל מִים וְהָעִי
מִקְדָּם וַיְבִין שֶׁם מִזְבֵּחַ לַיהוָה וַיִּקְרָא בְּשֵׁם
יְהוָה: 4 וַיִּסַּע אַבְרָם הָלוֹךְ וְנָסוּעַ הִגְבָּה: 5
וַיְהִי רָעַב בָּאָרֶץ וַיֵּרֶד אַבְרָם מִצְרִימָה
אֶל וַפְרֹסָה לְמִשְׁכְּנָהּ בֵּית אֵל מִמְּעֶרְכָּהּ וַיִּבְנֶה תֶּמֶן מִדְּבָרָה קָדָם יְיָ וַצִּלִּי
בְּשָׂמָה דִּי: 6 וַנְטִיל אַבְרָם אֶזְיִל וְנָטִיל לְדְרוֹמָא: 7 וַיְהִי כִפְנָא בָּאָרֶץ וַיַּחַת אַבְרָם

רש"י

עשאו (ולכן כתיב אשר עשו) ופשוטו של מקרא עבדים ושפחות שקנו להם כמו עשה את כל הכבוד הזה לשון קנין וישראל עושה חיל לשון קונה וכונס: (ו) ויעבור אברם בארץ. נכנס לתוכה: עד מקום שכם. להתפלל על בני יעקב כשיבואו להלחם בשכם: אֵלּוֹן מוֹרָה. היא שכם הראהה הר גריזים והר עיבל ששם קבלו ישראל שבועת התורה: והכנעני אז בארץ. היה הולך וכובש את ארץ ישראל מזרעו של שם שבחלקו של שם נפלה כשחלק נח את הארץ לבניו שנאמר ומלכי צדק מלך שלם לפיכך ויאמר אל אברם לורעך אתן את הארץ הזאת עתיד אני להחזירה לבניך שהם מזרעו של שם: (ז) ויבן שם מִזְבֵּחַ. על בשורת הזרע ועל בשורת א"י:

אתתה וית לוט בר אחיה וית כל-קנניהון די קנו וית נפשתא די שעבידו לאורימא בתרן ונפקו למיזל לארעא דכנען ואתו לארעא דכנען ויעבר אברם בארעא עד אטר שכם עד מישר מרה וכנענאה ככן בארעא: ואתגלי יי לאברם ואמר לבניך אתון ית ארעא דרא ויבנא תמן מדבא קדם יי דאתגלי לה: ח ואסתלק מתמן לטורא ממדנח לבית

אל ופרסה למשכנה בית אל ממערבא וצי ממדנחא ויבנא תמן מדבא קדם יי וצלי בשמא דיי: ט ונטיל אברם אזיל ונטיל לדומא: י והיה כפנא בארעא ויחת אברם

(ח) ויעתק משם. אהלו: מקדם לבית א"י. כמזרחא של בית אל נמצאת בית אל במערבו הוא שנא' בית אל מים: אהלה. אהלה כתיב בתחלה נטע את אהל אשתו ואח"כ את שלו. (ב"ר): ויבן שם מִזְבֵּחַ. נתנבא שעתידין בניו להכשל שם על עון עכן והתפלל שם עליהם: (ג) הָלוֹךְ וְנָסוּעַ. לפריקים יושב כאן חדש או יותר ונוסע משם ונוטה אהלו במקום אחר וכל מסעיו הגבה ללכת לדומה של ארץ ישראל והיא לצד ירושלים (פ"י) ירושלים היה באמצע העולם וסוף א"י. כ"פ בישיעה) שהיא בחלקו של יהודה שנטלו בדומה של ארץ ישראל הר המוריה שהיא נחלתו (ב"ר): (י) רָעַב בָּאָרֶץ. באותה הארץ לבדה לנסותו אם ייהרהר אחר דבריו של הקב"ה שאמר לו ללכת אל ארץ כנען

בראשית יב דף-לך

אונקלוס נג

לְגֹרֶשׁ שָׁם כִּי־כָבֵד הָרַעַב בְּאֶרֶץ: יא וְהָיָה
כַּאֲשֶׁר הִקְרִיב לָבוֹא מִצְרִימָה וַיֹּאמֶר אֶל־
שְׂרֵי אֲשֶׁתּוֹ הִנֵּה־נָא יֵדְעָתִי כִּי אִשָּׁה יִפְתָּ־
מִרְאֵה אֶת: יב וְהָיָה כִּי־יֵרָאוּ אֶתְךָ הַמִּצְרִים
וַאֲמָרוּ אֲשֶׁתּוֹ זֹאת וַהֲרָגוּ אֹתִי וְאַתָּה יָחִיד:
יג אֲמַרְי־נָא אֲחֹתִי אֵת לְמַעַן יִיטַב־לִי
כַּעֲבוּרְךָ וְחִיתָה נַפְשִׁי בְּגִלְגָּלְךָ: שני ד וְהָיָה
כַּבּוֹא אֲבָרָם מִצְרִימָה וַיֵּרְאוּ הַמִּצְרִים אֶת־
הָאִשָּׁה כִּי־יָפָה הִוא מְאֹד: טו וַיֵּרְאוּ אֹתָהּ
שְׂרֵי פֶרְעָה וַיְהַלְלוּ אֹתָהּ אֶל־פֶּרְעָה וַתִּקַּח
הָאִשָּׁה בֵּית פֶּרְעָה: טז וְלֹאֲבָרָם הֵיטִיב
בַּעֲבוּרָהּ וַיְהִי־לוֹ צֶאֱן־וּבִקָּר וַחֲמֹרִים
וַעֲבָדִים וּשְׁפָחוֹת וְאַתְנֹת וּגְמָלִים: יז וַיִּגַּעַ
יְהוָה אֶת־פֶּרְעָה נֹגְעִים גְּדֹלִים וְאֶת־בֵּיתוֹ
צֶאֱן וְתוֹרִין וְחֲמֹרִין וַעֲבָדִין וְאִמָּהֶן וְאֶתְנֹן וְגַמְלִין: יח וַאֲחֵי יי על פֶּרְעָה מִכְתָּשִׁין

רש"י

ועכשיו משיאו לצאת ממנה: (יא) הנה נא
ידעתי מדרש אגדה עד עכשיו לא הכיר בה
מתוך צניעות שבשניהם ועכשיו הכיר בה על
ידי מעשה. ד"א מנהג העולם שע"י טרחה
הדרך אדם מתבזה וזאת עמדה ביפופיה
ופשוטו של מקרא הנה נא הגיע השעה שיש
לדאוג על פיך ידעתי זה ימים רבים כי יפת
מראה את ועכשיו אנו באים בין אנשים
שחורים ומכוערי אחיהם של כושים ולא

בראשית יג דף-לך

אונקלוס נד

עַל־דְּבַר שְׂרֵי אִשָּׁת אֲבָרָם: יא וַיִּקְרָא פֶּרְעָה
לְאֲבָרָם וַיֹּאמֶר מַה־זֹּאת עֲשִׂיתָ לִּי לָמָּה
לֹא־הַגַּדְתָּ לִּי כִּי אֲשַׁתְּךָ הִוא: יב לָמָּה
אֲמַרְתָּ אֲחֹתִי הִוא וְאִקַּח אֹתָהּ לִי לְאִשָּׁה
וְעַתָּה הִנֵּה אֲשַׁתְּךָ קַח וְלֹךְ: יג וַיֵּצֵא עֲלָיו
פֶּרְעָה אֲנָשִׁים וַיִּשְׁלַחוּ אוֹתוֹ וְאֶת־אֲשֶׁתּוֹ
וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־לוֹ: יד וַיַּעַל אֲבָרָם
מִמִּצְרַיִם הִוא וְאֲשֶׁתּוֹ וְכָל־אֲשֶׁר־לוֹ וְלוֹט
עִמּוֹ הַנֶּגְבָּה: טו וְאֲבָרָם כָּבֵד מְאֹד בְּמִקְנֵה
בַּבְּסָף וּבַזֶּהָב: טז וַיֵּלֶךְ לְמִסְעָיו מִנֶּגֶב וְעַד־
בֵּית־אֵל עַד־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־הָיָה שָׁם אַהֲלָה
בְּתַחֲלָה בֵּין בֵּית־אֵל וּבֵין הָעֵי: יז אֶל־
מָקוֹם הַמְּזֻבָּח אֲשֶׁר־עָשָׂה שָׁם בְּרֹאשֹׁנָה
מִדְּרוֹמָא וְעַד בֵּית אֵל עַד אֶתְרָא דְּפָרְסָה תַּמָּן לְמִשְׁכְּנָה בְּקִדְמִיתָא בֵּין בֵּית אֵל וּבֵין
עֵי: יח לְאֶתֶר מִדְּבָקָא דִּי עָבַד תַּמָּן בְּקִדְמִיתָא וְצִלִּי תַּמָּן אֲבָרָם בְּשָׂמָא דִּי:

רש"י

הנגבה להר המוריה ומכל מקום כשהוא
הולך ממצרים לארץ כנען מדרום לצפון הוא
מהלך שארץ מצרים בדרומה של ארץ ישראל
כמו שמוכיח במסעות ובגבוליה הארץ: (ב)
כבד מאד. טעון משאות: (ג) וַיַּעַל לְמִסְעָיו
כשחזר ממצרים לארץ כנען היה הולך ולן
באכסניות שלן בהם בהליכתו למצרים למדך
דרך ארץ שלא ישנה אדם מאכסניא שלו.
ד"א בחזרתו פרע הקפותיו: מנגב. ארץ
מצרים בדרומה של ארץ כנען: (ד) אֲשֶׁר

בראשית יג דף-ל

אונקלוס

וּיקרא שם אברם בשם יהוה: שְׁמִי ה' וגם-
לְלוֹט הֵחָלָךְ אֶת-אֲבִרָם הִיא צֶאֱן וּבִקָּר
וְאֵהָלִים: וְלֹא-נִשְׂא אֹתָם הָאָרֶץ לִשְׁבַת
יָחִידוּ כִּי-הָיָה רִבּוּשָׁם רָב וְלֹא יָכֻלוּ לִשְׁבַת
יָחִידוּ: וַיְהִי-רִיב בֵּין רָעִי מִקְנֵה-אֲבִרָם וּבֵין
רָעִי מִקְנֵה-לוֹט וְהַפְּנַעְנִי וְהַפְּרָזִי אֲזִי יֹשֵׁב
בְּאֶרֶץ: ה' וַיֹּאמֶר אֲבִרָם אֶל-לוֹט אֶל-נָא
תְּהִי מְרִיבָה בֵּינִי וּבֵינֶךָ וּבֵין רָעִי וּבֵין רָעִיךָ
כִּי-אֲנָשִׁים אֲחִים אֲנַחְנוּ: ה' הֲלֹא כָל-הָאָרֶץ
לִפְנֶיךָ הִפְרָד נָא מֵעָלֵי אִם-הַשְׂמָאֵל
וְאִימָנָה וְאִם-הַיְמִין וְאִשְׁמָאִילָה: וַיִּשְׂא-
לוֹט אֶת-עֵינָיו וַיֵּרָא אֶת-כָּל-כְּבֹד הֵיכָל
אִם אֶת לְצַפּוֹנָא אָנָּא לְדְרוֹמָא וְאִם אֶת לְדְרוֹמָא אָנָּא לְצַפּוֹנָא: וַיִּזְקַף לוֹט יָת עֵינָיו
וַיַּחֲזֵא יָת כָּל-מִישַׁר יִרְדְּנָא אֲרִי כְּלָה בֵּית שְׁקִנָּא קְדָם דְּחַבֵּל יִי יָת סְדוֹם וְיָת עַמּוֹרָה
רש"י

עשה שם בראשונה ויקרא שם. ואשר קרא
שם אברם בשם ה'. וגם יש לומר ויקרא שם
עכשיו בשם ה': (ח) הֵחָלָךְ אֶת אֲבִרָם. מי גרם
שהיה לו זאת הליכתו עם אברם: (ו) וְלֹא
נִשְׂא אֹתָם. לא היתה יכולה להספיק מרעה
למקניהם ולשון קצר הוא וצריך להוסיף עליו
כמו ולא נשא אותם מרעה הארץ לפיכך
כתב ולא נשא בלשון זכר: (ז) וַיְהִי רִיב. לפי
שהיו רועיו של לוט רשעים ומרעים בהמתם
בשדות אחרים ורועי אברם מוכיחים אותם
על הגול והם אומרים נתנה הארץ לאברם ולו
אין יורש ולוט יורשו ואין זה גול והכתוב

בראשית יג דף-ל

אונקלוס

כִּי כָלָה מִשְׁקָה לִפְנֵי שַׁחַת יְהוָה אֶת-
סְדוֹם וְאֶת-עַמּוֹרָה כְּגֹן-יְהוָה בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם
בְּאֵכָה צַעַר: ה' וַיִּבְחַר-לוֹ לוֹט אֶת כָּל-כְּבֹד
הֵיכָל וַיִּסַּע לוֹט מִקְדָּם וַיִּפְרְדּוּ אִישׁ מֵעַל
אֲחִיו: ה' אֲבִרָם יֹשֵׁב בְּאֶרֶץ-כְּנָעַן וְלוֹט יֹשֵׁב
בְּעָרֵי הַכְּפָר וַיֵּאֱהֵל עַד-סְדוֹם: ה' וְאִנְשֵׁי
סְדוֹם רָעִים וְחַטָּאִים לַיהוָה מְאֹד: ה' וַיְהִי־הָ
אָמַר אֶל-אֲבִרָם אַחֲרֵי הִפְרַד-לוֹט מֵעַמּוֹ
שָׂא-נָא עֵינֶיךָ וּרְאֵה מִן-הַמָּקוֹם אֲשֶׁר-
אָתָּה שָׁם צַפְנָה וּנְגִיבָה וּקְדָמָה וַיִּמָּוֶה: ה' כִּי
אֶת-כָּל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-אָתָּה רֹאֶה לָךְ
אֶתְנַנָּה וְלוֹרְעָךָ עַד-עוֹלָם: ה' וְשַׁמְתִּי אֶת-
זֶרְעֶךָ כַּעֲפַר הָאָרֶץ אֲשֶׁר | אִם-יֹכֵל אִישׁ
לְמִנּוֹת אֶת-עַפְרָה הָאָרֶץ גַּם-זֶרְעֶךָ יִמָּנֶה:
ה' וַאֲשֶׁר־יָת בְּנֶיךָ סְגִיאִין כַּעֲפָא דְאַרְעָא כְּמָה דְלִית אֲפָשֵׁר לְגַבַּר לְמַמְנֵי יָת עַפְרָא

רש"י

ה'. לאילנות: כארץ מצרים לזרעים: באכה
צער. עד צער. ומ"א דורשו לגנאי על שהיו
שטופי זמה בחר לו לוט בשכנות במסכת
הוריות: (יא) כְּבֹד. מישור כתרוממו: מקדָם.
נסע מאצל אברם (פסוק) והלך לו למערבו של
אברם נמצא נוסע ממזרח למערב. ומדרש
אגדה הסיע עצמו מקדמונו של עולם אמר אי
אפשי לא באברם ולא באלהיו: (יב) וַיֵּאֱהֵל.
נטע אהלים לרועיו ולמקנהו עד סדום: (יג)

ואנשי סדום רעים. ואעפ"כ לא נמנע לוט
מלשכון עמהם. ורבותינו למדו מכאן שם
רשעים ירקב: רעים. בגופם: וחמאים.
בממונם: דה' מֹאד. יודעים רבונם ומתכוונים
למרוד בו: (יד) אַחֲרֵי הִפְרָד לוֹט. כל זמן
שהרשע עמו היה הדבור פורש ממנו: (ולעיל
שהיה לוט אצלו וכתבי וירא ה' אל אברם באותה שעה כשר היה
וק"ל): (טז) אֲשֶׁר אִם יֹכֵל אִישׁ. כשם שאי
אפשר לעפר לימנות כך זרעך לא ימנה:

בראשית יד לך-לך

אונקלוס נז

י קום התהלך בארץ לארצה ולרחבה כי
לך אתננה: ^י ויאהל אברם ויבא וישב
באלני ממרא אשר בחברון ויבן שם
מזבח ליהוה: ^פ רביעי יד ^א ויהי בימי
אמרפל מלך-שנער אריוף מלך אלסר
פדרלעמר מלך עילם ותדעל מלך גוים:
^ז עשו מלחמה את-ברע מלך סדם ואת-
ברשע מלך עמרה שנאב ^א מלך אדמה
ושמאבר מלך צבויים ומלך בלע היא-
צער: ^ז כל-אלה חברו אל-עמק השדים
הוא ים המלח: ^ה שתים עשרה שנה עבדו
את-פדרלעמר ושלש-עשרה שנה מרדו:
^ה ובארבע עשרה שנה בא כדרלעמר
והמלכים אשר אתו ויכו את-רפאים

חקלצא הוא אתר ימא דמלחא: ^ד תרתי עשרי שנין פלחו ית כדרלעומר ותלת עשרי
שנין מרדו: ^ה ובארבע עשרי שנין אתא כדרלעומר ומלכא דעמה ומחו ית גברא
רש"י

(יח) ממרא. שם אדם: (א) אמרפל. הוא נמרוד
שאמר לאברהם פול לתוך כבשן האש: מלך
גוים. מקום יש ששמו גוים על שם שנתקבצו
שמה מכמה אומות ומקומות והמליכו איש
עליהם ושמו תדעל. ב"ר: (ב) ברע. רע
לשמים ורע לבריות: ברשע. שנתעלה
ברשעו: שנאב. שונא אביו שבשמים:
שמאבר. שם אבר לעוף ולקפוץ ולמרוד
בהקב"ה: בלע. שם העיר: (ג) עמק השדים.

בראשית יד לך-לך

אונקלוס נח

בעשתרת קרנים ואת-הזוים בהם ואת
האימים בשוה קריתים: ^ו ואת-החרי
בהררם שעיר עד איל פארן אשר על-
המדבר: ^ו וישבו ויבאו אל-עין משפט הוא
קדש ויכו את-כל-שדה העמלקי וגם את-
האמרי הישב בחצצן תמר: ^ה ויצא מלך-
סדם ומלך עמרה ומלך אדמה ומלך
צבויים ומלך בלע הוא-צער ויערכו אתם
מלחמה בעמק השדים: ^ז את כדרלעמר
מלך עילם ותדעל מלך גוים ואמרפל
מלך שנער ואריוף מלך אלסר ארבעה
מלכים את-החמשה: ^ו ועמק השדים
בארת בארת חמר וינסו מלך-סדם

דעילם ותדעל מלכא דעממין ואמרפל מלכא דבבל ואריוף מלכא דאלסר ארבעה
מלכין לקבל חמשא: ^ו ומישר חקלצא בירין בירין מסקין חמרא וערקו מלכא

רש"י

מלכים: זוים. הם זמזומים: (ו) בהררם. בהר
שלהם: איל פארן. כתרגומו מישור. ואומר
אני שאין איל לשון מישור אלא מישור של
פארן איל שמו ושל ממרא אלוני שמו ושל
ירדן ככר שמו ושל שטים אבל שמו אבל
השטים וכן בעל גד בעל שמו וכלם
מתורגמין מישור וכל אחד שמו עליו: ע"ז
המדבר. אצל המדבר כמו ועליו מטה מנשה:
(ז) עין משפט הוא קדש. ע"ש העתיד
שעתידין משה ואהרן להשפט שם על עסקי

אותו העין והם מי מריבה. ואונקולוס תרגמו
כפשוטו מקום שהיו בני המדינה מתקבצים
שם לכל משפט: שדה העמלקי. עדיין לא
נולד עמלק ונקרא על שם העתיד: בחצצן
תמר. הוא עין גדי מקרא מלא בדברי הימים
(ב' כג) ביהושפט: (ט) ארבעה מלכים וגו'.
ואעפ"כ נצחו המועטים להודיעך שגבורים
היו ואעפ"כ לא נמנע אברהם מלרדוף
אחריהם: (י) בארות בארות חמר. בארות
הרבה היו שם שנותלים משם אדמה לטיט

בראשית יד לך-לך

אונקלוס נט

ועמרה ופלוי שמה והנשאים הרה נסו:
 י' ויקחו את כל רכש סדם ועמרה ואת
 כל אכלם וילכו: י' ויקחו את לוט ואת
 רכשו בן אחי אברם וילכו והוא יושב
 בסדם: י' ויבא הפליט ויגד לאברם העברי
 והוא שכן באלני ממרא האמרי אחי
 אשבל ואחי ענר והם בעלי ברית אברם:
 י' וישמע אברם כי נשבה אחיו וירק את
 חניכיו וילידי ביתו שמונה עשר ושלוש
 דענר ואנני אנשי קנמה דאברם: י' וישמע אברם אחיה ורזי ית

רש"י

של בנין ומ"א שהיה הטיט מוגבל בהם
 ונעשה נס למלך סדם שיצא משם לפי שהיו
 באומות מקצתן שלא היו מאמינים שניצל
 אברהם מאור כשדים מכבשן האש וכיון
 שיצא זה מן החמר אמרנו באברהם מפרע:
 הרה נסו. הרה נסו. הרה כמו להר כל תיבה
 שצריכה למ"ד בתחלתה הטיל לה ה"א
 בסופה. ויש חילוק בין הרה לההרה שה"א
 שבסוף התיבה עומדת במקום למ"ד
 שבראשה אבל (ס"א וז) אינה עומדת במקום
 למ"ד (ס"א לנקוד) ונקודה פתח תחתיה והרי
 הרה כמו להר או כמו אל הר ואינו מפרש
 לאיזה הר אלא שכל א' נס באשר מצא הר
 תחלה וכשהוא נותן ה"א בראשה לכתוב
 ההרה או המדברה פתורנו כמו אל ההר או
 כמו לההר ומשמש לאותו הר הידוע ומפורש
 בפרשה: (יב) והוא יושב בסדם. מי גרם לו
 זאת ישיבתו בסדם: (יג) ויבא הפליט. לפי

בראשית יד לך-לך

אונקלוס ס

מאות וירדף עד-דן: טו ויחלק עליהם
 לילה הוא ועבדיו ויבס וירדפם עד חובה
 אשר משמאל לדמשק: טז וישב את כל
 הרכש וגם את לוט אחיו ורכשו השיב וגם
 את הנשים ואת העם: י' ויצא מלך סדם
 לקראתו אחרי שובו מהפוז את
 בדרלעמר ואת המלכים אשר אתו אל
 עמק שזה הוא עמק המלך: י' ומלכי צדק
 מלך שלם הוציא לחם ויין והוא כהן לאל
 עליון: י' ויברכהו ויאמר ברוך אברם לאל
 עליון קנה שמים וארץ: י' וברוך אל עליון
 אשר מגן צריך בידך ויתן לו מעשר

רש"י

גימטריא של שמו: עד דן. שם תשש כחו
 שראה שעתידין בניו להעמיד שם עגל: (טז)
 ויחלק עליהם. לפי פשוטו סרס המקרא ויחלק
 הוא ועבדיו עליהם לילה כדרך הרודפים
 שמתפלגים אחר הנרדפים כשבורחים זה
 לכאן וזה לכאן: לילה. כלומר אחר שחשכה
 לא נמנע מלרדפם. ומ"א שנחלק הלילה
 ובחצות הראשון נעשה לו נס וחציו השני
 נשמר ובא לו לחצות לילה של מצרים: עד
 חובה. אין מקום ששמו חובה ודן קורא חובה
 ע"ש עבודת אלילים שעתידה להיות שם: (יז)
 עמק שזה. כך שמו ותרגמו למישר מפנא
 פנוי מאילנות ומכל מכשול: עמק המלך. בית
 ריסא דמלכא בית ריס א' שהוא שלשים קנים
 שהיה מיוחד למלך לצחק שם. ומ"א עמק
 שהושוו שם כל האומות והמליכו את אברהם
 עליהם לנשיא אלהים ולקצין: (יח) ומלכי
 צדק. מ"א הוא שם בן נח: לחם ויין. כך
 עושים ליגעי מלחמה והראה לו שאין בלבו
 עליו על שהרג את בניו. ומ"א רמז לו על
 המנחות ועל הנסכים שיקריבו שם בניו: (יט)
 קנה שמים וארץ. כמו עושה שמים וארץ על
 ידי עשייתן קנאן להיות שלו: (כ) אשר מגן.
 אשר הסגיר. וכן אמגנך ישראל: ויתן לו.

בראשית טו דף-לך

אונקלוס סא

מפל: חמישי כא ויאמר מלך-סדם אל-
אברם תן לי הנפש והרכש קח-לך:
ב ויאמר אברם אל-מלך סדם הרמתי ידי
אל-יהוה אל עליון קנה שמים וארץ:
ג אם-מחוט ועד שרוף-נעל ואם-אקה
מפל-אשר-לך ולא תאמר אני העשרתי
את-אברם: ד בלעדי רק אשר אכלו
הנערים וחלק האנשים אשר הלכו אתי
ענר אשבל וממרא הם יקחו
חלקם: ט טו א אחר | הדברים האלה
היה דבר-יהוה אל-אברם במחזה לאמר
אל-תירא אברם אנכי לך שוכר:
זי לאברם בנבואה למימר לא תדחל אברם מימרי תקוף לך אגרף סגי לחדא:

רש"י

אברם: מעשר מכל אשר לו לפי שהיה כהן:
(כא) תן לי הנפש. (הנפיש מן) השבי שלי
שהצלת החזר לי הגופים לבדם: (כב) הרמתי
ידי לשון שבועה. מרים אני את ידי לאל
עליון וכן בי נשבעתי נשבע אני וכן נתתי
כסף השדה קח ממני נותן אני לך כסף השדה
וקחהו ממני: (כג) אם מחוט ועד שרוף נעל.
אעכב לעצמי מן השבי: ואם אקה מכל אשר
לך. ואת לתת לי שכר מבית גנוזך לא אקה:
ולא תאמר וגו'. שהקב"ה הבטיחני לעשרתי
שנאמר ואברכך וגו': (כד) הנערים. עבדי
אשר הלכו אתי ועוד ענר אשכול וממרא וגו'.
אע"פ שעבדי נכנסו למלחמה שנאמר הוא

בראשית טו דף-לך

אונקלוס סב

הרבה מאד: ז ויאמר אברם אדני יהוה
מה-תתן לי ואנכי הולך עירי ובן-משק
ביתי הוא דמשק אליעזר: ח ויאמר אברם
הן לי לא נתתה זרע והנה בן-ביתי יורש
אתי: ט והנה דבר-יהוה אליו לאמר לא
יירשך זה כי-אם אשר יצא ממעיך הוא
יירשך: י ויצא אתו החוצה ויאמר הפט-
נא השמימה וספר הכוכבים אם-תוכל
לספר אתם ויאמר לו פה יהיה זרעך:
יא והאמן ביהוה ויחשבה לו צדקה: יב
ויאמר אליו אני יהוה אשר הוצאתיך
מאור פשדים לתת לך את-הארץ הזאת
יג ואמר לה אנה יי די אפקתך מאורא דכשדאי למתן לך ית ארעא הדא למירתה:

רש"י

שהרגת ומה שאתה דואג על קבול שכרך
שכרך הרבה מאד: (ז) הולך עירי. מנחם בן
סרוק פירשו לשון יורש וחבר לו ער ועונה
עירי בלא יורש כאשר תאמר ובכל תבואתי
תשרש תעקר שרשיה כך לשון עירי חסר
בנים ובלע"ז דושפנטי". ולי נראה ער ועונה
מגורת ולבי ער ועירי לשון חרבן וכן ער
ערו. וכן ערות יסוד וכן ערער תתערער. וכן
כי ארזה ערה: ובן משק ביתי. כתרגומו שכל
ביתי ניוון על פיו כמו ועל פיך ישק
אפוטרופא שלי ואילו היה לי בן היה בני
ממונה על שלי: דמשק. לפי התרגום מדמשק
היה ולפי מדרש אגדה שדרך המלכים עד

בראשית טו דף-לך

אונקלוס סג

לְרִשְׁתָּהּ: ^ח וַיֹּאמֶר אֲדָנִי יְהוָה בְּמָה אֲדַע כִּי אִירְשֶׁנָּה: ^ט וַיֹּאמֶר אֵלָיו קַח לִי עֵגְלָה מְשֻׁלֶּשֶׁת וְעֵז מְשֻׁלֶּשֶׁת וְאֵיל מְשֻׁלֶּשֶׁת וְתֹר וְגֹזֵל: וַיִּקַּח לוֹ אֶת-כָּל-אֵלֶּה וַיִּבְתֵּר אֹתָם בְּתוֹךְ וַיִּתֵּן אִישׁ-בְּתָרוֹ לַקְרָאת רַעְיוֹ וְאֶת-הַצֹּפֵר לֹא בָתֵּר: ^י וַיֵּרֶד הָעֵיט עַל-הַפְּגָרִים וַיֵּשֶׁב אֹתָם אֲבָרָם: ^י וַיְהִי הַשֶּׁמֶשׁ

פִּלְגָיָא (גירסת רש"י: פִּלְגָיָא) וַאֲפָרָה יְתָהוֹן אֲבָרָם: ^י וַהֲוֹת שְׁמַשָּׁא לְמִיעֵל וְשִׁנְתָּא עוֹפָא לֹא פִלְגִי: וַיִּנְחַת עוֹפָא עַל

רש"י

שאל לו את ואמר לו במה אדע: ויחשבה לו צדקה. הקב"ה חשבה לאברם לזכות ולצדקה על האמונה שהאמין בו. ד"א במה אדע לא שאל לו את אלא אמר לפניו הודיעני באיזה זכות יתקיימו בה אמר לו הקב"ה בזכות הקרבנות: (ט) עֵגֶל מְשֻׁלֶּשֶׁת. ג' עגלים רמז לג' פרים פר יום הכפורים ופר העלם דבר של צבור ועגלה ערופה: וְעֵז מְשֻׁלֶּשֶׁת. רמז לשעיר הנעשה בפנים ושעירי מוספין של מועד ושעיר חטאת יחיד: וְאֵיל מְשֻׁלֶּשֶׁת. אשם ודאי ואשם תלוי וכבשה של חטאת יחיד: וְתֹר וְגֹזֵל. תור ובן יונה: (י) וַיִּבְתֵּר אֹתָם. חלק כל אחד לב' חלקים ואין המקרא יוצא מידי פשוטו לפי שהיה כורת ברית עמו לשמור הבטחתו להוריש ולבניו את הארץ כדכתיב ביום ההוא כרת ה' את אברם ברית לאמר וגו' ודרך כורתי ברית לחלק בהמה ולעבדו בין בתריה כמה שנאמר העובדים בין בתרי העגל אף כאן תנור עשן ולפיד אש אשר עבר בין הגזרים הוא שלוחו של שכניה

בראשית טו דף-לך

אונקלוס סד

לְבֹא וְתִרְדְּמָה נִפְלָה עַל-אֲבָרָם וַהֲנָה אִימָה חֲשֵׁכָה גְדֹלָה נִפְלָת עָלָיו: ^י וַיֹּאמֶר לְאֲבָרָם יָדַע תִּדַּע כִּי-גֵר אֶהְיֶה וְרַעַף בְּאַרְצִי לֹא לָהֶם וְעַבְדּוּם וְעַנּוּ אֹתָם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה: ^י וְגַם אֶת-הַגּוֹי אֲשֶׁר יַעֲבֹדוּ דָן אֲנִי וְאַחֲרֵי-כֵן יֵצְאוּ בְּרַכְשׁ גָּדוֹל: ^י וְאַתָּה תָּבוֹא אֶל-אֲבֹתֶיךָ בְּשָׁלוֹם תִּקְבֹּר בְּשִׁיבָה טוֹבָה: ^י וְדֹר רְבִיעִי יָשׁוּבוּ הֵנָּה כִּי לֹא-שָׁלֵם עֹן הָאָמִרִי עַד-הֵנָּה: ^י וַיְהִי הַשֶּׁמֶשׁ

רְבִיעֵאָה יְתוּבֹן הָכָא אַרְי לֹא שְׁלִים חוּכָא דְאַמְרָאָה עַד כְּעֵן: ^י וַהֲוֹת שְׁמַשָּׁא עַלְת וְקַבְלָא הֵנָּה וְהָא תַנּוּר דְתַנּוּ וְכַעֲזֹר דְאַשָּׁא דִי עֲדָא בֵין פִּלְגָיָא הָאֵלִין:

רש"י

גליות: (יג) כי גר יהיה ורעך. משנולד יצחק עד שיצאו ישראל ממצרים ד' מאות שנה. כיצד יצחק בן ששים שנה כשנולד יעקב ויעקב כשירד למצרים אמר ימי שני מגורי שלשים ומאת שנה הרי ק"צ ובמצרים היו מאתים ועשר כמנין רד"ו הרי ת' שנה. וא"ת במצרים היו ד' מאות הרי קהת מיורדי מצרים היה צא וחשוב שנותיו של קהת ושל עמרם ושמונים של משה שהיה כשיצאו ישראל ממצרים אין אתה מוצא אלא שלש מאות וחמשים ואתה צריך להוציא מהן כל השנים שחי קהת אחר לידת עמרם ושחי עמרם אחר לידת משה: **בארץ לא חָם** ולא נאמר בארץ מצרים אלא לא להם ומשנולד יצחק ויגר אברם וגו'. ויגר יצחק בגור ויעקב גר בארץ חם לגור בארץ באנו: (יד) **וְגַם אֶת**

הגוי. וגם לרבות את הד' מלכיות שאף הם כלים על ששעבדו את ישראל: דן **אנכי**. בעשר מכות: **ברכוש גדול**. כממון גדול כמו שנא' וינצלו את מצרים: (טו) **וְאַתָּה תָּבֹא**. ולא תראה כל אלה: **אל אבותיך**. אביו עבודה זרה והוא מבשרו שיבא אליו למדך ששעה תרח תשובה: **טובה**. בשרו שיעשה ישמעאל תשובה בימיו ולא יצא עשו לתרבות רעה בימיו ולפיכך מת ה' שנים קודם זמנו ובו ביום מרד עשו: (טז) **וְדֹר רְבִיעִי**. לאחר שיגלו למצרים יהיו שם ג' דורות והרביעי ישובו לארץ והוא לפי שבארץ כנען היה מדבר עמו וכתר ברית זו כדכתיב לתת לך את הארץ הזאת לרשתה וכן היה יעקב ירד למצרים צא וחשוב דורותיו יהודה פרץ וחצרון וכלב בן חצרון מבאי

בראשית מז לך-לך

אונקלוס סה

בָּאָה וְעִלְטָה הִיָּה וְהִנֵּה תִגְדֹּר עֵשֶׂן וְלִפִּיד
אֵשׁ אֲשֶׁר עֶבֶר בֵּין הַגְּזֵרִים הָאֵלֶּה: הִ בַּיּוֹם
הַהוּא פָּרַת יְהוָה אֶת-אַבְרָם בְּרִית לֵאמֹר
לְזִרְעֲךָ נָתַתִּי אֶת-הָאָרֶץ הַזֹּאת מִנְּהַר
מִצְרַיִם עַד-הַנְּהַר הַגָּדֹל נְהַר-פָּרַת: י אֶת-
הַקִּינִי וְאֶת-הַקְנִזִּי וְאֶת הַקְדְּמֹנִי: ז וְאֶת-
הַחֲתִי וְאֶת-הַפְּרִזִּי וְאֶת-הָרְפָאִים: כ וְאֶת-
הָאֻמְרִי וְאֶת-הַכְּנַעֲנִי וְאֶת-הַגְּרִגְשִׁי וְאֶת-
הַיְבוֹסִי: ס מִזֶּה וְשָׂרִי אֵשֶׁת אַבְרָם לֹא
יִלְדָה לוֹ וְלֹא שִׁפְחָה מִצְרִית וְשִׁמָּה הָגֵר:

יח פיומא ההוא גזר יי
עם אברהם קים למימר
לבנה יהבית ית ארעא
הדא מנהרא דמצרים
עד נהרא רבא נהרא
דפרת: יט ית שלמאי
נית קנזאי וית
קדמונאי: כ וית חתאי
וית פרזאי וית גבראי:
כא וית אמוראי וית
כנענאי וית גרגשאי
וית יבוסי:
מז ושרי אשת
אברהם לא ילדית לה
ולה אמתא מצריתא

בראשית מז לך-לך

אונקלוס סו

ז וְתֹאמַר שָׂרִי אֶל-אַבְרָם הִנֵּה-נָא עֲצָרְנִי
יְהוָה מִלִּדְת בֶּן-נָא אֶל-שִׁפְחָתִי אוּלִי
אַבְנָה מִמֶּנָּה וְיִשְׁמַע אַבְרָם לְקוֹל שָׂרִי:
ז וְתִקַּח שָׂרִי | אֵשֶׁת אַבְרָם אֶת-הָגֵר
הַמִּצְרִית שִׁפְחָתָהּ מִקֵּץ עֶשֶׂר שָׁנִים לְשִׁבְתָּ
אַבְרָם בָּאָרֶץ כְּנָעַן וְתָתֵן אֹתָהּ לְאַבְרָם
אִשָּׁה לוֹ לְאִשָּׁה: י וַיָּבֹא אֶל-הָגֵר וְתִהְיֶה
וְתֵרָא כִּי הָרְתָהּ וְתִקַּל גְּבִרְתָּהּ בְּעֵינֶיהָ:
י וְתֹאמַר שָׂרִי אֶל-אַבְרָם חֲמָסִי עָלֶיךָ
אֲנֹכִי נָתַתִּי שִׁפְחָתִי בַּחֲמִיקָךְ וְתֵרָא כִּי
הָרְתָהּ וְאִקַּל בְּעֵינֶיהָ יִשְׁפֹּט יְהוָה בֵּינִי
עֲלֶיךָ אָנָּה יְהִיבִית אִמְתִּי לָךְ וְחַזַּת אֲרִי עֲדִיאת וְקִלִּית כְּעִינָהּ יִדִּין יי בֵּינִי וּבֵינֶיךָ:

ישמה הגר: ז ואמרת
שרי לאברהם הא כען
מעניי יי מלמילד עול
כען לזות אמתי מאים
אתבני מנה וקבל
אברהם למימר שרי:
ז ודכרת שרי אשת
אברהם ית הגר
מצריתא אמתא מסוף
עשר שנין למיתב
אברהם בארעא דכנען
ויהבת יתה לאברהם
בעלה לה לאנתו:
ז ועאל לזות הגר
ועדיאת וחזת ארי
עדיאת וקלת רבונתה
כענינא: ה ואמרת
שרי לאברהם דין לי
עלך אנא יהיבית אמתי לך וחזת ארי עדיאת וקלית כענינא יי ביני ובינך:

רש"י

מוטב שתהא בתי שפחה בבית זה ולא גבירה
בבית אחי: (ב) אוֹלִי אַבְנָה מִמֶּנָּה. לימד על
מי שאין לו בנים שאינו בנוי אלא הרוס:
אַבְנָה מִמֶּנָּה. בזכות שאכניס צרתי לתוך
ביתי: לְקִיף שִׂרִי. לרוח הקדש שבה: (ג) ותקח
שרי לקחתה בדברים אשריך שזכית לידבק
בגוף קדוש כזה: מִקֵּץ עֶשֶׂר שָׁנִים. מועד
הקבוע לאשה ששהתה יי שנים ולא ילדה
לבעלה חייב לישא אחרת: לְשִׁבְתָּ אַבְרָם וְגו'.
מגיד שאין ישיבת חוצה לארץ עולה מן
המניין לפי שלא נאמר לו ואעשך לגוי גדול
עד שבא לארץ ישראל: (ד) וַיָּבֹא אֶל הָגֵר
ותהר. מביאה ראשונה: וְתִקַּל גְּבִרְתָּהּ בְּעֵינֶיהָ.
אמרה שרי זו אין סתרה כגלוי מראה עצמה

כאילו היא צדקת ואינה צדקת שלא זכתה
להריון כל השנים הללו ואני נתעברתי
מביאה ראשונה: (ה) חֲמָסִי עָלֶיךָ. חמס העשוי
לי עליך אני מטיל העונש כשהתפללת
להקב"ה מה תתן לי ואנכי הולך עירי לא
התפללת אלא עליך והיה לך להתפלל על
שנינו והייתי אני נפקדת עמך. ועוד דברך
אתה חומס ממני שאתה שומע בזיוני ושוקט:
אֲנֹכִי נָתַתִּי שִׁפְחָתִי וְגו'. ביני ובינך. כל בינך
שבמקרא חסר וזה מלא קרי ביה ובינך וי"ל
טבח לנקהה שהכניסה עין הרע בעיבורה של
הגר והפילה עוברא הוא שהמלאך אומר
להגר הנך הרה והלא כבר הרתה והוא מבשר
לה שתהר אלא מלמד שהפילה הריון

רש"י

שבה יבמתך. וכשהטעם למטה הוא לשון
הווה דבר שנעשה עכשיו והולך כמו באה
עם הצאן. כערב היא באה ובבקר היא שבה:
(ו) לְזִרְעֲךָ נָתַתִּי. אמירתו של הקב"ה כאילו
היא עשויה: הַנְּהַר הַגָּדֹל נְהַר-פָּרַת. לפי
שהוא דבוק לארץ ישראל קוראהו גדול
אע"פ שהוא מאוחר בארבעה נהרות היוצאים
מעדן שנא' והנהר הרביעי הוא פרת. משל
הדיוט עבד מלך מלך. הדבק לשחזור
וישתחו לו: (יט) אֶת הַקִּינִי. עשר אומות יש
כאן ולא נתן להם אלא שבעה גוים והשלשה
אדום ומואב ועמון והם קיני קנזי קדמוני
עתידיים להיות ירושה לעתיד שנאמר אדום
ומואב משלוח ידם ובני עמון משמעתם: (כ)
וְאֶת הָרְפָאִים. ארץ עוג שנאמר בה ההוא
יקרא ארץ רפאים: (א) שִׁפְחָה מִצְרִית. בת
פרעה היתה כשראה נסים שנעשו לשרה אמר

הארץ היה: כי לא שם עון האמורי. להיות
משתלח מארצו עד אותו זמן שאין הקב"ה
נפרע מאומה עד שתמלא סאתה שנא'
בסאתא בלחלה תריבנה: (יז) ויהי השמש
באה. כמו ויהי הם מריקים שקיהם. ויהי הם
קוברים איש כלומר ויהי דבר זה: הַשֶּׁמֶשׁ
בָּאָה. שקעה: וְעִלְטָה הִיָּה. חשך היום: והנה
תִּגְדֹּר עֵשֶׂן וְגו'. רמז לו שיפלו המלכיות עובדי
אלילים בגיהנם: בָּאָה. טעמו למעלה לכך
הוא מבואר שבאה כבר ואם היה טעמו
למטה באל"ף היה מבואר כשהיא שוקעת.
ואי אפשר לומר כן שהרי כבר כתוב ויהי
השמש לבא והעברת תגור עשן לאחר מכן
היתה נמצא שכבר שקעה. וזה חלוק בכל
חיבה לשון נקה שיסודה שתי אותיות כמו
בא קם שב כשהטעם למעלה לשון עבר הוא
כגון זה וכגון ורחל באה. קמה אלומתי. הנה

בראשית טז דף-לך

אונקלוס סז

וביניך: ויאמר אברם אל-שרי הנה
שפחתך בידך עשילה הטוב בעיניך
ותענה שרי ותברח מפניה: וימצאה
מלאך יהוה על-עין המים במדבר על-
העין בדרך שור: ויאמר הגר שפחת שרי
אי-מזה באת ואנה תלכי ותאמר מפני
שרי גברתי אנכי ברחת: ויאמר לה
מלאך יהוה שובי אל-גברתך והתעני
תחת ידיה: ויאמר לה מלאך יהוה הרבה
ארבה את-זרעך ולא יספר מרב: ויאמר
לה מלאך יהוה הנך הרה וילדת בן
וקראת שמו ישמעאל כי-שמע יהוה אל-
עניך: והוא יהיה פרא אדם ידו בכל ויד
כל בו ועל-פני כל-אחיו ישבן: ותקרא

ויאמר אברם לשרי
הא אמתך בידיך
עבדי לה כדמקין
בעיני ונעיתה שרי
וערקת מן הדמה:
ואשכחה מלאכא דיי
על עינא דמיא
במדברא על עינא
בארקא דחגרא:
וואמר הגר אמתא
דשרי מנן את אתיא
ולאן את אזלא ואמרת
מן קדם שרי רבונתי
אנא ערקא: וואמר
לה מלאכא דיי תבכי
לות רבונתיך
ואשמעבדי תחות
ידהא: וואמר לה
מלאכא דיי אסגאה
אסגי ית בגיכי ולא
יתמננן מסגי: וואמר
לה מלאכא דיי הא
את מעדינא ותילדין
בר ותקריין שמה

ישמעאל ארי קבל ין צלותיך: והוא יהא מרוד באנשא הוא יהא צריך לכלא ואף
כל-בני אנשא יהון צריקין לה ועל אפי כל-אחיהי לשרי: ויצליאת בשמא דיי

רש"י

הראשון: (ו) ותענה שרה. היתה משעבדת בה
בקושי: (ח) אי מזה באת. מהיכן באת וידע
היה אלא ליתן לה פתח ליכנס עמה בדברים.
ולשון אי מזה איה המקום שתאמר עליו מזה
אני באה: (ט) ויאמר לה מלאך ה' וגו'. על כל
אמירה היה שלוח לה מלאך אחר לכך נאמר
מלאך בכל אמירה ואמירה: (יא) הנך הרה.
כשתשובי תהרי כמו הנך הרה דאשת מנחם:

בראשית יז דף-לך

אונקלוס סח

שם-יהוה הדבר אליה אתה אל ראי כי
אמרה הגם הלם ראיתי אחרי ראוי: על-
כן קרא לבאר באר לחי ראי הנה בין
קדש ובין ברד: ותלד הגר לאברם בן
ויקרא אברם שם-בנו אשר-ילדה הגר
ישמעאל: ואברם בן-שמונים שנה ושש
שנים בלדת-הגר את-ישמעאל
לאברם: ויהי אברם בן-תשעים
שנה ותשע שנים וירא יהוה אל-אברם
ויאמר אליו אני-אל שדי התהלך לפני
יהוה תמים: ואתנה בריתי ביני ובינך

ויהוה אברם בר תשעין ותשע שנין ואתגלי יי לאברם ויאמר לה אנא אל שדי
פלח קדמי ויהיו שלים: ואתנן קנמי בין מימרי ובינך ואסגי יתך לחדא לחדא:

רש"י

מפני שהוא שם דבר אלוה הראיה שרואה
בעלכון של עלובין (ס"א ו"א אתה אל ראי שמע שרואה
רואה הכל ואין שום דבר רואה אותו): הגם הלם. ל' תימה
וכי סבורה הייתי שאף הלום במדברות ראיתי
שלוחו של מקום אחרי רואי אותם בביתו של
אברהם ששם הייתי רגילה לראות מלאכים
ותדע שהיתה רגילה לראות שהרי מנחם ראה
את המלאך פעם אחת ואמר מות נמות וזו
ראתה ארבעה זה אחר זה ולא חרדה: (יד)
באר לחי רואי. כתרגומו בירא דמלאך קימא
איתחזי עלה: (טו) ויקרא אברם שם וגו'.
אע"פ שלא שמע אברם דברי המלאך שאמר
וקראת שמו ישמעאל שרתה רוח הקודש
עליו וקראו ישמעאל: (טז) ואברם בן

דאתמליל עמה
ואמרת את הוא אלהא
חזי כלא ארי אמרת
האף אנא (נ"א)
הקדם הקא) שריתי
חזיא בחר דאתגלי
לי: וי על בן קרא
לבירא בירא דמלאך
קימא אתחזי עלה הא
היא בין רקם ובין
חגרא: ויולידת הגר
לאברם בר וקרא
אברם שום ברה
דילידת הגר
ישמעאל: וואמר
בר תמנן ושית שנין
פר ולידת הגר ית
ישמעאל לאברם:

שמונים וגו'. לשבחו של ישמעאל נכתב
להודיע שהי' בן י"ג שנה כשנמול ולא עכב:
(א) אני אל שדי. אני הוא שיש די באלהותי
לכל בריה ולפיכך התהלך לפני ואהיה לך
אלוה ולפטרון. וכן כל מקום שהוא במקרא
פירושו כך די שלו והכל לפי הענין: התהלך
לפני. כתרגומו פלח קדמי הרבק בעבודתי:
והיה תמים. אף זה צווי אחר צווי היה שלם
בכל נסיונותי ולפי מדרשו התהלך לפני
במצות מילה ובדבר הזה תהיה תמים שכל
זמן שהעלה כך אתה בעל מום לפני. ד"א
והיה תמים עכשיו אתה חסר ה' איברים ב'
עניים ב' אזנים וראש הגויה אוסף לך אות
על שמך ויהיו מנן אותיותך רמ"ח כמנין

בראשית יז לך-ד

אונקלוס סמ

וְאַרְבֵּה אוֹתָךְ בְּמֵאֵד מְאֹד: ג וַיִּפֹּל אֲבָרָם
עַל-פָּנָיו וַיְדַבֵּר אֵתוֹ אֱלֹהִים לֵאמֹר: ד אֲנִי
הִנֵּה בְרִיתִי אֵתָךְ וְהֵייתָ לְאָב הַמֶּזֶן גוֹיִם:
ה וְלֹא-יִקְרָא עוֹד אֶת-שִׁמְךָ אֲבָרָם וְהִיא
שִׁמְךָ אֲבִרָהִם כִּי אֲבִי-הַמֶּזֶן גוֹיִם נִתְתִּיתָ:
ו וְהִפְרִיתִי אוֹתָךְ בְּמֵאֵד מְאֹד וְנִתְתִּיתָ לְגוֹיִם
וּמְלָכִים מִמֶּךָ יֵצְאוּ: ז שְׁבִיעִי ז וְהַקְמַתִי אֶת-
בְּרִיתִי בֵּינִי וּבֵינֶךָ וּבֵין זֶרְעֶךָ אַחֲרֶיךָ
לְדֹרֹתָם לְבְרִית עוֹלָם לְהִיט לָךְ לְאֱלֹהִים
וּלְזֶרְעֶךָ אַחֲרֶיךָ: ח וְנִתְתִּיתִי לָךְ וּלְזֶרְעֶךָ
אֶת אֶרֶץ מִגְדִּיךָ אֶת כָּל-אֶרֶץ
כְּנָעַן לְאַחֲזֹת עוֹלָם וְהֵייתִי לָהֶם לְאֱלֹהִים:
ט וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל-אֲבִרָהִם וְאַתָּה אֶת-
בְּרִיתִי תִשְׁמֹר אֵתָהּ וְזֶרְעֶךָ אַחֲרֶיךָ

לֹא-לֵהָא: ט וַיֹּאמֶר זֶה לְאַבְרָהָם וְאַתָּה זֶה קִנְיִי תִטֹּר אֶת וּבְנֶיךָ בְּתֶרֶךְ לְדִרְהוֹן: י זֶה
קִנְיִי דֵי תִטֹּר בֵּין מִימְרִי וּבֵינֵיכֶן וּבֵין בְּנֶיךָ בְּתֶרֶךְ לְמַגְזֵר לְכוֹן כָּל-דְּכוּרָא:

רש"י

אברך: (ב) ואתנה בריתי ברית של אהבה
וברית הארץ להורשה לך ע"י מצוה זו: (ג)
ויפֹל אברם על פָּנָיו. ממורא השכינה שעד
שלא מל לא היה בו כח לעמוד ורוח"ק נצבת
עליו וזהו שנאמר בבלעם נופל וגלוי עינים
(בבביות ד"א מצאתי כן): (ד) כי אב המזן גוים. ל'
נוטריקון של שמו ור"ש שהיתה בו בתחלה
שלא היה אב אלא לארם שהוא מקומו
ועכשיו אב לכל העולם. ואפילו ר"ש שהיה

בראשית יז לך-ד

אונקלוס ע

לְדֹרֹתָם: ז וְזֹאת בְּרִיתִי אֲשֶׁר תִּשְׁמְרוּ בֵּינִי
וּבֵינֵיכֶם וּבֵין זֶרְעֶךָ אַחֲרֶיךָ הַמּוֹל לָכֶם
כָּל-זָכָר: ח וְנִמְלַתֶם אֶת בֶּשֶׂר עַרְלַתְכֶם
וְהִיָּה לְאוֹת בְּרִית בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם: י וּבֶן-
שְׁמֹנֶת יָמִים יִמּוֹל לָכֶם כָּל-זָכָר לְדֹרֹתֵיכֶם
יֶלֶד בֵּית וּמִקְנֵת-כֶּסֶף מִכָּל בֶּן-נָכָר אֲשֶׁר
לֹא מִזֶּרְעֶךָ הוּא: י הַמּוֹל יִמּוֹל יֶלֶד בֵּיתָךְ
וּמִקְנֵת כֶּסֶף וְהִיתָה בְּרִיתִי בֵּבְשָׁרְכֶם
לְבְרִית עוֹלָם: י וְעַרְל יִזְכָּר אֲשֶׁר לֹא-יִמּוֹל
אֶת-בֶּשֶׂר עַרְלָתוֹ וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא
מֵעַמּוּיָהּ אֶת-בְּרִיתִי הִפָּרַ: ט וַיֹּאמֶר
אֱלֹהִים אֶל-אֲבִרָהִם שְׂרִי אִשְׁתְּךָ לֹא-
תִקְרָא אֶת-שְׁמָהּ שְׂרִי כִּי שְׂרָה שְׁמָהּ:

רש"י

עליו ולא אמר לח' ימים ללמדך שיש לילד
בית נמול לאחר שמנה ימים כמו שמפורש
במסכת שבת: (יד) וערל זכר. כאן למד
שהמילה באותו מקום שהוא ניכר בין זכר
לנקבה: אשר לא ימול. משיגע לכלל עונשין
ונכרתה. אבל אביו אין ענוש עליו כרת אבל
עובר בעשה: ונכרתה הנפש. הולך ערייר
ומת קודם זמנו: (טו) לא תקרא את שמה
שרי. דמשמע שרי לי ולא לאחרים. כי שרה
סתם שמה שתהא שרה על כל: (טז) וברכתי
אותה. ומה היא הברכה שחזרה לנערותה
שנאמר היתה לי עדנה: וברכתיה. בהנקת

בראשית יז לך-ל

אונקלוס עא

וּבִרְכַּתִּי אֹתָהּ וְגַם נָתַתִּי מִמֶּנָּה לָךְ בֶּן
וּבִרְכַּתִּיהָ וְהִיתָה לְגוֹיִם מִלְכֵי עַמִּים מִמֶּנָּה
יְהִי: ^א וַיִּפֹּל אֲבִרְהָם עַל-פָּנָיו וַיִּצְחַק וַיֹּאמֶר
בְּלִבּוֹ הֲלִבֵּן מֵאָה-שָׁנָה יוֹלֵד וְאִם-שָׂרָה
הִבְתִּי-תְשָׁעִים שָׁנָה תֵּלֵד: ^ב וַיֹּאמֶר
אֲבִרְהָם אֶל-הָאֱלֹהִים לוֹ יִשְׁמַעְאֵל יְחִיהָ
לִפְנֵיךָ: ^ג וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֲבֵל שָׂרָה אִשְׁתְּךָ
יֵלֶד לָךְ בֶּן וְקִרְאתָ אֶת-שְׁמוֹ יִצְחָק
וְהִקְמַתִי אֶת-בְּרִיתִי אִתּוֹ לְבְרִית עוֹלָם
בְּקוֹשָׁטָא שָׂרָה אִתְּךָ תֵּלֵד לָךְ בֶּר וְתִקְרִי יֵת שְׁמָה יִצְחָק וְאָקִים יֵת קִימִי עִמָּה לְקִים

רש"י

שרים כשנצרכה לכך ביום משתה של יצחק שהיו מרננים עליהם שהביאו אסופי מן השוק ואומרים בננו הוא והביאה כל אחת בנה עמה ומניקתה לא הביאה והיא הניקה את כולם. הוא שנאמר הניקה בנים שרה (כ"ד רמזה במקצת): ^(ז) וַיִּפֹּל אֲבִרְהָם עַל פָּנָיו וַיִּצְחַק. זה ת"א לשון שמחה וחדו ושל שרה לשון מחוך למדת שאברהם האמין ושמח ושרה לא האמינה ולגלגה וזהו שהקפיד הקב"ה על שרה ולא הקפיד על אברהם: הַלֵּבִן יֵשׁ תמיהות שהן קיימות כמו הנגלה נגלית. הראה אותה. אף זו היא קיימת וכך אמר בלבו הנעשה חסד זה לאחר מה שהקב"ה עשה לי: וְאִם שָׂרָה הִבְתִּי תְשָׁעִים שָׁנָה היתה כדאי לילד. ואף על פי שדורות הראשונים היו מולידים בני ת"ק שנה בימי אברהם נתמעטו השנים כבר ובא תשורת כח לעולם. וצא ולמד מעשרה דורות שמנח ועד אברהם

בראשית יז לך-ל

אונקלוס עב

לִזְרְעוֹ אַחֲרָיו: ^א וְלִישְׁמַעְאֵל שְׁמַעְתִּיךָ
הִנֵּה | בִּרְכַּתִּי אִתּוֹ וְהִפְרִיתִי אִתּוֹ וְהִרְבִּיתִי
אִתּוֹ בְּמֵאד מֵאד שְׁנַיִם-עָשָׂר נְשִׂאִים יוֹלִיד
וְנָתַתִּיו לְגוֹי גָּדוֹל: ^ב וְאֶת-בְּרִיתִי אֲקִים
אִתְּ-יִצְחָק אֲשֶׁר תֵּלֵד לָךְ שָׂרָה לְמוֹעֵד
הַזֶּה בְּשָׁנָה הָאַחֲרִית: ^ג וְיִכָּל לְדַבֵּר אִתּוֹ
וַיַּעַל אֱלֹהִים מֵעַל אֲבִרְהָם: ^ד וַיִּקַּח
אֲבִרְהָם אֶת-יִשְׁמַעְאֵל בְּנוֹ וְאֶת כָּל-יְלִידֵי
בֵּיתוֹ וְאֶת כָּל-מִקְנֵת בֶּסֶפוֹ כָּל-זָכָר בְּאַנְשֵׁי
בֵּית אֲבִרְהָם וַיָּמַל אֶת-בָּשָׂר עֶרְלָתָם
בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה בְּאֶשֶׁר דִּבֶּר אֱלֹהִים:
מִפְּמִיר כִּד וְאֲבִרְהָם בֶּן-תְּשָׁעִים וְתִשְׁעֵי שָׁנָה
בְּהַמְלֹו בָּשָׂר עֶרְלָתוֹ: ^ה וַיִּשְׁמַעְאֵל בְּנוֹ בֶּן-
שְׁלֹשׁ עָשָׂר שָׁנָה בְּהַמְלֹו אֶת בָּשָׂר
עֶרְלָתוֹ: ^ו בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה נִמּוֹל אֲבִרְהָם
וְתִשְׁעֵי שָׁנִין כִּד גִּזֵּר בְּשָׂרָא דְעוֹרְלָתָהּ: ^ז כִּה וַיִּשְׁמַעְאֵל בְּרָה בֶּר תֵּלֵת עֶשְׂרִי שָׁנִין כִּד גִּזֵּר
יֵת בְּשָׂרָא דְעוֹרְלָתָהּ: ^ח כו בְּכֶרֶן יוֹמָא הַדִּין אֲתִגְזֹר אֲבִרְהָם וַיִּשְׁמַעְאֵל בְּרָה:

רש"י

(ב) שנים עשר נשיאים. כענינים יכלו כמו נשיאים ורוח: (כב) מֵעַל אֲבִרְהָם. לשון נקיה הוא כלפי שכינה. ולמדנו שהצדיקים מרכבתו של מקום: (כג) בְּעֶצֶם הַיּוֹם. בו ביום שנצטוו ביום ולא כלילה לא נתיירא לא מן הגוים ולא מן הליצינים ושלא יהיו אויביו ובני דורו אומרים אילו ראינוהו לא הנחנוהו למול ולקיים מצותו של מקום: וַיִּמָּל. לשון ויפעל: (כד) בְּהַמְלֹו. בהפעלו. כמו בהבראם: (נטל אברהם סכין ואוח בערלתו ורצה לחתוך והיה מתיירא שהיה זקן מה עשה הקב"ה שלח ידו ואוח עמו שטא' וברות עמו בברית לו לא נאמר אלא עמו ב"ר. רש"י שון): (כה) בְּהַמְלֹו אֶת בָּשָׂר

מלחמתך: יג כי אני יהוה אלהיך מחזיק ימינך האמר לך אל-תירא אני עזרתיך: יד אל-תיראלי תולעת יעקב מתי ישראל אני עזרתיך נאם-יהוה וגאלך קדוש ישראל: טו הנה שמתיך למורג חרוץ חדש בעל פופיות תדוש הרים ותדק וגבעות כמץ תשים: טז תזרם ורוח תשאם וסערה תפיץ אתם ואתה תגיל ביהוה בקדוש ישראל תתהלל:

אונקלוס עג

בראשית יז לך-לך

וישמעאל בנו: כ וכל-אנשי ביתו יליד בית ומקנת-בסר מאת בן-נכר נמלו אתו:

פפפ

רש"י

ערלתו. באברהם לא נאמר את לפי שלא היה את. (כ"ח): כ"ח בעצם היום. שמלאו לאברהם חסר אלא חתוך בשר שכבר נתמעך על ידי צ"ט שנה ולישמעאל י"ג שנים נמול אברהם תשמיש אבל ישמעאל שהיה ילד הוזהק וישמעאל בנו: חפלת פרשת לך לך

הפטרת לך לך ישעיה פרק מ

כו למה תאמר יעקב ותדבר ישראל נסתרה דרכי מיהוה ומאלהי משפטי יעבור: כז הלא ידעת אם-לא שמעת אלהי עולם | יהוה בורא קצות הארץ לא ייעף ולא ייגע אין חקר לתבונתו: כח נתן ליעף כח ולאין אונים עצמה ירבה: כט ויעפו נערים ויגעו ובחורים פשול יפשלו: דא וקוץ יהוה יחליפו כח יעלו אבר פגשרים ורצו ולא ייגעו ילכו ולא ייעפו: א החרישו אלי איום ולאמים יחליפו כח יגשו אז ידברו יחדו למשפט נקרה: ב מי העיר ממזרח צדק יקראוהו לרגלו יתן לפניו גוים ומלכים ירד יתן פעפל חרפו פקש נדף קשתו: ג יירפם יעבור שלום ארח ברגליו לא יבוא: ד מי-פעל ועשה קרא הדרות מראש אני יהוה ראשון ואת-אחרנים אני-הוא: ה ראו איים וייראו קצות הארץ יחרדו קרבו ויאתיון: ו איש את-רעהו יעזרו ולאחיו יאמר חזק: ז ויחזק חרש את-צורף מחליק פטיש את-הולם פעם אמר לדבק טוב הוא ויחזקהו במסמרים לא ימוט: ח ואתה ישראל עבדי יעקב אשר בחרתיך זרע אברהם אהבי: ט אשר החזקתיך מקצות הארץ ומאציליה קראתיך ואמר לך עבדי-אתה בחרתיך ולא מאסתך: י אל-תירא כי עמך-אני אל-תשתע כי-אני אלהיך אמצתיך אף-עזרתיך אף-תמכתך בימין צדקי: יא הן יבשו ויפלמו כל הנהרים בך יהיו כאין ואבדו אנשי ריבך: יב תבקשם ולא תמצאם אנשי מצתך יהיו כאין וכאפס אנשי

חזרה לתוכן העניינים

יום ראשון

לנצח עוד יום

ל' ע"א ההוא טבחא דהוה חשוד לזבוני חלב האסור באכילה שנקרא ע תרבא דאטמא, שהוא חלב הכליות שעל הירך, במור כנתא, בחוקת חלב טהור הנקרא כנתא. קנסיה רבא לזבוני אפילו אמגוזי. שלא ימכור אפילו אגוזים.

אמר ליה רב פפא לרבא. ואמרי לה, רב אדא בר אהבה לרבא: כמאן סבירא לך, כרבי יהודה. אי כרבי יהודה, אפילו מים ומלח נמי בעית למקטעה. ואי כרבי שמעון הא לא קניס אלא בדבר האסור, ובאותו איסור עצמו. וזה מכר חלב וקנסתו באגוזים. ומבארין: לעולם סבירא לי כדאמר רבי שמעון. ובאיסורא דגופיה קנסין ליה, וגם קנס זה הוא בדבר שיש לו שייכות לאיסור שמכר.

וההסבר הוא: סתם דרדקי - גרו באמגוזי, נמשכים אחרי אגוזים. ואזיל ומשבש לבני טבחי, וגרו להו באמגוזי. שמושך ומפתה את בני הטבחים באמצעות אגוזים, שיגנבו מאביהם, ומייתו ליה, והם מביאים לו תרבא דאטמא, חלב "דאטמא" שאסור באכילה, והוא מוכרם ב"מור כנתא" בתורת חלב כשר לאכילה.

ולכן, מכיון שהאגוזים הם האמצעי שעל ידו נגרם האיסור, קנסו רבא שלא ימכור אגוזים.

מתניתין:

החשוד על השביעית, אינו נעשה בכך להיות חשוד על המעשרות. ובשנה שאינה שנת שמיטה מותר לקחת ממנו תבואה, ויעשרנה מספק כדין "דמאי".

החשוד על המעשרות, אינו חשוד על השביעית. החשוד על זה, ועל זה, על השביעית, ועל מעשרות, הרי הוא חשוד אף על הטהרות, למכור אוכלין טמאים בחוקת טהורים. ואינו נאמן אפילו על טומאה שהיא מדרבנן. כגון טומאת ידיים. דאם נחשד על דאורייתא על דרבנן כל שכן.

ויש מי שהוא חשוד על הטהרות, שאינו נוהר

בטומאה דרבנן, ואינו חשוד לא על זה ולא על זה, לא על שביעית ולא על מעשר. זה הכלל: כל החשוד על הדבר - לא דנו ולא מעידו. שאינו נאמן לדון ולהעיד בדבר שנחשד עליו.

גמרא:

והיונן בה: מאי טעמא החשוד על השביעית אינו חשוד על המעשרות?

ומבארין: שביעית לא בעיא חומה. אין צריך לאוכלה בתוך חומת ירושלים, ולכן מולול בה. אבל מעשר שני כיון דבעי חומה, שאסור לאוכלו חוץ לירושלים, חמירא ליה.

שנינו במשנה: החשוד על המעשר אינו חשוד על השביעית. מאי טעמא?

ומשנינן: מעשר אית ליה פדיון. אבל שביעית, כיון דקא מיתסרא ליה, ולית ליה פדיון - חמירא ליה. וכיון שיש צד חמור בשביעית ממעשר, הוא לא נעשה חשוד על השביעית.

שנינו במשנה: החשוד על זה ועל זה חשוד על הטהרות:

ומבארין: כיון דחשוד דאדורייתא כל שכן דחשוד אדרבנן.

שנינו במשנה: ויש שהוא חשוד על הטהרות ואינו חשוד על זה ועל זה:

מאי טעמא?

ומבארין: נהי דלעבור אדרבנן חשיד, אבל לעבור דאדורייתא לא חשיד. ורמינהו: מי שהוא נאמן על הטהרות הרי הוא נאמן אף על השביעית ועל המעשרות.

ומדייקין: הא חשיד לטהרות, חשיד נמי לשביעית ומעשרות, ואילו את אמרת דלא חשיד מדרבנן על דאורייתא.

ומתצינן: אמר רבי אלעאי: מתניתין דקתני אין חשוד איירי כשראינהו שנוהג דיני מעשרות ושביעית בצנעא בתוך ביתו. רבי ינאי ברבי ישמעאל אמר תירין אחר: ברייתא, דדייקין

מינה דחשוד לזה ולזה איירי בכגון דהוה דך גברא חשיד אתרווייהו, על הטהרות ועל שביעית ומעשר. ואתא קמי רבנן, וקביל אתרווייהו להוהר בשניהם.

והדר איחשד אחד מניהו, שחור לסורי באחד מהם, ואפילו בטהרות. דאמרין: מיגו דחשיד אהא חשיד נמי אידיך. שהיות ובעבר הוא כבר נחשד על שניהם, לכן עתה הוא חוזר להיות כבתחילה ואינו נאמן על שניהם. אבל סתם החשוד על זה אינו חשוד על זה.

אמר רבה בר בר חנה, אמר רבי יוחנן: זו דברי רבי עקיבא סתימתא.

אבל חכמים אומרים: מי שהוא חשוד על השביעית חשוד אף על המעשר.

והיונן בה: מאן חכמים? דסבירא להו דהחשוד על השביעית חשוד אף על המעשר.

ואמרין: רבי יהודה! דבאתריה דרבי יהודה, שביעית חמירא להו! ומנלן דחמירא להו?

דההוא דהוה קרי לחבריה, שכניה שם גנאי לחבירו, וכינהו דיירא בר דיתרא, גר בן גיורת.

אמר לו השני: תיתי לי, שכר טוב מגיע לי, דלא אכלי פירות שביעית כוונתך! וזה היה במקומו של רבי יהודה. ומוזה שהאשים את חבירו בדבר זה, שמע מינה חמירא להו שמירת דיני שביעית. ולכן, אם על האיסור החמור הוא חשוד, על הקל לא כל שכן.

איכא דאמרי: אמר רבה בר בר חנה, אמר רבי יוחנן: זו דברי רבי עקיבא סתימתא.

אבל חכמים אומרים: חשוד על המעשר הוא חשוד על השביעית.

ומאן חכמים?

רבי מאיר היא, דאמר חשוד לדבר אחד הוי חשוד לכל התורה כולה. [והגמרא בהמשך מביאה את

דברי רבי מאיר].

רבי יונה ורבי ירמיה, שהיו תלמידי רבי זעירא. ואמרו לה, רבי יונה ורבי זעירא תלמידי רבי יוחנן, היו חולקים בלשונות אלו - דלעיל.

ל' ע"ב חד מהם אמר: אבל חכמים אומרים חשוד על השביעית ע חשוד על המעשר.

ומאן חכמים? רבי יהודה היא. דבאתריה דרבי יהודה תמורה להו שביעית.

וחד אמר: החשוד על המעשר, חשוד על השביעית. ומאן חכמים? רבי מאיר היא. בסוגיה שלפנינו דיני קבלת חבירות.

ואמרין: מאי רבי מאיר? דתניא: עם הארץ שקיבל עליו דברי חבירות, ונחשד לאחר זמן לדבר אחד שאינו נזהר בו. הרי זה נחשד לכל התורה כולה. דרבי רבי מאיר.

וחכמים אומרים: אינו נחשד אלא לאותו דבר שנחשד בו בלבד.

וגר שקבל עליו דברי תורה. ונחשד לדבר אחד, ואפילו חשוד לכל התורה כולה. כגון שעובר עבודה זרה. הרי הוא כישוראל מומר. ולא אומרים שמכין שראינוהו שאינו מקיים את התורה הרי הוא גי גמור כאילו לא נתגיר.

נפקא מינה, דאי קדיש אשה - קידושי קדושים. תנו רבנן: הבא לקבל על עצמו דברי חבירות. ורוצה לקבל הכל, חוץ מדבר אחד. אין מקבלין אותו להיות חבר.

עובר כוכבים שבא לקבל על עצמו דברי תורה, חוץ מדבר אחד, אין מקבלין אותו.

רבי יוסי ברבי יהודה אומר: אפילו אין מקבל על עצמו דקדוק אחד מדקדוקי סופרים - חומרא דרבנן, אין מקבלין אותו.

וכן בן לוי שבא לקבל דברי לוי, לשרר, ולשרת, ולהיות שוער, בבית המקדש. ומקבל על עצמו הכל, חוץ מדבר אחד, אין מקבלין אותו. כהן שבא לקבל דברי כהונה, ומקבל הכל, חוץ מדבר אחד, אין מקבלין אותו.

שנאמר: "המקריב את דם השלמים ואת החלב מבני אהרן לו תהיה שוק הימין למנה". וילפינן מכאן: העבודה המסורה לבני אהרן - כל כהן שאינו מודה בה ואפילו בדבר אחד, אין לו חלק בכהונה.

הדכי דרשינן: "מבני אהרן" - מי שנוהג בכל דיני בני אהרן - "לו תהיה שוק הימין למנה".

תנו רבנן: הבא לקבל על עצמו דברי חבירות. אם ראינוהו קודם שבא לפנינו שנוהג דיני חבירות בצניעה, בתוך ביתו, מקבלין אותו. ומחזיקים אותו ל"חבר" לטהרות ול"גאמן" למעשרות.

ואחר כך מלמדין אותו, דיני טומאה וטהרה, או דיני תרומות ומעשרות.

ואם לאו, שלא ראינוהו שנוהג כן בצניעה, מלמדין אותו הדינים. ואחר כך מקבלין אותו. רבי שמעון בן יוחאי אומר: בין כך ובין כך, בין שנהג בצניעה ובין שלא נהג, מקבלין אותו, והוא למד כדרכו והולך.

תנו רבנן: כשבא לקבל דברי חבירות - מקבלין אותו תחלה לכנפים. להזהר בטהרת ידיים. ואחר כך מקבלין אותו לטהרות. שנחזק טהרותיו - טהרות גמורות, ותרומותו תרומה טהורה. ואם אמר: איני מקבל על עצמי אלא לכנפים.

שיזוהר בטומאת ידיים שיטלם קודם אכילה, וקודם שיגע בטהרות - מקבלין אותו.

קיבל על עצמו חבירות לטהרות, ולא קיבל עליו חבירות לכנפים - לטהרת ידיים. אמרינן: כיון שאינו יכול להזהר מן הקלות - אף לטהרות, שזהירותן קשה יותר, לא קבל.

תנו רבנן: עד כמה מקבלין אותו? כמה זמן צריך לנהוג דברי חבירות בכדי שנחזיקנו לחבר - לטהרות.

בית שמאי אומרים: למשקין, שלשים יום. שאם נהג שלשים יום דברי חבירות, נאמן על טהרת משקין.

לכסות, שנים עשר חדש. שאם נהג שנים עשר חדש דברי חבירות מחזיקין כסותו בטהרה ככסות חבר.

ובית הלל אומרים: אחד זה, ואחד זה, בין לכסות ובין למשקין, עד שנהג חבירות שנים עשר חדש. ופרסינן: אם כן דבית הלל מחזירין יותר מבית שמאי, הוה ליה הך פלוגתא, מקולי בית שמאי ומחומורי בית הלל. ואמאי לא תני לה במסכת עדיות כשמנו המקומות שהקילו בית שמאי יותר מבית הלל?

ומתצינן: אלא אימא הכי: בית הלל אומרים: אחד זה ואחד זה שלשים יום. וסבירא להו דכשם שלטהרת משקין סגי בשלשים יום, הוא הדין לטהרת כסות.

תנו רבנן: הבא לקבל דברי חבירות, צריך לקבל בפני שלשה חבירים. ובניו ובני ביתו אינן צריכים לקבל חבירות בפני שלשה חבירים. מפני שאביהן מלמדן ומגדילן בדרך טהרה.

רבן שמעון בן גמליאל אומר: אף בניו ובניו ביתו צריכין לקבל בפני שלשה חבירים. ועממו: לפי שאינו דומה וזהירותו של חבר שקיבל, לבן של חבר שקיבל. שאין לו קבלה עצמית אלא רק הרגל מבית אביו.

תנו רבנן: הבא לקבל דברי חבירות, צריך לקבל בפני שלשה חבירים. ואפילו אם הבא לקבל הוא תלמיד חכם, גם כן צריך לקבל בפני שלשה חבירים.

ואם הוא זקן ויושב בישיבה, אינו צריך לקבל בפני שלשה חבירים. והטעם: מפני שכבר קיבל עליו משעה שישב.

אבא שאול אומר: אף מי שהוא תלמיד חכם, אינו צריך לקבל בפני שלשה חבירים.

ולא עוד, לא רק שתלמיד חכם לא צריך לקבל חבירות בפני שלשה, אלא שאחרים מקבלין חבירות לפניו. כלומר, דנחשב חבר גמור.

אמר רבי יוחנן: בימי בנו של רבי חנינא בן אנטיגוס, נשנית משנה זו שאפילו תלמיד חכם צריך לקבל חבירות בפני שלשה חבירים.

ומיייתנן עובדא היכי הוה:

רבי יהודה ורבי יוסי איסתפק להו מילתא בטהרות. שאירע להם איוה מעשה ונסתפקה הלכה. שדרו רבנן, שלחו זוג תלמידי חכמים לגבי בנו

של רבי חנינא בן אנטיגוס. ואמרו להם: זילו, אמרו ליה לעיין בה. לכו אליו ואמרו לו שיעיין בהלכה זו.

אזלו, הלכו אליו. אשכחיה, דקא טעון טהרות. שהיה נושא טהרות.

שאלוהו את ההלכה. אותיב רבנן מדידיה לגבייהו. הושיב לפנייהם מתלמידיו שהיו חבירים כדי שישמרו על טהרותיו, וקאי איהו לעיוני בה. והלך לעיין בשאלתם.

אתו, חזרו השלוחים, ואמרו ליה השלוחים לרבי יהודה ורבי יוסי כיצד היה המעשה, שהושיב את תלמידיו ביניהם כדי לשמור טהרותיו.

אמר להו רבי יהודה: אביו של זה ביה תלמידי חכמים, אף הוא מבזה תלמידי חכמים.

אמר לו רבי יוסי: כבוד זקן של רבי חנינא ובנו יהא מונח במקומו. כלומר, אל תחשידה שמבזה תלמידי חכמים.

אלא מאי טעמא נהג כן?

מיום שחבר בית המקדש נהגו כהנים סילסול - מעלה, בעצמן. שאין מוסרין את הטהרות לכל אדם, ואפילו לתלמידי חכמים, עד שיקבל עליו דברי חבירות. וכיון שרבי חנינא היה כהן לכן בנו נהג כן.

תנו רבנן: אשת חבר הרי היא כחבר. חבר שמת, אשתו ובניו ובני ביתו הרי הן בחזקתן - שהם חבירים עד שיחשדו, שאינם זהירים בטהרה.

וכן חצר שמוכרין בה תכלת לציצית והיו מוחזקין בכשרות, שלוקחין ממנה סתם ואין צריך בדיקה, הרי היא בחזקתה עד שתפסל, עד שתחשד שמכור בה "קלא אילן", שהוא צבע הדומה לתכלת, ואין יוצאים בו ידי חובת תכלת.

תנו רבנן: אשת עם הארץ, שנשאת לחבר. וכן בתו של עם הארץ שנשאת לחבר. וכן עבדו של עם הארץ, שנמכר לחבר - כולן צריכין לקבל דברי חבירות בתחלה לפני שלשה, לפני שנחזיקם בחבירות.

ואף שאמרו בניו ובניו ביתו של חבר אין צריכין לקבל, הכא שהם לא היו אצלו בשעה שקבל, צריכין לקבל.

אבל, אשת חבר, שנשאת לעם הארץ. וכן בתו של חבר שנשאת לעם הארץ. וכן עבדו של חבר, שנמכר לעם הארץ - אם חזרו אל תחת יד חבר, אין צריכין לקבל דברי חבירות בתחילה.

רבי שמעון בן אלעזר אומר: אף הן צריכין לקבל עליהן דברי חבירות בתחלה, ולא סומכים על מה שהיתה נשואה לחבר.

שהיה רבי שמעון בן אלעזר אומר משום רבי מאיר: מעשה באשה אחת שנשאת לחבר והיתה קומעת - קשרת לו תפילין על ידו. ואחר כך נשאת לעם הארץ, והיתה קושרת לו קשרי מוכס על ידו, חותמות שיש למוכסים להכיר מי נתן כבר מכס.

וחזיון דעל ידי שנשאת לעם הארץ נעשתה כמוהו, ולכן בשעה שחזרת, צריכה לקבל חבירות.

משלי פרק ח

כה

יִהְיֶה חָכִי וְתוֹעֵבַת שְׁפָתַי רָשָׁע: ^ה בַּצֶּדֶק כָּל-אֲמָרֵי פִי אֵין
 בָּהֶם נִפְתָּל וְעֵקֶשׁ: ^ו כָּל־נִכְחִים לִמְבִּין וְיִשְׁרִים לְמִצְאֵי דַעַת:
 קָחוּ-מוֹסָרִי וְאַל-כֶּסֶף וְדַעַת מִחֲרוּץ נִבְחָר: ^ז כִּי-טוֹבָה
 חֲכָמָה מִפְּנִינִים וְכָל-חֲפָצִים לֹא יִשׁוּ-בָּהּ: ^ח אֲנִי-חֲכָמָה
 שִׁכְנָתִי עֲרֻמָּה וְדַעַת מְזֻמּוֹת אֲמַצָּא: ^ט יֵרָאֵת יְהוָה שְׁנֹאת רַע
 גָּאֵה וְגֵאוֹן וְדָרֵךְ רַע וּפִי תִהְפְּכֹת שְׁנֵאתִי: ^י לִי-עֵצָה וְתוֹשִׁיָּה
 אֲנִי בִינָה לִי גְבוּרָה: ^{יא} בִּי מַלְכִּים יִמְלְכוּ וְרוֹזְנִים יַחְקְקוּ צֶדֶק:
^{יב} בִּי שָׁרִים יִשְׁרוּ וְגִדְיִים כָּל-שְׁפָטֵי צֶדֶק: ^{יג} אֲנִי אֲהַבִּיהָ אֲהִבִּי

רש"י

דברי נגידות וחשיבות: (ח) נפתל ועקש. עקמומיות: (י) מחרוץ. ממני הזהב הוא: (יא) מפנינים. מרגליות: לא ישו בה. לא ידמו לשויה: (יב) שכנתי ערמה. אצל ערמה, שכין שלמד אדם תורה כנס בו ערמימות של כל דבר: (יג) יראת ה' שנאת רע. זהו

מצודות דוד

(ז) יהגה. יזכר: (ח) נפתל. עקמומיות כמו ועס עקש מתפתל (פסלס יח): (ט) נבוחים. ענין יושר כמו עשות נכונה (פסלס יז): (י) מחרוץ. מין זהב טהור: (יב) מזמרות. משכנות: (יג) גאה וגאון. שניס ענין גאון: (יד) ותושיה. משות הסם: (טו) ורוזנים. שרים: יחוקקו. מל' מוק וגורס: (טז) ישורו. ישור שורה וממשל: (יז) אהב. כמו אלה:

המסית בזולת חכמת התורה: ודעת. אני ממציא להוריע מחשבות העוורים על הצלה מיד היצ"ר המסית וכפל הדבר במלות שונות: (יג) יראת ה' תוכן יראת ה' היא לשונא את הרע והם הגאות ודרכי עבירה והמהפך אמרי פיו ממחשבות לבו: שנאתי. ר"ל את כל אלה שנאתי גם אני: (יד) לי עצמה. בי ימצא עצה להנצל מיד היצר הרע המסית: ר"ל על ידי יושת כח היצר הרע: כנר בינה. אני הנותן בינה להלחם למולו: לי גבורה. על ידי יתגבר עליו וכפל הדבר פעמים הרבה כדי המליצה ולחזק הענין: (טו) בי מלכים ימלכו. על ידי תחיקים מלכותם אם יתנהו במשפט התורה: יחוקקו צדק. על ידי עשו חוקים צודקים וישרים: (טז) בי שרים. על ידי תחיקים ממשלת השרים והנדיבים שבכל השופטים כי כאשר ילכו בחוקות התורה תמשך ממשלתם: (יז) אוהבי אהב. אוהב

משלי פרק ח

כו

אֲהַב וּמִשְׁחִי יִמְצְאֵנִי: ^א עֲשֶׂר-וּכְבוֹד אֶתִּי הוֹן עֲתָק וְצִדְקָה:
 טוֹב פְּרִי מִחֲרוּץ וּמִפֹּי וּתְבוּאָתִי מִכֶּסֶף נִבְחָר: ^ב בְּאַרְח־
 צִדְקָה אֲהַלֵּךְ בְּתוֹךְ נְתִיבוֹת מִשְׁפָּט: ^ג לְהִנְחִיל אֲהַבִּי יֵשׁ
 וְאַצְרֵתֵיהֶם אֲמַלֵּא: ^ד יִהְיֶה קִנְיִי רֵאשִׁית דְּרָכֹי קֶדֶם מַפְעָלִיו
 מֵאֵז: ^ה מַעֲשֵׂאִם נִסְכָּתִי מֵרֹאשׁ מִקְדָּמִי-אַרְץ: ^ו בְּאֵין-תְּהֻמּוֹת
 חוֹלְלָתִי בְּאֵין מַעֲשֵׂוֹת נִכְבְּדֵי-מַיִם: ^ז בְּטָרֶם הָרִים הִטְבְּעוּ
 לִפְנֵי גְבָעוֹת חוֹלְלָתִי: ^ח עַד-לֹא עָשָׂה אֶרֶץ וְחוֹצוֹת וְרֹאשׁ
 עֲפָרוֹת תִּבְלֵל: ^ט בְּהִכְיֵנו שְׁמִים שָׁם אֲנִי בַּחוּק חוּג עַל-פְּנֵי

רש"י

אמציאנו: (א) להנחיל אוהבי יש. יש אתי נחלה רבה: (ב) ראשית דרכו. קודם בריאתו של עולם: (ג) נכסתי מראש. לי נסיכי בני אדם (יחזקאל לו): (ד) חוללתי. נבראתי: (ה) בטרם הרים הטבעו. בתוך המים: (ו) באין תהומות. ארץ וחוצות. ארץ ישראל ושאר ארצות: וראש עפרות תבל. אדם הראשון: (ז) בחקו חוג על פני תהום. כשרקע חוג הארץ על המים, חוק גבול כל יעבור: חוג. לשון הקל כמו ובמחוגה יתארהו (ישעיה מד) קונפא"ש

מצודות דוד

(יח) עתק. חזק כמו יעשו יזכרו עתק (פסלס ז): (כג) נכסתי. ענין ממשלה כמו נסיך סיסון (יחזקאל יז): (כד) חוללתי. ענין כריאה כמו ותחולל ארץ (פסלס ז): נכבדי מים. רבו המים כמו נעם כנר (במדבר יב): (כה) הטבענו. מל' טעיה: (כו) תבל. כן נקראת הארץ המיושבת מזני אדם: (כז) בחוקו. מל' מקיקה: חוג. הוא העגול הנעשה ע"י כלי ולם צ' ראשית יעמיד ראש האחד נמקום עמדו והשני יקבע סנינו ועשה עגול וכן יושב על חוג הארץ (ישעיה מ):

אוצרותיה מן הטובה: (כג) ה' קנני. ברא אותי להיות קנויה לו וכן קונה שמים (בראשית יד): ראשית דרכו. בתחילת הבריאה: קדם. קודם מעשיו: מאז. מכבר ר"ל מזמן רב: (כג) מעולם. מימות עולם אני נוסכה ומושלט: מראש. אני מן הראשונים מהקודמי לבריאת הארץ כי אמרו ר"ל שבעה דברים קדמו לבריאת העולם והתורה אחת מהם: (כד) באין תהומות. בעוד לא היו תהומות נבראתי אני: (כה) בטרם. עד לא נטבעו ונקבעו ההרים בארץ ולפני הגבעות נבראתי אני: (כו) עד לא. מוסב על חוללתי לומר חוללתי עד לא עשה הארץ וחוצות ותחולת עפר האדמה המיושבת מבני אדם וכפל הדבר כדרך המליצה: (כז) בהכינו. בעת הכינו את השמים הייתי שם אני כלומר נבראתי קודם להן. בחוקו. בעת חקק עגול הארץ לכסות ע"פ התהום:

ד"ר

מצודות דוד

לאביה: (א') **משחקת**. אני היא המשמחת אנשים בחבל ארצו ושעשועי היא עם בני אדם ר"ל המ שמחים בי ואני בהם: (ב') **ונתה בנים**. הואיל ואני חשובה כ"כ מהראוי שתשמעו לי ואשרי לאלו אשר ישמרו דרכי: (ג') **שמעו**. בתחלה שמעו המוסר להיות ריאת ה' על פניכם ואח"כ למדו חכמה ואז בודאי לא תבטלו את החכמה הואיל ותקדים לה היראה: (ד') **אשקוד**. למהר לבוא אל דלתותי בכל יום ולשבת בקבע בזמנות פתחי כדרך השומר היושב ומשמר בקבע: (ה') **ויפק**. ומוציא רצון מה' ר"ל ה' יהיה מרוצה לו: (ו') **וחפאי**. אבל החפאי לי וממאס בי הוא בעצמו גזול נפשו כי מאבדה: (ז') **כא משנאי וגו'**. כפל הדבר במ"ש:

כל משנאי וגו'. כפל הדבר במ"ש:

בה

רע"י

מצודות ציון

תבונה להכין מאכל יסור ממקומו ויבוא הנה וכן תקרא לחסר לב מכל וכל ותאמר לו: **(ד) לֹבֵא לְחֹמָה**. אם אין לכם משל עצמיכם בואו הנה ואכלו בלחמי ושתו היין אשר מזגתי אני והוא ענין מליצה לומר הלא חכמת התורה היא תחמדת מאירת עינים ותחוננת דעת לההוגים בה וכלאו מכרות ואומרת כל הרוצה ללמוד יבוא וילמוד ואם צפון לבו משכל אני אשכילו דעה: **(ו) עֲזֹבָה**. לזאת אתם פתאים עזבו דרכיכם ותחיו וצעדו מעתה בדרך בינה: **(ז) יוֹסֵף**. יִלְיָן. ר"ל אבל את הלץ ואת הרשע לא אוכיח כי המוכיח את הלץ לוקח לעצמו קלון כי יתלוצץ בו ויבזהו והמוכיח לרשע מביא מום על עצמו כי ישיב לו אף אתה כמנוי ויפגום בכבודו ולזה אין על ספק עמהם: **(ח) מִן יִשְׁעָהָר**. כי הוא חכם בעיניו ודרכו ישרה לפניו: **וַיֹּאבֵדָהּ**. כי הוא חפץ בתקון מדותיו ולמוד מכל אדם: **(ט) וַיִּמְחַדְהָ**. ר"ל אמור

מסכת פרק ב עדינות קצב מסכת פרק ב עדינות קצב

אינו ראיה, אלא יוצא לבית השרפה:

ג. אף הוא העיד על כפר שהיה בצד ירושלים, והיה בו זקן אחד והיה מלוה לכל פגי הכפר וכותב בכתב ידו ואחרים חותמים, ובא מעשה לפני חכמים והתירו. לפי דרכך אתה למד, שהאשה פותקת את גטה והאיש פותק את שוקרו, שאין קיום הגט אלא בחותמיו, ועל

מחט שנמצאת בפשר, שהספין והידים טהורות והפשר טמא. ואם נמצאת בפשר, הפל טהור:

ד. שלשה דברים אמר רבי ישמעאל לפני חכמים בפרם ביבנה. על ביצה טרופה שהיא נתונה על גבי ירק של תרומה, שהיא חבור. ואם היתה כמין פובע, אינה חבור. ועל שבלת שבקציר וראשה מגיע לקמה, אם נקצרה עם

רבינו עובדיה מברטנורה

נשרף: אין לא ראית ראיה. שמה לא אירע בימיו שימצא טריפה לאחר הפשט, ואם אירע ושרפוהו הוא לא ראה: אלא יצא לבית השריפה. הואיל וקודם הפשט בא. והלכה כר"ע בבכור בעל מום כשהתירו מומחה. אבל לא התירו מומחה לא. והלכה כחכמים בבכור תמים, דבשר בקבורה ועור בשריפה: ג. וכותב בכתב ידו. שטר חוב על הלוח: ואחרים חותמים. עדים כשרים היו חותמים על השטר: והתירו. ואע"פ שכותב השטר הוא המלוה, ונגוע בעדותו: שהאשה כותבת את גיטה. ועדים כשרים חתומים בו: את שוברו. שטר מחילה שמחלה לו אשתו על כתובתה: שאין קיום הגט אלא בחותמיו. העדים החתומים על הגט הם עיקר סבת קיום הגט, הלכך כשהעדים כשרים חתומים בו כשר ואע"פ שהוא כתב יד האשה: ועל מחט. שידוע בה שנטמאת במת, ונמצאת בבשר הקודש כשחתכו אותו בעזרה וספק אם נגע בה הסכין והאדם, אם לאו. הסכין והאדם טהורים, וספק טומאה ברשות הרבים היא, שהעזרה דין רשות הרבים יש לה לענין טומאה, וספק טומאה ברשות הרבים ספקו טהור: והבשר טמא. דודאי נגעה בו טומאה.

הקמה, הרי היא של בעל הבית. ואם לאו הרי היא של עניים. ועל גנה קטנה שהיא מקפת ערים, אם יש בה פמלא בוצר וסלו מקאן ומלא בוצר וסלו מקאן, תזרע. ואם לאו, לא תזרע:

ה. שלשה דברים אמרו לפני רבי ישמעאל, ולא אמר בהם לא אסור והתר, ופרשן רבי יהושע בן מתאיא. המפס מרסא בשבת, אם לעשות לה פה, חזב, ואם להוציא ממנה לחה, פטור. ועל הצד נחש

רבינו עובדיה מברטנורה

נקצרה. אם אותה שכולת נקצרת עם הקמה, הרי היא של בעל הבית, שהקמה מצילתה, דלא קרינן בה לא תשוב לקחתו: ואם לאו. הרי זו שכחה והויא לעניים: ערים. חמש גפנים הנטועות ומודלות ושוככות על גבי כלונסות או על גבי גדר קריות ערים, לשון על ערש יצועי: אם יש בה כמלוא בוצר וסלו. אם הגינה גדולה כשיעור שיעמוד בה בוצר הענבים עם סלו שמכניס הענבים לתוכו כשהוא מלקט הענבים מכל צדדי הערים: תזרע. הגינה. והוא שירחק הזרע מן הגפנים כדי עבודת הכרם שהם ששה טפחים לכל רוח, וזרע השאר: ואם לאו. שאין הגינה גדולה כל כך: לא תזרע. ואע"פ שמרחיק כדי עבודת הכרם. מפני שהזרע נראה עם הכרם כאילו הם כלאים:

ו. ופירשן רבי יהושע. אימתי חייב ואימתי פטור: אם לעשות לה פה חייב. משום בונה: ואם להוציא ממנה לחה פטור. דמלאכה שאינא צריכה לגופה ליהא, שהפתח היא המלאכה, וזו אינה צריכה להיות לה פתח מעכשיו, ואין כאן אלא איסורא דרבנן

בשבת, אם מתעסק שלא לשכנו, פטור. ואם לרפואה, חזב. ועל לפסין אירוניות, שהם טהורות באהל חמת וטמאות במשא הזב. רבי אלעזר בן צדוק אומר, אף במשא הזב, טהורות, מפני שלא נגמרה מלאכתן:

ז. שלשה דברים אמר רבי ישמעאל, ולא הודה לו רבי עקיבא. השום והבסר והמלילות שרסקן מבעוד יום, שרבי ישמעאל אומר לא

ומשום צרעא לא גזור, והוי פטור ומותר: אם מתעסק שלא ישכנו פטור. דאינו צריך לגופו של דבר הניצוד, ואם היה יודע שיעמוד ולא ישכנו לא היה צד. ובהאי נמי לא גזור רבנן, והוי פטור ומותר: לפסין אירוניות. כלי חרס סתומים עשויין כמין כדור חלול מבפנים, ולאחר שמלבינים אותו בכבשן חותכים אותו באמצעו והוא נעשה שני כלים: טהורות באוהל חמת. כל זמן שלא חתכוהו. דכלי חרס אין מקבל טומאה מגבו, אלא מאוירו, כדכתיב (במדבר י"ט) וכל כלי פתוח, דרך פתחו מיטמא ואינו מיטמא מגבו, והאי אין לו אויר: וטמאות במשא הזב. בטומאות היסט. שאם נתלטלו או נתגעעו ממשא הזב, טמאים, אע"פ שאין להם אויר: מפני שלא נגמרה מלאכתן. דחתיכה שחותכין אותן באמצען זו היא גמר מלאכתן. ואין הלכה כר' אלעזר בר צדוק. אלא ליבונן בכבשן הוא גמר מלאכתן, הלכך מיטמאות במשא הזב אפילו קודם שחלקן: ז. מלילות. שבוילים שלא בשלו כל צרכן וטוענן באבנים ומשקה זב מהן וטובל בו: לעמוד הבא

הלכות קריעה סימן שם

תרכח

קורע, ואפלו אם אחר הרגל תהיה רחוקה.

לג. ה' ההולך בבגד קרוע לפני המת, שמראה עצמו שקרע, ולא קרע, הרי זה גוזל את החיים ואת המתים. לד. האומר לחברו: השאילני חלוקה שאבקר את אבא שהוא חולה, והלך ומצאו שמת, קורעו, ומאחריו ומחזיר לו חלוקה, ומשלם לו דמי קרעו. ואם לא הודיעו, הרי זה לא יגע בו.

לד. המשאיל לחברו חלוקה לילך בו לבית האבא, אינו רשאי לטל ממנו עד שיעברו ימי האבא. והבשן המשפט סימן שמ"א סעיף ב' לא פסק בן.

לו. קורעין על שמועות רעות, כגון שנקבצו רב הצבור למלחמה ושמעו שנגפנו לפני אויביהם, אפלו לא נהרגו אלא המעוט מהם. והוא הדין אם הלכו בשבי (נ"י פא"מ).

לז. השומע ברפת השם, ואפלו ברפת הכנפי (רמב"ם פ"ב מהלכות עבודת מוכבים ד"י) אפלו אמרו בלשון לעז הרי ככנפי (נ"י

באר הגולה

ק ברייתא מ"ק דף כ"ו ע"ב מפני עגמת נפש שיכבדו הוראי (*) [אסיפא דרישא ולא ארישא דרישא כצ"ל]: רש"י: ר ברייתא שבת דף ק"ה ע"ב: ש טור בשם הרמב"ן מהירושלמי: ש שבת דף קל"ז: פ"י שבעל ולא פירש וכדעת הרמב"ן הביאו הטור: א משנה מ"ק דף כ"ד ע"ב: ב רמב"ם שם בפרק י"א וכן כתב הרמב"ן בסת"ה: ג משנה וגמ' שם: ד טור בשם הרמב"ן בסת"ה: ה ברייתא מ"ק דף כ"ו ע"ב: ו שם בבב"י משימה דרשב"ג: ז וכן הב"י בשם נ"י שאפילו באביו הוא מאחרו שלא נתן לו רשות אלא לקרוע שלא יתבייש שם: ח ברייתא באבא רבתי: ולענין אין שום סתירה כי שם כ' לשון הרמב"ם בפ"א מהלכות שאלה אין פחות מדבי שילך ויחזור פירושו דהיינו כל זמן שרועה לילך ואף כל ד' ימי אבילות וכן מוכח ממה שבי הרמב"ם א"ח כ' שאלו לבית המשתה כל אותו היום ומל' הטור שבי שם ו"א הביאו בלי אח' משמע ולענין דינא אין חילוק ביניהם: ט ברייתא שם דף כ"ו ע"א וכדמפרש שם בגמרא: י רמב"ן בסת"ה: כ שם ברייתא: ל כ"ר חייא סנהדרין ד"ס ע"א:

הלכות אנינות סימן שמא

תרכט

פרק ארבע מיתות, חיב לקרע, והוא שישמעה משראל. ויש אומרים דבזמן הזה מומר דינו כעובר מוכבים (ג"ו שם). ואפלו השומע מהעדים היאך ברך פלוני, חיב לקרע. ויהעדים אינם צריכים לקרע פעם אחרת. ה' הוראה ספר תורה שנשרף, ו' או תפלין, ז או אפלו מגלה אחת מהנביאים או מהכתובים, קורע שתי קריעות. ודוקא ששורפין אותה ברוע, וכמעשה שהיה.

הלכות אנינות

סימן שמא מי שמתו מפרץ לפניו בשבת או ביום טוב, ודיני האונן, וכו' ר' סעיפים

א. מי שמת לו מת שהוא חיב להתאבל עליו, קדם קבורה אוכל בבית אחר. אין לו בית אחר, אוכל בבית חברו. אין בית לחברו, עושה לו מחצה ואוכל; ואפלו מחצה של סדין סגי, אם תקע שולי הסדין בענניו שאינו נטל ברוח. י ואם אין לו דבר לעשות מחצה, מחזיר פניו ואוכל. ובין כך, ואפלו הוא בעיר אחרת, אינו מסב ואוכל, ואינו אוכל בשר ואינו שותה יין.

באר הגולה

ט בבב"י שם מ"ק דף כ"ו ע"א: ז שם בברייתא: ט שם בברייתא: ע מעוברא דתפלין שם: פ הראש ממגילה שרף יהוקים: ז שם בגמ': ק שם בברייתא: ר ברייתא שם: ש כ"כ ה"י ורבינו ירוחם בהדיא וכו' מדברי הרמב"ם ספ"ט מהלכות אבל והרמב"ן ד"ל: א ברייתא מ"ק דף כ"ג ע"ב וברכות דף י"ז ע"ב: ב הרשב"א בתשובה: ג שם בברייתא: ד טור בשם אביו הראש: ה שם בברייתא: וירושלמי כתבוהו הראש שם והרמב"ן בסת"ה: ו הראש ושכן משמע בירושלמי: ז תוספות שם במ"ק בשם הירושלמי בעיא ולא איפשטא וטור ושי"פ: ח שם בברכות בברייתא שבת וכתב הראש שם דה"ל ל"ט: ט כת"ק דרשב"ג וכדמפרש בגמ' שם דף י"ח ע"א במד"א וכו"פ הר"ף שם והרמב"ם בפרק ד' לעמוד הבא

קטו. באור הגדה

הלכות ליל סיומן תרמו

תרמו דיני ערבה. ובו ב' סעיפים:

א. *ערבי נחל האמור בתורה הוא מין ידוע הנקרא פן, עלה שלו משוף כנחל *ופיו חלק וקנה שלו אדם * (ונאפלו בעודו *ירק כשר) (בית יוסף). *ברב מין זה גדל על הנחלים, לכך נקראו ערבי נחל. ונאפלו היה גדל במדבר *או בהרים, כשר. ייגש מין אחד דומה לערבה, אלא שעלה שלו עגל ופיו דומה למסר (פרוש). מגרה סיג'ה בלע"ז, וקנה שלו אינו אדם, וזהו הנקרא צפצפה, *והיא פסולה. *ויגש מין ערבה שאין פי העלה שלה חלק ואינו כמסר, אלא יש בו תלמים קטנים עד מאד כמו פי מגל קטן, *וזה כשר: **ב.** *הערבה שיבשה *או *שנשרו *רב עליה *או *שנקטם ראשה, פסולה, אבל כמשה או שנשרו מקצת עליה, *כשרה. והרמב"ם *מכשיר בנקטם ראשה:

שערי תשובה

באר היטב

*ערבי נחל *כו'. ופיו דומה למסר, ועין בפנים המרים שכתב בצפצפה לא משכחת פיו דומה למסר, ובריתא אנב כתב, ועין בקריי יוסף שכתב לסייעי למלתה מהתוספתא ומדברי בעל צידה לדרך, עין שם: *ששור. עין באר היטב וכתב בשו"ת פני יהושע כתב יד, ערבה שנקצצה ביום טוב הראשון של חג, ששור וטלטלה ולהניחה בלולב בו ביום, ולא דמי למה שכתב בסיומן תורה בלולב שהובא מחוץ לתחום כו', דהתם לאו מקצת הוא דהני לישאל אחרי, רק שהובא מחוץ לתחום אסור באכילה ובהנאה ומצות לאו לנתת נתנו, אבל נחלש מהחבר ששור לכל ומקצה גמור הוא לטלול, העמידו חכמים דבריהם במקום מצוה בשב אסור חל יום טוב הראשון בשבת אם מתר ביום טוב השני, וחסר שם התישבות על זה, והנה הפסוקים נולדו כזה אסורה כזה וזהו הדין באו, אך אם נחלשה בשבת ואחרי יום טוב יום ראשון בשבת כמבאר שם בהגיה, עין שם: *ששור. עין באר היטב. ועין באליה רבה שדעתו להקל בערבה שנקטם ראשה באין אחר וכמו בהרס, ואם עלתה בו תמרה אף לכתחלה כשר, ודלא כהמגן אברהם, עין שם:

באור הגדה

משנה ברורה

לולב הלכה ט, ודע שכל הפסולים שהוזכרו רבנו בפרק שביעי וכו' פסולין בשני ראשון, משמע שמה שהוזכר בפרק ח כשרין בשאר הימים, וזה הדין דענבין מרבין מעציו הוא בפרק ח. אולם דברי הפרי מגדים בענין זה צריך עיון, דמובח מדבריו בסיומן תרמט במשכחות וזה כשרין קטן יב דגם דעת המחבר הוא כן להכשיר בענבין מרבין מעציו בשאר הימים, ואשתמיטתה מה שכתב בפרק הבית בהקדא דפסול גם בשאר הימים:

ה. ויש מין ערבה שאין פי וכו'. וכל שאר סימנים של ערבה כשרה *יש לה: **ו.** וזה כשר. דברכה גם כן לגדל על הנחל כמו שאר ערבות *והיא בכלל ערבי נחל. והנה כמה פסמים מלקטין ערבות נערים קטנים שאינם יודעים בין ימינם לשמאלם, וצריך הקונה להשגיח על זה:

ב. ז. ערבה שיבשה. הינו, *ברב עליה: **ח.** *או שנשרו וכו'. *שלפצעים נושרין על ידי תחבתן לחוף ההלוב וגם על ידי נענוע. ובפרט באחריו ולולב של הקלה, שיד הכל ממשמשין בקו, מצוי מאד שנושרין רב העצין על ידי נענוע של איה אנשים, וממילא שאר אנשים שמברכין אחר כך, לבד שאין יוצאין במצוה גם מברכין ברכה לבשלה, ומן הנכון שעל כל פנים ביום הראשון שהוא מצות עשה דאורייתא יעמידו איש עתי שפפך על זה: **ט.** רב עליה. הינו, כשעור שלשה ספחים של ערבה כ"ח ושאר אחרונים בסיומן תרמט. ואם נגדלדלו עליה מהקנה או שנסדקו עליה או שנתלקו, כתב הרב המגיד שזה מקרי נפרצו עליה ופסולה, *וכל זה הינו, אם ברב עליה הוא כן. וכתב המגן אברהם שיש להחמיר כמותו, דהערבות מצויות: **י.** *או שנקטם ראשה. והינו, שנקטם עצה, *אבל בנקטם עליה, אף שהוא מראשה אין נפקא מנה כזה ונחשבת כשאר עליו. ודע, דכש נקטם ראשה הוא *משמע הדר, ונשרו רב עליה, דעת הרמב"ם הוא משום שעל ידי זה אין שמו עליו, ועל כן דעתו דכזה פסול כל שבעת הימים: *ומדבריו רבנו משמע דגם זה משום הדר הוא: **יא.** כשרה. *משמע דלכתחלה אין כדאי לקח אותה (מגן אברהם), והאליה רבה מכשיר אף לכתחלה. אכן כיון דערבות מצויות, טוב להדר לכתחלה גם כזה: **יב.** מכשיר. ונקטן *כפסוק הראשונה:

שער הציון

א. בית יוסף: **ב.** עין בשור: **ג.** מן מוכח בגמרא מדכתבי ערבי נחל, למעוטי צפצפה שגדלה מיד בין ההרים: **ד.** פוסקים: **ה.** ולהכי מקשה שם הנפיק פשיטא, ובדבריו משיב קשית איה מפרשים שפסקים של על הנקרא, עין שם: **ו.** מן משמע מהטור. ונראה פשוט, דלפי מה שכתבו הראשונים בנשרו, ומסתמא הוא הדין בכיבוש, ודין ודברא כמאן דליתא דמא, אם כן אפילו לא נעשה זה אלא בערבה אחת גם כן פסולה. ויבש נקרא משפלה הנקראת לגמרי (אמרי יצחק בשם התמים דע"ס): **ז.** מן אברהם: **ח.** כמורי יצחק, וכן מצאתי ברבנו מנחם: **ט.** פוסקים: **י.** פוסקים ועל כן דעת הרמב"ם דמכשיר פסולין בשאר ימים גם זה יהיה כשר בשאר ימים: **יא.** וכן מדברי רש"י רש פרק לילב הגול בענין נפרצו עליו כתב רש"י משום דלא הוי תרה, ולפי זה יהיה כשר בשאר הימים בשעת הדחת כשאין לו ערבות אחרים. ודע

פרשת ויחי

ספר הוהר

(דף רכז ע"א) א'רלג

פרשת ויחי

ספר הוהר

(דף רכז ע"ב) א'רלד

אסתלק מהאי עלמא, באינון יומין ממש דיליה, צאל ואתלבש בהו, ולא גרע מההוא לבוש יקר כלום, דכתיב בא בימים. באיוב מה כתיב, ויאמר ערום אמי וצאתי מבטן אמי וצאתי ערום שמה. דהא לא אשתאר לבושא לאתלבשא ביה.

תנא, ופאין אינון צדיקא, דיומיהון ופאין, ואשתארו לעלמא דאתי (ופאין), וכד נפקין, מתחברין פלהו, ואתעבידו (דף רכז ע"ב) לבושי יקר, לאתלבשא ביה. ובההוא לבושא, זכאן לאתענגא מענוגא דעלמא דאתי, ובההוא לבושא, זמינין לאחציא ולמיקם. וכל אינון דאית להו לבושא יקומון, דהא הוא דכתיב, (איוב לח) ויתעצבו כמו לבוש. ווי לאינון חייבי עלמא, דיומיהון בחוביהון (שלמין) חסרין, ולא אשתאר

מפניהו, במה דאתפסיין, פד יפקון מעלמא.

תנא, כל אינון ופאין, דזכו לאתלבשא בלבוש יקר דיומיהון, מתעשרין בההוא עלמא (ס"א גולמא), מעטורי דמתעטרי בהו אבהן, מההוא נחל דנגיד ונפיק לגנתא דעדן. דהא הוא דכתיב, (ישעיה מז) ונחף ה' תמיד והשפיע בצחצחות נפשך וגו'. ואינון חייבי עלמא, דלא זכו לאתלבשא בלבושא דיומיהון, עליהו כתיב, (ירמיה יז) והיה כעצער פערבה ולא יראה כי יבא טוב ושכן חררים במדבר.

אמר רבי יצחק, ופאה חולקיה דיעקב, דררצנו תירי הנה ליה, דכתיב ושכבתי עם אבותי. דאזני בהו ולא באחרא. דאזני בהו,

לאתלבשא ביומין דיליה, וביומין דלהון.

רבי יהודה אמר, כתיב, (בראשית כז) וירח את ריח בגדיו ויברכהו. בגדיו. בגדי עשו מיבעי ליה. דהא לאו דידיה הו, אלא דעשו הו הנהו בגדים. דכתיב, (בראשית כז) ותקח רבקה את בגדי עשו בנה הגדול התמודות, בגדי עשו כתיב (הקא), והכא ריח בגדיו, דיעקב משמע.

אלא, הכי אוקימנא, וירח, כלומר, אסתפל להלאה, וארח ריחא דלבושו דההוא עלמא, כדין פרביה. ועל דא כתיב, ראה ריח בני כריח שדה, דא הוא חקל דתפוחין קדישין. אמר, הואיל וזכית באינון לבושי יקר, ויתן לה האלהים מטל השמים. מאי משמע, בגין דבההוא חקל דתפוחין קדישין, נטיל (ס"א נטיל)

טלא כל יומא, מההוא אתר דאקרי שמים, דכתיב מטל השמים.

אמר רבי יוסי, בכלא ברכיה, מטל השמים ומשמני הארץ. מאי טעמא, בגין דוירח את ריח בגדיו. בגדיו ממש, כמה דאוקימנא. תנא, אלה וחמש מאה ריחין, סלקין בכל יומא מגן עדן, דמתבסמי בהו אינון לבושין דיקר דההוא עלמא, דמתעשרין מן יומיו דבר נש.

אמר רבי יהודה, במה לבושין אינון. אמר רבי אלעזר, טורי דעלמא, על דא פליגי. אכל תלתא אינון. חד דמתלבשי בההוא לבושא, ויחא דנגנתא דעדן דארעא. וחד יקרא מפלא, דמתלבשא ביה נשמתא כגו צרורא דחיי, בין פורפירא דמלכא. וחד לבושא דלבר, דקאים ולא קאים,

תרגום לשון הוהר

אמר רבי יוסי, ברך אותו בכל – מטל השמים ומשמני הארץ. מה השעם? משום שזוהי את ריח בגדיו, בגדיו ממש, כמו שבארנו. שנינו, אלה וחמש מאות ריחות עולים בכל יום מגן עדן, שבהם מתבשמים אותם לבושי כבוד של אותו עולם שמתעשרים מימיו של בן אדם.

אמר רבי יהודה, כמה לבושים הם? אמר רבי אלעזר, ההרים של העולם, על זה נחלקו, אבל שלשה הם: אחד שמתלבשים באותו הלבוש, הרוח שבגן עדן שבארץ. ואחד נכבד מהכל, שמתלבשת בו הנשמה בתוך צרור החיים בין אדמת המלך. ואחד לבוש של בחור, שעומד ולא עומד, נראה ולא נראה, כזה מתלבשת הנפש והולכת ומשוטטת בעולם.

תרגום לשון הוהר

שנינו, כל אותם צדיקים שזכו להתלבש בלבוש כבוד בימיהם, מתעשרים באותו עולם [לבוש] מהעשרים שבהם מתעשרים האבות, מאותו נחל שיוצא ושופע לגן עדן. והו שכתוב ונחף ה' תמיד והשפיע בצחצחות נפשך וגו'. ואותם רשעי העולם שלא זכו להתלבש בלבוש של ימיהם, עליהם כתוב (ירמיה יז) והיה כעצער פערבה ולא יראה כי יבא טוב ושכן חררים במדבר.

אמר רבי יצחק, אשרי חלקו של יעקב שבטחון יתר היה לו, שכתוב ושכבתי עם אבתי, שאזכה בהם ולא באחר. שאזכה בהם להתלבש בימים שלו ובימים שלהם.

בהם, ולא נגרע מאותו לבוש כבוד כלום, שכתוב בא בימים. באיוב מה כתוב? (איוב א) ויאמר ערום יצתי מבטן אמי וצאתי ערום שמה, שחרי לא נשאר לבוש להתלבש בו.

שנינו, אשריהם הצדיקים, שימיהם צדיקים, ונשארו לעולם הבא [צדיקים], וכאשר יוצאים, כלם מתחברים ונעשים לבושי כבוד להתלבש בו, ובאותו לבוש זוכים להתענג מענג העולם הבא, ובאותו לבוש עתידים לקום לתחייה, וכל אותם שיש להם לבוש יקומון. והו שכתוב (איוב לח) ויתעצבו כמו לבוש. אוי לאותם רשעים של העולם שימיהם בחטאיהם [שולמית] חסרים, ולא נשאר מהם במה שיתפסו כשיצאו מן העולם.

אתחזי ולא אתחזי. בהאי מתלבשא ביה נפשא, ואזלא ושטא בעלמא. ובכל ריש ירחי ^(שבת) ושבתא, אזלת ואתקשרת ברוחא דבגנתא דעדן דארעא, דקיימא בין פרגודא יקירא, ומניה אולף וידע מה דידע, ושט ואודע ליה בעלמא.

תנא, בתרין קשורין אתקשר נפשא, בכל ריש ירחא ושבתא, בקשורא דרוחא, די בין ריחי בוסמין דבגנתא דעדן דארעא, ומתמן אזיל ושאט, ואתקשר עם רוחא בנשמתא דצריא בצורא דחי, ומתורא ומתונת מאינון זיוין יקרי, דהאי סטרא, ודהאי סטרא. הדא הוא דכתיב, ונחף ה' תמיד, תמיד דינא.

והשביע בצחצחות נפשך. מהו בצחצחות. אלא צחותא חד, בד

אתקשר ברוחא דבגנתא דלתמא, צחותא דלגו מן צחותא, בד מתקשרן בנשמתא דלעילא, בצורא דחי, והינו בצח חד, צחות תרי, דאינון לעילא לעילא, בקרי דנשמתא ודאי, כלומר צחצחות, מאן רית דא, נפשך. נפשך ממש. וצאח חולקתון דצדיקאי.

אמר רבי שמעון, בד אגא בין אינון חברייא דככל, מתכנשי גבאי, ואולפי מלי באתגליא, ואינון עיילי לון בגושפונא דפרזלא תקיפא, סתימא מפל סטרי. כמה זמנין אוליפנא לון ארחוי דגנתא דמלכא, ארחוי דמלכא. ^{(ב"א כמה זמנין אמינא לון ארחוי דאורייתא דמלכא קדישא ואורייתא עלאין).}

כמה זמנין אוליפנא לון כל אנון דרגין דצדיקא דבההוא עלמא,

תרגום לשון הוזהר

ובכל ראש חדש ושבת הולכת ונקשרת ברוח שבגין עדן שבארץ שעומדת בין פרגוד נכבד, ומפני לומר וידע מה שידע, ומשוטט ומודיע אותו בעולם.

למדנו, בשני קשרים נקשרת הנפש בכל ראש חדש ושבת, בקשר של הרוח שבין ריחות הבשמים שבגין עדן שבארץ, ומשם הולך ומשוטט, ונקשר עם הרוח בנשמה שצורה בצור החיים, ונרית ונוגית מאותו זיו הנכבד של צד זה ושל צד זה. וזה שכתוב ונחף ה' תמיד, תמיד דיקא.

והשביע בצחצחות נפשך. מה זה בצחצחות? אלא צחות אחת, כשנקשרת עם הרוח שבגין שלמטה, צחות שלפנים מן הצחות, כשנקשרים בנשמה שלמעלה בצור החיים. והינו בצח –

ובלהו מסתפי למימר (דף רכה ע"א) מלין אלין, אלא לעאן ^(פעלעלין) בגמגומא. בגיני כך פסילוסין אקרון, כההוא פסילוטא דמגמגם בפומיה. אכל לזכותא דאינון להו, הואיל ומסתפי. דהא אוריא קדישא ורוחא קדישא אתעדי מנייהו, וינקי מאוריא ורוחא דרשומא אחרא. ולא עוד אלא דקשת אתחזי עליהו, ולא אינון דאי למחמי סבר אנפוי ^(ס"א דאליהו). כל שכן סבר אנפין אחרנין.

אכל דא מהניא להו, דאנא שכיח בעלמא ואנא סימנא ^(ב"א סימנא) בעלמא, דהא בחי לא יתיב עלמא בצערא, ולא אתדן דניא דלעילא, בתרא לא יקום דרא כדרא דא. וזמין עלמא דלא ישפח מאן דיגין עליהו, וכל אנפין חציפין ישפחון בין לעילא בין לתמא. לעילא, בחובייהו דלתמא, ונציפוטא דלהו.

תרגום לשון הוזהר

עליהם. וחזרו ראש לכל הרוחות של העולם, ולא ישבו עם רפואה. אכל רפואה אחת מצאתי להם בעולם ולא יותר, באותו מקום שימצאו אותם שעוסקים בתורה, ונמצא ביניהם ספר תורה שאין בו שקר, כשמוציאים אותו, בגללו מתעוררים עליונים ותחתונים. וכל שכן אם נכתב בו השם הקדוש כראוי, וירי כבר למדנו את הדבר.

אוי לדור שהתגלה ביניהם ספר תורה, ולא מתעוררים עליו שלמעלה וימשה. מי מתעורר עליו בשעה שהעולם בצער יתר, והעולם צריך למטר, וצריך להגלות ספר תורה יותר בצער העולם.

שכאשר העולם בצער ומבקשים בני אדם רחמים על הקברים, כל המותים מתעוררים עליו, לעמוד הבא

אֵלֶּה * מִזְמוֹר לְדָוִד הַלְזָקִיר: א הַיְּהוָה
 אֶל־בְּקָצָךְךָ תוֹכִיחֵנִי וּבְחַמְתֶּךָ
 תִּסְרֶנִּי: ב בִּיחָצִיךָ נַחֲתוּ בִּי וּתְנַחַת
 עָלַי יָדְךָ: ג אֵין־מָתֶם בְּבִשְׂרִי מִפְּנֵי
 זַעַמְךָ אֵין־שָׁלוֹם בְּעַצְמִי מִפְּנֵי
 חַטָּאתִי: ד כִּי עֲוֹנֹתַי עָבְרוּ רֹאשִׁי
 כַּמֶּשֶׁא כְּכֹד יִכְבְּדוּ מַמְנִי: ה הִבֵּאתִישׁוּ
 גִּמְקוֹ חֲבוּרֹתַי מִפְּנֵי אֹלֹתַי: ו נִצֹּעֵתִי
 שָׁתִּיתִי עַד־מָאֹד כֹּל־הַיּוֹם קִדְר הַלְזָקִיר:
 ז כִּי־כִסְלִי מָלְאוּ נִקְלָה וְאֵין מָתֶם
 בְּבִשְׂרִי: ח נְפֹגוֹתַי וְנִדְבָקֵתִי עַד־מָאֹד
 שָׁאֲגֵתִי מִנַּחֲמָת לִבִּי: ט אֲדַנִּי נִגְדָךְ
 כֹּל־תַּאֲוֹתַי וְאִנְחֵתִי מִמֶּךָ לֹא־נִסְתַּרְהָ:
 יא לִבִּי סִחֲרַח עֲבֹנֵי כַחַ וְאוֹר־עֵינַי
 גַּם־הֵם אֵין אֲתִי: יב אֲהִבִּי וְרַעִי מִנִּגְדִּי
 נִגְדִּיעִי יַעֲמֵדוּ וְקִרְוֵבִי מִרְחֹק עָמְדוּ:
 יג וְיִנְקִשׁוּ מִבִּקְשֵׁי נַפְשִׁי וְדֹשְׁנֵי רַעֲתִי
 דִּבְרוּ הוֹזֹת וּמְרֻמוֹת כֹּל־הַיּוֹם יִהְיוּ:
 יד וְאֵנִי כַחֲרֹשׁ לֹא אֶשְׁמַע וְכֹאֲלֵם לֹא
 יִפְתַּח־פִּי: טו וְאֵלֶּה בְּאִישׁ אֲשֶׁר לֹא־
 שָׁמַע וְאֵין בְּפִיו תּוֹכָחוֹת: טז כִּי־לֶךְ
 יְהוָה הוֹחֵלֵתִי אֲתָה תַעֲנֶה אֲדַנִּי אֲלֵהִי:
 יז כִּי־אֲמַרְתִּי פֶן־יִשְׁמַח־לִי בְמוֹט יִגְדִּילִי
 עָלַי הַגְדִּילוּ: יח כִּי־אֵנִי לֵאמֹר לֵאמֹר
 וּמִכֹּאֲבִי נִגְדִּי תָמִיד: יט כִּי־עֲוֹנֵי אֲגִיד
 אֲדַאֵג מִחַטָּאתַי: כ וְאֵבִיב חַיִּים עֲצָמוֹ
 וְרִבּוֹ שֹׁאֲנִי שֹׁקֵר: כא וּמִשְׁלָמִי רַעַה
 תַּחַת טוֹבָה יִשְׁטַנּוּנִי תַּחַת דְּרוֹפִי דְּרַפִּי־
 טוב: כב אֶל־תַּעֲזֹבֵנִי יְהוָה אֱלֹהֵי אֶל־

תִּרְחֹק מִמֶּנִּי : כַּג חוֹשָׁה לְעִזְרָתִי אֲדֹנָי
תְּשׁוּעָתִי :

ז לחודש

יום ראשון

לֹא אֶלְמַנְצָח לִירוּחָן לִירוּחָן מִזְמוֹר
 לְדוֹד׃ ב אֲמַרְתִּי אֲשֶׁמְרָה דְּרָכִי
 מִחֲטֹא בְּלִשׁוֹנִי אֲשֶׁמְרָה לְפִי מִחֲסוֹם
 בְּעַד רִשְׁעִי לִנְגִידִי׃ ג גִּלְמַתִּי דּוֹמִיָּה
 הַחֲשִׁיתִי מִטּוֹב וּכְאֹכִי נֶעְכַּר׃
 ד חֶם-לִבִּי בִקְרָכִי בְּהִיגִי תִכְבֶּר-אֵשׁ
 דִּבְרַתִּי בְּלִשׁוֹנִי׃ ה הוֹדִיעֵנִי יְהוָה׃ ו קָצִי
 וּמִתָּה יָמִי מִהָיָה אֲדַעָה מִה־הֶחָל
 אֲנִי׃ ז הִנֵּה טָפְחוֹת אֶתְּמָה יָמִי וְחִלְדִּי
 כְּאֵין נִגְדָה אֶף-כֹּל-הֶחָל כֹּל-אֲדָם נֶגַב
 סֵלָה׃ ח אֶף-בְּצֻלֹם׃ י יִתְהַלֵּךְ-אִישׁ אֶף-
 הֶחָל יִהְיֶינּוּ יַעֲבֹר וְלֹא-יִדְבַּע מִי-
 אֶסְפֹּם׃ יא וְעַתָּה מִה־קִּיּוֹתִי אֲדַגֵּי
 וְחַלְתִּי לָךְ הִיא׃ יב מִכָּל-פֶּשַׁעִי
 הִצִּילֵנִי חֲרַפְתָּ נָבֵל אֶל-תְּשִׁימֵנִי׃
 יג גִּלְמַתִּי לֹא אֶפְתַּח-פִּי כִי אֲתָה
 עֲשִׂיתָ׃ יד הִסֵּר מִעָלַי נִגְעָךְ מִתְגַּרְתָּ יָרֹךְ
 אֲנִי כָלִיתִי׃ יו בְּחוֹלְחוֹת עַל-עֵינִי׃
 יז סָרַת אִישׁ וְתָמַס כְּעֵשׂ חֲמוּדוֹ אֶף הֶחָל
 כֹּל-אֲדָם סֵלָה׃ יח שָׁמְעָה תִּפְלָתִי׃
 יט יְהוָה וְשׁוֹעָתִי׃ כ הַאֲזִינָה אֶל-דַּמְעוֹתַי
 אֶל-תִּחְרַשׁ כִּי גָר אֲנֹכִי עִמָּךְ תּוֹשֵׁב
 כָּל-אֲבוֹתַי׃ כא הִשָּׁע מִמֶּנִּי וְאֶבְלִיגָה
 בְּטָרִם אֶלְךָ וְאִינֵנִי׃

ב' קנה
קויתי יהוה ויט אלי וישמע

שְׁעָתִי׃ ג וַיִּזְעַלְנִי | מְבוֹר שְׁאוֹן מִשִּׁט
הֵינִן וַיָּקָם עַל-יַלְלַע רִגְלִי כּוֹנֵן אֲשֶׁר־י׃
ו יוֹתֵן בְּפִי | שִׁיר חֲדָשׁ תְּהַלֵּלָה לְאַלְהֵינוּ
יָרְאוּ רַבִּים וַיִּירָאוּ וַיִּבְטְחוּ בִּיהוָה׃
ה אֲשֶׁר־יִזְכָּר אֲשֶׁר-שָׁם יְהוָה מִבְּטָחוֹ
וְלֹא-פָנָה אֶל-יְהוֹבָבִים וּשְׁטִי כֶזֶב׃
ו רְבוֹת עֲשִׂית | אַתָּה | יְהוָה אֱלֹהִי
נִפְלְאוֹתֶיךָ וּמִחֲשַׁבְתְּךָ אֱלֵינוּ אֵין | עֲרֹךְ
אֵלֶיךָ אֲגִידָה וְאֲדַבְּרָה עֲצָמוֹ מִסָּפֵר׃
ז בָּבָה וּמִנְחָה | לֹא-חֲפַצְתָּ אֲזוּנִים בְּרִית
לִי עֹלָה וְחִטָּאָה לֹא שְׁאַלְתָּ׃ ח אַז
אֲמַרְתִּי הִנֵּה-בָאֲתִי בְּמִגְדַּל-סָפֵר כְּתוּב
עָלַי׃ ט לַעֲשׂוֹת-רִצּוֹנְךָ אֱלֹהִי חֲפַצְתִּי
י תוֹרַתְךָ בְּתוֹךְ מִעֵי׃ י בִּשְׁרַתִּי צָדֵק |
בָּקָהְל רֹב הַנֶּחֱלָה שְׁפַתִּי לֹא אֲכַלָּה יְהוָה
אַתָּה יִדְעָת׃ יא צִדְקַתְךָ לֹא-כִסִּיתִי |
בְּתוֹךְ לְבִי אֲמוֹנַתְךָ וּתְשׁוּעַתְךָ אֲמַרְתִּי
לֹא-כִסְדִּיתִי חֶסֶדְךָ וְאֲמַתְךָ לָקַהְל רֹב׃
יב אַתָּה יְהוָה לֹא-תִכְלָא רַחֲמֶיךָ מִמֶּנִּי
חֶסֶדְךָ וְאֲמַתְךָ תָּמִיד יִצְרוּנִי׃ יג כִּי
אֶפְסֵר-עָלַי | רְעוֹת עַד-אֵין מִסָּפֵר
הַשִּׁיגוֹנִי עֲוֹנֹתִי וְלֹא-יִכְלְתִי לְרַאוֹת
עֲצָמוֹ מִשְׁעֵרוֹת רֹאשִׁי וּלְבִי עֲזָבֹנִי׃
יד רַצָּה יְהוָה לְהַצִּילֵנִי יְהוָה לְעֻרְתִּי
חוֹשָׁה׃ טו יִלְשׁוּ וַיַּחֲפְרוּ | יחַד מִבְּקָשִׁי
נִפְשִׁי לְסִפּוֹתֶיהָ יִסְגוּ אַחֲרוֹ וַיִּכְלְמוּ
חֲפָצֵי רַעְתִּי׃ טז יִשְׁמוּ עַל-עֵקֶב בִּשְׁתָּם
הַמִּמְרִים לִי הָאֵץ | הָאֵץ׃ יז יִשְׁיוּ
יִשְׁמְחוּ | בֹּךְ פֶּל-מִבְּקָשִׁי לְאִמְרוֹ

[illegible]

מפר שני

מוב א לַמִּנְצָח מִשְׁכִּיל לִבְנֵי־קָרָח :
ב בָּאֵל תַּעֲרַג עַל־אֲפִיקֵי־מַיִם כֵּן
נִפְשֵׁי תַעֲרַג אֵלֶיךָ אֱלֹהִים : ג צִמְאָה

יוח שרי

☐ ☐

□ □

☐☐

וַאֲשַׁפְּכָה עָלַי | נִפְשִׁי כִּי אַעֲבֹר | בֶּסֶף
אֲדֹדִם עַד-בֵּית אֱלֹהִים בְּקוֹל-יְרֵחַ
יְתוֹדָה הַמֶּזֶן חֹגֵג; | מֵהַתְּשׁוּתוֹחֵי |
נִפְשִׁי וְתַהֲמִי עָלַי הוֹחִילִי לֵאלֹהִים
כִּי-עוֹד אֲדֹנּוּ יִשׁוּעוֹת פָּנָיו; | אֱלֹהִי
עָלַי נִפְשִׁי תִשְׁתּוֹחַח עַל-פִּי אֲזַכְּרֶךָ
מֵאֲרָץ יִרְדֵּן | וְחֶרְמוֹנִים מִתַּר מִצְעֵר;
ח תְּהוֹם-אֶל-תְּהוֹם קוֹרֵא לְקוֹל צֹנֹרֶךָ
כָּל-מִשְׁבְּרֶיךָ | וְגִלְיָד עָלַי עָבְרוּ;
ט יוֹמָם | יֵצֵא יְהוָה | חֲסִדוֹ וְכִלְכִּילָה
שִׁירָה עַמִּי תִפְלֶה לְאֵל חַיִּי; | אִמְרָה |
לְאֵל סִלְעִי לְמָה שִׁכַּחְתָּנִי לְמָה-קִדַּר
אֵלֶיךָ בְּלִחַץ אוֹיֵב; | יא בְּרֹצַח | גַּעֲצֹמוֹתַי
חֲרָפוֹנִי צוֹרְרִי בְּאֶמְרָם אֵלֵי כָל-חַיִּים
אַתָּה אֱלֹהֶיךָ; | יב מֵהַתְּשׁוּתוֹחֵי | נִפְשִׁי
ימה-תַּהֲמִי עָלַי הוֹחִילִי לֵאלֹהִים כִּי-
עוֹד אֲדֹנּוּ יִשׁוּעוֹת פָּנָיו וְאֵלֶּהָ:
מג כ * שִׁפְטָנִי אֱלֹהִים | וְרִיבָה רִיבִי
מִגּוֹי לֹא-חֲסִיד מֵאִישׁ מִרְמָה
וְעוֹלָה תִּפְלֹטָנִי; | כ בִּי-אַתָּה | אֱלֹהִי
מַעֲוִי לְמָה וְנִחַתָּנִי לְמָה-קִדַּר אֶת־עַלְךָ
בְּלִחַץ אוֹיֵב; | ג שִׁלַּח-אֲוִירְךָ וְאַמְתָּךְ
הִמָּה יִנְחֹנֵנִי יִבְאֹנֵנִי אֶל-הֶרֶם-קִדְשֶׁךָ
וְאֶל-מִשְׁכְּנוֹתֶיךָ; | ד וְאִבּוֹאָה | אֶל-
מִזְבֵּחַ אֱלֹהִים אֶל-אֵל שְׁמַחַת גִּילִי

לקוטי

ויהי מקץ נד

מזח"ר

סא

מזו, שהוא קדשה גבוהה ממנה, וצריך לעבד השם ויחברך באותן העבודות ויחדשות הגבוהות מזה:

[היינו, שאפלו הצדיק והחכם, שיש לו מוח גדול, עד שיכול להבין את הרמזים שהם יחברך מרמז לו בכל דבר בכל יום, אפלו בעסקי חל, ועלידיה הוא יכול לעבד את השם ויחברך בכל הדברים שבעולם, אפלו בעסקי חל, ואספון ורצה, חס ושלום, לעסק רק בזה, דהינו בעסקי חל, מאחר שהוא יודע הרמזים שיש בהם, ויכול להתקרב לעבודת השם ויחברך עליהם. אבל באמת אינו כן, כי אסור להרבות בעסקי העולם הזה, אפלו למו שיועד ומכין הרמזים הנ"ל, מחמת שני הטעמים הנ"ל: א. מחמת שזאת העבודה בעסקי העולם הזה הוא מקום מסכן מאד וכו' כנ"ל, וכו'. מחמת שיש קדשה ועבודה גבוהה מזה, דהינו קדשת התורה והמצוות, ועליהן אפלו מי שיועד הרמזים הנ"ל, הוא צריך הסתפקות, להסתפק מזה העולם בהכרחיות לבר כנ"ל]:

וההסתפקות הוא בחינת: עטפה אור בשלמות, הינו בחינת אור מלא, כי הרשעים, שאין להם ההסתפקות, בבחינת (משל ט'): ובטן רשעים תחסר; אצלם מארת חסר, בבחינת (ש ט'): מארת ה' בבית רשע; אבל בצדיקים, שיש להם ההסתפקות, בבחינת: צדיק אכל לשבע נפשו (ש ט'); אצלם הוא אור מלא, בבחינת (בראשית א'): וירא אלקים את האור כי טוב - אין טוב אלא צדיק, שנאמר (שעש ט'): אמרו צדיק כי טוב (ויטא לח), ואפלו מזה ההסתפקות גופה צריך להפריש ממנו לצדקה, וזה בחינת: נוטת שמים ביריעה (טו'), כי ארון הברית, שהוא בחינת עני, היא תחת היריעה, והיריעה משפיע לארון הברית, וזה בחינת צדקה. (פרוש, כי עלידי צדקה שמשפיע הנותן להמקבל, עלידיה נעשה יחוד צדיק ויגסתי ישראל, שבחינת צדיק משפיע לנגסתי ישראל, שזה בחינת השפעת היריעה לארון הברית, בחינת: נוטת שמים ביריעה, כנ"ל):

ג והמונעם, שאין להם זה השכל להעמיק בכל זה, להבין הרמזים כנ"ל, נעשה אצלם כל זה ממילא, עלידי שנה וציצית ותפלין ותורה ותפלה ומשואזמות. כי השנה היא בחינת לאדבקא מחשבתא בעלמא דאתי בכלליית כנ"ל, בחינת ה' אלקי הנ"ל, כי בשעת שנה הנשמה עולה לעלמא דאתי (ט). וציצית ותפלין הם בחינת גדלת מאד. כי תפלין הם בחינת הגדלת השכל הנ"ל, (כי תפלין הם בחינת מחין, פידוע, הינו בחינת הגדלת השכל להבין כל הרמזים שמרמז לו השם ויחברך בכל יום כנ"ל), וציצית הוא בחינת הצמצום הנ"ל, שהוא בחינת מאד הנ"ל, כי תכלת כרסאי דינאי (כ"ש בומר שלח לך דף קע"ה), שהוא בחינת צמצום. ועליהן ציצית קודם לתפלין, בבחינת (סירחשירם ט'): שמאלו תחת לראשי; ואחר כך: וימינו תחבקני (ט), (כי שמאל הוא בחינת דין, בחינת צמצום, שהוא בחינת ציצית כנ"ל, וימין הוא בחינת מחין, בחינת תפלין כנ"ל).

ב ובחינה זו, לזכר תמיד בעולם הבא, דהינו לאדבקא מחשבתא בעלמא דאתי, הוא בכלליית ובכרטיית. בכלליית - כך ראוי להיות מנהג יראי השם: תכף בבקר בקיצו, קדם שיתחיל שום דבר, יזכר מיד בעלמא דאתי, ואחר כך יעשה זאת בכרטיית. כי כל העולם הזה הוא התלבשות מדרגות התחתונות של הקדשה, הינו בחינת רגלין של הקדשה, בבחינת (שעש ט'): והארץ הרם רגלי. אף שגם מדרגות העליונות של הקדשה, יש מהם גספון התגלות בעולם הזה, אך שאין התגלות מתלבש בעצם בזה העולם, כי אם הארה שמאיר בבחינת רגלין. אבל בחינת רגלין מתגלית בעצם בזה העולם. וכל יום יש בו מחשבה דבור ומעשה, והקדוש ברוך הוא מצמצם אלקותו מאין סוף עד אין תכלית, עד נקדת המרקו של עולם הנשמי שעומד עליו, ומזמין לו לכל אדם מחשבה דבור ומעשה לפי היום ולפי האדם ולפי המקום, ומלביש לו בואת המחשבה דבור ומעשה, שמומין לו רמזים כדי לקרבו לעבודתו. ככן צריך להעמיק מחשבתו בזה, ולהגדיל ביתו, ולהבין מהו הרמויות בכרטיית, שמלביש בואת המחשבה דבור ומעשה של זה היום, שהומין לו השם ויחברך, הן מלאכה או משואזמות, וכל מה שמומין לו השם ויחברך בכל יום, צריך להעמיק ולהגדיל מחשבתו בזה, כדי להבין רמויותיו של השם ויחברך:

אך התגדלות השכל בזה צריך להיות במדה, שלא יצא מגבול הקדשה, רק לפי שכל אנושי שלו כן יגדיל המחשבה בזה, וכן לא יסתכל בזה למעלה ממדרגתו כי בנפלא ממוך אל תדרש (חנינה ט'). וזה: גדלת מאד, חוד והדר לבשת. הינו כשרוצה לקח דבר מזה העולם, שהוא בחינת חוד והדר לבשת, שהם בחינת רגלין המלבישין בזה העולם*, יהיה בבחינת גדלת מאד, שהם בחינת חוד והדר, וכמו הינו שהתגדלת השכל יהיה במדה שכתוב בסבא הנ"ל: חוד והדר ובצמצום. וזה: מאד, שהוא סטרא לבשת, אלון כרי כדי ערבות וכו', דשמאלא, שמומין הצמצום. (כמו עין שם, שהם בחינת נצח וחוד, שכתוב בסבא שם: מאד, דא הוא סטרא דשמאלא):

ואפלו מי שיועד ומכין בזה, הינו שזוכה להבין הרמזים שמרמז לו השם ויחברך בכל דבר, ואספון ורצה לעסק רק בזה, הינו ששעסק רק בעסקי העולם הזה, מאחר שהוא מבין הרמזים שהם יחברך מרמז בהם. אך באמת אינו כן, כי צריך האדם שיהיה לו הסתפקות, להסתפק מזה העולם רק במה שצריך לו בהכרחיות מזה העולם. וזה מחמת שני טעמים: א. מחמת שזאת הקדשה, המלבישת בעסקי העולם הזה, הוא בחינת רגלין, והיא קדשה נמוכה, בבחינת (תהלים טו'): עון עקבי יסבני; שהקלפות מסבבין אותה תמיד, ורוצין ליגם מהם, עליהן הוא מקום מסכן. ככן צריך להסתפק רק בהכרחיות. ועוד, מחמת שיש עבודה גבוהה

(א) עין תיקון ה' (ב) עין ודר לך דף פ"ה, (ג) עין מ"ד ש"ש.

לקוטי הלכות

הלכות נטילת ידים הלכה ו

ארת חיים

יח

בחינת (שם טו, יא): "שבע שמחות את פניך" וכו', וכמו שכתוב (שיר השירים א, ד): "נזכרה דרך מים מים שרים אהבוך". וזה בחינת כוס יין של ברכת המזון, לגלות הארת הרצון שנמשך בשעת האכילה על ידי כלליות בן ותלמיד וכו', כנ"ל.

וזה בחינת קדוש על כוס יין בשבת יום טוב. כי אין אומרים שיר אלא על היין (ברכות לה), כי שיר הוא עקר הדבקות להשם יתברך ברצון מפלג וכו'. ועל-כן בכניסת שבת שאז צריכין להעלות כל מעשה בראשית שבשבת ימי המעשה, ולתקן כל העובדן דחל שיכלול בקדשת שבת, שיכלול ששת ימי המעשה בקדשת שבת, שזה עקר תכליתם, כשעולים ונכללין בשבת שהוא תכלית שמים וארץ. כי שבת בחינת עולם הבא, שעקר תכלית העולם הזה שנבאר בששת ימי המעשה הוא שיהיה נכלל בעולם הבא שהוא בחינת שבת, שזהו בחינת כלליות העולמות וכו', כנ"ל.

על-כן תכך בכניסת שבת צריכין לקדש על היין שהוא בחינת רצון, כי עקר הכלליות הוא על ידי הרצון וכו', כי העקר הוא להמשיך רחמנות על העולם להאיר בהם הדעת להוציאם מהרה שטות שממש כל העונות והפגמים, רחמנא לצלן, שעקר אחיזתו בששת ימי המעשה, בבחינת: "שש קדש וקטור" (במדבר יא, ח) - 'בשטותא' וכו' (זהר בשלח דף גט). אכל בשבת מאיר הדעת הינו הדעת של הרב המאיר בן ותלמיד, כי הצדיק בחינת שבת וכו' ונכמו שמבאר מזה במקום אחר (לקוטי תנין סימן טו), ועל-כן מקדשין על היין, כי עקר שלמות כלליות הנ"ל הוא בחינת הארת הרצון וכו', כנ"ל.

ואין קדוש אלא במקום סעדה, כדי להמשיך הארת הרצון בשעת האכילה, שאז עקר הארת הרצון שממש עקר השביעה, בחינת (תהלים קמה, טו) "ומשביע לכל חי רצון", וזהו: "ואכלת ושבעת וברכת" וכו' (דברים ח, י). שהוא מצות ברכת המזון על כוס יין, כי על ידי זה ממשך כל אחד הארת הרצון וכו'. וזהו גם כן בחינת קדוש של יום טוב כי יום טוב נמי אקרי שבת (עין ביצה יח. מנחות סה:):

כ. אכל בפסח שהוא תחלת הגאולה שהיתה בנס נפלא ובחסד גדול, כי היה עדין קדם מתן תורה ונגאלו בלי אתערותא דלתמא וכו', על-כן צריכין אז להמשיך הדעת הנ"ל, שעקר השלמות הוא הארת הרצון כמקמה שנויים, כמבאר בפגות. וזה בחינת ארבע כוסות כנגד ארבע לשונות של גאולה: "והוצאתי... והצלתי..."

ונגאלתי, ולקחתני" (שמות ו, י). כי בשבת מעלין על ידי הקדוש ששת ימי החל, על ידי אתערותא דלתמא שהוא על ידי התורה והמצוות שעסקו בחל, בבחינת (שם כ, ט): "ששת ימים תעבדו וכו', ויום השביעי שבת", שפני העבודה של ששת ימים בן זוכה לקדשת שבת וכו'.

אכל בפסח שהיה קדם מתן תורה ולא היה אז אתערותא דלתמא, רק ממשיכין מחין גדולים מלמעלה בכניסת פסח בחסדו לבד, שהתחלה הוא מקדוש על היין (שלח ערוך ארץ חיים סימן חגג סעף א), על-כן אי אפשר לאכל הסעדה מיד, כי עתה אי אפשר לזכות להמשיך ולהאיר בשלמות הארת הרצון, כי אם על ידי שיטתו עוד כוס שניה קדם הסעדה, ולסדר עליו ההגדה, ולספר הנסים והנפלאות שעשה השם יתברך עמנו שהוציאנו ממצרים בחסדו, ומתחלה עובדי עבודה זרה היו אבותינו ועכשו קרננו וכו', ועל ידי זה עקר הכלליות של דרי משה שהוא זה העולם בדרי מעלה בעולם העליון. כלליות עשיה באצילות, שהוא בחינת בן חכם שמאיר ב' בן רשע' שהוא בבחינת עשיה, שאי אפשר לברר בחינת עשיה להאיר שם הדעת, כי אם על ידי בחינת אצילות, כמו שכתוב בפגות, כי העקר הוא לתקן היין רשע' שהוא בחינת עשיה, הינו להאיר הדעת העליון הגבה מאד להמשיכו בחכמה נפלאה עד שיאיר בעשיה, כדי להחזיר הרשעים בתשובה, כי כל מה שהוא נמוך ביותר וחולה ומקלקל ביותר - צריכין להמשיך עליו שכל ודעת ממקום גבה יותר (כמו שכתוב בהתורה "משרא" סימן ל, עין שם). כי הארבע כוסות הם כנגד הארבעה בנים, כמו שכתוב בפגות (עין פרי עץ חיים שער חג המצות פרק ב, ז).

ועל-כן על ידי כוס שניה שמסדרין עליו ההגדה שהוא כנגד עשיה וכו' שיהיה נכלל באצילות, על ידי זה עקר כלליות העולמות הנ"ל שזה העקר התקון הנ"ל, שעל ידי זה זוכין להארת הרצון. על-כן אי אפשר לאכל מקדם, כי עתה אי אפשר לזכות לכלליות הנ"ל כי אם על ידי זה שמסדרין ההגדה על כוס שניה וכו'. ועל-כן עוקרין הסעדה מקדם (שלח ערוך שם סעף ו), להורות, כי עתה אי אפשר לאכל בבחינת הארת הרצון כנ"ל כי אם על ידי שישפכו ביציאת מצרים וכו', שעל ידי זה עקר הכלליות וכו' כנ"ל:

כא. וכל זה כדי שיראה תינוק וישאל "מה נשתנה", כי "באן הבן שואל" (פסחים קטו), כי ההכרח שישאל הבן שהם הארבעה בנים הנ"ל, כי עקר יציאת מצרים שגלה אלהותו יתברך לעין כל, הכל היה בשביל

שיר הוא עקר הדבקות להשם יתברך ברצון מפלג

בכניסת שבת צריכין לקדש על היין, בחינת רצון

להמשיך הארת הרצון בשעת האכילה

פגות ששת ימים כן זוכה לקדשת שבת

ממשיכין מחין גדולים מלמעלה בכניסת פסח בחסדו לבד

אחר ספוח יציאת מצרים מערים אפסר לאכל תבואת תרצון

יציאת מצרים שגלה אלהותו לעין כל - בשביל הבנים

אֶרֶץ חַיִּים

הַלְכוּת בְּמִילַת דְּרִים הַלְכָּה ו

לְקוּמֵי הַלְכוּת

36

”וַיֵּאמֶן הָעָם” (שמות ד, לא), וכמו שכתוב (שיר השירים ד, ח): ”תבואי תשוּרי מראש אִמְנָה”, רק שלא היה אפשר לנו לבא לאִמְנוּנָה, על־כן עָשָׂה לָנוּ נִסִּים וּנְפִלְאוֹת כְּאֵלֶּה וְהִרְאָה לָנוּ שְׂרָאִי הָאֱמִינִי, וַיִּשְׁאַל־עִם קְדוֹשׁ קִימוֹ בֶּן, וְהִסְתַּכְּלוּ עַל הָאֱמֶת וְהָאֱמִינוּ בַּה' וּבִמְשִׁיחַ עֲבָדוֹ. אָכֵל לְבָאָר לָךְ הַדַּעַת בְּפִרְסִיּוֹת שְׂתַדַּע טַעַם הָעֲבוּדָה, זֶה אִי אֶפְשָׁר כִּנְל.

הַבְּנִים, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (דְּבָרִים ד, ט): ”וְהוֹדַעְתֶּם לְבָנֶיךָ וּלְבָנֵי בְנֵיךָ”, וְכֵן בְּפִסְוִקִים רַבִּים. כִּי זֶה עֵקֶר הַדַּעַת הַנִּל - לְהַאֲרִי בְּבָנִים וְתַלְמִידִים שֶׁנִּקְרָאִים גַּם בֶּן בְּנִים לְהַאֲרִי הַדַּעַת מְדוּר לְדוּר לְעוֹלָם, בְּחִינַת (תְּהִלִּים קמח, ד): ”דוּר לְדוּר יִשְׁבַּח מַעֲשֶׂיךָ”, וְכֵמוֹ שֶׁכְּתוּב (שְׁמוֹת י, ב): ”וְלִמְעַן תִּסְפֹּר בְּאָזְנֵי בְנֶךָ וּבֶן בְּנֶךָ” וְכוּ'. וְעַל־כֵּן צְרִיכִין לַעֲשׂוֹת שְׁנוּיִים כְּדִי שִׁישְׁאֵל.

פֶּעֱלו
הַצִּדִּיקִים
שִׁכְפָּה
רְשָׁעִים שָׁבוּ
תְּשׁוּבָה עַל־
דְּבָרֵיהֶם

וְכֵל בְּנִתְּנוֹ אֶפְלוּ בְּתִשְׁבּוּת הָרָשָׁע, הוּא לְטוֹכָתוֹ, אוֹלִי יָשׁוּב עַל־דִּירָה מְרֻשָּׁעָתוֹ וְכִנְעִי לְכַבּוֹ לְבָלִי לִשְׂאֵל קִשְׁיוֹת בְּרֻשָּׁעוֹת כְּזֹה, וְכֵמוֹ שֶׁכָּבֵר פֶּעֱלוּ הַצִּדִּיקִים שִׁכְפָּה רְשָׁעִים שָׁבוּ בְּתִשְׁבּוּהָ עַל־דִּירָה דְּבָרֵיהֶם, שֶׁהִכְנִסוּ בֵּהֶם שִׁיטְתָּכֶם עַל הָאֱמֶת וְלֹא יִשְׁאֲלוּ קִשְׁיוֹת יוֹתֵר מִדָּא, מֵאַחֵר שֶׁכָּבֵר הוֹפִיעַ עֲלֵיהֶם הַדַּעַת שְׂרָאִי לָהֶם לְהֵאֱמִין עַל־דִּירָה כָּל הָאוֹתוֹת וְהַמוֹפְתִים וְכוּ', וְכִנְל:

עַל־דִּירָה
יָגִיעוֹת
יִשְׂרָאֵל
בְּתוֹרָה
וּמִצְוֹת זִכּוֹ
לְאִכִּילַת לֶחֶם

כִּב. וְזֶהוּ בְּחִינַת 'כִּרְפֶּס' שֶׁהוּא מִיֵּן יֶרֶק שְׂאוּכִלִים אֹז, שֶׁהוּא בְּחִינַת מַחִין דְּקִטְנוּת (פָּרִי עֵץ חַיִּים, חג הַפִּצּוּת, פָּרָק ז). דְּהִינּוּ שֶׁמְרַמְזִין, אֶף־עַל־פִּי שִׁשְׁתִּינוּ כּוֹס רֶאשׁוֹן, עִדִּין לֹא זָכִינוּ לֵאכֹל הַמִּצָּה שֶׁהוּא מֵאֵכֵל מִלֵּאכִים בְּחִינַת מֶן, כְּמוֹ שֶׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ ו"ל (יִזְמָא עַה), רַק אָנוּ צְרִיכִין לִזְכּוֹר תְּחִלָּה עֲנִיּוּתֵנוּ וְכוּ'. כִּי עֵתָּה קֹדֶם מִתֵּן תּוֹרָה קֹדֶם אֲתַעְרוּתָא דְלִתְמָא, אֲכִילְתֵּנוּ בְּבְחִינַת מֵאֵכֵל בְּהִמָּה בְּחִינַת (בְּרַאשִׁית ג, יח): ”וְאָכַלְתָּ אֶת יֵרֶק הַשָּׂדֶה”, מִמֶּחֱמַת שֶׁפָּגַם בְּאִכִּילַת עֵץ הַדַּעַת וְכוּ', וְכֵמוֹ שֶׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ ו"ל (פִּסְחִים קיח): ”בְּשַׁעֲשָׂה שֶׁאֲמָר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֵאדָם הָרֶאשׁוֹן וְאָכַלְתָּ אֶת יֵרֶק הַשָּׂדֶה” נִדְרָעוּ וְכוּ', עַד שֶׁאֲמָר לוֹ (שָׁם ג, ט): ”בְּזַעַת אֶפִּיר תֹּאכַל לֶחֶם”, שְׂרָמָו לוֹ, שַׁעַל־דִּירָה יָגִיעוֹת וְעֲבוּדוֹת שִׁיטְתֵּנוּ יִשְׂרָאֵל בְּתוֹרָה וּמִצְוֹת זִכּוֹ לְאִכִּילַת לֶחֶם שֶׁהוּא מֵאֵכֵל אֲדָם:

אִי אֶפְשָׁן
לְאִכֵּל תְּבִירָה
עַד שִׁסְפְּרוּ
בִּיצִיּוֹת
מִצְוֹת לְכַלֵּל
הַעוֹלָמוֹת

כִּב. וְזֶהוּ בְּחִינַת 'חֶץ' שֶׁפּוֹרְסִין הַמִּצָּה, לְהוֹרוֹת, שֶׁאֶף־עַל־פִּי שְׂבוֹצָעִין וּפּוֹרְסִין אוֹתָהּ - אִי אֶפְשָׁר לֵאכֹל תְּכָף, עַד שִׁסְפְּרוּ בִּיצִיּוֹת מִצְוֹת לְכַלֵּל הַעוֹלָמוֹת כִּנְל, וְאֹז זִכּוֹ לְאִכִּילַת מִצָּה שֶׁהוּא בְּחִינַת שְׁתִּיקָה עַל הַקִּשְׁיוֹת, רַק "שְׁעוֹנִין עָלָיו דְּבָרִים הִרְבָּה" (פִּסְחִים לו). שֶׁהִם שִׁירוֹת וְתִשְׁבּוּחוֹת עַל שֶׁהוֹצִיאֵנוּ מִמִּצְרַיִם וְגִלָּה אֱלֹהוֹתוֹ לַעֲנִינֵינוּ וְכוּ', שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת (דְּבָרִים טו, א) "לֶחֶם עֲנִי" (כְּמוֹ שֶׁבְּאֵרֵי הַלְכוּת פֶּסַח הַנִּל הַלְכָּה ט אוֹת ב וְאוֹת ה הַנִּל, עַל שָׁם). וְעַן לְעִיל (בָּאוֹת יא, יב) עֲנִין בְּצִיעַת הַפֶּת, שֶׁהַעֲקָר לְבָצַע בְּבִרְכָּה כְּדִינוּ, בִּאֲפֵן שִׁיזְכָּה אֹז לְהַמְשִׁיךְ הָאֶרֶץ הָרָצוֹן בְּשַׁעַת הָאִכִּילָה וְכוּ', עַן שָׁם. וְעֵתָּה בְּפִסְחָה שֶׁהוּא תְּחִלַּת הַהִתְקַבְּרוּת וְכוּ' כִּנְל, אִי אֶפְשָׁר לֵאכֹל תְּכָף כִּנְל, עַל־כֵּן בּוֹצָעִין וְשׁוֹבְרִין הַמִּצָּה מִקְדָּם, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת 'חֶץ', וְאִין אוֹכְלִין מִיָּד עַד שֶׁמְסַדְּרִין הַהֲגָדָה, לְהוֹרוֹת, שֶׁעֵתָּה אִי אֶפְשָׁר לְהַמְשִׁיךְ תְּקוּן הַבְּצִיעָה שֶׁהוּא

אֶפְשָׁר כִּל הַתְּשׁוּבָה הוּא רַק שֶׁמְסַפְּרִין כִּי 'עֲבָדִים הִיָּינוּ לְפִרְעָה מִמִּצְרַיִם וְיוֹצִיאֵנוּ ה' אֱלֹהֵינוּ מִשָּׁם' וְכוּ', וּמֵאֲרִיכִין בְּסִפּוֹר זֶה, וְכֵל הַמְּרָבָה לְסִפּוֹר בִּיצִיּוֹת מִצְרַיִם וְכוּ' מִשְׁבָּח' (הַגָּדָה שֶׁל פֶּסַח). אָכֵל כָּכָל זֶה עִדִּין אִין תְּשׁוּבָה מִסְּפָקָה וְטַעַם גָּמוּר עַל כָּל הַמִּצְוֹת וְהַשְׁנוּיִים, כְּמוֹכֵן לְכָל, וְכֵמוֹ שֶׁכְּתוּב בְּפִסְחִים מִזָּה (שְׁל"ה פִּסְחִים בִּאִוִּר הַהֲגָדָה). אָכֵל בְּאֱמֶת זֶה עֵקֶר הַתְּקוּן, שֶׁמוֹדִיעִין לוֹ שֶׁכֵּל הַשְׁנוּיִים, שֶׁבְּלִילָה הַזֹּאת וְכֵל הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה, הַכֵּל בְּשִׁבְלִי לְהַמְשִׁיךְ עֲלֵינוּ הָאֱמִנוּת הַקְּדוּשָׁה שֶׁגִּלָּה לָנוּ בְּרַחֲמֵיו עַל־דִּירָה יָצִיּוֹת מִצְרַיִם עַל־דִּירָה הָאוֹתוֹת וְהַמוֹפְתִים הַנּוֹרָאִים שֶׁעָשָׂה עִמָּנוּ עַד אִין חֶקֶר, שֶׁעַל־דִּירָה רָאִינוּ עַן בְּעֵין כִּי רָאִינוּ לָנוּ לְעָבְדוֹ וּלְקַבֵּל עַל מַלְכוּתוֹ בְּאֵהָבָה כְּאֶשֶׁר צִוָּנוּ עַל־דִּירָה מִשָּׁה. אָכֵל עֵקֶר הַטַּעַם שֶׁל כָּל מִצְוָה בְּפִרְסִיּוֹת זֶה אִי אֶפְשָׁר לְבָאָר, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (תְּהִלִּים קיט, ח): "לְכָל תְּכַלֶּה רְאִיתִי קֶץ רַחֲכָה מִצְוֹתֶיךָ מֵאֵד", שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת מַה שֶׁכְּתִבְנוּ (בְּהַלְכוּת פֶּסַח חֲמוּר, הַלְכוּת פֶּסַח, הַלְכָּה ט, הַלְכָּה ו) עַל תְּשׁוּבַת הַבֶּן חֲכָם (פִּסְחִים קיט): "אִין מִפְּטִירִין אַחֵר הַפֶּסַח אֶפִּיקוּמֵן, עַן שָׁם. וְכֵן לְכֹל מִשִּׁבִּין רַק (שְׁמוֹת יג, טז): "בְּחֻזֶּק יָד הוֹצִיאֵנוּ ה' מִמִּצְרַיִם", לומר, שֶׁבְּשִׁבְלִי זֶה אָנוּ אוֹכְלִים עֵתָּה מִצָּה מְרוּר וְכוּ', וּבְשִׁבְלִי זֶה עוֹשִׂים שְׁנוּיִים, כְּדִי שֶׁתִּשְׁאֵל וְיִשְׁכַּחוּ לָךְ וְיִסְפְּרוּ לָךְ הַנִּסִּים וְהַנְּפִלְאוֹת שֶׁל יָצִיּוֹת מִצְרַיִם, וּמִמִּילָא תְּבִין, שְׂרָאִי לָנוּ לָקִים דְּבָרֵי מִשָּׁה שֶׁמָּסַר לָנוּ כָּל זֶה, אָכֵל עֵקֶר הַטַּעַם בְּפִרְסִיּוֹת בְּוֹדָא אִי אֶפְשָׁר לְסִפּוֹר לָךְ וְכִנְל (בָּאוֹת ז) עַל פֶּסוּק 'לַעֲנִי הַעַמִּים' וְכוּ', עַן שָׁם (דְּבָרִים ד, ו).

וְעַל־כֵּן הָרָשָׁע שֶׁשׂוֹאֵל בְּדֶרֶךְ עֲזוֹת (שְׁמוֹת יב, כו): "מַה הָעֲבוּדָה הַזֹּאת לָכֶם" וּמוֹצִיא עֲצָמוֹ מִן הַכָּל וְכוּפֵר בְּעֵקֶר (עַן הַלְכוּת פֶּסַח חֲמוּר הַנִּל מִזָּה), עַל־כֵּן מִקְהִין אֶת שְׁנֵי וְאוֹמְרִים לוֹ: "לִי וְלֹא לוֹ - אֵלּוּ הֵיָה שָׁם לֹא הִיָּה נִגְאָל". הִינוּ מֵאַחֵר שֶׁאֲתָה מוֹצִיא עֲצָמְךָ מִן הַכָּל וְאֲתָה שׂוֹאֵל 'מַה הָעֲבוּדָה הַזֹּאת לָכֶם' - וְלֹא לוֹ, כְּאוֹמֵר שֶׁהוּא אִינוּ רוֹצֶה לָקִים זֹאת הָעֲבוּדָה אִם לֹא שִׁיבְאָרוּ לוֹ בְּפִרְשׁוֹ הַטַּעַם שֶׁל כָּל דְּבָר, שֶׁזֶּה דְּבָר שֶׁאִי אֶפְשָׁר כִּנְל, עַל־כֵּן מִתְּקִין אוֹתוֹ וְאוֹמְרִים לוֹ: 'אֵלּוּ הֵיָה שָׁם לֹא הִיָּה נִגְאָל'. כִּי הַגָּאֵל הִתְהַר רַק עַל־דִּירָה אֱמִנוּת -

טַעַם כִּל
מִצְוָה
בְּפִרְסִיּוֹת אִי
אֶפְשָׁר לְבָאָר

הַרְשָׁע לֹא
הִתָּה נִגְאָל -
כִּי הַחֹלָה
הִיָּתָה רַק עַל
דִּירָה אֱמִנוּת

סיפורי

מעשה י"ב

מבעל תפלה

מעשיות

קסז

סיפורי

מעשה י"ב

מבעל תפלה

מעשיות

קסח

הפוכבים, ומאחר שיש לאחד כל-כך זהב - נמצא שיש לו כח אותו הפוכב, ועל-כן הוא בעצמו פוכב. וכן אמרו שיהיו אצלם מזלות גם-כן, דהיינו כשהיה לאחד כף וכו', כפי הסכום שקצבו על-זה - הוא יהיה מזל. וכן עשו להם מלאכים, הכל כפי רבוי המזון כנ"ל; עד שהסכימו ביניהם שיהיו להם גם-כן אלקות, שמי שיהיה לו רבוי מזון הרבה, כך וכו' אלים ורכבות כפי מה שקצבו על-זה - הוא יהיה אלוה, כי מאחר שהאלקים שופע בו כל-כך מזון על-כן הוא בעצמו אלוה. וכן קימו ועשו ככל הנ"ל. גם אמרו שאין ראוי להם לישב כלל באוירא דהאי עלמא, ואין ראוי

איבער דעם איז ער אליין א שטערין (אויז האבין זיי אלץ גיקאנט די מדינה ווערליג ווייז פארפירטטיין אין דעם געלט) און אויז האבן זיי גיקאנט. אז זיי ווילן האבן מזלות אויך. דהיינו אז איינער וועט האבן אויז פיל און אויז פיל געלט. ווי אויז זיי האבן דרויף אויסגיוועצט דער זאל זיין אין מזל. און אויז האבן זיי זיך גימאכט מלאכים אלץ ווערליג דעם געלט. ביז סע איז ביי זיי גיבליכן אז זיי זאלן האבן גאטן אויך. אז דער וואס ער וועט האבן ווייז פיל געלט אויז פיל און אויז פיל אלים ורכבות. ווי אויז זיי האבן דרויף אויס גיוועצט. דער זאל זיין איין גאט. ווארין אז גאט גיט אים אויז פיל געלט. איז ער אליין א גאט.

וויידער האבן זי גיקאנט. אז זיי קערין גאר נישט צו ויצין אין דעם איר פון דער וועלט. און זיי באדארפן גארנישט צו זיין אין איינעם מיט אנדערע מענטשן כדי זיי זאלן זיי נישט מטאן זיין.

אל ההר באפן שאדם אחר לא היה כולל כלל לבוא אליהם. וכן בהר השני, וכן בכל ההרים עשו חזקת וכו', כנ"ל, והעמידו שומרים ברחוק מן ההר, כדי שלא יתקרב להם זר, והם היו יושבים שם, על ההרים, והיו מתנחלים במנהג הנ"ל.

והיו להם אלהות רבים, דהיינו לפי המזון כנ"ל. ומאחר שהיה העקר אצלם המזון, עד שעל-ידי מזון הרבה היו נעשים אלוה - על-כן היה להם חשש מרציחה וגזלה, כי כל אחד יהיה רוצח וגזלן כדי שיהיה נעשה אלוה על-ידי המזון שגזל; אף אמרו שמאחר שהוא אלוה (והיה

האט גאר נישט גיקאנט צו קומען צו זיי. און אויז אויף דעם אנדערין בארג אויף און אויז ביי אלע בערג האבן זיי אלץ גימאכט חזקת וכו' כנ"ל. און זיי האבן גישטעלט שומרים ווייט פון דעם בארג. כדי קיינער זאל צו זיי נישט קאנען קומען. און זיי זענען גיוועסן דאס אויף די בערג. און האבן זיך גיפירט מיט דעם פיריכץ כנ"ל. און זיי האבן גיהאט אסאך גאטין. דהיינו ווערליג דעם געלט כנ"ל.

לנשמיד ווייל ביי זיי איז דער עיקר גיווען דאס געלט. ביז דאך אסאך געלט. איז מען גיווען ביי זיי א גאט האבן זיי מורא גיהאט פאר רציחה און גזלה. ווארין איטליכער וועט זיין א רוצח און א גזלן כדי ער זאל ווערין א גאט. דורך דעם געלט וואס ער וועט גזלן. נאר זיי האבן גיקאנט. ווייל דער וואס ער האט געלט איז א גאט. וועט ער זיך היטן פון גזלות און רציחות. און זיי האבן מתקן גיווען עבודות און קרבנות אז מע זאל מקריב זיין קרבנות און מע זאל מתפלל זיין צו די געטער.

העשירי בעל המזון הוא אלוה) - הוא לשמר מגזלות ורציחות. ותקנו עבודות וקרבנות שיהיו מקריבים ומתפללים אל האלקות הנ"ל. גם היו מקריבים כני אדם, והיו מקריבין את עצמן אל האלקות הנ"ל כדי שיהיה נכלל בו, ואחר-כך יתגלגל ויהיה עשיר; כי עקר האמונה היה אצלם המזון כנ"ל. והיה להם עבודות וקרבנות וקטרת שהיו עובדים בהם את האלקות הנ"ל (דהיינו בעלי המזון רובם ככולם). ויבואו אף-על-פי-כן היתה המדינה מלאה מרציחה וגזלה, כי מי שלא היה מאמין בעבודות הנ"ל היה רוצח וגזלן, כדי שיהיה לו מזון; כי עקר

כדי דורך דעם זאל מען קריגין געלט און זיי פלעגן מקריב זיין מענטשן פאר קרבנות און זיי פלעגן זיך אליין מקריב זיין צו די גאטין. כדי ער זאל אין אים נכלל ווערין און דער נאך וועט ער מגולגל ווערין. וועט ער זיין איין עושר. ווארין דער עיקר אמונה איז ביי זיי גיווען דאס געלט. און זיי האבן גיהאט עבודות און קרבנות און קטורת וואס זיי פלעגן דערמיט צו דינען די גאטין (דהיינו די וואס זיי האבן גיהאט אסאך געלט) און פון דעסט וועגן פארט. איז די מדינה בודאז פיל גיווען מיט רציחה און גזלה. ווארין דער וואס ער האט נישט גיגלייבט אין די עבודות איז ער גיווען א רוצח און א גזלן כדי ער זאל האבן געלט. ווארין דער עיקר איז ביי זיי גיווען דאס געלט ווארין דורך געלט קאן מען זיך קויפן אלדינג. עסן און קליידער און דער עיקר לעבן פון דעם מענטשן איז דורך דעם געלט. איבער דעם איז דאס געלט ביי זיי דער עיקר אמונה גיווען (אויז איז אלץ ווייז גיירישע פארפירטע דעם גיווען).

היה אצלם הממון כנ"ל, כי עלי ידי הממון יכולים לקנות כל דבר, אכילה ומלבושים, ועקר חיות האדם עלי ידי הממון (כן היתה סתירה לפי דעתם המושגת והנכונה).

על כן היה הממון האמונה שלהם. והיו משתדלים שלא יהיה נחסר אצלם ממון כלל, כי הממון הוא עקר האמונה והאלקות שלהם כנ"ל, אדרבא, צריכים להשתדל להוסיף ולהכניס ממון ממקומות אחרים לתוך המדינה. והיו יוצאים מהם סוחרים לסחר במדינות אחרים כדי להשתכר ממון, להכניס ממון יותר לתוך המדינה. וצדקה - בודאי הוא אסור גדול לפי דעתם, כי הוא מחסיר שפע ממנו אשר נתן לו האלקים - אשר זה

הוא העקר, שיהיה לו ממון, והוא פוגם ומחסיר ממנו; על כן בודאי היה אסור אצלם לתן צדקה. גם היה אצלם ממונים, שהיו ממונים להשגיח על כל אחד אם יש לו כל כך ממון כמו שהוא אומר. כי כל אחד היה צריך להראות עשרו בכל פעם, כדי שיהיה נשאר באותו המעלה שהיה לו לפי ממונו כנ"ל. ולפעמים היה נעשה מחיה - אדם, ומאדם - חיה, והיו כשאחד אבד ממנו - אזי נעשה מאדם חיה, אחר שאין לו ממון; וכן להפך: כשאחד הרויח ממון - אזי נעשה מחיה אדם; וכן כשאחד המעלות כפי הממון כנ"ל. והיו להם צורות ופאטרעטין של אותן האלקות

פיל געלט ווי ער זאגט. ווארין איטליכער האט גימוזט ארויס וויזין זיין עשירות אלע מאל. כדי ער זאל בלייבן ביי דער מעלה, און ביי דעם כבוד וואס ער האט געהאט וועדליג זיין געלט. (כלומר די אלע עשירים וואס זיי זענען ביי זיי גיווען גאטן און שטערן וכו' און מלאכים וכו' מחמת וידיה געלט פלעגט מען אלע מאל זיי איבער צו זעהן. אויב ער האט אויף זיין געלט. אויב ער איז נישט מקוים אין דאס אויף און מענטשן זענען דרויף גיווענט גיווען אז זיי זאלן אלע מאל דאס אויף זעהן) און אמאל פלעגט ביי זיי צו ווערן פון א חיה א מענטש. און פון א מענטש א חיה והיינו אז איין עושש האט אנגיווארין דאס געלט. איז ער שוין אויס מענטש גיווארן. איז גיווארן פון א מענטש א חיה. ווארין ער האט זיך שוין קיין געלט נישט. און אזוי פארקערט. אז איינער האט גיווענט געלט. אזוי איז גיווארן פון א חיה א מענטש. און אזוי איז גיווען ביי די איבריגע מעלות. וואס ביי זיי איז אלץ וועדליג דעם געלט גיווען. (אזי אויך אזוי גיווען. מיט אמאל אזי איינער אויס גאט גיווארן. ווארין ער האט שוין דאס געלט אנגיווארן) און זיי פלעגן האבן די צורות

(והיינו בעלי הממון). והיו אצל כל אחד ואחד צורות הללו, והיו מחבקים ומנשקים אותם; כי זה היה העבודה והאמונה שלהם כנ"ל.

והאנשים הנ"ל, דהיינו האנשים הפשירים של הפעל תפלה הנ"ל, חזרו למקומם וספרו להפעל תפלה מגדל הטעות והשטות של אותה המדינה, איך הם נבוכים מאד בתאות ממון, ושהם רוצים לעקר למדינה אחרת ולעשות להם כוכבים ומזלות. ענה ואמר הפעל תפלה הנ"ל שהוא מתירא שלא יתעו יותר ויתר. אחר כך נשמע שעשו לעצמן אלקות כנ"ל; ענה ואמר הפעל תפלה הנ"ל

און די פאטרעטין פון די גאטין (דהיינו די וואס האבן פיל געלט גיהאט) און ביי איטליכן אין גיווען די פאטרעטין. און זיי פלעגן זיי צו האלדזין און צו קושן. וואס געלט איז ביי זיי גיווען גאר זייער עבודה און זייער אמונה.

און די ליט פון דעם בעל תפלה (וואס זיי זענען פריד דארט גיווען ביי דער מדינה כנ"ל) זיי האבן זיך אומגיקערט צו זייער ארט. און זיי האבן דערציילט דעם בעל תפלה פון די נארישקייט פון דער מדינה ווי זיי זענען אזוי פארנארישט גיווארן און פארפירט גיווארן אין דער תאוה פון געלט. און אז זיי ווילן שוין ארויס פון זייער מדינה אין אן אנדערע מדינה (וואס דארט מאכט מען געלט כנ"ל) און זיי ווילן זיך שוין מאכן שטערין און מעלות (כנ"ל) האט זיך דער בעל תפלה אנגירופן ער האט מורא אז זיי זאלן נישט נאך מער פאר פירט ווערן ווייטער. דער נאך האט מען דאס גיהערט אז זיי האבן זיך שוין גימאכט גאטין (כנ"ל). האט זיך דער בעל תפלה אנגירופן. האט דאס האב איך

שעל דבר זה היה מתירא ודואג מתחלה. והיה לו להפעל תפלה רחמנות גדול עליהם, ונתישב לילך בעצמו לשם, אולי ישיב אותם משעוהם.

והלך לשם הפעל תפלה, ובא אל השומרים שעומדים סביב ההר. והשומרים מסתמא היו אנשים קטנים במעלה, שהם רשאים לעמוד בארץ דהאי עלמא; פי אנשים שיש להם מעלות מחמת הממון כנ"ל - הם אינם יכולים כלל להתערב עם בני העולם ולעמד בארץ דהאי עלמא, שלא יטמאו עצמן כנ"ל, ולא היו יכולים לדבר כלל עם בני העולם,

גימיינט דערפאר האב איך מורא גיהאט (דהיינו דאס וואס ער פלעגט אלץ נאכין ער האט מורא זיי זאלן נישט נאך איבער פארפירט ווערן האט ער דאס גימיינט).

האט דער בעל תפלה גרויס רחמנות אויף זיי גיהאט. האט ער זיך מיישב גיווען. ער וועט אליין אהין גיין. טאמער וועט ער זיי ארויס פירן פון זייערע נארישקייט. אז דער בעל תפלה אהין גיגאנגען. און ער איז גיקומען צו די שומרים וואס זיי זענען גישטאנען ארום איטליכן בארג (כנ"ל) און די שומרים זענען מן הסתם גיווען קליינע ליט. וואס זיי האבן גימענט שטיין אין דעם אויר פון דער וועלט. ווארין די מענטשן וואס זיי האבן גיהאט מעלות מחמת זייער געלט. זיי האבן גאר נישט גיקאנט זיין אין איינעם מיט דער וועלט. און האבן נישט גיקענט שטיין אין דעם אויר פון דער וועלט. סע זאל זיי נישט מטמא זיין (כנ"ל) און זיי האבן גאר נישט גיקענט שמוסין מיט דער וואלט. מען זאל זיי נישט מטמא זיין מיט דעם דוך פון דעם מויל (כלומר ביי דער נארישער מדינה איז זי וועלט גאר פאמ גיווען אקעגן זיי כנ"ל) איבער דעם זענען בודאי די שומרים לעמוד הבא

על-ידי-זה זוכין להתקרב להם.
 קנט. לפי רוח-הקדש שהקדוש-ברוך-
 הוא נתן להצדיק - בן העשירים
 סומכין אותו; ולפי סמיכתם אותו
 - בן יכול להחזיר את הרשעים
 בתשובה.
 קנט. היסורין שבאין על הצדיקים,
 בשביל כדי שלא יתהירו הרשעים
 לעולם הבא על הטוב שיתן
 הקדוש-ברוך-הוא לצדיקים.
 סק. כשהנראים הם בהתחברות עם
 הצדיק, על-ידי-זה גורמים זיווג
 בין קדש-ברוך-הוא ושכינתה
 פנים בפנים, ואין ירידה אחריו.
 סקא. על-ידי שבה שמשבחין את
 הצדיקים מפילין את הרשעים
 נפילה גדולה.
 סקב. הצדיק נסתלק בעוון פשוט ונאוף.
 סקג. הנאפים, לרב הם מתנגדים על
 הצדיקים.
 סקד. כשהצדיק נסתלק נשאר העולם
 כטמאים, וצדקת העולם נמאס
 בעיני הקדוש-ברוך-הוא.
 סקה. על-ידי הגדלת העולם על הצדיק
 נתעורר חס ושלום תרון-אף; גם
 שרפה נתעורר.
 סקי. טלטול הצדיקים לפעמים הוא
 בשביל לגלות איזה צדיק נסתר.
 סקל. לפעמים יסורין באים על הצדיק
 כדי למעט בצרות ישראל.
 סקמ. מלוי ברסם של תמון-עם גורם
 לאבדת הצדיק.
 סקנ. יסורים שבאים על הצדיקים הוא

כפרה על כל ישראל.
 קק. מי שאינו רוצה לקבל על עצמו
 על של הצדיק, הקדוש-ברוך-הוא
 כועס עליו ומכערתו.
 קקא. מי שמביא דורון לצדיק, הקדוש-
 ברוך-הוא עשה לו נחת-רוח.
 קקב. על-ידי דורון שמביאין לצדיקים -
 מכניעים את השונאים, ומבטלין
 את הרוח רעה ששורה על האדם.
 קקג. על-ידי השתטחות על קברי
 הצדיקים הקדוש-ברוך-הוא עשה
 לו טובות אף-על-פי שאינו ראוי
 לכך.
 קקד. מי שמספר מעשיות מצדיקים
 הקדוש-ברוך-הוא עשה לו חסד.
 קקה. מה שהצדיק מנהיג את העולם,
 הוא מחמת יראה שבתוכו.
 קקו. כשאדם נתברך מן הצדיק, צריך
 לעמוד על רגליו.
 קקז. המלך גובה יציאותיו מן העם.
 קקח. על-ידי כבוד שמקבדין את בני
 הצדיקים נתעורר רצון אצל השם
 יתברך שיקבא משית.
 קקט. על-ידי ההליכה שהלכים לצדיק,
 מכניעים את השונאים.
 קקפ. מי שעובר על הצווי של הצדיק,
 הוא נפל מחשיבותו.
 קקפא. מי שמהנה מנכסיו - כאלו מהנה
 כל ישראל, ונצול ממיתה.
 קקפב. מי שמסרב על דברי צדיק, כאלו
 שאל בקוסמים.
 קקפג. על-ידי החקמה ה' עמו; גם
 איתו מטלת על הבריות.

קנהא. ר' אבא בר חינא. ר' אבא בר
 יצחק. ר' אבא בר קנהא בר יודן. ר'
 אבא בר פפא. אבא מר בריה דרב
 פפא. ר' אבא בריה דרב פפי. ר' אבא
 בר זוטרא. ר' אבא בר אחא. אבא
 אבוה דר' אמי. אבא בר ירמיה. ר'
 אבא דחיקא. ר' אבא בר חינא בר
 אבא. אבא ברב הונא. ר' אבא סלא
 רבא.
 אבא בר אחא בר סלא מפפרי. ר'
 אבא דמן עכו. ר' אבא דמן חסרי.
 אבא אבוה דר' ירמיה בר אבא. ר'
 אבא בר זמנא. ר' אבא הכהן ברדלא.
 אבא יוסי בן חנינא. אבא אומנא. ר'
 אבא זוטרי. אבא קשישא. ר' אבא דמן
 יפו. אבא בר אבמי. אבא אבוה דר'
 אבא מרי. אבא כהן אבוה דר' חינא.
 ר' אבא בנו של ר' חינא בר אבא הכהן.
 ר' אבא בר יעקב בר אידי. ר' אבא בר
 אדא. ר' אבא בר סורקמי. ר' אבא
 ברב הונא. ר' אבא בר המנונא. אבא
 בר חסדא. אבא בר מרתא דהוא אבא
 בר מנומי. ר' אבא בר שילא. ר' אבא
 בר ביסנא או ביננא. ר' אבא בר יסא.
 ר' אבא קרטינגנא. אבא בריה דרב
 בנזמין בר חינא. אבא בר מוש או בר
 רמז. ר' אבא בר יהודה. ר' אבא בר
 בר חנה, והוא רבה בר בר חנה. אבא
 ברשאה. (נוסח אחר אבא ברשאה).
 אבא ביראה בר' אליעזר בן יעקב.
 אבא מהגורנא. ר' אבא בר נתן. ר'
 אבא בר אלישע. אבא סורא. אבא
 בר שמואל אבא. אבא בר חילפי בר

קריה. ר' אבא ברב יוסף בר רבא. רב
 אבא אבוה דרב בריה דרב משרשיא.
 ר' אבא בר לימא. ר' אבא בר לוי.
 אבא אבוה דר' שמלאי. אבא צידוני.
 אבא בר דוסאי. ר' אבא סדרונא או
 מרומנא. ר' אבא בר אחוה דר' יוסי.
 אבא הדורש. אבא בר תחליפא. אבא
 בר מחסא. אבא סמוקיד. אבא תחנא.
 אבא בר שומני.
 אבאי. ר' אבדומה נחותא. ר' אבדומי
 בר טובי. ר' אבדומי בר ברתיה דר'
 טבי. ר' אבדומי בר תנחום. ר'
 אבדימוס בר יוסי בן חלפתא. אבדימי
 דמן חפנא. רב אבדימי בר המדורא.
 ר' אבדימי אבוה דר' יצחק. ר'
 אבדימי בר חמא בר חסא. רב אבדימי
 בר חסדא או בר דוסא. ר' אבדימי
 דצפורין. ר' אמי אבוי. ר' אבדימי בר
 נחונא. ר' אבדימי אחוי דר' יוסי. ר'
 אבדימי מלחא. אבדימי.
 אבדן הוא אבא יודן. ר' אבהו. ר'
 אבהו מבבל. ר' אבהו בן זוטרת. ר'
 אבהו בריה דרב בכי. ר' אבהו אבוי
 של רב שמואל. ר' אבהו בר אחא.
 אבהו בריה דרב גניבא. אבהו אבוי
 של רבה בר אבהו, אבהו בר איהי.
 אבהו אבוי של מארי. בר אבין. ובר
 קיפוק.
 ר' אבוי סבא הוא רב אוןא. אבויה
 אבוי של אלישע אחר. אבנה. רב אדא
 בנו. אבוברס. אבונה ספרא. ר' אבונה
 בר סחורה.
 לעמוד הבא

ליקוטי

תפילה צט

תפילות

שפה

ליקוטי

תפילה ק

תפילות

שפו

ותחמל ותרם עלי ברחמי האב על הבן, ותושיעני בכל-עת בכל מיני ישועות, ותקרבני בכל מיני התקרבות לצנח. "ולא נסוג ממך, תחינינו ונשמך נקרא. יי אלהים צבאות השכיבנו, האר פניך ונשעך, ברוך יי לעולם אמן ואמן".

תפילה צט

מוסד על תורה קליה בליקוטי מוהר"ן

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו, שתוכני ברחמיך הרבים, להתקרב באמת לצדיקים אמתיים, ולהתקשר בהם באמת בלב ונפש חפצה, באהבה רבה ועזה מנקה שפלב באמת. ואזכה לאהב אותם באהבה גדולה כל כך, עד שתגדל ותתפלא אהבתם אצלי מאהבת נשים, עד שיתבטל ממני אהבת נשים ותאות המשגל על-ידי התגברות אהבת הצדיקים. חוס וחמל עלי, וזכני לאהבת הצדיקים באמת, ועל-ידי-זה אזכה להתקשר בהם בהתקשרות גדול וחזק, ותהיה נפשי קשורה בנפשם בקשר אמיץ וחזק מעתה ועד עולם, לעולמי עד ולצח נצחים.

ובכן יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו, שאזכה ברחמיך הרבים ובחסדיך העצומים, לקבל את כל הימים טובים בקדשה ובטהרה גדולה, בשמחה ובחדוה רבה ובהתקבת הלב, בתכלית השלמות, כרצונך הטוב באמת. ואזכה להקביל

פני רבי ברגל, אפלו פשאני רחוק ממנו, שאזכה לקבל פני הצדיקים האמתיים ולהפירם ולאזהבם, ולהמשיך עלי קדשתם על-ידי קבלת יום טוב קדש הנמשך מהם, ועל-ידי-זה אזכה למ"ט שערי בינה המתגלים ומאירים ביום טוב קדש. ותפתח לי אור השכל דקדשה, ואזכה להתבוננות גדול ונפלא בתורתך ועבודתך באמת. ועל-ידי-זה יתבטל ממני כל השטותים של כל מיני גדלות וגסות ורמות רוחא, ואזכה לתכלית הענוה בשלמות כרצונך הטוב. ותמשיך עלי ועל כל ישראל תמיד קדשת משה רבנו עליו השלום, שזכה למ"ט שערי בינה. ועל-ידי-זה זכה לענוה באמת כמו שכתוב: "והאיש משה ענו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה". רחם עלינו מלא רחמים, שנוזק בכת קבלת הימים טובים "מועדי יי מקראי קדש", להמשיך עלינו קדשת משה רבנו עליו השלום, ויקדשת כל הצדיקים האמתיים, וימשכו עלינו על-ידם כל המחין והשכליות הקדושים האמתיים הנמשכין ביום טוב. ועל-ידי-זה נוזק לבטל ולהסיר מאתנו כל מיני גדלות וגסות ופניות, עד שנוזק לענוה אמתית, לענוה של משה רבנו עליו השלום.

רבנו של עולם, אתה ידעת גדל רחוקי מענוה אמתית, "פי בער אנכי

מאיש ולא בינת אדם לי". ובעונותי הרבים, איני יודע כלל מהו ענוה אמתית, פי ענוה גדולה מהכל, רחם עלי בעל הרחמים, וזכני לקדשת יום טוב באמת, עד שאזכה על-ידי-זה לידע ולהפיר היטב מעלת גדלת הצדיקים האמתיים, עד שאתבטל נגדם בתכלית הבטול. ועל-ידי-זה יתבטל ממילא ממני כל מיני גאות וגבהות וגדלות וגסות ופניות מכל מה ששהה בכל לדבר והלב לחשוב, עד שאזכה לענוה אמתית כרצונך הטוב באמת.

רחמן מלא רחמים, עזרני והושיעני ומלא משאלותי לטובה ברחמים, פי אתה יודע תעלומות לב, וכמה וכמה אני רחוק מכל מה שהזכרתי לפניך, וכמה וכמה ישועה ורחמים אני צריך לזכות לכל זה. ובעונותי הרבים נעלם ממני דרכי התפלה והתחנה ובקשה, איך להתפלל ולהתחנן ולבקש ולפייס ולרצות אותך שתוכני להגיע לכל דרכי הקדשה באמת, אשר הם חיינו וארך ימינו לצנח. אך עם כל זה את כל אשר תחנני ברחמיך לפרש שיחתי לפניך אתחזק בכל עז לדבר ולהתחנן לפניך, ואתה הטוב בעיניך עשה עמי, פי אתה מבין תעלומות לב. ואתה יודע פי אין לי על מי להשען פי אם עליך אבי שבשמים, ועל כח וזכות הצדיקים האמתיים. למענך ולמענם עשה מה

שתעשה ברחמיך וחסדיך, באפן שאזכה על כל פנים מעתה לשוב אליך באמת ולילך בדרךך הקדושים, באפן שאזכה להשלים רצונך ולמלאות פונתך הקדושה והטובה אשר בשבילה נבראתי. "ויגמר בעדי יי חסדך לעולם מעשה ידיך אל תרף. אמרי האזינה יי בינה הגיגי. יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך יי צורי וגואלי" אמן ואמן.

תפילה ק

מוסד על תורה קליה בליקוטי מוהר"ן

"נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות יי, לבי ובשרי רננו אל אל חי, צמאה לך נפשי כמה לך בשרי בארץ ציה וענף בלי מים, צמאה נפשי לאלהים לאל חי מתי אבוא וארצה פני אלהים". רבנו של עולם, אתה יודע עצם רבוי המניעות שיש לי עכשו מכל הדברים שבקדשה מתורה ותפלה ומעשים טובים, אשר אי אפשר לבאר אפס קצה מרבוי הפלפולים והמניעות והעפובים שיש לי מכל דבר שבקדשה. ואפלו פשאני עושה איזה מצוה או דבר שבקדשה הוא מבלבל ומערבב מאד מאד, ורחוק מאד משלמות התקון שצריכין לעשות על ידי כל מצוה. פי בעונותי הרבים נתרחקתי מאד מתורתך וממצותיך. ואני דומה בעיני עתה כתועה במדבר ממש, מקום חשך ואפלה, ארץ ציה וצלמות. ואיני יודע כלל מה לעשות לעמוד הבא

חזרה לתוכן העניינים

יום שני

לנצח עוד יום

ל"א ע"א תנו רבנן: וכולן, שקבלו עליהם דברי חבירות, וקלקלו מעשיהם

- אין מקבלין אותן עולמית. וכיון שחזרו לסורם ולא עמדו בה שוב אין מקבלין אותם, דברי רבי מאיר.

רבי יהודה אומר: אם חזרו במטמוניות שבגלוי היו מעשיהם כשל חבירים, ובצנעא חזרו בהם ולא נהגו כחבירים - אין מקבלין אותם. כיון שהם גונבים דעת הבריות ומראים עצמם כחבירים אף שאינם כאלו. אבל אם חזרו בפרהסיא, שאף בפרהסיא לא נהגו כחבירים - מקבלין אותם, דתלינן דכשם שקלקלו לגמרי, כך חזרתם עתה תהיה חזרה גמורה.

איכא דאמרי: אם עשו דבריהם במטמוניות, שלא חללו שם שמים בפרהסיה, מקבלין אותם. אבל אם עשו בפרהסיא אין מקבלין אותם.

רבי שמעון ורבי יהושע בן קרחה אומרים: בין כך, ובין כך, בין בצנעא ובין בפרהסיא, מקבלין אותם. משום שנאמר: "שובו בנים שו בנים".

אמר רבי יצחק איש כפר עכו, אמר רבי יוחנן: הלכה כאותו חזו. רבי שמעון, ורבי יהושע.

תנו רבנן: בראשונה היו אומרים: מי שהיה חבר, ונעשה גבאי - ממונה מהמלך לגבות מס, דוחין אותו מחבירות.

ואם פירש מגבאותו אין מקבלין אותו. חזרו לומר: פירש - הרי הוא ככל אדם. וצריך לקבל חבירות בבתחילה.

רב הונא בר חיאיא איצטריכא ליה שעתה. שהיו חכמי ישראל צריכים לשאול ממנו הלכות.

הוה עייל גביה, רבה ורב יוסף, וארבע מאה זוגא דרבנן.

שמע רב הונא דאתו רבנן, קטיר להו ארבע מאה תבטקין. קשר והכין להם ארבע מאות כסאות.

לסוף שמעו רבנן, דנעשה רב הונא גבאי. שלחו ליה: זיל לחשיבותיה, זיל לקדמותיה. לך למקום שבחרת כבר מקדם, שהוא חשוב, אבל לא אנן נלך אליך.

שלח להו רב הונא: דהרי בי, מגבאות. רב יוסף, לא אזל לגביה. אף שכבר פרש.

רבה אזל, הלך אצלו. רב יוסף אמר: מה הטעם שאינו הולך? תנינא:

פירש מגבאותו, אין מקבלין אותו. רבה אמר: תנינא: חזרו לומר: פירש הרי הוא ככל אדם.

תנו רבנן: כל הבכורות אדם רואה, ובדק אם יש

בהם מום, חוץ משל עצמו. שאינו יכול לבדוק את שלו.

ורואה את קדשיו, אם יש לו קרבן שלמים בביתו, בדקו אם יש בו מום מום קבוע, ויפדה.

ואת מעשרותיו. וכמו כן בדק את המעשר בהמה אם יש בהם מום.

ונשאל על טהרותיו. אם הוא בקי בהלכות טהרה, יכול הוא לדון ולפסוק בעצמו על שאלותיו, ולא צריך ללכת לחכם אחר לשוא לו.

אמר מר: כל הבכורות אדם רואה חוץ משל עצמו.

דהיונן בה: במאי עסקינן? איולימא בחד, שהוא לבדו בדקו.

מי מהימן להתיר בכור. הא קיימא לן נשחט על פי שלשה.

אלא איירי בתלתא, ובעל הבכור הוא אחד מהם. ועלה קא אמרין שאינו רואה בכורות עצמו אפילו אם יצטרף עם אחרים.

ומקשינן: ומי חשידי האחרים שמצטרפים שיתירו בשבילו שלא כדין?

והתנן: דיון, אשר יבמה מיאנה לפניו ביבם שלה, או שחלצה בפניו - ושאנה! שמותר לו לדיין

שהחליצה היתה בפניו לישא את אותה אשה. הטעם: מפני שהוא בית דין. שאותו הדיין לא היה יחיד אלא בצירוף אחרים. ואחרים לא חשידי.

ומתריצין: לעולם, לא איירי בשלשה אלא בחד. שרק הוא לבדו יראה את הבכור.

וכדאמר רב חסדא, אמר רבי יוחנן לגבי התרת נדרים, דמספיק שיתירו את הנדר ביחיד מומחה.

הכא נמי, בראיית הבכור, סגי שייבדק ביחיד מומחה.

זהו פירושה של המשנה "כל הבכורות אדם רואה חוץ משל עצמו" ביחיד מומחה שיכול לבקר את הבכור ביחיד. אך לעצמו אינו רואה.

ומה ששנינו: **ורואה את קדשיו.** ומדוע אינו נחשד על של עצמו?

ומבארין: כיון דאי בעי להוציאם לחולין - מיתשול עליהו. שהרי יכול הוא להוציאם לחולין על ידי שישאל אצל חכם על הקדשו ולומר בטעות הקדשתיו. וכיון שיכול לעשות באופן המותר, לא חשדינן ליה באיסור.

הוא דתני: **ומעשרותיו.** שיכול לראותם אם הם תמימים. מאי טעמא נאמן לעצמו?

ומבארין: גם מעשר בהמותיו יכול הוא להוציאן

לחולין באופן המותר.

דאי בעי, שרי ביה מומא בכוליה עדריה. דכל זמן שלא העבירם תחת שבטו אינם קדושים, ויכול לעשות את כל עדרו בעלי מומין ואחר כך לעשרם. ומעשר בהמה חל על בעל מום שנאמר: "לא יבקר בין טוב לרע". ומכיון שיכול לעשות באופן המותר, לא חשדינן ליה באיסור.

ומה ששנינו: **ונשאל על טהרותיו,** שאינו חשוד לטהר את הטמא. מבארין: דהא חזא ליה בימי טומאתו. שאינו צריך לחוס על הפסד ממונו כיון שיכול לאוכלם בימי טומאתו.

הדרך עלך עד כמה ישראל חייבין

פרק כל פסולי המוקדשין

מתניתין:

כל פסולי המוקדשין, כל הקרבנות שנפל בהם מום, שדינם ליפדות ולצאת לחולין ומדמי הפדיה קונים קרבן אחר תמורתם, כיון שהנאתן, הנאת מכירתן, היא להקדש, שכלב שימכרו יותר ביוקר הריחוק יהיה להקדש -

לכן הם נמכרים באיטליז, בשוק ולא בבית, כי בשוק מחירם יקר.

וכמו כן, נשחטין באיטליז ונשקלין בליטרא, נמכרין במשקל ולא באומד, כדי שההקדש לא יפסיד, ואין חוששין לביזוי קדשים בכך שהן נמכרין בדרך בשר חולין.

דינים אלו אמורים בכל הקרבנות חוץ מן הבכור והמעשר, שנפל בהם מום, שהנחתן לבעלים.

שהבכור והמעשר שנפל בהם מום אינם נפדים אלא הם של הבעלים, הבכור שייך לכהן והמעשר לישראל שעשירו, והריחוק ממכירתם ביוקר הוא של הבעלים. ומשום כך, הם אינם נמכרים באיטליז ועל ידי משקל, אלא בבית ובאומד. ואף על פי שעל ידי כן הבעלים מפסידים, לפי שאין מולולים בקדשים למכרם באיטליז ובמשקל משום הנאת הדיוט.

מה שאין כן, פסולי המוקדשין, שהנחתן להקדש, ולכך הם נמכרים באיטליז, ובליטרא.

ושוקלין מנה של חולין, כנגד מנה בבכור. שאף על פי שאסור לשקול את בשר הבכור בליטרא מכל מקום מותר לקחת חתיכת בשר של חולין שיועד כמה משקלה, ולשקול בשר בכור כנגדה.

ל"א ע"ב

גמרא:

שנינו במשנה: כל פסולי המוקדשין הנאתן להקדש.

והיונן בה: אימת קמיירי?

אילומא לאחר פדיונו, וכי הנאתן להקדש? והרי הנאתן דבעלים הוא! לאותו שפדה את הקרבן מיד הקדש שהבהמה היא שלו והוא מריות ממכירתה ביוקר.

אלא, במתניתין איירי לפני פדיונו שדמי המכירה הם להקדש.

אך אבתי תקשי אהא דתנן "נשחטין באיטליו" ואם בשעת שחיטה עדיין לא נפדו הרי שוב לא יוכל למוכרן ולפדותן, דהא הא בעי "העמדה והערכה"! דבהמת הקדש אינה נפדית אלא מחיים, דכתיב "והעמיד את הבהמה לפני הכהן והעריך אותה הכהן", אבל לאחר מיתה אינם נפדים. ומה התועלת שישחטו באיטליו מאחר שישארו בקדושתם?

הניחא למאן דאמר קדשי מזבח, שהוקדשו למזבח ונפל בהם מום, לא היו בכלל "העמדה והערכה" [שרק בקדשי "בדק הבית" נאמר דין זה], ונפדין גם לאחר שחיטה איכא לאוקמא למתניתין שנשחטים קדם פדיונם, ונפדים לאחר שחיטה. **אלא למאן דאמר קדשי מזבח היו בכלל "העמדה והערכה"**, מאי איכא למימר? היכי מוקי למתניתין.

ומתרגינן: **אלא לעולם** איירי מתניתין לאחר פדיון.

ומאי "הנאתן להקדש" והלא כבר נפדו, והם ברשות הבעלים? **ארמעיקרא!** כשהבעלים פדוים אותם מתחילה, אז הנאתן להקדש. דכיון דשרי להו מר, דנמכרין באיטליו, ונשחטין באיטליו, ונשקלין בליטרא ועל ידי כן יקבל יותר דמים כשימכרנה, הלכך טפי ופריק מעיקרא. והיינו, כשבא לפדות את הבהמה מן ההקדש הרי הוא מוסיף על פדיונה לפי שהיא שוה לו יותר. ופירושו "הנאתן להקדש" הוא: שעל ידי שאנו מקילין עליו לאחר הפדיה כשיבוא למכרם, תהיה הנאה להקדש בשעת הפדיון.

שנינו במשנה: חוץ מן הכבור והמעשר, שהנייתן לבעלים.

והיונן בה: בשלמא בכור בעל מום, באיטליו הוא דאינו מוזרזין, הא בביתיה מזרזין.

אלא מעשר, וכי רק באיטליו הוא דאינו נמכר, הא בביתיה מוזרזין?

והתניא: בכבור נאמר "אך בכור שור או בכור כשב או בכור עז לא תפדה קדש הם". וקרא בבעלים איירי שאינו יכול לפדותו.

ומשמע שדוקא שבפדייה הוא דאסור אבל נמכר חי, שמשבא ליד כהן יכול הכהן למכרו לאחרים

ואילו במעשר בהמה נאמר: "לא יגאל". וילפינן מהאי קרא: [למן לב, א] ואינו נמכר: לא חי, ולא

שחוט, לא תם, ולא בעל מום. ואם כן דמעשר בהמה אינו נמכר אפילו בבית, מאי קאמר תנא דמתניתין שאינו נמכר באיטליו, דמשמע שבבית נמכר?

ואמרין: הא מילתא, קשיא ליה לרב ששת באורתא, בלילה. ושניה בקדמונתא, ותירצה בהשכמת הבוקר, מבריתא. [ולמן מפרש איהא ברייתא]

והכי תריך לה: **הכא**, במתניתין, **במעשר בהמה של יתומים עסקינן**. ומשום **השבת אברה של יתומים**, שאין יכולים לאלכו כולו נגדו בה, להחיר מכירתו בבית. [למן מפרש שהאסור אינו אלא מורבגן וביתומים אוקמה אראורייתא],

רב אידי, שהיה סרסיה משמשו דרב ששת הוה שמועה מיניה את התירוקן הוה ביישוב המשנה דאיירי במעשר בהמה של יתומים.

אול רב אידי, אמרה בבי מדרשא, ולא אמרה שמועה דרב ששת.

שמע רב ששת, ואיקפד על שלא אמרה בשמו. **אמר: מאן דעקיף**, ליעקציה עקרבא. מי שעקצני ונשכני, שלא אמרה בשמי - יעקץ על ידי עקרב. כלומר, יהא בשמטא.

והיונן בה: **ורב ששת**, מאי נפקא ליה מינה שיאמרו להרבים בשמו?

ומשנינן: **דאמר רב יהודה אמר רב: מאי דכתיב "אגורה באהלך עולמים"** - וכי אפשר לו לאדם לגור בשני עולמים, ד"עולמים" משמע שני עולמות?

אלא רב אמר דוד: רבונו של עולם! יאמרו דבר שמועה מפי בעולם הזה.

דאמר רבי יוחנן, משום רבי שמעון בן יוחי: כל תלמידי חכם שאומרים דבר שמועה מפיו בעולם הזה, שפתיו דובבות נעות בקבר. והנאה היא לו, שהוא כאילו חי, ואם כן הרי הוא גר בשני עולמות.

ואמר רבי יצחק בר זעירא, ואמרי ליה רבי שמעון בר גזירא: מאי קרא? דכתיב "וחכך כיון הטוב, הולך לדורי למישרים, דובב שפתי ישנים".

נמשלו חכמים ככומר של ענבים: מה כומר של ענבים, כלי שאוסף לתוכו את הענבים שבעה או שמונה ימים כדי שידחקו ויתבשל, כיון שאדם

גונג בו, הרי הוא דובב, נע. אף תלמידי חכמים, כיון שאדם אומר דבר שמועה מפיו, דובבות

שפתיו בקבר! ולכן הקפיד רב ששת על רב אידי על שלא אמר שמועתו משמו.

והיונן בה: **מאי ברייתא?** דאמרן לעיל דרב ששת שנייה מבריתא.

ומשנינן: דתניא: **מעשר בהמה של יתומים מוכרין אותו**. ומעשר בהמה ששחטו, מבליעו בעורו, בחלבו ובגידיו ובקרניו.

והיונן בה: **מאי קאמר?** ומשנינן: **אמר אבי הכי קאמר: מעשר בהמה של יתומים מוכרין אותו**. וכיצד מוכרין אותו? מבליעים דמי הבשר בעורו ובחלבו ובגידיו ובקרניו. שאותם מותר למכור

וימכרם ביוקר בשווי של כל הבהמה והבשר יתן לו במתנה.

ומדייקין: **מכלל**, דמעשר בהמה דאיש גדול, להמכר בהבלעה, לא שרי.

ומקשינן: **מאי שנא מהא דתנן: הלוקח לולב מחבירו בשביעית**, שאין עליו קדושת שביעית כיון שהחנטה של האילן היתה בשיעית, נותן לו המוכר אתרוג במתנה, לפי שאינו רשאי ללוקחו בשביעית. שהאתרוג יש עליו קדושת שביעית כיון שדניו שונה מכל האילנות בכך שהולכין בו אחר זמן הלקטה שהיתה בשביעית. ובמוכר עם הארץ איירי שאסור לקנות ממנו פירות שביעית לפי שהדמים נתפסים בקדושת שביעית והוא אינו זהיר לשומרם בקדושה.

והיונן בה: **לא רצה** חבירו ליתן לו את האתרוג במתנה, מאי עביד?

ואמר רב הונא: מבליע לו דמי אתרוג בלולב. שמשלם לו עבור הלולב את שווי האתרוג

והאתרוג יקבל במתנה. מאי שנא התם דשרי למכור בהבלעה, והכא במעשר בהמה אמרו דרק של יתומים שרי, אבל גדול לא?

ומתרגינן: התם, בשביעית, לא מוכחא מילתא שהבליע בדמי הלולב גם את האתרוג, כיון שדמי האתרוג מועטים.

אבל הכא, במעשר בהמה שמבליע את הבשר בדמי העור, מוכחא מילתא שמכר את הבשר, שהרי העור דמיו מועטים.

אמר רבא: אם כן, דרישא וסיפא איירי בענין אחד, תקשי, הא דכתב התנא גם ברישא וגם בסיפא "מעשר בהמה" תרי זמני - למה לזו? **אלא אמר רבא: הכי קאמר**, מעשר בהמה של יתומים, מוכרין אותו כדרכו. ואין צריך להבליע את דמי בשרו בעורו.

ומעשר בהמה גדול ששחטו, מבליעו בעורו בחלבו בגידיו ובקרניו. ובלא הבלעה אסור.

אמר רבא: מנא אמינא לה, שמותר בגדול בהבלעה וביתומים בלא הבלעה?

דכתיב במעשר בהמה: "וזהה הוא ותמורתו יהיה קודש לא יגאל". ודרשינן: "גאולה" דומיא ד"תמורה". אימתי אמרה תורה שהוא עושה תמורה, שהבהמה שאמר שתהיה תמורת המעשר חלה עליה קדושה, היינו דוקא מחיים של המעשר, שאין דין תמורה אלא מחיים.

והוא הדין: אימתי אמרה תורה שמעשר בהמה אינו נגאל גנאל היינו דווקא מחיים. הא לאחר שחיטה נגאל, ומותר למכרו. ורק רבנן הוא דגורו שאסור

למכור מעשר בהמה אף לאחר שחיטה אטו שיבואו למכור לפני שחיטה.

הלכך, דוקא דבר הניגוש מחיים, שנמכר מחיים, דהיינו הבשר, כשהבהמה נמכרת מחיים היא נישומה לפי ערך הבשר שהוא עיקר חשיבות הבהמה. גזור רבנן לאחר שחיטה אטו לפני שחיטה.

י תַּחֲלֹת חֲכֻמָּה יֵרָאֵת יְהוָה וְדַעַת קְדָשִׁים בִּינָה: יא פִּי־בִי יִרְבּוּ
יִמִּיד וְיוֹסִיפוּ לֶךְ שָׁנוֹת חַיִּים: יב אִם־חֲכֻמַּת חֲכֻמַּת לֶךְ וְלִצֵּת
לִבְדָּךְ תִּשָּׂא: יג אִשֶּׁת בְּסִילֹת הַמִּיָּה פְתִית וּבִלִּי־דַעָה מָה:
יד וּשְׁבֵה לִפְתַּח בֵּיתָה עַל־כֶּסֶף מִרְמֵי קֶרֶת: טו לִקְרָא
לְעִבְרֵי־דָרֶךְ הַמִּישָׁרִים אֲרָחוֹתָם: טז מִי־פָתִי יִסֹּר הֵנָּה וְחִסֹּר־
לֵב וְאָמְרָה לוֹ: יז מִי־גִנוּבִים יִמָּתְקוּ וְלֹחֵם סִתְרִים יִנָּעַם:
יח וְלֹא־יָדַע פִּי־רָפָאִים שֵׁם בַּעֲמָקֵי שְׁאוֹל קָרְאֶיהָ:

רש"י

הבהמה הטהורה וגו' (בראשית ו) וכשיצא ויקח
מכל הבהמה וגו' (שם) אמר מה ראה הקב"ה
להרבות באלו אלא שרצה שאקריב לו מהן:
הודע צדיק. חכמה. והוא יוסף לקח. מדעתו
ועל שמועתו: (י) תחלת חכמה יראת ה',
ודעת קדושים. היא עיקר הבינה: (יא) ויוסיפו

מצודות ציון

בדקן לכן (קמן כ"ג): (יז) ינעם. ענין ממקום וערכות:
למוד לעשות משמרת למשמרת: (י) תחלת. יראת ה' היא תחילת החכמה כי היראה מביאה לידי
חכמה: ודעת קדושים. לקדש עצמו במותר לו מביא לידי בינה: (יא) כי בִּי. בעבור עסק התורה ירבו
ימיו והימים האלה יוסיפו לך שנות חיים כי ברבות הימים תרבה במעשׂי ויתוסף לך כזה שנות
חיים בעוה"ב: (יב) חכמת לך. החכמה תהיה לך לתועלת: ולצאת. ואם תתלוצץ באנשים אתה לבדך
תשא עונש: (יג) אשת כסילות. הנה אשה סכלה תהמה בקולה והיא פתויה ואינה יודעת מאומה
ותהמה בכל דעת: (יד) לפתח ביתה. לראות העובדים דרך עליה: מרומי קרת. על כסאה עומדת
במרום העיר להשמיע קולה למרחוק: (טו) לעוברי דרך. להעוברים שם דרך מהלכם ההולכים באורח
מישור בדרכי ה' והיא ענין מליצה לומר שהנפש המתאוה תסית לעבירה ומראה ערבות ותענוג
העבירה: (טז) מי פתִי. מי הוא הפתִי המחסר נפשו מטובה יסור ממקומו ויבא הנה אשכילו חכמה
כי מניעת ערבות התורה תחשב בעיניו לכסילות: וחסר לֵב. מי הוא החסר לב המונע עצמו מטובה
והוא כפל ענין במ"ש: ואמרה לו. וכן תאמר לו: (יז) מִי־גִנוּבִים. הלא מִי־גִנוּבִים יותר ימתקו
ומדוע א"כ מנעת עצמך מהם: (יח) ולא ידע. הנמשך אחריה אין נותן לב לדעת כי שם הוא מקום
הרפאים הם המתים שגרפו ונחלשו ע"י המיתה ר"ל הנמשך אחר התאוה הוא מעותר למות על ידה:
בעמקי. בעומק הגיהנם ירדו הקרואים ממנה ובאים לה:

י א מְשָׁלֵי שְׁלֹמֹה פ בֵּן חָכֵם יִשְׁמַח־אֲב וּבֵן כְּסִיל תִּגְוֶה אָמוֹ:
ב לֹא־יִזְעִילוּ אוֹצְרוֹת רִשְׁע וְיִצְדָּקָה תִּצְלֵל מַמּוֹת: ג לֹא־יִרְעִיב
יְהוָה נֶפֶשׁ צַדִּיק וְהוֹת רִשְׁעִים יִהְדֹּף: ד רֹאשׁ עֹשֶׂה כַּף־רִמְיָה
וְיֵד חֲרוּצִים תַּעֲשִׂיר: ה אֲגֵר בַּקִּיץ בֵּן מִשְׁפִּיל נִרְדָּם בַּקִּיץ בֵּן
מִבִּישׁ: ו בְּרֻכּוֹת לְרֹאשׁ צַדִּיק וּפִי רִשְׁעִים יִכְסֶה חֲמָס: ז זָכַר
צַדִּיק לְבִרְכָּה וְשֵׁם רִשְׁעִים יִרְקֵב: ח חֲכָם־לֵב יִקַּח מִצּוֹת וְאֹוִיל
רִשָּׁי

(א) משלי שלמה בן חכם ישמח אב. זה
הקב"ה, ד"א אביו ממש: ובן כסיל תגוה אמו.
תמיד הוא עם אמו בבית ורואה את שטותו
ומצירה, ולפי המשל בן כסיל כמו ירבעם בן
נבט: תוגת אמו. תוגת כניסיותו: (ב) לא יזעילו
אוצרות רשע. שהיה משתבח בעשרו שנאמר
(דודש י"ב) ויאמר אפרים אך עשרתי וגומר:
וצדקה תציל ממות. וא"ת צדיק שיבובו נכסיו
לצדקה מהיכן יתפרנס: (ג) לא ירעיב ה' נפש
צדיק, והוה רשעים יהדוף, ידחוף אותם

מצודות ציון

(א) תוגת. מל' יגון וענזון: (ג) הודף. ענין שגר כמו
יעז כהומו (ספ"ס טז): יהדוף. ענין דמיפה כמו כהנידוף
עשן (ספ"ס טז): (ד) ראש. עני כמו ראש ועושר (קמן ט):
כף. כף המזונס: חרוצים. עניינו מנועה חריות כמו
לא מחקן (ספ"ס ט): (ה) אוגר. ענין אקספה כמו אלגה
נקליר (לעל א): נרדם. מל' מרדמה והיא טינה עמוקס:
(ח) לבבם. ענין עייפות וכשון וכן ועס לא יעין ילגט
(א) משלי שלמה. לפי שער כה דבר בשבח
התורה וכאלו היא תאמר אמריה ועתה חזר לדבר
דבריו כאשר יסיר איש את בנו לכן נאמר שוב
משלי שלמה כאלו הוא ספר אחר. ישמח אב.
בראותו יושב במושב חכמים: תוגת אמו. כי
הכסיל יתמיד לשבת בית עם אמו ובכל עת רואה
שטותו ועצבונה מרובה: (ב) אוצרות רשע.
אוצרות הנאספות ברשע לא יזעילו בעת בא יום
הפקודה כי לא יפדה נפשו בממון: וצדקה. אבל הצדקה מצלת מן המיתה: (ג) לא ירעיב. כי מזמין
לו די מחסורו: והוה. השכר שהרשעים עושים הוא יהדף אותם ר"ל העבירה עצמה משלמת לו גמול
רע: (ד) ראש. הכף רמיה עושה את האדם לרש ר"ל השוקל בכף רמיה לרמות הבריות יעני בעבור
זה: ויד חרוצים. אבל הדי של הזרזים המתנועעים וטורחים על מזונם ואין עסקיהם לרמות הנה הדי
היא תעשיר את בעליה: (ה) אוגר. ר"ל בן משכיל דרכו לאסוף גרנו בימי הקיץ ועושה כל דבר
בזמנו: בן מביש. אבל הכסיל אשר כל דבר בושה נמצא בו דרכו להיות נרדם בעת הקציר ואין עושה
שום דבר בזמנו: (ו) ברכות לראש צדיק. יבאר ברכות: יכסה חמס. החמס שעושים יכסה את פיהם
למען יחנקו בה ר"ל העבירה עצמה נפרעת ממנו: (ז) זכר צדיק. זכרון הצדיק היא לברכה כי בכל

משלי פרק י

ל

שִׁפְתֵי יֹלָבֵט: ה הוֹלֵךְ בַּתֶּם יֵלֶךְ בִּטָּח וּמַעֲקָשׁ דִּרְכּוֹ יוֹדֵעַ:
קֹרֵץ עֵין יִתֵּן עֲצָבָת וְאוֹיֵל שִׁפְתֵּים יֹלָבֵט: י מְקוֹר חַיִּים פִּי
צִדִּיק וְפִי רִשְׁעִים יִכְסֶה חֲמָס: יב שְׁנָאָה תַעֲזוֹר מַדְנִים וְעַל
כָּל־פְּשָׁעִים תִּכְסֶּה אֲהַבָּה: יג בְּשִׁפְתֵי נְבוֹן תִּמְצָא חֲכָמָה
וְשִׁבְט לְגוֹ חֲסֵר־לֵב: יד חֲכָמִים יַעֲפְנוּ־דַעַת וּפִי־אוֹיֵל מַחֲתָה

רש"י

מַדְנִים. אפילו עבירה שנתנה לשכחה נזכרת
ע"י מרבית עוונות באה שנאה אחרונה
ומעוררת שכן יחזקאל הוכיח את ישראל על
עבירות מצרים ואמר להם איש את שקוצי
עיניו השליכו וגו' (יחזקאל כ) כמה (שנים היתה)
שנאה זו כבושה ולא הזכיר להם הקב"ה עד
עכשיו שהרבו עבירות על פשעיהם: ועל כל
פשעים תכסה אהבה. כשישראל מטיבים מעשיהם
הקב"ה מכסה על פשעיהם: (יג) בשפתי נבון
תמצא חכמה. כשאדם מוכיח לנבון משיב לו
חטאיו כגון דוד שאמר לנתן חטאיו (ש"ב יב):
ושבט לגו חסר לב. אבל חסר לב אינו שומע
עד שילקה כמו פרעה: (יד) חכמים יעפנו

ישראל היו עוסקין בביות מצרים והוא היה
עוסק במצות שנאמר ויקח משה את עצמות
יוסף וגו' (שמות יג): ואויל שפתים ילבט. לי
יגיעה ויש בספרי בפרשה ויהי העם
כמתאוננים (במדבר יא) אמרו כמה נתלבטנו
בדרך: (ט) ומעקש דרכיו יודע. ישבר ויתסר
כמו ויודע בהם את אנשי סוכות (שופטים ח):
(י) קורץ עין יתן עצבת. זה המסית אדם
בקרצותיו לרעה: (יא) מקור חיים פי צדיק
ופי רשעים וגו'. פיהם יכסה חמס שבלבם
שמחליקין את שפתיהם ושנאה טמונה בלבם
ואין פתרון מקרא זה דומה לפתרון העליון
והענין יורה עליהם: (יב) שנאה תעזור

מצודות דוד

עת יזכרו בו יברכוהו: ויקבץ. על כי אין רצון
הבריות לזכרו נשכח שמו כאלו נרקב: (ח) יקח
מצות. יקחם בכל עת ולא יחדל מלקחת אבל
האויל מייגע הוא השפתים לבד לומר הרבה ואין
עושה מאומה: (ט) בתום. בתמימות לב: ומעקש.
המעקם דרכיו ללכת ברמיה הוא ישבר ויזדכא:

(י) קורץ עין. המרמז בעין לעשות רעה למי אז דבר זה יתן עצבון בלב הנרמז עליו כי לא ישקוט עד
יגמור הדבר הואיל ולא הוציא בשפתיו לא נח חמתו אבל אויל המדבר בשפתיו לעשות הרעה אז
נעשה עיף ויגע מעשו' הדבר ההוא כי נח חמתו בגוונ' דבריו: (יא) מקור חיים. פי צדיק הוא מקור
הנובע חיים בעולם כי בצדק אמרי פיו מביא חיים בעולם אבל פי רשעים ידבר מרמה לכסות על
מחשבת החמס שבלבבו: (יב) שנאה. השנאה שיש לאדם על מי היא מעוררת מדנים לעשות מרמה:
ולהקפיד על דבר קל אבל אהבת אדם לחבירו תכסה על כל דבר פשע אבל יקפיד אף על דבר קשה:
(יג) בשפתי נבון. כאשר ישאלו מה מהנבון תמצא בתשובת אמרי שפתיו גם חכמת השכל גם שבט
מוסר לגו חסר לב כי בדבריו יגנה מעשה חסר לב ותחשב לו לשבט המייסר: (יד) יעפנו דעת. אף
הדעת מסתירים לבל הגלות כ"א להראים לה בחושבם פן יהיה למוקש למי שלא יבינם על האמת

משלי פרק י

ל

קִרְבָּה: יא הוֹן עֲשִׂיר קָרִית עֹז מַחֲתָת דָּלִים רִישָׁם: יב פְּעֻלַּת
צִדִּיק לַחֲיִים תְּבוּאָת רָשָׁע לַחֲטָאִת: יג אֶרֶח לַחֲיִים שׁוֹמֵר
מוֹסֵר וְעוֹזֵב תִּזְכָּח מִתְּעָה: יד מִכְסֶּה שְׁנָאָה שִׁפְתֵי־שָׂקֶר
וּמוֹצֵא דָבָר הוּא כְּסִיל: יו בָּרֵב דְּבָרִים לֹא יַחְדַּל־פֶּשַׁע וְחֹשֶׁךְ
שִׁפְתָיו מִשְׁפִּיל: ז כֶּסֶף נִבְחָר לִשׁוֹן צִדִּיק לֵב רִשְׁעִים כְּמַעֲט:
כא שִׁפְתֵי צִדִּיק יִרְעוּ רַבִּים וְאוֹיֵלִים בַּחֲסֵר־לֵב יָמוּתוּ: כב בְּרַפָּת

רש"י

דעת. ישמרוהו בלבם שלא ישכחוהו:
(יב) הון עשיר. בתורה: קרית עוזו. היא לו:
מחתת דלים רישם. עניותם שלא עסקו בתורה
היא מחיתתם: (יג) פעולת צדיק לחיים.
כמשמעו, ומדרש אגדה שלמה עשה פעולת
המקדש לחייהם של ישראל לכפרתו:
ותבואת רשע. תבואתו (ס"א הבאתו) של מנשה
שהכניס בו הסמל היא היתה לחטאת:
(יז) אורח לחיים. השומר מוסר היא הדרך
לחיים: ועוזב תזכחת מתעה. את עצמו ואת
אחרים: (יח) מכסה שנאה שפתי שקר. החונף
שפתיו שקר ומכסה שנאה בלבו: ומוציא

דבא הוא כסיל. לעז שיהיו אנשים דובכין בו
על חבירו: (יט) ברוב דברים לא יחדל פשע.
המורבה בדברים מכבי חטא: וחושך שפתיו.
הוא המשכיל: (כ) כסף נבחר לשון צדיק.
שיועד להוכיח: לב רשעים כמעט. שאינו
שומע לתזכחת צדיק ומדרש רבי תנחומא
אומר על ערו הנביא נאמר שקרא על המובת
בבית אל וירבעא א"פ שיבשה ידו לא קבל
תזכחה שנאמר חל נא את פני ה' אלהיך וגו'
(מ"א יג) ולא אלהי ואומר ותשב ידו כבראשונה
(שם) עומד ומקטיר לעבודת גלולים ואף בסוף
כן: (כא) שפתי צדיק ירעו רבים וגו'. שרבים

מצודות ציון

מחטה (מסליל פס): (יב) קרית. מל' קריה ועיר: רישם.
ענין ענין: (יג) תבואת. מל' מנאפה ופירות:
לחטאות. ענין חסרון כמו קולע וכו' ולא יטטיל (שופטים
ג): (יז) מתעה. כמו מועה או מחטה נפשו:
(יח) דבא. ענין לנו והולכת סס רע שרצים דונצים
ומספרים זו כמו דנחם רעה (מלכות ב): (יט) וחושך.
ענין מניעה כמו ולא תשכח (ס"ב עב): (כא) ירעו. מלשון

מצודות דוד
אבל פי כסיל תגיד דבר אשר המחטה קרובה
ומעוזה לבא בעבורה ואינו חושש: (יז) הון
עשיר. ממון העשיר היא לו למחסה כעיר מבצר
ועל העשיר בתורה ידבר. מחתת. שברון הדלים
השנאה ומראה כעס להוציא לעז על חבירו שיהיו אנשים דובכין בו הלא לכסיל יחשב כי הכל יאמרו
ישברו מהר: (יז) פעולת. מעשה הצדיק הוא
סיבה לחיים אבל פרי מעשה הרשע היא סיבה
להחסרי ימי חייו: (יז) שומר מוסר. ר"ל שמירת
המוסר הוא אורח לחיים: מתעה. הוא תועה מאורח חיים: (יח) מכסה שנאה. המכסה השנאה בלב
ואינה עוובה גורם עוד עבירה לדבר שפתי שקר להראות עצמו כאוהב: ומוציא דיבה. מי שאינו מכסה
השנאה ומראה כעס להוציא לעז על חבירו שיהיו אנשים דובכין בו הלא לכסיל יחשב כי הכל יאמרו
כל הפוסל במומו פוסל: (יט) ברב. במרבית הדברים לא יחדל מהם דבר פשע כי א"א להזהר בכולם
על כי מרובים המה: וחושך. המונע אמרי שפתיו מכל וכל הוא משכיל: (כ) לשון צדיק. המוכיח לבני
אדם הוא ככסף נבחר אבל לב הרשעים היא קטנה כשיעור היתור מעט ר"ל אין להם לב להבין כ"א
מעט מזער: (כא) ירעו רבים. רבים אוכלים מפרי שפתיו כי יורה להם הדרך לשפתי צדיק לטוב

יגמור:

ח. שלשה דברים אמר רבי עקיבא, על שנים הודו לו ועל אחד לא הודו לו. על סנדל של סידים, שהוא טמא מדקס. ועל שני תנור ארבעה. שהיו אומרים שלשה. והודו לו. ועל אחד לא הודו לו, על פסא שנטלו שנים מחפוייו זה בצד זה, שרבי עקיבא מטמא וחכמים מטהרין:

ט. הוא היה אומר, האב זוכה לבן, בנוי, ובפח, ובעשר, ובחכמה,

רבינו עובדיה מברטנורה

יגמור. מאחר שרסקן וכתתן מערב שבת, יגמור ויאכל בשבת. ולא דמי למשקים שזבו שאסורין גזירה שמא יסחוט, דהכא אפילו יסחוט ליכא איסורא דאורייתא, משום דמשקים אתו ממילא: לא יגמור. כדי לאכול לאחר שקדש היום, דאסורין כשאר משקים שזבו. והלכה כר' ישמעאל:

ז. עיר של זהב. עטרת זהב עשויה כמין עיר צורת ירושלם. ולא חיישין דלמא שלפא ומחויא ואתיא לאתויי ארבע אמות ברשות הרבים: ומפריחי יונים. מין ממני השחוק. אם תקדים ייתך ליונתי אתן לך כן וכך. פירוש אחר, שמגדל יונה מלומדת להביא יונים לבית בעליה, ויש בהן גול משום דרכי שלום ולא גול גמור: ספק נגע ספק לא נגע ספיקו טהור. משום דטומאה עוברת היא ואינה נחה במקום, הלכך ספיקו טהור ואפילו ברשות היחיד:

ח. סנדל של סידים. מנעל של עץ שנועלין ברגליהם המתעסקים בסיד להגן על רגליהם שלא ישרפו בסיד. ואם נעל אותו הוב, טמא מדרס: ועל שיירי תנור ארבעה. אם היה גדול הרבה ונטמא, ואחר כך נשבר,

ובשנים, ובמספר הדורות לפניו והוא הקץ, שנאמר (ישעיה מא) קרא הדורות מראש, אף על פי שנאמר (בראשית טו) ועבדום וענו אתם ארבע מאות שנה, ונאמר (שם) ודור רביעי ישובו הנח:

י. אף הוא היה אומר חמשה דברים של שנים עשר חדש. משפט המבול, שנים עשר חדש. משפט איוב, שנים עשר חדש. משפט המצריים, שנים עשר חדש. משפט גוג ומגוג לעתיד לבוא, שנים עשר חדש. משפט רשעים בגיהנם, שנים

רבינו עובדיה מברטנורה

ריש פרק ב' דאהלות: שנחלקו. שיעוריהן לחצאים: והכניסו. כשהן מחולקין: לתוך הבית. דהיינו לתוך אוהל אחד: רבי דוסא בן הרכינס מטהר. דסבר לא מצטרפי לכשיעור: הנוגע בכשני חצאי זיתים מן הנבילה. פתח באהל ומפרש נבילה, לומר לך דכי היכי דסבירא ליה לר' דוסא שאין מצטרפין לטומאת אוהל. הכי נמי סבירא ליה שאין מצטרפין טומאת מגע ומשא, בין במת בין בנבילה: הנוגע בחצי זית ומאהיל על חצי זית. שהמאהיל על המת טמא כאילו היה עם המת באוהל. וכל הנך מאהיל דרישא,

בטומאה רצוצה איירי, שאין בין הטומאה ובין האוהל פותח טפח, ומשום הכי חכמים מטמאים, דאוהל כי האי, נגיעה היא. וסיפא דתנן אבל הנוגע בכחצי זית ודבר אחר מאהיל עליו וכו' דמדור רבנן דטהור, מיירי כשיש פותח טפח בין הטומאה ובין האוהל, דבהא מדרו רבנן דאין מצטרפין, דנגיעה ואוהל שני שמות הן, וכל שהן משני שמות אין מצטרפין. ור' דוסא סבר דאפילו לעמוד הבא

שְׁאָסוּר בּוֹ. וּמֵתָר לַיֵּלָךְ לְבֵית הַכִּנְסָת בְּשָׁבָת, וְאִףּ בְּחַל אֵין בּוֹ אֲסוּר, רַק מֵאֲחֵר שְׁאָסוּר לְהַתְּפִלָּה, מֵהָ יַעֲשֶׂה שֵׁם (כָּל בּוֹ) ' וְאִם צָרִיךְ לְהַחֲשִׁיף עַל הַתְּחֻמִּים כְּדִי לַעֲסֹק בְּצָרְכֵי הַמֶּת, חַל עָלָיו אֲנִינֹת לִיאָסוּר כְּכֵלן מַשְׁעָה שְׁמַתְחִיל לְלַכֵּת כְּדִי לְהַחֲשִׁיף עַל הַתְּחֻמִּים. כִּי וְאִם רוּצָה לְקַבֵּר בְּיוֹם טוֹב רָאשׁוֹן עַל יְדֵי עֲמֻמִּין, אֲסוּר כְּכֵלן. וְכָל שָׂכֵן בְּיוֹם טוֹב שְׁנִי, שֶׁהוּא בַּעֲצָמוֹ יָכוֹל לְקַבֵּר, שֶׁחָלוּ עָלָיו כָּל דִּינֵי אֲנִינֹת. וְיֵשׁ אוֹמְרִים דִּתְלִמִּיד עַל רֵבּוֹ מְבַקֵּשׁ אֲסוּר לֵאכָל בֶּשֶׂר וְיֵינוֹ כָּל זֶמֶן שֶׁמִּשְׁטַל לִפְנֵיהֶם (הַגְּהוֹת אֲשֶׁר פ' א"מ).

ב. לְמִי שְׁמַת לוֹ מֵת, יֵאָכֵל בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת בְּלֹא הַבְּדִלָּה, וְלֹא יִתְפַּלֵּל, וְלֹא בִּבְקָר קֹדֶם קְבוּרָה, וְלֹא אַחֲרֵי קְבוּרָה יִתְפַּלֵּל תְּפִלַּת שְׁחִירָת, אִם לֹא עֶבֶר זְמָנָה. אֲכָל תְּפִלַּת הָעֶרֶב לֹא יִתְפַּלֵּל, שֶׁכָּבֹר עֶבֶר זְמָנָה. וְלֹא דְמִי לְשִׁכְח וְלֹא הִתְפַּלֵּל עֲרֻבִית שְׁמַתְפַּלֵּל שְׁחִירָת שְׁתִּים, בִּינוֹ שְׁבִלִילָה לֹא הָיָה חֵיב לְהִתְפַּלֵּל. וְלַעֲנִין הַהִבְדִּלָּה, יִבְדִּיל אַחֲרֵי שִׁיקְבֵּר הַמֶּת (מֵהָר"מ וּמֵהָר"י).

ג. מִמְּקוֹם שְׁנוֹהֲגִים שֶׁתְּפִתִּים מִתְּחִידִים לְהוֹצִיא הַמֶּת, וְלֹא אַחֲרֵי מַהֲלֹכָתוֹ וְכִיכֵי הָרֹאשׁ שֶׁם: ב' טור מְדַבֵּר אֲבִיו הָרֹאשׁ שֶׁם: וְכַתֵּב עוֹד שֶׁם שֶׁמִּשְׁמַע בִּירוּשָׁלַיִם הִתְחַלְּתִים מִטְּמָאִין לְרַבִּים: ז' שֶׁם בֶּשֶׁם הָרִמ"מ מְרוּטֵנְבֹּרְג וְש"פ בִּשְׁמוֹ וְכִמְשׁ הָרֹאשׁ בְּתוֹכָו שֶׁהוּא רֹאשׁוֹ לְחִיבּוֹר פִּסְקוֹ יִשְׁכִּיבֵל אַחֲרֵי שִׁיקְבֹר וְכִי הָרִים הִטְעָה דֹּהָא קִי"ל טַעַם מְבִדֵּל עֲצִינְתוֹ בְּאִי"ח בְּסִימָן רַצ"ט דְּכִי"ע מוֹרֵי שְׁהוֹנֵן אַחֲרֵי שִׁקְבֹר אַחַת הֵמָּה וְיֵשׁ עֲרִינֵן שְׁהוֹת לְהִתְפַּלֵּל דְּמִתְפַּלֵּל כִּיּוֹן שֶׁלֹּא עֶבֶר זְמַן הִתְפַּלֵּל וְהָיָה בְּהַבְדִּלָּה: פ' ירוּשָׁלַיִם פ"ג דְּבִרְכּוֹת וּכְפִי' הָרַמְבִּין בְּסִתְהָא וְכִיכֵי הַתּוֹס', שֶׁם דף י"ח ע"א: ב' טור בֶּשֶׁם ר"י וְהִבְאִי הַתּוֹסֵפוֹת שֶׁם מְבִרְיָתָא מִסְכַּת שְׁמִחוֹת וְכִיכֵי הָרַמְבִּים כִּפִּיא מַהֲלֹכּוֹת אֲבָל: ח' שֶׁם בֶּשֶׁם הָרַמְבִּין בְּסִתְהָא וְכִי הִטְעָם שֶׁאֵם אַתָּה מַחֲבִיב בְּכָל אֶף עֲסָקִי הַמֶּת נִפְסְדִין בְּכִי: ע' שֶׁם מְבִרְיָתָא דֹּבֵל רִבְתִּי וְפִי' שֶׁם דֹּבֵל יִשָּׁן אֲלֵא ע"ג קִרְקֵעַ: כ' לְכַלֵּעַל סַעֲפִי א':

באר הגולה

מַהֲלֹכּוֹת אֲבָל וְהָרֹאשׁ שֶׁם: י' תּוֹסֵפוֹת שֶׁם בֶּשֶׁם רִבִּי נִתְנַאֵל וְכִיכֵי הָרֹאשׁ שֶׁם: ב' טור מְדַבֵּר אֲבִיו הָרֹאשׁ שֶׁם: וְכַתֵּב עוֹד שֶׁם שֶׁמִּשְׁמַע בִּירוּשָׁלַיִם הִתְחַלְּתִים מִטְּמָאִין לְרַבִּים: ז' שֶׁם בֶּשֶׁם הָרִמ"מ מְרוּטֵנְבֹּרְג וְש"פ בִּשְׁמוֹ וְכִמְשׁ הָרֹאשׁ בְּתוֹכָו שֶׁהוּא רֹאשׁוֹ לְחִיבּוֹר פִּסְקוֹ יִשְׁכִּיבֵל אַחֲרֵי שִׁיקְבֹר וְכִי הָרִים הִטְעָה דֹּהָא קִי"ל טַעַם מְבִדֵּל עֲצִינְתוֹ בְּאִי"ח בְּסִימָן רַצ"ט דְּכִי"ע מוֹרֵי שְׁהוֹנֵן אַחֲרֵי שִׁקְבֹר אַחַת הֵמָּה וְיֵשׁ עֲרִינֵן שְׁהוֹת לְהִתְפַּלֵּל דְּמִתְפַּלֵּל כִּיּוֹן שֶׁלֹּא עֶבֶר זְמַן הִתְפַּלֵּל וְהָיָה בְּהַבְדִּלָּה: פ' ירוּשָׁלַיִם פ"ג דְּבִרְכּוֹת וּכְפִי' הָרַמְבִּין בְּסִתְהָא וְכִיכֵי הַתּוֹס', שֶׁם דף י"ח ע"א: ב' טור בֶּשֶׁם ר"י וְהִבְאִי הַתּוֹסֵפוֹת שֶׁם מְבִרְיָתָא מִסְכַּת שְׁמִחוֹת וְכִיכֵי הָרַמְבִּים כִּפִּיא מַהֲלֹכּוֹת אֲבָל: ח' שֶׁם בֶּשֶׁם הָרַמְבִּין בְּסִתְהָא וְכִי הִטְעָם שֶׁאֵם אַתָּה מַחֲבִיב בְּכָל אֶף עֲסָקִי הַמֶּת נִפְסְדִין בְּכִי: ע' שֶׁם מְבִרְיָתָא דֹּבֵל רִבְתִּי וְפִי' שֶׁם דֹּבֵל יִשָּׁן אֲלֵא ע"ג קִרְקֵעַ: כ' לְכַלֵּעַל סַעֲפִי א':

וּמֵהָר"י פ"ק דְּכִתְּבוֹת בֶּשֶׁם י"א). וְיֵשׁ אוֹמְרִים דֹּאָסוּר בְּרַחֲצָה וְסִיכָה וְשִׁמְחָה וְשִׁאֲלַת שְׁלוֹם וְתַסְפֵּרַת וּבִמְלָאכָה (טור), פ' אֲכָל מֵתָר לַצָּת מִפֶּתַח בֵּיתוֹ. (הַגְּהוֹת מִיְמוֹנֵי פ"ד בֶּשֶׁם ז' סמ"ק).

הלכות אבלות

סימן שמב מי שֶׁהֵכִין צָרְכֵי חֲפָתוֹ וּמֵת לֹא מוֹת שֶׁחֵיב עָלָיו אֲבָלוֹת, וְכִי סְעִיף אֶחָד

א. לְמִי שֶׁהֵכִין כָּל צָרְכֵי חֲפָתוֹ, שֶׁאִפְּה פָתוֹ וְטִבַּח טִבַּחוֹ וּמִזְג יֵינוֹ, וּמֵת אֲבִיו שֶׁל חֲתָן, וְהוּא בְּמִקּוֹם שֶׁאֵינוֹ מְצוּי לְמַכּוֹר, וְאִם תְּדַחֵה הַחֲפָה יִפְסִיד מֵהָ שֶׁהֵכִין; אוֹ שְׁמַתָּה אִמָּה שֶׁל כֶּלֶה, ב' וְאִפְּה תְּמַרְקִי נָשִׁים וְקִשּׁוּטֵין שְׁאֵינִים מְתַקְּמִים, מֵאֲחֵר שֶׁאֵין לָהֶם מִי שִׁיטְרָה בְּעִבּוּרָם בַּפֶּעַם אַחֲרָת (כִּי מִשְׁמַע מִמְּקָרָא), מְכַנְיִסִין אֶת הַמֶּת לְחֹדֶר, וְאֵת הַחֲתָן וְאֵת הַכֶּלֶה לְחֶפֶה, וְכוּעֵל בְּעִילַת מַצָּה וּפּוֹרֶשׁ, וְכִינֵן שֶׁחֵלָה עָלָיו הַחֲפָה הוּיָא לְדִידִיָּה כְּרָגֵל, וְנוֹהֵג שְׁבַעַת יְמֵי הַמִּשְׁתָּה וְאַחֲרֵי כֵן נוֹהֵג שְׁבַעַת יְמֵי אֲבָלוֹת. וְכָל שְׁבַעַת יְמֵי הַמִּשְׁתָּה נוֹהֵג בָּהֶם דְּכָרִים שֶׁבָּצֻנְעָא, וְאֲסוּר בְּתַשְׁמִישׁ הַמִּשְׁה, י' הֵלְכָךְ כָּל

באר הגולה

פ' בֶּשֶׁם הָרַמְבִּין בְּסִתְהָא וְלֹא פּוֹקִי מִדַּעַת הָרַמְבִּים כִּפִּיא מִתְּחִיב בְּרַחֲצָה וְסִיכָה וְשִׁמְחָה טַעַם זֶה רַחֵץ דוֹד וְסָךְ כְּשִׁמַּת הַיֵּלֶד טֵרֵם שִׁיקְבֹר: ז' וְסִיִּים שֶׁ כִי צָרִיךְ לְחַזּוֹר אַחֲרֵי צָרְכֵי הַמֶּת: כ' בְּרִיתָא שֶׁם בְּבִרְכּוֹי דף י"ח ע"א: א' בְּרִיתָא תְּכוּבוֹת דף ג' ע"ב: ב' הָרִין שֶׁם: ז' שֶׁם בְּבִרְיָתָא וְפִי' רִשִׁי שֶׁלֹּא יִקְבְּרוּהוּ דֹּא"כ חָלָה עָלָיו אֲבָלוֹת מִדִּם בְּסִתְמִי' הַגּוֹלֵל וְשׁוֹב לֹא יוֹכֵל לְכַנּוֹס עַד שֶׁיַּעֲבֹר הָאֲבָל: ד' רַמְבִּים כִּפִּיא וְכִמְשׁ הַטּוֹר בֶּשֶׁם אֲבִיו הָרֹאשׁ: ה' כְּדַעַת הָרַמְבִּין כִּיּוֹן שֶׁהוֹמִי"ן הוּוּהָ לֹא שְׁצִירָא ב' שְׁמִירוֹת וְכַתֵּב הַגְּהוֹת מִיְמוֹנֵי בֶּשֶׁם רַבִּין מִיְנוֹת אֲנָשִׁים שִׁנִּים וּמִיְנוֹת נָשִׁים שְׁתִּים וְכַתֵּב הָרַמְבִּין בְּהַגְּהוֹת: ו' טור בֶּשֶׁם הָרַמְבִּין בְּסִתְהָא וְרַמְבִּים פִּיא: ז' מִשּׁוֹם דְּכִתְבִי מִלֵּךְ בִּיפְתִי תַחֲנוּנֵה עֲנִיךְ וּלְפִיכָךְ אֵינוֹ עוֹלִין: ח' מִיְמָרָא דֹּמָרוּרִי שֶׁם דף ד' ע"א: ט' שֶׁם בְּגִמְרָא:

הלכות לולב סימן תרמח

תרמח דברים הפסולים באתרוג. ובו כ"ב סעיפים:

א. אתרוג היבש, פסול. ושעור היבשות, כשאינו מוציא שום לחה. ויבדק על ידי שיעביר בו מחט ובו חוט, ואם יש בו לחה יראה בחוט, ואתרוג שהוא משנה שעברה, ודאי יבש הוא (פסול) (תורת הדרשן תשובת מהר"ל סימן ה): **ב. אתרוג שנבק נקב מפלש' כל שהוא, פסול. ושאניו מפלש, אם היה פאסר פסול, ואם חסר כל שהוא פסול.**

א. משנה דף לו.
ב. טור בשם הראב"ד.
ג. שם במשנה ובגמרא
שמה דעלא ויפרוש
רבי ישעיה ורוא"ש
שביבא חטור וכן כתב
התוספות דעלא אסא
קאי אנקב ולא חסר וכן
כתב הרמב"ם.

שערי תשובה

באר היטב

א. היבש. עין מנן אברהם שהעלה דאתרוג כמוש שקורין ונע"ק דכשר וכלכר שידבקנו, עין שם. אם יש בידו אתרוג מוכן אין מחזיק להמתין שיבא לו אתרוג יותר יפה, שבות יעקב חלק ב סימן לו, וכן הסכים תשובת יד אליהו סימן עב. ועין בתשובת חכם צבי סימן מה: **ג. פחם.** קשה, הא יהיה בו נקב מפלש והוא פסול לדעת הרא"ש והטור, וכן פסק בשלחן ערוך סימן ב לדעת קמיתא, יש לומר דאין פוסל במפלש אלא כשנקב מעבר זה לעבר כשנגדו לדעת הנה"ך, אבל אם נקב בחד צד מפלש דהינו בעבי שלה, ודאי אין פוסל לכלי עצמא בלא חסרון, דהא דיני אתרוג אנו ללינן מטרפות של בהמה, ובטרפות אם יש נקב מפלש בעבי האבר בגוף כלב או מעים ואינו מגיע להלל ודאי אין טרפות, הכי נמי כאן באתרוג, ש"ז: **י. יבש.** וכתב הב"ח דלא מהני הקא בדיקת החוט ודאי הוא מסתמא יבש ופסול, והשו"ו כתב דאם אנו רואין שנשארו בנוי שלו מהני בו בדיקת החוט, עין שם. עוד כתב הב"ח, הוסיפו אתרוג בדבש כדי שישאר בו להלכות אין לסמוך על זה להכשירו בלא בדיקת מחט ובו חוט, אבל הש"ו סעיף קטן יז כתב דפסול הוא דהוי בכלל כבוש, עין שם: **ז. מפלש.** ואם נקבה הקלפה העבה מצד זה לצד זה מקרי מפלש לכלי עצמא: **ח. פאסר.** אבל פחות מאסר ואין שם חסרון בגוף שנעץ שם יתר, כשר, ואם חסר כל שהוא פסול אפלו באינו מפלש. ויש אומרים הוא הראב"ד דסבירא לה דמתי לריעותא בעינו, מפלש וחסרון, דכלא חסרון כשר בכל גונו, אלא דבש חסרון יש חלוק דאם הוא מפלש פסול אפלו בחסרון כל שהוא ובאנו מפלש דקא פאסר, וקומא לן להחמיר וזולת

היבש. עין באר היטב. ועין במגן אברהם בשם שלטי גבורים, חזו"ת העולה בחלוש אינו אלא מחמת יבש וכמיוות וכשר, ועל כרחך דכמות מקצתו כשר. ועין לקמן סעיף קטן יז שכתב, דמה שכתב השלחן ערוך ויש אומרים דהוא חסר יבש כר, הינו, לאפוקי משלטי גבורים, עין שם, ועין בפר מגדים שם, ובסעיף קטן יט כתב דמסתמא כל הופסוקים משמע דאף חזו"ת ששלחן בחלוש פסול, עין שם:

באור הלכה

משנה ברורה

א. א. היבש. ואם הוא יבש רק במקצתו, עין לקמן בסעיף יב ובמשנה ברורה שם: **ב. פסול.** דאינו כהדר. ואם הוא כמוש ושאניו לא ולא יבש, אפלו כמוש בכללו כשר, דעדין יש בו מקצת לחה, ומכל מקום כיון שאנו רואין שהוא כמוש, דעת המגן אברהם ד'צריך חסרון, ותרין המגן אברהם, ש'שתוחב המחט קצת במקום עבי שלה דהינו, וכל יד יד יבש קצת מן החוט עמה וכשמוציאה יראה בהחוט, ואין כאן נקב מפלש. ויש שתוצו, דמפלש לא נקרא אלא כשנקב ברחב האתרוג מעבר לעבר אפלו שלא כנגד חדריו הנה, אבל כשנקב בעבי שלו מצד אחד, דהינו, לאורך האתרוג מעקצו כלפי חטמו, ואינו מגיע לחדרי הנה, כזה יש לומר דלכלי עצמא לא מקרי מפלש: **ד. ודאי יבש הוא.** רוצה לומר, דאי אפשר שנקב בו לחה, ולא יצא תולעת על ידי בדיקתו: **ה. ופסול.** עין בשער הצינן מה שכתבנו בשם תמים דעים:

ב. ו. כל שהוא פסול. אפלו אינו חסר מן האתרוג כלל, כגון שנבק על ידי מחט: **ז. אם היה פאסר.** אפלו אין בו חסרון, כגון שתחב בו יתר רחב. ואם הנקב מרבע או ארך, וראין אי כד מעגלת לה הוי פאסר, פסול: **ח. ואם חסר כל שהוא.** רוצה לומר, דאם חסר, אז אפלו הנקב הוא קטן ביותר דהוא כל שהוא, גם כן פסול, ועין במאמר מרדכי שהסכים דלענן יום טוב שני שפיר דמי

שער הצינן

חדרי הנה, כיון שעל כל פנים הוא נקב מעבר לעבר מקרי מפלש, וכן הסכים לדעת הספר מאמר מרדכי, ולפי מה שכתב בלבושי שר דברי הש"ו גם הש"ו מודה לזה דמקרי מפלש: **ו. אחרונים:** ז. ואם האתרוג עשוי דפא דפא ונקב אחד מן הבליטות מעבר לעבר, יש לומר דלכלי עצמא לא מקרי מפלש וכשר כשאין בו חסרון (ופי גוה"ס): **ח. ב"ח** ואלהי רבה וקמ"ד משה, דלא כהש"ו, וכן משמע מבאר הגר"א. אחר כך מצאנו בספר בכורי יעקב שמביא בשם ספר תמים דעים שמוכח דסבירא לה דעת הש"ו, שלאחר שהביא שם שעור ה'בשות והביא מהפרי"ל בשמו כתב, הא דשעור חכמים בתרצנים ונזנים של עבודת וזה שנקראו לחים כל שנים עשר חרש, וסיים שם וזה לשונו, אלמא כל דבר שאין בו השקפה להעמידו בלחותו אין מקרי מפלש וזהו שכתבנו לעיל, וכן נראה, אבל בודאי אם ישעיה האדם עליהם לקום אותן בלחותם, כגון שטומנים אותם בדברים לחים, נוכל להעמיד אותם כמה זמנים, ועל זה לא נחתו חכמים זמן, אלא הכל לפי מה שהוא, עד כאן לשונו, הרי בפרש דומן לחור אינו פוסל אם אין לו שעור יבשות של מחט, רק שפסקא לא לא ישיעו להעמיד לחותו לא ימצא לחות על ידי בדיקה, ובעניי ראיתי אתרוג שכבר עבר עליו יותר משנה חמימה מפת שנתלש מן האילן, שנשעל מליטות אור על ידי הסגר ככלי של מכות וזהו מנה במקום קר ולח קצת ועל ידי זה נשאר לו נוזל ולחותו, ובדיקתי ומצאתי בו לחות תרבה, וכתבי אגא נראה לי להחיר של אשקב על ידי בדיקת חוט אם לא נתחזק ונפסק הדור, עד כאן לשון הבכורי יעקב, ואפשר דגם הגר"א מודה באופן זה והוא מירי רק כשמתא: **ט.** מן אברהם ואלהי רבה ושאר אחרונים:

א. א. גמרא: ב. כן הוא מסקנת המגן אברהם, ומקורו ממה דאיתא בבבא דף דף ארבעת מינין שבלולב וכו' כמושין כשרין, ובשין פסולין. ומה דאיתא במרדכי דכמיו פסול, בבית יוסף העתיק הגרסא במרדכי כבוש. והנה באליה רבה מצדד להחמיר וכתב דטעם המחמירין בכמוש הוא משום דאיתא בבבא דף דף לו, אתרוג תפוח סרוח כבוש וכו' פסול, ובבבא דהרסא כמוש, ותבריות פליגי אהר"י וקושטן להחמיר. ועין בבבא יוסף שדוחה להא דאליה רבה וכתב דבבבא טעם סופר הוא וצריך לומר כבוש ומסכים להמגן אברהם, וגם הגר"ז מעתיק לדעת מהמגן אברהם. ובאמת לו היה דבבבא היה לו הגרסא כמוש, הלא כל הראשונים גורסין כבוש ומכשירין בכמוש, עין ברש"י ור"ף דגורסין כבוש, וממילא אין לנו שום דעה היתלק על הכריתא הנזכרת בדף לא דכמוש כשר וכן ברמב"ם ורא"ש ורבה ור"ם ור"ן ור"י. גאון והעמוד ורוא"ש המוכח בשלטי גבורים ושעלי הלשט כתבו להדיא דכמוש כשר, וכן בסמ"ג ובאור ורוע כשהעתיקו הבבא דף דף לו, הגרסא שם כבוש, וממילא לדידהו גם כן כמוש כשר כן נראה לי, ועל כן בודאי חרין עם המגן אברהם דכמוש כשר: **ג.** אפשר לומר דהוא אול לשותו דסבירא לה דאפלו יבש מקצתו פסול, ועל כן צריך לברר דאולי על ידי הכמיה נעשה קצת יבש מבפנים, מה שאין בו להפסוקים דסבירא להו ודקא יבש ככלו או כרוב, אפשר דככמוש אין צורך בדיקה, וצריך עיון: **ד.** כן פרש המהצית השלל דברי המגן אברהם: **ה.** בכורי יעקב בפרש דברי הש"ו. ודע דהפרי מגדים מצדד ודעת הש"ו אם נקב האתרוג במקום הקצו שלו, אפלו נקב מעבר לעבר, זה לא נקרא מפלש ובענין אף לדעת ראשונה שיהיה בו חסרון, אבל דעת המגן אברהם אינו כן, דאף שהוא שלא כנגד

ומודעא לרוחא, דהא ספר תורה
אשתפח בגלותא, דאיגלי בדוחקא
דעלמא, וחיא אתאן ובצאן רחמי.
כדין רוחא מודעא לנשמה, ונשמה
לקודשא ברין הוא, וכדין קדשא
ברין הוא אתער, וחס על עלמא,
ודא על גלותא דספר תורה מאתריה,
וחיא אתין למכעי רחמי על קברי
מתני. ווי לדרא אי אצטריך ספר
תורה לאגלאה ליה מאתר לאתר,
אפילו מבי כנישתא לבי כנישתא,
דהא לא אשתפח ביניהו על מה
ישגחון עלייהו.

ודא לא ידעין פלוו בני נשא, דהא
שכינתא כד אתגליא גלותא בתראה.
עד לא תסתלק לעילא, מה כתיב,
(דמיה ט) מי יתנני במדבר מלון
אורחים. לבתר בזמנא דדחקא
אשתפח טפי בעלמא, תמן

אשתפחת, ובגלותא דספר תורה,
תמן היא, וכלא מתעירין עליה, עלאי
ותמאי.
אמר רבי שמעון, אי הני בבליאי
טפשי, ינדעון מלון דרזי דחכמתא,
על מה קאים עלמא, וסמכו על מה
קא מתרגשון, כד ישתפח בדוחקא,
ינדעון שבחא דרב (המנצח) ייבא סבא,
כד אשתפח ביניהו, ולא הוו ידעי
שבחיה. והא אשפחנא מלוי
מתקשין במלוי דשלמה מלכא,
ברזא עלאה דחכמתא, ואינון לא הוו
ידעי שבחיה.

והשתא אולין בטר מלי דחכמתא,
ולית מאן דקאים עליה, ולית מאן
דקרי. ועם כל דא, אית ביניהו
פקחין בעבורא דשתא ובקביעותא
דירחי, אף על גב דלא אתייהיב
להו, ולא אתמסר בידיהו.

תנינן, תריסר ירחי, האי נפש איה
מתקשרא בגופא בקברא, ואתדנו
כדינא כחדא, פר ההיא נפש
דצדיקאי, כמה דאוקמוה, וזמינא
בקברא, ונדע בצערא דיליה, ובצערא
דחיי ידע (ס"א לא ידע), ולא אשתדלת
עלייהו.

ולבתר תריסר ירחי, אתלבש
בלבושא חד, ואזיל ושאט בעלמא,
ינדע מן רוחא מה דינדע, ואשתדל
צערא לעלמא, ולמכעי רחמי,
ולמנדע (לה) צערא דחיי.

ומאן אתער לכל האי, בזמנא דאית
זכאה, דאודע להו כדקא יאות,
וההוא זכאה אשתמודע ביניהו.
דתנא, זכאה כד אשתאר בעלמא,
בין חייא, ובין מימנא אשתמודע,
דהא כל יומא מכרזי עליה ביניהו,

וכד צערא טפי בעלמא, והוא לא
יכל לאגנא על דרא, הוא אודע להו
צערא דעלמא.

וכד לא אשתפח זכאה (דף רכה ע"ב)
דמכרזי עליה ביניהו, ולא אשתפח
(ד"א ל"ג ביניהו) מאן דאתער להו בצערא

דעלמא, אלא ספר תורה. כדין עלאי
ותמאי מתעירין עליה, וצריכין כלא
דישתפחון בההיא זמנא בתשובה.
ואי לא משתפחי, הא מארי דדינא
אתערון עלייהו, ואפילו רוח דגנתא
דעון, מתעירין עלייהו, בגיניה דספר
תורה, כדאתמר.

תאנא, ושכבתי עם אבותי, בגופא,
בנפשא, ברוחא, בנשמתא, ברחמי,
חדא, בדרגא עלאה. אמר רבי
יהודה, כמה אטימין מכלא בני
עלמא, דלא ידעי, ולא משגיחי, ולא

תרגום לשון הוזהר

ושכלא נמצא צדיק בעולם שפכריוס עליו
ביניהם, ולא נמצא (ביניהם) מי שיעורר אותם
בצער של העולם אלא ספר תורה, או
מתעוררים עליו עליונים ותחתונים, וצריכים
קלם להמצא באותו זמן בתשובה. ואם לא
נמצאים, מתעוררים עליהם בעלי הדין, ואפילו
רוח של גן עדן מתעוררים עליהם משום ספר
תורה, כמו שנתבאר.

שנינו, ושכבתי עם אבתי - בגוף, בנפש,
ברוח, בנשמה, במרכבה אחת, בדרגה עליונה.
אמר רבי יהודה, כמה אטומים מהכל בני אדם
שלא יודעים ולא משגיחים ולא שומעים ולא
מסתכלים בדברי העולם, ואיך הקדוש ברוך
הוא נמצא עליהם ברחמים בכל זמן ועדן, ואין
מי שישיגיה.

שנינו, שנים עשר חדש הנפש הוא מתקשרת
בגוף בקבר, ונדונים דיין אחד, פרט לאותה
נפש של הצדיקים, כמו שבארוה, ונמצאת
בקבר יודעת בצער שלו, ובצער החיים יודעת
(לא יודעת), ולא משתדלת עליהם.

ואחר שנים עשר חדש מתלבשת בלבוש אחד,
והולכת ומשוטטת בעולם, ויודעת מן הרוח מה
שהיא יודעת, ומשתדלת על הצער של העולם,
ולבקש רחמים, ולדעת את צערם של החיים.
ומי מתעורר לכל זה? בזמן שיש צדיק שמודיע
לו כראוי, ואותו צדיק נודע ביניהם. ששנינו,
צדיק אחד נשאר בעולם, בין החיים ובין המתים
הוא נודע, שהרי כל יום מכריוס עליו ביניהם,
וכשש יותר צער בעולם והוא לא יכול להגן על
הדור, הוא מודיע להם את צער העולם.

תרגום לשון הוזהר

נמצאת שם, ובגלות של ספר תורה שם היא,
והכל מתעוררים עליה, עליונים ותחתונים.

אמר רבי שמעון, אם הבבלים השפשים הללו
ידעו דברים של סודות החכמה על מה עומד
העולם, ותומכיו על מה מתרגשים כשהוא
נמצא בצער, אז ידעו שבו של רב (המנצח) ייבא
הקוץ כאשר היה מצוי ביניהם ולא היו יודעים
את שבו. והרי מצינו דברים שלו קשורים
לדברי שלמה המלך בסוד עליון של החכמה,
והם לא היו יודעים את שבו.

ועכשו הולכים אחר דברי חכמה, ואין מי
שעומד עליה ואין מי שקורא, ועם כל זה יש
ביניהם פקחים בעבור שנה וקביעת החידשים,
אף על גב שלא נתן להם ולא נמסר בידיהם.

שהרי הנפש מקדימה ומודיעה לרוח, שהרי ספר
תורה נמצא בגלות, שהגלה בצער העולם,
והחיים באים ומבקשים רחמים.

ואז הרוח מודיעה לנשמה, והנשמה
לקדוש-ברוך-הוא, ואז הקדוש ברוך הוא
מתעורר וחס על העולם, וזה על גלות ספר תורה
ממקומו, והחיים באים לבקש רחמים על קברי
המתים. אזי לדור אם צריך ספר תורה להגלותו
ממקום למקום, ואפילו מבית כנסת לבית כנסת,
שהרי לא נמצא ביניהם על מה ישגיחו עליהם.

ואת זה לא יודעים כל בני העולם, שהרי שכינה,
כשגלתה גלות אחרונה, עד שלא עלתה למעלה
מה כתיב? (דמיה ט) מי יתנני במדבר מלון אורחים.
אחר כך בזמן שדחק רב נמצא בעולם, היא

שְׁמַעֲי, וְלֹא מִסְתַּפְּלִי בְּמַלִּי דְעֻלְמָא. וְהִיךְ קִדְּשָׁא בְּרִיךְ הוּא מִשְׁתַּבַּח עֲלֵיהּ בְּרַחֲמִין, כָּכָל זְמַן וְעֵידֵן, לֵית מָאן דְּיִשְׁגָּח.

תַּלְת זְמַנִּין בְּיוֹמָא, עָאֵל רוּחָא חֲדָא בְּמַעֲרֵתָא דְכְּפֻלְתָּא, וְנִשְׁכִּיב בְּקַבְרֵי אֲבֹהֵתָא, וְאֵתְסִינָן כָּל גְּרָמִין, וְקִיָּיִמִי בְּקִיּוּמָא, וְהָהוּא רוּחָא נְגִיד טַלָּא מְלַעֲיָלָא, מְרִישָׁא דְמַלְכָּא, אֲתֵר דְּמִשְׁתַּבַּחֵי אֲבָהֵן עֲלָאִי. וְכַד מְטִי ^(ס"א) מַטְי ^(מ"ט) הָהוּא טַלָּא מְגִיָּהוּ, מִתְעַרֵּין אֲבָהֵן דִּלְתַתָּא.

וְתַאנָּא, נְחִית הָהוּא טַלָּא בְּדִרְגִין יְדִיעֵן, דְּרָגָא כְּתֵר דְּרָגָא, וּמְטִי לְגֵן עֲדֵן דִּלְתַתָּא. וּמַהְהוּא טַלָּא, אֲתַסְחִי בְּבוֹסְמִין דְּגִנְתָּא דְעֲדֵן. וְאֲתַעַר רוּחָא חֲדָא, דְּכִלִּיל בְּתֵרִין אַחֲרֵינִין וְסֻלִּיק וְשֹׁאט בִּיגֵי בּוֹסְמִין, וְעִיל בְּפִתְחָא

דְּמַעֲרֵתָא, כְּדִין מִתְעַרֵּין אֲבָהֵן, אֵינִין וְזִיוֹגָן, וּבְעָאֵן רַחֲמֵי עַל בְּנוֹי.

וְכַד אֲשַׁתַּבַּח עֻלְמָא בְּעֶצְרָא, בְּגִין דְּאֵינִין דְּמִיכִין עַל חוּבֵי עֻלְמָא, וְהָהוּא טַלָּא לֹא אֲתַנְגִּיד וְלֹא אֲשַׁתַּבַּח, עַד דְּאֲתַעַר סִפֵּר תוֹרָה, כְּדָא חֲזִי בְּעֻלְמָא. וּנְפָשָׁא אוֹדְעָא לְרוּחָא, וְרוּחָא לְנִשְׁמָתָא, וְנִשְׁמָתָא לְקִדְּשָׁא בְּרִיךְ הוּא. כְּדִין יִתִּיב מַלְכָּא בְּכִרְסֵיָּא דְּרַחֲמֵי, וְנְגִיד מַעֲטִיקָא קִדְּשָׁא עֲלָהּ, נְגִידוּ דְטַלָּא דְכְּדוּלְחָא. וּמְטִי לְרִישָׁא דְמַלְכָּא, וּמִתְבָּרְכִין אֲבָהֵן. וְנְגִיד הָהוּא טַלָּא, לֹאִינִין דְּמִיכִין, וְכְדִין מִתְחַבְּרִין ^(כ"א) מִתְבָּרְכִין ^(מ"ד) כָּלָהוּ, וְחִיִּים קִדְּשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל עֻלְמָא.

וְתַאנָּא, לֹא חִיִּים קִדְּשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַל עֻלְמָא, עַד דְּאוֹדַע לְאַבְהֵן

וּבְגִיָּהוּ עֻלְמָא אֲתַבְּרָכָא. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְדָאִי חֲכִי הוּא, וְהָא אֲשַׁבְּחָנָא מַלִּי בְּסִפְרָא דְשִׁלְמוֹ מַלְכָּא, הָהוּא עֲלָהּ, דְקָרָא לִיה עֵיטָא דְחֻקְמָתָא דְכָלָא.

וְרַב הַמְנוּנָא, חֲכִי גַלִּי וְאָמַר, דְּהָא אַחֲזִיו לִיה, דִּיתֵרִי עֲבֹדַת רַחֵל, דְקִיָּיִמָא בְּפִרְשַׁת אוֹרְחִין, כָּכָל זְמַנָּא דְאַצְטְרִין עֻלְמָא, מִפְּלָהוּ. וְרָזָא דְמַלְכָּא, אָרוֹן וּכְפוֹרֶת וּכְרוּבִים בְּחוּלְקָא דְבִנְיָמִן, דְּאֲתִילִיד בְּאוֹרְחָא, וּשְׁכִינְתָּא עַל כָּלָא:

וְיִשְׁתַּחוּ יִשְׂרָאֵל עַל רֹאשׁ הַמִּטָּה, מָאן רֹאשׁ הַמִּטָּה. דָּא שְׁכִינְתָּא. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, חֵס וְשְׁלוֹם. אֵלָּא לְדִידִיה פֶּרַע וְסָגִיד. ^(א"ל) תָּא חֲזִי, מִטָּה, דָּא שְׁכִינְתָּא. דְּכִתִּיב, ^(שִׁיר הַשִּׁירִים) הִנֵּה מִשְׁתּוֹ שְׁלִשְׁלֹמֹה. רֹאשׁ הַמִּטָּה מָאן הוּא. דָּא יִסּוּדָא דְעֻלְמָא, דְּהוּא

רִישָׁא דְעֶצְרָא קִדְּשָׁא. עַל רֹאשׁ, דָּא יִשְׂרָאֵל, דְקָאִים עַל רֹאשׁ הַמִּטָּה. בְּגִינֵי כֶּךָ, יִשְׂרָאֵל לְדִידִיה קָא סָגִיד. וְאִי תִימָא, הָא בְּהָהוּא זְמַנָּא לֹא הָוָה מְרַע, דְּהָא לְכַתֵּר כְּתִיב, וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֹּאמֶר לְיוֹסֵף הִנֵּה אֲבִיךָ חוֹלָה. וּבְשַׁעֲתָא דְסָגִיד, לֹא הָוָה חוֹלָה, וְעַל דִּידַע דְּהָא בְּהָהוּא זְמַנָּא, סֻלִּיק בְּדִרְגָּא עֲלָהּ קִדְּשָׁא כְּרִסְיָא שְׁלִימָתָא, בְּגִינֵי כֶּךָ סָגִיד לְהָהוּא רַחֲמִיקָא, כְּרִסְיָא עֲלָהּ, שְׁלִימוּ דְאֵילָנָא וּבְרָכָא וְתַקִּיפָּה, דְאִקְרִי עַל שְׁמִיה. וְעַל דָּא, וְיִשְׁתַּחוּ יִשְׂרָאֵל עַל רֹאשׁ הַמִּטָּה, עַל רֹאשׁ הַמִּטָּה וְדָאִי, דְּהָא אֲסַתְּלַק לְאַתְרֵיהּ וְאֲתַעַטֵּר בְּעֶטְרֵי דְמַלְכָּא קִדְּשָׁא:

וַיֹּאמֶר הַשִּׁבְעָה לִּי וְיִשְׁבַּע לּוֹ וְיִשְׁתַּחוּ יִשְׂרָאֵל עַל רֹאשׁ הַמִּטָּה, רַבִּי חֲזִיָּא פִתּוּחַ וְאָמַר, ^(קֹהֶלֶת ז') כָּל זֶה נִסְתִּית

תרגום לשון הזוהר

וְאִם תֵּאֵמַר, הֲרִי בָאוּתוּ זְמַן הוּא לֹא הִיָּה חוֹלָה, שְׁהָרִי אַחֲרֵי כֶּךָ כְּתוּב וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֹּאמֶר לְיוֹסֵף הִנֵּה אֲבִיךָ חוֹלָה, וּבְשַׁעֲתָא שְׁהִשְׁתַּחֲוִה לֹא הִיָּה חוֹלָה, וְעַל שִׁידַע שְׁהָרִי בָאוּתוּ זְמַנָּא עֲלֵה לְדִרְגָּא עֲלִיּוֹנָה קִדְּוִשָׁה כְּסָא שְׁלָם, מִשּׁוּם כֶּךָ הִשְׁתַּחֲוִה לְאוֹתָהּ מְרַבָּה, כְּסָא עֲלִיוֹן, שְׁלֵמוֹת הָאֵילָן הַגָּדוֹל וְהַחֲזָק שְׁנָקָא עַל שְׁמוֹ, וְעַל זֶה וְיִשְׁתַּחוּ יִשְׂרָאֵל עַל רֹאשׁ הַמִּטָּה. וְדָא עַל רֹאשׁ הַמִּטָּה, שְׁהָרִי עֲלֵה לְמִקְוָמוֹ וְהִתְעַטֵּר בְּעֶטְרוֹת הַמֶּלֶךְ הַקְדוֹשׁ.

וַיֹּאמֶר הַשִּׁבְעָה לִּי וְיִשְׁבַּע לּוֹ וְיִשְׁתַּחוּ יִשְׂרָאֵל עַל רֹאשׁ הַמִּטָּה. רַבִּי חֲזִיָּא פִתּוּחַ וְאָמַר, ^(קֹהֶלֶת ז') כָּל זֶה נִסְתִּית בְּחֻקְמָתָא אֲמַרְתָּ אֲחֻקְמָתָא וְהִיא רְחוּקָה מִמֶּנִּי. הֲרִי שְׁנִיגוּ, שְׁלֵמוֹת הַמֶּלֶךְ יִרְשׁ אֶת לַעֲמֻד הַבַּיִת

לו עֲצָה שֶׁל חֻקְמָה שֶׁל חֵבֶל. וְרַב הַמְנוּנָא, כֶּךָ גִּלְה וְאָמַר, שְׁהָרִי רָאוּ לוֹ שְׂרַחֵל עֲשֵׂתָה יוֹתֵר, שְׁעוּמְדַת בְּפִרְשַׁת דְּרָכִים כָּכָל זְמַן שְׁהָעוֹלָם צָרִיד, מִכְּלָם, וְסוּד הַדְּבָר - אָרוֹן וּכְפוֹרֶת בְּחֻלְקוֹ שֶׁל בְּנִימִין, שְׁנוֹלֵד בְּדֶרֶךְ, וּשְׁכִינָה עַל חֵבֶל.

וְיִשְׁתַּחוּ יִשְׂרָאֵל עַל רֹאשׁ הַמִּטָּה. מֶה זֶה רֹאשׁ הַמִּטָּה? זֶה הַשְׁכִּינָה. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, חֵס וְחֻלִּילָה, אֵלָּא אֵלִיו כְּרַע וְהִשְׁתַּחֲוִה. אֵלָּא בֹא רָאָה, מִטָּה זוֹ שְׁכִינָה, שְׁכֻתוֹב ^(שִׁיר ז') הִנֵּה מִשְׁתּוֹ שְׁלִשְׁלֹמֹה. רֹאשׁ הַמִּטָּה מֶה זֶה? זֶה יִסּוּד הָעוֹלָם, שְׁהוּא רֹאשׁ הַמִּטָּה הַקְדוּשָׁה. עַל רֹאשׁ - זֶה יִשְׂרָאֵל שְׁעוּמֵד עַל רֹאשׁ הַמִּטָּה, מִשּׁוּם כֶּךָ יִשְׂרָאֵל לְשִׁלּוֹ הוּא הִשְׁתַּחֲוִה.

תרגום לשון הזוהר

וְכֹאֲשֶׁר נִמְצָא צֶעַר בְּעוֹלָם, מִשּׁוּם שֶׁהֵם יִשְׁנִים עַל חֲטָאֵי הָעוֹלָם, וְאוֹתוֹ טַל לֹא שׁוֹפֵעַ וְלֹא נִמְצָא, עַד שְׁמַתְעוֹרֵר סִפֵּר תוֹרָה כְּרֹאֵי בְּעוֹלָם, וְהַנֶּפֶשׁ מוֹדִיעָה לְרוּחַ, וְהָרוּחַ לְנִשְׁמָה, וְהַנִּשְׁמָה לְקִדּוּשׁ - בְּרוּךְ - הוּא. אִזּוּ יוֹשֵׁב הַמֶּלֶךְ עַל כְּסֵא רַחֲמִים, וְשׁוֹפֵעַ מִהַעֲמִיק הַקְדוּשׁ הָעֲלִיוֹן שֶׁפֶּה שֶׁל טַל הַבְּדוּלָה, וּמִגִּיעַ לְרֹאשׁ הַמֶּלֶךְ, וּמִתְבָּרְכִים הָאֲבוֹת. וְשׁוֹפֵעַ אוֹתוֹ טַל לְאוֹתָם יִשְׁנִים, וְאִז כָּלָם מִתְבָּרְכִים ^(מִתְבָּרְכִים). וְחֵס הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל הָעוֹלָם.

וְלַמַּדְנִי, לֹא חֵס הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל הָעוֹלָם עַד שְׁמוּדִיעַ לְאֲבוֹת, וּבִשְׁבִילֵם הָעוֹלָם מִתְבָּרְךְ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְדָא כֶּךָ זֶה, וְהָרִי מִצְאָנוּ דְּבָרִים בְּסִפְרוֹ שֶׁל שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ, אוֹתוֹ עֲלִיוֹן, שְׁקוּרִיאִים

יוח שרי

☐ ☐

☐ ☐

☐☐

הָאָרֶץ קִשֹּׁת יִשְׁבֹּר וְקִצְצִין חֲגִית עֲגֻלֹת
יִשְׂרָף בָּאֵשׁ: ^{יא} הִרְפוּ וְדָעוּ כִּי־אֲנֹכִי
אֱלֹהִים אֲרוֹם בְּגוֹלָם אֲרוֹם בְּאֶרֶץ:
^{יב} יְהוָה צָבָאוֹת עֲמָנוּ מִשְׁגָּב־לָנוּ אֱלֹהֵי
יַעֲקֹב סֵלָה:

מוז * לִמְנַצֵּחַ | לִבְגִּי־קֶרַח מִזְמוֹר:
^ב כִּלְהַעֲמִים תִּקְעוּ־בָהּ הִרְעִיו
לְאֱלֹהִים בְּקוֹל רֹחַ: ^ג כִּי־יְהוָה עֲלִיּוֹן
נוֹרָא מֶלֶךְ גָּדוֹל עַל־כָּל־הָאָרֶץ:
^ד יִדְבֹּר עַמִּים תַּחֲתִינוּ וְלֹא־מִים תַּחַת
רַגְלֵינוּ: ^ה יִכְחַר־לָנוּ אֶת־נַחֲלָתָנוּ אֶת
גְּאוֹן יַעֲקֹב אֲשֶׁר־אֵהָב סֵלָה: ^ו עֲלֶה
אֱלֹהִים בַּתְרוּעָה יְהוָה בְּקוֹל שׁוֹפָר:
^ז וְזָמְרוּ אֱלֹהִים וְזָמְרוּ וְזָמְרוּ לְמַלְכָּנוּ
וְזָמְרוּ: ^ח כִּי מֶלֶךְ כָּל־הָאָרֶץ אֱלֹהִים
וְזָמְרוּ מִשְׁכִּיל: ^ט מֶלֶךְ אֱלֹהִים עַל־גּוֹיִם
אֱלֹהִים יֹשֵׁב | עַל־כֶּסֶּא קְדוֹשׁ: ^י נְדִיבֵי
עַמִּים | נֶאֱסָפוּ עִם אֱלֹהֵי אֲבֹתָהֶם כִּי
לְאֱלֹהִים מְגִי־אֶרֶץ מֵאֵד גַּעֲלָה:

מוז * שִׁיר מִזְמוֹר לִבְגִי־קֶרַח: ^ב גָּדוֹל
יְהוָה וּמַהֲלֵל מֵאֵד בַּעִיר אֱלֹהֵינוּ
הִרְקְדָּשׁוּ: ^ג יִפָּה נוֹף מְשׁוֹשׁ כָּל־
הָאָרֶץ הִרְצִיּוֹן יִרְכָּתִי צִפּוֹן קִרְיַת מֶלֶךְ
רֹב: ^ד אֱלֹהִים בְּאַרְמְנוֹתֶיהָ נוֹדַע
לְמִשְׁגָּב: ^ה כִּי־הִנֵּה הַמְלָכִים נוֹעְדוּ
עֲבָרוּ יַחְדוֹ: ^ו הִמָּה רָאוּ כֵּן תִּמְהוּ
נִכְהָלוּ נִחְפָּזוּ: ^ז רַעְדָה אֲחֻזָּתָם שָׁם
חָיִל כִּי־לָדָה: ^ח בְּרוּחַ קָדִים תִּשְׁפֹּר
אֲנִיּוֹת תְּרִישֵׁי: ^ט כַּאֲשֶׁר שָׁמַעְנוּ | כֵּן

רְאִינוּ בַּעִיר־יְהוָה צָבָאוֹת בַּעִיר
אֱלֹהֵינוּ אֱלֹהִים יְכוֹנְנָה עַד־עוֹלָם
סֵלָה: ^ב דְּמִינוּ אֱלֹהִים חֲסִדָּךְ בְּקֶרֶב
הַכִּכְלֶךְ: ^ג כִּשְׁמֹךְ אֱלֹהִים כֵּן תִּהְלֶלְתָּךְ
עַל־קַצְוֵי־אֶרֶץ צֶדֶק מְלָאָה יְמִינֶךָ:
^ד יִשְׁמַח הִרְצִיּוֹן תִּגְלִלָה בְּנוֹת יְהוּדָה
לְמַעַן מִשְׁפָּטֶיךָ: ^ה סִבּוּ צִיּוֹן וְהִקִּיפוּהָ
סִפְרוּ מִגְדָּלֶיהָ: ^ו שִׁיתוּ לִבָּכֶם |
לְחִילָה פִּסְגוֹ אַרְמְנוֹתֶיהָ לְמַעַן תִּסְפְּרוּ
לְדוֹר אַחֲרוֹן: ^ז כִּי זֶה | אֱלֹהִים
אֱלֹהֵינוּ עוֹלָם וָעֶד הוּא יִנְהַגְנוּ עַל־
מוֹת:

מוז * לִמְנַצֵּחַ | לִבְגִּי־קֶרַח מִזְמוֹר:
^ב שְׁמַעֲזֹאֵת כִּלְהַעֲמִים הִאֲזִינוּ
כָּל־יִשְׁבֵּי תֹלַד: ^ג גִּם־בְּנֵי אָדָם גִּם־בְּנֵי־
אִישׁ יַחַד עֲשִׂיר וְאִבְיוֹן: ^ד פִּי יִדְבֹּר
חֲקֻמוֹת וְהִגִּיתוּ לִפִּי תְבוּנוֹת: ^ה אֲשֶׁה
לְמִשְׁלַל אֲזִנִּי אֶפְתַּח בְּכֹנֹר חִידָתִי:
^ו לְמָה אֵיךְא בִּימֵי רַע עֲזוֹן עֲקָבִי
יִסּוּבִנִּי: ^ז הַבְּטָחִים עַל־חִילָם וּבִרְבִּי
עֲשָׂרָם יִתְהַלְלוּ: ^ח אֵחַ לֹא־פָדָה יַפְדֶּה
אִישׁ לֹא־יִתֵּן לְאֱלֹהִים כְּפָרוֹ: ^ט וַיִּקַּר
פְּדִיּוֹן נַפְשָׁם וְחָלַל לְעוֹלָם: ^י וַיַּחֲזִיעוּ־
לְנֶצַח לֹא יִרְאֶה הַשַּׁחַת: ^{יא} כִּי יִרְאֶה |
חֲכָמִים יְמוֹתוֹ יַחַד כָּסִיל וּבַעַר יֵאבְדוּ
וְעֹזְבוֹ לְאֲחֵרִים חִילָם: ^{יב} קִרְבָּם
בְּתִימוֹ | לְעוֹלָם מִשְׁכַּנְתָּם לְדוֹר וָדוֹר
קִרְאוּ כְּשִׁמוֹתָם עָלֵי אֲדָמוֹת: ^{יג} וְאָדָם

בִּיקָר בְּלִיָּלִין נִמְשַׁל בְּפִהֶמָּה נִדְמוּ:
^{יד} זֶה דְּרָכָם כָּסִל לָמוּ וְאַחֲרֵיהֶם |
בְּפִיהֶם יִרְצוּ סֵלָה: ^{טו} כַּצָּאן | לְשֹׁאֵל
שָׁתוּ מוֹת יִרְעֻם וַיִּדְדוּ בָם יִשְׂרָיִם |
לְפָקֵר וְצִוּרִם לְכַלּוֹת שֹׁאֵל מִזְבֵּל
לוֹ: ^{טז} אֶף־אֱלֹהִים יַפְדֶּה גִפְשֵׁי מִיַּד־
שֹׁאֵל כִּי יִקְחֵנִי סֵלָה: ^{יז} אֶל־תִּירָא
כִּי־יַעֲשֶׂר אִישׁ כִּי־יִרְבֶּה כְּבוֹד בֵּיתוֹ:
^{יח} כִּי לֹא בְמוֹתוֹ יִקַּח הַכָּל לֹא־יִרַד
אַחֲרָיו כְּבוֹדוֹ: ^{יט} כִּי־נִפְשׁוּ בְחַיּוֹ וּבְרַחֲ^י
וִיִּדְּךָ כִּי־תִטִּיב לָךְ: ^כ תְּבוֹא עַד־דּוֹר
אֲבוֹתָיו עַד־נֶצַח לֹא יִרְאוּ־אוֹר:
^{כא} אָדָם בִּיקָר וְלֹא יָבִין נִמְשַׁל בְּפִהֶמָּה נִדְמוּ:

נ * מִזְמוֹר לְאַסָּף אֶל | אֱלֹהִים יְהוָה
דָּבַר וַיִּקְרָא־אֶרֶץ מִמְזֹרַח־שָׁמֶשׁ עַד־
מִבְּאוֹ: ^ב מִצִּיּוֹן מִכְּלַל־יָפִי אֱלֹהִים
הוֹפִיעַ: ^ג יָבֹא אֱלֹהֵינוּ וְאֶל־יִחְרַשׁ אֲשֶׁ־
לִפְנֵינוּ תֹאכֵל וְסִבְכִּי וְשַׁעֲרָה מֵאֵד:
^ד יִקְרָא אֱלֹהֵשָׁמַיִם מֵעַל וְאֶל־הָאָרֶץ
לְדִין עַמּוֹ: ^ה אֶסְפּוּ־לִי חֲסִידֵי קִרְיַת
בְּרִיתִי עַל־יִזְבַּח: ^ו וַיִּגִּידוּ שְׁמִים עֲדָקוּ
כִּי־אֱלֹהִים | שִׁפְטָהּ הוּא סֵלָה: ^ז שְׁמַעְהָ
עַמִּי | וְאִדְבָּרָה יִשְׂרָאֵל וְאֶעֱיֶדָה בָּךְ
אֱלֹהִים אֲלֵחִיךָ אֲנֹכִי: ^ח לֹא עַל־זִכְחִיךָ
אוֹכִיכִיךָ וְעוֹלֵתִיךָ לְנִגְדִי תָמִיד: ^ט לֹא־
אֶקַּח מִבֵּיתְךָ פָּר מִמִּכְלָלֵיךָ עֲתוּדִים:
^י כִּי־לִי כֹל־חַיְתוֹי־יַעַר בְּהֵמוֹת בְּהֵרֵרִי
אֵלָּךְ: ^{יא} יִדְעִתִּי כָל־עוֹף הָרִים וְזִיו

שְׂדֵי עֲמָדִי: ^{יב} אִם־אֶרְעֵב לֹא־אֶמַר לָךְ
כִּי־לִי תִבֵּל וּמִלֵּאָה: ^{יג} הָאוֹכֵל בִּשְׂרָ^י
אֲבִירִים וְדָם עֲתוּדִים אֲשֶׁתָּה: ^{יד} זָבַח
לְאֱלֹהִים תוֹדָה וְשִׁלָּם לְעִלְיוֹן נְדָרֶיךָ:
^{טו} וַיִּקְרָאנִי בְּיוֹם צָרָה אֲחִלְצֶךָ וְתִכְבְּדֵנִי:
^{טז} וְלִרְשָׁעִי | אָמַר אֱלֹהִים מַה־לָּךְ לִסְפָּר
חֲקִי וּתְשֹׂא בְרִיתִי עָלַי־פִּיךָ: ^{יז} וְאַתָּה
שָׁנֵאת מוֹסֵר וּתְשַׁלֵּךְ דְּבָרִי אַחֲרֶיךָ:
^{יח} אִם־דָּאִיתָ גִּבֹּב וּתְרַץ עִמּוֹ וְעַם
מִנְּאֻפִּים חִלְקָךְ: ^{יט} פִּיךָ שִׁלַּחַת בְּרַעְיָה
וְלִשְׁנֶךָ תַּעֲמִיד מִרְמָה: ^כ תִּשָּׁב בְּאֲחִיךָ
תְּדַבֵּר בְּכֹן־אִמְךָ תִּתֵּן־דָּפִי: ^{כא} אֵלָּה
עֲשִׂיתָ | וְהִחַרְשְׁתִּי דְמִית הַיּוֹת־אֲהִיָּה
כְּמוֹךְ אוֹכִיכֶךָ וְאֶעֱרַכָה לְעֵינֶיךָ:
^{כב} כִּי־נִינֵא זֹאת שִׁכְחִי אֱלֹהִים כֹּן־אֲטֹרֶךָ
וְאִין מִצִּיל: ^{כג} זָבַח תוֹדָה יִכְבְּדֵנִי
וְשֵׁם דְּרָךְ אֶרְאֵנוּ בִּישַׁע אֱלֹהִים:

ליום שלישי

נא * לִמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד: ^ב כְּבוֹא־
אֵלָיו נָתַן הַנְּבִיא כַּאֲשֶׁר־כָּאֵל־
בַּת־שֹׁבֵעַ: ^ג חֲנֻנִי אֱלֹהִים כְּחִסְדְּךָ כְּרֹב
רַחֲמֶיךָ מִתְּחַ פִּשְׁעִי: ^ד הִרְבָּה הָרֹב בְּכַסְנֵי
מַעֲוֵנִי וּמִחֲסָאֲתִי טַהֲרֵנִי: ^ה כִּי־פִשְׁעֵי
אֲנִי אֲדַע וּחֲסָאֲתִי נִגְדִי תָמִיד: ^ו לָךְ
לְבָדְךָ | חֲטָאֲתִי וְהִרַע בַּעֲיִנֶיךָ עֲשִׂיתִי
לְמַעַן תַּצְדֵּק בְּדִבְרֶךָ תִּזְכֶּה בְּשִׁפְטֶךָ:
^ז הֵן־בַּעֲוֹן חוֹלְלָתִי וּבְחַטָּא יַחֲתַנִּי
אִמִּי: ^ח הֵן־אָמַת חִפְצָתָהּ בְּטַחוֹת
וּבִסְתָּם חֲכָמָה תוֹדִיעֵנִי: ^ט תַּחֲשָׁאנִי

לקומי

ויהי מקץ נד

מזח"ר

וממקור, וכל הדברים וכל הלמוד - משא ומתן, כי עליהם נתיחד צדיק ובנסתי ישראל, הנקראים משא ומתן בנ"ל:

ד ובדרי לשמר הוה"ל ח"ל צדיק לשמר את עצמו שלא ופל לבחינת רע עין, לבחינת מיתת חלב. כי עקר הוה"ל תולה בעין, בבחינת (שמות ט: ו) ולקרון בין עיניו; כי השכחה בא עלידי רע עין, עלידי מיתת חלב, בבחינת (תהלים לא): נשפתי כמת מלכ. כי רע עין ומיתת חלב הם בחינה אחת, כי שוריא דעינא בלבא תליא (בשח"ל ע"ו ב.ח.), ועלין נבל, שהיה רע עין, נאמר בו (שמואל א ב.ח.): וימת לבו בקרב, ומיתת חלב היא בחינת שכרי לוחות. לב הוא בחינת לוחות, בבחינת (משלי א): כתבם על לוח לב; ושכחה היא עלידי שכרי לוחות, כמאמר חכמינו וזכרונם לברכה (ערוך ב.נ.): אלמלא לא נשתכרו לוחות הראשונות, לא היתה שכחה בעולם. נמצא, שעקר השכחה היא עלידי רע עין, שהוא בחינת מיתת חלב, שהוא בחינת שכרי לוחות, שמשם עקר השכחה בנ"ל. ואבשלום, שהיה עינו רעה במלכות אביו, עלידיה נאמר בו מיתת חלב, שנאמר (שמואל ב יח): ויסקח שלשה שבטים ויתקעם בלב אבשלום. ועלין לא הניח בן זכר (שם ע"ו פוסה א), כי פגם בנזקו, עלידי רע עין בנ"ל. ודוד המלך, עליו השלום, ברח אז ממלכותו מפני אבשלום, וקלל אותו שמעי בן גרא, ואמר (שם טז): אולי יראה ה' בעיני, בעיני דיקא, כי מי שרואה שנופל לרע עין, אם אינו מרגיש בעצמו שייכל לעמוד בזה להציל ממנו, צריך לברך ממנו; אבל מי שייכל לתקן, אזי צריך לתקן. וצריך לראות מהות בחינת הרע עין, כדי לידע הישר שצריך לתקן עלידו, כי יש פה בחינות רע עין, וכשנופל לרע עין של התנשאות, שעניו צרה בהתנשאות של חברו, צריך להכניע בהשרש של ההתנשאות, הנו בשרש המלכות, שהוא בחינת משיח, והוא שרש המלכות, בבחינת (שמואל ב ב): ויתן עז למלכו וירם קרן משיחו. והוא בחינת טוב עין, בבחינת (שם טז): יפה עינים וטוב ראי, הנאמר בדרור, שהוא משיח:

וזה שאמר אבא שאול: קובר לשון הנקרא נדה ב: מתים הייתי. כי אבא שאול תניא אבא שאול אומר: השתדל לתקן תמיד את הרע עין, קובר מתים הייתי. פעם הנקרא מיתה, בנזכר לעיל. פעם אחת נפתחה מערה מתחת, ונעמדת בגלגל מערה - הנו בחינת דבקות, עינו של מת עד חטמי. בחינת: כמער איש וליות (מלבי"ם ט).

מתחת - הנו בחינת אמת, אמת בחינת (תהלים פח): אמת מארץ תצמח, כי טוב עין הוא יכרך (משלי כב), והברכות הם בחינת אמת, כמו שכתוב (שערי חסד): המתברך פארץ יתברך באלקי אמן, וזה שאמר אבא שאול, שעלידי האמת שלו נפתחה לו דבקות. ונעמדת בגלגל עינו של מת עד חטמי - הנו מחמת הדבקות העמדת עצמי בסכנה לכנס בגלגל עינו של מת, הנו ברע עין, עד שהצרכתי להשתמש בבחינת משיח כדי להכניע את הרע עין. וזה: עד חטמי, שהוא בחינת: רוח אפני משיח ה' (אבות ד).

וזה דבר שבועלם יש בו ניצוצות הקדושה שנפלו בשעת שכירה, ושכירה הוא בחינת אותיות שנשברו ונפלו לכל דבר ודבר מזה העולם. וכל דבר יש לו שעה (ח), וצריך לבוא בשעה זו לאדם זה, שהוא משרש אחד עם אותן הניצוצות שיש בזה הדבר, וכשמגיע זה הדבר לאדם זה, והוא מקבל חיות מזה הדבר, הנו מהאותיות הנשברים שיש שם, עלידיה נכללן האותיות הנשברים בזה האדם, בחיות שלו, ונעשה מהם קומה שלמה, ומתפשט בחיות של כל הגוף, ועלידיה נשלמן האותיות, ויש להם שלמות. וצריך לשהות הדבר אצל זה האדם להשתמש בו, עד שנפסקין האותיות והניצוצות השיבין לשרשו, ואחר כך יוצא מרשותו לאדם אחר, שהגיע העת שיהיה עליה להאותיות הנשארים, שהם משרש אחד עם האדם האחר, ועלין יוצא לרשותו. ולפעמים חוזר הדבר ובא לאותו האדם שהיה שלו מתחלה, כי מחמת שלא היה לו אז חלקי נפשירוה' נשמה אלו, לא היה יכול אז להשלים האותיות אלו, עד עתה שהגיע לו אלו חלקי נפשירוה' נשמה, שעליהם יכול להשלים אלו האותיות הנשארים, ובין כך הברך לשהות אצל אחר. וכשמשלים האותיות אלו, נתוסף לו הארה בנפשירוה' נשמה שלו, מחמת הארות אותיות אלו, שהגיעו אליו ונשלמו אצלו, ועלידי הארה זו מאיר בשרש נפשירוה' נשמה שלו, שהוא צדיק ובנסתי ישראל, שהם שרשי כל הנשמות בנ"ל. ועלידי ההתנצצות הזאת נתיחד צדיק ובנסתי ישראל, הנקראים משא ומתן בנ"ל. ועלישם זה נקרא מקח

ותפלה הוא בחינת ההסתפקות הנ"ל, כי התורה היא בחינת עין החיים, דמיון לכלא בה (ח), הנו שיש לכל אחד די ספוקי ממונה. נמצא, שהיא בחינת הסתפקות. וגם בלמוד התורה בעצמה יש בחינת הסתפקות, כמו שאמרו רבותינו וזכרונם לברכה (אבות פ"ב): לא עליך המלאכה לגמור; ועלין למוד התורה הוא בחינת ההסתפקות הנ"ל, ואפלו הדמיון שאינם יכולים ללמוד, הם מקמין עסק התורה בזה שקורין קריאת'שמע, כמו שאמרו רבותינו וזכרונם לברכה (מנחות צ"ג):

ותפלה הוא בחינת הוד והדר הנ"ל, כי תפלה היא חיי שעה (בשח"ל שבת א), הנו בחינת: הארץ הרים רגלי הנ"ל, הנו בחינת רגלי הקדושה המולבשין בזה העולם בנ"ל:

ומשא ומתן היא בחינת: נוסה שמים ביריעה הנ"ל, הנו בחינת יחוד צדיק ובנסתי ישראל הנ"ל, כי צדיק ובנסתי ישראל הם בחינת משא ומתן; הצדיק נקרא משא, כי הוא נושא את העולם, כאשר ישא האומן את הוונק (במדבר יא), והוא נושא כל הברכות, כמו שכתוב (משלי י): וברכות לראש צדיק; כמו שכתוב (תהלים כד): ישא ברכה מאת ה'; והוא נושא הטפה וזריית של כל הנשמות, בבחינת (שם קב): נושא מושך הורע, ומשפיע לבנסתי ישראל, והיא נותנת לכל העולם. ועלישם זה נקראת בנסתי ישראל מתן, עלישם (משלי לא): ותתן כסף לביתה וחק לגערותיה. ויחוד של צדיק ובנסתי ישראל נעשה עלידי משא ומתן:

כי כל דבר שבועלם יש בו ניצוצות הקדושה שנפלו בשעת שכירה, ושכירה הוא בחינת אותיות שנשברו ונפלו לכל דבר ודבר מזה העולם. וכל דבר יש לו שעה (ח), וצריך לבוא בשעה זו לאדם זה, שהוא משרש אחד עם אותן הניצוצות שיש בזה הדבר, וכשמגיע זה הדבר לאדם זה, והוא מקבל חיות מזה הדבר, הנו מהאותיות הנשברים שיש שם, עלידיה נכללן האותיות הנשברים בזה האדם, בחיות שלו, ונעשה מהם קומה שלמה, ומתפשט בחיות של כל הגוף, ועלידיה נשלמן האותיות, ויש להם שלמות. וצריך לשהות הדבר אצל זה האדם להשתמש בו, עד שנפסקין האותיות והניצוצות השיבין לשרשו, ואחר כך יוצא מרשותו לאדם אחר, שהגיע העת שיהיה עליה להאותיות הנשארים, שהם משרש אחד עם האדם האחר, ועלין יוצא לרשותו. ולפעמים חוזר הדבר ובא לאותו האדם שהיה שלו מתחלה, כי מחמת שלא היה לו אז חלקי נפשירוה' נשמה אלו, לא היה יכול אז להשלים האותיות אלו, עד עתה שהגיע לו אלו חלקי נפשירוה' נשמה, שעליהם יכול להשלים אלו האותיות הנשארים, ובין כך הברך לשהות אצל אחר. וכשמשלים האותיות אלו, נתוסף לו הארה בנפשירוה' נשמה שלו, מחמת הארות אותיות אלו, שהגיעו אליו ונשלמו אצלו, ועלידי הארה זו מאיר בשרש נפשירוה' נשמה שלו, שהוא צדיק ובנסתי ישראל, שהם שרשי כל הנשמות בנ"ל. ועלידי ההתנצצות הזאת נתיחד צדיק ובנסתי ישראל, הנקראים משא ומתן בנ"ל. ועלישם זה נקרא מקח

(ח) עין ודר כראשית דף כו ע"א. (ח) עין אבות פ"ד.

יש

אֶרֶץ חַיִּים

הַלְכוּת וְנִטְיַלַת יְדִים הַלְכָה ו

לְקוּמֵי הַלְכוּת

על-כן צריכין לרחץ יָדֵינוּ בְּמֵיִם, להורות, שֶהַפְּנִסָה הוּא רַק עַל-יְדֵי טְהֵרַת הַיָּדִים בְּמֵיִם, עַד שֶׁנִּקְלָלִין בְּהִדָּם שֵׁשׁ בָּיִם הַחֲכָמָה שְׁמֵשׁ כָּל הַפְּנִסָה.

הַמְשַׁכֵּת הָאֶרֶץ הָרָצוֹן, כִּי אִם עַל-יְדֵי סִפּוֹר יֵצֵאת מִצָּרִים שְׁעַל-יְדֵיהָ נִקְלָלִין הָעוֹלָמוֹת וְכו', וְכֵן ל':

כר. וְאַחֲרֵיכֵן שׁוֹתִין עוֹד שְׁתֵּי כוֹסוֹת וְכו', וְהֵם כִּנְגֵד שְׁתֵּי הַיָּדִים הַנ"ל שֵׁשׁ בָּיִם הַחֲכָמָה, שֶׁהֵם הַרְמוּזִים, שְׁמֵשׁ הַפְּנִסָה וְהָאֲכִילָה שְׁמֵשׁ הָאֶרֶץ הָרָצוֹן וְכו' וְכֵן ל':

וְכֵן ל' הָאֲרֻבָּעָה כוֹסוֹת הֵם כִּנְגֵד הַמַּלְכוּת שְׁעוֹלָה לְקַבֵּל הַפְּנִסָה מִשְׁתֵּי הַיָּדִים שֵׁשׁ בָּיִם הַחֲכָמָה, שְׁזָהוּ אֲרֻבַּע בְּחִינוֹת: חֲכָמָה, וּמַלְכוּת, וּשְׁתֵּי הַיָּדִים, שְׁעַל-יְדֵי-זֶה מֵאִיר הָאֶרֶץ הָרָצוֹן בְּשִׁלְמוֹת. וְעַל-כֵּן מְסִימִין 'נִרְצָה' בְּחִינַת הָאֶרֶץ הָרָצוֹן בְּתַקּוּנִים נִפְלְאִים שְׁזֹכִינִין עַל-יְדֵי כָּל הַסֵּדֶר כֵּן ל':

כה. וְהַכּוֹסוֹת בְּעֶצְמָן שְׁשׁוֹתִין בָּהֶם הֵינִן שֶׁל הָאֲרֻבַּע כוֹסוֹת הֵם בְּחִינַת יִרְאָה, כִּי 'כּוֹס' בְּגִימַטְרִיא 'אַלְהִים', כַּמּוּבָא (שַׁעַר הַכְּנוּת, קִדּוּשׁ, דְּרוֹשׁ א) שְׁהוּא בְּחִינַת יִרְאָה, בְּחִינַת (בְּרַאשִׁית מִב, יח): "אֵת הָאֱלֹהִים אֲנִי יִרְאֵה". כִּי כָּל הַבְּחִינוֹת הַנ"ל כְּלוּלִים בִּירְאָה, שְׁהוּא בְּחִינַת מַלְכוּת, כַּמּוּבָא בְּהַתּוֹרָה הַנ"ל. וְעַל-כֵּן כִּנּוּ שְׁתֵּי הֵינִן רַק עַל שֵׁם הַכּוֹסוֹת שְׁאִמְרוּ שְׁצִרְכִּין לְשִׁתּוֹת אֲרֻבַּע כוֹסוֹת, כִּי הֵינִן שְׁהוּא בְּחִינַת הַמְשַׁכֵּת הָרָצוֹן, אֵין יְכוּלִים לְהַמְשִׁיכוֹ וּלְקַבֵּלוֹ כִּי אִם עַל-יְדֵי הִירְאָה שְׁהוּא בְּחִינַת מַלְכוּת שְׁעוֹלָה וּמִקְבֵּל הַפְּנִסָה מֵיָּם הַחֲכָמָה וְכו', וְגַם כָּל הָאֶרֶץ בֵּן וְתַלְמִיד וְכו' הִכַּל בְּבְחִינַת יִרְאָה כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב שֵׁם, בְּמֵאֹמֶר הַנ"ל:

כו. וְזֶה בְּחִינַת שְׁתֵּי הַרְחִיצוֹת בְּלִיל פֶּסַח (אַרְבַּע חֲמִישִׁים חֲמֵנָה סִיף ו, וּבִסְמִיךְ תַּעֲד סִיף א). 'רְחִיצָה' בְּחִינַת בְּשִׁחוּן, כִּי בְּשִׁחוּן בְּלִשׁוֹן תַּגּוּם הוּא רְחִיצָה [וְכֵן רְאִיתִי בְּאִיזָה סִפּוֹר (עֵין צְבּוֹת יִשְׂרָאֵל, פֶּסַח) שִׁסְמִין רְחִיצָה מִרְמֹז עַל בְּשִׁחוּן]. הֵינּוּ שְׁקָדִים הָאֲכִילָה צְרִיכִין לְרַחֵץ יְדֵינוּ בְּמֵיִם, שְׁזָהוּ מִצּוֹת נִטְיַלַת יְדִים לְסַעֲדָה, כְּדֵי לְטַהֵר הַיָּדִים שֶׁהֵם עֲסָקְנִיּוֹת, כְּדֵי שִׁיּוּכַל לְהַמְשִׁיךְ שִׁפְעַת פְּרִנְסָה מֵהַיָּדִים שֵׁשׁ בָּיִם הַחֲכָמָה וְכֵן ל'. וְכֵן זֶה נִמְשָׁךְ עַל-יְדֵי בְּשִׁחוּן, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב שֵׁם בְּהַתּוֹרָה הַנ"ל, שֶׁהַכֵּל מִצְפִּין עַל פְּרִנְסָה, וְהַמַּלְכוּת מְקַבֵּל כָּל אֵלוֹ הַבְּטָחוֹנוֹת, וְעוֹלָה עִמָּהֶם וּמִקְבֵּלַת הַפְּנִסָה מֵהַיָּדִים שֵׁשׁ בָּיִם הַחֲכָמָה וְכו'. וְעַל-כֵּן צְרִיכִין רְחִיצָה בְּמֵיִם קֶדֶם הָאֲכִילָה, כִּי הַמֵּיִם שֶׁהֵם בְּחִינַת הַדַּעַת שֶׁל 'יָם הַחֲכָמָה', הֵם מְטַהְרִין מִכָּל הַטָּמְאוֹת שְׁבָאִין עַל-יְדֵי הַרוּחַ שְׁטוּת שְׁהוּא הַכֶּף הַדַּעַת, וְעַל-פִּי רַב מוֹנֵעַ הַרוּחַ שְׁטוּת מֵעֲבֹדוֹתָיו יִתְבָּרֵךְ עַל-יְדֵי טוֹרַת הַפְּרִנְסָה, מַחְמַת שְׁהוּרִיט שְׁטוּת מְטַעַה אוֹתוֹ, כְּאֵלּוֹ יֵשׁ בְּכַח יְדֵינוּ לְהַמְשִׁיךְ פְּרִנְסָה, שְׁזָהוּ בְּחִינַת כְּגַם 'וְאִמְרַת... כַּחַי וְעַצֵּם יְדֵי עֲשֵׂה לִי' וְכו' (דְּבָרִים ח, יח).

שְׁתֵּי הַכּוֹסוֹת כִּנְגֵד שְׁתֵּי הַיָּדִים שֵׁשׁ בָּיִם הַחֲכָמָה

מְסִימִין 'נִרְצָה' בְּחִינַת הָאֶרֶץ הָרָצוֹן בְּתַקּוּנִים נִפְלְאִים

אֵת הַמְשַׁכֵּת הָרָצוֹן אֵין אִפְשָׁר לְהַמְשִׁיךְ כִּי אִם עַל יְדֵי יִרְאָה

רְחִיצַת הַיָּדִים לְהַמְשִׁיךְ שִׁפְעַת עַל יְדֵי בְּשִׁחוּן

אֵין לִי בְּשִׁחוּן בְּכַחַי וְעַצֵּם יְדֵי דָוִד רַק בְּדָבָר בְּטַחְתִּי

בְּשִׁחוּן הַמְּכוֹר שְׁאִפְלוֹ שְׁאִפְלוֹ אֲכִילַת מַעֲט יִרְק חַיִּים מִקְנֵי יִתְבָּרֵךְ

אֲנִי מֵאֲמִינִים שֶׁכֵּן מַעֲט יִרְק בְּחַשְׁחוֹת נִפְלְאָה

לְחִיץ בְּשִׁחוּן מַסְכִּילִית, הַעֲנִיּוֹת, לְכַסֵּת בִּישׁוּעָתוֹ כִּי מִקְנֵי יִתְבָּרֵךְ לְבָד

יִנְעֻתָהּ בְּפֶסַח צְרִיכִין שְׁתֵּי רְחִיצוֹת, שְׁמַקְדֵם אֲכִילַת הַכֶּרֶס נוֹטְלִין גַּם כֵּן יְדֵינוּ שְׁזָהוּ סִימָן 'רְחִיצָה', לֹאמֶר, שְׁאִפְלוֹ אֲכִילָה זֹאת שֶׁל מַעֲט יִרְק אֵין בְּכַחַי לְהַמְשִׁיךְ כִּי אִם עַל-יְדֵי בְּשִׁחוּן בְּחִסְדָּךְ לְבָד, וְזֶה עֶקֶר שְׁלֵמוֹת הַבְּשִׁחוּן שְׁאִפְלוֹ כְּשֶׁהָאֵדָם בְּעִנְיַת וּבְדִקְחוֹת גְּדוֹל וּפְרִנְסָתוֹ מִצְמַצְמַת מֵאֵד וְאֵין לוֹ כִּי אִם מַעֲט יִרְק, אֵל יִהְיֶה רַחֵם אַחֵר מְדוּמִיּוֹ, רַק יֹאמֶר: 'הִלָּא גַם זֶה הַמַּעֲט יִרְק הוּא חֶסֶד נִפְלֵא מֵהֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ, עַל-כֵּן אֲנִי בּוֹטֵחַ בּוֹ, כִּי הָאֱלֹהִים הָרַעָה אֹתִי בְּמַעֲט יִרְק הַזֶּה, הוּא יְכוּל לְפָרְנְסֵנִי בְּכֹבֶד וְעֶשֶׂר גְּדוֹל כְּרִצּוֹנוֹ, כִּי לֹא מִמוּצָא וּמִמַּעֲרֵב וְכו', כִּי אֱלֹהִים שֹׁפֵט זֶה יִשְׁפִּיל וְזֶה יִרְוֶה' (תְּהִלִּים עה, ז, ח).

וְיֵשׁ לְרֹמֶז, שְׁעַל-כֵּן כְּנוּהוּ רְבוּתֵינוּ וְל' בְּשֵׁם 'כֶּרֶס', וְכָל הַמְּפָרְשִׁים תַּמְהִים עַל זֶה. אֵף עַל-פִּי הַנ"ל יֵשׁ לְרֹמֶז, שְׁעֵתָה בִּיצִיאַת מִצְרַיִם בְּתַחֲלַת הַגָּאֻלָּה שְׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל חֲזָקִים מְאֹד מֵאֵד בְּבְשִׁחוּן, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (שְׁמוֹת יב, ט): "וְגַם צִדָּה לֹא עָשׂוּ לָהֶם", וְהַכְּתוּב מְשַׁבֵּחַ מְאֹד עַל זֶה, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (דְּמִיָּה ב, א): "זִכְרִיתִי לָךְ חֶסֶד וְעוֹרִיךְ וְכו' לְכַתֹּף אַחֲרֵי בְּמִדְרָךְ" וְכו', כְּמוֹ שֶׁפָּרַשׁ רַש"י שֵׁם, עַל-כֵּן אֲנִי מְמַשְׁכִּין עֲתָה עֲלֵינוּ הַבְּשִׁחוּן בְּזֶה, כִּי אֲנִי מֵאֲמִינִים שֶׁגַּם זֶה הַמַּעֲט יִרְק הִכַּל בְּהַשְׁגָּחָה נִפְלְאָה מֵהֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ.

יִנְעֻתָהּ בְּנִקְרָא בְּשֵׁם 'כֶּרֶס' שְׁהוּא שֵׁם שֶׁל בְּגָדֵי מִשֵּׁי יִקְרִי, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (אֶסְתֵּר א, י): "חֹזֶר כֶּרֶס וּתְכַלֵּת", כְּלֹאמֶר אֲנִי בּוֹטֵחַ שֶׁהַכֵּל בִּידְךָ, וְזֶה הַמַּעֲט יִרְק הוּא חֲדוּשׁ נִפְלֵא כְּמוֹ לְבוּשִׁים יִקְרִי הַנִּקְרָאִים 'כֶּרֶס', וְאֲנִי בּוֹטֵחַ בְּךָ, שְׁאֵתָה יְכוּל לְהַגְבִּיהֵנִי לְפָנִינִסִי בְּעֶשֶׂר וְכֹבֶד בְּבָגְדֵי 'כֶּרֶס', כִּי הִכַּל בִּידְךָ לְבָד. וְזֶה עֶקֶר הַמַּחְמַת מַחֲוִין דְּקֻטְנוּת, וְזֶה עֶקֶר תַּקּוּן הַעֲנִיּוֹת, שֶׁבִּשְׂבִּיל

וְעָשׂוּ קִרְבָּנוּ הַמָּקוֹם לְעִבּוּדָתוֹ וְכו', שֶׁכָּל זֶה הוּא בְּחִינַת הָאֶרֶץ הָאֲצִילוּת שֶׁהוּא תְּכֵלֶת הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן בְּעִשְׂיָה, שֶׁהוּא תְּכֵלֶת עוֹלָם הַתְּחִתּוֹן, בְּחִינַת הָאֶרֶץ הַבִּינָה חֲסִים בִּיבֵן רָשָׁע [בְּמִבְאָר בְּפָנֹת (פֶּרֶץ עֵץ חַיִּים, חֵג הַמִּצְוֹת פָּרָק ז)] וְכו', שֶׁאֵז דִּיקָא אֲנִי זֹכִין לְכָלִּיּוֹת הָעוֹלָמוֹת. וְאֵז דִּיקָא יְכוּלִין לֵאכֹל אַחֲרֵיכֶם הַמִּצְוָה וְכו', לְהַמְשִׁיךְ הָאֶרֶץ הָרָצוֹן הָעֲלִיּוֹן שְׂצָרִיכִי עֵתָה לְהַמְשִׁיךְ בִּיּוֹמֵר יוֹמֵר עַל־יְדֵי מִצְוֹת אֲכִילַת מִצָּה וְכו'.

זֶה נִקְרָאת הַמִּצְוָה לְחֵם עֵנִי - שֶׁהוּא תְּקוּן לְהַעֲנִי, כִּי הָעֵקֶר עַל־יְדֵי בְּטָחוֹן, שֶׁהוּא בְּחִינַת מִצְוָה שְׁנֵאֲפִית בְּחִפְזוֹן "כִּי גִרְשׁוּ מִמִּצְרַיִם וְכו' וְגַם צָדָה לֹא עָשׂוּ לָהֶם" (שְׁמוֹת יב, לט).

וְזֶהוּ גַם כֵּן אֲכִילַת ה'כֶּרֶס' שְׂרוּחֲצִין יְדִיו וְאוֹכְלִין אוֹתוֹ קִדְּם כָּל הַמֵּאֲכִלִים, לְחֻזֵּק הַבְּטָחוֹן מִתְּכֵלֶת תְּכֵלֶת הָעֵנִיּוֹת - לְבִטָּחָה בִּישׁוּעָתוֹ כִּי הַכֹּל מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ לְבָד, וְהָעֵשֶׂר וְהַכְּבוֹד מִלְּפָנָיו וְכו', שְׂעַל־יְדֵי זֶה מִגְרִישֵׁן הָרוּחַ שְׁטוֹת בְּחִינַת (בְּמִדְבָּר יא, ח): "שְׁטוֹ הָעֵם וְלִקְטוּ" וְכו', וְזֹכִין לְדַעַת הַנֶּ"ל שֶׁהוּא בְּחִינַת כָּלִיּוֹת הָעוֹלָמוֹת שֶׁהוּא בְּחִינַת גִּלְגָּל הַחֲזוֹר הַמִּבְאָר בַּהֲתוֹרָה שֶׁל "גִּלְגָּלֶת שְׁבִט" וְכו' הַנֶּ"ל (שִׁיחֹת הָרָ"ן סִימָן מ), שֶׁהוּא בְּחִינַת "זֶה יִשְׁפִּיל וְזֶה יָרִים", בְּחִינַת (תְּהִלִּים קיג, ה"ז): "הַמִּגְבִּיחַ לִשְׁבֵּת, הַמְשִׁפִּיל לְרֹאוֹת וְכו', מְקִימִי מַעְפָּר דָּל מֵאֲשַׁפֵּת יָרִים אֲבִיוֹן", בְּחִינַת (שְׁמוּאֵל א, ב, ז): "ה" מוֹרִישׁ וּמַעֲשִׂיר מִשְׁפִּיל אֶף מִרוּמָם", שֶׁהַכֹּל בְּבִחִינַת גִּלְגָּל הַנֶּ"ל שְׂעַל־יְדֵי כָּל זֶה זֹכִין לְהָאֶרֶץ הָרָצוֹן בְּשַׁעַת הָאֲכִילָה שְׁנִמְשָׁךְ מִשָּׁם כֹּנֶ"ל:

כו. **נִמְצָא**, שְׁעֵתָה בְּלִיל פֶּסַח עוֹשִׂין שְׁנוֹי כָּל הַדְּבָרִים הַנֶּ"ל כֹּנֶ"ל, שְׁנוֹפְלִים אוֹתָם, וְהַכֹּל בְּשִׁבְלֵי הָאֶרֶץ הָרָצוֹן שְׁנִמְשָׁךְ בְּשַׁעַת הָאֲכִילָה דִּיקָא, שֶׁהוּא עֵקֶר הַתְּקוּן, בְּחִינַת (תְּהִלִּים קמ"ב, טו) "וְאֵתָה נֹתֵן לָהֶם אֶת אֲכָלָם בַּעֲתוֹ", שֶׁהוּא בְּחִינַת (בְּמִדְבָּר כג, כג): "כַּעַת יֵאָמֶר לִיעֲקֹב וּלְיִשְׂרָאֵל מִה פֶּעַל אֵל" וְכו', שֶׁזֶּה עֵקֶר הַתְּקוּן וְהַתְּכֵלֶת וְכו'. כִּי כָּל יְמֹת הַשָּׁנָה מִמְשִׁכִּין הָאֶרֶץ הָרָצוֹן בְּכִנִּיסַת שַׁבָּת עַל־יְדֵי הַכּוֹס שֶׁל קְדוּשָׁה, כִּי הָעֵקֶר הוּא שַׁבָּת, שֶׁהוּא מַעֲיֵן עוֹלָם הַבָּא, שֶׁאֵז עֵקֶר בְּחִינַת הָעֵת אֲשֶׁר יֵאָמֶר וְכו' מִה' וְכו' שֶׁהוּא בְּחִינַת הָאֶרֶץ הָרָצוֹן כֹּנֶ"ל, וּמִשָּׁם מְקַבְּלִין כָּל שִׁשַּׁת יְמֵי הַחֹל לְזִכּוֹת תְּמִיד בְּשַׁעַת הָאֲכִילָה לְהָאֶרֶץ הָרָצוֹן. וְהַכֹּל כִּפִּי מִה שְׁזָכָה בְּעִבּוּדָתוֹ בְּשִׁשַּׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה, שֶׁהֵם בְּחִינַת הָעוֹלָם הַזֶּה - לְכָל הָעוֹלָמוֹת דְּרִי מִשָּׁה בְּדִרְי מַעֲלָה וְכו', שֶׁזֶּה עֵקֶר תְּכֵלֶת הָעִבּוּדָה, שְׁכֵמוֹ כֵּן זֹכָה בְּשַׁבָּת בְּכִנִּיסָתוֹ עַל־יְדֵי הַקְּדוּשָׁה עַל הַכּוֹס לְהָאֶרֶץ הָרָצוֹן, בְּבִחִינַת (עֲבֹדָה זֶרָה ג, א): "מִי שְׁטָרַח בְּעָרֵב שַׁבָּת יֵאָכֵל בְּשַׁבָּת" וְכו' כֹּנֶ"ל.

וְעֵתָה בְּפֶסַח בְּכִנִּיסָתוֹ בְּלִילָה הָרֵאשׁוֹנָה שְׁאִין לָנוּ שׁוֹם עֲבוּדָה רַק בְּחִסְדּוֹ וְכו', עַל־כֵּן אִי אֶפְשָׁר לָנוּ לְזִכּוֹת לְהָאֶרֶץ הָרָצוֹן עַל־יְדֵי כּוֹס אֶחָד שֶׁל קְדוּשָׁה, רַק עַל־יְדֵי שְׁמִסְדָּרִין הַנִּגְזָה עַל הַכּוֹס שְׁנִי, וּמִסְפָּרִין עָלָיו תִּקְוָה הַנִּסִּים שְׂעִשְׂה עִמָּנוּ בְּחִמְלָתוֹ הַגְּדוֹלָה, שֶׁהָאִיר עֵינֵינוּ עַל־יְדֵי מִשָּׁה רַבְּנוּ וְהוֹדִיעָנוּ אֲמַתָּה אֱלֹהֵינוּ וּמִמְשַׁלְתוֹ הַגְּדוֹלָה וְכו', כִּי מִתְּחִלָּה עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זֶרָה הָיוּ אֲבוֹתֵינוּ

עֵקֶר הַתְּקוּן עַל־יְדֵי הַדְּבָרִים שְׁמוּרִים לְסַפֵּר בְּצִיּוֹת מִצְרִים

אִין לְחִמְשִׁין הָאֶרֶץ הָרָצוֹן אֲכִילָה רַק סִפּוֹר זֶה

עַל יְדֵי הַדְּבָרִים בְּנִפְלְאוֹת ה' שְׂעִשְׂה עִמָּנוּ זִכְרוֹ לְהָאֶרֶץ הָרָצוֹן

עַל־יְדֵי הַתְּקוּבָה הַחֲדָשִׁים הַסִּמְלִיּוֹת הַמִּצְוֹת הַנֶּ"ל (בְּאוֹת ז).

ח' אֲנִינוּ

לְחֻזֵּק הַבְּטָחוֹן מִתְּכֵלֶת הָעֵנִיּוֹת

בִּימֹת הַשָּׁנָה מִמְשִׁכִּין הָאֶרֶץ הָרָצוֹן כּוֹס קְדוּשָׁה שַׁבָּת

בְּפֶסַח אִין לָנוּ לְזִכּוֹת לְהָאֶרֶץ הָרָצוֹן עַל־יְדֵי כּוֹס אֶחָד שֶׁל קְדוּשָׁה, רַק עַל־יְדֵי שְׁמִסְדָּרִין הַנִּגְזָה עַל הַכּוֹס שְׁנִי, וּמִסְפָּרִין עָלָיו תִּקְוָה הַנִּסִּים שְׂעִשְׂה עִמָּנוּ בְּחִמְלָתוֹ הַגְּדוֹלָה, שֶׁהָאִיר עֵינֵינוּ עַל־יְדֵי מִשָּׁה רַבְּנוּ וְהוֹדִיעָנוּ אֲמַתָּה אֱלֹהֵינוּ וּמִמְשַׁלְתוֹ הַגְּדוֹלָה וְכו', כִּי מִתְּחִלָּה עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זֶרָה הָיוּ אֲבוֹתֵינוּ

שְׁלֹא יִטְמְאוּ אוֹתָם בְּהֵבֵל פִּיהֶם (על־פִּי בְּדוּאֵי הַשּׁוֹמְרִים שֶׁמִּמּוֹד חוּץ לְעִיר הָיוּ קוֹטְנִים בַּמַּעֲלָה בַּגָּלוּל). אֵף

גַּם הַשּׁוֹמְרִים הָיְתָה לָהֶם הַצּוּרוֹת הַנ"ל, וְהָיוּ מְחַבְּקִים וּמְנַשְּׁקִים אוֹתָם כָּל פַּעַם; כִּי גַם אֲצֻלָּם הָיָה עֶקֶר הָאֲמוּנָה הַמְּמוֹן בַּנ"ל. וְכֵן הַבַּעַל תַּפְּלָה הַנ"ל אֲצֻלָּ שׁוֹמֵר אֶחָד, וְהַתְּחִיל לְדַבֵּר עִמּוֹ מִהַתְּכִלִּית, בְּאִשּׁוֹר שֶׁעָקַר הַתְּכִלִּית הוּא רַק עֲבֻדַּת ה', תּוֹרָה וְתַפְּלָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים וְכו', וְהַמְּמוֹן הוּא שְׁטוּת וְאִינוֹ תַּכְלִית כָּלל וְכו'; וְלֹא שָׁמַע אֵלָיו כָּלל הַשּׁוֹמֵר הַנ"ל, כִּי כָּבֹד נִשְׁקַע אֲצֻלָּם מִמָּקָם רַבִּים שֶׁעָקַר הוּא רַק הַמְּמוֹן בַּנ"ל. וְכֵן הִלָּךְ הַבַּעַל תַּפְּלָה לְשׁוֹמֵר שֵׁנִי, וְדַבֵּר עִמּוֹ גַּם-כֵּן בַּנ"ל, וְלֹא

וְהָאֵל וְיִי וְעַנְּנוּ גִישָׁאֲנָעוּ אֲוִנְטֵר דֵּר שְׁטָאט. וְעַנְּנוּ וְיִי בְּיֹדָא גִיוֹעֵן קִלְיָנָע לִיט נָאָר דִּי שׁוֹמְרִים הָאֲבִין אוֹיֵךְ גִּיהָאט דֵּי פֶאטֶרעטִין (פֶּן דִּי גִיֶּאטִין וְיִיֶּרֶט) אֲוִן וְיִי פֶלְעָגִין דִּי פֶאטֶרעטִין צוֹ הַאֲלָדִין אֲוִן צוֹ קוֹשִׁין אֲלֵךְ מָאָל. וְוָאִין בִּי וְיִי אִיז אוֹיֵךְ דֵּר עֶקֶר אֲמוּנָה גִיוֹעֵן דָּאָס גֵּעֶלֶט.

אִיז דֵּר בַּעַל תַּפְּלָה גִיוֹעֵן צוֹ אִיין שׁוֹמֵר. אֲוִן הָאֵט אֲגִיֶּהוּבִין מִיט אִים צוֹ שְׁמוֹסִין פֶּן דֵּר תַּכְלִית. בְּאִשּׁוֹר אֲוִן דֵּר עֶקֶר תַּכְלִית אִיז נָאָר גִּאָטִס דִּינְטִס. תּוֹרָה אֲוִן תַּפְּלָה אֲוִן מַעֲשִׂים טוֹבִים. אֲוִן גֵּעֶלֶט אִיז גָּאָר אֲ נֶאֱרִישְׁקִיטִי. אֲוִן סֶע גָּאָר קִיין תַּכְלִית גִּיט וְכו' אֲוִן דֵּר שׁוֹמֵר הָאֵט אִים אֲבֵעֵר אֲבֵעֵר גָּאָר גִּיט צוֹ הִקֶּרֶט. וְוָאִין סֶע אִיז שׁוֹיין בִּי וְיִי אוֹיֵךְ אֲיִינְטֵרעסִט גִיוֹעֵן פֶּן אֲ לֵאנְגֵעַ צִיטִיט אִיז דֵּר עֶקֶר אִיז נָאָר דָּאָס גֵּעֶלֶט. בַּנ"ל. אֲוִן אוֹיֵךְ אִיז דֵּר בַּעַל תַּפְּלָה גִיגֵאנְגֵעֵן צוֹ אֲלֵךְ שׁוֹמְרִים. אֲוִן הָאֵט מִיט וְיִי אוֹיֵךְ אֲלֵךְ גִישְׁמוֹסִט. אֲוִן וְיִי הָאֲבִין אִים גָּאָר גִּיט צוֹ גִיֶּהֶרֶט. הָאֵט וְיִי דֵּר בַּעַל תַּפְּלָה מִיִּשְׁבַּב גִיוֹעֵן. אֲוִן אִיז אֲרִיין גִיגֵאנְגֵעֵן אִין שְׁטָאט

הָאֲלָה, הִפָּךְ אֲמוּנָתָם. וְהִרְגִּישׁוּ בַּעֲצָמָן: אוֹלֵי הָאֲדָם הַזֶּה הוּא הַבַּעַל תַּפְּלָה; כִּי כָּבֹד נִשְׁמַע אֲצֻלָּם שֵׁשׁ בַּעַל תַּפְּלָה כִּזָּה בַּעֲוֹלָם, כִּי כָּבֹד נִתְּפָרֵס הַדָּבָר שֶׁל הַבַּעַל תַּפְּלָה בַּעֲוֹלָם בַּנ"ל, וְהָיוּ קוֹרִין אוֹתוֹ בַּעֲוֹלָם דֵּר פֶּרומֶער בַּעַל-תַּפְּלָה. אֵף לֹא הָיָה אֲפָשֵׁר לָהֶם לְהַפִּירוֹ וּלְתַפְּסוֹ, כִּי הָיָה מִשְׁנָה עֲצָמוֹ אֲצֻלָּ כָּל אֶחָד וְאֶחָד, אֲצֻלָּ זֶה הָיָה נִדְמָה כְּסוֹחֵר, וְאֲצֻלָּ זֶה כְּעִנִּי וְכו' בַּנ"ל; וְתִקָּף נִמְלֵט מַשֶּׁם.

וְהָיָה הַיּוֹם, וְהָיָה גְבוּר שְׁנִתְקַבְּצוּ אֵלָיו כָּמָה גְבוּרִים, וְהָיָה הַגְּבוּר עִם גְּבוּרֵיו הוֹלֵךְ וְכוּבֵשׁ מִדִּינּוֹת. וְלֹא הָיָה רוּצָה כִּי אִם הַכְּנָעָה, וְכִשְׁהָיוּ בְּנֵי מִדִּינָה מְכַנְיָעִים עֲצָמָן תַּחְתָּיו - הָיָה מַנִּיחָם,

מִזֵּי דֵּר בַּעַל תַּפְּלָה. וְוָאִין וְיִי הָאֲבִין שׁוֹי גִיֶּהֶרֶט. אֲוִן סֶע אִיז פֶּאָר הַאֲנָדִין אוֹיֵךְ אֲ בַעַל תַּפְּלָה אוֹיֵךְ דֵּר וְעֵלֶט. וְוָאִין דִּי וְאֵךְ פֶּן דֵּר בַּעַל תַּפְּלָה אִיז שׁוֹי מִפּוֹרֶס גִיוֹעֵן אוֹיֵךְ דֵּר וְעֵלֶט (בַּנ"ל) אֲוִן מִעַן פֶּלְעָטִס אִים רופִין אוֹיֵךְ דֵּר וְעֵלֶט. דֵּר פֶּרומֶער בַּעַל תַּפְּלָה. נָאָר וְיִי הָאֲבִין אִים גִישֵׁט גִיגֵאנְטִס חֶפְצִין. וְוָאִין עַר הָאֵט וְיִי בִי אִיטִילִיכֵן אֲנִדֶּרשׁ פֶּאָרשְׁטֵעֶלֶט. בִּי דֵּר הָאֵט עַר אֲ פִנִּים גִיֶּהָאט וְיִי אֲ סוֹחֵר אֲוִן בִּי דֵּרֶם. וְיִי אִיין אֲרוֹם מָאָן וְכו' בַּנ"ל. אֲוִן תִּיכָף אִיז עַר גִּמְלֵט גִיוֹאִרִין פֶּן דָּאָרְט (כְּלוֹמֵר עַר אִיז גִּדֵּר אוֹנֶק פֶּן וְיִי).

וְיִהִי הַיּוֹם אֲוִן סֶע אִיז גִיוֹעֵן אִיין גְּבוּר. וְהָאֵט מִיט אִים הָאֲבִין וְיִי צוֹם הוֹיֵךְ גִינְטוֹמֶעַ כָּמָה גְבוּרִים. אֲוִן דֵּר גְּבוּר מִיט וְיִינֵעַ גְבוּרִים. אִיז גִיגֵאנְגֵעֵן. אֲוִן הָאֵט אֲפִיגִינְטוֹמֶעַ מִדִּינּוֹת. אֲוִן דֵּר גְּבוּר הָאֵט מִעַר גִישְׁטוֹמֶעַ נָאָר הַכְּנָעָה. (כְּלוֹמֵר מִעַן אֲוִן וְיִי אוֹנֶטֶר עֲטֵיגֵר אוֹנֶטֶר אִים) אֲוִן אֲ דִי מִדִּינָה פֶּלְעָטִס וְיִי אוֹנֶטֶר גִיגִין אוֹנֶטֶר אִים. פֶּלְעָטִס עַר וְיִי צוֹ לֵאזִין. אֲוִן

וְאִם לֹא - הָיָה מְחַרְבֵּם. וְהָיָה הוֹלֵךְ וְכוּבֵשׁ, וְלֹא הָיָה רוּצָה שׁוֹם מְמוֹן, רַק הַכְּנָעָה, שְׁיִהָיוּ תַּחְתָּיו. וְהָיָה דִּרְכּוֹ שֶׁל הַגְּבוּר שְׁהִיָּה שׁוֹלָח לְמִדִּינָה גְבוּרֵיו כְּשֶׁהָיָה עֲדִין רְחוֹק מִמִּנָּה הַרְבֵּה, חֲמִשִּׁים פֶּרָסָאוֹת - שְׁכִנְיָנוּ עֲצָמָן תַּחְתָּיו; וְהָיָה כּוּבֵשׁ מִדִּינּוֹת בַּנ"ל. וְהַסּוֹחֲרִים שֶׁל הַמִּדִּינָה שֶׁל עֲשִׂירוֹת הַנ"ל, שְׁהָיוּ סוֹחֲרִים בְּמִדִּינּוֹת אַחֲרוֹת בַּנ"ל, כָּאוֹ לְמִדִּינָתָם וְסִפְרוֹ מִהַגְּבוּר הַנ"ל. וְנִפְּלָ עֲלֵיהֶם פַּחַד גְּדוֹל; וְאֵךְ-

עַל-פִּי שְׁהָיוּ מְרָצִים לְהַכְנִיעַ עֲצָמָן תַּחְתָּיו - אֵף שֶׁשָּׁמַעוּ שֶׁהוּא כְּמֵאֵס בְּמְמוֹן, וְאִינוֹ רוּצָה מְמוֹן כָּלל, וְזֶה הָיָה הִפָּךְ אֲמוּנָתָם, עַל-כֵּן הָיָה בְּלִמִּי אֲפָשֵׁר אֲצֻלָּם לְהַפְּנֵעַ תַּחְתָּיו, כִּי הָיָה

אֲוִן גִּיט. פֶּלְעָטִס עַר וְיִי חֶרֶב צוֹ מֵאֲכִין. אֲוִן עַר אִיז גִיגֵאנְגֵעֵן. אֲוִן הָאֵט אֲלֵךְ כּוּבֵשׁ גִיוֹעֵן (וְהָיָה אֲפִיגִינְטוֹמֶעַ) מִדִּינּוֹת. אֲוִן קִיין עֵלֶטֶט הָאֵט עַר גָּאָר גִישְׁטוֹמֶעַ נָאָר הַכְּנָעָה אֲוִן מִעַן וְאֵל וְיִי אוֹנֶטֶר אִים. אֲוִן דֵּר שְׁטִיגֶער פֶּן דֵּר גְּבוּר אִיז גִיוֹעֵן. עַר פֶּלְעָטִס שִׁיקִין אִין דֵּר מִדִּינָה אֲרִיין וְיִינֵעַ גְבוּרִים. אֲוִן עַר אִיז נָאָךְ וְיִינֵעַ גִיוֹעֵן פֶּן דֵּר מִדִּינָה פּוֹפֶצִיג מִייל. אֲוִן וְיִי אֲלֵךְ וְיִי אוֹנֶטֶר גִיגִין אוֹנֶטֶר אִים. אֲוִן עַר הָאֵט אֲלֵךְ אֲפִיגִינְטוֹמֶעַ מִדִּינּוֹת.

אֲוִן דִּי סוֹחֲרִים פֶּן דֵּר מִדִּינָה פֶּן עֲשִׂירוֹת הַנ"ל. וְהָאֵט וְיִי פֶלְעָטִס צוֹ הַאֲנָדִלֵעֵן אִין פֶּרֶמְקֵדֶע מִדִּינּוֹת בַּנ"ל. וְעַנְּנוּ דִי סוֹחֲרִים אֲהִיִּים גִיֶּקוֹמֶעֵן. אֲוִן הָאֲבִין דֵּרֶצִיילִיג פֶּן דֵּר גְּבוּר. אִיז אוֹיֵךְ וְיִי גִיפֶאֲלִין אֲ גִרִישְׁטֵר פַּחַד. חֲאָטשֶׁע וְיִי וְוָאֲלִטִין צוֹ גִישְׁטוֹמֶעֵן וְיִי אוֹנֶטֶר צוֹ גִעֲבִין אוֹנֶטֶר אִים. נָאָר וְיִי הָאֲבִין גִיֶּהֶרֶט. אֲוִן עַר אִיז מֵאָס גֵּעֶלֶט. אֲוִן עַר וְיִי גָאָר קִיין גֵּעֶלֶט גִיט. אֲוִן דָּאָס אִיז בִּי וְיִי גִיוֹעֵן. אֲקֵעֵן

אֶעֱלֶם כְּמוֹ שְׂמֵד, מֵאַחַר שְׂאִינוּ מֵאֲמִין
כָּלל בְּאֻמוֹתָם, דִּהְיִנוּ בְּמִמּוֹן. וְנִתְּנָא
מֵאֵד מִלְּפָנָיו, וְהִתְחִילוּ לַעֲשׂוֹת
עֲבוּדוֹת וּלְהַקְרִיב קִרְבָּנוֹת לְאֱלֹהֵיהֶם
הַנִּל, וְהָיוּ לִזְקָחִים חֵיה (וְהָיוּ מִי שִׁישׁ לוֹ
מִמּוֹן מַעֲט, שְׂוֵאָה זֶה אֶעֱלֶם) - וְהַקְרִיבוּ לְקִרְבָּן
לְאֱלֹהֵת הַנִּל, וְכִיּוּצָא בְּאֵלֵי הָעֲבוּדוֹת
כַּנִּל.

וְהַגְבֹּר הַנִּל הָיָה הוֹלֵךְ וּמִתְקַרֵּב
אֲלֵיהֶם בְּכָל פַּעַם, וְהִתְחִיל לְשַׁלַּח
אֲלֵיהֶם גְּבוּרָיו מֵהֶם רוּצִים כְּדָרְכּוֹ
כַּנִּל, וְהָיָה עֲלֵיהֶם פֶּחַד גָּדוֹל, וְלֹא
הָיוּ יוֹדְעִים מֵהַ לַעֲשׂוֹת. וְנִעְצּוּ אוֹתָם
אֲנָשִׁים סוֹחֲרִים שְׂלָהֶם: הָיוּת שְׁהָיוּ
בְּמִדְיָה שְׂפָל בְּנֵי הַמְּדִינָה הֵם כָּלֶם

אֱלֹהֹת, וְנוֹסְעִים עִם מְלָאכִים, הִינּוּ
שְׂפָל אֲנָשִׁי אוֹתָהּ הַמְּדִינָה מְקֻטָּן וְעַד
גָּדוֹל הֵם כָּלֶם עֲשִׂירִים מִפְּלָגִים, עַד
שֶׁהֻקְטַן שְׂפָהֶם הוּא גַם-כֵּן אֱלוֹךְ לְפִי
טְעוּתָם (כִּי הֻקְטַן שְׂפָהֶם הוּא עֲשִׂיר מִפְּלָג וְשׁ לוֹ כִּל-כֹּךְ
כִּשְׁעוֹר הַקָּצוֹב לְאֵלֹהִם אֶעֱלֶם וְכַנִּל) - וְגַם נוֹסְעִים עִם
מְלָאכִים, כִּי הִסּוּסִים שְׂלָהֶם הֵם
מְכֻסִּים בְּעֲשִׂירוֹת גָּדוֹל, בְּזָהָב וְכִיּוּצָא,
עַד שֶׁכְּסוּי שֶׁל סוֹס אֶחָד עוֹלָה לְסוֹף
שֶׁל מְלָאָךְ שְׂלָהֶם, נִמְצָא שְׁנוֹסְעִים עִם
מְלָאכִים, אֵל הָעֲגָלָה וְנוֹסְעִים עִמָּהֶם;
כֵּן צָרִיכִין לְשַׁלַּח אֶל אוֹתָהּ הַמְּדִינָה,
וּמִשָּׁם יִהְיֶה לָהֶם עֲזָרָה בְּיָדָיו, מֵאַחַר
שֶׁשָּׁל הַמְּדִינָה הֵם כָּלֶם אֱלֹהֹת (כִּל וְהָיָה)

וְהָאֵם דִּי גִאֲבָצַע מְדִינָה וְעָנְעָן אֶלֶּע גִּאֲטִין. אִין
פִּאֲרִין מִיט מְלָאכִים. דִּהְיִינוּ וְעָנְעָן מְדִינָה אִין דִּי
גִאֲבָצַע מְדִינָה. פִּון קִלְיִין בִּין גִּרוּסִים וְעָנְעָן אֶלֶּע
וּוִילְד גִּרוּסִעַ עֲשִׂירִים וַיִּיעֲר. בִּין דְּעַר קִלְבָּנְטֶעַר
פִּון דְּעַר מְדִינָה אִין אַ גִּאֲט (וְהָיָה דִּי וַיִּיעֲר גִּאֲטִין פִּאר
פִּירִיטִיטִין. וְהָיָה דְּעַר קִלְבָּנְטֶעַר פִּון דְּעַר מְדִינָה אִין אוֹי אִין שְׁטֵר פִּון
הָאֵם אוֹי פִּיל גִּעֶלֶט. וְהָיָה בִּין וַיִּין אוֹי אִין גִּינְעֶט אַ מִיט אוֹי פִּיל
גִּעֶלֶט אִין מִיט שְׁוִין אַ גִּאֲט כַּנִּל) אִין וַיִּין פִּאֲרִין מִיט מְלָאכִים.
וְהָיָה וַיִּיעֲרַע פִּעַר דִּינְעָן צו גִּינְעֶט מִיט אוֹי
אַ גִּרוּסִים עֲשִׂירוֹת מִיט גִּאֲלֶד אִין נֶאָךְ אוֹי א
גִּלְיִיכִין. וְהָאֵם אַ דֶּק פִּון אַ פִּעַר (פִּון דְּעַר מְדִינָה)
טִרְעַעֶט אָן וּוִיפִיל בִּין וַיִּין הָאֵם אַ מְלָאָךְ. (וְהָיָה מִיט
אוֹי פִּיל גִּעֶלֶט וַיִּין אַ דֶּק פִּון אַ פִּעַר טִרְעַט אָן בִּין דְּעַר מְדִינָה. אִין
מִיט בִּין וַיִּין מִיט אוֹי פִּיל גִּעֶלֶט אַ מְלָאָךְ) נִמְצָא פִּאֲרִין וַיִּין
מִיט מְלָאכִים וַיִּין שְׂפָהֶנָּה אִין דִּרִי דִּרִי פִּאר מְלָאכִים
אִין פִּאֲרִין מִיט וַיִּין. כֵּן בְּאִדְרָאֲפֶט אִין שִׁקִּין צו
דְּעַר מְדִינָה. אִין וַיִּועֲלִין אִיךְ בְּיָדָיו הָעֲלָפִין
וְהָיָה וַיִּין וְעָנְעָן וַיִּין אֶלֶּע גִּאֲטִין. (אוֹי אִין אֶלֶּע גִּינְעוֹן
דִּי עֲצָה פִּון וַיִּיעֲרַע סוֹחֲרִים) אִין דִּי עֲצָה וַיִּין וַיִּיעֲרַע גִּינְעֶלֶין.
וְהָיָה וַיִּין הָאֲבִין גִּינְלִיבִיט. אִין וַיִּועֲלִין בְּיָדָיו

עֲצָה הַסּוֹחֲרִים שְׂלָהֶם). וְהוֹטֵב הַדְּבָר בְּעִינֵיהֶם
מֵאֵד, כִּי הָיוּ מֵאֲמִינִים שְׂבֻדָּאִי יִהְיֶה
לָהֶם יִשׁוּעָה מִשָּׁם, מֵאַחַר שֶׁהֵם כָּלֶם
אֱלֹהֹת כַּנִּל.

וְהַבְּעַל תְּפִלָּה הַנִּל יִשֵּׁב עֲצָמוּ שְׂוִילָךְ
עוֹד הַפַּעַם אֶל אוֹתוֹ הַמְּדִינָה הַנִּל, אוֹי
אֶף-עַל-פִּירֵכֶן יִשֵּׁב אוֹתָם
מִטְעוּתָם זֶה. וְהָלַךְ לָשֵׁם, וְכֵאֵל
הַשּׁוֹמְרִים, וְהִתְחִיל לְדַבֵּר עִם שׁוֹמֵר
אֶחָד כְּדָרְכּוֹ; וְסִפֵּר לוֹ הַשּׁוֹמֵר מִהַגְבֹּר
הַנִּל שֶׁשָּׁם לָהֶם פֶּחַד גָּדוֹל מִפְּנֵיו וְכֵן
כַּנִּל. וְשָׁאֵל אוֹתוֹ הַבְּעַל תְּפִלָּה: וְכֵאֵל
אֲתָם רוּצִים לַעֲשׂוֹת? וְסִפֵּר לוֹ הַשּׁוֹמֵר
עֲנִין הַנִּל, שֶׁהֵם רוּצִים לְשַׁלַּח אֶל
הַמְּדִינָה שְׂלָהֶם כָּלֶם אֱלֹהֹת וְכֵן כַּנִּל.
וְשָׁחַק מִמֶּנּוּ מֵאֵד הַבְּעַל תְּפִלָּה, וְאָמַר
לוֹ: הֲלֹא הִכָּל שְׁטוֹת גָּדוֹל, כִּי גַם בְּנֵי

גִּיחָלְפִין וְעַרְן דוֹרְךְ יַעֲנֵר מְדִינָה. וְהָיָה וַיִּין
וְעָנְעָן וַיִּין דִּרְאֵט גִּאֲטִין כַּנִּל.
אִין דְּעַר בְּעַל תְּפִלָּה. הָאֵם וַיִּין מִיִּשֵּׁב גִּינְעוֹן. עַד
וְעַתָּה נֶאָךְ אִמָּל גִּינְ צו דְּעַר מְדִינָה. טִאמְעַר וְעַתָּה
עַד וַיִּין פִּאֲרִין אֲרוּסִים פִּירִין פִּון וַיִּיעֲרַע נִאֲרִישְׁקִיטִין.
אִין עַד אִין אֲהִין גִּינְאָנְעָן. אִין עַד אִין גִּינְקֻמֶּעַן
צו דִּי שׁוֹמְרִים. אִין עַד הָאֵם אֲנִיְהוּבִין צו שְׁמוּסִין
מִיט אִין שׁוֹמֵר. אוֹי וַיִּין שְׁטִיגֶנְעַר אִין. הָאֵם
אִים דְּעַר שׁוֹמֵר דְּעִרְצִיילִט פִּון דְּעַר גְּבוּר. אִין וַיִּין
הָאֲבִין גִּרוּסִים פֶּחַד פִּאר אִים. הָאֵם אִים דְּעַר בְּעַל
תְּפִלָּה גִינְרֶעֶט. וְהָאֵם אִין אִין בְּיָדָיו צו טָאן.
הָאֵם אִים דְּעַר שׁוֹמֵר דְּעִרְצִיילִט. דִּי זֶאךְ הַנִּל. אִין
וַיִּועֲלִין שִׁקִּין צו דְּעַר מְדִינָה וְהָאֵם וַיִּין וְעָנְעָן אֶלֶּע
גִּאֲטִין וְכֵן כַּנִּל. הָאֵם דְּעַר בְּעַל תְּפִלָּה אוֹי אִים
וַיִּיעֲרַע גִּלְאֲכֶט. אִין עַד הָאֵם צו אִים גִּינְאָט. דָּאֵם
אִין וַיִּיעֲרַע אַ גִּרוּסִים נִאֲרִישְׁקִיטִין. וְהָיָה וַיִּין וְעָנְעָן
מְעַנְטֶשֶׁן אוֹי וַיִּין מִיר (וְהָיָה דִּי מְדִינָה וְהָאֵם וַיִּין הָאֲבִין אִין

אוֹתָהּ הַמְּדִינָה הֵם כָּלֶם רַק בְּנֵי אָדָם
כְּמוֹנֵנוּ, וְגַם אֲתָם כָּלֶם וְאֱלֹהִים שְׂלָהֶם
- כָּלֶם הֵם רַק בְּנֵי אָדָם, וְלֹא אֱלוֹךְ;
רַק שִׁישׁ יִחִיד בְּעוֹלָם שְׂוֵאָה הַבּוֹרָא
יִתְבָּרַךְ שְׂמוֹ, וְאוֹתוֹ לְבַד רָאוּי לְעַבֵּד,
וְלֹא רָאוּי לְהִתְפַּלֵּל, וְזֶהוּ עֲקָר
הַתְּכִלִּית; וְכִיּוּצָא בְּדָרְכִים אֵלֵי דְבַר
הַבְּעַל תְּפִלָּה אֶל הַשּׁוֹמֵר הַנִּל. וְלֹא
שְׂמַע אֲלֵיו הַשּׁוֹמֵר, כִּי כָּבֵד נִשְׁקַע
אֶעֱלֶם טְעוּתָם מִיָּמִים רַבִּים כַּנִּל, אֶף
אֶף-עַל-פִּירֵכֶן הַבְּעַל תְּפִלָּה הִרְבָּה
עָלָיו דְּבָרִים, עַד שֶׁכְּסוּפֹה הָשִׁיב לוֹ
הַשּׁוֹמֵר: וְיִתֵּר מִזֶּה, מָה אֲנִי יָכוֹל
לַעֲשׂוֹת? הֲלֹא אֲנִי רַק יִחִיד בְּעוֹלָמָא
(וַיִּשְׁכַּח בְּנֵי הַמְּדִינָה, שְׂוֵאָה רַבִּים) - וְזֹאת הַתְּשׁוּבָה
הָיְתָה קֶצֶת נְחֻמָּה לְהַבְּעַל תְּפִלָּה. כִּי
הַבִּין שֶׁהִתְחִילוּ דְּבָרָיו קֶצֶת לְכַנֵּס

גִּינְאֲטִין שִׁקִּין וַיִּין וְעָנְעָן נֶאָךְ מְעַנְטֶשֶׁן) אִין אִין אֶלֶּע מִיט
אִייעֲרַע גִּאֲטִין וְעָנְעָן אֶלֶּע נֶאָךְ מְעַנְטֶשֶׁן. אִין סֵע
אִין קִינְעֶר קִיין גִּאֲט גִּיט. סֵע מְעַר גִּיט
פִּאֲרִינְאָנְדִין נֶאָךְ אִין גִּאֲט אִיךְ דְּעַר וְעוֹלֵט. דְּעַר
וְהָאֵם הָאֵם אֶלֶּע בִּאֲשָׁפִין. אִין אִים אִין בִּאֲדָרָךְ
מִיט נֶאָךְ צו דִּינְעָן אִין צו אִים בִּאֲדָרָךְ מִיט נֶאָךְ
מִתְפַּלֵּל וַיִּין אִין נֶאָךְ דָּאֵם אִין דְּעַר עִיקָר תְּכִלִּית
אִיךְ דְּעַר וְעוֹלֵט. אִין דְּעַסֵּט גִּלְיִיכִין נֶאָךְ אוֹינְעַ
רִייד הָאֵם אֶלֶּע דְּעַר בְּעַל תְּפִלָּה גִינְרֶעֶט מִיט דָּעֵם
שׁוֹמֵר. אִין דְּעַר שׁוֹמֵר הָאֵם אֶלֶּע גִּיט צוּגִינְרֶעֶט.
וְהָיָה סֵע אִין שׁוֹי בִּין וַיִּין אִינְגִּינְעוּצֶען גִּינְעוֹן
וַיִּיעֲרַע נִאֲרִישְׁקִיטִין פִּון אֶלֶּע גִּיט כַּנִּל. נֶאָךְ
דְּעַר בְּעַל תְּפִלָּה. הָאֵם אֶבְעַר מִיט אִים אִסָּדָךְ
גִּיטְעִינִט. בִּין צוּם סוֹף. הָאֵם דְּעַר שׁוֹמֵר אִים
גִּינְעִנְפֶּעֶרֶט. וַיִּיעֲרַע וְהָאֵם קָאן אִיךְ טָאן. אִיךְ בִּין
וַיִּין אִינְעֶר. אִין דָּאֵם הָאֵם שׁוֹי אַ פִּגְמִים עֲפֶעֶס
פִּון אִין תְּשׁוּבָה. וְהָיָה דִּי רִייד וְהָאֵם דְּעַר בְּעַל
לְעוֹמֵד הַבֵּא

קפד. מי שסומך את הצדיק בכל מיני סמיכות, הוא סמוך וקרוב לו לעולם הבא.

קפד. מי שמתגרה בצדיק, לסוף הוא נתפס במצודה רעה.

קפד. מי שמספר מעשיות מצדיקים, מזכירין לו צדקותיו.

קפד. הצדיק יכול לתן דבר שלא בא לעולם.

קפד. הצדיק, כל מקום אשר ידרוך פה רגליו - הוא קונה.

קפס. מי שנתן עצה לצדיקים בעת התנגדות - מעשה ידיו קזימים, ואין מבוטל אותם.

קצ. בשעה שמסתכל על הצדיק יסתכל באימה, כדי שלא יענשו אותו מן השמים.

קצא. על-ידי יראת-שמים נשתוקק האדם לקרב את עצמו לצדיק.

קצב. על-ידי ישיבה אצל שלחן הצדיק נתבטל המלחמה.

קצג. מי שהוא זיזן, לסוף שיתחבר עם המתנגדים שחולקים על הצדיק.

קצד. לפעמים הצרעת פרח לצדיק, כי מקרוב קרב איזה אדם בתשובה.

קצה. מי שאמר על הצדיק שהוא רשע, ועל הרשע שהוא צדיק - על-ידי זה ופל לחלשה; גם על-ידי זה חמה ודבנה נלקין.

קצו. התקשרות לצדיק הוא רפואה גדולה.

קצז. קשה לאדם להשיג איזה תשועה, כשיש צדיק בעיר ואינו מבקש

ממנו שיתפלל עליו.

קצח. לפעמים יש אחד שמקרב בהתקרבות גדול לצדיק, ואינו מרגיש בעצמו שום יראת-שמים; ידע כי אם לא היה מקרב - לא היה ראוי להיות כלל.

קצט. לפעמים הצדיק מתבייש לבקש מהקדוש-ברוך-הוא על צערו; מה עשה הקדוש-ברוך-הוא: מביא צער כזה על רשע, כדי כשהרשע בא ומבקש ממנו שיתפלל עליו - על-ידי זה נצול גם הצדיק מצערו.

ר. מי שחולק על הצדיק בפניו, בידוע שאין בו יראת-שמים.

רא. לפעמים המחלוקות על הצדיק הוא הוכחה גדולה שהוא צדיק.

רב. יש רשע שמצליח; וכשרדף את הצדיק - איז הקליפות בעצמם נקמים ממנו.

רג. החלוק שבין צדיק לירא-שמים, שהיירא - אין לו רשות לגלות מסתוריו של הקדוש-ברוך-הוא, אבל הצדיק - יש לו רשות.

רד. מי שדבר על הצדיק, בידוע שהוא גדול.

רה. כשהקדוש-ברוך-הוא רוצה שהצדיק ילמד דרך את העם, מרמז לו בפרנסתו.

רו. הצדיק כשמתפלל על האדם, הוא מבין על איזה עברה בא עליו הפרענות הזאת.

רי. מי ששומר את בריתו בודאי מחבב

אבטליון. אבטולמס. אבטולס בר אבטולמוס. אבטולס בן ראובן.

ר' אבטולס בר' יוסף בן חלפתא. ר' אבטולס. אביון אביו של ר' יהושע. אבטול ספרא.

אבני קשישא. אבני בר אבין. אבני בר אבא. אבני בריה דר' אבבה. אבני בר ר' בנזמין. ר' אבני. אבני הכהן בן פליל הוא נחמני, הוא אבני סתם, חברו של רבא.

אבמי בר אבהו. אבמי מהגרוניא. אבמי מבי חוזה. אבמי אחיה דבר איפא. ר' אבמי בר חמא. אבמי גייתאי. אבמי בר פפי. אבמי בר נאזי. ר' אבמי בר טובי. אבמי דמן חבריה מבקר בישא.

ר' אבין בר הונא. ר' אבין דמן נשיקא. אבין בר חסדא. ר' אבין נגרא. ר' אבין בר שמואל. אבין צפורא. אבין רמאח במצוות. ר' אבין בר אדא. ר' אבין או אבהו בן זוטרתא. ר' אבין בר רב נחמן. ר' אבין הלוי. ר' אבין בר חזא. ר' אבין בר כהנא. ר' אבין בר ביסנה. ר' אבין בריה דר' תנחום בר' טריפין. ר' אבין בר איהי. אבין בר בנזמין. ר' אבין הוא רבין סתמא, והוא ר' בון שפירושלמי. רבין בר חיננא. רבין סבא. רבין דגוש. רבין חסידא. רבין בר ממל. רבין בר אבא ואמרי לה ר' אבין בר שבא. רבין ברב אחא.

ר' אבנא. אבירים. אבישלוס. ר'

אבשלוס הזקן. ר' אביתר. אבלט. ר' אבמפוס. אבמרי הוא אבא מרי. אבנימוס. אבסנטשה. אבקולס. אברס חוזה. אנגא.

רב אדא בר אבהו (שנים או שלשה יוה). רב אדא בר אבא. אדא בר אבמי. רב אדא בריה דרב יצחק. אדא בר חבו. רב אדא בריה דרבא. בר אדא משוחא. ר' אדא דמן קסרי. אדא מרי. רב אדא מסורא. רב אדא דמן יפו. רב אדא נרשאה. רב אדא קרחנינאה. רב אדא בר אחא. אדא דיילא. אדא בר מניומי. רב אדא בר שימי. רב אדא בר אבין, (נוסח אחר: רב אדא בר אדרי). רב אדא סבא. רב אדא בר חינא. רב אדא ברב אוןא. אדא תחליפא. רב אדא ברב עזא. רב אדא ברב עיקא. רב אדא בר גרשון. רב אדא בר חנינא. רב אדא בר מתנה. רב אדא. אדא בר רב שמלאי. רב אדא בר פפא. רב אדא בר חמא. רב אדא מבי בלוחית. אדא צינדא. ר' אדא בר הונא. ר' אדא בר' שמעון. אדא בר בר חנא גניבא. רב אדא דחוטרא. אדא בר עתליה. אדא הרפנאה. אדמון בן גדיא.

אהבה אבהו דרב אדא. אהבה בריה דר' זירא או דר' זעירא. רב אהילאי בר אהיני. רב אהרן.

אוןא. רב אוןרא סבא. און בר אימי. ר' אונא. אונקלוס הגר. אופטיא.

אורי. אבא אורין איש צינדי.

לשוב אל הדרך האמת והישר והנכון להיות פרצוף הטוב בשלמות באמת. ואני הולך בעולם העובר הזה "כאיש שפור וכגבר עברו יין, נע ונד", מבבל לבבל ומטרף בכמה אלפים ורבבות בבלולים על בבלולים ומניעות על מניעות, המונעים ומבבלים אותי מלהתקרב אליך ולתורתך בשלמות באמת אשר לך נוצרתי. "ומה אעשה ליום פקדה, ומה אעשה כי יקום אל וכי יפקד מה אשיבנו". ואני יודע כלל במה להחיות את נפשי האמללה והמרה מאד מאד, הפגומה והמטרפת כל כך כל כך, כי אם על ידי השתקקות וכסופין ורצון אליך ולעבודתך ולתורתך, באשר גלית לנו על ידי חכמך הקדושים עצם מעלת הרצון והחשק דקדשה.

על כן פאתי לפניך אבי שבשמים אבי אב הרחמן, הגומל לחכים טובות, גמלני כל טוב, ותפני לכסף ולהשתוקק ולחשק תמיד בהשתוקקות נמרץ אליך ולעבודתך ולתורתך ברצון חזק ותקיף מאד, עד שאזכה ברחמיך ללמד הרבה בכל יום, ולהתפלל ולומר תחנונות ובקשות שירות ותשבחות הרבה בכל יום ויום, ולעשות מצות ומעשים טובים הרבה בכל יום ויום כל ימי חיי. ואפלו בעת שיהיה ההכרח להתבטל על פי רצונך, אפלו אם אהיה לפעמים במקומות שאי אפשר ללמוד ולעסוק בעבודתך

שם, תזכני ותעזרני שיהיה לי חשק ורצון חזק ללמד תורה ולעבד אותך באמת, עד שיעלה הרצון לפניך כאלו עשיתי מצותיך ולמדתי תורתך ממך. מלא רחמים רחם עלי, והיה בעזרי ופני שאתחיל להרגיל את עצמי לכסף ולהשתוקק ולחשק תמיד ברצון וחשק חזק ואמת לתורתך ולעבודתך ולהתקרב אליך באמת, עד שאזכה על ידי החשק והרצון האמת שבלב, ללמד מתוך הספר העליון הנקב על הלב העליון על ידי הצדיקים האמתיים אשר אתה מקשיב ושומע דבריהם שמדבר כל אחד במקומו. ואתה מחברם יחד וכותב מהם ספר זכרון בשביל החושבים בלבם וחושקים באמת ללמד תורתך ולעשות רצונך. כמו שכתוב: "אז נדברו יראי יי איש אל רעהו ויקשב יי וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו ליראי יי ולחשבי שמו". זכני גם כן לקבל ולהמשיך עלי הארה גדולה מהלב הזה, וללמד מתוך הספר הזה, כי אני רחוק מאד מהכל, רק אני מצפה לרחמיך וחסדיך שתזכני לרצון וחשק אמתי אליך ולעבודתך ולתורתך, באפן שאזכה לשוב אליך מהרה באמת פרצוף הטוב. חוס וחמל עלי ברחמיך הרבים ברחמיך הגדולים. עזרני כי עליך נשענתי, "כי תפארת עזנו אתה וברצונך תרום קרננו, יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך יי

צורי וגואלי", אמן ואמן.

תפילה קא

מיוסד על תורה קמיד בליקוטי מוהר"ן

מחיה מתים ברחמים רבים, החיני וקמני וזכני ברחמיך הרבים ועזרני והושיעני שאזכה מעתה לכבש את יצרי ולאחז את כל תאוותי בידי תמיד, אפלו התאוות של החר. ואפלו פנימים שהתרה בהן אכילה ושתיה אזכה לאחז בידי, אפלו התאוות שהתרת לנו שנקראים "חציו לבם", להתנהג גם בהם בקדשה ובטהרה גדולה לשמך לבד בלי שום תאוות הגוף כלל.

רבונו של עולם אמר לצרתי די, ומהר לגאלי גאלה שלמה מכל התאוות, חוס וחמל נא על נפשי האמללה אשר כבר נפגמה מאד על ידי תאוותי הרעות באשר אתה ידעת. חוסה עלי מעתה רוב רחמיך רוב חסדיך, ותן לי כח וגבורה ועצה אמתית בכל עת, באפן שאזכה לבטל את כל תאוותי לגמרי, עד שאזכה לחיים אמתיים חיים נצחיים בעולם הזה ובעולם הבא. ואפלו ששיגע עת פטירתי מן העולם, לא יהיה חלוק אצלי כלל בין החיים לאחר מיתה, רק הכל יהיה שוה אצלי. ותמיד אזכה לעבד אותך באמת, בין בחיי בעולם הזה, בין לאחר הסתלקותי לעולם הבא, עד שאהיה חי תמיד אפלו לאחר הסתלקותי, ואהיה ולא אמות

לעולם. ואהיה בכלל הצדיקים שאפלו במיתתן קרויים חיים, "לא אמות כי אחיה ואספר מעשי יי". שובי נפשי למנוחכי כי יי גמל עליכי. כי חלצת נפשי ממות את עיני מן דמעה את רגלי מדחי אתהלה לפני יי בארצות החיים. לא המתים יהללו יי ולא כל ירדי דומה, ואנחנו נברך יי מעתה ועד עולם הללויה. כי הצלת נפשי ממות הלא רגלי מדחי להתהלה לפני אלהים באור החיים. כי לא תעזב נפשי לשאול לא תתן חסידך לראות שחת. תודיעני אורח חיים שובע שמחות את פניך נעימות בימינך נצח". אמן ואמן.

תפילה קב

מיוסד על תורה קמיד בליקוטי מוהר"ן

"אגורה באהלך עולמים אחסה בסתר כנפיד סלה", רבונו של עולם הצילני ממוחלת, ועזרני והושיעני שאזכה לאחז תאוותי ממוחלת, שלא יהיה לי שום תאוה להחזיק במוחלת חס ושלום. רק תמיד אתחזק בכל עז להשקיט הריב והמחללת, ולרדף אחר השלום תמיד באמת. עד שאזכה על ידי זה שיהיו אומרים דבר הלכה בשמי לאחר פטירתי מן העולם, ויהיו שפתותי דובבות בקבר. ואזכה לגור בשני העולמות ולא אמות לעולם, רק תמיד אהיה בכלל החיים באמת.

רבונו של עולם ידעתי גם ידעתי במה אני רחוק מזה עתה על ידי תאוות

חזרה לתוכן העניינים

יום שלישי

לנצח עוד יום

ל"ב ע"א

אבל דבר שאינו נישום מחיים, שאינו נכלל בחישוב מחיר השור מחיים, כגון העור והגידן, לא גזור רבנן שאסור למכור. הלכך שרי למכור בשור בהבלעת דמי עורו אפילו בגדול.

וביתמי, אוקמהו רבנן אדאורייתא. דמעיקר דין תורה לאחר שחיטה מותר למכור אפילו את הבשר הלכך שרינן להו למכור אף בלא הבלעה. ואף רב שמואל בר יצחק סבר לה לאה דרבא, דלאחר שחיטה מותר למכור מעשר בהמה מדאורייתא וביתמי אוקמהו אדאורייתא.

דאמר רב שמואל בר יצחק: מניין למעשר בהמה של יתומים שמוכרים אותו כדרכו? שנאמר: "רק בכל אות נפש תזבח ואכלת בשר, כברכת ה' אלהיך אשר נתן לך". והאי קרא בפסולי המוקדשין איירי.

איהו דבר שאין בו ברכה מחיים, שאי אפשר ליהנות ממנו מחיים אלא לאחר שחיטה? כדכתיב "תזבח ואכלת", שהרי כל פסולי המוקדשין נתנין מהם גם מחיים שאפשר למכור לאחר פדייה.

הוי אומר: זה מעשר בהמה. שאסור במכירה מחיים ומכל מקום לאחר שחיטה יש בו ברכה, דהיינו, שמותר למכור, שוה היא הברכה שנאסרה בו מחיים והותרה לאחר שחיטה מדאורייתא, אלא שרבנן גזרו וביתמי אוקמהו אדאורייתא.

איבעיא להו: מהו להבליע את דמי בשור של מעשר בהמה של גדול, בעצמות?

פליגי בה רבי חייא ורבי שמעון ברבי. **חד אמר, מבליעו לבשר בעצמות. וחד אמר, אין מבליעו.**

ולא פליגי, הא דאין מבליעין איירי בדקה, שאין העצמות ראויים לכלום. ומוכחא מילתא שהדמים הם עבור הבשר ולא עבור העצמות. הא דשרי להבליע, היינו בנסה, שראויים העצמות לעשות מהן כלים.

ואיבעית אימא: אידי ואידי איירי בגסה. ולא פליגי, מר כי אתריה, ומר כי אתריה, דבמקומות שרגילים לעשות מהעצמות כלים מותר להבליע את דמי הבשר בעצמות.

גופא, בבכור נאמר: "לא תפדה" - ונמכר. במעשר נאמר: "לא יגאל" - ואינו נמכר, לא חי ולא שחוט, ולא תם ולא בעל מום.

והיונן בה: מנא הני מילי דלא יגאל היינו גם מכירה [אף משמעותו פדיון?]

ומשנינן: אמר רב חנינא אמר רב. וכן כי אתא רב דימי אמר רבי יוחנן: נאמר, "לא יגאל" במעשר. ונאמר "ולא יגאל" בחרמים.

מה להלן, בחרמים מכירה עמו, שגם הוא אסור, דבחרמים נאמר: "לא ימכר ולא יגאל".

אף כאן, במעשר שנאמר בו "לא יגאל" מכירה עמו, שכשם שאינו נגאל, כך אינו נמכר.

אמר ליה רב נחמן בר יצחק, לרב הונא בריה דרב יהושע: האי "לא יגאל" מפני, שהפסוק הוא מופנה לדרשה זו ולא הוצרך לגופו. וקיימא לן דכל גזירה שוה שהיא מופנה אין להשיב עליה.

דאי לא מפני, איכא למיפרך: מה לחרמים שכן חלים על הכל ואף על הקדשים. דאם חרמים את הקדשים, נותן דמי טובת הגאה לכהן [נמכובר עינין כח, ב], ועוד שחרם חל על כל העדר. מה שאין כן מעשר שאינו חל אלא על החולין ורק על העשירי, ולכן אינו חמור כל כך שתאסר בו גם מכירה.

והיונן בה: לאוי אפנוי מפני? איזה משני ה"לא יגאל" הוא המופנה?

ומשנינן: ההיא דחרמים מופנה. שהרי לא יאמר הכתוב "ולא יגאל" בחרמים, ויגמר ממעשר. ונילף הכי: מה מעשר הוא קדוש ואינו נגאל, אף חרמים קדושים ואינם נגאלים. ואם כן "ולא יגאל" דכתב רחמנא גבי חרמים למה לוי? שמע מינה לאפנוי.

ומקשינן: הא איכא למיפרך דאי אפשר ללמוד חרמים ממעשר. כי מה למעשר, שכן קדוש לפניו ולאחריו, דאם קרא לעשירי תשיעי, ולתשיעי עשירי, ולאחד עשר עשירי, כולן קדושים. מה שאין כן בחרמים דלא שייך כי האי גונא.

ומשנינן: אלא, לא יאמר "לא יגאל" בחרמים ויגמר מבכור. ונילף הכי: מה בכור קדוש, ואינו נגאל שנאמר בו "לא תפדה". אף חרמים קדושים ואינו נגאלין.

"לא יגאל" דכתב רחמנא בחרמים, למה לוי? שמע מינה לאפנוי.

ומקשינן: והא איכא למיפרך: מה לבכור שכן קדושתו מרחם.

ומשנינן: אלא ההיא דמעשר מופנה. דלא יאמר "לא יגאל" במעשר, ויגמר גזירה שוה, "העברה - העברה" מבכור. בבכור כתיב "העברת כל פטר רחם". ובמעשר כתיב "כל אשר יעבור תחת השטב".

והכי ילפינן: מה בכור קדוש ואינו נגאל. אף מעשר קדוש ואינו נגאל.

"לא יגאל" דכתב רחמנא במעשר למה לוי? שמע מינה לאפנוי.

ופרכינן: ואכתי במעשר נמי לא מפני. דאיכא למיפרך על הגזירה שוה מבכור כדפרכינן לעיל, מה לבכור שכן קדושתו מרחם.

ומשנינן: אלא, "העברת" דכתיב גבי בכור קרא יתירא הוא, שהיה יכול לכתוב "כל פטר רחם לוי", והוי מופנה לגזירה שוה ללמוד "העברה העברה" על מעשר שלא יגאל, וגזירה שוה מופנה אין משיבין עליה. ולכן "לא יגאל" דכתיב במעשר מופנה הוא.

והיונן בה: בכור נמי נילף "גאולה גאולה" מחרמים. ונימא שאף במכירה אסור דבכור כתיב "לא תפדה", והוי כאילו כתיב "לא יגאל".

ומתריצין: "לא יגאל" דמעשר מפני כדאמרן, ולכן אין לפרוך את הגזירה שוה מחרמים. אבל בבכור לא מפני. דאיצטריך "ולא תפדה" למילף שאין פדיון אותם, וגם ללמד על מעשר בגזירה שוה. הלכך יש להקשות על הגזירה שוה דמה לחרמים שכן חלים על הכל מה שאין כן בכור. ומקשינן: ומאי חזית דאמרת "דלא תפדה" דבכור איצטריך לגופיה, וללמוד על מעשר, ולכן "לא

יגאל" דמעשר לאפנוי?

ואימא איפכא, דמעשר איצטריך לגופיה, וללמד בגזירה שוה ד"העברה" לבכור שלא יפדה, ודבכור לאפנוי, ונוכל ללמוד בכור מחרמים שהבכור לא נמכר, ואילו מעשר לא נלמד מחרמים לאיסור מכירה כיון שאינו מופנה? ומתריצין: דנין "גאולה מגאולה", דהיינו מעשר מחרמים, ואין דנין פדייה מגאולה. ובבכור כתיב "לא תפדה" ולא כתיב "לא יגאל".

ומקשינן: מאי נפקא מינה אי כתיב לשון גאולה או לשון פדייה, מאחר ששניהם משמעותם שוה הרי יש ללמוד גזירה שוה זה מזה אף על פי שאין התיבות דומות ממש.

דהא תנא דבי רבי ישמעאל: כתיב בנגעי בתים "ושב הכהן" ובמקום אחר באותה פרשה כתיב "ובא הכהן". ואנו דורשים גזירה שוה זה מזה משום שזו היא "שיבה" זו היא "ביאה", ששניהם ענין אחד הם ויש ללמוד בגזירה שוה זה מזה על אף שהמדובר בשתי מילות שונות, ולמה לא נילף פדייה מגאולה?

ומתריצין: הני מילי דילפינן גזירה שוה גם בתיבות שאינן דומות לגמרי היכא דליכא דרמי ליה, שאין אפשרות ללמוד את הגזירה שוה בין שתי תיבות שדומות זו לזו. אבל היכא דאיכא קרא דרמי ליה, מדרמי ליה ולפינן. שיש להעדיף את הגזירה שוה שהיא בין שתי תיבות שדומות ממש זו לזו על פני גזירה שוה בין שתי תיבות שאינן דומות לגמרי.

ומקשינן: ולילף בכור "העברה העברה" ממעשר. דהא מעשר גמר "גאולה גאולה" מחרמים שאסור למכור, ויחזור וילמד על בכור שאף הוא יאסר למכור.

ומתריצין: מיעט רחמנא גבי חרמים, דכתיב "כל חרם קדש קדשים הוא לה". ודרשינן: "הוא", ולא בכור.

ופרכינן: ואימא, "הוא" ולא מעשר? ומתריצין: מסתברא, מעשר מרבין שיהא דינו כחרמים כיון דכתיב ביה "גאולה" כמות, כחרמים. ואילו בכור דלא כתיב ביה "גאולה" ממעטין מ"הוא" ולא בכור.

רבא אמר: מכאן אנו למדים איסור מכירה במעשר שהרי "לא ימכר" דחרמים לא צריך למיכתב.

מאי טעמא? משום דאיתנהו היכא? היכן נמצאים החרמים.

אי בי בעלים - הקדש נהנה, ואין ביד הבעלים למכור הקדש אלא הגובר בלבד, ולא צריך קרא לאסור.

אי בי כהן - חולין נהנה, ויכול הכהן למכרם. דתניא: חרמים, מה דינם?

כל זמן שזון בבית בעלים, הרי הן כהקדש לכל דבריהם. שנאמר: "כל חרם קדש קדשים הוא לה".

נתנן לכהן, הרי הן כחולין לכל דבריהם. שנאמר: "כל חרם בישראל לך יהיה". שברשות הכהן הן ככל ממנו.

לב:

עין משפט
נר מצוה

ש א מיי פ"א מהל' בכורות
הל' ג סמג עשין קמה
קמו טוש"ע י"ד ס"ו שו סע"ף
ה'

שיטה מקובצת

[illegible][illegible]

רבינו גרשום

נחמו עין למעשר האי לא
ונגאל תיחרא למכירה: והאי
קדש עמדה והכרתה קודם
שיגאל ואי אפשר להעמיד
שכבר נשטח אל ש"מ לא
למכור: הנהא ש"מ לא
קדש מוכח היו בכלל מצות
העמדה והכרתה אמרת לא
תמורד בלא יגאל ממש:
אמר ל"מ דכו' אמר לך רב
אשי אתה הכי קא אמרין
לכלומר מנה דקייקין לא
ממש הוא מנה איכא מדי
מכיים כי אלים למיתפס
דינונו לא מפיסק ולאחר
חשיניה דלא אלים מפיסק
למכור: ש"מ דהאי לא נגאל
לא ימכר הוא: לא ימנה
שיראל עם הכהן, על דא
כלל מוט לאכול הכהן:

יין פסח מתני' מני רבי עקיבא היא. ואומר ר"י להלכתא כב"ה דמתניתין דשרו אפי' לעובד כוכבים ולא כב"ה דברייתא דאשרי ופליגי אר' עקיבא דהוי סתם במתני' ומחלוקת בברייתא יט דהוי הלכתא כסתם דמתני' כדאיתא בהחולץ (יבמות דף מב:) ו(כ"ט)

הדבא דסחם לן בלאון ברייחא עדרינ
משאר סחם בריחא סבוק סחם
(קא) וואס דערשיינט צומין
טעמאל דער ערשטע מדרגה כצנ
לעבן וואמערין דרייזן מוקס לז
לעבן הקסר פ' דדריש גריס פקס
פ' דחולין (קא) וואס פסול
העקודשים בשמיטה קא צני אפול
בשמיטה ווען קין לן חטמה אלס
מדרגה סופרים שמעך דר'ע לז
דריי לעבן הקסר אלס סבד לז
כצנ דערשטע מדרגה מומחא חבס
דרייזן גמולת שמיטה משה על
אחד צען ועל רוב שנים בבהמה
לומען דז קיינל כצנ וואס
רוב פ' בריחא גמולת פקס מן שמר
(קא) סבד דלזן שמיטה
לעבן מר'ס קין דריחא מנוח סיהא
בללס לן דמנהא חזק דמנוח סיהא
לעבן דר'ע מן מלי כצנ כר' לעבן
הקסר י' גמולת דז מלי דז לעבן
מדרגה אלס לעבן צפ' שני (קא) גני
דריחא פסול שמיטה מן בשרסו כז
והכלות דגלות שמיטה שרלס פסוק
כצנ דבריחא וטעמא מן מדרגה
לעבן דלעגן אריינעקט צ' דערשט
סחלזן מוחר לעבן סוכים מוחר
לדריחא פסול העקודשים אלס לעבן
והבשר סבד להשליטן העקודשים וסכים
מדרגה קין להביא דריחא דלסור
לעבן סוכים שמוס דריחא כדריחא
דרש'ס וואלט אלס לעבן דריחא
לעבן סוכים מוחר מן כ' גמולת
(פסח) דריחא (קא) דלשטן כצנ
סחם סכר דריחא אלא כצנ פקס
במה (קא) לעבן גני חרל
רז דמן קין פקס דז מנה לעבן
(קא) מן שמיט מומחא וואס אלס
מדרגה מן שמיט מוחר מן שמיט

וְיָקָם בְּצִרְקֵין (דף טז.) בַּשָּׁמַיִם הַבְּכוֹר וְיִדְעַה (עד) שֶׁלֹא הִרְאֶה לוֹ בְּנֵשֶׁר יָקָב וְכִי אֵין רֹאֵה דְשִׁפְיִי אֲחִי כִרְעִי דִּהָא לִרְעִי גּוֹפִיָּה הִי יָקָב ^לאֵל הִי אֵין רֹאֵה דְשִׁפְיִי אֲחִי כִרְעִי דִּהָא לִרְעִי גּוֹפִיָּה שְׁמַעֲיָנִי לֵיהּ בַּפֶּה כְּעוֹל וִים (חֲסִידֵי דְרַבִּי אֶלְחָנָן מְדַבְּרִין לִמְדוּ מִשְׁהוּטֵה אֵין הַבְּכוֹר וְנִמְלֵא שְׁמִירָתוֹ הֵיכָנִס בְּצוּר מִשְׁמַע דְּבִשְׁוֹר אֲשֹׁר הִנָּהוּ וְהִינֵי טַעְמָא כְּדִשְׁרִישָׁא לְעִיל שֶׁל (דף טז.)

[illegible]

כל פסולי המוקדשין פרק חמישי בכורות

תפוח עין למעשר. למכירה: ומתברר דלמעשר שדין ליה שכן גולה כמוהו כך שמעמי. ויש לי הרבה להשיב חדא דקאמר אי צבעלים הקדש ונינהו והרי הקדש צר פדייה שהרי קדשי צדק הבית נפדין קדשי מוצח כדכתיב^א ואם המקדיש יגאל את ביתו וצעל

[illegible]

נא ויחזק ויפירוסר נחמ חמר נחמ
 גוריה ונח נפקא לן במעשה דאליט
 נמכר דלא ימכר דהרמ"ם ^(א) לא דארי
 הקדש ניטור ודאקדש און השוטים
 צעליס למכורו ודאקדש און לעמוד
 נמכר ויחזק ^(ב) כל כמח דאליטניס ^(ג) בד
 צעליס און חומצין חולין נמכר ומכרין
 נמכר ענין למעשה און ימכר וכן עיקר:
מחל אמנית ^(ד) יח מנדלס ^(ה) אסר ליה
 אלא תמיחיל דלא גלויס בצעליס דוקא
 יח ולמקדס קא גלויס משיטת ^(ו) נחמ
 ותוספא אה דמיו: יח **עמדה** וסעריס
צני אלא. אלה ליתניס כזרות פדיון
 כלל אדורס נמכר תמספא און דמיו

בקדושה והלא ראי יגאל לא ימכר אור
ומשום עבדיו היה עובדל דחוק אשכנז
ליה רחמנא דעבדו ממיין דחמיתא דחמיתא
קדושתיה אסור לאמר שמעיה דאקלשא
קדושתיה דאקלשא נשטח בחוק לאילת
זרים רמי למסור: ונחמיה שמעיה בעלמיה
ומסר ליה דמינו דל און מוסר דמינו
למה לא לבצעלי עפודותיהו לאש לאו שמי
לא ימכר משום דלעבדו חדוהי און שמי
קדושה קדושה: וסמי כדא לא שמע
דימנדאסיה סמיה בלשון גאולה שמע
מניה דלא אחרוניו מוציקין און ולא
אפורין שמיך ונבולאס גירדמא ליה
לאחרין און און און און און און און און

לאחר שחישב נגאל: **ברנ"ה** – "אם אפי' לא יזמן שני
אורח ישראל על הצבור בעל מוס לא יאכל עמו: **גב'** – "מתי" – דברי
עובד כוכבים צאילת צבור: **מני** – "עקיבא היא" – "דמחיר אליבא דר"ה"
קאמר ר' עקיבא דמית הלל מתמיהן אפי' עובד כוכבים: **הם** – "אם צהור
ושון כהנים אין ישראל לא. דכתיב ויקהלם ואתה וצנור וצנורין אמת:
הני

[illegible]

וציט

[illegible]

תורה אור השלם

לא יבקר בין טוב לרע
לא ימדרג ואם המדרג
מדרגו והיה הוא ותמונתו
היה קרש לא יגאל:
ויקרא בו לג
ובשרם יהיה לך מחזה
ותנופה ובשוק הימין לך

(f) גם' לאחר שחיטה
דאקלישא קדושים:

גליון הש"ס

עוֹמֵם ד"ה פסק וכו'
פירשו שהחלב מותר
עֹבֵד כוכבים. עי' לעיל
לא מ"ד חד"ה מדליוני:

מוסף רשי"

ויחזק עושה תמורה
 ויחזק. הכא נמי אימי איז
 גמול לא אחרת מורה אלא
 חסידים, אלא ללאר שחיתו
 חסידים, (דע"ר א:). העמדה
 הירבה. ששעמוד על גליה
 עריכתה הסא כדכתיב
 ויקולל אלו ויהיו לו
 נבחה למי הסא והערץ
 ויזר (ברכות א:). אלא
 מנה ישראל על הכהן
 ויזר. ללאל עס הסא שר
 מור דל מוס ששחטו עבד
 אפילו עבד
 מור. מור ללאל ממט

•(תמורה I:).

שחיטה הוא נגאל, רק לענין מכירה הוא נאמר ולא לענין פדייה חוה היא ההוכחה ד"לא יגאל" משמעו גם מכירה).

מתניתין:

בית שמאי אומרים: לא ימנה ישראל עם הכהן על הבכור. אם הזמין הכהן את ישראל שיאכל עמו מבשר הבכור, ששחטו לאחר שנפל בו מום, לא יאכל עמו. ובית הלל מתירין, לישראל לאכול עם הכהן מבשר הבכור. ואפילו להזמין עובד כוכבים שיאכל עמו שרי.

גמרא:

הך מתניתין דשריא אכילת עובד כוכבים בבכור, לבית הלל מני - רבי עקיבא היא, שסובר כן אליבא דבית הלל. דתניא: בכור, אין נמנעו עליו לאכול בחד, אלא חבורה שכולה כהנים - דברי בית שמאי. ובית הלל מתירין, אפילו אכילת זרים. רבי עקיבא מתיר לשיטת בית הלל אפילו אכילת עובד כוכבים. והיונין בה: מאי טעמא דבית שמאי? ומשנינן: דכתיב גבי בכור "ויבשרם יהיה לך כחזה התנופה וכשוק הימין לך יהיה". מה התם, כחזה ושוק, של שלמים - כהנים, אין, אבל ישראל לא. אף הכא - כהנים, אין, אבל ישראל לא.

ומתרץ רב אשי: אן, הכי קאמרינן: בעל כרחך קרא לא בפדיון מיירי, כי מי איכא מויד, דמחיים לא מיפריק, ולאחר שחיטה מיפריק? אלא שמע מינה: האי "לא יגאל" - לא ימכר הוא. ומקשינן: אלמא לא! הא שפיר אפשר לומר שלא תועיל פדייה מחיים, ותועיל לאחר שחיטה. מאי טעמא? מחיים, דאלימא קדושתיה, לא מיפריק. אבל לאחר שחיטה, דאקלושה ליה קדושתיה, מיפריק, ואם כן אפשר לומר ד"לא יגאל" לשון פדיון ולא לשון מכירה. ומתריצין: ולא כל דכן הוא, שאדרבה, בגלל שקדושתו קלה לאחר שחיטה דין הוא שלא תועיל בו פדייה! ומה מחיים, דאלימא קדושתו ויכול למיתפס פדיונו, בכל זאת לא מיפריק. לאחר שחיטה, דלא אלימא קדושתו בכדי למיתפס פדיונו, אינו דין דאינו מיפריק? אלא שמע מינה: "לא יגאל" - לא ימכר הוא! ומקשינן: ולכתוב רחמנא "לא ימכר", ומאי טעמא כתבה "לא יגאל"? ומתריצין: אי כתב רחמנא "לא ימכר" הוה אמינא: מודבן הוא דלא איזדבונ, כיון דקא עביד ביה עובדין דחול. אבל אפרוקי, מיפריק, דאין בזה ביזוי, דהא עיילו דמיו להקדש. להכי כתב רחמנא, "לא יגאל", לומר לך: דלא איזדבוני מודבן, ולא אפרוקי. ומתריצין: דלא בכלל "לא יגאל" נמכל מקום הא דדיקנן דלאחר

ל"ב ע"ב "לא יגאל" דכתב רחמנא בחרמים למעשר ענין לחרמים, דלא איצטריך. תנהו ענין ומקשינן: אימא תנהו ענין לבכור? ומתריצין: מסתברא דאמעשר שדינן ליה. שכן "גאולה" כמותו. רב אשי אמר: "לא יגאל" דמעשר, לא ימכר הוא. כלומר אף זו משמעוהו אמר רב אשי: מנא אמינא לה? דכתיב גבי מעשר, "והיה הוא ותמורתו יהיה קודש לא יגאל". ודרשינן: גאולה, דומיא דתמורה. אימתי עושה תמורה - מחיים. כמו כן, אימתי אמרה תורה שהוא אינו נגאל - מחיים. ומשמע, הא לאחר שחיטה, נגאל. ואי בפדיון משתעי קרא תקשי, הא בעי העמדה והערכה ואיך יפדנו לאחר שחיטה. אלא שמע מינה: דהאי "לא יגאל", לא ימכר הוא. הלכך, מחיים דחמירא קדושתו, אסור למכרו. דעביד ביה עובדא דחול. אבל לאחר שחיטה שנקלשה קדושתו [שהרי בבעל מום איירי דנשחט בחוץ ונגאל לזרים], שרי למכרו. ומקשינן: הניחא, למאן דאמר קדשי מזבח היו בכלל העמדה והערכה. אלא למאן דאמר קדשי מזבח לא היו בכלל העמדה והערכה. אלא רק קדשי בך הבית. מאי איכא למימר? שהרי אפשר לאוקמה לקרא בפדייה?

יְהוָה הִיא תַעֲשִׂיר וְלֹא-יוֹסֵף עֲצָב עִמָּה: 1 כִּשְׁחֹק לְכַסִּיל
עֲשׂוֹת זִמָּה וְחִכְמָה לְאִישׁ תְּבוּנָה: 2 מְגֹרֶת רָשָׁע הִיא תְּבוּאָנוּ
וְתֹאוֹת צַדִּיקִים יִתֵּן: 3 כְּעֵבֹד סוֹפָה וְאִין רָשָׁע וְצַדִּיק יִסּוֹד
עוֹלָם: 4 בַּחֲמִץ לִשְׁנִים וּבְעֶשֶׂן לְעֵינַיִם בֶּן הָעֵצַל לְשִׁלְחָיו:
5 יֵרָאֵת יְהוָה תּוֹסִיף יָמִים וּשְׁנוֹת רָשָׁעִים תִּקְצֹרְנָה: 6 תּוֹחֶלֶת
צַדִּיקִים שְׂמֵחָה וְתִקְוַת רָשָׁעִים תֵּאבֵד: 7 מַעֲזוֹ לָהֶם דֶּרֶךְ
יְהוָה וּמִחֲתָה לַפְעֲלֵי אוֹן: 8 צַדִּיק לְעוֹלָם בַּל-יָמוּט וְרָשָׁעִים

רש"י

שבידו ליתנה (ולתת): (כח) כעבור סופה ואין
רשע. פתאום בא עברת רוח סערה נכרת
הרשע ממקומו: (כח) תוחלת צדיקים שמחה.
סופה מתקיימת ושמחים: ותקות רשעים
תאבד. כי לא תבא: (כט) מעוז לתום דרך ה'
ומחתה. היא לפועלי אוֹן. שאין הולכין בה
והיא נפרעת מהם: (ל) צדיק לעולם בל ימוט.
כשהוא מט אין מוטות מוטת עולם כי יפול
וקם:

אוכלים בזכותו ובתפלתו: (כב) ברכת ה' היא
תעשיר, ולא יוסף עצב עמה. אין צריך
להתייגע להעשיר בו די בברכה מה שהוא
מברכו: (כג) כשחוק לכסיל עשות זמה. עצת
חטאים: וחכמה. כשחוק: לאיש תבונה.
כלומר קלה היא בעיניו לעשות: (כד) מגורת
רשע. מה שהוא ירא יבא לו דור הפלגה יראו
ואמרו (בראשית י') עין נפוח וסופן כתיב ויפץ ה'
אותם משם (שם): ותאות צדיקים יתן. מי

מצודות ציון

מקרה ור"ל יאסילו: (כג) זמה. ענין מעשה הרעה:
(כד) מגורת. ענין פחד כמו ויגר מואב (מלכים כ):
(כה) סופה. רוח סערה: (ל) ימוט. לשון נטיה:

מצודות דוד

להם: ואוילים. אבל האוילים אשר לא שמעו
אליו ימותו בעבור חסרון לבם שלא בחנו דבריו:
(כב) ברכת ה'. הברכה שנותן ה' היא מעשרת את
האדם ועם הברכה ההוא לא יצטרך להוסיף עוד
עצבון ויגיעה להרבות הון כי יהיה די לו בהברכה הבאה: (כג) כשחוק. כמו השחוק הוא דבר נקל
כן נקל לכסיל לעשות זמה וכ"כ נקל לאיש תבונה לעשות דבר חכמה: (כד) מגורת. מהדבר אשר
יפחד הרשע היא תבוא עליו ודבר הטובה אשר יתאוה לה הצדיק יתן לו מי שבידו ליתן והוא הקב"ה:
(כה) כעבור סופה. מיד כאשר יעבור הסופה ר"ל כאשר תבוא הפרועות יוכרת הרשע ואיננו אבל
הצדיק הוא דומה ליסוד העולם שאינו זו ממקומו: (כו) כחומץ. כמו שהחומץ מוזיק הוא לשנים וכי'
כן מוזיק העצל למשלחו כי סומך עליו והוא מתעצל בדבר: (כז) תוסף ימים. למי שאוהו בה: ושנות.
אף השנים הקצובים לו תקצונו כי פוחתין לו מהם: (כח) תוחלת. תקות צדיקים היא להם לשמחה
כי באה ושמים המה על אשר היו מקוים לה אבל תקות הרשעים תהיה אבודה ולא תבא ומיצר על
התוחלת: (כט) מעוז. דרך ה' הוא לחזק לאיש תם בעבור כי הלך בו והיא למחתה ושבר לפועלי
האון על אשר לא הלכו בו ור"ל מלמדת זכות על חסם וחובה על הרשעים: (ל) לפועלים. אף אם הוא
מט לא לעולם ימו כי יחזור ויקום: לא ישכנו. לזמן מרובה אף אם שעתם מצלחת היא לפי שעה:

לֹא יִשְׁכְּנוּ-אָרֶץ: 1 פִּי-צַדִּיק יָנוּב חֲכָמָה וּלְשׁוֹן תְּהַפְּכוֹת
תִּפְרֹת: 2 שִׁפְתֵי צַדִּיק יִדְעוּן רֵצוֹן וּפִי רָשָׁעִים תְּהַפְּכוֹת:
3 יֵאָדָּם מֵאֲזֵנֵי מֶרְמֶה תּוֹעֵבֶת יְהוָה וְאִבְנֵי שְׁלֹמֶה רֵצוֹנוֹ: 4 בֹּא
זֶדֶן וּיְבֹא קָלוֹן וְאֶת-צְנוּעִים חֲכָמָה: 5 תִּמְתֵּי יִשְׂרָאֵל תִּנְחַם
וְסֹלֶף בּוֹגְדִים וְשָׂדֵם יִשְׂדֵם: 6 לֹא-יוֹעִיל הוֹן בְּיוֹם עֲבָרָה וְצַדִּיקָה
תִּצִּיל מִמּוֹת: 7 צַדִּקֶת תָּמִים תִּיָּשֶׁר דְּרָכָו וּבְרָשָׁעָתוֹ יִפֹּל
רָשָׁע: 8 צַדִּקֶת יִשְׂרָאֵל תִּצִּילם וּבִהְיוֹת בּוֹגְדִים יִלְכְּדוּ: 9 בְּמוֹת
אָדָם רָשָׁע תֵּאבֵד תִּקְוָה וְתּוֹחֶלֶת אוֹנִים אֲבָדָה: 10 צַדִּיק מִצָּרָה

רש"י

(ו) צדקת ישרים תצילם ובהות בוגדים ילכדו.
בהוות שהם עושים הם נלכדים והמקרא
מסוּרס הוא כלומר ובוגדים בהוות ילכדו:
(ז) במוֹת אדם רשע תאבד תקוה. תקות כל
הבוטחים בו: ותוחלת אוֹנִים אבדה. תוחלת
בניו שהם אוֹנו אבדה כי בזכותו לא תבוא
להם טובה אבל במוֹת צדיקים יש לבניהם

(לא) פי צדיק ינוב חכמה. ידבר לשון נוב
שפתים (ישעיה נ"ו): (לב) שפתי צדיק ידעון
רצון. יודעים לרצות ולפנים את בוראם
ויודעים לרצות את הבריות ולהטיל שלום
ביניהם: (ב) בא זדון ויבא קלון ואת צנועים
חכמה. תבוא חכמה: (ג) תומת ישרים תנחם.
תנהלם: וסלף בוגדים ישדם. ישדדם:

מצודות ציון

ישכנו. ענינו מתי נהשקט: (א) ינוב. ענין דבור
כמו בורא ניב שפתים (ישעיה נ"ו): (א) מאזני. כלי
המשקל: (ב) קלון. ציון: צנועים. המסתמרים עלנם
מרוז ענותנותם: (ג) וסלף. ענין עקוס כמו ויסלף
דברי לדיקים (שמות כג): ישרם. מל' עזרה וגוילה:
(ו) ובהות. ענין עזרה כמו מדבר הוֹת (תהלים ס"ג):
(ז) אוֹנִים. גֵּיטִים הנאִלִּם מִכְּמוֹ כְּמוֹ כְּמִי וְרָשָׁעִים לוֹנִי

מצודות דוד

(לא) ינוב וגו'. ר"ל באמרי פיו ויכלל חכמה
ומוסר ומרמז לומר שפי תהפוכות חכרת ר"ל
המהפך חכמת התורה יוכרת: (לב) ידעון רצון.
יודעים לרצות לה': תהפוכות. מוסב על ידעון
לומר ידעון תהפוכות להפך דבר ה' כי כל עסקם
בהו והורגלו בדבר: (א) מאזני מורה. העשוי
להכריע הכף אשר ירצה לרמות הקונים: ואבן
שלמה. אבן משקל שהיא בשלימותה מבלי חסרון

הוא לרצון לה': (ב) בא זדון. כאשר בא איש זדון בא עמו קלון כי יבזה את הבריות ועם צנועים בא
חכמה: (ג) תומת. תמימות הישרים תנהיגם בדרך הטוב להם: וסלף. עקמימות הבוגדים ישדור מהם
נפשותם: (ד) ביום עברה. ביום בא כעס מאת המקום לא יועיל העושר לכופר הנפש כי העומד עליו
בו יבז למריבת ההון אבל צדקה מצילה מן המיתה: (ה) תישר. הצדקה שעושה היא מוליכה אותו
בדרך הישר לטוב לו: וברשעתו. והרשע עצמה שהכין הרשע לזולתו בה בעצמה יפול הוא:
(ו) תצילם. הצדקה תציל אישירים מרעה: ובהות. בהשבר שהכינו הבוגדים לזולתם ילכדו הם בעצמם
בה: (ז) תאבד תקוה. תקות הבוטחים בו: ותוחלת. תקות בניו אבדה כי לא היה בו זכות להגן על
הבנים: (ח) צדיק. כשנגורה צרה על הצדיק ובעבור הזכות בטלה הגורה או כשנחלץ הצדיק מן הצרה

משלי פרק יא

ל

נחלץ ויבא רשע תחתיו: בפה חנף ישחת רעהו ויבדעת צדיקים יחלצו: בטוב צדיקים תעלץ קריה ובאבד רשעים רנה: בברפת ישרים תרום קרת ובפי רשעים תהרס: בזלרעהו חסר לב ואיש תבונות יחריש: הולך רכיל מגלה סוד ונאמן רוח מכסה דבר: באין תחבולות יפל-עם ותשועה ברב יועץ: רע-ירוע פי-ערב זר ושנא תקעים בוטח: אשת-חן תתמך כבוד ועריצים יתמכו-עשר: גמל

רש"י

מבטח בצדקתם: (ח) צדיק מצרה נחלץ. במות רשע ולמקרא העליון זה מחובר: (ט) בפה חנף. חנף המסית חבריו בדרך רע משחיתו בפיו: ובדעת צדיקים יחלצו. והצדיק נחלץ ממנו בדעת התורה שהזהירה עליו לא תאבה לו וגו' (דברים י): (יא) תרום קרת. תתקיים תקרת הבית בגבהה מלפול בעוד שהיו מלכי יהודה ישרים העמידה תפילתם את בית המקדש: (יב) ואיש תבונות יחריש. כשמבזהו

מצודות ציון

(בבלי שם): (ח) נחלץ. ענין הולאה ושלופה כמו וחסלה נעלו (דברים כ): (י) תעלץ. תשמת: (יב) יחריש. ישמק: (טו) רע ירוע. ענין שסגר והלוצן כמו מרוס כשנזכר כול (שם כ): (טז) ועריצים. חוקים כמו ערצי

מצודות דוד

יבוא רשע במקומו אל הצרה ההיא כי אין מדת הדין מתפייס עד יבא אחר תחתיו: (ט) בפה חנף. בדברי חניפה ישחית את רעהו המחניף לו כי ילכדנו להמשך אחר דעתו: ובדעת. בעבור דעת התורה יוציא מלכם דברי החונף ואינם נמשכים אחריו: (י) תעלץ קריה. כי משפיעים לזולתם המטובה אשר חלק ה' להם: רנה. כי בעורם שבהיהם הרעו לבריות: (יא) בברפת. בעת בא הברכה לישרים ורק המה למעלה וינהיגו את בני העיר בהדרכה ישרה אז תתרום עיניו: ובפי יגו'. אבל כאשר הברכה היא בפי כסילים ורק המה למעלה ועל פיהם יהיה כל דברי העיר אז תהרס עיניו: (יב) בזלרעהו. המבזה לחבירו הוא חסר לב: ואיש. אם מי שמבזין אותו הוא איש תבונות אז יחריש ולא יענהו על כל דבריו ולא יחוש לדברי חסר לב: (יג) מגלה סוד. המגלה סוד חבריו הרי הוא הולך רכיל ואף אם לא ספר הדברים לפני מי שנאמר עליו כי חפר חבדא אית ליה ויגולה הדבר גם אליו: ונאמן רוח. מי שרוחו נאמנה לה' הוא מעלים כל דבר ואם לא נאמר בסוד: (יד) באין. כאשר לא יחשבו תחבולות בדבר המלחמה אז יפול העם ביד שונאיו אולם ברוב יועץ קרובה התשועה: (טו) רע ירוע. ישבר ויתרוצץ על אשר היה ערב בעבור איש זר אשר לא ידעוהו אם הוא נאמן אבל השונא לתקוע כפיו בערבות מכל וכל בטוח הוא משבירה ורציצה: (טז) אשת

משלי פרק יא

ל

נפשו איש חסד ועבר שארו אכזרי: רשע עשה פעלת-שקר וזרע צדקה שבר אמת: בן צדקה לחיים ומרדף רעה למותו: תועבת יהוה עקשי-לב ורצונו תמימי דרך: יד ליד לא ינקח רע וזרע צדיקים נמלט: נזם זהב באף חזיר אשה יפה וסרת טעם: תאות צדיקים אף-טוב תקות

רש"י

לכבוד הקב"ה ותורתו: ועריצים יתמכו עשר. בני אדם מתקרבים אצל גניבות ממון וגול: (יז) גומל נפשו. גומל טובה לקרוביו איש חסד. איש שהוא חסיד: ועבר שארו אכזרי. והאכזרי הוא עוכר את קרוביו: (יח) רשע עשה פעולת-שקר. פעולתו של רשע משקרת לו כסבור שתתקיים בו הצלחתו והכל אבד: וזרע צדקה שבר אמת. והזרע צדקה היא פעולה של אמת כי בודאי בטוח הוא שיקבל פעלו בסוף: שבר. קרונאי"ל בלעז כאדם

מצודות ציון

גויס (יחזקאל כ): (יז) ועובר. ענין השמטה וצלזל כמו עכרסם אותי (מלכים ז): שארו. נשרו כמו אס יכין שר (שם ט): (יח) אמת. עניינו דבר מקוים וכן ודברך יהיו אמת (שמות ז): (יט) בן. עניינו כמו אמת ולדק כמו כן נזם ללפחד דונות (מלכים ט): (כ) עקשי. ענין עקוס: (כב) נזם. עדי יושם על האף וכן חס וחס (שם ט): טעם. ענינו העלה ומוכן להדג

מצודות דוד

חן. אשה הנושאת חן בעבור כשרון מעשיה דרכה לסמוך את הכבוד שלא תלך ממנה ועושה סמיכות אל הכבוד בהוספת כשרון מעשים: ועריצים. בעלי כח רב דרכם עשות סמוכות אל העושר לבל יהיה אבוד מהם: (יז) גומל נפשו. מי שגומל טוב לנפשו המתאוה לתת לה די מחסורה ההכרחי להחיותה ולהעמידה במצב הבריאות הוא בודאי איש חסיד כי כאשר יחמול על נפשו כן יחמול על נפש הזולת אבל העוכר בשר עצמו ומרעב עצמו כי יחוש על הממון כ"ש שהוא אכזרי על הזולת: (יח) פעולת-שקר. ר"ל פעולתו משקרת בו ולא תשאר בקיומה: וזרע. הזרע צדקה שברו בא באמת אי"כ פעולתו היא גמול הצדקה הנה באה ומתקיים: (יט) בן צדקה. אמיתת הצדקה ר"ל הנתונה לשמה היא סבה להשיג החיים אבל המרדף עם הצדקה את הרעה לרמות בה את הבריות למען יחיוקיהו לצדיק היא עוד סיבה למותו כי לא תחשב לזכות כ"א לחובה: (כ) עקשי לב. מראה לאדם ישרו ומחשבות לבו עקשות: תמימי דרך. התם בדרכיו ומשורו מסתרו לנגלהו הוא ירצה לה': (כא) יד ליד. מידו של מקום יכור הגמול ליד המחויב ולא ינקח הרע ממנו כי לא תשוב רצונה אבל זרע צדיקים לפעמים נמלטו מן הרעה אשר ישולח עליהם בעבור זכות כשרון מעשה האבות: (כב) נזם זהב. כמה אילר ישימו נזם זהב באף חזיר הנה לא תשמור העדי. זה להתקשט בה. אבל תלכלך אותה בצואה כן דרך אשה יפה אשר סרה ממנו טעם ועצת החכמה כי לא תשמור יפה להמותר לה כ"א לעמוד הבא

חצאי זיתים, ומאהיל על פחצי זית
וכחצי זית מאהיל עליו, רבי דוסא
בן הרפינס מטהר וחכמים מטמאין.
אכל הנוגע בכחצי זית ודבר אחר
מאהיל עליו ועל פחצי זית (או)
מאהיל על פחצי זית ודבר אחר
מאהיל עליו ועל פחצי זית), טהור.
אמר רבי מאיר, אף כזה רבי דוסא
מטהר וחכמים מטמאין. הכל טמא,
חוץ מן המגע עם המשא והמשא
עם האהל. זה הפלל, כל שהוא
משם אחד, טמא. משני שמות,
טהור:

ב. אכל פרוה, אינו מצטרף, דברי

רבינו עובדיה מברטנורה

בטומאה רצוצה אין מצטרפין: **אמר רבי מאיר וכו'.** ר' מאיר פליג אתנא קמא דאמר דכשיש פותח טפח בין הטומאה והאהיל מורו רבנן דטהור ואין מצטרפין, ואמר איהו דאף בזו פליגי רבנן על ר' דוסא ואמרי דנגיעה ואוהל חד שמא הוא, הלכך מצטרפין לכשיעור ומטמאין. ואין הלכה כר' מאיר: **חוצ מן המגע עם המשא.** כגון שנגע בחצי זית והסיט חצי זית: **והמשא עם האוהל.** שהסיט חצי זית והאהיל על חצי זית: **משם אחד.** כגון מגע ומגע, משא ומשא, אוהל ואוהל:

ב. אוכל פרוה. כגון צבור של אגוזים בטנים ושקדים, שכשקן נפרדים זה מזה אין בהם כביצה שהוא שיעור טומאת אוכלים לטמא אחרים: **אינו מצטרף.** ואם הן טמאים ונגעו בהן טהרות כשהן צבורין אינן מצטרפין זה עם זה לטמא הטהרות, כיון שאין בכל אחד מהן בפני עצמו כשיעור טומאת אוכלין: **אסימון.** עשוי כמדת

ד. כל החוצלות טמאות טמא מת,
דברי רבי דוסא. וחכמים
אומרים, מדרס. כל הקליעות
טהורות, חוץ משל גלגילון, דברי
רבי דוסא. וחכמים אומרים, כלם
טמאות, חוץ משל צמרים:

ה. הקלע שבית קבול שלה ארוג,
טמאה. ושל עור, רבי דוסא בן
הרפינס מטהר וחכמים מטמאין.
נפסק בית אצבע שלה, טהורה. בית
הפקיע שלה, טמאה:

ו. השבוייה אוכלת בתרומה, דברי
רבי דוסא. וחכמים אומרים, יש
שבוייה אוכלת ויש שבוייה שאינה

רבינו עובדיה מברטנורה

כל שהן. והסלע משקלו כ"ד מעים, ומשקל כל מעה ט"ז גרעני עורה:

ד. חוצלות. מחצלאות עשיות מגמי וכיוצא בו, ויש להם שפה סביב: **טמאות טמא מת.** שהרי יש להן בית קבול. אבל לא טומאת משכב ומושב, לפי שאין ראיות לשכיבה ולא לשיכיבה: **וחכמים אומרים מדרס.** דחזו נמי לשכיבה: **הקליעות.** חוטין מעשה עבות: **טהורות.** שאינן חשובות אריג ואין זה בגד: **חוץ משל גלגילון.** הקליעות של אבנט שחוגרים בו, שבגד הוא חשוב: **כולם טמאות.** דכולם חשובים בגד, חוץ מן הקליעה שעושים מוכרי הצמר לקשור בה אגודות של צמר:

ה. קלע. שזורקים בו האבנים. כמה דאת אמר (שופטים כ') קולע באבן. (שמואל א כ"ה) יקלענה בתוך כף הקלע: **בית קיבול שלה.** המקום שמשימין בו האבן שרצים להשליך: **בית אצבע שלה.** כמין נבק קטן שמכניסין בו האצבע: **בית הפקיע.** הבית יד שאוחז בו

כשמסבך הקלע באויר ורצוצה להפקיע ולהשליך האבן:
ו. השבוייה. אשת כהן שנשביה: **אוכלת בתרומה.** ולא חיישין שמא הנכרי בא עליה ועשאה זונה ופסלה מן התרומה: **שהמה שאסר הוא הפה שהתיר.** כשם שהאמינוה כשאמרה נשביתי, כך יש להאמינה כשאמרה וטהורה אני:
ז. הטמא עומד. מצורע עומד תחת האוהל או תחת האילן: **וטהור עובר.** דרך שם. ספק נגע ספק לא נגע, או ספק האהיל האילן והאהיל על שניהם ונטמא הטהור, ספק לא האהיל ולא נטמא, הרי ספק אחד. או שהיה הטהור עומד והמצורע עובר, זה ספק שני: **טומאה ברשות היחיד וטהרה ברשות הרבים.** כגון חנות הפתוחה לרשות הרבים ספק כנסו ספק לא כנסו: **או טהרה ברשות היחיד וטהרה ברשות הרבים.** הרי שני ספיקות אחרות: **דבי יהושע מטמא.** דסבר הוואיל ורשות היחיד משותפת בספק טומאה זו, הרי

האבלות אלא קובר אותו מיד, ונוהג שבעת ימי אבלות, ואחר כך מכניסין את החתן ואת הפלה לחפה מיד, ונוהג שבעת ימי המשפה.

סימן שמג מצות הלכות המות, וכו' כ' סעיפים

א. * מת בעיר, כל בני העיר אסורין במלאכה, * שכל הרוצה מת ואינו מלווה עד שהיא לו כל צרכו, בר נדוי הוא. * ואם יש חבורת בעיר, שכל אחת מתעסקת במתים ביומה, מותר ביום שאינה יומה. * במה דברים אמורים, שלא בשעת הוצאתו, אבל בשעת הוצאתו הכל בטלים, * בדלקמן.

ב. * בכפר קטן, אין שואלים שלום זה לזה בשהמת בעיר. הגה: וכל שכן שאין שואלים בשלום כשיש מת על בית הקברות. (כתבי מהר"א ארלן סימן כ"ה בשם ספר חסידים, אבל כשאין מת שם, שואלין. ברחוק ארבע אמות מן הקבר (בתוס' דאלפס פרק ג' דמ"ק ויכלי ב' בשם הר"מ).

סימן שדמ חייב ההספד וגדל שפרו, וביצוד ועל מי מספידין, וכו' כ' סעיפים

א. * מצוה גדולה להספיד על המת

כראוי. * ומצוות שירים קולו לומר עליו דברים המשפרים את הלב, כדי להרבות בכחה ולהזכיר שבו. * ואסור להפליג בשבחו יותר מדאי, אלא מזכירין מדות טובות שבו, ומספידין בהם קצת, רק שלא יפליג. ואם לא היה בו מדות טובות כלל, לא יזכיר עליו. וחקם וחסיד, מזכירים להם חכמתם וחסידותם. * וכל המזכיר על מי שלא היה בו כלל, או שמוסיף להפליג יותר מדאי על מה שהיה בו, גורם רעה לעצמו * ולמת.

ב. * קשם שמספידין על האנשים כן מספידין על הנשים כראוי להן, ונספדות בין האנשים וחקמים (טור).

ג. * במקום שרגילין להשכיר מקוננות להספיד, חייב להשכיר מקוננות להספיד על אשתו. ואם לא רצה, בא אביה ומשכיר, ואם לא ממנו בעל כרחו.

ד. * קטן, בן כמה שנים יהיה כשמספידין עליו, עניים בני חמשה, עשירים בני ששה; בני זקנים כבני עניים. * אבל צדיק הדין וקדיש, אומרים על תינוק משעברו

עליו שלשים יום. הגה: ואין נוהגים כן, אלא עד שיתנה בן י"ב חדש שיוצא במטה, כדלקמן סימן שג' סעיף ה'.

ה. * בני עשירים ובני חכמים, מוספידין קצת על שבח מעשיהם.

ו. * תינוק שיודע לשא ולתן, מספידין אותו במעשה עצמו; ואם אין לו מעשים, מספידין אותו במעשה אבותיו; ואם אין להם מעשים, מספידין להם במעשה קרוביו.

ז. * להפלה, מספידין אותה בין במעשה אביה בין במעשה בעלה.

ח. * המחמיר והמסנן והנפלים, וכן ח', וכן בן ט' מת, והעובד כוכבים והעבדים, אין מתעסקין להספד וללוות.

ט. * יורשים שאינם רוצים לפרע שכר הספדן, מוציאם מהם בעל כרחם.

י. * מי שצוה שלא יספדוהו, שומעין לו. אבל אם צוה שלא לנהג עליו ז' וגזרת שלשים, אין שומעין לו (מהרי"ו סימן ד').

יא. * אסור תלישת שער, וכן שריטה על מת, בסיומן ק"פ.

יב. * העם העוסקים בהספד, כל זמן שהמת מטל לפניהם, נשמטים אחד אחד וקורין את שמע ומתפללין. אין המת מטל לפניהם, הם יושבים וקורים, והאונן יושב ודומם; הם עומדים ומתפללים, והוא מצדיק עליו את הדין ואומר: יהי רצון מלפניך ה' אלהי שתגדל פרוצותינו ופרצות עמך בית ישראל.

[פרומים]

יג. * לאחר קבורה מפסיקין ההספד, בין בקריאת שמע בין בתפלה. ועין בארש חיים סימן ע"ב.

יד. * אין עושין שני הספדים בעיר אחת, אלא אם כן יש שם רב עם לחלק לשנים ויהיה בכל הספד עם כדי צרכו.

טו. * אין עושים שני הספדים בעיר אחת, אלא אם כן יש כדי לספר שבחיו של זה ושבחיו של זה.

טז. * אין אומרים בפני המת אלא דברים של מת, כגון צרכי קבורתו והספד; אבל שאר כל דבר, אסור. והגוי מלי בדברי תורה, אבל במלי דעלמא לית לן בה.

יז. * מותר לומר פסוקים ודרשה

באר הגולה

וכ"כ הרמב"ן בסת"ה: י שם מברייאת דאכל רבתי והרא"ש בסוף מ"ק: פ ג"ז בברייאת שם פ"ג: ז שם: ח בברייאת שם בפ"ק ופי' הר"ן מחותן שהוציאוהו מחותן מן הבטן ומסורס שיצא הפוך: ז וסיים שם הרמב"ן אלא הצריכין למטה ולקבורה ועיין בסיומן שס"ז: ט כעיה ונפשטה דיקרא דשכבי הוא סתנדרין דף מ"ו ע"ב: ע ג"ז שם: פ בברייאת ברכות דף י"ט ע"א: ז טור בשם הרמב"ן בסת"ה: ק ברייתא באבל רבתי פרק י"א וכפירוש הרמב"ן שם ששניהם למת אחד: ח ג"ז שם בברייאת וכפירוש הרמב"ן דמירי בשני מתים: ש ברכות דף ג' ע"ב וכלישא קמא הר"ף והרא"ש והרמב"ן בשם רב האי גאון וכ"כ הרמב"ם פרק י"ג מהלכות אבל וכתב הרא"ש והטור בשם רב האי שאפילו חזין לדי אמות אסור ואיתא במרדכי טוף פ"ק שאסור בכל אותו חדר שהמת מונח בו: ט"ז בשם הרמ"ה מהא דכדור ע"י לו במוחו מלמד וכו' לעמוד הבא

קטז. באר הנוצה

הלכות לזרץ סימן תרמח

"וַיֵּשׁ אֲדָמָרִים דָּגָם בְּנֶקֶב מַפְלָשׁ בְּעֵינֵי חֶסְרוֹן מִשְׁהוּ, וְשָׁאִינוּ מַפְלָשׁ, בַּחֲסָרוֹן כְּאֶסֶר: הַגָּה
וְנִהְיָ לְהַכְשִׁיר הַנֶּקֶבִּים שְׁנַעְשֻׁעַ בְּאֵילָן עַל יְדֵי קוֹצִים. אָף עַל פִּי שֵׁשׁ בְּהֵם חֶסְרוֹן, שְׁנֵהוּ דְרוֹךְ גְּדִלְתָן (תַּרְוֵמַת הַרְשָׁן
סִימָן צט.) מִיָּה, אִם רֹאֵה שָׁאִין הַעוֹר וְהַבֶּשֶׂר לְקִים תוֹךְ הַנֶּקֶב, פְּסוּל לְסִבְרָא הָרַשְׁוֹנָה אָף עַל פִּי שָׁאִינוּ מַפְלָשׁ,
וּבִשְׁעַת הַדָּחֵק יֵשׁ לְהֶקֶל ^בכִּסְבָּרָא הָאֲתֵרוֹנָה לְהַכְשִׁיר חֶסְרוֹן שָׁאִינוּ כְּאֶסֶר וְאִינוּ נֶקֶב מַפְלָשׁ (דַּעַת עֲצֻמָּה): **ג. מַפְלָשׁ,**
"יֵשׁ מִפְּרָשִׁים כְּפִשּׁוּטוֹ דְּהֵינּוּ "שְׁנֶקֶב מִצַּד זֶה לְצַד זֶה, וַיֵּשׁ מִפְּרָשִׁין, שְׁבִינוֹן שְׁנֶקֶב "עַד
חֲדָרִי הַזֵּרַע שֶׁהִגְרָעִינִים בְּתוֹכּוֹ מִקְרִי "מַפְלָשׁ: ד. *וְאֲתֵרוֹג שְׁנִמּוּחָה כָּל בִּשְׁרוֹ בַּפְּנִים
וּקְלַפְתּוֹ הַחִיצוֹנָה קִימַת וְחֲדָרִי הַזֵּרַע "קִימָם בַּפְּנִים, בֶּשֶׂר. "וַיֵּשׁ פּוֹסְלִים: ה. "סִסְנֶק
כָּלוּ מִרְאֻשׁוֹ לְסוּפּוֹ, אֶפְלוּ אִינוּ חֶסֶר כָּלוּם, פְּסוּל, אֲבָל נִשְׁאָר בּוֹ שִׁיּוֹר לְמַעֲלָה וּלְמַטָּה אֶפְלוּ
כָּל שֶׁהוּא, "בֶּשֶׂר. *וַיֵּשׁ מִי שֶׁאֲדָמָר דְּרוֹקָא מְלֻמָּשָׁה, אֲבָל בְּחֻטְמוֹ אֶפְלוּ כָּל שֶׁהוּא פְּסוּל.
ד' שֵׁם בֶּשֶׂר ר"ח וְכָן
כֶּתֶב הָרֹאשִׁי שֶׁפֶּשֶׁ
דְּעוּלָא אֲרִיטָא אֲנָקָה
וְחֶסֶר כָּל שֶׁהוּא קָאִי.
ה' בְּהֵיג' וְהֵרִיף
וְהֵרִיבִיד. ו' הָרֹאשׁ
בֶּשֶׂם הַיִּרְשָׁלָּמִי וְשֵׁן
פֶּרֶשׁ ר"י וְכָן כֶּתֶב
הַר"ן. ז' בְּנֵי שֵׁם
בְּנִמְרָא וְלֹא בְּנִשְׁטָא
וְנִקְט' הַרְוִיף לְקָלָא.
ח' טוֹר בֶּשֶׂם יֵשׁ
מִחֲמִירִין וְלֹחֵה הַסִּבִּים.
ט' מִשְׁנֵה שֵׁם לֹד
וּבְנִמְרָא לֹד וּבְפֶרֶשׁ
רִשִׁי וְרֹאשִׁי. י' הַר"ן שֵׁם.

באר היטב

כִּין שֶׁלְהֵרֵאשִׁי כֶּשֶׁר אֶפְלוּ בַּמַּפְלָשׁ כָּל שָׁאִין בּוֹ חֶסְרוֹן כָּלָל, ט"ז: **ז. הַזֵּרַע.** עֵין
ט"ז שֶׁמֶאֱרִיךְ וְהַעֲלֵה שֶׁשֶּׁלֶשׁ קְלִפּוֹת שִׁכִּים בְּאֲתֵרוֹג, הָאֶחָד הוּא הַדֵּק מֵאֵד שֶׁהוּא כְּמִין
גָּדִיד לְמַעֲלָה, בֵּין אֵין שׁוּם פְּסוּל דֵּק אִם נִקְלָף כָּלוּ דְאִיִּתָּא כְּסִיעִין ו', הַשֵּׁנִי הוּא קָרִי
קְלִפָּה הַחִיצוֹנָה וְהֵינּוּ כָּל עֲבִי הָאֲתֵרוֹג עַד חֲדָרִי זֶרַע וְשֵׁן בּוֹ טַעַם חֲרִיפוֹת כְּשֶׁאֲבֻלִּין
אוֹתוֹ, כֵּן אֲמָרִין דָּאֵם חֶסֶר בּוֹ קֶצֶת דְּפִסּוּל לְתַרְבִּים אֶפְלוּ בְּלֹא פִלּוּשׁ, וְלֵהֲרַבִּיד
עַל יְדֵי פִלּוּשׁ כְּמוֹ שֶׁכֶּתֶב, וְגַם דִּין נִסְדֵּק דְּבִסְמוֹךְ הוּא בְּקִלְפָּה ז', הַשִּׁלְשִׁי הוּא קְלִפָּה
פְּנִימִית מִיָּה בֵּין זֶרַע לְזֶרַע בְּתוֹךְ הָאֲתֵרוֹג עֲצֻמָּה, עֵין שֵׁם: **ח. מִיָּמִים.** וְיֻכַּל
לְהַרְשִׁי דָּכָר זֶה בְּמִשְׁמֹשׁ הַיָּד, מִגֵּן אֲבָרֵהֶם, וְעֵין ב"ח:

באר היטב

ד * אֲתֵרוֹג שְׁנִמּוּחָה וְכו'. זֶהוּ בְּנֵי אֲבָרֵהֶם וְלֹא נִשְׁטָה, וְפִסֵּק כֶּה לְקָלָא מִשּׁוּם
דְּסִבְרָא לֹא דְכָל הֵנָּה פְּסוּלִין אֵין עֲקָרָם אִלָּא מְדִבְרִי סוּפְרִים וּסְפָקָא
לְקָלָא, וְהֵשׁ אֲדָמָרִים סִבְרָא לֹא דְהוּא סְפָקָא דְאִוְרִיתָא וְצָרִיךְ לְהַחֲמִיר סְפָקָא
וְהֵנָּה"א. וְכֶתֶב הַפֶּרִי מְגִדִּים, דָּאֵם נִמּוּחַ בַּפְּנִים וְנִסְרָח לֹשׁ לִדְמָר דְּפִסּוּל לְכָלִי עֲלֵמָא,
וְצָרִיךְ עֵינִין:

ה * וַיֵּשׁ מִי שֶׁאֲדָמָר דְּרוֹקָא מְלֻמָּשָׁה וְכו'. עֵין בְּהַגְרָא שֶׁכֶּתֶב דְּסִבְרָא רֹאשׁוֹנָה
סִבְרָא לֹא דְכִי פְּסוּלִין בְּחֻטְמוֹ כָּל שֶׁהוּא, דְּרוֹקָא אוֹתָהּ הַפְּסוּלִין
שֶׁפּוֹסְלִין בְּרָבּוֹ כְּמוֹ חֲזוּזִית, וְכִמְוָה שֶׁכֶּתֶב בִּירוּשָׁלַיִם חֻטְמוֹ כְּרָבּוֹ לְפִסּוּל, עַד כָּאֵן
לְשׁוֹנוֹ, וְרוֹצֵה לִמְרָה, מָה שָׁאִין בּוֹ כֵּן לֹא כְּעֵינִין רַק שִׁישְׁתִּיר מִשְׁהוּ לְמַעֲלָה
וּמִשְׁהוּ לְמַטָּה. וְלִפִּי זֶה לְהֵשׁ מִחֲמִירִין דְּסִבְרָא לֹא דָּגָם בְּעֵינֵינֵנוּ מִחֲמִירִין לְפִסּוּל
בְּרָבּוֹ, צָרִיךְ לְהַחֲמִיר גַּם לְעֵינֵי חֻטְמוֹ מִמֶּלֶא כָּל שֶׁהוּא, וּבְכֵינֵי יִנְיָא דַּעַת הַר"ן
דְּמִצְדָּד לְהַחֲמִיר לְעֵינֵי חֻטְמוֹ:

לֹא אֶפְלוּ בְּנֵי אֵין חֶסְרוֹן, כֶּשֶׁר, כָּל שָׁאִינוּ מַפְלָשׁ, וְאֵין הַחֲסָרוֹן כְּאֶסֶר, שִׁפְרִי נִסְמָךְ עַל זֶה בְּסִפֵּק לְכָל הַפְּחוּת. **"וְאֶפְלוּ אִם סִפֵּק לֹא שְׁמָא הִגִּיעַ**
פִּלּוּשׁ הַנֶּקֶב עַד חֲדָרִי הַזֵּרַע גַּם כֵּן יֵשׁ לְהַכְשִׁיר, שֶׁכָּל שָׁאִינוּ בְּרוּר לִנְיָ הַגִּיעַ עַד חֲדָרִי הַזֵּרַע יֵשׁ לְסִמָּךְ עַל דְּבָרֵי הָאוּמִרִים שֶׁאֶפְלוּ אִם הִגִּיעַ לְחֲדָרִי
הַזֵּרַע אִינוּ נִקְרָא נֶקֶב מַפְלָשׁ, וְאִינוּ פּוֹסֵל אִלָּא אִם כֵּן יֵשׁ בּוֹ חֶסְרוֹן: יב. כִּסְבָּרָא הָאֲתֵרוֹנָה דְּהַבֶּשֶׂר. וְלִכְרֹךְ ^ט"עֲלִיו:

ג. יג. שְׁנֶקֶב מִצַּד זֶה לְצַד זֶה. שֶׁעַל זֶה מוֹרָה שֵׁם מַפְלָשׁ, כְּמוֹ מְבִי הַמַּפְלָשׁ: **יד. עַד חֲדָרִי הַזֵּרַע וְכו'.** טַעַמָּם, שֶׁהִקְלָפָה הָעֵבֶה הַמִּקְפָּת אֶת
חֲדָרֵי הַזֵּרַע אֵינֶה נִחְשָׁבֶת עִם חֲדָרֵי הַזֵּרַע לְדָבָר אֶחָד אִלָּא הִיא נִחְשָׁבֶת לְדָבָר בִּפְנֵי עֲצֻמָּה לְעֵינֵינוּ זֶה, וְכֵינֵן שְׁנֶקֶבָה כְּלָה מִצַּד אֶחָד הָרִי
זֶה נֶקֶב מַפְלָשׁ, וְעַל כֵּן אָף עַל פִּי שֶׁחֲדָרֵי הַזֵּרַע וְצֶד הַשֵּׁנִי שֶׁל הָאֲתֵרוֹג נִשְׁאָרוּ שְׁלֵמִים ^{טו}הֵרִי זֶה פְּסוּל. וְלַעֲנִין הַלֵּכָה "יֵשׁ לְהַחֲמִיר כִּסְבָּרָא הָאֲתֵרוֹנָה,
אֲבָל בִּשְׁעַת הַדָּחֵק שָׁאִי אֲפֶשֶׁר לְמַצָּא אֲתֵרוֹג אַחֵר, יֵשׁ לְסִמָּךְ עַל סִבְרָא הָרַשְׁוֹנָה וּמִתָּר לְכָרֶךְ עַל אֲתֵרוֹג זֶה, **"וּבִפְרָט הִכִּי שָׁאִינוּ חֶסֶר כָּלוּם, כְּגוֹן**
שְׁנֶקֶב עַל יְדֵי מִחַט, דִּישׁ כֵּן סִפֵּק סְפָקָא, שְׁמָא הַלֵּכָה כְּהִישׁ אֲדָמָרִים הַנּוֹכֵךְ בְּסִיעִין ב' דָּגָם בַּמַּפְלָשׁ דְּרוֹקָא כְּשֵׁשׁ חֶסְרוֹן: טו. מַפְלָשׁ. וְאִם נֶקֶבָה
"הִקְלָפָה הָעֵבֶה מִצַּד זֶה לְצַד זֶה לֹא נִבְנָד חֲדָרֵי הַזֵּרַע, דְּהֵינּוּ, בְּמִקּוֹם שֶׁהָאֲתֵרוֹג מִתְקַצֵּר לְמַטָּה, זֶה מִקְרִי מַפְלָשׁ בֵּין לְדַעַת רֹאשׁוֹנָה וְכֵן לְדַעַת שְׁנֵי: ד
טז. קִימָם. וְיֻכַּל ^{טז}לְהַרְשִׁי דָּכָר זֶה בְּמִשְׁמֹשׁ הַיָּד, **יז. וַיֵּשׁ פּוֹסְלִין.** וַיֵּשׁ ^{טז}לְהַחֲמִיר בְּדָבָר זֶה בְּמִקּוֹם שֶׁאֲפֶשֶׁר:

ה. יח. נִסְדֵּק וְכו'. מִדִּקְטָהּ הַמַּחֲבֵר ^{טז}מִשְׁמַע דְּסִבְרָא לֹא דִישׁ לְהַחֲמִיר אֶפְלוּ בְּנִסְדֵּק מִצַּד אֶחָד: **יט. בֶּשֶׂר.** כְּמוֹ בְּנִסְדֵּק הַגְּרָגֵת בְּכַהֲמָה, בִּיּוֹרָה
דַּעַת סִימָן לֹד, ^{טז}וְאֶפְלוּ נִסְדֵּק מִשְׁנֵי צַדֵּייו עַל פְּנֵי כָּל אֶרְכּוֹ וְנִשְׁתִּיר מְכָל צֶד מִשְׁהוּ לְמַעֲלָה וּמִשְׁהוּ לְמַטָּה:

שער היצוין

י. אָף דְּמִבְרָא לְקִימָן בְּסִימָן תַּרְמִט סוּף סִיעִי ה' דְּפִסּוּלִי רֹאשׁוֹן נִטְלִין בְּשֵׁן בְּלֹא כִּבְרָה, כִּבָּא
דְּכֵלָּא הִכִּי יֵשׁ דַּעַת דְּכֶשֶׁר אֶפְלוּ בְּיוֹם רֹאשׁוֹן, מִקְלִין לְגַמְרִי בְּשֵׁן: יא. ט"ז, מִסְתִּימָה לְשׁוֹנוֹ
מִשְׁמַע דְּבִשְׁעַת הַדָּחֵק יֵשׁ לְסִמָּךְ לְגַמְרִי עַל דַּעַת הִישׁ אֲדָמָרִים, דְּהֵינּוּ, לְהַכְשִׁיר בְּאִינוּ חֶסֶר אֶפְלוּ
בַּמַּפְלָשׁ מִעֲבֵר לְעֵבֶר, וְכֵן כִּבְרָה כְּאֶסֶר בְּלֹא חֶסְרוֹן, וְכֵן מוֹכַח מִהַגְרָא וְכֵן הַסִּבִּים בְּכַהֲמִי יִצְקָה,
דָּלָא כְּפִי מְגִדִּים שֶׁמִּצְדָּד דָּלָא סִפֵּק רִמָּא אֲסִבְרָא אֲתֵרוֹנָה רַק לְעֵינֵי לְהַכְשִׁיר חֶסְרוֹן שָׁאִינוּ
כְּאֶסֶר וְאִינוּ נֶקֶב מַפְלָשׁ, וְהֵם שְׁהוּיִר רִמָּא פֶּרֶט זֶה, הֵינּוּ, מִפְּנֵי שֶׁכֶּתֶב מִתְחַלֵּה לְהַחֲמִיר לְעֵינֵי

בַּחֲכָמָה אֲמַרְתִּי אַחֲפָמָה וְהִיא רְחוּקָה מִמֶּנִּי. הֵיא תַּנְיִן, שְׁלֹמֹה מִלְכָּא, יְרִית סִינְיָרָא מִכָּל סִטְרוֹי, וּבְיוֹמוֹי קִינְיָמָא בְּשִׁלְמוּתָא, הִהִיא סִינְיָרָא דְאַתְבְּרָא מִכָּל, וְכַד בָּעָא לְמֵימָם עַל גִּימּוּסֵי אוּרִינְיָא. אָמַר, אֲמַרְתִּי אַחֲפָמָה וְגו'.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, יַעֲקֹב יַעֲקֹב אֲמַר, וְשִׁכְכַתִּי עִם אֲבוֹתַי וּנְשִׁאתִנִּי מִמַּצְרַיִם וּבְכַרְתִּנִּי בְּקִבּוּרָתָם, תַּמָּן תַּנְיִן, מָאן דְּנָפַק נִשְׁמַתִּיה בְּרִשְׁוֹתָא אַחֲרָא, (דף רכו ע"א) וְגוּפָא דִּילִיָּה אַתְקַבֵּר בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא, עֲלִיָּה כְּתִיב, (ויחי כ) וַתִּבְאֹר וַתִּטְמְנוּ אֶת אֲרָצִי וְנַחֲלַתִּי שְׁמַתָם לְתוֹעֵבָה, וַיַּעֲקֹב אָמַר וּבְכַרְתִּנִּי בְּקִבּוּרָתָם, וּנְשִׁאתִיה נִפְקָא בְּרִשְׁוֹתָא אַחֲרָא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, שְׁאֲנִי יַעֲקֹב, דְּשִׁכְנִיתָא הָוֹת אַחֲדִית בֵּיה, וְאַתְדַּבְּקַת בֵּיה. הֵדָא הוּא דְכְּתִיב, (בראשית מז) אֲנֹכִי אֲרֻד עִמָּךְ מִצְרֵימָה, לְדִירָא עִמָּךְ

בְּגִלּוּתָא. וְאֲנֹכִי אֶעֱלֶךְ גַּם עֲלָה, לְאַזְדַּוְגָא בִּי נִשְׁמַתָּךְ, וּלְאַתְקַבְרָא גּוּפָךְ בְּקִבְרֵי אֲבוֹתָךְ. מָאִי קָא מִיִּירִי, (אף על גב דקא) (נ"א דקא לא) נִפְקַת נִשְׁמַתִּיה בְּרִשְׁוֹתָא אַחֲרָא. (נ"א ועל דא וְאֲנֹכִי אֶעֱלֶךְ גַּם עֲלָה כְּתִיב).

יְוִסְף יֵשִׁית יְדוֹ עַל עֵינֶיךָ, יוֹסֵף וְדָאִי, דְּהָא הוּא בּוּכְרָא דְהִרְהוּרָא דְלִכָּא, בּוּכְרָא דְטֶפֶה קְדָמָא הָוֹת, כְּדַא תִּמְרָא. וּבְגִין דְּדַע קְדָשָׁא בְּרִיד הוּא טְמִירָא דָא, אַתְבָּשֵׁר לִיָּה בְּיוֹסֵף, דְּהָא כָּל רְחִימוּתָא בֵּיה תִּלְיָא.

יֵשִׁית יְדוֹ עַל עֵינֶיךָ. מָאִי קָא מִיִּירִי. אָמַר רַבִּי יִיסָא, בְּגִין יִקְרָא יַעֲקֹב, וְלֹא תִבְשָׁרָא דְהָא יוֹסֵף קָיָם, וְיִשְׁתַּכַּח עֲלִיָּה בְּמִיתָתִיה. רַבִּי חִזְקִיָּה אָמַר, מִלָּה אוֹלִיפְנָא, וְדִחִילָנָא לְגַלְאָה, וּבְעוֹבְדֵי עֲלָמָא חֲכָמָא אִשְׁתַּכַּח. אֲתָא רַבִּי אַבָּא, (ד"א ל"ג וַיִּשְׁקֹף) בְּטִשׁ

בֵּיה. אָמַר, אִימָא מִלָּךְ, וְיִינִין וְיִינֶךָ. בְּיוֹמוֹי דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן מִלִּין אַתְגַּלְיִין. אָמַר, אוֹלִיפְנָא מִפְּרָקִין דְּרַבִּי יִיסָא סָבָא, בְּנִמּוּסֵי עֲלָמָא. בַּר נָשׁ דְּזָכִי לְבַר בְּהָאי עֲלָמָא, לִיכְעֵי לִיָּה לְנִגְדָא עֲפָרָא עַל עֵינָיו כְּד אַתְקַבֵּר, וְדָא הוּא יִקְרָא דִּילִיָּה, לְאַחֲזָא דְעֲלָמָא אִסְתִּים מְנִיָּה, וְהוּא יְרִית לִיָּה לְעֲלָמָא תַּחוּתִי.

בְּגִין דְּעֵינָיו דְּכַר נָשׁ, חִיזוֹ דְעֲלָמָא בֵּיה אַתְחֲזִי, וְכָל גּוֹיִנִין הָכִי אֵינּוּן דְאַסְחָרוּ. תְּנוּרָא דְבֵיה, הוּא יִמָּא רַבָּא אוֹקְנֵנוּס, דְאַסְחָר כָּל עֲלָמָא בְּכָל סִטְרֵי. גּוֹנָא אַחֲרָא הוּא יִבְשָׁתָא (דאקיס), דְאַפִּיקוּ מִיָּא, וְיִבְשָׁתָא קָאִים בֵּין מִיָּא, הָכִי הוּא גּוֹנָא בֵּין מִיָּא.

גּוֹנָא אַחֲרָא תְּלִיתָאָה, הִיא

תרגום לשון הווהר

הַעוֹלָם נִמְצָאת חֲכָמָה. כָּא רַבִּי אַבָּא, (וישקף) וְהִכָּה בו. אָמַר לוֹ, אָמַר דְּבִרְדִּי וְתַגֵּר כָּלִי וְיִנְיָךְ. בִּימֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן דְּכָרִים מִתְגַּלִּים. אָמַר, לְמַדְתִּי מִפְּרָקִין רַבִּי יִיסָא תַּנְיִן בְּהִנְהוּגוֹת הַעוֹלָם, בְּן אָדָם שׁוֹכֵה לְבָן בְּעוֹלָם הָזֶה, צָרִיד לְשִׁים עֶפֶר עַל עֵינָיו כְּשֶׁנִּקְבֵּר, וְהוּא כְּבוֹדוֹ, לְהִרְאוֹת שְׁהַעוֹלָם נִסְתָּר מִמֶּנּוּ, וְהוּא יוֹרֵשׁ אוֹתוֹ בְּעוֹלָם תַּחְתִּי.

מְשׁוּם שְׁעִינֵי הָאָדָם, מִרְאָה הַעוֹלָם נִרְאָה כֵּהָם, וְכָל הַגּוֹיִם כִּף הֵם שְׂסִיבֵיהוּ: הֵלָכֵן שָׂבוּ הוּא הֵימָּן הַגָּדוֹל אוֹקְנֵנוּס, שְׁמַקִּיף אֶת כָּל הַעוֹלָם בְּכָל הַצְּדִידִים. גּוֹן אַחֵר הוּא הִיבְשָׁה (וישקפת) שְׁמוֹצִיָּאָה מִיָּם, וְהִיבְשָׁה עוֹמֶדֶת בֵּין הַמַּיִם, כִּף הוּא הַגּוֹן בֵּין הַמַּיִם.

גּוֹן אַחֵר שְׁלִישִׁי הוּא בְּאִמְצָע שְׁלוֹ, זוֹ יְרוּשָׁלַיִם,

בְּמַצִּיעוּתָא דְבֵיה, דָּא יְרוּשָׁלַם, דְּהִיא אִמְצָעוּתָא דְעֲלָמָא. גּוֹנָא רַבִּיעָאָה, הִיא חִיזוֹ דְכָל עֵינָא, וְאִקְרִי בַת עֵין, דְּבִהּ הוּא בַת עֵין, אַתְחֲזִי פְרָעוּפָא. וְחִיזוֹ יִקְרָא מִכָּלָא, דָּא צִיּוֹן, דְּהִיא נְקוּדָה אִמְצָעוּתָא מִכָּלָא, דְּחִיזוֹ דְכָל עֲלָמָא תַּמָּן אַתְחֲזִי. וְתַמָּן שְׁרָא שְׁכִינְתָּא, דְּהִיא שְׁפִירוֹ דְכָלָא, וְחִיזוֹ דְכָלָא, וְעֵינָא דָא הוּא יְרוּתָת עֲלָמָא. וּבְגִינֵי כָף, הִיא שְׂבִיק לִיָּה, וְהִיא נְטִיל לִיָּה, וְיָרִית לִיָּה.

אָמַר לִיָּה, שְׁפִיר קָאמְרָת, אָבָל מִלָּה סְתִימָא אִיהוּ יַחֲדִי, וּבְגִין עֲלָמָא לֹא יִדְעִין, וְלֹא מִסְתַּכְּלִין, דְּהִיא בְּשַׁעְתָּא דְכַר נָשׁ נִפְיָק מִעֲלָמָא. נִפְשָׁא דִּילִיָּה טְמִירָא עֲמִיָּה, וְעַד לֹא נִפְקַת, עֵינָיו דְכַר נָשׁ חֲמוּ מַה דְּחֲמוּ, כְּמָה דְאוֹקִימָנָא דְכְּתִיב, (שמות

שהיה אִמְצָע הַעוֹלָם. גּוֹן רַבִּיעִי הוּא מִרְאָה שֶׁל כָּל הָעֵין, וְנִקְרָא בַת עֵין, שְׂבִיאוֹתָא בַת עֵין נִרְאָה הַפְּרָצוּף, וְהַמִּרְאָה הַנִּקְבֵּד מִכָּל זוֹ צִיּוֹן, שְׁהִיא נְקוּדָה אִמְצָע שֶׁל הַכָּל, שְׁמִרָאָה כָּל הַעוֹלָם נִרְאָה שָׁם, וְשָׁם שׁוֹרָה הַשְׁכִּינָה שְׁהִיא הִיפִי שֶׁל הַכָּל וּמִרְאָה שֶׁל הַכָּל, וְהָעֵין הַזֶּה הִיא יְרִשַׁת הַעוֹלָם. וְכֵן זֶה עוֹזֵב אוֹתָהּ וְזֶה נוֹטֵל אוֹתָהּ יוֹרֵשׁ אוֹתָהּ.

אָמַר לוֹ, יָפָה אֲמַרְתָּ, אָבָל דְכַר נִסְתָּר יוֹתֵר הוּא, וּבְגִין הַעוֹלָם לֹא יוֹדְעִים לֹא מִסְתַּכְּלִים, שְׁהֵרִי בְּשַׁעָה שְׁבָן אָדָם יוֹצֵא מִהַעוֹלָם, נִפְשׁוֹ נִסְתַּרְתָּ עֲמוּ, וְעַד שֶׁלֹּא יוֹצֵאת, עֵינֵי הָאָדָם רֹאוֹת מַה שְׁרׁוּאוֹת, כְּמוֹ שְׂבָאָרְנוּ (שמות לג) כִּי לֹא יִרְאֵנִי הָאָדָם חַי – בְּחִיָּהֶם לֹא רׁוֹאִים, אָבָל בְּמִיתָתָם רׁוֹאִים.

תרגום לשון הווהר

אֶעֱלֶךְ גַּם עֲלָה – לְוֹגַב בִּי אֶת נִשְׁמַתְךָ וּלְקַבֵּר אֶת גּוּפְךָ בְּקִבְרֵי אֲבוֹתֶיךָ. מַה זֶה אוֹמֵר? [אף על גב ש] [שְׁהֵרִי לֹא] יִצָּאָה נִשְׁמַתוֹ בְּרִשְׁוֹת אַחֲרָת. [ועל זה ואֲנִי אֶעֱלֶךְ גַּם עֲלָה כְּתוּב].

יְוִסְף יֵשִׁית יְדוֹ עַל עֵינֶיךָ. יוֹסֵף וְדָאִי, שְׁהֵרִי הוּא כְּבוֹד שֶׁל הַרְהוּר הַלֵּב, כְּבוֹד שֶׁל טֶפֶה רִאשׁוֹנָה הֵיךְ, כְּמוֹ שְׁנַתְבָּאָר, וּמִשׁוּם שֶׁיֵּדַע הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא סִטְרָה זֶה, הַתְבָּשֵׁר לוֹ בְּיוֹסֵף, שְׁהֵרִי כָּל אֲהֻבָתוֹ בּוֹ הִיָּתָה תְּלִיָּוָה.

יֵשִׁית יְדוֹ עַל עֵינֶיךָ, מַה זֶה אוֹמֵר? אָמַר רַבִּי יִיסָא, בְּשִׁבְלִי כְּבוֹד יַעֲקֹב, וּלְבָשֵׁר לוֹ שְׁהֵרִי יוֹסֵף קָיָם וְיִמְצָא אֶצְלוֹ בְּמִיתָתוֹ. רַבִּי חִזְקִיָּה אָמַר, לְמַדְתִּי דְכַר, וְאֲנִי פוֹחֵד לְגִלּוּתוֹ, וּבְמַעֲשֵׂי

הַלֵּבָנָה מְכַל צִדְדֶיהָ, וּבְכִימֵי עֲמֻדָה בְּשִׁלְמוֹת אוֹתָהּ הַלֵּבָנָה שֶׁהַתְּבַרְכָּה מִכְּהֵל, וְכִשְׁרָצָה לְעַמּוּד עַל הַנִּהְגוּת הַתּוֹרָה אָמַר, אֲמַרְתִּי אַחֲפָמָה וְגו'. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, יַעֲקֹב אָמַר וְשִׁכְכַתִּי עִם אֲבוֹתַי וּנְשִׁאתִנִּי מִמַּצְרַיִם וּבְכַרְתִּנִּי בְּקִבּוּרָתָם. שָׁם שָׁנִינוּ, מִי יִצָּאָה נִשְׁמַתוֹ בְּרִשְׁוֹת אַחֲרָת, וְגוּפוֹ נִקְבֵּר בְּאַרְץ הַקְדוּשָׁה, כְּתוּב עֲלָיו (ויחי כ) וַתִּבְאֹר וַתִּטְמְנוּ אֶת אֲרָצִי וְנַחֲלַתִּי שְׁמַתָם לְתוֹעֵבָה. וַיַּעֲקֹב אָמַר וּבְכַרְתִּנִּי בְּקִבּוּרָתָם, וּנְשִׁאתִיה יִצָּאָה בְּרִשְׁוֹת אַחֲרָת?!

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, שׁוֹנֵה יַעֲקֹב, שֶׁהַשְׁכִּינָה הִיָּתָה אַחוּזָה בּוֹ וּבִבּוּקָה בּוֹ. וְהוּא שְׂכָתוֹב (בראשית מז) אֲנֹכִי אֲרֻד עִמָּךְ מִצְרֵימָה – לְדוֹר עִמָּךְ בְּגִלּוּת, וְאֲנִי

ל^א כי לא יראני האדם וחי. בחייהו
לא חמאן, אכל במיתתהו חמאן.

ועינוי פקיתן מההוא חיוו דחמא,
ואינוו דקיימין עליה, בעא לשואה
ידא על עינוי, ולאסתמא עינוי, בגין
ההוא דאוליפנא ברוא דנמוסי
עלמא. דבשעתא דאשתארו עינוי

פקיתן, מההוא חיוו יקירא דחמא.

אי זכי לבר, ברא קדים לשואה ידיה
על עינוי ולאסתמא לון, כמה דכתיב
ויוסף ישיב ידו על עיניו. בגין דהא
חיוו אחרא דלא קדישא אנדמנת
לקבליה, ועינא דחמא השתא חיוו
קדישא עלאה, לא יסתפל בחיוו
אחרא.

ועוד, דההוא נפש סמיכת לקבליה
בביתא, ואי אשתאר עינא פקיתא,
וההוא חיוו אחרא ישרי על עינוי,
בכל מה דאסתפל אתלטינא, ולא

יקרא דעינא הוא, וכל שפן מקריבוי,
וכל שפן מן מיתא, דלאו קרא
דיליה לאסתפל במה דלא אצטריו,
ולאשריא על עינוי מלה אחרא.
לבתר אחפסיא בעפרא, והא אתעריו
חבריא על דינא דקברא מהו. ויקרא
הוא, דנסתים עינא מן פלא, על ידא
דבריה דשבק בעלמא.

תא חזי, כל שבקע יומין, נפשא
אזלא מביתא לקברא, ומקברא
לביתא, ואתאפלת עליה, ותלת זמנין
ביומא, אתדנו כחדא נפשא וגופא,
ולית מאן דינע בעלמא, וישגח
לאתערא לבא.

לבתר, גופא אתטריו, ונפשא אזלא
ואסתחיא (דף רכו ע"ב) בגיהנם, ונפקא
ושטא בעלמא, ומקברא לקבריה, עד
דמתלבשא כמה דאתלבשא.

לבתר תריסר ירחי, ניחין פלא.

תרגום לשון הוזהר

ועינוי פקוחות מאותו מראה שראו, ואותם
שעומדים עליו צריכים לשים יד על עינוי
ולסגר אותם, משום מה שלמדנו בסוד גימטרי
העולם, שבשעה שעיניו נשארות פקוחות
מאותו מראה נכבד שראו – אם וכה לבן, הבן
מקדים לשים ידו על עינוי ולסגר אותם, כמו
שכתוב ויוסף ישיב ידו על עיניו. משום שהרי
מראה אחר לא קדוש מזמן כנגדו, והעין
שראתה קצת מראה קדוש עליון, לא תסתפל
במראה אחר.

בא ראה, כל שבעת הימים, הנפש הולכת
מבית לקבר, ומהקבר לבית, ומתאפלת עליו,
ושלש פעמים ביום נדונים כאחד הנפש והגוף,
ואין מי שיוצא בעולם וישיגית לעורר את הלב.

אחר כך הגוף נטרד, והנפש הולכת ומתרחצת
בגיהנם, ויוצאת ומשוטטת בעולם ומבקרת את
קברו, עד שמתלבשת במה שמתלבשת.

אחר שנים עשר חדש כלם נחים. הגוף נשא

גופא שביק (שכר) בעפרא. נפשא
אתעריו ואתנהיר ברוחא, במאנא
דאתלבשא. ורוחא אתענג בגנתא דעדן.
נשמתא סלקא לצרורא דענוגא דכל
ענוגין. וכלא אתקשר דא בדא
לזמנין דייען.

תא חזי, ווי לון לבני נשא, דלא
מסתפלין ולא ידעין ולא אשתמודעין,
על מה קיימי, ויתנשי מנייהו למעבד
פקודי אורייתא. דאית פקודי
אורייתא דעבדי לבוש יקר לעילא.
ואית פקודי אורייתא דעבדי לבוש
יקר לתתא. ואית פקודי אורייתא
דעבדי לבושי יקר להאי עלמא.
וכלא אצטריכון ליה לבר נש, ומן
יומוי ממש, פלהו מתתקנון, כמה
דאוקימנא.

רבי יהודה סבא, אתרגיש בדעתיה
יומא חד, ואחזו ליה בחלמיה, חד

תרגום לשון הוזהר

לו בחלומי דמות אחת מאור שלו, חזקה, שזוהרת
לארבעה צדדים. אמר להם, מה זה? אמרו לו,
לבוש שלד למדור הזה, ומאורו היום היה שמת.

אמר רבי יהודה, כל יום ויום רוחות הצדיקים
יושבים בלבושיהם שורות שורות בגן עדן
ומשבחים את הקדוש ברוך הוא בכבוד עליון. והו
שכתוב (תהלים קט) אך צדיקים יודו לשמך ישבו
ישרים את פניך. אמר רבי אבא, בתחלה מה
כתוב? וישתחו ישראל וגו', כמו שבארנו. מי
המשה? זו כנסת ישראל. ראש המשה – זה צדיק.
על ראש המשה – זה המלך הקדוש, שהשולם של
הכל שלו, שכתוב (שיר ל) הנה מטותו שלשלמה,
לעמוד הבא

הָאָרֶץ קִשֹּׁת יִשְׁבֵּר וּקְצֵץ חֲגִית עֲגָלוֹת
יִשְׂרָף בָּאֵשׁ: ^{יא} הִרְפוּ וְדָעוּ כִּי־אֲנֹכִי
אֱלֹהִים אֲרוֹם בְּגוֹלָם אֲרוֹם בְּאֶרֶץ:
^{יב} יְהוָה צָבָאוֹת עֲמָנוּ מִשְׁגָּב־לָנוּ אֱלֹהֵי
יַעֲקֹב סֵלָה:

מוז * לִמְנַצֵּחַ | לִבְגִי־קֶרַח מִזְמוֹר:
^ב כִּלְהַעֲמִים תִּקְעוּ־בָהּ הַרְיֵעוּ
לְאֱלֹהִים בְּקוֹל רֹחַ: ^ג כִּי־יִהְיֶה עֲלוּיוֹן
נוֹרָא מֶלֶךְ גָּדוֹל עַל־כָּל־הָאָרֶץ:
^ד יִדְבֹּר עַמִּים תַּחֲתִינוּ וְלֹא־מִים תַּחַת
רַגְלֵינוּ: ^ה יִכְחַר־לָנוּ אֶת־נַחֲלָתָנוּ אֶת
גְּאוֹן יַעֲקֹב אֲשֶׁר־אֱהָב סֵלָה: ^ו עֲלֶה
אֱלֹהִים בַּתְרוּעָה יִהְיֶה בְּקוֹל שׁוֹפָר:
וְזָמְרוּ אֱלֹהִים וְזָמְרוּ וְזָמְרוּ לְמַלְכָּנוּ
וְזָמְרוּ: ^ח כִּי מֶלֶךְ כָּל־הָאָרֶץ אֱלֹהִים
וְזָמְרוּ מִשְׁכִּיל: ^ט מֶלֶךְ אֱלֹהִים עַל־גּוֹיִם
אֱלֹהִים יֹשֵׁב | עַל־כִּסֵּא קִדְשׁוֹ: ^י נְדִיבֵי
עַמִּים | נֶאֱסָפוּ עִם אֱלֹהֵי אֲבֹתָהֶם כִּי
לְאֱלֹהִים מְגִי־אֶרֶץ מֵאֵד גַּעֲלָה:

מוח * שִׁיר מִזְמוֹר לִבְגִי־קֶרַח: ^ב גָּדוֹל
יְהוָה וּמַהֲלֵל מֵאֵד בַּעִיר אֱלֹהֵינוּ
הִרְקִדְשׁוֹ: ^ג יִפֶּה נוֹף מְשׁוֹש כָּל־
הָאָרֶץ הִרְצִיּוֹן יִרְכָּתִי צִפּוֹן קִרְיַת מֶלֶךְ
רֹב: ^ד אֱלֹהִים בְּאַרְמְנוֹתֶיהָ נוֹדַע
לְמִשְׁגָּב: ^ה כִּי־הִנֵּה הַמְלָכִים נוֹעְדוּ
עָבְרוּ יַחְדוֹ: ^ו הִמָּה רָאוּ כֵּן תִּמְהוּ
נִכְהָלוּ נִחְפָּזוּ: ^ז רַעְדָה אֲחֻזָּתָם שָׁם
חָיִל כִּי־לָדָה: ^ח בְּרוּחַ קָדִים תִּשְׁפֹּר
אֲנִיּוֹת תְּרִשְׁשֵׁי: ^ט כַּאֲשֶׁר שָׁמַעְנוּ | כֵּן

רְאִינוּ בַּעִיר־יְהוָה צָבָאוֹת בַּעִיר
אֱלֹהֵינוּ אֱלֹהִים יְכוֹנְנָה עַד־עוֹלָם
סֵלָה: ^ד דְּמִינוּ אֱלֹהִים חֲסִדָּךְ בְּקֶרֶב
הַכִּכְלֶךְ: ^ה כִּשְׁמֹךְ אֱלֹהִים כֵּן תִּהְלֶלְתָּךְ
עַל־קַצְוֵי־אֶרֶץ צֶדֶק מְלָאָה יְמִינֶךָ:
^{יב} יִשְׁמַח הִרְצִיּוֹן תִּגְלִלָה בְּנוֹת יְהוּדָה
לְמַעַן מִשְׁפָּטֶיךָ: ^{יג} סִבּוּ צִיּוֹן וְהִקִּיפוּהָ
סָפְרוּ מִגְדָּלֶיהָ: ^{יד} שִׁיתוּ לִבָּכֶם |
לְחִילָה פִּסְגּוֹ אַרְמְנוֹתֶיהָ לְמַעַן תִּסְפְּרוּ
לְדוֹר אַחֲרוֹן: ^{טו} כִּי זֶה | אֱלֹהִים
אֱלֹהֵינוּ עוֹלָם וָעֶד הוּא יִנְהַגְנוּ עַל־
מוֹת:

ט לַחֲדָשׁ **יוֹם שְׁלִישִׁי**
מוט * לִמְנַצֵּחַ | לִבְגִי־קֶרַח מִזְמוֹר:
^ב שְׁמַעֲזֹאֵת כִּלְהַעֲמִים הִאֲזִינוּ
כָּל־יִשְׁבֵּי תֹלַד: ^ג גִּם־בְּנֵי אָדָם גִּם־בְּנֵי־
אִישׁ יַחַד עֲשִׂיר וְאִבְיוֹן: ^ד פִּי יִדְבֹּר
חֲקֻמוֹת וְהִגִּיתוּ לִפִּי תְבוּנוֹת: ^ה אֲשֶׁה
לְמִשְׁלַל אֲזִנִּי אֶפְתַּח בְּכֹנֹר חִידָתִי:
^ו לְמָה אֵיךְא בִּימֵי רַע עֲוֹן עֲקָבִי
יִסּוּבִנִּי: ^ז הַבְּטָחִים עַל־חִילָם וּבִרְבִּי
עֲשָׂרָם יִתְהַלְלוּ: ^ח אֵח אֶח־פָּדָה יִפְדֶּה
אִישׁ לֹא־יִתֵּן לְאֱלֹהִים כְּפָרוֹ: ^ט וַיִּקַּר
פְּדִיּוֹן נַפְשָׁם וְחָלַל לְעוֹלָם: ^י וַיַּחֲיֵי־עוֹד
לְנֶצַח לֹא יִרְאֶה הַשְׁחָת: ^{יא} כִּי יִרְאֶה |
חֲכָמִים יְמוֹתוֹ יַחַד כָּסִיל וְבַעַר יֵאבְדוּ
וְעֹזְבוֹ לְאֲחֵרִים חִילָם: ^{יב} קִרְבָּם
בְּתִימוֹ | לְעוֹלָם מִשְׁכַּנְתָּם לְדוֹר וָדוֹר
קִרְאוּ כְּשִׁמוֹתָם עָלֵי אֲדָמוֹת: ^{יג} וְאָדָם

בִּיקָר בְּלִיָּלוֹן נִמְשַׁל בְּפִהֶמוֹת נִדְמוּ:
^{יד} זֶה דְּרָכָם כָּסִל לָמוּ וְאַחֲרֵיהֶם |
בְּפִיהֶם יִרְצוּ סֵלָה: ^{טו} כַּצֵּאן | לְשֹׁאֵל
שָׂתוּ מוֹת יִרְעֻם וַיִּדְדוּ בָם יִשְׂרָיִם |
לְפָקֵר וְצִוּרִם לְכַלּוֹת שֹׁאֵל מִזְבֵּל
לוֹ: ^{טז} אֶף־אֱלֹהִים יִפְדֶּה גִפְשֵׁי מִיַּד־
שֹׁאֵל כִּי יִקְחֵנִי סֵלָה: ^{יז} אֶל־תִּירָא
כִּי־יַעֲשֶׂר אִישׁ כִּי־יִרְבֶּה כְּבוֹד בֵּיתוֹ:
^{יח} כִּי לֹא בְמוֹתוֹ יִקַּח הַכָּל לֹא־יִירָד
אַחֲרָיו כְּבוֹדוֹ: ^{יט} כִּי־נִפְשׁוּ בְחַיּוֹ וּבְרֹךְ
יְיָדָךְ כִּי־תִטִּיב לָךְ: ^כ תְּבוֹא עַד־דּוֹר
אֲבוֹתָיו עַד־נֶצַח לֹא יִרְאוּ־אוֹר:
^{כא} אָדָם בִּיקָר וְלֹא יָבִין נִמְשַׁל בְּפִהֶמוֹת
נִדְמוּ:

נ * מִזְמוֹר לְאַסָּף אֶל | אֱלֹהִים יְהוָה
דָּבָר וַיִּקְרָא־אֶרֶץ מִמְזֹרַח־שָׁמֶשׁ עַד־
מִבְּאוֹ: ^ב מִצִּיּוֹן מִכְּלַל־יָפִי אֱלֹהִים
הוֹפִיעַ: ^ג יָבֹא אֱלֹהֵינוּ וְאֶל־יִחְרַשׁ אֲשֶׁ־
לִפְנֵינוּ תֹאכֵל וְסִבְכִּי וְשַׁעֲרָה מֵאֵד:
^ד יִקְרָא אֱלֹהֵשָׁמַיִם מֵעַל וְאֶל־הָאָרֶץ
לְדִין עַמּוֹ: ^ה אֶסְפּוּ־לִי חֲסִידֵי קִרְיַת
בְּרִיתִי עַל־יִזְבַּח: ^ו וַיִּגִּידוּ שְׁמִיִם עֲדָקוּ
כִּי־אֱלֹהִים | שִׁפְטָהּ הוּא סֵלָה: ^ז שְׁמַעְהָ
עַמִּי | וְאִדְבָּרָה יִשְׂרָאֵל וְאֶעֱיֶדָה בָּךְ
אֱלֹהִים אֲלֵחֶיךָ אֲנֹכִי: ^ח לֹא עַל־זִכְחֶיךָ
אוֹכִיכֶךָ וְעוֹלֵתֶיךָ לְנֹגְדֵי תְמִיד: ^ט לֹא־
אֶקַּח מִבֵּיתְךָ פָּר מִמִּכְלָאֲתֶיךָ עֲתוּדִים:
^י כִּי־לִי כֹל־חַיְתוֹי־יַעַר בְּהֵמוֹת בְּהִרְרֵי־
אֶלֶף: ^{יא} יִדְעֵתִי כָּל־עוֹף הָרִים וְזִיו

שְׂדֵי עֲמָדִי: ^{יב} אִם־אֶרְעֵב לֹא־אֹמַר לָךְ
כִּי־לִי תִבֵּל וּמִלֵּאָה: ^{יג} הָאוֹכֵל בִּשְׂרָר
אֲפִירִים וְדָם עֲתוּדִים אֲשֶׁתָּה: ^{יד} זָבַח
לְאֱלֹהִים תוֹדָה וְשִׁלָּם לְעֲלוּיוֹן נְדָרֶיךָ:
^{טו} וַיִּקְרָאנִי בְּיוֹם צָרָה אֲחֻלָּצָךְ וְתִכְבְּדֵנִי:
^{טז} וְלִרְשָׁעִי | אָמַר אֱלֹהִים מַה־לָּךְ לִסְפָּר
חֲקִי וּתְשֹׂא בְרִיתִי עָלַי־פִּיד: ^{יז} וְאַתָּה
שָׁנֵאת מוֹסֵר וּתְשַׁלֵּךְ דְּבָרִי אַחֲרֶיךָ:
^{יח} אִם־דָּאִיתָ גִּבֹּב וּתְרִץ עִמּוֹ וְעַם
מִנְּאֻפִּים חֲלָקָךְ: ^{יט} פִּיד שְׁלַחְתָּ בְּרַעְיָה
וְלִשְׁנֹךְ תַּעֲמִיד מִרְמָה: ^כ תִּשָּׁב בְּאֲחִירָה
תְּדַבֵּר בְּכֹן־אִמָּךְ תִּתֵּן־דָּפִי: ^{כא} אֵלֶּה
עֲשִׂיתָ | וְהִחַרְשְׁתִּי דְמִית הַיּוֹת־אֲהִיָּה
כְּמוֹךְ אוֹכִיכֶךָ וְאֶעֱרַכָה לְעֵינֶיךָ:
^{כב} כִּי־נִינֵא זֹאת שְׁכַחִי אֱלֹהִים כִּן־אֲטֹרֶךְ
וְאִין מִצִּיל: ^{כג} זָבַח תוֹדָה יִכְבְּדֵנִי
וְשֵׁם דְּרָךְ אֶרְאֵנוּ בִּישַׁע אֱלֹהִים:

ליוֹם שְׁלִישִׁי

נא * לִמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד: ^ב כְּבוֹא־
אֵלָיו נָתַן הַנְּבִיא כַּאֲשֶׁר־כָּא אֶל־
בַּת־שֹׁבַע: ^ג חֲנֻנִי אֱלֹהִים כְּחִסְדְּךָ כְּרֹב
רַחֲמֶיךָ מִתְּחַ פִּשְׁעִי: ^ד הִרְבָּה הָרֹב בְּכִסְגִּי
מִעֲוֹנִי וּמִחֲסֻאֲתִי טַהֲרֵנִי: ^ה כִּי־פִשְׁעֵי
אֲנִי אֲדַע וְחֲסֻאֲתִי נִגְדִי תְמִיד: ^ו לָךְ
לְבָדָךְ | חֲטָאֲתִי וְהִרַע בְּעֵינֶיךָ עֲשִׂיתִי
לְמַעַן תַּצְדֵּק בְּדִבְרֶךָ תִּזְכֶּה בְּשִׁפְטֶךָ:
^ז הֵן־בְּעוֹן חוֹלְלֵתִי וּבְחֻטֵּא יַחֲמִנִי
אִמִּי: ^ח הֵן־אָמַת חִפְצָתָ בְּטַחוֹת
וּבִסְתָּם חֲכָמָה תוֹדִיעֵנִי: ^ט תַּחֲשָׁאנִי

בְּאֵזוֹב וְאֶתְהָר תִּכְבְּסֵנִי וּמִשְׁלֵג אֲלֻכִּין׃
תְּשַׁמִּיעֵנִי שְׁשׁוֹן וּשְׁמַחָה תִּגְלִלָנָה׃
עֲצָמוֹת דָּפִית׃ י״ הסֹתֵר פְּגִיד מַחֲטָאִי
וְכֹל־עֲוֹנֹתַי מַחֶה׃ י״ב לֵב טְהוֹר בְּרֹא־לִי
אֱלֹהִים וְרוּחַ נְכוֹן חִדָּשׁ בְּקִרְבִּי׃ י״ג אֶל־
תְּשַׁלִּיכֵנִי מִלִּפְנֵיךָ וְרוּחַ קִדְשְׁךָ אֶל־
תִּקַּח מִמֶּנִּי׃ י״ד הַשִּׁיבָה לִּי שְׁשׁוֹן יִשְׁעֶךָ
וְרוּחַ נְדִיבָה תִּסְמְכֵנִי׃ ט״ אֶלְמִדָּה
פִּשְׁעִים דִּרְכֶּיךָ וְחֹשָׁאִים אֱלִיד יִשְׁכּוּ׃
ט״ הַצִּילֵנִי מִדְּמִים׃ אֱלֹהִים אֱלֹהֵי
תְּשׁוּעָתִי תִרְנֶן לְשׁוֹנִי צִדְקָתְךָ׃ י״ אֲדֹנִי
שִׁפְתֵי תִפְתָּח וּפִי יִגִּיד תְּהִלָּתְךָ׃ י״ב כִּי׃
לֹא־תִחַפֵּץ זִכְרָה וְאַתָּה עוֹלָה לֹא
תִרְצֶה׃ י״ג זִכְחֵי אֱלֹהִים רוּחַ נִשְׁכָּרָה
לִב־נִשְׁכָּר וְנִדְבָה אֱלֹהִים לֹא תִכְזֹּה׃
כ׳ הִיטִיבָה בְּרִצּוֹנְךָ אֶת־צִיּוֹן תִּכְנֶה
חוֹמוֹת יְרוּשָׁלַם׃ כ״א אֲזַ תִּחַפֵּץ זִכְחֵי־
צִדֶּק עוֹלָה וְכִלְיִל אֲזַ יַעֲלֶה עַל־מִזְבִּיחֶךָ
פָּרִים׃

נב * לְמַנְצָח מִשְׁכִּיל לְדָוִד׃ ב׳ בְּכֹא
דוֹאֵג הָאֲדָמִי וַיִּגְד לְשֹׁאוֹל וַיֹּאמֶר
לֹא בָא דָוִד אֶל־בֵּית אַחִימֶלֶךְ׃ ג׳ מֵה־
תְּהִלָּה בִּרְעָה הַגְּבוּר חֹסֵד אֶל כָּל־
הַיּוֹם׃ ד׳ הוּא תִחַשֵׁב לְשׁוֹנֶךָ כְּתַעַר
מִלְטָשׁ עֲשֵׂה רְמִיָה׃ ה׳ אֲהַבֶּתָּ רַע מִטוֹב
שָׁקָר׃ ו׳ מִדְּבַר צִדֶּק סֵלָה׃ ז׳ אֲהַבֶּתָּ
כָּל־דְּבָרֵי־בָלַע לְשׁוֹן מֶרְמָה׃ ז׳ גַּם־אֶל־
יִתְצֶה לִנְצַח יִתְחַת וַיִּסְתַּח מֵאֲהֵל
וַיִּרְשָׁף מֵאַרְץ חֲמִים סֵלָה׃ ח׳ וַיִּרְאוּ

צִדִּיקִים וַיִּירָאוּ וַעֲלָיו יִשְׁחָקוּ׃ ט׳ הִנֵּה
הַגְּבַר לֹא יֵשִׁים אֱלֹהִים מַעֲוֹנוֹ וַיִּכְטַח
בְּרַב עֲשָׂרוֹ לַעֲזוֹ בְּהוֹתוֹ׃ י׳ וְאֲנִי׃
י״ב עֲזֹן בְּבֵית אֱלֹהִים בְּטַחְתִּי בַחֲסֵד־
אֱלֹהִים עוֹלָם נֶעַד׃ י״א אֲדֹךְ לְעוֹלָם כִּי
עָשִׂיתָ וְאֶקְרָה שְׁמֶךָ כִּי־טוֹב גִּגְד
חֲסִידֶיךָ׃

נב * לְמַנְצָח עַל־מַחֲלַת מִשְׁכִּיל
לְדָוִד׃ ב׳ אָמַר גָּבַל בִּלְבוֹ אֵין
אֱלֹהִים הִשְׁחִיתוֹ וְהִתְעִיכּוֹ עָלָו אֵין
עֲשֵׂה־טוֹב׃ ג׳ אֱלֹהִים מִשְׁמִים הִשְׁקִיף
עַל־בְּנֵי־אָדָם לִרְאוֹת הַיָּשׁ מִשְׁכִּיל
דָּרָשׁ אֶת־אֱלֹהִים׃ ד׳ כָּלוֹ סֵג יִחְדּוּ
נֶאֱלָחוּ אֵין עֲשֵׂה־טוֹב אֵין גַּם־אֶחָד׃
ה׳ הִלֵּא יִדְעוּ פַעֲלֵי אֹון אֲכָלִי עֲמִי
אֲכָלוּ לֶחֶם אֱלֹהִים לֹא קִרְאוּ׃ ו׳ שֵׁם׃
פָּחַד־וּפָחַד לֹא־הָיָה פָּחַד כִּי־אֱלֹהִים
פֶּזֶר עֲצָמוֹת הַנֶּפֶס הִבְשֵׁתָה כִּי־אֱלֹהִים
מֵאֲסֹם׃ ז׳ מִי יִתֵּן מִצִּיּוֹן יִשְׁעוֹת יִשְׂרָאֵל
בְּשׁוֹב אֱלֹהִים שְׁבוֹת עִמּוֹ נִגַּל יַעֲקֹב
יִשְׁמַח יִשְׂרָאֵל׃

נד * לְמַנְצָח בְּנִיגַת מִשְׁכִּיל לְדָוִד׃
ב׳ בְּכָא הַזִּיפִים וַיֹּאמְרוּ לְשֹׁאוֹל
הִלֵּא דָוִד מִסְתַּתֵּר עִמָּנוּ׃ ג׳ אֱלֹהִים
בְּשִׁמְךָ הוֹשִׁיעֵנִי וּבִגְבוּרָתְךָ תִּדְּוֵנִי׃
ד׳ אֱלֹהִים שְׁמַע תְּפִלָּתִי הָאֲזִינָה
לֵאמֹר־פִּי׃ ה׳ כִּי זָרִים׃ ו׳ קָמוּ עָלִי
וַעֲרִיצִים בִּקְשׁוֹ נִפְשִׁי לֹא שָׁמוּ אֱלֹהִים
לְנַגֵּם סֵלָה׃ ו׳ הִנֵּה אֱלֹהִים עֲזָר לִי

אֲדֹנִי בְסִמְכִי נִפְשִׁי׃ ז׳ יִשׁוֹב יִשְׁכֵּב הָרַע
לְשׁוֹרִי כְּאִמְתָּךְ הַעֲמִיתָם׃ ח׳ בְּנִדְבָה
אֲזַבְחָה־לָּךְ אֹדָה שְׁמֶךָ יִהְיֶה כִּי־טוֹב׃
ט׳ כִּי מִכָּל־צָרָה הַצִּילֵנִי וּבְאֵזִבִּי רִאֲתָה
עֵינִי׃

י׳ לְחֹדֶשׁ יוֹם רַבְעִי

נה * לְמַנְצָח בְּנִיגַת מִשְׁכִּיל לְדָוִד׃
ב׳ הָאֲזִינָה אֱלֹהִים תְּפִלָּתִי וְאֶל־
תִּתְעַלֵּם מִתַּחֲנָתִי׃ ג׳ הַקְשִׁיבָה לִי וַעֲנֵנִי
אֲרִיד בְּשִׁחִי וְאַחִימָה׃ ד׳ מִקּוֹל אוֹיֵב
מִפְּנֵי עֶקֶת רִשָּׁע כִּי־יִמִּיטוּ עָלִי אֹון
וּבִאֵף יִשְׁטַמּוּנִי׃ ה׳ לִבִּי יִחַיֵּל בְּקִרְבִּי
וְאִימוֹת מוֹת נִפְלוּ עָלִי׃ ו׳ יִרְאֶה וַרְעַד
יָבֹא בִי וְתִכְסֵּנִי פִלְצוֹת׃ ז׳ וַאֲמַר מִי־
יִתֵּן־לִי אֲכָר כִּיזָּנָה אַעֲזוּפָה וְאַשְׁכָּנָה׃
ח׳ הִנֵּה אֲרַחֵק נִגַּד אֲלֵין בַּמִּדְבָּר סֵלָה׃
ט׳ אֲחִישָׂה מִפְּלֹט לִי מִרוּחַ סַעָה
מִסַּעַר׃ י׳ בָלַע אֲדֹנִי פֶלֶג לְשׁוֹנָם כִּי־
רִאִיתִי חֲמָס וְרִיב בָּעִיר׃ י״א יוֹמָם
וְלַיְלָה יִסּוּבְכָה עַל־חוֹמֹתֶיהָ וְאֹון
וַעֲמַל בְּקִרְבָּה׃ י״ב הוּא בְּקִרְבָּה וְלֹא־
יִמִּישׁ מִרְחֹבָה תָּךְ וּמֶרְמָה׃ י״ג כִּי לֹא־
אוֹיֵב יִחַרְפֵּנִי וְאִשָּׂא לֹא־מִשְׁנָאִי עָלִי
הַגְּדִיל וְאֶסְתֵּר מִמֶּנּוּ׃ י״ד וְאַתָּה אֲנוֹשׁ
בְּעִרְכִּי אֲלוֹפִי וּמִי־דַעִי׃ ט״ אֲשֶׁר יִחְדּוּ
נִמְתִּיק סוֹד בְּבֵית אֱלֹהִים נִחַלְךָ בְּרַגְשׁ׃
ט״ יִשְׁמָעֵל׃ י״ז יִשְׂאֵל מוֹת׃ י״ח עֲלִימוֹ יִרְדּוּ
שָׁאוֹל חֲמִים כִּי־רָצוּת בַּמְּגוּרָם בְּקִרְבָּם׃
י״א אֲנִי אֶל־אֱלֹהִים אֶקְרָא וַיִּהְיֶה

וַיִּשְׁמָעֵנִי׃ י״ח עָרַב וּבִקָּר וְצִהָרִים
אֲשִׁיחָה וְאַהֲמָה וַיִּשְׁמַע קוֹלִי׃ י״ט פָּדָה
בְּשָׁלוֹם נִפְשִׁי מִקִּרְב־לִי כִי־בְרָבִים הָיוּ
עֲמָדִי׃ כ׳ יִשְׁמַע׃ א׳ אֵל׃ וַיַּעֲנֵם וַיִּשָּׁב
קֶדֶם סֵלָה אֲשֶׁר אֵין חִלְפוֹת לָמוּ וְלֹא
יִרְאוּ אֱלֹהִים׃ כ״א שָׁלַח יָדָיו בְּשִׁלְמוֹ
חִלָּל בְּרִיתוֹ׃ כ״ב חָלָקוּ ׀ מַחֲמָאֵת פִּיו
וּמִקִּרְב־לָבוֹ רָכּוּ דְבָרָיו מִשְׁמֵן וְהִמָּה
פִּתְחוֹת׃ כ״ג הַשְׁלַךְ עַל־יְהוָה ׀ וַיִּהְבֶּה
וְהוּא יִכְלֹלְךָ לֹא־יִתֵּן לְעוֹלָם מוֹט
לְצִדִּיק׃ כ״ד וְאַתָּה אֱלֹהִים ׀ תוֹרֵם ׀
לְבָאֵר שַׁחַת אֲנָשִׁי דָּמִים וּמֶרְמָה לֹא־
יִחַצּוּ יְמֵיהֶם וְאֲנִי אֶבְטַח־כָּךְ׃

נו * לְמַנְצָח ׀ עַל־יוֹנָת אֵלֶם רַחֲקִים
לְדָוִד מִכְתָּם בְּאֵחוֹ אוֹתוֹ פִּלְשֵׁתִים
בְּגַת׃ ב׳ חֲנָנִי אֱלֹהִים כִּי־שָׁאֲפִנִי אֲנוֹשׁ
כָּל־הַיּוֹם לֶחֶם יִלְחָצֵנִי׃ ג׳ שָׁאֲפוּ שׁוֹרְרֵי
כָּל־הַיּוֹם כִּי־רַבִּים לַחֲמִים לִי מְרוֹם׃
ד׳ יוֹם אִירָא אֲנִי אֱלִיד אֶבְטַח׃
ה׳ בְּאֵלֹהִים אֶהֱלֵל דְּבָרוֹ בְּאֵלֹהִים
בְּטַחְתִּי לֹא אִירָא מֵה־יַּעֲשֶׂה בְּשׁוֹר לִי׃
ו׳ כָּל־הַיּוֹם דְּבָרִי יַעֲזָבוּ עָלִי כָל־
מַחֲשַׁבְתָּם לָרַע׃ ז׳ גִּירוֹ ׀ יִצְפּוּנוּ
הִמָּה עֲקָבִי יִשְׁמְרוּ כְּאֲשֶׁר קָנוּ נִפְשִׁי׃
ח׳ עַל־אֹון פִּלְט־לָמוּ בָאֵף עֲמִים׃ ו׳ הוֹרֵד
אֱלֹהִים׃ ט׳ נָדִי סִפְרָתָה אֶתָּה שִׁמָּה
דְּמַעְתִּי בְּנֹאדְךָ הִלֵּא בַסִּפְרָתְךָ׃ י׳ אֲזַ
לְשׁוֹבוֹ אוֹיְבִי אַחֹר כִּיֹּם אֶקְרָא זֶה־
יִדְעָתִי כִּי־אֱלֹהִים לִי׃ י״א בְּאֵלֹהִים

לקוטי

ויהי מקץ נד

מזח"ר

כב

בזהר (בראשית דף כז וזח, ובפ' תרומה דף קנח): על פסוק: אשר ברא אלקים לעשות (ח), שמבאר שם, שהקלפות שהם בחינת הכח המדמה נבראו בערבי־שבת בין השמשות, ובתוך כך קדש עליו היום, ונשארו רוח בלא גוף וכו', ענין שם. ועליכן זה הכח המדמה, שהוא בחינת הקלפות, שהוא רוח בלא גוף, הוא מבקש לעצמו גוף לשרות בו, והולך אצל השוני הלכות, כי הם בוראים הכל בדברי תורתם, עליכן הוא הולך ושוה אצלם, כדי שיהיה נברא לו גוף להתלבש בו עלידם. וזה שכתוב (שם בפרשה תצ"ל): ועל השנות החלום, הנינו מה שהחלום, שהוא בחינת כח המדמה, השתדלותו לשרות על השונה הלכות, כי נכון הדבר מעם האלהים וממחר האלהים לעשותו. זה בחינת: אשר ברא אלקים לעשות תצ"ל, שהיה נכון הכל ערבי־שבת בין השמשות, וקדש היום, ומחר אלקים לעשותו בלא גוף, ומחמת זה הוא מחזיר תמיד לשרות על השונה הלכות כנ"ל. וזה: חלום פרעה אחד הוא (עו), הנינו חלום פרעה, שהוא בחינת כח המדמה, כח בטל, כמו שכתוב (שמות ח): תפריעו את העם, הוא בא מאחד, הנינו מאהבה, (כי אחד הוא בחינת אהבה, כמבאר במקום אחר עו), הנינו מאהבה נפולה כנ"ל, בחינת: נדמו עמי מפלי הדעת, כי אתה הדעת מאסת וכו', כנ"ל נמצא, עלידי הסתלקות הדעת, שבא עלידי לשון הרע, שהוא בחינת: מוציא דפה הוא כסיל, דהינו שנסתלק ממנו הדעת, עלידיה נופל מאהבת השם ויתברך לאהבות הבהמיות, ואז מתגבר עליו כח המדמה, שהוא כח הבהמיות, ועלידי הכח המדמה נפגם הזקרון ונופל לשכחה:

ועתה בוא וראה מה טוב ומה נעים עתה קשר כל המפרא הנה: נדמו עמי וכו' תצ"ל. וזהו: נדמו עמי מפלי הדעת - שעלידי פגם הדעת מתגבר כח המדמה כנ"ל. וזהו: כי אתה הדעת מאסת ואמאסד מכה לי - כי עלידי פגם הדעת נופל מאהבות דקדושה, שהם בחינת כח כנ"ל, ואז מתגבר עליו הכח המדמה, בחינת: נדמו עמי וכו' כנ"ל. וזהו שפסוק זה: ותשבח תורת אלקיך - ותשבח ודאי, כי עלידי פגם הדעת, שעלידיה מתגבר הכח המדמה, עלידיה נפגם הזקרון ובא לשכחה כנ"ל. וזהו: אשבח בנך גם אני כנ"ל - כי עלידי שפוגם בזקרון ונופל לשכחה, עלידיה אין לו בן זכר, כמו שמובא לעיל לענין אבשלום, שלא זכה לבן זכר מחמת זה שפגם בזקרון כנ"ל, וזהו: אשבח בנך גם אני כנ"ל:

ועליכן גזר פרעה על הזכרים דיקא, כי פרעה הוא בחינת הכח המדמה, שהוא כח בטל כנ"ל, שהוא מתגבר על הזקרון, שהוא בחינת בן זכר כנ"ל. כי כח המדמה, כשמתגבר, חס ושלום, הוא פוגם ומכסל, חס ושלום, את הזקרון כנ"ל. וזהו (שמות א): ויצו פרעה וכו' כל הבן הילוד היארה תשליכה - היארה דיקא, כי יאור מצרים זה פישון (כמובא בפריש"י פ' בראשית), הנינו בחינת פי שונה הלכות (וזה בראשית ב: ובתקון נח), ששם שורה הכח המדמה כנ"ל, הנינו שרצה לפגם הזקרון, שהוא בחינת בן זכר, עלידי הכח המדמה השורה על פי שונה הלכות כנ"ל:

ובשחזורתי לאחורי אמרו לי: עינו של אבשלום היתה - הנינו שאבשלום נפל לבחינת הרע עין הנה. וזהו: בשחזורתי לאחורי, הנינו אחר התקון, שחזורתי בחינת משיח למקומו, לבחינת אחורי, כי שם שרש המלך המשיח, בבחינת (שח"ש י): מלך אסור ברהמים, ברהיטי מוחין (תקון ו דף כא), אסור, הנינו בחינת קשר של תפלין, שהיא בחינת אחורי, כמאמר חכמינו זכרונם לברכה (ברכות י): וראית את אחורי - זה קשר של תפלין. וזה (שמואל"א כח): והיתה נפש אדוני צרויה בצרור החיים, הנאמר בדרוש, הנינו קשר של תפלין ע, כי תפלין הם בחינת חיים, כמאמר חכמינו זכרונם לברכה (מנחות כח): כל הפניני תפלין, וזכה לחיים, שנאמר: ה' עליהם יחיו, ועליכן לא אמרו לו שעינו של אבשלום היתה עד שחזר לאחוריו, כי אלו היה יודע מקדם מזה, אפשר לא היה מסכן עצמו בליכוד לבנם ברע עין קזה, כי הוא סכנה גדולה:

ה ויצריך לשמר את העין מכה המדמה, ואפלו מי שהוא טוב עין, צריך לשמר מזה, כמו שאנו רואים, כי אפלו מי שיש לו ראה יפה וכול למעות, עלידי שרואה מרחוק ונראה לו להפך מן האמת. עליכן צריך שמירה יתרה לזה. והכח המדמה בא עלידי לשון הרע, כי כח המדמה הוא כח הבהמיות, כי גם בהמה יש לה זה הכח המדמה. והמוציא דפה הוא נופל לבהמיות, ועליכן נתגבר עליו כח המדמה, שהוא כח הבהמיות, כי מוציא דפה הוא כסיל (פס"ל י), ובשדעת נסתלק ממנו, נופל מאהבת השם ויתברך, ונופל לאהבת הבהמיות, בבחינת (דברים ה): כי אתה הדעת מאסת, ואמאסד מכה לי. כהן, הנינו בחינת (שערי צדק) אברהם אבינו, בחינת (תהלים ק): אתה כהן, בחינת: וקמץ הכהן (ויקרא ה) וזו מתגבר עליו כח המדמה, שהוא כח הבהמיות, בבחינת (שם בראשית): נדמו עמי מפלי הדעת. נדמו, הנינו כח המדמה:

ו זהו הכח המדמה הוא מבקש תמיד כלי לשבן שם, ועליכן הוא מחזיר תמיד לשרות על פי שונה הלכות. ועליכן, אם הם מתדשים דבר בתורה, הוא חדוש נאה ומתקבל (בלשון אשכנז: יליד), כי הוא בא מכה המדמה, שהוא מדמה מלתא למלתא, אך שרוע שבו הוא יותר מהטוב. ואילו התחזיש מוסיקס לפרנסה, כי עלידי חדושתורה נבראים שמים וארץ, כמו שכתוב (שערי צדק): ולאמר לציון עמי אתה - אל תקרי עמי, אלא עמי; מה אנא עברי שמאי וארעא במלולי וכו' (כ"ש בזהר בהקדמה דף ח). ועלידיה באים כל ההשפעות והברכות לעולם, כמו שכתוב (דברים כח): יפתח ה' לך את אוצרו הטוב את השמים וכו'. אך כשהחדושים הם עלידי כח המדמה, אזי נבראין רקיעין ודשון (בזהר עו), ועלידם בא רעב לעולם. ואף שיש בהם גספן טוב, שהם דברייתורה, שהם בחינת שבע, אך מחמת שהרע יותר מהטוב, עליכן הרע גובר והטוב נתפסל, בבחינת: ולא נודע כי באו אל קרפנה (בראשית כא), שמתגבר חס ושלום, בחינת שבע שני הרעב על בחינת שבע שני השבע, שהוא בחינת התגברות הרע על הטוב, עד שאין נבר הטוב מפני הרע, בבחינת: ולא נודע וכו' כנ"ל: ומה שמחזיר הכח המדמה לשרות על פי שונה הלכות, הוא מפני שהוא נברא בערבי־שבת בין השמשות, וקדש עליו היום, ולא נברא לו גוף, כמו שכתוב

(י) עין וזהר ק"ד דף כז ע"ב. (ז) עין בהקדמת התקונים ובתקון יט ובתקון ע. (ח) בראשית ב. (ט) לעיל בספר ד, אות ה.

ב

אֶרֶץ חַיִּים

הַלְכוּת וְנִשְׁלַח יְדִידִים הַלְכָּה ו

לְקוּמֵי הַלְבוּת

לְהַמְשִׁיךְ הָעָרָה מִתְּקוּפוֹת הַיָּמִים מְלַמֵּעַלָה מִהֲזֶמֶן לְחוֹף כָּל יוֹם וְיוֹם שֶׁל הַזֶּמֶן, שֶׁהוּא בְּחִינַת הָאֶרֶץ הַמְּקִיפִין הַנִּזְלָה. וְזֶה (שם): "שִׁבְעַת שְׁבָתוֹת תְּמִימֹת תִּהְיֶינָה", כִּי עֶקֶר הוּא תְּמִימוֹת וּפְשִׁיטוֹת וְלִבְלִי לִכְנֹס בְּתַקִּירוֹת וְקִשּׁוֹת, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת בֶּן תָּם שֶׁהוּא בְּחִינַת (בְּרָאשִׁית כה, כז) "וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם" (כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה "מִיִּשְׂרָאֵל סִימֵן לוֹ).

שֶׁהִיָּה סְמוּךְ אֵלָיו וַיִּקְרַץ אֶת שְׁכָלָנוּ, הֵינּוּ שְׁנוֹפֶה לְרֹאוֹת וְלִהְבִּין שְׂאֵי אֶפְשָׁר לָנוּ לִהְבִּין, כִּי נִבִּין מִרְחוֹק שִׁישׁ סוּדוֹת עֲצוּמִים אֶצֶל גְּדוּלֵי הַצַּדִּיקִים, וְאֵנוּ מְחַיְבִים לְרַדֵּף בְּכָל כְּחָנוּ אַחֲרֵיהֶם וְלִהְתְּדַבֵּק בָּם, אֲבָל עֲדִין הַסּוּדוֹת נִעְלָמִים מֵאַתְּנוּ, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת 'לְעִינֵי הָעַמִּים' הַנִּזְלָה. וְזֶה בְּכָל דֶּרֶךְ אֶתְנָה וְדֶרֶךְ אֶפְלוּ בְּדִיּוּטָה הַתְּחַתּוּנָה מֵאֵד מֵאֵד, כִּי 'מֵלֵא כָל הָעָרֶץ כְּבוֹדוֹ' וְכו', וְאֶף-עַל-פִּי-כֵן אֵין זֶה 'תְּכִלִּית הַיְדִיעָה אֲשֶׁר לֹא נִדַּע', כִּי עֲדִין אֵנוּ רְחוּקִים מֵאֵד מֵאֵד מִתְּכִלִּית הַיְדִיעָה כִּי אֵין אֵנוּ יוֹדְעִים כְּלוֹם, רַק עַל-יְדֵי הַתְּקַרְבוּתָנוּ לְהַצַּדִּיקִים הֵם מֵאִירִין בְּנוּ כִּי עֲדִין ה' אֲתַנּוּ, אִיךְ שֶׁאֲנֵחָנוּ, הֵם אֶפְלוּ וְכו', וּמוֹדִיעִין לָנוּ מִרְחוֹק שֶׁהַסּוּד אֶצֶלָם, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת הָאֶרֶץ הַמְּקִיפִין לְכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל בְּכָל מִדָּה וּמִדָּה שֶׁל שְׁבַעַת יָמֵי הַבִּנְיָן, שֶׁהֵם בְּחִינַת הַשְּׁבַע מִדּוֹת וְכו'.

כִּי אִוֵּר הַפְּנִימִי אִי אֶפְשָׁר לְהַשִּׁיג מִחֲמַת הַחֲרָבִין בֵּית-הַמִּקְדָּשׁ שֶׁאֵין אֵנוּ זוֹכִים לְהַקְרִיב קֶרֶבֶן הָעֵמֶר, רַק עַל-יְדֵי שֶׁאֲנוּ מִתְּפַלְלִין בַּעַת הַסְּפִירָה 'הַרְחֵמֵן יַחֲזִיר לָנוּ עֲבוֹדַת בֵּית-הַמִּקְדָּשׁ לְמָקוֹמוֹ' וְכו', עַל-יְדֵי-זֶה מְמַשִּׁיכִין מַעַט אִוֵּר הַפְּנִימִיִּים וְכו', כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב כָּל זֶה בַּפְּנוּת (שם). הֵינּוּ עַל-פִּי הַמְּבָאָר בַּתּוֹרָה הַנִּזְלָה וּבַתּוֹרָה עַל פְּסוּק 'וְגָאֻלְתָּ שְׁבֹט' וְכו' הַנִּזְלָה, שֶׁעֶקֶר הַדַּעַת הַנִּזְלָה שְׁכוּלָל דְּרִי מַעֲלָה עִם דְּרִי מִטָּה הוּא בְּבִית-הַמִּקְדָּשׁ וְכו', וְעַל-כֵּן עֲקֹשׁ בַּעַת הַחֲרָבִין אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִי הַדַּעַת בְּשִׁלְמוֹת, רַק עַל-יְדֵי תַּפְלָה וְכַח הַצַּדִּיקִים מְמַשִּׁיכִין עֲלֵינוּ שְׁכָל וְדַעַת, שֶׁנִּדַּע שִׁישׁ אִוֵּר גְּדוֹל לִסְבִּיבָנוּ, הֵינּוּ שֶׁמְקִיפִין אֶתְנָה שְׁכָלִים וְסוּדוֹת עֲצוּמִים וְהֵם לִנְגֵד עֵינֵינוּ, רַק אִי אֶפְשָׁר לָנוּ לְהַשִּׁיגֵם כִּי הֵם בְּמַפְלָא מְמוֹנָה, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת הָאֶרֶץ הַמְּקִיפִין הַנִּזְלָה, וְעֶקֶר הָאֶרֶץ הוּא שְׁמַאֲרִים לָנוּ בְּדַעַתָּנוּ לַעֲשׂוֹת מַחֲצָה וּגְבוּל בְּהַדַּעַת לְבַל נִהְרֹס לִכְנֹס בְּקִשּׁוֹת וְתִרְצִיִּים, שֶׁהֵם אֶצֶלָנוּ בְּחִינַת לְמַעַלָה מִהֲזֶמֶן וְכו':

ל. וְכִי־כֵן אֵלוּ הַמְּקִיפִין הֵם בְּחִינַת תְּקוּפוֹת הַיָּמִים. כִּי נִסָּן הוּא בְּחִינַת תְּקוּפוֹת הַיָּמִים בְּחִינַת (שְׁמוּאֵל-א. א. כ): "וַיְהִי לְתַקְּפוֹת הַיָּמִים" וְכו', וְתִשְׁרִי הוּא בְּחִינַת (שְׁמוֹת לו, כב) "תְּקִיפַת הַשָּׁנָה", שֶׁנֶּאֱמָר עַל חֵג הָאִסְיָף שֶׁהוּא בְּתִשְׁרִי וְכו'. וּבְכָל יוֹם וְיוֹם שֶׁהוּא הַזֶּמֶן, צְרִיכִין לְהַמְשִׁיךְ מִלְּמַעַלָה מִהֲזֶמֶן מִבְּחִינַת 'תְּקִיפַת הַיָּמִים', שֶׁמֶשֶׁם הֵם הָאֶרֶץ הַמְּקִיפִין הַנִּזְלָה, וְזֶה בְּחִינַת הַסְּפִירָה:

לא. וְזֶה (וַיִּקְרָא כג, טו) "וּסְפַרְתָּם לָכֶם" – לָכֶם לַעֲצֻמְכֶם' (מִנְחָת סוה:)

הַשְׁמָדִיק מוֹדִיעַ תְּחַתּוּנִים שְׁעָדִין ח' אֶתְנָם וְכִלְלִין הַעֲלֹמֹת

בַּעַת הַחֲרָבִין אִי אֶפְשָׁר לְהַאֲרִי הַדַּעַת רַק עַל-יְדֵי תַּפְלָה וְכַח הַצַּדִּיקִים

עֲסָקִינוּ בַּעֲמֵר הַשְּׁעָרִים לְכָלִּיל תְּחַתּוּנִים וְעֵלְיוֹנִים

כָּלִּיל אֵלוּ הַמְּקִיפִין הֵם בְּחִינַת תְּקוּפוֹת הַיָּמִים

עֶקֶר הוּא תְּמִימוֹת וּפְשִׁיטוֹת וְלִבְלִי לִכְנֹס בְּתַקִּירוֹת וְקִשּׁוֹת

וְעַל-כֵּן מִפְּסָח עַד הַעֲצֵרָת שֶׁאֲנוּ צְרִיכִין לְהִכִּין עֲצֻמָּנוּ לְקַבֵּלַת הַתּוֹרָה עַל-יְדֵי אִיזוֹה אַתְּעִירוֹתָא דְלִתְתָא, עַל-כֵּן צוּתָהּ לָנוּ הַתּוֹרָה לַעֲסֹק בַּתְּקוּן הָעֵמֶר שְׁעוּרִים, וְאֶף-עַל-פִּי שֶׁאֵין לָנוּ בֵּית-הַמִּקְדָּשׁ, כְּכֹר מְבָאָר, שֶׁעַל-יְדֵי הַתַּפְלָה וְכו' מְמַשִּׁיכִין הָאֶרֶץ תְּקוּן הַקְּרִבַת הָעֵמֶר כְּנִזְלָה. כִּי הַקְּרִבַת הָעֵמֶר שְׁעוּרִים וְתִנּוּפָתוֹ הוּא עֶקֶר בְּחִינָה הַנִּזְלָה, בְּחִינַת 'תְּחַתּוּנִים לְמַעַלָה', שְׁמַאֲרִי עַל-יְדֵי הַקְּרִבָּנוֹת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב שֶׁם עַל פְּסוּק "וְגָאֻלְתָּ" הַנִּזְלָה. וְעַתָּה בַּתְּחִלַת הַהִתְקַרְבוּת הוּא פֶּלֶא יוֹתֵר, שֶׁזֶּהוּ לָנוּ לְהַקְרִיב מֵאֲכָל בְּהֵמָה שֶׁהוּא הָעֵמֶר שְׁעוּרִים, שֶׁהוּא מִנְחַת קִנְאוֹת שֶׁמְבַשֵּׁל וּמְבַכֵּר הָרוּחַ שְׁטוֹת, בְּבְחִינַת (בַּסּוּדָר ה, יב): "אִישׁ כִּי תִשָּׂה אִשְׁתּוֹ" וְכו', כִּי מַעֲלִין גַּם מִשֶּׁם עַל-יְדֵי גְדֹל כַּח הַצַּדִּיק, וּמַעֲלִין הָעֵדֶר הַדַּעַת כְּזֶה בְּחִינַת שְׁעוּרִים מֵאֲכָל בְּהֵמָה תִּקֵּן הַגְּבוּרוֹת הַפְּלוּלִים בַּחֲבַת 'שְׁעָרָה' [כְּמַבְאָר בַּפְּנוּת (פִּרֵּי עֵץ חַיִּים סְפִירַת הָעֵמֶר פֶּר ק ד)], הַכָּל מַעֲלִין וּמְנִיפִין לְרִיחַ נִיחַח לָהּ, וְעַל-יְדֵי-זֶה דִּיקָא

לקוטי הלכות

הלכות נטילת ידים הלכה ו

ארח חיים

גלה - שהצדיק מאיר בדרי מעלה ודרי מטה, שמודיע להדרי מטה המנחים בדיוטא התחנותה מאד מאד בשאול תחתיות וכו', שגם שם עדין ה' אתם ואצלם כי 'מלא כל הארץ כבודו', ומעוררם ומקיצים בבחינת 'הקיצו ורגנו שכני עפר' וכו'.

ובבאמת הכל אחד, כי על-ידיה בעצמו שיש לו כח להודיע לדרי מטה שהם הירודים מאד כי

עדין ה' אתם וכו', על-ידיה בעצמו הוא מאיר בהם הדעת ומגרש מהם הרוח שטות בכל פעם, כי בודאי הוא מלאכה גדולה ואמנות נפלא מאד מאד, להאיר הדעת באנשים כאלה שנכשלו בעוונות, בפרט שיש שנכשלו כמו שנכשלו, רחמנא לצלן במזידין גמורים בעוונות עצומים, והצדיק הוא רחמן כזה, שאפלו להם הוא מאיר בטובו ורחמי הדעת הקדוש, כי בכחו הגדול מודיע להם כי עדין ה' אתם כי 'לית אתר פנוי מניה' וכו' (תקוני הוהר תקון נה, צא,); ועל-ידיה בעצמו מגרש מהם הרוח שטות בכל פעם. כי אפלו אם הקדם הוא כמו שהוא, תכף כשמודיעין לו כי גם שם נמצא השם תהפך, כמו שכתוב (ויקרא טו, טז): "השכן אתם בתוך טמאתם", כי אפלו בעשר כתרין דמסאבותא נמצא השם תהפך, כי ממנו תהפך לבד כל חיותם וכו', אזי תכף בורח הרוח שטות, בבחינת (שערי יט, א): "ונעו אלילי מצרים מפניו", ובבחינת (שמות יב, יב): "ועברתי בארץ מצרים" - "ואתגלית" וכו' (אתקלוס שם), "אני ה'" - "ולא מלאך" וכו', אזי "נהפיתי כל כבוד", שהוא הדעת דסטרא אחרא שמשם הרוח שטות, כי מי הוא זה ערב את לבו לגשת אליו תהפך.

וכך זה הוא בחינת הקרבת העמר שעורים, שהוא מאכל בהמה, שהוא בחינת רוח שטות, שהצדיק בחינת משה, בכחו הגדול - יכול להעלות גם בחינת שעורים, מאכל בהמה, בחינת רוח שטות נפלותו בשלש עשרה נפה (עין מנחות טו,); עד שיכבר גם שם ניצוצות קדושים וברורים נפלאים, עד שיעלה הכל לריח ניחח לה'. כי בבחינת בהמיות בעצמו בתוך הרוח שטות בעצמו, נעלם חיות אלהותו תהפך שהוא מחיה את כלם, ועל-כן על-ידיה שמניפים העמר שעורים ומקריבין אותו לה', על-ידיה מגלין, כי גם בכל המדרגות התחנותה מאד מאד שנפלו לשם כל הנחשלים והירודים הנ"ל, גם שם נמצא השם תהפך, כי 'מלא כל הארץ כבודו'. ועל-ידיה הוא עקר כלליות העולמות וכו' הנ"ל, ועל-ידיה מקריבין הכל להשם תהפך, כי על-ידיה בעצמו מגרשין הרוח שטות.

הוא בחינת 'תחנותים למעלה' הנ"ל. וסופרין אחר-כך שבע שבתות וכו', עד שזכים ביום החמשים בשבועות לבחינת 'עליונים למטה', שזהו בחינת 'וידה' על הר סיני" (שמות יט, כ) - שהמשיכו שכנתו למטה וכו' הנ"ל, שזהו עקר התקון של מתן תורה, שהוא בחינת שלום, שעושה שלום ושלמות בכל העולמות, שהעקר שיהיו נכללין יחד בבחינת 'תחנותים למעלה' וכו', הנ"ל.

וזהו בחינת 'תמימת תהינה', כי זהו עקר תמימות ושלמות הימים והשבועות שהם ב'זמן', כשמגביהין אותן למעלה לבחינת 'למעלה מהזמן' לבחינת 'תקפות הימים', על-ידי שידועין ומאמינים כי עדין ה' אתנו בכל מקום שנדחנו לשם בעוונותינו וכו', כי "מלא כל הארץ כבודו", שזהו עקר הדעת שמהאיר בנו הצדיק שהוא בחינת משה, שזהו בחינת 'ציאת מצרים' וספירה ומתן תורה, שאז מתקרב ישראל להשם תהפך על-ידי הארת הדעת הנ"ל. כי מבאר שם בהתורה הנ"ל שעקר השלמות הוא - כשמקשרין שני העולמות יחד, שבשכיל זה צריכין להשאיר בנים ותלמידים וכו', כי כשהוא למעלה לבד - אין זה שלמות וכו'. וזהו בחינת 'תמימת תהינה' לשון שלמות וכו', כי על-ידי הספירה לעמר שעל-ידיה מקשרין וכוללין עליונים ותחתונים יחד הנ"ל, על-ידיה עקר התמימות והשלמות בחינת 'תמימת תהינה', וכנ"ל:

לב ועוד צריכין לבאר בזה, כי התחלה צריכין לתקן בחינת מאכל בהמה, שהוא בחינת 'עמר שעורים' וכו', ואחר-כך בשבועות וזוכין לשתי הלחם מחטים בחינת מאכל אדם. שזהו בחינת תקון חטא אדם הראשון שתחלה נאמר לו (בראשית ג, יח): "ואכלת את עשב השדה", שהוא מאכל בהמה, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (פסחים קיח,); שנודעו ואמר: 'אני וחמור באבוס אחד' וכו', ואחר-כך אמר לו (בראשית ג, יט): "בזעת אפיך תאכל לחם" וכו', שזהו בחינת מה שאוכלים כרפס בפסח קדם התחלת הסדר שהוא מין ירק וכו', ואחר-כך אוכלין מצה וכו' וכנ"ל. כי עקר התקון - לזכות להארת הרצון בשעת האכילה שנמשך מבחינת שתיקה, בחינת 'אין משיחין בסעדה' וכו' (ארח חיים, סימן קע, סעיף א):

לג כי התורה "כי מרחמם" הנ"ל (וכן כל התורות) קשורה יחד בקשר נפלא, כי מתחלה כתב שצריכים להאיר הדעת הקדוש בכל אחד ואחד, שזהו עקר הרחמנות כדי להוציאו על-ידיה מהעוונות הבאים על-ידי רוח שטות וכו', והולך ומבאר, עד שאחר-כך

אפלו בעשר כתרין דמסאבותא נמצא השם תהפך

בספירה העמר מקשרין וכוללין עליונים ותחתונים יחד

בעמר מתקנים מאכל בהמה ובשבועות מאכל אדם

בתוך הרוח שטות בעצמו, נעלם חיות אלהותו תהפך

לתאיר הדעת בכל אחד וכללותו של אותו במקומו

באזני השומר, פי הדברים שדבר הפעל תפלה מקדם, בפעם הראשונה עם אותו השומר, והדברים שדבר עתה - נתקבצו יחד, עד שעשו איזה רשם בלבם, עד שהתחיל מעט להסתפק ולנטות אליו קצת, פנראה מתוך התשובה הנ"ל. וכן הלך הפעל תפלה אל השומר השני, ודבר עמו גם-כן פנ"ל, ולא שמע אליו גם-כן ובסוף השיב לו גם-כן פנ"ל: הלא אני יחיד כנגד בני המדינה וכו' פנ"ל; וכן כל השומרים כלם השיבו לו תשובה זו בסוף.

אחר-כך נכנס הפעל תפלה אל העיר, והתחיל שוב לדבר עמם בדרוכו,

באשר שכלם בטעות גדול, ואין זה תכלית כלל, רק עקר התכלית - לעסק בתורה ותפלה וכו'. ולא שמעו אליו, כי כלם נשקעו מאד בזה מזמזמים רבים, וספרו לו מהגבור, ושהם רוצים לשלח אל המדינה שהם כלם אלקות וכו' פנ"ל. ושחק מהם גם-כן, ואמר להם שהוא שטות, ושכלם רק בני אדם וכו', והם לא יוכלו לעזור לכס כלל, כי אתם בני אדם - והם בני-אדם, ואינם אלוה כלל; רק שיש יחיד יתברך שמו וכו'. ועל ענין הגבור אמר להם (בלשון תמה, בדרך שמתמיה אדם ואומר): האם אינו זה הגבור (הידוע לי)? ולא הבינו דבריו אלו. וכן היה הולך

ווארין זיי זענען שוין אלע זייער גיווען איינגעווארצילט אין דעם געלט פון א לאנגע צייט. און זיי האבן איר דערציילט פון דעם גבור. און אז זיי וילן שיקן צו דער מדינה וואס זיי זענען אלע גאטין וכו' פנ"ל. האט ער אויס זיי אויך גילאכט. און ער האט זיי גלאזט, אז דאס איז א נארישקייט. און זיי זענען אלע גאר מענטשן. און זיי וועלן אייך גאר נישט קאנען העלפן ווארין איר זענט מענשן און זיי זענען מענשן און זיי זענען גאר קיין גאט נישט. גאר איין גאט ברוך הוא איז פארהאנדין וכו'. און מכת דעם גבור. האט ער זיך אנגירופן (מיט דעם לשון). אויב ס'ע נישט דער גבור (אוי ווי איינער פאררופט אים זיך. אויב דאס איז נישט דער וואס ער וויינט) האבן זיי נישט פארשטאנען וואס ער מיינט. און אזוי איז ער גיגאנגען פון איינעם צום אנדערן און האט מיט זיי אלץ אזוי גישמוסט. פנ"ל. און מכת דעם גבור האט ער צו איטליכן גלאזט. אויב ס'ע נישט דער גבור וכו' פנ"ל. האבן זיי נישט פארשטאנען זייער רייד. וואס

מאחד לחברו ומדבר עמהם פנ"ל, ועל ענין הגבור אמר לכל אחד פנ"ל, אם אינו זה הגבור וכו' פנ"ל, ולא הבינו דבריו. ונעשה רעש בעיר, באשר שנמצא אחד שמדבר בזה, שעושה שחוק מאמנותם, ואומר שיש יחיד וכו', ובענין הגבור הוא אומר פנ"ל. והבינו שבודאי הוא הפעל תפלה, כי כבר היה נתפרסם אצלם פנ"ל, וצויו לחפש אחריו ולתפסו; אף-על-פי שהוא משנה עצמו אצלם בכל פעם פנ"ל (הינו פעם נבמה כסתר ופעם פניו וכו' פנ"ל) - אף הם ידעו מזה גם-כן, שהפעל תפלה הנ"ל הוא משנה עצמו בכל פעם, וצויו

ער מיינט. דערווייל איז גיווארין אין שטאט איין רעש. באשר אז ס'ע גיפנט זיך איינער וואס ער רעט אזוינס וואס ער מאכט א גילעכטער פון זייער אמונה. און ער זאגט אז ס'ע איז גאר א יחיד פארהאנדין דיינינו השם יתברך ברוך הוא וכו'. און מכת דעם גבור זאגט ער אלץ אויב ס'ע נישט דער גבור וכו' פנ"ל. האבן זיי פארשטאנען אז דאס מוז בודאי זיין דער בעל תפלה. ווארין דער בעל תפלה איז שוין ביי זיי מפורסם גיווען פנ"ל. האט מען גייהייסן אז מען זאל אים וזכין און מען זאל אים תאפיין. כאטש ער פלעגט זיך אלע מאל אנדערש פארשטעלן (והינו אקאל האט ער זיך פארשטעלט פאר איין סתור און אקאל פאר איין אריאן וכו' וואס מחמת דעם האט מען אים נישט גלאזט תאפיין פנ"ל). גאר זיי האבן אבער דערפון אויך גוואוסט. אז דער בעל תפלה פארשטעלט זיך אלע מאל אנדערש. האבן זיי גייהייסן נאך קלערין נאך אים. און מען זאל אים תאפיין. האט מען אים נאך גיווכט ביז זיי האבן אים גיחאפט. (והינו דעם בעל תפלה) און זיי האבן אים

לחקר אחריו ולתפסו. והפשו אחריו ותפסוהו, והביאוהו אל השרים, והתחילו לדבר עמו, ואמר להם גם-כן פנ"ל, באשר שכלם בטעות ושטות גדול, ואין זה תכלית כלל (הינו שהמנין אינו התכלית כלל); רק שיש יחיד שהוא הבורא יתברך שמו וכו'; ובני אותה מדינה שאתם אומרים שהם כלם אלקות - לא יוכלו לעזור לכם כלל, כי הם רק בני אדם וכו'. ונחשב אצלם למשגע, כי כל בני המדינה היו שקועים בטעות של הממון כל-כך פנ"ל, עד שזה שדבר כנגד דעתם וטעותם היה נחשב למשגע. ושאלו אותו: מה זה שאתה אומר על ענין הגבור (בלשון תמה):

גבראכט צו זייערע עלצטע. און זיי האבן אנגיהויבן מיט אים צו שמוסין. האט ער זיי אויך אזוי גלאזט פנ"ל. איר זענט אלע אין טעות. און אין גרויסע נארישקייט. און דאס איז גאר קיין תכלית נישט. דיינינו דאס געלט איז גאר קיין תכלית נישט. גאר ס'ע איז א יחיד ברוך הוא פאר האנדין דיינינו דער בורא יתברך שמו וואס ער האט אלע באשאפן גאר אים באדארף מען דיינען. און געלט איז גאר א נארישקייט וכו'. און די מדינה וואס איר זאגט. אז זיי זענען אלע גאטין. זיי וועלן אייך גאר נישט קאנען העלפן. ווארין זיי זענען גאר מענטשן וכו' (אזוי האט זיי דער בעל תפלה גלאזט) האבן זיי אים גיחאפט פאר משוגע. ווארין די גאנצע מדינה זענען שוין אזוי גיליגן אין דעם געלט און זענען שוין אזוי דרינען פארנארישט גיווארין. ביז דער וואס ער האט אקגען זייערע נארישקייט עפעס גרעט. איז דעריי זיי גיווען משוגע.

האבן זיי אים גיפירנט. וואס איז דאס וואס דו

אם אינו זה הגבור פנ"ל? השיב להם: שאני הייתי אצל מלך אחד, ונאבד אצלו גבור, ואם הגבור הנ"ל הוא אותו הגבור - יש לי הפרות עמו; ויתר מזה: מה שאתם בטוחים במדינה הנ"ל שהם כלם אלקות זהו שטות, כי הם לא יוכלו לעזר לכם, ולדעתי אם תהיו בטוחים עליהם - אדרבא, זה יהיה מפלה שלכם. אמרו לו: מנין אתה יודע זאת? השיב להם: היות שאצל המלך הנ"ל שהוא היה אצלו פנ"ל היה לו ד, דהינו שהיה אצל אותו המלך תמונת יד עם חמש אצבעות ועם כל השטרטוטין שיש על היד, וזאת היד הלאנד קארט

וְהָיָה מִן הַיּוֹם הַזֶּה (הַיּוֹם מִפֶּת הַעֲלָמוֹת) שֶׁל כָּל הָעוֹלָמוֹת, וְכָל מֶה שֶׁהָיָה מִן בְּרִיאַת שָׁמַיִם וָאָרֶץ עַד הַסּוֹף, וּמֵה שֶׁהָיָה אַחֲרָיו - הַכֹּל הָיָה מִצֵּדָה עַל אוֹתוֹ הַיָּד.

כִּי הָיָה מִצֵּדָה בְּשִׁרְטוּטֵי הַיָּד צִיּוֹר עֲמִידַת כָּל עוֹלָם וָעוֹלָם עִם כָּל פְּרִטּוֹ, כְּמוֹ שֶׁמִּצֵּדָה עַל הַלְּאֲנֵד קֶאֱרֵט (כִּדְעָה לְבִלְמִיָּאִים בְּעֵינֵי יָצִיר מִפֶּת הַעֲלָמוֹת שֶׁקִּיּוֹן לְאֲנֵד קֶאֱרֵט), וְהָיָה בְּהַשְׁרָטוּטֵינָם כְּמוֹ אוֹתוֹת, כְּמוֹ שֶׁבְּלְאֲנֵד קֶאֱרֵט כְּתוּבִים אוֹתוֹת אֲצֵל כָּל דְּבָר וְדְבָר כְּדֵי לִידַע מֶה הוּא הַדְּבָר הַהוּא, דְּהִינוּ לִידַע שֶׁכָּאֵן הוּא עִיר פְּלוּנִי, וְכָאֵן נְהָר פְּלוּנִי וְכוּיָצָא - כְּמוֹ כֵּן מִמֶּשׁ הָיָה נִרְשָׁם בְּשִׁרְטוּטֵי הַיָּד הַגָּדוֹל כְּמוֹ אוֹתוֹת, שֶׁהֵיוּ הָאוֹתוֹת

אָגאָסט אויף דעם גבור. אויב ס'ע נישט דער גבור
כ"ל. האט ער זיי גענעפערט. באַשר איד בין
גיווען ביי אַ מלך. אזו ביי דעם מלך פאַרפאלן
גיווארן אַ גבור. און אויב דאס איז דער גיבור.
קאן איד מיר מיט אים. און ווייטער דאס וואס איר
פאַרלאָזט זיך אויף דער מדינה וואס איר אָגאָסט אז
זיי זענען אלע גאָטן. דאס איז אַ נאַרשיקייט.
ווארן זיי וועלן אייך גאר נישט קענען העלפן.
אדרבא. דאס וועט נאך זיין אייער מפלה אז איר
וועט זיך אויף זיי פאַרלאָזן. האבן זיי אים
גיוואָגט פון וואַנען ווייטסט דאס (אזוי אַ מדינה קאן זיי נישט
העלפן. און זיי וועלן נאך אַ ספלה האבן דורך דעם). האט ער זיי
גענעפערט. באַשר ביי דעם מלך וואס ער איז ביי
אים גיווען. האט ער געהאט אַ די האגנע דער מלך
האט געהאט אַן אדור ווי אַ הענגע מיט פינגער
פינגער. און מיט אלע שירטוטין (ווייניג אלע קנישטן
און אלע מריצין) וואס אויף אַ האנט איז פאַרהאַנדן.
און די אַזי גיווען דער לאַנד קארט פון אלע
וועלטן. און גאר וואס ס'ע איז גיווען זינט הימיל

און ערד איז באשאפן גיזארין ביי און סוף. און
וואס סע וועט זיין דערנאך. איז אלץ אויסגמאלט
ג'ווען אויף דער יד. ווארזי סע ג'ווען אויסגמאלט
אין די קרייצן און ג'ייטשן פון דער יד. דאס
ג'עמלע פון אלע וועלטן. ווי אזוי אטליכע וועלט
שטייט. מיט אלע זאכן פון אטליכער וועלט
בפרטיות. אלץ ארויס גישטעלט אויף דער יד.
אזוי ווי אויף א לאנד קארט און ארויס גמאלט
אין סע ווייסן די וואס זי וועגן גינט אין דעם לאנד קארט. היינט
אין סע ווייסן און אפאר שטייכלען שטאט און אטליכע דרינגע. און
אטליכע בירגל און אזוי אנדערע זאכן טייכלע און וועלדער וכו'. און
ביי אטליכע זאך שטייט און אנגשריבן אז דאס איז די שטאט און דאס
איז די דרינגע וכו'. אזוי איז אויף דער יד ג'ווען
אויסגמאלט אלע וועלטשן דורך די קרייצן און
ג'עמלשן פון דער יד. און אין די קרייצן פון דער
יד איז ג'ווען אזוי ווי אטולות. אזוי ווי אויף א
לאנד קארט שטייט און אנגשריבן אטולות ביי
אטליכער זאך כדי מען זאל וויסן וואס דאס איז
היינט מען זאל וויסן אז דא איז די שטאט. און
דא איז אזוי טייכלע און אזוי דעסט גלייכן

נִרְשָׁמִים אֲצֵל כָּל דָּבָר וְדָבָר שֶׁהִיא
נִרְשָׁם עַל הַיָּד, כִּדְּרֵי לִידַע מֵהוּת הַדָּבָר.
וְגַם פִּרְטֵי כָּל הַמַּדִּינֹת וְעִירוֹת וְנִהְרֹת
וְגִשְׁרֵיהֶם וְהָרִים וְשָׂאֵר דְּבָרִים פִּרְטִיִּים,
הִכָּל הָיָה נִרְשָׁם עַל הַיָּד בַּשְּׂרָטוּטִין
הַ"נֶּל", וְאֲצֵל כָּל דָּבָר הָיוּ כְּתוּבִים
אוֹתוֹת, שֶׁזֶהוּ דָּבָר פְּלוּנִי, וְזֶה דָּבָר
פְּלוּנִי. וְגַם כָּל בְּנֵי אָדָם שֶׁהוֹלְכִים
בְּתוֹךְ הַמַּדִּינָה, וְכָל הַמֵּאֲרָעוֹת שֶׁלָּהֶם
- הִכָּל הָיָה נִרְשָׁם שָׁם.

אנדערע זאכן. אזוי איז פונקט גיווען אנגעצייכנט דורך די קרייזן פון דער האנט אזוי ווי אותיות. וואס די אותיות זענען געשטאנען ביי איטליכער זאך וואס ס'ע גיווען אויס גימאלט אויף דער יד. כדי מען זאל וויסן וואס איטליכע זאך איז וואס דארט איז אויסגimalט.

און אזוי איטליכע מדינה באזונדער און איטליכע
שטאט און אלע טייכן און בריקן און בערג און
אָנְדערע זאכן (וואס סע נישטן דין אין דער וועלט און אין אלע
וועלטן) איז אלץ גינען אויסגימאקט אויף דער יד
דורך די קריצן און קניישטן פון דער יד. און ביי
אויטליכער זאך איז אלץ נישטאנען אזותיות און
דאס איז די זאך און דאס איז די זאך וכו'. און אזוי
אלע מענטשן וואס סע גייען ארום אין איטליכע
מדינה און אלע ייִדערע מאָדערע (דעיינע אלץ וואס אויף
א מענטש גייט איבער ווייל ער לעבט) איז אלץ גינען אויס
גימאקט אויף דער האנט. און סע איז דאָרט
נישטאנען אפילו אלע וועגן פון איין מדינה צו
דער אנדערע. און פון איין אָרט צום אנדערן און
ממזת דעם האב איז גוואוסט דעם וועג אריין צו
גיין אהער אין שטאט אריין. און קיין שום מענטש

לָגַם לָכֵן, וְכֵן אִם אַתָּם רֹצִים
לְשַׁלַּח אוֹתִי לְעִיר אַחֶרֶת - אֲנִי יוֹדֵעַ
הַדֶּרֶךְ גַּם-כֵּן, הַכֹּל עַל-יְדֵי הַיָּד הַזֶּה.^א
וְכֵן הָיָה נִרְשָׁם בַּהּ הַדֶּרֶךְ מֵעוֹלָם
לְעוֹלָם; כִּי יֵשׁ דֶּרֶךְ וְנִתְּבַּע שְׁעַל-דָּוִד
יִכְוֹלִין לַעֲלֹת מֵאֶרֶץ לְשִׁמְשִׁים
^{(כִּי אִי אֶפְסֵה}
^{לְעֹלֹת לְשִׁמְשִׁים מִמֶּנָּה שֶׁאֵין יוֹדֵעִין הַדֶּרֶךְ, וְשֶׁם הָיָה נִרְשָׁם הַדֶּרֶךְ}
^{לְעֹלֹת לְשִׁמְשִׁים),} וְהָיָה נִרְשָׁם שֶׁם כָּל הַדֶּרֶכִּים
שֵׁשׁ מֵעוֹלָם לְעוֹלָם. כִּי אֱלֹהֵיו עָלָה
לְשִׁמְשִׁים בְּדֶרֶךְ פְּלוּנִי - וְהָיָה כְּתוּב שֶׁם
אוֹתוֹ הַדֶּרֶךְ, וּמִשָּׁה רִבְנֹה עָלָה לְשִׁמְשִׁים
בְּדֶרֶךְ אַחֵר - וְהָיָה כְּתוּב שֶׁם אוֹתוֹ
הַדֶּרֶךְ גַּם-כֵּן, וְכֵן תִּגְנוֹף עָלָה לְשִׁמְשִׁים
בְּדֶרֶךְ אַחֵר - וְהָיָה כְּתוּב שֶׁם גַּם אוֹתוֹ

קאן אהער גיט קומען. (ווארן די מינה פון געלט האבן זיך ארום גיגראבן וואסערע שטעט און קינדער האט צו זיי גיט גיקאנט קומען ^(כ"ה) און אזוי אז איר ווילט מיר שיקן אין דער אנדערער שטאט אריין. ווייס איך אויך דעם וועג. אלץ דורך דעם יד.

און אזוי איז גישטאנען אויף דער יד. דער וועג פון איין וועלט צו דער אנדערער וועלט. ווארין ס'ע איז פארהאנדן א וועג וואס דורך דעם וועג קאן מען ארויף גיין פון דער ערד אויף דעם הימיל. (ווארין פון דער ערד אויף דעם הימיל קאן מען דעם וועג ווי ס'האט מען ווייטט צו דעם וועג. און דעם וועג ווי ס'האט מען אים געטוישט גיין אויף דעם הימיל) און ס'ע איז דאס גישטאנען אלע וועגן וואס ס'ע איז פארהאנדן פון איין וועלט צו דער אנדערער וועלט. ווארין אליקו איז ארויף גיגאנען אויף דעם הימיל מיט דעם וועג. איז דאס גישטאנען דער וועג. משה רבינו איז ארויף גיגאנען אויף דעם הימיל מיט איין אנדערען וועג. איז דאס גישטאנען יענער וועג ארויף. און אזוי תלוד איז ארויף גיגאנען אויף דעם הימיל נאך מיט איין אנדערען וועג. איז דאס דעם וועג אויף גישטאנען און אזוי פון איין וועלט צו

את הצדיק.

ה. כשהצדיק עבד את השם ותפלה, ואינו משגיח על המורעם ללמד אותם - על-ידי זה נפל ממדרגתו. רט. על-ידי הפרנסה שמפנסין את הצדיק - נמחל להם כל עונותיהם, כמו (ספחים טז) : "הפנהנים אכלים, ובפעלים מתפפרים".

חלק שני

א. על-ידי ספורי מעשיות של צדיקים ממשיכין אור של משיח בעולם, ודוחה הרבה חשך וצרות מן העולם.

ב. גם זוכה לבגדים נאים.

ג. בשבעת ימי אבלות של הצדיק הקדוש-ברוך-הוא משפיע על המתאבלים עליו מאור הגנוז מששת ימי בראשית.

ד. אל תתמה על החפץ שהאדם הוא בריה קטנה - ובו תלוי כל העולמות; כי כן בכל מקום שהשכינה שרויה מועט מחזיק את המרבה.

ה. כל אדם, מאיר בזיו פניו גן-עדן שלו.

ו. על-פירב היראים פרוסתם בא על-ידי טלטולים.

ז. לפעמים הצדיק בא לטלטולים כדי ששיבוא לעולם הבא ויזכר כל המקומות שהיה בהם, ועל-ידי זה יבואו טובות לאלו המקומות.

ח. מי שידע שמות של בני הצדיקים שבדור, הוא יודע כל המאורות שיהיה.

ט. מי שמצדיק את הבריות כל חפציו נעשים בלי שום מנע.

י. כשהצדיק נחלש כחו, שאין יכול לעשות רצון קונו ממקדם - ידע שאין הקדוש-ברוך-הוא רוצה עוד שיורה דרך תשובה לרשעים.

יא. עקר כח הצדיקים הוא כשהדין נמתק, הנינו על-ידי אחדות השם ותפלה.

יב. כשהצדיקים נתפרסמים בעולם, על-ידי זה נתחדשים נגונים בעולם.

יג. מי שמוסר נפשו בשביל ישראל דינו אינם בטלים, וכאשר יגור - בן יקום.

יד. על-ידי שמוש הצדיק בא חרות, ונתבטל הקללות.

טו. אלו המקרבים ליראי-השם, גם הם זוכים ליראה ולדעת.

טז. כשהצדיק נתעשר, על-ידי זה הרשעים חוזרים בתשובה.

יז. כשהקדוש-ברוך-הוא ראה איזה צדיק שיש כח בידו לקרב בני אדם לעבודתו, אזי מעמיד עליו שונאים, כדי שיוכל לקרב את בני אדם; כי הצדיק שאין לו שונאים אין יכול לקרב, כמו בעת ביאת המשיח, ישבו בשלמה - ואז אין מקבלין גרים.

ר' אושעיא בנו של ר' יהודה הבושם. ר' אושעיא רבא בר חמא בר ביסנא. ר' אושעיא בר חייא. ר' אושעיא זעירא דמן חבריא. אושעיא איש טרנא. ר' אושעיא בר שמאי. הושעיא הלחן. הושעיא בר זעירא. אושעיא בר ובדא. רב הושעיא בריה דרב אידי. ר' הושעיא בריה דר' שמלאי דקסרין.

ר' אחי מפפרי. רב אחא בר רב. רב אחא בריה דרבא. רב אחא בר יעקב. רב אחא בר תחליפא. רב אחא בר איקא. רב אחא מדיספתא. רב אחא בר אבא. רב אחא בריה דרב אחא. רב אחא שר הבינה. רב אחא ברב הונא. רב אחא בר חנינא, רב אחא. רב אדא. ר' אחא אריקא והוא רב אחא בר פפא. ר' אחא בר אבין בר בנמין. רב אחא בר יוסף. רב אחא ברב אונא. רב אחא בר עזריא. רב אחא בר עזא. רב אחא בר יבא. רב אחא בר אבני. רב אחא בר ביבי. רב אחא בר אהבה. ר' אחא אחיה דמר אחאי או דמן אחא. רב אחא בר יעקב. ר' אחא מפוזיקא. רב אחא גלילאה. ר' אחא אחוי דר' יוסי מברקתיה. רב אחא בר זעירא. רב אחא בריה דר' זעירא. רב אחא סבא.

רב אחא בר דליא. רב אחא מפי חונאה. רב אחא בר מניומי. רב אחא בר קטינא. רב אחא בר הושעיא. רב אחא בריה דרב אשי. רב אחא מהוצל. רב אחא בר פנחס. רב אחא

בר חנילאי. רב אחא בריה דרב נחמן. רב אחא קרטינגנאה ואמרי לה רב חנה. ר' אחא בר שלקא. רב אחא בר חנה. ר' אחא בריה דר' חזא בר אבא. רב אחא ברב אמי. רב אחא בר ביונא. רב אחא בר אבין בר בנמין. רב אחא בר שילא איש כפר תמרתא. רב אחא בר יוסי. רב אחא בריה דרבינא. ר' אחא תנא דברייחא. רב אחא אחיה דאבא, אביה דר' ירמיה בר אבא.

רב אחאי. ר' אחאי בר יאשיה, אחי ברבי. רב אחדפויה בר מתנא. רב אחדבוי בר אמי. רב אחדבוי. אחי שקנא. רב אחי. אחיה הפבלי. רבי אחיה הגדול. אחיתאי. רב אחלי. אטיטוס.

רב איבא. ר' איבא בר כהנא. איבו אבוי דרב. איבו בנו של רב. איבו וחזקיה בר ברתיה דרב. ר' איבו בר נגרא, או בר אגרי (איבו ואיבו אחד הוא). איבות בר איהי. איבי. מר אידאי. רב איד. רב איד אבוי דר' יעקב והוא בר בי רב דחד יומא. רב איד סרסיה דרב ששת. רב איד בר אבין נגרא. רב איד בר אבא. רב איד בר גרשון. רב איד דחוטרינא. רב איד בר' שישא. איד בר אושעיא. רב איד ברב איקא. איד אבוי דשמואל. רב איד.

רב איהי. איז. אילא דבנה. ר' אילאי. ר' אילא בריה דרב שמואל בר מרתא. ר' אילאי דנציבין ובנו. אילים ובנו יוסף. אילס ובנו הלל. אילופיסה.

הרעות והמרות מאד, אבל עדין יש לי תקנה ובטחון אליך לבד, בכח זכות הצדיקים האמתיים, שתמיהה להוציאני ולחלצני מכל התאוות עד שאזכה מהרה לבוא לכל זה, ואחיה ולא אמות. כי אתה הוא מלך חפץ בחיים, זכני להיות נמנה בין החיים תמיד לעולם ועד. למענך אלהים חיים, ולמען הצדיקים האמתיים הקרויים במיתתם חיים, החיני לקימני באור פניך.

מלא רחמים חי החיים, אדון השלום, שים שלום טובה וברכה ורחמים וחיים עלינו ועל כל ישראל עמך, למענך עשה ולא לנו. "תחי נפשי ותהללך ומשפטך יעזרוני. כי עמך מקור חיים באורך נראה אור. קולי שמעך כחסדך יי כמשפטיך חניני, רחמך רבים יי כמשפטיך חניני. דבקה לעפר נפשי חניני כדברך". ויקים בנו מקרא שכתוב: "ואתם הדבקים בני אלהיכם חיים בלכם היום", לעולמי עד ולנצח נצחים, אמן ואמן.

תפילה קג

מיוסד על תורה קע"ט בליקוטי מוה"ר

יי אלהים אמת יחיד קדמון, חושב מחשבות לכל ידח ממנו נדח, טוב ומטיב לכל, צופה לרשע וחסדן בהצדקו, קורא הדורות מראש, הרוצה בתשובה, רחם עלי למען שמך ולמען אבותינו הקדושים, והחזירני

בתשובה שלמה לפניך, ועשה את אשר בחרך אלה ואת מצותיך אשר מצתה ועד עולם.

רבנו של עולם מלא רחמים יודע תעלומות, מרום וקדוש, פועל גבורות, עושה חדשות, בעל מלחמות, זורע צדקות, מצמיח ישועות, בורא רפואות, נורא תהלות, אדון הנפלאות, המחפש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית, אשר אתה עושה בכל יום תמיד נסים ונפלאות

חדשות גדולות ונוראות מאד מאד, אשר נעלמו ושגבו מאתנו מאד. כי אין אנו יודעין עצם גדלתך ונפלאותיך אשר אתה עושה בעולם בכל עת, וכל עסקיך ונפלאותיך וטובותיך בכל יום ובכל עת ובכל שעה, כלם כאחד אינם כי אם בשיביל התכלית הטוב האמתי, שהוא כדי לסבב סבות שנוקה להתקרב אליך ולשוב אליך בתשובה שלמה באמת, שזהו עקר תכלית הטובה האמתית שבעל הטובות. ורק אתה בעצמך יודע כל מה שאתה עושה חדשות בכל יום בשיביל להחזירני אותי ואת כל ישראל בתשובה שלמה באמת, כדי לטהר ולתקן נפשנו ורוחנו ונשמותינו, כדי שישתהו נפשות עמך ישראל מזהמתם. ובכל יום ובכל עת ובכל שעה אתה עושה נפלאות חדשות לגמרי בשיביל זה, כי אין יום דומה לחברו, ובכל יום ובכל עת

ובכל שעה ורגע, אתה מפליא לעשות לשונות הנהגת העולמות בשנויים רבים ונפלאים עד אין קץ וסוף, והכל לטובת העולם, לטובתם האמתית והנצחית, כדי לרמוז להם רמזים בכמה בחינות ואפנים שונים בלי שיעור לקרא את כל אחד ואחד מכל מקום שהוא שם פעם וברגע הזאת, לקרבו אליך באמת. כי רק זהו טובה באמת, ואין שום טובה אחרת בעולם וזולתה כלל.

והנה אני מודה ומתודה לפניך אבי אב תרחמן המלך הטוב והמטיב לכל, על כל החסדים והטובות והישועות והנפלאות אשר עשית עמי מעודי עד היום הזה, אשר אחר כל מה שעבר עלי, ואחר כל מה שעברתי בשוגג ובמזיד באנס ובצרון, ואחרי כל אלה, עדין לא כלו רחמך ממני, ואתה מעוררני ומחזקני עדין לצפות לישועתך, ולסדר דברי אלה לפניך. מלבד מה אשר אתה מזכני בכל יום בנקודות טובות ונוראות לקדשני בקדשת ישראל בקדשת מצותיך הנוראות, אשר אתה מזכני בכל יום לחטף בזה העולם הפלה והנפסד, החולף ועובר כהרף עין, מה רב טובך אשר עשית עמי, "מה אשיב לוי כל תגמולוהי עלי". על כן מצא עבדך את לבו עדין להתחנן לפניך, ולהשתטח מול רחמך וחסדך.

ובכן באתי לפניך פעל הרחמים, פעל

הישועות, "גדול העצה ורב העלילה", שתורני באמת דרכי התשובה, ותהיה עמי תמיד, ותדריכני בכל עת ושעה בדרך הישר באמת, באפן שאזכה מהרה לשוב בתשובה שלמה לפניך באמת חיש קל מהרה. ותורני ותלמדני הדרך האמת לאמתו איך להתנהג בענין התעניות. אשר גלית אוננו בכמה מקומות בדברי רבותינו זכרונם לברכה גדל עצם מעלת הצום והתענית שהוא עקר

התשובה, אבל לעמת זה נמצא בכמה מקומות שאסור להתענות בלי רשות היקם האמת. ובפרט מי שהוא בן תורה שהזהירו עליו רבותינו זכרונם לברכה בכמה מקומות שלא ירבה בתענית שלא יתבטל מדברי תורה. ואתה יי אלהים אמת, לפניך נגלו כל תעלומות לב, וכל הספקות שיש בלבי על זה, ומלבד רבוי המניעות שיש לי על ענין התענית מצד כבוד הענין בעצמו, נוסף לזה רבוי מניעות המצד מצד הספקות הרבים שבלבי על ענין התענית כאשר הזכרתי לפניך.

על כן באתי לפניך מלא רחמים, שתזכני לידע בכל עת איך להתנהג בענין זה ובכל הענינים הנוגעים לעבודתך. ולא אבלכל את דעתי הרבה באלו הספקות, כדי שלא לבטל עצמי ממעט עבודתי, רק אזכה מאתך לשוב הדעת אמתי. ותדריכני באמתך ותלמדני בכל עת איך להתנהג בכל

חזרה לתוכן העניינים

יום רביעי

לנצח עוד יום

ל"ג ע"א ובית הלל, סבירא להו: הא דאיתקש בשר בכור לבשר חזה ושוק, הני מילי, בכור תם שבו מדבר הכתוב. אבל בכור בעל מום, כתיב ביה: "הטמא והטהור, יחדיו יאכלנו". וקא אמרי בית הלל: ומה טמא, שאינו אוכל בקדשים קלים, אוכל בבכור. זה, שאוכל בקדשים קלים, אינו דין שיאכל בבכור? ומקשינן: איכא למיפרך: מה לטמא, שכן הותר מכללו בעבודת צבור. שמצאנו אצלו קולא אחרת, שאם אין כהן טהור באותו בית אב, עבודת קרבן צבור נעשית על ידי כהן טמא, אבל בור לא. הלכך יש לומר שאינו אוכל מבשר בכור. ומתריצין: ובית הלל אמרי לך: מאי קא מיייתית מטומאה בעצור. אטו בעבודה קאמר הכא? והרי באכילה קאמרינן קל וחומר. ולאכילה - זו עדין מטמא, כדחזינון בקדשים קלים. והא דתניא: ורבי עקיבא מתייר, אליבא דבית הלל ואפילו עובדי כוכבים. הוינן בה: מאי טעמא דרבי עקיבא? ומשנינן: דכתיב בסיפא דקרא ד"הטמא והטהור יחדיו יאכלנו" "כצבי וכאיל", מה צבי ואיל מותר באכילה לעובד כוכבים אף בכור בעל מום מותר לעובד כוכבים. ואידך, תנא קמא דבריייתא דסבר דלא התיר בית הלל לעובד כוכבים, אמר לך: תלתא "צבי ואייל" כתיבי בפרשת ראה. ומכולן דרשינן מינייהו בדלקמן, ולא אשתירי קרא להתיר לעובד כוכבים. **חזר, לכדרינו יצחק**, דאמר רבי יצחק: החרש בשור פסולי המוקדשים לוקה. מאי טעמא? "כצבי וכאיל" כתיב ביה, ללמדך שעל אף שהוא גוף אחד עשאו הכתוב שני מינין. שהרי זה כאילו הוא חורש כצבי ובאייל, שהן שני מינים, יחדיו וכן לכדרינו **אושעיא**, דאמר המרביע שור פסולי המוקדשין אפילו עם מינו הרי הוא כאילו חורש בשור וחמור, ולוקה. מאי טעמא? "כצבי וכאיל" כתיב ביה, לומר לך שאף על פי שהוא גוף אחד עשאו הכתוב שני מינין, וכאילו מרביע כלאים. **וחד, לכדרינו אלעזר הקפר**. דאמר רבי אלעזר הקפר: הרי זה, צבי ואייל, בא ללמד, ונמצא למד: מה בהמה בשחיטה, אף צבי ואיל בשחיטה. **וחד, איצטריך למידרש: מה צבי ואיל פטורים מן הבכורה**, שאין בכור אלא בהמה ולא בחיה, ומן

המתנות זרע לחיים וקיבה שנותנים לכהן בבהמה. אף פסולי המוקדשין פטורין מן הבכורה ומן המתנות. **תנו רבנן: בכור בעל מום, אין מאכילין אותו לנדות** [אפילו הן כהנות], דברי בית שמאי. **ובית הלל אומרים: מאכילין אותו לנדות.** והוינן בה: מאי טעמא דבית שמאי? ומשנינן: דכתיב: "ובשרם יהיה לך כחזה התנופה וכשוק הימין לך יהיה". מה תתם, כחזה התנופה ושוק הימין, נדות לא אוכלות שהטמא אסור באכילת קדשים. אף הכא, בבכור, נדות לא אוכלות. **ובית הלל אמרי לך: הא דאיתקש בכור לחזה התנופה, הני מילי בכור תם. אבל בכור בעל מום, קרא אחריתא כתיב ביה: "הטמא והטהור יאכלנו". ובית שמאי אמרי לך: הני מילי דשרי לטמא, היכא דאין טומאה יוצאה עליו מגופו אלא שנטמא במת או בשרץ, אבל היכא דטומאה יוצאה עליו מגופו כגון נדות לא שרי באכילה.** ומייתנין רביה **דרשכחן דפליג רחמנא בין טומאה יוצאה עליו מגופו לבין טומאה שאין יוצאה עליו מגופו.** **דתנן: הפסח שבא בטומאה, שנטמא רוב הציבור בטומאת מת, ועשו פסח בטומאה, לא יאכלו ממנו זבים וחזות, ונדות ויולדות.** אלמא, אף שהותר באכילה לטמאי מת שהם הבעלים, מכל מקום נאסר לאכול למי שטומאתו יוצאת מגופו. **ובית הלל אמרי לך: דוקא תתם, בפסח הכא בטומאה, הוא דגלי רחמנא שדוקא טמאי מת מותרים, דכתיב בפסח שני "איש כי יהיה טמא נפש".** ודרשינן מיניה שדוקא "איש" נדחה לפסח שני ולא הציבור, וכיון דקרא איירי בטמאי נפש אמרינן שדוקא הם יאכלו ולא חזבין. **אבל הכא, בבכור בעל מום, טמא סתמא כתיב.** הלכך לא שניא בין טומאה היוצאה מגופו לטומאת מת. **תנו רבנן: אין מרגילין ביום טוב, אין פושטין את עור הבהמה דרך רגליה באופן שכל עור הבהמה נשאר שלם וראוי לעשות ממנו כלי.** **כיוצא בו: אין מרגילין בבכור בעל מום, ולא בפסולי המוקדשין אפילו אחר שנפדר.** והוינן בה: בשלמא יום טוב אסור, כיון דקא טרח טירחא דלא חזי ליה, שאי אפשר לעשות ממנו

כלי היום. **אלא בכור - מאן תנא דאסור?** **אמר רב חסדא: בית שמאי היא, דאמר אין מאכילין אותו לנדות.** וחזינון דסבירא להו דבעל מום בקדשותו קאי, כאילו הוא תם ואפילו לאחר שחיטה, והוא הדין לגבי הפשט העור באופן זה דינו כתם שאסור משום בזיון קדשים. [שמתירא שלא יחתך העור ויחתך את הבשר ופוגמו]. **והא דקתני: ולא בפסולי המוקדשין - מאן תנא?** **אמר רב חסדא: רבי אלעזר ברבי שמעון היא, שמחמיר בפסולי המוקדשין אפילו לאחר שחיטה.** דתניא: הוי לפניו שתי חטאות, שהפריש שתי קרבנות תמימים לצורך חטאת אחת, שאם תאבד האחת יתכפר בשניה, אחת תמימה, ואחת בעלת מום. ואחר כך נפל מום באחת מהם - תמימה תקרב לחטאתה, ואילו בעלת מום תיפדה, ויפלו דמיה לצורך עלות קיץ המבח. **נשחטה בעלת מום לאחר פדיונה - אם נשחטה עד שלא נזרק דמה של תמימה, מותרת באכילה.** **אם נשחטה משנזרק דמה של תמימה, אסורה בהנאה.** כיון שבשעת זריקת דם התמימה היתה בעלת המום בחיים חל עליה מיד תורת "חטאת שכיפרו בעליה" והלכה למשה מסיני דאזלא למיתה. אבל לאחר שנשחטה בעלת המום אין בה קדושה ושוב לא יחול עליה דין חטאת שכיפרו בעליה. **רבי אלעזר ברבי שמעון אומר: אפילו בשר בעלת המום נמצא בקריה, ונזרק דמה של תמימה, אסורה.** דסבירא ליה שבעלי מומין אפילו לאחר שחיטה בקדושתיהו קיימי ויש בה דין חטאת שכיפרו בעליה. ומהאי טעמא אין מרגילין בפסולי המוקדשין, משום דבקדושתן קאי. ומקשינן: **ורב חסדא, לוקמה לכולה ברייתא בבית שמאי?** דכשם שבית שמאי מחמירים בבכור שאינו נאכל לנדות, הוא הדין שיחמירו גם בשאר פסולי המוקדשין לאחר שחיטה. ומתריצין: **דלמא, עד כאן לא קאמרי בית שמאי שאף לאחר שחיטה נוהגים בו קדושה, אלא בבכור דקדושתו מרחם. אבל פסולי המוקדשין, דאין קדושתו מרחם, לא.** ואף אליבא דבית שמאי בפסולי המוקדשין שנשחטו אין נוהגין קדושה.

פסולי המוקדשין, דאלימי למתפס פדיונו. שקדושתם חמורה מדחזינון שפדיון תופס בה. וכמו כן יהיו קדושים אף לאחר שנשחטו. **אבל**

ל"ג ע"ב תו מקשינן אדרב חסדא: ולוקמה כולה ברייתא כרבי אלעזר ברבי שמעון? ומאי טעמא קאמר שרץ סיפא דתני ולא

בפסולי המוקדשין רבי אלעזר ברבי שמעון היא. ומתריצין: **דלמא, עד כאן לא קאמר רבי אלעזר ברבי שמעון תתם דבקדושתיהו קיימי, אלא**

מסורת הש"ס

[illegible]

(א) גמ' הטמא והטהור

(ב) תום' ד"ה מד וס' גוף
לחד הוא ועשאו הכמו
שני גופין:

גליון הש"ס

גמ' תלתא צבי ואיל. עי
לעיל יב ע"א תד"ה מה:
תד"ה וב"ה בו' אתי ק"ו
ומפקא מג"ש. עי צב"מ
קיד ע"א תד"ה ואלדך:

רבינו גרשום

[illegible]

בל פסולי המוקדשין

ההימני מילי כבוד סס. אימקש לחזה ושוק דהא קרא צמס קממשי
 דרכיב לעיל מיניה (במדרש יו) את דמס מזרוב אבל בעל מוס כחיב בפרשת
 בל הבכור (דברים טו) הטמא והטהור יחדו: ור שאולב בקדשים
 קלים. שלמים ומעשר ופסח: בעבודת לבור. דאס איז כהן טהור

ובית הלל הני מילי תנא
 ר' הושעא ור' הושעא ר' יוחנן
 אכול בקדשים קלים א
 בקדשים קלים אינו ר' א
 למיפרך מה לטמא אש
 צבור ור' אבהו אכול
 קאמרינן אבילות ד ר' א
 ואפ' עובדי כוכבים מ
 ובאיל מה מצב ואיל
 אף פסולין מותר
 תלמי צב ואיל כת
 ר' אבהו ר' אבהו ר' אבהו
 אלעזר הקפר ר' אבהו
 מן הכבורה ר' אבהו
 מן הכבורה ר' אבהו

ההתאם גדול

וּבִה הָיָה מִלֵּי תַם אֲבִי
 וְהַמְּהוּרָה (ב) אֲבִיכָל וְ
 יִצְחָק עָלָיו מְנוּפָה וְ
 לֵיכָל מְנוּפָה לֵיכָל דְּרָשָׁשׁ
 מוֹמָא יִצְחָק עָלָיו מְנוּפָה
 יִצְחָק עָלָיו מְנוּפָה רִתְנָן
 לֵיכָל יִצְחָק מְנוּפָה וְכִים
 וְיִלְדוֹת וְיִלְדָה הָתָם ה'
 נֶפֶשׁ אֲבִל הָכָא מָמָא
 אִין מְרִיגְלִין
 אִין מְרִיגְלִין בְּכַבּוּר וְ
 בְּשִׁמְאָא יוֹם טוֹב דִּק
 חוּי לִיָּה אֲלֵא בְּכּוּר מָמָא
 בִּית שְׂמָאִי לֵיכָל דָּא
 לְדִיתוֹת אֲבִל בְּפִסּוּלִי דָא
 רַב חֲסָדָא רַבִּי אֲלֵעָזָר
 יְהוֹן לְפָנָי שְׁתֵּי מְהוּרָה
 בְּתֵיל מוֹם תְּמִימָה תִּם
 נִשְׁחָמָה בְּתֵיל מוֹם אֲמָר
 שֵׁל תְּמִימָה מוֹתֵרָא
 תְּמִימָה אֲסוּרָה רַבִּי אֲבִי
 בִּישׁ קִדְרִיָּה וְנוֹק דִּק
 וְרַב חֲסָדָא לֹקְמָה כּוּלָּהּ
 לֵא קֶאֱמָרִי בִּי שֵׁל אֲמָר
 אֲבִל פְּסוּלִי הַמְּשִׁיחָא

בְּדִבְרֵיכֶם לֵן דְּמֹאחַר שֶׁבֵּאת לִלְלַל הֵימָר וְצִיחָה שׁוֹב אֵין חֵן קְדוּשָׁה
 וְהַבְּנֵי עוֹמֵד מוֹם : ^א **עַמּוּקוּת דְּמֵי עַל מִימִינֵה** . שְׁמִינִתָּה אֲדִירָה אֲפִילוּ
 הַבְּנֵינָה יִדְּוֹה לֵן חֶטֶאֶת שִׁפְרוֹ שְׂבִילֵי וְעִנְיָנֵה ^ב וְעִנְיָנֵה אֲדִירָה ^ג לִדּוּ אֲפִילוּ
 חֶטֶאֶת מִמֶּנֶּה ^ד חֶטֶאֶת ^ה מִתּוֹת ^ו : ^ז **אֲפִילוּ בְּשֵׁר קְדִירֵי כּו' אֲסוּרָה** . בְּשֵׁר
 עֲבֻלָּה מוֹם לְדִבְרֵי לֵן חֶטֶאֶת : ^ח **אֲחֵר חֲשִׁיתִּי קְדִירֵי אֲפִילוּ** קִימִי
 וְעִנְיָנֵה שִׁפְרוֹ שְׂבִילֵי מִימִינֵה : ^ט **וְקִימָה שׁוֹב כִּינֵי** . ^י **קִדְשִׁי ד'**
 הֵיכִי דְּמִחְמַח צִי"ש בְּצִיטֵר מִחְמַח נִמִּי בְּשֵׁר פְּסוּלֵי הַתּוֹקֶדֶשׁ : ^{יא}
 וְאִילוּ

פרק חמישי בכורות

ובית ה"מ הם ב'. אף על גב דהאי קרא מיירי נמי
בבעל מוס בין לרב בין לרבי רב דלעיל בריש עד כמה
(דף קמ.) ובין לרבי ישמעאל בין לרבי עקיבא דפ' אחיהו מקומן בסופו
(בבבא דף קמ.) ובין לרבי ישמעאל ובין לרבי יוסי הגלילי דבריש ב"ש

(טז קד) וְאֵל זָכַר מִשְׁכַּן דְּמִשְׁכַּן
 אֶחָד חָזַק וְאֶחָד צָעַל מִוֹם אֶל מִיָּהִים
 (יז) לְדֹרֵשִׁים לִיגֵד עַל הַסִּבּוֹר עַל
 מִוֹם שְׁעוֹמֵת לִסְכָּן אֶת־חֵלְקִי וְחֹמֶר
 וּמִקֵּץ מִשְׁקָאָהּ וּמִלֵּל לִישׁ מִשְׁכָּן
 דְּמִתּוֹמָתָהּ יִקְרָא^א דְּכֹחַהּ הַתּוֹמָה
 בְּתֵם וּבִי אֵלָּה גִּיגֵה אֶשְׁמֹכֵן צִפִּיק
 דְּבֹחִים (יח קי) עַל אֶשֶׁ שְׁמֹכֵם מִי
 (יט סקל) לֹא מִלֵּת אֶמְרֵת קֵל וְחֹמֶר
 מַעוֹל^ב עַל אֵף עַל דְּרִבְנִי אִילֵּי
 יִקְרָא^ג מִי דְּמַחֲלֵת אֶשְׁמֹכֵם לִתְלַחֵת
 אֶת־חִירֵי דְּמִכּוֹת בּוֹיָגֵה עַל הַסֵּם בּוֹיָגֵם
 דְּקֹדֶשִׁין (ד קי) עַל קֵל וְחֹמֶר
 וּמִפְּקֵן דְּמִיָּה שׁוֹה גִּבְמֵת וּבִמִּיתָה
 הֵיטֵב עַל וְלִי חֵיֶלֶק דְּמִיָּה (חוקק)
 [עִיבְרָנָה] עַל הַסֵּם אֶת־בְּחֵמִיתָה
 דְּמִלֵּת עֵשֶׂה שְׁחֹמֵן גִּרְמָה^ד גִּבִּי פִּטְלִים
 חִינִין שֵׁס לֹא עַל שֵׁס אֶת־לִקְטֵן
 דְּרִי^ה עַל (צג צד) דְּרִי עַל שֵׁס
 דְּעַשְׁרֵם דְּמִן קִשּׁוֹס בְּחֵמֵה לְמַעַשְׁרֵם
 דֵּן
 מִה מַּעַשְׁרֵם דֵּן מִה דְּהַשֵּׁל עַל הַסֵּם
 וּמִפְּקֵן מִקֵּץ דְּכִשְׁשִׁי עֵשֶׂה שֵׁס
 כִּלְשִׁים עַל מַתְּשִׁימֵם מִה עַל הַסֵּם
 חֲדָשׁ יוֹסֵן בִּין בְּתֵם לְמִתּוֹמָתָהּ יִקְרָא
 אִי מִלֵּת לְמִדֵּין קִי וְאֵעִי קִי לְדִרְיִי יוֹסֵן
 גִּבִּי יִהְיֶה לְרִיבֵי מִשְׁכָּן עֵשֶׂה שֵׁס
 כִּהְיִיתָ מִשְׁכָּן דְּמִה מַּעַשְׁרֵם לְחֻלּוֹת
 וּמַחֲשֵׁמֵה וְאִי וְרִיבֵה נִמִּי כִּלְדִּרְשִׁי

יֵשׁתְּ שְׂמֵחִי (דף מה.)
וּבְרִינֹת אֵין חֲנֻכּוֹת

[illegible]

וְשֹׁנֵה תַמּוּת שְׂכָר

[illegible]

כור

[illegible]

עין משפט
נר מצוה

א מר"ם ס"ד מהל' גי'א
המקדש הל' י ופ"י מהל'
קרן פסח הל' א:
א ב מר"ם ס"ד מהל'ט
סדרות הל' ה:
ג ב גי'א מהל'ט גי'א
מקדש הל' י ופ"י מהל'
ק"ם הל' ח:
ג ד מר"ם ס"ד מהל' יו"ט
הלל'ט וטו"ע א"ח ס'
הל'ט ספיק א:
ד ה מר"ם ס"ד מהל'ט סדרות
הלל'ט יט ואלדק מ"ד
טו"ע י"ד ס' קט"א א:
זו ו מר"ם ס"ד מהל'ט ספיק
המקדש הלל'ט א:

מורה אור השלם

1. בשערך תאכלט
הטמט ותחזור יתרו כבבי
וכאלו
רק קבל זאת וטח חזבה
ואכלת בבי בברכת י
אלהיו אשר נתן לך ככל
שערך הטמט ותחזור
יאהב כבבי וכלו
2. דברי יס
אך כאשר יאכל את הטבי
ואת דהלי קן תאכלט
הטמט ותחזור יתרו
יאכלט
3. ובשרת יתה לך חזוח
ותחפז ותשקו וימזל לך
יתד
4. דבר אל בני ישראל
למור איש איש כי ישרא
טמא נפש את בדרך
ועקב לכם את לדתותם
ועשו פסח לך

מוסף רע"י

[illegible]

שיטה מקובצת

א) קאמרינן ולאליהו דו:
ב) אף בכור מותר: ג) יצחק
ורבי אושעיא ס"א דאמר
רבי יצחק החורש בשור
פסולי המוקדשים לוקה מ"ט
כצ"י וכאיל גוף אחד ועשאו
הכתוב שני מינין: ודאמר ר'
אושע' המרביע שור פסולי
המוקדשים לוקה מאי טעמא
כצ"י וכאיל גוף אחד ועשאו
הכתוב שני מינין: ד) חקפא
ס"א דאמר רבי אלעזר חקפא
הרי זה בא ללמד ונמצא

בכור, דלא אלים למתפס פדיונו, לא. ומקשינן: ורבי אלעזר ברבי שמעון, מי לית ליה הא דתנן: כל פסולי המוקדשין נמכרין באיטלו, ונשחטין באיטלו, ונשקלן בלי טרא? אלמא, אף אליבא דרבי אלעזר, דכיון דאיבא רווחא להקדש, שעל ידי זה פודהו בדמים יקרים, שרי לה רבנן על אף שיש בהם קדושה. הכא נמי, בהפשטת עור, כיון דאיבא רווחא להקדש כשירגיל, שעל ידי כך ימכור העור יותר ביוקר, וממילא יפדהו ביותר דמים - לישורי ליה רבנן? ומתרגינן: אמר רב מרי בריה דרב כהנא: מה שמשביח בעור - פוגם בבשר. שמתוך שהוא מקפיד שהעור יצא שלם הוא חותך בבשר ופוגמו ואין ריוח להקדש.

במערכבא, משמיה דרבינא אמרי: ברייתא דלעיל דאסרה להרגיל לכלי עלמא הוא. והטעם: מפני שנראה כעובד עבודה בקדשים, שמכין את העור לצורך עבודת חולין כשעדיין העור על הקדשים. רבי ויטי בר אבין אמר: משום גזירה שמא יגדל מוך עדרים עדרים. דאי שרית לא לא יסחט את הבכור ופסולי המוקדשין עד שימצא אדם שחפץ בעור שלם, ומתוך שישתתה, יבוא לגדל עדרים עדרים. ובינתיים יכשלו בהם באיסור גזיה ועבודה.

מתניתין:

בכור שאחזו דם, חולי שיש בו סכנה מחמת ריבוי הדם. אפילו מת אם לא יקוזהו, אין מקזיזין לו את הדם ואפילו במקום שאינו עושה מום. דגרינן שמא שמתוך שאדם בהול על ממונו אתי למיעבד אף במקום שעושה מום, דברי רבי יהודה. וחכמים אומרים: יקזי, ובלבד שלא יעשה בו מום. דסבירא להו, שארבה אם לא יתיר לו להקזיו במקום שאינו עושה מום, אינו מבחין בין מקום למקום ואתי למעבד במקום שעושה בו מום. ואם מתוך כך שהקזיו, עשה בו מום - הרי זה לא ישחט עליו, על מום זה. הואיל והוא עשה אותו, אלא ימתין עד שיפול בו מום אחר. רבי שמעון אומר: יקזי, אף על פי שהוא עושה בו מום. שאינו מתכוין להטלת המום אלא לרפואתו. וסבירא ליה דבר שאין מתכוין מותר.

גמרא:

תנו רבנן: בכור שאחזו דם - מקזיזין לו את הדם במקום שאין עושים בו מום. ואין מקזיזין לו את הדם במקום שעושים בו מום, דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: אם יש צורך, יקזי אף במקום שעושה בו מום. ובלבד, שלא ישחט את הבכור על אותו המום. אלא ימתין עד שיפול בו מום אחר. רבי שמעון אומר: אף נשחט על אותו המום. הואיל ולא עשה את המום מתוך כונה להחזיר את הבכור אלא כדי שלא ימות. רבי יהודה אומר: אפילו מת אם לא יקזינו, אין מקזיזין לו את הדם. מתני ליה רבי אלעזר לבריה. ואמרי לה, רבי חייא בר אבא לבריה. כמחלוקת כאן בבכור, כך מחלוקת בחבית של

תרומה. דהא בהא תליא.

דתנן: חבית של תרומה, שנולד בה ספק טומאה. שהיה שם אדם טמא וספק אם נגע אם לא נגע. רבי אליעזר אומר: אם היתה החבית מונחת במקום התורפה, מקום גלוי שיכולה לטמאות שם, וניחנה במקום המוצנע, דאף שהוא ספק טומאה עדיין מוזהר על שמירת טהרתה. וכן אם היתה החבית מגולה, ויכסנה. רבי יהושע אומר: אף אם היתה החבית מונחת במקום המוצנע, וניחנה במקום התורפה. אם היתה מכוסה, ויגלה. וסובר רבי יהושע, שתורמה ספק טמאה אינו מוזהר על שמירתה שלא תיטמא הלכך עדיף לגרום לה טומאה נאך בדיים אסור לטמאותהן שהרי עד עכשיו היא אינה ראויה לא לאכילה וגם לא לשימוש אחר שנוהג בתרומה טמאה כי שמא עדיין טהורה היא, ועל ידי שתטמא בודאי יוכל להשתמש בה כתורמה טמאה.

רבן גמליאל אומר: לא יחדש בה דבר! כלומר ראוינה במקומה דאינו צריך לשמרה. ואף לגרום לטומאה גם כן אסור. ומבארנין הא דאמרנין כמחלוקת בבכור, כך מחלוקת בתרומה:

רבי מאיר, שאסור לגרום לו מום אפילו על מנת להצילו - כרבי אליעזר דסבירא ליה שאסור לגרום לתרומה שתבא לידי טומאה אפילו כשמתקנה על ידי כך.

ורבנן, שהתירו להטיל בו מום כדי שלא ימות ויוכל לאוכלו - כרבי יהושע דסבירא ליה שמותר לגרום טומאה לתרומה כדי שיוכל להשתמש בה. ורבי יהודה, דאמר דלא עביד בבכור מיד - כרבן גמליאל דאמר לא יחדש בה דבר.

דחינן: ממאי דהא בהא תליא? דלמא, עד כאן לא קאמר רבי מאיר הכא בבכור שאין מקזיזין לו במקום שעושה בו מום, אלא דקא עביד מום בידים.

אבל התם, בתרומה, דגרמא בעלמא הוא, שמגלגלה ומתוך כך תטמא, דילמא כרבי יהושע סבירא ליה.

ודילמא עד כאן לא קאמר רבי אליעזר התם שצריך להניחה במקום המוצנע, אלא שמו יבא אליהו ויאמר שלא נגע בה אדם טמא ויטהרנה, ותהא ראויה לאכילה.

אבל הכא בבכור, דאי שביק ליה ולא יקזינו, מוית, דילמא כרבנן דשרי להקזיו אף במקום שעושה בו מום סבירא ליה.

ועד כאן לא קאמרי רבנן דמותר להקזיו במקום שעושה מום אלא הכא, דאי שביק ליה בלא שיקזינו, מוית.

אבל התם, שאם ניחנה במקום המוצנע אין דואות שלא תהא ראויה לעולם לכלום, כי שמא יבא אליהו ויטהרנה, דילמא כרבי אליעזר דאמר ניחנה במקום המוצנע, סבירא להו.

ועד כאן לא קאמר רבי יהושע, אלא התם בתרומה, דגרמא בעלמא הוא דעביד, שמגלגלה ומתוך כך תטמא.

אבל הכא בבכור, דקא עביד מעשה בידים, כרבי מאיר סבירא ליה שאסור להקזיו במקום שעושה מום.

ועד כאן לא קאמר רבי יהודה, הכא בבכור דאפילו ימות מחליו אין מקזיזין לו, אלא דקא

עביד בידים.

אבל התם בתרומה, דגרמא בעלמא הוא, דילמא כרבי יהושע סבירא ליה.

ועד כאן לא קאמר רבן גמליאל דלא יחדש בה דבר, אלא התם דשמו יבא אליהו ויטהרנה.

אבל הכא בבכור, דאי שביק ליה בלא חזקה, מוית, דילמא כרבנן סבירא ליה.

ועוד טעם שאין המחלוקת תלויה זו בזו.

הכא, בבכור, בקריא פליגי.

והתם, בתרומה, בקריא פליגי. דאמר רבי חייא בר אבא, אמר רבי יוחנן: הכל מודים, אף רבנן שהתירו להטיל בו מום על ידי חזקה משום שביקן שהוא נעמד למות אין כל מום גדול מזה ומותר להטיל לו מום בבעל מום, במחמץ אחר מחמץ שהוא חיוב.

בעשיית קרבן מנחה נאמר בתורה שאסור לעשותה בחימוץ ואם אחד לש את הניסה בחימוץ, והשני אפאה, אף השני חייב, אף על פי שכבר היתה חמץ, דכתיב "לא תאפה חמץ" ו"לא תעשה חמץ" והרי אפיה בכלל עשייה ולמה הוצרך לכותבה, אלא ללמד שכשם שחייב על אפיה כך חייב על כל מעשה ומעשה.

וכמו כן מודו, במסרס אחר מסרס שהוא חיוב.

אסור מן התורה לסרס בהמה. ואם אחד כרת את הביצים, והשאריות אותם בכיס ויכבד אינו מוליד. ובא השני ונתק אותם מהכיס והשליכן, אף הוא חייב. דכתיב: "ומעוך, וכתות, ונתוק, וכרות. לא תקריבו לה' ובארצכם לא תעשו". והכי דרשינן לה: אם על כורת חיוב, דכתיב "ובארצכם לא תעשו" ואף על פי שהשארין בכיס, על נותק לא כל שכן! ולמה צריך לכתוב "ונתוק"? אלא, להכי קאתי קרא, להביא נותק אחר כורת, שהוא חיוב.

לא נחלקו, אלא במטיל מום בבעל מום. רבי מאיר סבר: כתיב, "תמים יהיה לרצון כל מום לא יהיה בו". וקרינן "לא יהיה" שאסור להטיל מום בקרבן ומדכתיב "כל מום" מרביןן שאפילו בבעל מום אסור להטיל מום נוסף.

ורבנן סבירי: "תמים יהיה לרצון" כתיב. לומר, שרק מי שהוא תמים וראוי לרצון, מום לא תטיל בו. אבל אם הוא כבר בעל מום, שרי. ולכן הם מתירין להקזיו דם אפילו במקום שעושה בו מום, דבהמה זו בעל מום היא הואיל ועומדת למות. ומקשינן: ורבי מאיר, האי קרא "תמים יהיה לרצון" - מאי עביד ליה? ומתרגינן: מביעי ליה, למעוטי בעל מום שהוא מעיקרו. שהיה בו מום לפני שהוקדש לקרבן שאין בו איסור הטלת מום. ופרקינן: בעל מום מעיקרו, משוטי! דהא דקלא בעלמא הוא! דמעולם לא חיילא עליה קדושת קרבן נאלא קדושת דמים ואמאי צריך קרא למעטניה?

ומתרגינן: אלא, למעוטי פסולי המוקדשין לאחר פדיונו. והטעם דבעינן למדרש מקרא דאין בהם איסור הטלת מום: כי סלקא דעתך אמינא הואיל ואיסורי בגיזה ועבודה אף לאחר שנפדו, בממוין, להטיל בהם, נמי ליתסרו. קא משמע לן קרא דשרי.

ומקשינן: ורבנן נמי, הכתיב: "כל מום לא יהיה בו". ומאי דרשי מהאי קרא?

ומתרגינן: לגרמא, לאסור הטלת מום אפילו על ידי גרמא. הוא דאתי.

רָשָׁעִים עֲבָרָה: כד יֵשׁ מִפֶּה וְנוֹסֵף עוֹד וְחוֹשֵׁךְ מִיִּשְׁרָאֵל לְמַחֲסוֹר: כה נֶפֶשׁ בְּרָכָה תִּדְשֵׁן וּמְרוֹה גַם־הִיא יִרְאֶה: כו מִנֶּעַ בֶּר יִקְבְּהוּ לְאוֹם וּבְרָכָה לְרֹאשׁ מִשְׁבִּיר: כז שֹׁחַר טוֹב יִבְקֹשׁ רִצּוֹן וְדָרֵשׁ רָעָה תִּבְאוּנָו: כח בּוֹטֵחַ בַּעֲשָׂרוֹ הוּא יִפֹּל וְכַעֲלָה צְדִיקִים יִפְרָחוּ: כט עוֹכֵר בֵּיתוֹ יַחֲלִירוֹחַ וְעֶבֶד אוֹיֵל לַחֲכָם־לֵב: ׀ פְּרִי־צְדִיק עֵץ חַיִּים וְלֶקַח נִפְשׁוֹת חֲכָם:

רש"י

עברה. בטוחים ומקרים לגהינם: (כד) יש מפוזר. כגון לצדקה ונוסף עוד: וחושך. אותם: יבקש רצון. הוא חפץ שיהיה הקב"ה רוצה בו ומתחייב עמו, רצון, אפיימיניט בלעז: (כט) עוכר ביתו ינחל רוח. אדם עצל שינחל רוח תמיד ואינו יגע בתורה ולא במלאכה סוף עוכר את בני ביתו שאין להם מה לאכול: (פ) פרי צדיק. גמול פירות מעשה

מצודות דוד

להנאסר לה ונאמר למשל על מי שמצא חכמה ואינו משתמש בה לחכמת התורה כ"א לרמות הבריות וכדומה: (כג) אך טוב. מכל התאוות בוחרים אך תאות מעשה הטוב ועושים השאר: עברה. כל תקותם למצוא דבר מה לכעוס ולהתקצף על מי: (כד) יש מפוזר. ר"ל ימצא דבר אם מפוזר בענין מה ויתוסף עוד יותר ואם ימנע מלידת ממנו אף הראוי לא יהיה סיבה לקיום הדבר כ"א להחסירו והוא פורון הממון לצדקה כי המפזר וכו': (כה) נפש ברכה. החפצה הוספת

טובה לזולת גם היא תדושן: ומרוה. המשביע את העניים גם הוא ישובע טוב: (כו) מונע בר. החדל למכור תבואתו בעת הצורך ומשמרה עד זמן היקיר יקללוהו בני אומתו וברכה באה לראש המוכר שבר בעת הצורך כי הכל יברכוהו והוא נאמר למשל על השפעת החכמה לזולת: (כז) שוחר טוב. הדרוש אחר טובות בני אדם וחפץ בהם יבקש בזה רצון מה' כי עיני ירוצה לו: ודורש. אבל הדרוש אחר רעות בני אדם ובה הוא חפץ אזי הרעה ההיא תבוא עליו: ולא יועיל לו עשרו אבל הצדיקים הבוטחים בה' יפרחו כעצי האילן: (כט) עוכר ביתו. העצל אשר בעבור עצלותו עוכר ומשחית בני ביתו כי לא מצאה ידו לתת להם די מחסורם הנה בזה יתרבה המריבה והכעס וכאלו ינחל לעצמו רוח הכעס וסוף הדבר יהיה אשר האויל הזה יעבד לחכם לב להחיות נפש עצמו: (פ) פרי צדיק. מעשה הצדיק היא כעץ המגדל חיים כי על ידי מעשיו בא החיים. ולקוח. הלוקח

הֵן צְדִיק בֶּאֱרֵץ יִשְׁלֹם אֶף בִּירְשָׁע וְחוֹטֵא: יב ׀ אֱהִב מוֹסֵר אֶהֱב וְשֹׂנֵא תוֹכַחַת בָּעַר: יג טוֹב יִפִּק רִצּוֹן מִיָּהוּה וְאִישׁ מִזְמוֹת יִרְשִׁיעַ: יד לֹא־יִבּוֹן אָדָם בִּרְשָׁע וְשֹׁרֵשׁ צְדִיקִים בַּל־יָמוּט: יו אֶשֶׁת־חַיִּל עֲטַרַת בַּעֲלָה וּכְרָקֵב בַּעֲצֻמּוֹתָיו מִבִּישָׁה: יז מַחֲשָׁבוֹת צְדִיקִים מִשְׁפַּט תַּחֲבֻלוֹת רָשָׁעִים מִרְמָה: יח דְּבַר־י רָשָׁעִים אֲרֻב־דָּם וּפִי יִשְׁלִים: יט הַפּוֹךְ רָשָׁעִים וְאִינֶם וּבֵית צְדִיקִים יַעֲמֹד: ׀ לִפְנֵי־שָׂכָלוֹ

רש"י

הצדיקים עץ חיים הם לעולם: ולקוח נפשות חכם. מי שהוא חכם קונה לו נפשות שמלמדם דרך טוב והרי הם לו כאלו קנאם כענין שנאמר ואת הנפש אשר עשו בחרן (בראשית יב): (לא) הן צדיק בארץ ישרה. למה יבטח הרשע בשעה שמצליח לו הלא הוא רואה שהצדיק משלם שכר העבירה שבידו בעודו על הארץ בחיים: ואף כי רשע וחוטא. וכ"ש שסופו של רשע להשתלם לו או בחייו או במותו: (ב) טוב יפיק. מוציא מן הקב"ה נחת רוח להביא טובה לעולם: ואיש מזמות

מצודות ציון

(לא) אף כי. ענינו כמו כל שכן וכן אף כי אש אכלתהו (ישקאל טו): (א) בער. שטפה ע"ש שגמל על כזהמותו והוא מל' אגמט ובעירנו (מגדל כ): (ז) ואינם. ואין מהס:

מצודות דוד

לעצמו נפשות להדריכם בדרך הישר והרי הוא כאלו קנאם כמ"ש ואת הנפש אשר עשו בחרן (בראשית י"ב) הלוקח הזה לחכם יחשב: (יא) הן וגו'. כאומר למה יבטח הרשע על הצלחת שעתו הלא יראה כי אף הצדיק ישולם על העבירה שבידו ועורנו בארץ עד לא ימות וכל שכן הרשע המחזיק ברשעו וחוטא עוד שבוודאי יקבל גמול מעשיו אם קודם המיתה אם לאחריה: (א) אורב. האוהב את המוסר הוא אוהב דעת כי בשמעו את המוסר יקנה דעת מה שלא שמע מאז אבל השונא תוכחת הוא בער ושוטה כי ישאר באולתו: (ב) טוב. איש טוב מוציא רצון מה' להביא טובה על כל העולם: ואיש מזמות. הנמשך אחר מחשבות לבו הוא ירשיע את כל העולם כי מכריעם לחובה: (ג) לא יבון. האדם לא יהיה נכון במעשה הרשע ר"ל לא יעמוד על כנו ובסיסו עם ההון שאסף ברשע אבל שורש צדיקים לא יהיה נוחה לפול ר"ל אף אם יפול לא ימוט עד השורש כי יחזור ויקום: (ד) עטרת בעלה. ר"ל בעלה מתאפר במעשיה: מבישה. האשה שנמצא בה כל דבר בושה היא לבעלה כרקוב בעצמותיו: (ה) משפט. לעשות משפט אמת להציל העשוק מיד עושקו: מרמה. לעשות מרמה: (ו) ארב. לארוב עד גם נקב בעדות שקר: יצילים. יצילו את הנידונים כי ירבו לחקור עד יוכחשו זה מזה: (ז) הפוך.

משלי פרק יב

ל

יְהַלֵּל אִישׁ וְנַעֲוֶה לֵב יִהְיֶה לְבוֹז: טוֹב נִקְלָה וְעַבֵּד לוֹ מִמֶּתֶּכֶּד וְחָסֵר לֶחֶם: יוֹדֵעַ צְדִיק נֶפֶשׁ בְּהִמָּתוֹ וְרַחֲמֵי רְשָׁעִים אֲכֹזְרִי: יא עֶבֶד אֲדָמָתוֹ יִשְׁפַּע לֶחֶם וּמִדֶּדֶף רִיקִים חֶסֶר-לֵב: יב חֲמֹד רָשָׁע מִצֹּד רָעִים וְשֹׂרֵשׁ צְדִיקִים יִתֵּן: יג בִּפְשַׁע שְׁפָתַיִם מוֹקֵשׁ רָע וַיֵּצֵא מִצָּרָה צְדִיק: יד מִפְּרִי פִי-אִישׁ יִשְׁפַּע טוֹב וּגְמוּל יְדֵי-אָדָם יָשׁוּב לוֹ: טו דֶּרֶךְ אֱוִיל

רש"י

כלים כגון סדום: ובית צדיקים יעמוד. יתקיים: (ח) **לפי שכלל יהולל איש**. אם חכם מעט או הרבה הכל לפי שכלו יטול שכרו: ונעוה **לבו**. שהניע לכו לגמרי מן התורה הוא יהיה לבוז: **נעוה**. כמו נעותי משמוע (ישעיה כא) וכן בן נעות המרדות (שמואל א כ) וי"ל נעוה מי שלבו נעוה מגזרת נע ונד כאשר יאמר זעוה מגזרת זע: (ט) **טוב נקלה**. בעיניו ונעשה עבד לעצמו: **ממתכד**. בעיניו ואומר גנאי הוא לי לעמול במלאכה שאני מבני אדם גדולים וסופו להיות חסר לחם: (י) **יודע צדיק נפש**

מצודות ציון

(ח) ונעוה. מל' נע כאשר יאמר מן זע ועוה: (יב) מצוד. עניינו מנצל חזק כמו ינאולו נמלדות

מצודות דוד

כאשר יהפכו הרשעים או אינם בעולם ויאבד זכר למו אבל בית הצדיקים יתקיים לעד: (ח) **לפי שכלל**. כל איש ישובח לפי שיעור שכלו אם רב או מעט אבל מי שלבו נטה מחכמה יהיה לבזיון: (ט) **טוב**. יותר טוב למי שנוהג קלות בעצמו והוא עבד לעצמו לעשות מלאכתו להתפרנס בה ממי שמחזיק עצמו למכובד ובוש הוא לעבוד עבודתו ובעבור זה יחסר לחמו: (י) **יודע צדיק**. הצדיק נותן לב לדעת אף רצון בהמתו למלאות תאוה כי קניו אצלו מדת הרחמנות אבל הרשעים אף הרחמנות שיש בהם היא אכזריות כי למראה העין ירחמו ולא כן בלבם: (יא) **עובד אדמתו**. בחרישה וכיוצא: ו**מדרף ריקים**. הרוף אחר דברים שאין בהם תועלת הוא חסר לב כי טוב לעסוק או בעבודת האדמה: (יב) **חמד**. הרשע חומד לשבת במכצר הרעים אשר יתחזקו שם לעשות חסם אבל הצדיקים אינם צריכים לעזר מבחורו כי שרשם יתן פריים הראוי ר"ל מעצמם יתחזקו להטיב לעשות: (יג) **בפשע**. בעבור פשע שפתים המדבר סרה יבוא עליו מוקש רע אבל הצדיק בנועם אמריו יצא מהצרה הבאה: (יד) **מפרי**. ר"ל אם מאמרי פי איש בד"ת ישבע בעבורם טוב כיש הוא שגמול מעשה ידי ישיב לו המקום אם טוב ואם רע: (טו) **ישור בעיניו**. כי מחזיק עצמו לחכם: ו**ישומע**. כאומר אבל לא כן הוא כי השומע לעצת זולתו לחכם יחשב:

משלי פרק יב

מ

יִשָּׂר בְּעֵינָיו וְשָׁמַע לְעֵצָה חָכָם: יא אֱוִיל בָּיִם יוֹדֵעַ פַּעֲסוֹ וְכֹסֶה קֶלֶן עָרוֹם: יב יִפִּית אַמּוֹנָה יָגִיד צֶדֶק וְעַד שִׁקְרִים מְרִמָּה: יג יֵשׁ בּוֹטָה בְּמִדְקְרוֹת חָרֵב וּלְשׁוֹן חֲכָמִים מְרַפָּא: יד שֹׁפֵת אֲמַת תִּכְנֹן לְעַד וְעַד-אַרְגִּיעָה לְשׁוֹן שִׁקְרָה: טו מְרִמָּה בִּלְב-חֲדָשִׁי רַע וּלְיַעֲצִי שְׁלוֹם שְׂמַחָה: טז לֹא-יֵאֱנָה לְצַדִּיק כִּלְ-אֶן וְרְשָׁעִים מִלֵּאן רָע: יז תּוֹעֵבֶת יִהְיֶה שֹׁפֵת-יִשָּׂר וְעֵשִׂי אַמּוֹנָה רְצוֹנוֹ: יח אָדָם עָרוֹם כָּסֶה דַּעַת וְלֵב פְּסִילִים יִקְרָא אֱוִילָת: יט יֵד

רש"י

קיימת להם לעו"ה: (טז) **אויף ביום** יודע **כעסו**. ביום שהוא כועס בו ביום הודיע כעסו שהוא מתגרה ומחרף חבירו ברבים ואין מעצר לרוחו, אבל הערום כוסה קלון ואינו ממחר לריב, ומדרש אגדה ביום שנכבד אדם הראשון נודע סוררתו והקב"ה שהוא ערום לא רצה לשחת ברייתו כסה קלון ודחה לגזרתו מיום של אדם ליום שלו שהוא אלף שנה: (יז) **יפית אמונה יגיד צדק**. מי שמדבר אמונה מגיד בדין עדות צדק לזכות הזכאי:

מצודות ציון

(יח) **יפית**. ענין דבור כי נא נהפכת רוח הקס: (יח) **בוטה**. ענין דבור כמו לנצח נשפטים (ויקרא כ): **כמדקרות**. ענין מחנה דנצר מה כמו כל הנמלא ידקר (ישעיה יז): (יט) **ארגיעה**. מל' רגע: (כ) **חורשי**. ענין משננה: (כא) **יאונה**. ענין הזמנות כמו לא

מצודות דוד

(טז) **ביום**. בו ביום שכוועס על מי ביום הזה יודע כעסו ויתפרסם בו בעולם כי מיד יתקוטט עמו ויבוזהו אבל הערום עם כי יכעס כוסה הוא את הקלון ולא יבוזהו את רעהו מיד בפרסום: (יז) **יפית אמונה**. המורגל לדבר דבריו באמונה כ"ש בעדותו יגיד צדק אבל המורגל לדבר שקרים עם כי המה דבברים של מה בכך כע"ז קרוב הדבר אשר גם בדבר העדות מרמה בפיו והרבה יש לחקור דבריו: (יח) **יש בוטה**. יש מי יבטא בשפתיו ויזיק בזה כאלו מדקיר בחרב והוא המדבר לה"ר ומוציא שם רע: **ולשון**. אבל אמרי לשון חכמים המה עוד למרפא כי במתק אמרי נועם יסית האדם לתשובה ושב ורפא לו: (יט) **תכון צדק**. מתקיימת עד עולם אבל לשון שקר לא תתקיים כ"א עד רגע הוא עת האמירה כי לאחר"ז יתכרר השקר: (כ) **מרמה וגו'**. בלב החושב רע תמצא מרמה והוא מיצר ודואג שלא יתגלה אבל היועצים על השלום עוד ישמחו אם יתגלה: (כא) **לא יאונה**. אין שום עבירה מזדמן לצדיק להיות נשלח בה אבל הרשעים נתמלאו מרע כי עבירה גוררת עבירה עד אין חכלית: (כב) **שפתו שקר**. שפתים המדברים שקר: **רצונו**. הם לרצון לו: (כג) **כסה דעת**. אף דברי חכמה לא יגלה כ"א לעמוד הבא

פרק ד

לעמוד הבא

לכבוד המת, בתוך ארבע אמותיו או בבית הקברות (מהרא"י בבאור מא"ח לדעת רמ"ח).

יח. * חכם שמת, בית מדרשו בטל, שסופדין אותו כל שבועה. אבל שאר מדרשות, עוסקין בתורה אפלו בשעת הספד; ואחר ההספד אין תלמידיו מתקבצים בבית מדרשו, אלא מתחברים שנים שנים ולומדים בבתייהם. אבל בית דין שמת, כל מדרשות שבעיר בטלין, והרגילין להתפלל בב"ה משנים מקומם. נשיא שמת, כל בתי מדרשות שבכל מקום שמספידין אותו בטלים, ואחר ההספד אין נכנסים לבית המדרש, אלא מתחברים שנים שנים ולומדין בבתייהם. וכל בני העיר מתפללים בבית האבל, בין בחל בין בשבת, חוץ מקריאת התורה בשבת ושני וחמישי, שקורין בב"ה. ולא יטילו בשוק, אלא יושבים משפחות משפחות ודוים כל היום.

יז. * מספידין תלמידי חכמים ונשותיהם בב"ה ובבית המדרש, אבל לא שאר העם.

כ. * חכם ואלוף וגאון, מכניסין אותו לבית המדרש, ומניחין המטה במקום שהיה דורש, וסופדין

אותו שם; וכשמוציאים המטה, סופדים אותו עד בית הקברות, וביים זהו עולים לבית הקברות ומבקרין אותו, וכן ביום שלשים ותכלית י"ב חדש, מבקרין ומשפכים אותו.

סימן שמה דין המאבד עצמו לדעת, ומגדה, והרוגי בית דין, והפורשין מן הצבור, וכו' ח' סעיפים

א. * המאבד עצמו לדעת, אין מתעסקים עמו לכל דבר, ואין מתאבלין עליו, ואין מספידין אותו, ולא קורעין ולא חולצין, אבל עומדין עליו בשורה ואומרים עליו ברפת אבלים וכל דבר שהוא כבוד לחיים.

ב. * איזהו מאבד עצמו לדעת, כגון שאמר: הרי הוא עולה לראש הגג, וראהו שעלה מיד דרך פעם, או שהיה מצר, ונפל ומת, הרי זה בחזקת שאבד עצמו לדעת. אבל אם ראוהו חנוק ותלוי באילן, או הרוג ומשלף על גבי סיפו, הרי הוא בחזקת כל המתים, ומתעסקים עמו ואין מונעין ממנו דבר. הגה: מי שנגב וגזל ועל ידי זה נהרג בדין מלכות, מתאבלים עליו, אם אין בו סכנה מפני אימת המלכות, ולא מקרי מאבד לדעת (מהרי"ו סימן ק"ד).

באר הגולה

ב"ק דף ט"ז ע"ב: א ברייתא מ"ק דף כ"ב ע"ב: ב טור מדברי אביו הרא"ש שם בשם הראב"ד: ג הן כאן ברמב"ם בפ"ט והם מדברי רבי יהושע בן קרח בברייתא שם: ד ברייתא מגילה דף כ"ח ע"ב: ה טור בשם רב האי גאון: ו וכתב הכל בו שאם חל יום ד' ברי"ה אינו הולך לבית הקברות ולא לקטן: פ' אומרים הזכרה ותפלה בעבורו ויש נוסח תפלה כזה וקורין אותו השבח: א ברייתא באבל רבתי פ"ב: ב כדעת הרמב"ם בפ"א מהלכות אבל שאין קורעין עליו כלל: ג לשון הרמב"ם שם מבריתא דלעיל: וסיים שם משום דהוה ליה כפרה בהריגתו כאוקימתא דרבא בסנהדרין דף מ"ז ע"א

ג. * קטן המאבד עצמו לדעת, חשוב כשלא לדעת. וכן גדול המאבד עצמו לדעת, והוא אנוס כשאל המלך, אין מונעין ממנו כל דבר.

ד. * מגדה שמת, דינו כמאבד עצמו לדעת; אין קורעין ולא חולצין ולא מספידין עליו, ומניחין אבן על ארונו. והני מלי באפקירותא, כשעובר על דברי תורה; אבל בממונא, כיון שמת, פטור מגזרתם, ואין מניחים אבן על ארונו, ומספידין אותו כראוי.

ה. * כל הפורשים מדרך צבור, והם האנשים שפרקו על המצות מעל צוארם, ואין נכללים בכלל ישראל בעשיתם, ובכבוד המועדות וישיבת בתי כנסיות ובתי מדרשות, אלא הרי הם כבני חרין לעצמן כשאר האמות, וכן המומרים והמוסרים, כל אלו אין אוננים ומתאבלים עליהם, אלא אחיהם ושאיר קרוביהם לובשים לבנים ומתעטפים לבנים ואוכלים ושותים ושומחים. הגה: הפורש מן הצבור ולא רצה

לשאת עמם במסים וארנוניות, מתאבלים עליו (תשו' רש"ב"א סי' תשס"ג) אבל אין שאר בני העיר צריכים לבטל ממלאכתן בשבילו לעסק עמו (פ' משמע בג"י סוף מ"ק).

ו. * קטן בן שנה או שנתיים שהמיר עם אמו, ומת, אין מתאבלין עליו ועין לעיל סימן ש"מ (סעיף ה').

ז. * מי שנפל בים, או טבע בנהר, או אכלתו חיה, אין מונעין ממנו דבר.

ח. * ארון העובר ממקום למקום, אם שלדו (פרוש השדה ובלעתי) קצמית, עומדין עליו בשורה ואומרים עליו ברפת אבלים ותנחומי אבלים, אם יש אבלים שמתאבלין עליו; ואם אין שלדו קצמית, אין עומדין עליו בשורה ואין אומרים עליו ברפת אבלים ולא תנחומי אבלים.

סימן שמו מי שקרובו צלוב בעיר לא ידור בה, וכו' סעיף אחר

א. * מי שהיה בעלה עמה צלוב בעיר, או שאשתו עמו צלובה בעיר, או אביו ואמו, ועדין לא כלה הפשר בלו, לא ישהה בתוכה אלא אם כן היתה גדולה כפאנטוכא,

באר הגולה

דשאני הרוגי מלכות וכן כ' הרמב"ם בפ"א מהלכות אבל ועיין במ"ש בס"י שעה"ס סיף ה': ד שם בברייתא דאבל רבתי: ה הרמב"ן בסת"ה ונתן טעם לפי שאיבוד היה מותר לו כדאי בב"ר וכ"כ הרא"ש בסוף מ"ק: ו רמב"ן בסת"ה: ז מ"ק דף ט"ז ע"א: ח לשון הרמב"ם שם פ' א' מבריתא דאבל רבתי פרק ב' ובמקום המופרים כ"ז שם האפיקורסים: ט מרדכי ור"ת והביא ראה מהתוספתא דסנהדרין וכתבו הגה' אשיר"י שר"ג נתאבל על בנו שהמיר דתו י"ד יום ק"ו לשכינה י"ד יום וכתבו הגהות מיימוני בפרק א' אמנם אין ללמוד דזה מלאפשי צערא הוא דעבד שלא זכה לתשובה: י ברייתא באבל רבתי: כ ברייתא מ"ק דף כ"ה ע"א וכדמוקי לחו שם בגמרא: א ברייתא באבל רבתי פ"ב ופ"ה ה"רין בסוף מ"ק לפי שהוא גורם לכחות את המת שאומרי אותו האיש הצלוב הוא אחיו של פלוני וכשכלה הצורה ואין הצורה קיימת לא לעמוד הבא

הלכות לולב סימן תרמח

הגה * ויש מחמירין ל' לפסל בנסדק רבו. כ"א * וכל שלא נסדק רב קלפתו ב"ה העבה ב"ה לא מקרי נסדק (ורבנו נסים): ו. * נקלף כ"ה הקלפה החיצונה שלו, כ"ה שאינו מחסרו אלא נשאר י' ריק כמות שהוא בריתו, כ"ה אם נקלף כלו פסול, לאם נשאר ממנו כל שהוא כשר. ויש אומרים שצריך כ"ה שישתמר כסלע: ז. כ"ה נטל "דדו, והוא הראש הקטן ששושנתו בו, "פסול: הגה ויש מחמירין אם נטלה השושנתא, דהינו מה שאנו קורין פטמא (ר"י), וטוב להחמיר כפרוש הר"י ודקב"ם שם בפסוק ח.

שערי תשובה

* נקלף בו. וצין מה שכתבתי בספרי שרית בית אפרים סימן ס שבארתי ענין זה ונקלף יפה ושמ הבאתי מתשובת בית יעקב סימן פז וצין שם מה שכתבתי שדברי השלחן ערוך שכתב ויש אומרים דבענין שיעור כסלע הוא צריך עיון, צין שם: יל. דדו. הוא העץ שעל ראש האתרוג והשושנתא עליו. וצין ש"ז:

באור הלכה

* ויש מחמירין לפסל בנסדק רבו. אף דלדעת המחבר דמדמה לנפסק הגרנות גם כן פסול בנסדק רבו במקום אחד ומצד זה של מקום הפסקה לא נשאר משהו, דגם בגרנות טרפה באופן זה, אכן יש נפקא מנה דזכר המחבר בנסדק מראשו לסופו כלו ולא נשתיי רק משהו למעלה ומשהו למטה, דלדעת המחבר הוא כשר ולהלש מחמירין פסול, דחרי על כל פנים נסדק רבו של אתרוג. והא דפריך הגמרא אי נסדק תנינא, אין בנותו לדמותו לגמרי לענין גרנות, אלא דגם בעניניו נסדקה הוא סימן טרפה, דסופו שצריך כלו ופסול: * וכן ש"א נסדק וכו'. הרמ"א תפס לשון שיליה, דבאפן זה בודאי שרי, ומכל מקום אפלו נסדק רב קלפתו גם כן יש דעות, ויש אומרים דוקא כשהגיע הפסק עד חללו ונאף דאם כן לא גרע מנאב, מכל מקום נפקא מנה לאותן פוסקים דבסביא להו דלא מקרי נקב מפלש עד שגיע מעבר לעבר, דמצד נקב אין לפסול, אבל כשנסדק כל ארכו או רבו לדעת הגמ"ה, יש לפסול משום נסדק, עין בר"ן:

סעיף ב ה"ל, ולדעה שניה אם חסר כאשר על כל פנים: כו. ורק כמות שהוא בריתו. כ"ה ואם מקום הנקלף הוא משנה במראיתו מפראה האתרוג, אפלו אם נקלף רק רבו פסול, וכל זה דוקא כשנקלף הכל ביחד, אבל אם נקלף בשנים ושלשה מקומות אפלו במעוט האתרוג, אם אינו דומה לשאר האתרוג, פסול, דהיי כמנמר. ואם נקלף במקום חטמו, כשאינו דומה מקום הקלוף לשאר האתרוג, אפלו בכל שהוא פסול, וכמו לענין תזוית לקמן בסעיף ט. כ"ה ואומרים דאין להחמיר בכל זה רק דוקא כשאם נשתנה מקום הקלוף למראה פסול, כגון שחור ולבן, אבל אם הוא מראה כשר אין לפסול, ויבשעת הדחק יש לסמך על זה, וצין לקמן בסעיף יג בהג"ה: כז. אם נקלף כלו פסול. כמו בכהמה כשנקלף כל עורה, טרפה, דלא הדרא בריא: כח. שישתמר כסלע. וכמו שם לגבי בהמה דצריך שישתמר כסלע, וכן פסקו הב"ח ואלוהי רבה:

ז כט. נפ"ל דדו. הוא העץ שעל ראש האתרוג, כמו חז הדד, ותחוב בתוכו והשושנתא עליו: ז. פסול. דהיי לה כחסר. והנה מלשון נטל הדד "משמע דנטל העץ אף מה שתקוע בתוך האתרוג כ"ה ונעשה שם כמו גמא, ולפיכך פסול, אבל אם נטל רק מה שלמעלה מן האתרוג אין להחמיר, וכן הסכים הש"י לדינא. אבל יש מן הפוסקים שמצדדים להחמיר אפלו אם לא נטל רק למעלה מן האתרוג, וסוברים דזה הוי בכלל חסר לדידהו. ואם נשאר מן העץ למעלה מן האתרוג כל שהוא, כ"ה דעת המגן אברהם דאין להחמיר בזה:

שער היצוין

כג. משום דרבו ככלו. ומה שהקשה המגן אברהם דהא גם בגרנות בעינן שנסדק כלו, יש לרדות, דבגרנות הטעם משום דכשהבהמה מושכת צוארה הדר סתים לה, מה שאין כן באתרוג (וכו' ויבאר): כד. כן מצד הכסוי יעקב מלשון הירטב"א וכן כתב גם הנדה שלום, עין שם, ודלא מהב"ח: כה. הונו, לדעת האחרונה בסעיף ג, עין שם: כו. חיי אדם: ז. כו. כי כמה קלפות באתרוג, אחת קלפה ורקח דק מאד, ולפיכך ממנו היא הקלפה העבה קצת שיש בה חרופות כשאוכלין אותה, ואחר כך מתחיל כשר האתרוג שהוא לבן, ולפיכך ממנו יש כמו עגול וכו' מנחים גרעין, וזה נקרא חזרי הנוד, והשלחן ערוך מיר בהקלפה העליונה שהיא דק כגלדי שאינו מחסר מגוף האתרוג, כדעת הר"ן, וכן העתיקו האחרונים. ואף דכתשבת הראש"ה שהובא בב"ח לא משמע הכי, אלא אפלו אם נטל גם קלפה העבה, אם אינו נחסר מבשר האתרוג שהוא הלבן שבו כשר, וכן משמע גם כן מלשון הראש"ה להמציץ, שכתב שלא נטל מן הלבן כלום, וכן יש לישב גם כן לשון תוס' מדכתב ולא נטל מן הכשר כלום, ועל כרחך דמה שח"ן קורא קלפה עבה הוא קורא קלפה דקה נגד בשר האתרוג ששכמנים, מכל מקום לדינא צריך לנקט כדעת הר"ן, וכן משמע לשון הרמב"ם מדכתב שאינו מחסר, ובאמת כל זה מוכן בבית יוסף כמה שכתב אבל

כך, וישתחו ישראל על ראש המטה.

לכתר, כיון דידע יעקב, דהא בדרגא עלאה אשתלים, ודרגא דיליה הוא לעילא עם אבהתא, והוא בלחודוי תקונא שלימתא, אחסין לביה, וחדוי ואתפקף ברעותא עלאה דקדשא כריף הוא ביה. מה כתיב ביה, ויתחזק ישראל וישב על המטה, על המטה ממש, דהא בדרגא עלאה יתיר אשתלם, ופאה חולקיה.

תאנא, אמר רבי יהודה, במתניא דילן אוקימנא, הא דתנינן בארבעה פרכים בשנה העולם נדון, בפסח על התבואה, בעצרת על פרות האילן, בראש השנה כל באי העולם עוברים לפניו כבני מרון, ובחג נדונין על המים, הא אוקימנא מלי. ורזא

דמתניא אוקימנא, בפסח על התבואה וכו', לקביל ותיכא עלאה, רזא דאבקה, ודוד מלכא.

בפסח על התבואה, דהכי הוא ממש, והא אוקימנא מלה דא, על מה אתיא מצה בפסח, והא דינא הוא, דינא דמלכותא דינא, ודא שירותא דשריאו ישראל למיעל בחולקא קדישא דקדשא כריף הוא, ולבער מנייהו חמץ, דאיהו טעון אחריני די ממנן על עמין עובדי עבודת כוכבים ומזלות דאקרון אלהים אחרים, אלהי נכר. ואקרון חמץ, יצר הרע, ולמיעל במצה, חולקא קדישא דקדשא כריף הוא אמאי תבואה. (ס"א ל"ג כמח דאת אמר, ורמיה ב) תבואתה ביה"א רמזי ל"ח קמא דשמי קדישא) בגין כך, בפסח נדונין על התבואה, ואוקימנא דעלמא אתדן על דינא דה"א.

תרגום לשון הוזהר

בראש השנה כל באי העולם עוברים לפניו כבני מרון, ובחג נדונים על המים. הרי בארנו דברים, וסוד המשנה בארנו, בפסח על התבואה וכו', כנגד המרכבה העליונה, סוד האבות, ודוד המלך. **בפסח** על התבואה, שכן זה ממש, והרי בארנו דבר זה, על מה באה מצה בפסח, והרי דין הוא, דין המלכות דין, וזו הראשית שהתחילו ישראל להכניס בחלק הקדוש של הקדוש ברוך הוא ולבער מהם חמץ, שהיא טעיות אחרות שממנים על עמים עובדי כוכבים ומזלות שנקראים אלהים אחרים, אלהי נכר, ונקראים חמץ, יצר הרע, ולהכניס בפצה, חלק הקדוש של הקדוש ברוך הוא. למה תבואה? (כמו שנאמר תבואתה ביה"א רמזי

בעצרת על פרות האילן. פירות האילן, פירות האילנות מיבעי ליה, מאן פרות האילן. אלא, דא הוא אילנא וברבא ותקיף לעילא. פרות האילן, כמה דכתיב, (והשע יד) אני כבדוש ורענן ממני פריך נמצא.

בראש השנה עוברין לפניו כבני מרון. תנא ראש השנה, דא הוא רישא דשטא דמלכא, ומאן הוא ראש השנה, דא יצחק, דאקרי ראש, דאיהו חד רישא דמלכא (בי"א לעילא), אתר דאקרי שנה. בגיני כך כל באי עולם עוברין לפניו כבני מרון. ועל דא תנינן, בראש השנה, דהא כרישא דשטא שארי יצחק.

ובחג נדונין על המים, דא הוא שירותא (קרישא) דימנא דמלכא, ועל דא חדותא דמנא אשתפח בכלא,

תרגום לשון הוזהר

ובחג נדונים על המים, זוהי ראשית (של ראש) של ימין המלך, ועל זה שמחת המים נמצאת בכל בשנה שמנסכים מים ושוואבים אותם, משום שמים זה ידוע, ועל זה בארבעה פרכים אלו הכל נמצאים.

אמר רבי יוסי, כשיסתכלו בדרך, הכל נמצא בפרכים הללו, אברהם, יצחק ויעקב, דוד המלך, ובאה העולם נדון, ובארבעה פרכים בני אדם נדונים בימים שנמצאים בעולם, ובכל יום ויום הספרים נפתחים והמעשים נכתבים, ואין מי שישים לב, ואין מי שיפריץ אגנים. והתורה מעידה בו בכל יום, וקול קורא בחיל, (משלי ט) מי פתי יסר הנה חסר לב אמרה לו, ואין מי שישיב לקולו.

למדנו, בשעה שכן אדם קם בבקר, עדים

וְסִיחָתָם בֵּיהֶם, וְהָיָה לָא אֲשַׁגְחָה. נִשְׁמָתָא אֶסְהִידַת עֲלֵיהּ, בְּכָל עֶדְן וּבְכָל שְׁעָתָא, אִי אֲצִית יָאוּת. וְאִי לֹא, הָא סִפְרִין פְּתִיחִין וְעוֹבְדִין כְּתִיבִין. אָמַר רַבִּי חִיָּיא, וְכָאִין אִינוּן צִדִיקָא, דְּלֹא מִסְתַּפּוּ מִן דִּינָא, לֹא בַּעֲלָמָא דִּין, וְלֹא בַּעֲלָמָא דְּאִתִּי. הָדָא הוּא דְּכְתִיב, (משלי כח) וְצִדִיקִים כִּכְפִּיר יִכְסֹּת. וְכְתִיב, (תהלים לו) צִדִיקִים יִירְשׁוּ אֶרֶץ.

רַבִּי חֲזַקְיָה פִּתַּח וְאָמַר, (בראשית טו) וַיְהִי הַשֶּׁמֶשׁ לֵבָא וְתַרְדֵּמָה נִפְלָה עַל אֲבָרָם וְגו', הָאִי קָרָא אִיקְמוּהָ. אֲבָל דָּא יוֹמָא דְּדִינָא קָשְׁיָא, דְּאִפְקִי לִיהּ לְבַר נֶשׁ מֵהָאִי עֲלָמָא. דְּתִנָּא, (ההא יוֹמָא) זְמַנָּא דְּמִטָּא דְּבַר נֶשׁ נִפְקִי מֵהָאִי עֲלָמָא, הָהוּא (יוֹמָא) זְמַנָּא יוֹמָא דְּדִינָא רַבָּא, דְּאִתְחַלְשָׁת שְׁמִישָׁא מִן סִיחָרָא, כְּמָה דְּכְתִיב, (קהלת יב) עַד אֲשֶׁר לֹא

תְּחַשֵּׁף הַשֶּׁמֶשׁ, דָּא נִשְׁמָתָא קְדִישָׁא, דְּאִתְמַנְעַת מִבַּר נֶשׁ, תְּלַתִּין יוֹמִין, עַד לֹא יִפּוּק מֵעֲלָמָא (וְהָא חַיִּי), וְחִמָּא דְּצוּלָמָא דְּאִתְמַנְעַת מִנֵּיהּ וְלֹא אִתְחַזִּי. מָאִי טַעְמָא אִתְמַנְעַת מִנֵּיהּ. בְּגִין דְּנִשְׁמָתָא קְדִישָׁא סִלְקַת, וְאִתְעַבְרַת מִנֵּיהּ, וְלֹא אִתְחַזִּי. דְּלֹא תִימָא, דְּכַד מִית בַּר נֶשׁ וְאִתְחַלְשָׁת, הָאִי נִשְׁמָתָא אִתְעַבְרַת מִנֵּיהּ, אֲלֵא כַּד אִיהוּ בְּחַיִּיו, בְּתוּקָפִיהּ, אִתְעַבְרַת מִנֵּיהּ (וְאִתְחַלְשָׁת) הָאִי נִשְׁמָתָא, וְלֹא נִהָרָא לְרוּחָא, וְרוּחָא לֹא נִהָרִי לְנִפְשָׁא, בְּדִין צוּלָמָא אִתְעַבְרַת מִנֵּיהּ, וְלֹא נִהָרִי לִיהּ. (אֲלֵא) מֵהָהוּא יוֹמָא, כִּלָּא מְכַרְזִי עֲלֵיהּ, וְאִפִּילוּ צַפְרֵי שְׁמִיָּא. מָאִי טַעְמָא. בְּגִין דְּנִשְׁמָתָא הָא סִלְקָא מִנֵּיהּ, וְרוּחָא לֹא נִהָרִי לְנִפְשָׁא, בְּדִין נִפְשָׁא אִתְחַלְשָׁת, וּמִיכָלָא וְכָל תִּיאוּבָתָא דְּגוּפָא, סִלְקָא מִנֵּיהּ וְאִתְעַבַּר.

וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וְאִפִּילוּ כָּל זְמַנָּא דְּנִפְלֵא אִינִישׁ בְּבֵי מְרַעִיָּה, וְלֹא יָכִיל לְעֲלֹאָה, נִשְׁמָתָא אִתְעַבְרַת וְסִלְקָא מִנֵּיהּ, וּבְדִין לֹא נִהָרִי רוּחָא לְנִפְשָׁא, עַד דְּדִינִין דִּינֵיהּ דְּבַר נֶשׁ. וְאִי דִינִין לִיהּ לְבַר נֶשׁ לְטַב, בְּדִין נִשְׁמָתָא אִתְעַבְרַת לְאִתְרָהּ, וְנִהָרָא לְכִלָּא. הָא בְּזְמַנָּא דְּקִינָמָא מְלָה בְּדִינָא. וּבְזְמַנָּא דְּלֹא קִינָמָא מְלָה בְּדִינָא, תְּלַתִּין יוֹמִין אִקְדִּימַת נִשְׁמָתָא לְכִלָּא, וְצוּלָמָא אִתְעַבַּר מִנֵּיהּ.

תַּנְאָא, בְּזְמַנָּא דְּדִינִין לִיהּ לְבַר נֶשׁ לְעִילָא, סִלְקִין לְנִשְׁמָתִיהּ לְבֵי דִינָא, וְדִינִין עַל מִימְרָהּ, וְהָא אֶסְהִידַת בְּכִלָּא, וְאֶסְהִידַת בְּכָל רַעֲיוֹנֵי דְּבַר נֶשׁ, וּבְעוֹבְדִין לֹא אֶסְהִידַת, דְּהָא כִּלְהוּ בְּסִפְרָא כְּתִיבִין. וְכִלְהוּ דִּינִין לִיהּ לְבַר נֶשׁ, בְּהֵימָא שְׁעָתָא דְּדִינִין

לִיהּ לְבַר נֶשׁ לְעִילָא, בְּדִין דִּחְקָא דְּגוּפָא אִתְעַבַּר, יִתִּיר מִשְׁאָר זְמַנִּיָּא. אִי דִינִין לִיהּ לְטַב, בְּדִין אִרְפִּין מִנֵּיהּ. וְזִיעָא אִתְבַּקַּע עַל גּוּפָא, וְנִשְׁמָתָא אִתְעַבְרַת לְכִתְרָה, וְנִהָרָא לְכִלָּא. וְלֹא סִלְקִי בַּר נֶשׁ מִבֵּי מְרַעִיָּה לְעִלְמִין, עַד דְּדִינִין דִּינֵיהּ לְעִילָא. וְאִי תִימָא, הָא כְּמָה חַיִּיבֵי עֲלָמָא, כְּמָה רַשִּׁיעֵי עֲלָמָא, קִימִין בְּקִיּוּמִיָּהּ. אֲלֵא, קְדִישָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲשַׁגְחָה בְּדִינֵיהּ דְּבַר נֶשׁ, אִף עַל גַּב דְּהִשְׁתָּא לֹא זָכִי, וְהוּא חֲמִי דְּהָא לְכִתְרָה זָכִי, דָּאִין לִיהּ לְטַב. אוּלְמִין דְּאוּלִּיד בַּר, דִּיחַוִּי זְכָאָה בַּעֲלָמָא, וְעַל דָּא קְדִישָׁא בְּרִיךְ הוּא דָּאִין לִיהּ לְטַב.

וְכָל עוֹבְדוֹי וְדִינוֹי דְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְטַב, וּבְכִלָּא אֲשַׁגְחָה. כְּמָה

תרגום לשון הווהר

עֲלֵתָה מִמֶּנּוּ, וְהָרוּחַ לֹא מֵאִירָה לְנִפְשׁ, וְאֵן הַנֶּפֶשׁ נִחְלָשֶׁת, וְהַפְּאָקֵל וְכָל תַּאֲוֹת הַגּוּף עוֹלִים מִמֶּנּוּ וּמִעֲבָרִים.

וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וְאִפִּילוּ כָּל פֻּעַם שְׂנוּפֵל אִישׁ בְּבֵית חֲלוֹי וְלֹא יָכֹל לְהִתְפַּלֵּל, הַנֶּשְׁמָה מְעַבְרַת וְעוֹלָה מִמֶּנּוּ, וְאֵן הָרוּחַ לֹא מֵאִירָה לְנִפְשׁ, עַד שְׂדֵנִים דִּינוּ שֶׁל הָאָדָם. וְאֵם דְּנִים אֵת הָאִישׁ לְטוֹב, אִזְ הַנֶּשְׁמָה חוֹרֶצֶת לְמִקּוּמָהּ וּמֵאִירָה לְכָל. הָרִי בְּזִמְן שְׁעוּמֵהּ הַדָּבָר בְּדִין, וּבְזִמְן שֶׁלָּא עוֹמֵד הַדָּבָר בְּדִין, שְׁלִשִּׁים יוֹם מְקַדֶּימָה הַנֶּשְׁמָה לְכָל, וְהַצֵּלֵם מְעַבֵּר מִמֶּנּוּ.

שְׁנִינְגוּ, בְּזִמְן שְׂדֵנִים אֵת הָאָדָם לְמַעְלָה, מַעְלִים אֵת נִשְׁמָתוֹ לְבֵית דִּין וְדִנִּים אוֹתָהּ עַל פִּי דְּבִרְיָה, וְהָאִי מַעֲדָה כִּפְלָא וּמַעֲדָה בְּכָל רַעֲיוֹנוֹת הָאָדָם, וּבְמַעֲשֵׂים לֹא מַעֲדָה, שְׂדֵרֵי כָּלֵם כְּתוּבִים

אִם דְּנִים אוֹתוֹ לְטוֹבָה, אִזְ מַרְפִּים מִמֶּנּוּ, וְזִיעָה נִבְקַעַת עַל הַגּוּף, וְהַנֶּשְׁמָה חוֹרֶצֶת אַחֵר כִּף וּמֵאִירָה לְכָל, וְלֹא עוֹלָה אִדָּם מִבֵּית חֲלוֹי לְעוֹלָמִים עַד שְׂדֵנִים דִּינוּ לְמַעְלָה. וְאֵם תַּאמַר, הָרִי כְּמָה חַיִּיב עוֹלָם, כְּמָה רַשִּׁיעֵי עוֹלָם עוֹמְדִים בְּקִיּוּמָם? אֲלֵא הַקְדוּשׁ בְּרִיךְ הוּא מַשְׁגִּיחַ בְּדִין הָאָדָם, אִף עַל גַּב שְׂכַעַת לֹא יוֹכֶה, וְהוּא רּוֹאֵה שְׂאחַר כִּף יוֹכֶה – דִּן אוֹתוֹ לְטוֹבָה. אוּלְפִיעִים שְׂמוּלִיד בִּן שִׁיחָה צִדִּיק בְּעוֹלָם, וְעַל זֶה הַקְדוּשׁ בְּרִיךְ הוּא דִּן אוֹתוֹ לְטוֹבָה. וְכָל מַעֲשֵׂיו דִּינֵיוֹ שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרִיךְ הוּא לְטוֹבָה, וּמַשְׁגִּיחַ בְּהַפֵּל, כְּמֹה שְׂכַחְתּוֹ (וּמִשְׁכַּח לֹא) חִי אֲנִי בָּאֵם ה' וְגו' אִם אֲחַפֵּץ מְבוֹת הַרְשָׁע כִּי אִם בְּשׁוּב רִשְׁע לַעֲמוּד הַבַּיִת

תרגום לשון הווהר

זִמְן יוֹם דִּין הַגְּדוֹל, שְׁנַחֲשֹׁף הַשֶּׁמֶשׁ מִן הַלְבָנָה, כְּמֹה שְׂכַחְתּוֹ (קהלת יב) עַד אֲשֶׁר לֹא תִחַשֵּׁף הַשֶּׁמֶשׁ, זֶה הַנֶּשְׁמָה הַקְדוּשָׁה שְׂנוּמָנַת מִן הָאָדָם שְׁלִשִּׁים יוֹם עַד שֶׁלֹּא יֵצֵא מִן הָעוֹלָם, וְרוֹאֵה שְׂהַצֵּלֵם שְׂנוּמָנַת מִמֶּנּוּ וְלֹא נִרְאָה.

מָה הַטַּעַם נִמְנָע מִמֶּנּוּ? מִשּׁוּם שֶׁהַנֶּשְׁמָה הַקְדוּשָׁה עוֹלָה וּמִעַבְרַת מִמֶּנּוּ וְלֹא נִרְאִית. שֶׁלֹּא תַאמַר, שְׂכַשְׁמַת אִדָּם וְנִחְלָשֶׁת, נִשְׁמָה זֶה מְעַבְרַת מִמֶּנּוּ, אֲלֵא כִּשְׁהוּא בְּחַיִּיו בְּכּוּחַ, מְעַבְרַת מִמֶּנּוּ מֵאִירָה לְנִפְשׁ, וְאֵן מְעַבֵּר מִמֶּנּוּ הַצֵּלֵם וְלֹא מֵאִיר לֹא. [אֲלֵא] מֵאוּתוֹ הַיּוֹם כָּלֵם מְכַרְיוּם עֲלֵיו, וְאִפִּילוּ צַפְרֵי הַשְּׁמִים. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁנִּשְׁמָה זֶה

עוֹמְדִים כְּנִגְדוֹ וּמַעֲדִים בּוֹ, וְהוּא אִינוּ מַשְׁגִּיחַ. הַנֶּשְׁמָה מַעֲדָה עֲלֵיו בְּכָל זִמְן וּבְכָל שְׁעָה. אִם הַקְשִׁיב – זֶה, וְאֵם לֹא – הָרִי הַסִּפְרִים פְּתוּחִים וְהַמַּעֲשִׂים נִכְתָּבִים. אָמַר רַבִּי חִיָּיא, אֲשֶׁרִי הַצִּדִיקִים שְׂאִינִם פּוֹחֲדִים מִן דִּין לֹא בְּעוֹלָם הַזֶּה וְלֹא בְּעוֹלָם הַבָּא. וְהוּא שְׂכַחְתּוֹ (שם כח) וְצִדִיקִים כִּכְפִּיר יִכְסֹּת. וְכְתוּב (תהלים לו) צִדִיקִים יִירְשׁוּ אֶרֶץ.

רַבִּי חֲזַקְיָה פִּתַּח וְאָמַר, (בראשית טו) וַיְהִי הַשֶּׁמֶשׁ לֵבָא וְתַרְדֵּמָה נִפְלָה עַל אֲבָרָם וְגו'. פִּסּוּק זֶה בְּאִירוֹהוּ, אֲבָל זֶה יוֹם דִּין הַקְשָׁה שְׂמוּצִיאִים אֵת הָאָדָם מִהָעוֹלָם הַזֶּה. שְׁנִינְגוּ, [אוֹתוֹ יוֹם] הַיּוֹם שְׂמוּצִי שְׂהָאָדָם יוֹצֵא מִהָעוֹלָם הַזֶּה, אוֹתוֹ [יוֹם]

בְּאֵזוֹב וְאֶתְהָר תִּכְבְּסֵנִי וּמִשְׁלַג אֲלֻכִּין׃
תְּשַׁמִּיעֵנִי שְׁשׁוֹן וּשְׁמַחָה תִּגְלֶנֶה
עֲצָמוֹת דָּפִית׃ י״ הסֹתֵר פְּנִיךָ מִחֹטְאִי
וְכֹל־עֲוֹנֹתַי מַחֶה׃ י״ב לֵב טְהוֹר בְּרָא־לִי
אֱלֹהִים וְרוּחַ נְכוֹן חִדָּשׁ בְּקִרְבִּי׃ י״א אֶל־
תְּשַׁלִּיכֵנִי מִלִּפְנֵיךָ וְרוּחַ קִדְשְׁךָ אֶל־
תִּקַּח מִמֶּנִּי׃ י״ה הַשִּׁיבָה לִּי שְׁשׁוֹן יִשְׁעֶךָ
וְרוּחַ נְדִיבָה תִּסְמְכֵנִי׃ ט״ אֶלְמִדָּה
פִּשְׁעִים דִּרְכֶּיךָ וְחֹטְאִים אֱלִיד יִשְׁכּוּ׃
ט״ הַצִּילֵנִי מִדְּמִים׃ אֱלֹהִים אֱלֹהֵי
תְּשׁוּעָתִי תִרְנֶן לְשׁוֹנִי צִדְקָתְךָ׃ י״ אֲדֹנִי
שִׁפְתֵי תִפְתָּח וּפִי יִגִּיד תְּהִלָּתְךָ׃ י״ב כִּי
לֹא־תִחַפֵּץ זִכְרָה וְאַתָּה עוֹלָה לֹא
תִרְצֶה׃ י״ז זְבַחִי אֱלֹהִים רוּחַ נִשְׁכָּרָה
לִב־נִשְׁבָּר וְנִדְבָה אֱלֹהִים לֹא תִכְזֹּה׃
כ״ הִיטִיבָה בְּרָצוֹןךָ אֶת־צִיּוֹן תִּכְנֶה
חוֹמוֹת יְרוּשָׁלַם׃ כ״א אֲזַ תִּחַפֵּץ זְבַח־
צֶדֶק עוֹלָה וְכִלְיִל אֲזַ יַעֲלֶה עַל־מִזְבִּיחַךָ
פָּרִים׃

נב * לְמִנְצָח מִשְׁכִּיל לְדָוִד׃ ב״ בְּכֹא
דוֹאֵג הָאֲדָמִי וַיַּגֵּד לְשָׂאוֹל וַיֹּאמֶר
לוֹ בָּא דָוִד אֶל־בֵּית אַחִימֶלֶךְ׃ ג״ מִה־
תְּהַלֵּל בִּרְעָה הַגִּבּוֹר חֲסֵד אֶל כָּל־
הַיּוֹם׃ ד״ הוּא תִחַשֵׁב לְשׁוֹנֶךָ כִּתְעַר
מִלְטָשׁ עֲשֵׂה רַמְיָה׃ ה״ אֲהַבֶּתָּ רַע מִטוֹב
שָׁקָר׃ ו״ מִדְּבַר צֶדֶק סֵלָה׃ ז״ אֲהַבֶּתָּ
כָּל־דְּבָרֵי־בָלַע לְשׁוֹן מִרְמָה׃ ז״ גַּם־אֶל־
יִתְצֶךָ לִנְצַח יִתְחַתּוּ וַיִּסְתַּחֵף מֵאֲהֵל
וַיִּרְשַׁף מֵאַרְץ חֲמִים סֵלָה׃ ח״ וַיִּרְאוּ

צַדִּיקִים וַיִּירָאוּ וַעֲלָיו יִשְׁחָקוּ׃ ט״ הִנֵּה
הַגִּבּוֹר לֹא יֵשִׁים אֱלֹהִים מַעֲוֹנוֹ וַיִּכְבֹּט
בְּרֵב עֲשָׂרוֹ לַעֲזוֹ בְּהוֹתוֹ׃ י״ וְאֲנִי׃ א״ כִּזְיֹת
רַעְיוֹן בְּבֵית אֱלֹהִים בְּטַחְתִּי בַחֲסֵד־
אֱלֹהִים עוֹלָם וָעֶד׃ י״א אוֹדֶךָ לְעוֹלָם כִּי
עָשִׂיתָ וְאֶקְרָא שְׁמֶךָ כִּי־טוֹב גִּבֹּד
חֲסִידֶיךָ׃

נב * לְמִנְצָח עַל־מַחְלַת מִשְׁכִּיל
לְדָוִד׃ ב״ אָמַר גִּבֹּל בִּלְבוֹ אֵין
אֱלֹהִים הִשְׁחִיתוֹ וְהִתְעִיבֹו עָלָו אֵין
עֲשֵׂה־טוֹב׃ ג״ אֱלֹהִים מִשְׁמִים הִשְׁקִיף
עַל־בְּנֵי־אָדָם לִרְאוֹת הַיָּשׁ מִשְׁכִּיל
דָּרָשׁ אֶת־אֱלֹהִים׃ ד״ כָּלוֹ סֵג יִחְדּוּ
נֶאֱלָחוּ אֵין עֲשֵׂה־טוֹב אֵין גַּם־אֶחָד׃
ה״ הֲלֹא יִדְעוּ פַעְלֵי אֹון אֲכָלִי עֲמִי
אֲכָלוּ לֶחֶם אֱלֹהִים לֹא קִרְאוּ׃ ו״ שֵׁם׃ א״
פָּחַד־וּפָחַד לֹא־הָיָה פָּחַד כִּי־אֱלֹהִים
פֶּזֶר עֲצָמוֹת הַנֶּפֶשׁ הִבְשֵׁתָה כִּי־אֱלֹהִים
מֵאֲסֹם׃ ז״ מִי יִתֵּן מִצִּיּוֹן יִשְׁעוֹת יִשְׂרָאֵל
בְּשׁוֹב אֱלֹהִים שְׁבוֹת עִמּוֹ נִגַּל יַעֲקֹב
יִשְׁמַח יִשְׂרָאֵל׃

נד * לְמִנְצָח בְּנִיגַת מִשְׁכִּיל לְדָוִד׃
ב״ בְּכָא הַזִּיפִים וַיֹּאמְרוּ לְשָׂאוֹל
הֲלֹא דָוִד מִסְתַּתֵּר עִמָּנוּ׃ ג״ אֱלֹהִים
בְּשִׁמְךָ הוֹשִׁיעֵנִי וּבִגְבוּרָתְךָ תִּדְּבֹנִי׃
ד״ אֱלֹהִים שְׁמַע תְּפִלָּתִי הָאֲזִינָה
לְאִמְרֵי־פִי׃ ה״ כִּי זָרִים׃ ו״ קָמוּ עָלִי
וַעֲרִיצִים בִּקְשׁוֹ נַפְשִׁי לֹא שָׁמוּ אֱלֹהִים
לְנַגֵּדָם סֵלָה׃ ו״ הִנֵּה אֱלֹהִים עֲזָר לִי

אֲדֹנִי בְסִמְכִי נַפְשִׁי׃ ז״ יִשׁוּב יֵשִׁיב הָרַע
לְשׁוֹרִי כְּאִמְתָּךְ הַעֲמִיתָם׃ ח״ בְּנִדְבָה
אֲזַבְחָה־לְךָ אוֹדָה שְׁמֶךָ יִהְיֶה כִּי־טוֹב׃
ט״ כִּי מִכָּל־צָרָה הַצִּילֵנִי וּבְאֵזִבִּי רָאִתָּה
עֵינִי׃

י״ לחדוש יום רביעי

נה * לְמִנְצָח בְּנִיגַת מִשְׁכִּיל לְדָוִד׃
ב״ הָאֲזִינָה אֱלֹהִים תְּפִלָּתִי וְאֶל־
תִּתְעַלֵּם מִתַּחֲנָתִי׃ ג״ הַקְשִׁיבָה לִּי וַעֲנֵנִי
אֲרִיד בְּשִׁחִי וְאַחִימָה׃ ד״ מִקּוֹל אוֹיֵב
מִפְּנֵי עֶקֶת רִשָּׁע כִּי־יִמִּיטוּ עָלִי אֹון
וּבָאָף יִשְׁטַמּוּנִי׃ ה״ לִבִּי יִחַיֵּל בְּקִרְבִּי
וְאִימוֹת מוֹת נִפְלוּ עָלַי׃ ו״ יִרְאֶה וַרְעֵד
יָבֹא כִי וְתִכְסֵּנִי פִלְצוֹת׃ ז״ וַאֲמַר מִי־
יִתֵּן־לִי אֲכָר כִּיזְנָה אַעֲזוּפָה וְאַשְׁכָּנָה׃
ח״ הִנֵּה אֲרַחֵק נִדָּד אֲלֵין בַּמִּדְבָּר סֵלָה׃
ט״ אֲחִישָׁה מִפִּלֹּט לִי מִרוּחַ סַעָה
מִסַּעַר׃ י״ בָלַע אֲדֹנִי פִלֵּג לְשׁוֹנָם כִּי־
רִאִיתִי חֲמָס וְרִיב בָּעִיר׃ י״א יוֹמָם
וְלַיְלָה יִסּוּבְכָה עַל־חוֹמֹתֶיהָ וְאֹון
וַעֲמַל בְּקִרְבָּה׃ י״ב הוּא בְּקִרְבָּה וְלֹא־
יִמִּישׁ מִרְחֹבָה תָּךְ וּמִרְמָה׃ י״ג כִּי לֹא־
אוֹיֵב יִחַרְפֵּנִי וְאַשָּׂא לֹא־מִשְׁנָאִי עָלִי
הַגִּדִּיל וְאַסְתֵּר מִמֶּנּוּ׃ י״ד וְאַתָּה אֲנוֹשׁ
בְּעִרְכִּי אֲלוֹפִי וּמִי־דַעִי׃ ט״ אֲשֶׁר יִחְדּוּ
נִמְתִּיקִי סוֹד בְּבֵית אֱלֹהִים נִחַלְךָ בְּרַגְשׁ׃
ט״ יִשְׁמָעֵל׃ י״ז יִשְׂאֵל מוֹת׃ י״ח עֲלִימוֹ יִרְדּוּ
שָׂאוֹל חֲמִים כִּי־רָצוּת בַּמְּגוּרָם בְּקִרְבָּם׃
י״א אֲנִי אֶל־אֱלֹהִים אֶקְרָא וַיִּהְיֶה

וַיִּשְׁמָעֵנִי׃ י״ח עָרֵב וּבִקָּר וְצֹהָרִים
אֲשִׁיחָה וְאַהֲמָה וַיִּשְׁמַע קוֹלִי׃ י״ט פָּדָה
בְּשָׁלוֹם נַפְשִׁי מִקִּרְב־לִי כִי־בְרָבִים הָיוּ
עֲמָדִי׃ כ״ יִשְׁמַע׃ א״ אֵל׃ וַיַּעֲנֵם וַיִּשָּׁב
קֶדֶם סֵלָה אֲשֶׁר אֵין חִלְפּוֹת לָמוֹ וְלֹא
יִרְאוּ אֱלֹהִים׃ כ״א שָׁלַח יָדָיו בְּשִׁלְמוֹ
חִלָּל בְּרִיתוֹ׃ כ״ב חָלָקוֹ מִחֻמָּתַי פִּי
וּמִקִּרְב־לִפּוֹ רָכּוּ דְבָרָיו מִשְׁמֵן וְהִמָּה
פִּתְחוֹת׃ כ״ג הַשְׁלַךְ עַל־יְהוָה׃ ו״ יִהְיֶךָ
וְהוּא יִכְלֹלְכָה לֹא־יִתֵּן לְעוֹלָם מוֹט
לְצַדִּיק׃ כ״ד וְאַתָּה אֱלֹהִים׃ ו״ תוֹרֵם׃
לְבָאֵר שַׁחַת אֲנָשִׁי דָּמִים וּמִרְמָה לֹא־
יִחַצּוּ יְמֵיהֶם וְאֲנִי אֶבְטַח־כֶּךָ׃

נו * לְמִנְצָח אֶל־יוֹנָת אֵלֶם רַחֲקִים
לְדָוִד מִכְתָּם בְּאֵחוֹ אוֹתוֹ פִּלְשְׁתִּים
בְּגַת׃ ב״ חֲנָנִי אֱלֹהִים כִּי־שָׁאֲפִנִי אֲנוֹשׁ
כָּל־הַיּוֹם לֶחֶם יִלְחָצֵנִי׃ ג״ שָׁאֲפוּ שׁוֹרְרֵי
כָּל־הַיּוֹם כִּי־רַבִּים לַחֲמִים לִי מְרוֹם׃
ד״ יוֹם אִירָא אֲנִי אֱלִיד אֶבְטַח׃
ה״ בְּאֵלֹהִים אֶהֱלֵל דְּבָרוֹ בְּאֵלֹהִים
בְּטַחְתִּי לֹא אִירָא מִה־יַּעֲשֶׂה בְּשׁוֹר לִי׃
ו״ כָּל־הַיּוֹם דְּבָרִי יַעֲזָבוּ עָלִי כָּל־
מִחְשַׁבְתָּם לָרַע׃ ז״ וַיִּגְדּוּ יִצְפּוֹנוּ
הִמָּה עֲקָבִי יִשְׁמְרוּ כְּאֲשֶׁר קָנוּ נַפְשִׁי׃
ח״ עַל־אֹון פִּלְט־לָמוֹ בָּאָף עַמִּים׃ ו״ הוֹרֵד
אֱלֹהִים׃ ט״ נָדִי סִפְרָתָה אֶתָּה שִׁימָה
דְּמַעְתִּי בְּנֹאדְךָ הֲלֹא בַסִּפְרָתְךָ׃ י״א
לְשׁוֹבוֹ אוֹיְבִי אַחֲזוֹר כִּיֹּם אֶקְרָא זֶה־
יִדְעָתִי כִּי־אֱלֹהִים לִי׃ י״ב בְּאֵלֹהִים

ספר נז, נח, נט

תהלים

כד

ספר

נט, ס, סא, סב

תהלים

כה

אֶחָלָל דְּבַר בִּיהוָה אֶחָלָל דְּבַר: יב בְּאֱלֹהִים בְּטַחְתִּי לֹא אֵירָא מִה־ יַעֲשֶׂה אֱדָם לִי: יג עָלַי אֱלֹהִים נִדְרֶיךָ אֲשַׁלֵּם תּוֹדַת לָךְ: יד כִּי הִצַּלְתָּ נַפְשִׁי מִמָּוֶת הִלָּא רַגְלִי לִהְתַּחֲלֹף לִפְנֵי אֱלֹהִים כְּאֹדֶר הַחַיִּים:

נז * לַמְנַצֵּחַ אֶל־תַּשְׁחַת לְדָוִד מִכְתָּם בְּכִרְחוֹ מִפְּנֵי־שָׂאוֹל בַּמַּעֲרָה:

כ חֲנֻנִי אֱלֹהִים | חֲנֻנִי כִּי בָךְ חֲסִיהַ נַפְשִׁי וּבְצֶל־כִּנְפֶיךָ אֶחֱסֶה עַד יַעֲבֹר הַיּוֹת: ג אֶקְרָא לְאֱלֹהִים עֲלִיּוֹן לֹא־ גִמַּר עָלַי: ד יִשְׁלַח מַשְׁמִימִים | וַיּוֹשִׁיעֵנִי חֲרֹף שְׁאֵפֵי סֵלָה יִשְׁלַח אֱלֹהִים חֲסֶדוֹ וְאִמְתּוֹ: ה נַפְשִׁי | בְּתוֹךְ לְבָאִם אֲשַׁכְּבָה לְהִטֵּם בְּנֵי־אָדָם שְׂגִיהֶם חֲנִית וְחַצִּים וּלְשׁוֹנָם חֶרֶב חֲדָה: ו רִמְמָה עַל־ הַשָּׁמַיִם אֱלֹהִים עַל כָּל־הָאָרֶץ כְּבוֹדְךָ: ז רָשָׁת | הִכִּינוּ לַעֲמִי כַּף נַפְשִׁי כְרוּ לִפְנֵי יִסְחָה גָּפְלוּ בְּתוֹכָהּ סֵלָה: ח נָכוֹן לִפְנֵי אֱלֹהִים נָכוֹן לִפְנֵי אֲשִׁירָה וְאִזְמִירָה: ט עוֹרָה כְּבוֹדִי עוֹרָה הַגָּבֹל וְכֹנֹר אַעֲיֶדָה שָׁחַר: י אֹדֹךְ בַּעֲמִים | אֲדַגֵּי אֲזַמְרֹךְ בְּלֹאֲמִים: יא כִּי־גָדַל עַד־שָׁמַיִם חֲסֶדְךָ וְעַד־שְׁחָקִים אֲמַתְךָ: יב וְרִמְמָה עַל־שָׁמַיִם אֱלֹהִים עַל כָּל־הָאָרֶץ כְּבוֹדְךָ:

נח * לַמְנַצֵּחַ אֶל־תַּשְׁחַת לְדָוִד מִכְתָּם: ג הָאִמְנָם אֵלֶם עֲדָךְ תִּדְבְּרוּן מִישְׁרִים תִּשְׁפְּטוּ בְּנֵי אָדָם:

ג אֶף־כָּלֵב עוֹלַת תַּפְעֲלוֹן בְּאָרְץ חָמָס יְדִיכֶם תַּפְלִסוֹן: ד זְרוּ רַשְׁעִים מִרְחֹם תַּעֲזוּ מִבִּטְוֶן דְּבָרֵי כָזָב: ה חֲמַת־לָמוֹ כְּדַמּוֹת חֲמַת־נַחֲשׁ כְּמוֹ־תַתָּן חֶרֶשׁ יֵאָטֵם אֲזָנוֹ: ו אֲשֶׁר לֹא־יִשְׁמַע לְקוֹל מְלַחֲשִׁים חוֹבֵר חֲבָרִים מִחֶכֶם: ז אֱלֹהִים הִרְס־שְׁגִימוֹ בַּפִּימוֹ מִלְתַּעוֹת כְּפִירִים נִתָּן | יִהְיֶה: ח יִמְאָסוּ כְּמוֹ מִים יִתְהַלְכוּ־לָמוֹ יִדְרֹךְ חֲצִי חֲצִיו כְּמוֹ יִתְמַלְלוּ: ט כְּמוֹ שֶׁבִּלּוֹל תָּמַס יִחַלֵּךְ גָּפַל אֲשֶׁת בַּל־חַזוֹ שְׁמֹשׁ: י בַּטָּרִם | יָבִינוּ סִירְתִּיכֶם אֲטֹד כְּמוֹ־חִי כְּמוֹ־ חֲרוֹן יִשְׁעֵרְנוּ: יא יִשְׁמַח צָדִיק כִּי־תִהְיֶה נֶקֶם פַּעֲמָיו יִרְחֹץ בְּדָם הַרְשָׁע: יב וַיֹּאמֶר אָדָם אֶף־פָּרִי לַצִּדִּיק אֵךְ יִשְׁ־אֱלֹהִים שְׁפָטִים בְּאָרְץ:

נח * לַמְנַצֵּחַ אֶל־תַּשְׁחַת לְדָוִד מִכְתָּם בִּשְׁלַח שָׂאוֹל וַיִּשְׁמְרוּ אֶת־הַכִּיֹּת לְהַמִּיתוֹ: ג הִצִּילֵנִי מֵאִיָּבִי | אֱלֹהִי מִמַּחְקוֹמָמִי תִשְׁבְּכֵנִי: ג הִצִּילֵנִי מִפַּעְלֵי אֹנֶן וּמֵאֲנָשֵׁי דָמִים הוֹשִׁיעֵנִי: ד כִּי הִנֵּה אֲרָבּוּ נַפְשִׁי יִגְוְרוּ עָלַי עֲזִים לֹא־ פִשְׁעִי וְלֹא־חַטָּאתִי יִהְיֶה: ה בְּלִי־עוֹן יִרְצוּן וַיִּכְנַנְנוּ עוֹרָה לִקְרַאתִי וְרָאָה: ו וְאַתָּה יִהְיֶה אֱלֹהִים | צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הַקִּיצָה לַפֶּקֶד כְּלִי־הַגּוֹיִם אֶל־ תַּחֵן כָּל־בְּגָדֵי אֹנֶן סֵלָה: ז יִשׁוּבוּ לַעֲרֹב יִהְיוּ כָּלֵב וַיִּסּוּבְכוּ עִיר: ח הִנֵּה | יִבְיָעוּן בַּפִּיהֶם חֲרָבוֹת

בִּשְׁפָתוֹתֵיהֶם כִּי־מִי שִׁמְעֵ: ט וְאַתָּה יִהְיֶה תִשְׁחַק־לָמוֹ תִלְעַג לְכָל־גּוֹיִם: י עֲזוּ אֱלֹהֵי אֲשִׁמְרָה כִּי־אֱלֹהִים מִשְׁבְּכִי: יא אֱלֹהֵי חֲסִדִּי יִקְדֵּם־נִי אֱלֹהִים יִרְאֵנִי בְּשַׁרְרִי: יב אֶל־תַּהַרְגֵם | פֶּן־יִשְׁכַּחוּ עָמִי הַנִּיעַמּוֹ בַּחֲיִלְךָ וְהוֹרִידֵמּוֹ מִגִּבְּנוֹ אֲדָנִי: יג חֲטַאת־פִּימוֹ דְּכַר־שְׁפָתֵימּוֹ וַיִּלְכְּדוּ בְּגֹאֲוָנָם וּמֵאֲלָה וּמִפְּחָשׁ יִסְפְּרוּ: יד כָּלָה בְּחִמָּה כָּלָה וַאֲנִימוֹ וַיִּדְעוּ כִּי־אֱלֹהִים מִשַׁל בִּיעָקֵב לֹאֲפָסֵי הָאָרֶץ סֵלָה: טו וַיִּשׁוּבוּ לַעֲרֹב יִהְיוּ כָּלֵב וַיִּסּוּבְכוּ עִיר: טז הִמָּה וַיַּעֲזוּ וַיִּנְעִינוּ לֹאֲכָל אִם־לֹא יִשְׁפַּעוּ וַיִּלְכְּנוּ: יז וַאֲנִי | אֲשִׁיר עֲזָךְ וְאֶרְנָן לִפְנֵי חֲסֶדְךָ כִּי־הֵייתָ מִשְׁבֵּב לִי וְזִמְנוֹס בְּיוֹם צָר־לִי: יח עֲזוּ אֱלֹהֵי אֲזַמְרָה כִּי־אֱלֹהִים מִשְׁבְּכִי אֱלֹהֵי חֲסִדִּי:

יא לחודש יום חמישי

ס * לַמְנַצֵּחַ עַל־שׁוֹשֵׁן עֲדוֹת מִכְתָּם לְדָוִד לְלִמָּד: ג בַּהֲצוֹתוֹ | אֶת אֲבָרִם גִּהֲרִים וְאֶת־אֲבָרִם צוּבָה וַיִּשָּׁב יוֹאָב וַיִּפֹּךְ אֶת־אֲדָוָם בְּגִיא־מִלַּח שְׁנַיִם עֶשֶׂר אֲלֹף: ג אֱלֹהִים וְנִחַתְנוּ פִּרְצֵתְנוּ אֲנַפְתָּ תִּשׁוּבָב לָנוּ: ד הִרְעַשְׁתָּה אֶרֶץ פְּצַמְתָּה רַפָּה שְׁכָרְיָה כִּי־מָטָה: ה הִרְאִיתָה עַמְּךָ קִשָּׁה הִשְׁקִיתָנוּ יַיִן תִּרְעַלָּה: ו נִתְתַּה לִּירֵאִיךָ גֹּס לַהֲתַנָּסֵס מִפְּנֵי קִשָּׁט סֵלָה: ז לִמְעַן יִחַלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲשֵׂה וַעֲנֵנִי: ח אֱלֹהִים | דְּבַר בְּקִדְשׁוֹ

אֶעֱלֶזָה אֶחְלָקָה שְׁכָם וְעַמְּקִ סִכּוֹת אֲמַדֵּד: ט לִי גִלְעָד | וְלִי מִנְשָׁה וְאֶפְרַיִם מִעֲזוֹ רֹאשִׁי יְהוּדָה מְחַקְקִי: י מוֹאָב | סִיר רַחֲצִי עַל־אָדָם אֲשִׁלִּיךְ נַעֲלִי עָלַי פִּלֶּשֶׁת הַתִּרְעָעִי: יא מִי יִבְלַנִּי עִיר מִצֹּר מִי נִחַנִּי עַד־אָדָם: יב הִלָּא־ אַתָּה אֱלֹהִים וְנִחַתְנוּ וְלֹא־תִצָּא אֱלֹהִים בְּצַבָּאוֹתֵינוּ: יג הִכָּה־לָנוּ עֲזָרַת מִצָּר וְשׂוֹא תִשׁוּעַת אָדָם: יד בְּאֱלֹהִים נַעֲשֶׂה־חֵיל | וְהוּא יְבוֹס צָרֵינוּ:

סא * לַמְנַצֵּחַ | עַל־גִּנְיַת לְדָוִד: ג שְׁמַעְהָ אֱלֹהִים רִנָּתִי הַקְשִׁיבָה תַּפְלַתִּי: ג מִקְצֵה הָאָרֶץ | אֱלֹהֵי אֶקְרָא בַּעֲטָף לִפְנֵי בְּצוּר־יְרוֹם מִמְּנֵי תִנְחִי: ד כִּי־הֵייתָ מוֹסֶסָה לִּי מִגְד־לִעֲזוֹ מִפְּנֵי אוֹיֵב: ה אֲגוֹרָה בְּאֶחָלְךָ עוֹלָמִים אֶחֱסֶה בְּסֶתֶר כִּנְפֶיךָ סֵלָה: ו כִּי־אַתָּה אֱלֹהִים שְׁמַעַת לִנְדָרִי נִתַּת יְרֻשַׁת יִרְאִי שְׁמֶךָ: ז יָמִים עַל־יָמִי־מִלָּךְ תּוֹסִיף שְׁנוֹתַי כְּמוֹ־דָר וָדָר: ח יֵשֶׁב עוֹלָם לִפְנֵי אֱלֹהִים חֲסֵד וְאֶמֶת מִן יִצְרָהוּ: ט בֶּן אֲזַמְרָה שְׁמֶךָ לַעֲד לְשִׁלְמִי נְדָרִי יוֹם | יוֹם:

סב * לַמְנַצֵּחַ עַל־יְדוּתוֹן מִזְמוֹר לְדָוִד: ג אֵךְ אֶל־אֱלֹהִים דּוֹמִיָּה נַפְשִׁי מִמְּנוֹ וַיּוֹשִׁיעֵנִי: ג אֶף־הוּא צוּרִי וַיּוֹשִׁיעֵנִי מִשְׁבְּכִי לֹא־אֶמוּט רִבָּה: ד עַד־אֵנָה | תְּהוֹתָתוּ עַל־אִישׁ תִּרְצָחַו כָּלִכֶם כְּקִיר נָטוּי גָּדֹר הַדְּחוּיָה: ה אֵךְ

לקומי

ויהי מקץ נד

מזח"ר

הרוח טובה מן הרוח רעה, וכשיצא כל הרוח בבת אחת, יוצא כמו שהוא מערב טוב ורע, ואזי אין נבנה הנגון והשמחה, ואין נבנע המדמה:

וזה בחינת (תהלים קטו): תצא רוחו וישבו לאדמתו. לאדמתו, הינו בחינת המדמה. הינו, כשיצא כל הרוח, אזי חוזר ושב אל המדמה, כי לא נבנע המדמה, מאחר שאינו יכול ללקט ולברר הרוח טובה, ויוצא כל הרוח המערב טוב ורע, אבל כשיש לו בחינת ד' ה"ל, המלקט ומברר בחינת הרוח טובה מן הרוח רעה, אזי מכניע המדמה, בבחינת: ויברר הבריאים אדמה כנ"ל, כי עקר בחינת הנבואה הוא מבחינת ה' ה"ל, שמברר הרוח טובה מן הרוח רעה, ועל ידיה מכניע המדמה, שהוא בחינת רוח רעה המערב ברוח טובה כנ"ל, וזה שכתוב (משל כ): מי עלה שמים וירד, מי אסף רוח בחפניו, מי צרר מים בשמלה, מי הקים כל אפסי ארץ. מי עלה שמים וירד - זה בחינת המנגן, כי זה המנגן הוא עלה וירד כנ"ל, כי צריך לעלות ולירד במדת הימין כפי משקל השיר כדי לקבץ הרוח. וזה: מי אסף רוח בחפניו - בחפניו ממש, שהם הידים, כי שם שרש הרוח כנ"ל, שעקר בחינת הרוח הוא בידים, ששם פקדונות הרוחות כנ"ל. וזה: מי צרר מים בשמלה - מים בחינת לב, כמו שכתוב (איוב כ): שפכי כמים לפך; הינו, שעל ידיה שמולקט הרוח, הוא צורר מים בשמלה, ששומר חלב שלא ישלט עליו המדמה:

וזה: מי הקים כל אפסי ארץ - שעל ידיה הוא מקים בחינת רגליו המלבש בזה העולם. אפסי, בחינת רגליו, כמו שכתוב (יחזקאל טו): ויעברני מי אפסי. כי על ידי נגון ביד ה"ל, על ידיה נבנע המדמה, ואזי זוכה לזכרון ה"ל, שהוא בחינת מה שיוצא להבין כל המזוים שיש בכל דבר שבעולם, שהם בחינת חיות אלקות, בחינת רגלי הקדשה, המלבשים בכל הדברים שבעולם כנ"ל. וזה: מי הקים כל אפסי ארץ - שמעלה ומקים בחינת רגלי הקדשה המלבשין בזה העולם כנ"ל:

וזהו: ויהי מקץ שנתים ימים. שנתים ימים הוא בחינת מציצי דבה, הנאמר בהם (במדבר יד): יום לשנה יום לשנה; שעל ידים נתקלקל ונפגם בחינת אהבה דקדשה, שהוא בחינת: וקמץ הכהן כנ"ל. וזה: מקץ - שהוא בחינת פגם ה"קמץ". ופרעה חלם - הינו הכח המדמה כנ"ל. והנה עמד על ה'אור - ה'אור זה פישון, הינו בחינת פי שונה הלכות, שמתגבר עליהם הכח המדמה כנ"ל. והנה מן ה'אור וכו' - הינו שעל ידים בא שבע שני שבע ושבע שני רעב, הינו טוב ורע כנ"ל. והרע מתרבה וגובר על הטוב, בבחינת: ולא נודע כי באו אל קרבתה.

ותקנוהו הוא יוסף, בבחינת (בראשית כ): אסף אלקים את חרפתו; שהוא ממתיק את הרע, שהוא בחינת הרעב, בבחינת (יחזקאל טו): אשר לא תקחו עוד חרפת רעב בגוים; והוא בחינת: אסף רוח וכו', בחינת (בראשית מא): איש אשר רוח אלקים בו, וזה שנאמר בו (שם טו): ויוסף ושות ידו על עניו - שעל ידי ה'ד נשמר העין מבח המדמה כנ"ל. עין כסבא (משפטים דף צח), מה שדרש על פסוק: ה' אלקי גדלת מאד וכו'.

ולחכינע הכח המדמה הוא על ידי בחינת ד', בחינת (תשע יב): ביד הבראים אדמה. ויד הינו בחינת שמחה, בחינת (דברים יב): ושמחתם בכל משלח ידכם. וזה בחינת כלי זמר שמנגנין ביד, שעל ידיה שורה הנבואה על הבראים, כמו שכתוב (מלכים ב): קחו לי מנגן וכו', כי הכלי הוא התאספות הרוח, והוא מערב טוב ורע, כי יש עצבות רוח, רוח נכאה, רוח רעה, כנאמר בשאל (שמואל א טו): ובעתה רוח רעה; ויש רוח טובה, כמו שכתוב (תהלים קמג): רוחך טובה תנחני בארץ מישור; והוא בחינת רוח נבואה, רוח הקדש. אך כשהוא מערב טוב ורע, אינו יכול לקבל נבואות אמת, ועל כן כתוב בשאל (שמואל א טו): ויתנבא וכו' ויפל ערס; ופרש רש"י: לשון משגע; כי היה מערב ברוח שטות, עצבות רוח. וזה שמנגן ביד על הכלי, הוא מקבץ ומלקט ביד את הרוח טובה, רוח נבואה, מתוך עצבות רוח. וצריך להיות יודע נגון, שידע לקבץ וללקט ולמצא חלקי הרוח אחת לאחת, כדי לבנות הנגון, הינו השמחה, הינו לבנות הרוח טובה, רוח נבואה, שהוא הפך עצבות רוח, כי צריך לעלות ולירד בידו על הכלי שמנגן, כדי לבנות השמחה בשלמות:

וכשהנביא שומע זה הנגון מהיודע נגון, אזי מקבל ממנו רוח נבואה, שקבץ זה בידו מתוך העצבות רוח. וזה: ונגן בידו וטוב לך (שם) - וטוב לך דיקא, שמולקט ומצרף הטוב מתוך הרע. ועקר התקבצות ובנין הרוח נבואה הוא על ידי ה'ד, כי שם פקדונות הרוחות, כמו שכתוב (תהלים לא): בידך אפקיד רוחי; וכמו שכתוב (איוב יב): אשר בידו נפש כל חי ורוח כל בשר איש. וזה (שם במלכים): והיה נגון המנגן, ותהי עליו יד ה'.

נמצא, על ידי שמנגן ביד על הכליזמר, על ידיה מברר הרוח טובה מן הרוח רעה, שהיו בחינת רוח נבואה כנ"ל. וכל זה הוא בחינת הכנעת המדמה, שהוא בחינת הרוח רעה, רוח שטות, שיוצא לפגם ולבלבל את בחינת הרוח טובה, רוח נבואה, והוא נבנע ונתבטל על ידי השמחה, הפאה על ידי המנגן ביד כנ"ל. כי עקר התנפירות המדמה הוא על ידי עצבות, כי המדמה הוא בחינת עצבות רוח, רוח נכאה, רוח רעה, שהוא מבלבל את הרוח טובה, רוח נבואה, שהוא בחינת זכרון ה"ל, בחינת לאדקא מחשבתא בעלמא דאחי ה"ל, ועל כן אין יכולין לקבל רוח נבואה, רוח הקדש, כי אם על ידי שמחה, שהוא בחינת מנגן ביד, כמו שכתוב: והיה נגון המנגן ותהי עליו יד ה'; בחינת: ונגן בידו וטוב לך וכו' כנ"ל. וזה המנגן צריך שיהיה יודע נגן כנ"ל. גם צריך שיהיה הכלי בשלמות, כדי שלא תצא כל הרוח המערב טוב ורע בבת אחת, ועל כן צריך שיהיה יודע נגן, וגם שיהיה הכלי שמנגנין עליו שלם, כדי שייכל לברר ולכונן הנגון בשלמות כראוי, שהוא בחינת מה שמברר הרוח טובה, שהוא בחינת שמחה, בחינת רוח נבואה, מן העצבות רוח, שהוא רוח רעה כנ"ל. כי כשאין הכלי שלם, או שאינו יודע נגן, ואינו יודע לעלות ולירד בידו לברר הרוח טובה מן הרוח רעה, עליו נאמר (משל כב): כל רוחו יוציא כסיל, והינו שמוציא כל הרוח בבת אחת, ואזי בודאי אין נבנה הנגון. כי עקר געמית הנגון נעשה על ידי ברור הרוח, (שהוא האור, שמשם הולך בידע לחכימ הנתינים), הינו שעקר בחינת הנגון הוא על ידי ברור

(1) עין משלי מ, שיעה נד, סב.

כא

אֶרֶץ חַיִּים

הַלְכוּת וְנִטְלַת יְדִים הַלְכָּה ו

לְקוּמֵי הַלְבוּת

גַּם אִזּוּ לְבַחֲנִית הָאֶרֶץ הָרָצוֹן בְּשַׁעַת הָאֲכִילָה, הֵינּוּ שְׁאֵפְלוּ הָאָדָם הַפְּשׁוּט שְׂאִינוּ זֹכֶה עֲדֵין שְׁתִּיהָ אֲכִילָתוֹ בְּבַחֲנִית מֵאֵכֶל אָדָם בְּשִׁלְמוֹת, גַּם הוּא יִהְיֶה אִישׁ חַיִּל וְלֹא יִהְיֶה עֶצֶל (שְׁקוּרִין שְׁלִימִזְלִינִיק), וְיִתְגַּבֵּר בְּשַׁעַת אֲכִילָתוֹ לְהַמְשִׁיף עַל עֲצָמוֹ הָאֶרֶץ הָרָצוֹן הַמְּפֹלֵג, כִּי כָּל אָדָם יְכוּל לִזְכּוֹת לָזֶה בִּכְחַת הַצְדִּיק, שְׂדִיקָא בְּשַׁעַת אֲכִילָתוֹ יִמְשִׁיף עָלָיו הִירָאָה הַבָּאָה אֶל הָאָדָם אִזּוּ, עַד שִׁיזְכֶּה לְהָאֶרֶץ הָרָצוֹן הַמְּפֹלֵג וְכו' אִזּוּ בְּשַׁעַת הָאֲכִילָה דִּיקָא.

וְעַל־בֵּן מִתְחַלֵּין תְּכַף לִסְפֵּר הַיָּמִים לְעַמְרָ. כִּי בְּכָל יוֹם יֵשׁ בּוֹ חֻמָּה וְדַעַת, בַּחֲנִית (אִיב לֵב, ז) "יָמִים יִדְבְּרוּ" וְכו' וְנִכְמוּכֵן בְּהַמְעָשָׂה שֶׁל יוֹם הַשְּׁלִישִׁי (סְפֹרֵי מַעֲשִׂיּוֹת מַעֲשָׂה יג) שֶׁכָּל הַחֻמּוֹת כְּלוּלִים בְּהַיָּמִים וְכו', עֵינִ שְׁם, וְעַתָּה עַל־יְדֵי מִצְוַת הַסְּפִירָה אֲנוּ מְקַשְּׂרִין כָּל הַיָּמִים לְעַמְרָ, כִּדִּי לַעֲצֹת עַל־יְדֵיָהּ מִזְהֶמֶת מִצְרִים. כִּי עַל־יְדֵי שְׁמֻקְשְׂרִין הַיָּמִים לְעַמְרָ, מְגַלִּין שֶׁגַם בְּזִהְמַת מִצְרִים בַּעֲצָמָן בְּהִרוּחַ שְׁטוֹת בַּעֲצָמוֹ נַעֲלָם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כִּנְל, וְעַל־יְדֵיָהּ בַּעֲצָמוֹ בּוֹרַחַת הִזְהֻמָּא שֶׁהוּא הִרוּחַ שְׁטוֹת כִּנְל.

גם בזהמט
מזרים
בעצמן
בהרוח שטות
בעצמו נעלם
השם יתברך

אפילו בעמק
נלותו
ימשוף על
עצמו הארת
הרצון

וּבְכָל־ פַּעַם, כְּפִי מַה שְׁמֻמְשִׁיף עָלָיו הָאֶרֶץ הִירָאָה וְהָרָצוֹן הִנְל, כְּמוֹ כֵּן מִתְבָּרַר אֲכִילָתוֹ מִמֵּאֵכֶל בְּהִמָּה לְמֵאֵכֶל אָדָם, עַד שִׁיזְכֶּה לְמֵאֵכֶל אָדָם בְּשִׁלְמוֹת, שְׂדִיָּהּ בַּחֲנִית סְפִירַת הָעַמְרָ וְשִׁבְעוּעוֹת, שְׁמֻקְרִיבִין בָּהֶם תַּחֲלָה עַמְרָ שְׁעוּרִים מֵאֵכֶל בְּהִמָּה, וְאַחֲרֵכֶּן בְּשִׁבְעוּעוֹת שְׁתֵּי הַלָּחִם מֵאֵכֶל אָדָם. כִּי בְּתַחֲלָה עַל־יְדֵי הַקְּרִבַּת הָעַמְרָ וְסְפִירָה מְבָרִיין מֵאֵכֶל בְּהִמָּה עַל־יְדֵי שְׁמֻמְשִׁיכִין הָאֶרֶץ הַדַּעַת שֶׁל הַצְדִּיק הִנְל, שֶׁגַם בְּתֻקָּף הִירִידָה, אֲפֹלוּ בְּהִרוּחַ שְׁטוֹת מִמֶּשֶׁ, אֲפֹלוּ מֵאֵכֶל בְּהִמָּה - גַּם שֵׁם נִמְצָא הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כִּנְל, וְגַם שֵׁם יְכוּלִין לִזְכּוֹת בְּשַׁעַת אֲכִילָתוֹ לְהָאֶרֶץ הָרָצוֹן, כִּי הָרָצוֹן חֲפְשִׁי תְּמִיד, כִּי הוּא בַּחֲנִית יוֹבֵל הַגָּדוֹל, בַּחֲנִית שֶׁעַר הַחֲמִשִּׁים, שֶׁכָּל אָדָם יוֹצֵא שֵׁם לְחִירוֹת, בְּבַחֲנִית (קֹהֶלֶת י. י:): "אֲשִׁירָף אֶרֶץ שְׁמִלְכָךְ בֵּן חֹרִים וְשִׁרְיָךְ בַּעַת יֹאכְלִי", כְּמוֹ שְׁכָתוֹב שֵׁם בְּהַתּוֹרָה הִנְל, עֵינִ שֵׁם הַיֵּטֵב לְקַשְּׂרוֹ לְכָל הִנְל. הֵינּוּ שְׁאֵפְלוּ בַּעֲמָק גְּלוּתוֹ הֵמָּר וְהִמְרוֹר מֵאֵד שְׁנַתְעָה לְתוֹךְ רוּחַ שְׁטוֹת כְּזֶה, הֵן בַּעֲנִינֵן מִחֲשָׁבוֹתָיו וְהִרְהוּרָיו הָרַעִים מֵאֵד, הֵן בַּעֲנִינֵן הַפְּרָנְסָה שֶׁנֶּפֶל מִהַבְּשָׁחוֹן דִּקְדָּשָׁה לְבַטְחוֹנוֹת שֶׁל שְׂוֹא וְהֵבֵל, שְׂדִיָּהּ בַּחֲנִית 'שְׁטוֹ הָעֵם וְלִקְטוֹ - בְּשִׁטּוֹתָא וְכו', גַּם שֵׁם יִמְשִׁיף עַל עֲצָמוֹ הָאֶרֶץ הָרָצוֹן שְׁמֻמְשִׁיף בְּשִׁרְשׁוֹ מַעוֹלֵם הַחֲרוּת, מִבַּחֲנִית יוֹבֵל, מִבַּחֲנִית שֶׁעַר הַחֲמִשִּׁים, כִּי אֶף־עַל־פִּיכֵן אֲנִי רוֹצֶה בְּרָצוֹן חֹזֵק לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי כִּבֵּר הוֹדִיעוֹ לָנוּ הַצְדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּים כִּי עֲדֵין ה' אֲתִי וְאֲצִלִּי וְקִרּוֹב אֵלִי תְּמִיד כִּי 'מֵלֵא כָּל הָאֶרֶץ כְּבוֹדוֹ'.

העשר תמקו
לזכות
למאכל אדם
שחווה בחינת
הארת הרצון

וְעַל־יְדֵיָהּ מִמְשִׁיכִין עַל עֲצָמוֹ כְּכָל פַּעַם הַדַּעַת וְהָרָצוֹן הִנְל, אֲפֹלוּ בְּבַחֲנִית מֵאֵכֶל בְּהִמָּה, עַד שְׁמֻמְכָּר מֵאֵכֶל בְּהִמָּה, בַּחֲנִית שְׁעוּרִים, וְזוֹכִין לְבַחֲנִית מֵאֵכֶל אָדָם שֶׁהוּא בַּחֲנִית שְׁתֵּי הַלָּחִם שֶׁל שִׁבְעוּעוֹת, שְׂאִזּוּ נִמְשִׁיף שְׁפַע הַכֶּתֶר עַל כָּל יִשְׂרָאֵל, שְׁמֻשֵּׁם עַקֵּר הָאֶרֶץ הָרָצוֹן כִּנְל, שְׁשֵׁם הוּא עַקֵּר הַטְּהִרָה וְהַתְּקוּן מִכָּל הַעוֹנוֹת, שֶׁהוּא בַּחֲנִית הַמְּקוּהָ שֶׁל שִׁבְעוּעוֹת, שֶׁהוּא הַמְּקוּהָ שֶׁל שְׁעַר הַחֲמִשִּׁים, שֶׁהוּא בַּחֲנִית כֶּתֶר וְכו', שֶׁכָּל זֶה הוּא בַּחֲנִית "זֶה הֵיָם גְּדוֹל וְרַחֵב יְדִים" וְכו' (תְּהִלִּים

כִּי עַל־יְדֵי הַסְּפִירָה מְקַשְּׂרִין ה'זָמֵן' וְה'יָמִים' לְבַחֲנִית 'לְמַעַלָּה מִהַזָּמֵן' לְבַחֲנִית 'תְּקִפּוֹת הַיָּמִים', שֶׁהֵם סוּד הַמְּקִיפִין שְׁמֻמְשִׁיכִין עַל־יְדֵי הַסְּפִירָה, כְּמוֹ שְׁמֻבָּאָר בַּכּוֹנֹת וְכִנְל, שְׂדִיָּהּ בַּחֲנִית כְּלִיּוֹת דְּרִי מִשָּׂה בְּדְרִי מַעֲלָה, כִּי שֵׁם בְּבַחֲנִית דְּרִי מַעֲלָה הוּא לְמַעַלָּה מִהַזָּמֵן, וְהַזָּמֵן הוּא רַק בְּבַחֲנִית דְּרִי מִשָּׂה, שְׁשֵׁם יֵשׁ בַּחֲנִית סְפִירָה וּמְנִינֵן, כִּי 'לְפָנֵי אֶחָד מֶה אֲתָה סוֹפֵר' (סְפֵר יִצְחָק פָּרָק א), וְאֲנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בִּכְחַת הַצְדִּיקִי אֲמַת שְׁכָכֵל דּוֹר שֶׁהֵם בַּחֲנִית מִשָּׂה - מְקַשְּׂרִין עַל־יְדֵי הַסְּפִירָה ה'יָמִים' וְה'זָמֵן' לְבַחֲנִית 'לְמַעַלָּה מִהַזָּמֵן' לְבַחֲנִית 'תְּקִפּוֹת הַיָּמִים', שְׂדִיָּהּ בַּחֲנִית הַתְּקִשְׁרוֹת וְכִלְיּוֹת דְּרִי מִשָּׂה בְּדְרִי מַעֲלָה וְכו', שְׂדִיָּהּ עַקֵּר הַשְּׁלִמּוֹת בַּחֲנִית 'תְּמִימַת תְּהִינָה' כִּנְל:

מקשרין על
ידי הספירה
הימים
והזמן אל
למעלה
מחזמן

לִד. וְאֲנוּ סוֹפְרִין שִׁבְעַת שְׁבָתוֹת אֲרַבְעִים וְתִשְׁעָה יוֹם, שִׁבְעַת פַּעֲמִים שִׁבְעַת, שֶׁהֵם כְּלִיּוֹת כָּל הַמַּדּוּת, כִּדִּי לְהָאִיר בְּכָל מִדָּה וּמִדָּה שֶׁהֵם בַּחֲנִית שִׁבְעַת זְמִי הַבְּנִינֵן, שְׂאִיף שְׁפָגֵם הָאָדָם בְּכָל מִדָּה וּמִדָּה כְּפִי מַעֲשִׂיו, גַּם מִשֵּׁם יִתְעוֹרֵר לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּכָל יוֹם וְיוֹם בִּכְחַת הַצְדִּיק בַּחֲנִית מִשָּׂה, שִׁדּוּעַ סוּד הַנֶּפֶת הָעַמְרָ שְׁעוּרִים מֵאֵכֶל בְּהִמָּה וְכו' כִּנְל. וְעַל־יְדֵיָהּ מִמְשִׁיכִין עַל עֲצָמוֹ בְּכָל יוֹם אִיזֶה הָאֶרֶץ הָרָצוֹן, עַד שִׁזְכִּינֵן בְּשִׁבְעוּעוֹת לְהַמְשִׁיף בַּחֲנִית הַכֶּתֶר [שְׂדִיָּהּ] שֶׁהוּא לְהַמְשִׁיף בַּכּוֹנֹת (שְׁעַר הַכּוֹנֹת דְּרוּשֵׁי חַג הַשִּׁבְעוּעוֹת דְּרוּשׁ א), שֶׁהוּא לְהַמְשִׁיף הָאֶרֶץ הָרָצוֹן שֶׁהוּא בַּחֲנִית שְׁפַע הַכֶּתֶר, עַד שִׁיְהִיָּה נִמְשִׁיף בְּשַׁעַת הָאֲכִילָה דִּיקָא, שְׂדִיָּהּ בַּחֲנִית שְׁתֵּי הַלָּחִם מִחֲמִשִּׁים, שֶׁהֵם מֵאֵכֶל אָדָם שְׁעוֹלָה 'מֶה', בַּחֲנִית הָאֶרֶץ הָרָצוֹן שֶׁהוּא בַּחֲנִית 'מֶה', בַּחֲנִית 'כַּעַת יֹאמְרָ' וְכו' 'מֶה' וְכו' כִּנְל.

משם יתעורר
לחש
יתברך בכל
יום ויום בכח
הצדיק

כִּי בְּכָל זְמַן הַסְּפִירָה תִּקְנוּ בַּחֲנִית מֵאֵכֶל בְּהִמָּה עַל־יְדֵי הָעַמְרָ שְׁעוּרִים, דְּהֵינּוּ שְׁעוּסְקִין לְהָאִיר וּלְגַלּוֹת, שֶׁגַם בְּתוֹךְ בַּחֲנִית מֵאֵכֶל בְּהִמָּה יְכוּלִין לְהַמְשִׁיף וְלְהָאִיר אֲמַתָּה אֲלֵהוֹתוֹ, לִידַע כִּי גַם שֵׁם נִמְצָא הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, עַד שִׁיזְכֶּה

בימי
הספירה
תקנו מאכל
החמור על ידי
העמר
שעורים

אֶרֶץ חַיִּים

הַלְכוּת בְּמִלַּת יְדִים הַלְכָה ו

לְקוּמֵי הַלְכוּת

לו. וְזֶה שֶׁכָּתוּב בְּכַנּוּת סִפְרָה (פִּרְעֵי-חַיִּים סִפְרָה הַעֲמֵר פָּרָק ו): שְׁצַרְכִּין לְכַנּוּ בְּכָל יוֹם לְבָרָה הַשִּׁיף נִיצוּצִין לְהַמְשִׁיף 'מֵה' נִיצוּצוֹת בְּכָל יוֹם שְׁעוּלִים 'אָדָם', עַד שֶׁבִּשְׂבָעַת יָמֵי הַשְּׂבָע יִהְיֶה נִשְׁלֵם הַשִּׁיף נִיצוּצִין שֶׁהֵם שְׂבַע פְּעָמִים 'אָדָם', בְּגִימָטְרִיא 'שְׁטו', וְהֵה"א שֶׁל הַשֵּׁם וְכו'.

הַיָּנוּ כִּי יִדְעוּ, שֶׁכָּל עֲבוֹדַת הָאָדָם לְבָרָה הַנִּיצוּצוֹת הַקְדוּשִׁים שֶׁנִּפְלוּ בֵּין הַקְּלָפוֹת וְהָרוּחַ שְׁטוֹת עַל-יְדֵי צוּנוּתִיו, וְעָקֵר הַפֶּגֶם שֶׁנִּפְלַּ מִהַדְעַת מִבְּחִינַת 'אָדָם' לְבַחֲבִינַת 'בְּהֵמָה' לְבַחֲבִינַת רוּחַ שְׁטוֹת, וְעַל-יְדֵי תַקוּן הַסְפִּירָה זֹכִין לְטַהֵר עֲצָמָיו מִקְּלָפוֹתָיו וּמִשְׁמָאוֹתָיו - מִכָּל הָרוּחַ שְׁטוֹת שֶׁל הַצּוּנוּת, וְהַעֲקָר עַל-יְדֵי שִׁידוּעִין וּמְכוּנִים עַל-יְדֵי הַצִּדִּיק הָאֵמֶת, שֶׁגַּם עָקֵר בְּתוֹךְ הָרוּחַ שְׁטוֹת בְּעֲצָמוֹ נִעְלָם הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, כִּי יֵשׁ שֵׁם נִיצוּצוֹת אֱלֹהוּתוֹ יִתְבָּרֵךְ הַמְּחִיין אוֹתָם, שֶׁזֶּה עָקֵר הַפֶּגֶם שֶׁל הַצּוּנוּת שֶׁהוּרֵד נִיצוּצוֹת קְדוּשׁוֹת כָּאֵלוֹ לְמַקְוֹמוֹת מְטָנְפִים כָּאֵלוֹ, וְזֶה זֶה עָקֵר הַתַּקְוָה, שֶׁשִּׁידוּעַ וּמִאֲמִין שֵׁשׁ שֵׁם נִיצוּצוֹת קְדוּשִׁים שֶׁהֵם חֵיט אֱלֹקוּתוֹ יִתְבָּרֵךְ וּמִדְּבַק אֶת עֲצָמוֹ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ גַּם מִשֵּׁם כְּנ"ל, עַד שֶׁנִּתְעוֹרֵר וְשֶׁב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ מִכָּל מְקוֹם שֶׁהוּא, עַד שֶׁמִּלְקָט וּמִכְרָךְ בְּכָל יוֹם כְּמֵה נִיצוּצוֹת שְׁעוּלִין 'אָדָם' שֶׁהֵם שְׂבַע פְּעָמִים 'אָדָם' שְׁעוּלִין 'שְׁטו', עַד שֶׁמִּהֲפֹךְ בַּחֲבִינַת 'שְׁטו' בַּחֲבִינַת 'שְׁטוֹת', בַּחֲבִינַת 'שְׁטו' הָעֵם וְלִקְטו' - בְּשִׁטּוֹתָא, מִהֲפֹךְ הַכֹּל לְבַחֲבִינַת 'אָדָם' שֶׁהוּא בַּחֲבִינַת דַּעַת בַּחֲבִינַת רָצוֹן שֶׁהוּא בַּחֲבִינַת 'מֵה'.

וְהַכֹּפֶּל עַל-יְדֵי הַדַּעַת שֶׁל הַצִּדִּיק הָאֵמֶת - שֶׁמֵּאִיר בְּלֵב כָּל אֶחָד וְאֶחָד כִּי עֵדִין ה' עִמּוֹ וְכו', וְהַעֲקָר עַל-יְדֵי הַרְמָזִים כְּנ"ל, כִּי אֵי אֶפְשָׁר לְבָאֵר זֶה הַדַּעַת בְּפֶה בִּשְׁלֵמוּת, כִּי אִם עַל-יְדֵי רְמָזִים, שֶׁהֵם בַּחֲבִינַת יְדִים שְׂבִי'ם הַחֲכָמָה שֶׁמִּשֵּׁם הַפְּרָנְסָה וְכו', שֶׁכָּל זֶה בַּחֲבִינַת בְּרוּר הַנִּיצוּצוֹת כְּנ"ל. כִּי הַצִּדִּיק מֵאִיר בִּידָיו וּרְמָזָיו לְכָל נִיצוּץ וְנִיצוּץ שִׁיתְעוֹרֵר וְיִקְיֵץ מִנְפִּילָתוֹ הַגְּדוּלָּה, כִּי הַרְמָזִים הֵם בַּחֲבִינַת נִיצוּצוֹת, כְּמוֹ אֹר מִתְנוּצֵץ מִכְּחוֹק דֶּךָ נִקְבִּים וְחוּרִים שֶׁבְּכַחֲלֵי הַמַּחְצוֹת הַמְּפַסְקִים. וְעַל-כֵּן הַנִּיצוּצוֹת שֶׁהֵם נִיצוּצֵי הַדַּעַת הַנִּעְלָמִים עֵדִין בְּתוֹךְ הָרוּחַ שְׁטוֹת, מִתְעוֹרְרִים עַל-יְדֵי הַרְמָזִים שֶׁל הַצִּדִּיק שֶׁמִּתְנוּצֵץ בָּהֶם שִׁזְנוּרֵי בַּהֲשֵׁם יִתְבָּרֵךְ וְיִשׁוּבוּ אֵלָיו, עַד שֶׁנִּתְלַקְטִים וְנִעֲשִׂים בַּחֲבִינַת 'אָדָם' וְכו', וְכֵן בְּכָל יוֹם מִמֵּי הַסְפִּירָה כְּנ"ל. וְהֵבֵן מֵאֵד מֵאֵד לְעִבְדָּא וְלַעֲצוֹת טוֹבוֹת בְּאִפְן שְׁלֵא תִטְעֶה אֶת עֲצָמָיו, וְהִבִּין מִכְּחוֹק עַל-יְדֵי הַרְמָזִים עֲצוֹת בְּכָל פַּעַם לְבָלִי לִיאֵשׁ אֶת עֲצָמָיו בְּשֵׁם אִפֵּן:

קד. (כה) שֶׁהֵם הַרְמָזִים וְכו', שֶׁזֶּה הֵיטָב גְּדוֹל הוּא י'ם הַחֲכָמָה' שֶׁהוּא בַּחֲבִינַת הַמְּקוֹה שֶׁל שְׂבָעוֹת, שֶׁכָּל זֶה בַּחֲבִינַת הָאֶרֶץ הָרָצוֹן כְּנ"ל שְׂוִיכִין בִּשְׂעַת הָאֲכִילָה, שֶׁהֵם בַּחֲבִינַת שְׁתֵּי הַלָּחִם שֶׁל חֲטִים שֶׁמִּבִּיאִין בְּשְׂבָעוֹת, שֶׁכָּל הַחֵג הַקְדוּשׁ וְהַנּוֹרָא הֵזֶה נִקְרָא עַל שֵׁם אֱלוֹ שְׁתֵּי הַלָּחִם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בְּמִדְבָר כח, כו): "וְיִכּוּם הַבַּפּוֹרִים בְּהַקְרִיבְכֶם מִנְחָה חֲדָשָׁה לַה'", שֶׁהֵם שְׁתֵּי הַלָּחִם שֶׁל חֲטִים, כִּי זֶה הַעֲקֵר הַתַּקְוָה - לִזְכוּת לְמַאֲכַל אָדָם שֶׁהוּא בַּחֲבִינַת הָאֶרֶץ הָרָצוֹן, בַּחֲבִינַת 'מֵה', בִּשְׂעַת הָאֲכִילָה וְכו' כְּנ"ל:

לה. וְכֵל זֶה הוּא תַקוּן חֲטָא אָדָם הָרָאוּשׁ, שֶׁכָּל פְּגָמוֹ הִיָּה בְּאֲכִילָה וְכו' וְכְנ"ל, וְעַכְשָׁיו מִתְקַנֵּין זֹאת בְּתַחֲלָה, בְּבַחֲבִינַת 'וְאֶכְלֶתָ אֶת עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה' שֶׁהוּא מַאֲכַל בְּהֵמָה, שֶׁגַּם בַּחֲבִינַת מַאֲכַל בְּהֵמָה יִתְבָּרֵךְ עַל-יְדֵי שֶׁמִּמְשִׁיכִין הַדַּעַת וְהָאֶרֶץ הָרָצוֹן גַּם לִשֵּׁם, וְאַחֲרֵי-כֵן יִזְכֶּה לְבַחֲבִינַת מַאֲכַל אָדָם בַּחֲבִינַת 'בּוֹעֵצַת אִפִּיךָ תֹאכַל לֶחֶם' וְכְנ"ל.

וְזֶהוּ מְרָמֵז בְּדְבָרֵי רַבּוֹתֵינוּ וְ"ל שְׁאֲמָרוּ (פְּסָחִים קיח): 'בְּשִׁעָה שְׁאֲמָר הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאָדָם הָרָאוּשׁ 'וְאֶכְלֶתָ אֶת עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה' נִדְעוּעַ, אָמַר: אֲנִי וְחִמּוֹר בָּאֲבוֹס אַחֶר? בֵּינָן שְׁאֲמָר לוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא 'בּוֹעֵצַת אִפִּיךָ תֹאכַל לֶחֶם' נִתְשַׁבְּחָה דַּעַתוֹ'. הֵינּוּ שְׁעַל-יְדֵי-זֶה בְּעֲצָמוֹ שֶׁנִּדְעוּעַ כְּשֶׁאֲמָר לוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ 'וְאֶכְלֶתָ אֶת עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה' שֶׁהוּא מַאֲכַל בְּהֵמָה, עַל-יְדֵי-זֶה בְּעֲצָמוֹ זֶכֶה שֶׁהֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ הַבְּטִיחוֹ לִזְכוּת לְמַאֲכַל אָדָם. וְהַכֹּל עַל-פִּי הַנ"ל, שֶׁאֲפִלוֹ שֶׁמִּמְאֲכָלוֹ עֵדִין בְּבַחֲבִינַת מַאֲכַל בְּהֵמָה, צָרִיךְ גַּם כֵּן לְהַמְשִׁיף עַל עֲצָמוֹ הִירָאָה הַבָּאָה אֶל הָאָדָם בִּשְׂעַת הָאֲכִילָה עַד שִׁזְנוּהָ גַּם אִזּוֹ לְהָאֶרֶץ הָרָצוֹן, עַד שִׁישְׁתּוֹקֵק עַל כָּל פְּגָם בְּרָצוֹן חֲזָק לִזְכוּת לְמַאֲכַל אָדָם, וְאִזּוֹ עַל-יְדֵי-זֶה בְּעֲצָמוֹ יִזְכֶּה לְמַאֲכַל אָדָם, כְּמוֹ אָדָם הָרָאוּשׁ, שְׁעַל-יְדֵי-זֶה שְׁאֲמָר לוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ 'וְאֶכְלֶתָ אֶת עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה' שֶׁהוּא מַאֲכַל בְּהֵמָה, עַל-יְדֵי-זֶה נִדְעוּעַ, 'נִדְעוּעַ' דִּיקָא, שֶׁהַמְשִׁיף עָלָיו יִרְאֶה וְכְנ"ל, וְצָעַק וְאָמַר 'אֲנִי וְחִמּוֹר בָּאֲבוֹס אַחֶר', הֵינּוּ שְׁאֲנִי רוֹצֵה וּמִבְקָשׁ שְׁתּוּצִיאֲנִי מִבְּחִינַת מַאֲכַל בְּהֵמָה, וְאִזּוֹ תִכָּף נִתְרַצֶּה לוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ וְאָמַר לוֹ 'בּוֹעֵצַת אִפִּיךָ תֹאכַל לֶחֶם', שְׁעַל-יְדֵי 'זֵעַת אִפִּיךָ' דִּהֵינּוּ יִגְיֵעוֹת בְּתוֹרָה וְעֲבוֹדָה שֶׁהוּא בַּחֲבִינַת 'זֵעַת אִפִּיךָ' בַּחֲבִינַת (שִׁיר הַשִּׁירִים ו, ט): 'וְרִיחַ אִפִּיךָ פִּתּוּחִים', שֶׁהֵם בַּחֲבִינַת הַיְגִיעוֹת לְהַתְקַרֵּב לְהַצִּדִּיק מִתְקַרְבוֹ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּהַתּוֹרָה 'תִּקְעוּ אָמוּנָה' (לְקוּמֵי תַנְגָּא מִסֵּין ו, ח), עַל-יְדֵי-זֶה 'תֹאכַל לֶחֶם', שִׁתְנוּקָה לְמַאֲכַל אָדָם שֶׁהוּא הָאֶרֶץ הָרָצוֹן בְּתַכְלִית הַשְּׁלֵמוּת, וְכְנ"ל:

תַּקוּן חֲטָא אָדָם הָרָאוּשׁ, שֶׁכָּל פְּגָמוֹ הִיָּה בְּאֲכִילָה וְכו' וְכְנ"ל, וְעַכְשָׁיו מִתְקַנֵּין זֹאת בְּתַחֲלָה, בְּבַחֲבִינַת 'וְאֶכְלֶתָ אֶת עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה' שֶׁהוּא מַאֲכַל בְּהֵמָה, שֶׁגַּם בַּחֲבִינַת מַאֲכַל בְּהֵמָה יִתְבָּרֵךְ עַל-יְדֵי שֶׁמִּמְשִׁיכִין הַדַּעַת וְהָאֶרֶץ הָרָצוֹן גַּם לִשֵּׁם, וְאַחֲרֵי-כֵן יִזְכֶּה לְבַחֲבִינַת מַאֲכַל אָדָם בַּחֲבִינַת 'בּוֹעֵצַת אִפִּיךָ תֹאכַל לֶחֶם' וְכְנ"ל.

לְהַמְשִׁיף חֲטָא הָרָאוּשׁ, שֶׁכָּל פְּגָמוֹ הִיָּה בְּאֲכִילָה וְכו' וְכְנ"ל, וְעַכְשָׁיו מִתְקַנֵּין זֹאת בְּתַחֲלָה, בְּבַחֲבִינַת 'וְאֶכְלֶתָ אֶת עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה' שֶׁהוּא מַאֲכַל בְּהֵמָה, שֶׁגַּם בַּחֲבִינַת מַאֲכַל בְּהֵמָה יִתְבָּרֵךְ עַל-יְדֵי שֶׁמִּמְשִׁיכִין הַדַּעַת וְהָאֶרֶץ הָרָצוֹן גַּם לִשֵּׁם, וְאַחֲרֵי-כֵן יִזְכֶּה לְבַחֲבִינַת מַאֲכַל אָדָם בַּחֲבִינַת 'בּוֹעֵצַת אִפִּיךָ תֹאכַל לֶחֶם' וְכְנ"ל.

וְזֶהוּ מְרָמֵז בְּדְבָרֵי רַבּוֹתֵינוּ וְ"ל שְׁאֲמָרוּ (פְּסָחִים קיח): 'בְּשִׁעָה שְׁאֲמָר הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאָדָם הָרָאוּשׁ 'וְאֶכְלֶתָ אֶת עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה' נִדְעוּעַ, אָמַר: אֲנִי וְחִמּוֹר בָּאֲבוֹס אַחֶר? בֵּינָן שְׁאֲמָר לוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא 'בּוֹעֵצַת אִפִּיךָ תֹאכַל לֶחֶם' נִתְשַׁבְּחָה דַּעַתוֹ'. הֵינּוּ שְׁעַל-יְדֵי-זֶה בְּעֲצָמוֹ שֶׁנִּדְעוּעַ כְּשֶׁאֲמָר לוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ 'וְאֶכְלֶתָ אֶת עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה' שֶׁהוּא מַאֲכַל בְּהֵמָה, עַל-יְדֵי-זֶה בְּעֲצָמוֹ זֶכֶה שֶׁהֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ הַבְּטִיחוֹ לִזְכוּת לְמַאֲכַל אָדָם. וְהַכֹּל עַל-פִּי הַנ"ל, שֶׁאֲפִלוֹ שֶׁמִּמְאֲכָלוֹ עֵדִין בְּבַחֲבִינַת מַאֲכַל בְּהֵמָה, צָרִיךְ גַּם כֵּן לְהַמְשִׁיף עַל עֲצָמוֹ הִירָאָה הַבָּאָה אֶל הָאָדָם בִּשְׂעַת הָאֲכִילָה עַד שִׁזְנוּהָ גַּם אִזּוֹ לְהָאֶרֶץ הָרָצוֹן, עַד שִׁישְׁתּוֹקֵק עַל כָּל פְּגָם בְּרָצוֹן חֲזָק לִזְכוּת לְמַאֲכַל אָדָם, וְאִזּוֹ עַל-יְדֵי-זֶה בְּעֲצָמוֹ יִזְכֶּה לְמַאֲכַל אָדָם, כְּמוֹ אָדָם הָרָאוּשׁ, שְׁעַל-יְדֵי-זֶה שְׁאֲמָר לוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ 'וְאֶכְלֶתָ אֶת עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה' שֶׁהוּא מַאֲכַל בְּהֵמָה, עַל-יְדֵי-זֶה נִדְעוּעַ, 'נִדְעוּעַ' דִּיקָא, שֶׁהַמְשִׁיף עָלָיו יִרְאֶה וְכְנ"ל, וְצָעַק וְאָמַר 'אֲנִי וְחִמּוֹר בָּאֲבוֹס אַחֶר', הֵינּוּ שְׁאֲנִי רוֹצֵה וּמִבְקָשׁ שְׁתּוּצִיאֲנִי מִבְּחִינַת מַאֲכַל בְּהֵמָה, וְאִזּוֹ תִכָּף נִתְרַצֶּה לוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ וְאָמַר לוֹ 'בּוֹעֵצַת אִפִּיךָ תֹאכַל לֶחֶם', שְׁעַל-יְדֵי 'זֵעַת אִפִּיךָ' דִּהֵינּוּ יִגְיֵעוֹת בְּתוֹרָה וְעֲבוֹדָה שֶׁהוּא בַּחֲבִינַת 'זֵעַת אִפִּיךָ' בַּחֲבִינַת (שִׁיר הַשִּׁירִים ו, ט): 'וְרִיחַ אִפִּיךָ פִּתּוּחִים', שֶׁהֵם בַּחֲבִינַת הַיְגִיעוֹת לְהַתְקַרֵּב לְהַצִּדִּיק מִתְקַרְבוֹ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּהַתּוֹרָה 'תִּקְעוּ אָמוּנָה' (לְקוּמֵי תַנְגָּא מִסֵּין ו, ח), עַל-יְדֵי-זֶה 'תֹאכַל לֶחֶם', שִׁתְנוּקָה לְמַאֲכַל אָדָם שֶׁהוּא הָאֶרֶץ הָרָצוֹן בְּתַכְלִית הַשְּׁלֵמוּת, וְכְנ"ל:

ההרהר; וכן מעולם לעולם - הכל היה נרשם בשרטוטיו היד הנ"ל. גם היה נרשם על היד כל דבר ודבר כפי מה שהיה בעת בריאת העולם, וכפי ההנהגה שלו, וכפי מה שהיה אחר-כך. כגון סדום: היה נרשם שם כפי מה שהיתה בעת ישובה, קדם שנהפכה; גם היה מציר שם הפיכת סדום, כמו שהעיר נהפכת; וגם היה מציר שם ציור של סדום שיש לה אחר ההפיכה; כי היה נרשם על היד מה שהיה ומה שהיה ומה שהיה. ושם, באותו היד, ראיתי שאותו המדינה הנ"ל שאתם אומרים עליהם שהם כלם אלקות, עם כל האנשים הבאים אליהם לקבל עזר

מהם - כלם יהיו נקלין ואובדין (כל זה השיב להם הבעל תפלה). ונפלא בעיניהם הדבר מאד, כי היו נפרים דברי אמת, כי זה ידוע שעל הלאנד קארט מציר כל הדברים, והבינו שגם דבריו נראין דברי אמת, כי זה רואין, שאפשר לקבץ ולחבר שני שרטוטין של היד - ויהיה מהם אות (על-כן הבינו שדברים אלו הנ"ל אי אפשר לבדות זאת מלבד, ונפלא בעיניהם מאד). ושאלו אותו: היכן הוא המלך הנ"ל? אולי יגלה לנו דרך איך למצא ממון. השיב להם: עדן אתם רוצים ממון (בלשון תמה)? מממון לא תדברו כלל. שאלו אותו: אף-על-פי-כן, היכן הוא המלך הנ"ל? השיב

להם: גם אני יודע מהמלך הנ"ל. ומעשה שהיה כך היה: שהיה מלך ומלכה, והיה להם בת יחידה, והגיע סמוך לפרקה, והושיבו יוצעים ליעץ את מי ראוי להשיאה לו. וגם אני הייתי שם בין בעלי העצה, כי המלך היה אוהב אותי; והיתה עצתי שיתנה לה את הגבור, באשר שהגבור עשה לנו כמה טובות, שפכש כמה מדינות - על-כן ראוי שיתנה לו את הבת מלכה לאשה. והוטבה עצתי מאד, והסכימו כלם לזה, והיתה שמחה גדולה שם על שמצאו חתן להבת מלכה. והשיאו אותה עם הגבור, וילדה הבת מלכה ולד. ואותו התינוק

היה ופה-תאר מאד מאד, שלא היה לפי של מי אנושי כלל, ושרטוטיו היו של זהב והיה להם כל הגונים, ופניו היו כפני חמה, ועיניו היו אורות אחרים. והתינוק הזה נולד עם חכמה גמורה, כי ראוי בו תכף (בשעת הולדתו) שהוא חכם גמור, שפשהו מדברים בני אדם, במקום שצריכין לשחק - היה שוחק, וכן פיוצא כזה, כי הפירו בו שהוא חכם גדול, רק שעדין אין לו התנועות של גדול, כגון דבור וכיוצא. והיה אצל המלך מליץ, דהינו דברן בעל לשון ומליצה שהיה יכול לדבר ולהמליץ דברי צחות נפלאים מאד, שירות ותשבחות להמלך. והמליץ

דער אנדערער (ווייסער העכער) איז אלץ גישטאנען אויף דער האנט. דורך די קריצין און קנייטשן פון דער האנט און סע איז גישטאנען אויף דער יד. איטליע זאך ווי אזוי סע איז גיווען בשעת די וועלט איז באשאפן גיווארין. און ווי אזוי סע איז היינט. און ווי אזוי סע וועט זיין דערנאך. דהיינו סדום. איז גיווען דארט אוסגיימאלט אזוי ווי די שטאט איז גיווען פרייר איי זי איז איבער גיקערט גיווארין. און ווידער איז גיווען דארט אוסגיימאלט אזוי ווי סדום קערט זיך איבער. אזוי ווי א שטאט קערט זיך איבער. און ווידער איז גיווען דארט אוסגיימאלט סדום וואסיר א פנים סע האט היינט. נאך דעם איבער קערין יד. ווארין אויף דער יד איז גיווען אויס גימאלט. וואס סע איז גיווען. און וואס סע איז היינט. און וואס סע וועט זיין. און דארט אויף דער יד האב איך גיזעקן. אז די מדינה וואס איר זאגט אויף זיי אז זיי זענען אלע גאטן. מיט די אלע מענשן וואס זיי וועלן צו זיי קומען אויף הילף (דהיינו אז די מדינה זאל

זיי העלפן) וועלן זיי אלע ביידע א מלכה האבן. (אזוי האט זיי אלץ דער בעל תפלה דערציילט). איז ביי זיי דאך א ווילד חידוש גיווען. ווארין מען דערקענט אז דאס איז אמתע רייד. ווארין דאס ווייסט מען אז אויף א לאנד קארט. שטייט אויסגיימאלט אלע זאכן. האבן זיי פארשטאנען אז זיינע רייד זענען אמת ווארין אויסגיימאלט אלע מען זיך גיט אויסטראכטן. ווארין דאס וועט מען זיך מען קאן צום הויף נעמען צוויי קריצין פון דער האנט וועט דרויס ווערן איין אות. איבער דעם האבן זיי פארשטאנען אז דאס איז נישט קיין אויס גיטראכטע זאך. און סע איז ביי זיי א ווילד חידוש גיווען. האבן זיי אים גיפרעגט וואו איז ער געקן דער מלך. סאמער וועט ער אונז ווייזן א וועג. ווי מען זאל גיפנען געלט. האט ער זיי גיענפערט. נאך ווילט איר געלט (מיט א לשון ווי אייער פארווידערט זיך און בייערט זיך) פון געלט שמוסט גאר נישט. האבן זיי אים גיפרעגט. פון דעסטוועגין פארט. זאג אונז ווי דער מלך איז. האט ער זיי גיענפערט. איך ווייס אויף נישט פון דעם מלך ווי

ער איז. און די מעשה איז אזוי גיווען. אמאל איז גיווען א מלך מיט א מלכה. און זיי האבן גיהאט א בת יחידה. און סע גיקומען נאנט צו דער צייט וואס מע האט איר באדארפט חתונה צו מאכן. האט מען גיקענט יוצעים מען זאל איין עצה האלטן. וועמען מען זאל איר געבן און איך בין דאךט אויף גיווען צווישן די יוצעים (דהיינו דער בעל תפלה וואס ער דערציילט דאס אלץ פאר זיי) ווארין דער מלך. האט מיר ליב גיהאט. איז מיר עצה גיווען אז מען זאל איר גיבן דעם גבור. ווארין דער האט האט אונז גיטאן כמה טובות. ווארין ער האט איינגענומען כמה מדינות איבער דעם קער מען אים צו גיבן די בת מלכה פאר איין ווייב. איז מיר עצה זייער גיפעלן. און זיי האבן אלע דרויף מסכים גיווען. און סע איז דארט גיווען א גרויסע שמחה. וואס מען האט גיפנען א חתן צו דער בת מלכה. האט מען דער בת מלכה חתונה גימאכט מיט דעם גבור. האט די בת מלכה גיהאט א קינד. און דאס קינד איז גיווען זייער א ווילד גרויסער

פארשטין. וואס סע איז גאר קיין מנטשליך שיינקייט נישט גיווען. און זיינע האר זענען גיווען פון גאלד. און האבן גיהאט אליילי פארבין. און זיין פנים איז גיווען אזוי ווי די ווען. און זיינע אויגן זענען גיווען אנדערע אורות (במקום לעכטן) און דאס קינד איז גיבוירן גיווארין מיט גרייסער חכמה ווארין מען האט אין אים געזעהן תיכף ווי ער איז גיבוירן גיווארין. אז ער איז שוין א גרויסער חכם. ווארין אז מענטשן האבן גישמוסט. דארטין ווי מע האט באדארפט לאכין. האט ער גילאכט. און אזוי דעסט גלייכין אנדערע זאכן. מע האט אין אים דערקענט אז ער איז א גרויסער חכם. נאך ער האט נאך נישט די תנועות פון א גרויסן. דהיינו ער קאן נאך נישט ריידן און אזוי אנדערע זאכן. אבער דאס האט מען אנגיזעהן תיכף אז ער איז שוין א גרויסער חכם. און ביי דעם מלך איז גיווען א מליץ. דהיינו א ריידער א בעל לשון ומליצה. וואס ער האט גיקענט ריידן זייער שיינע רייד. זייער שיינע

היה גם מעצמו מליץ נאה; אף המלך הנ"ל הראה לו דרך אף נעלה לקבל פת חכמת המליצה, ועל-ידי-זה היה מליץ נפלא מאד מאד. גם היה להמלך חכם. והחכם היה גם-כן מעצמו חכם; אף המלך הראה לו דרך אף נעלה וקבל חכמה, ועל-ידי-זה היה חכם נפלא מאד.

וכן הגבור היה גבור מעצמו; והמלך הראה לו דרך אף נעלה וקבל גבורה, ועל-ידי-זה היה גבור נפלא ונורא מאד. כי יש חרב שהיא תולה באויר העולם, ויש להחרב הזאת שלשה כחות: כשמגביהין את החרב - אזי בורחים ונסים כל שרי החילות,

וממילא יש להם מפלה, כי כשנסים השרים - אין מי שינהג המלחמה, ואזי אין תקומה במלחמה. אף אף-על-פיהו אפסר שיתקרכו הנשואים למלחמה; ויש להחרב הנ"ל שני פיות, ויש להם שני פוחות: שעל-ידי חד אחד נופלים כלם, ועל-ידי חד השני - מגיע להם החלי, שקורין "דאר", דהינו שבשרם נקחש ונמס, כידוע חלי זה רחמנא לצלן. הינו שרק על-ידי התנועה שעושין באותו החרב במקום שהיא, על-ידי-זה מגיע להשונאים כנ"ל, דהינו על-ידי כל חד וחד הכח שיש לה. והמלך הראה להגבור הדרך שיש להחרב הנ"ל,

אנטלופין. האט קיינער נישט צו פירן די מלחמה האבין זיי שוין בודא' א מפלה. נאר פון דעסט וועגן פארט. וואלטן אפסר פארט די איבריגע גיקאנט צפעס נאך מלחמה האלטן. האט אבער די שווערד צוויי שארפין. און זיי האבן צוויי כחות. דורך איין שארף פאלן זיי אלע. און דורך דער אנדערער שארף קריגן זיי די דאר. (דהינו די שונאים וואס מען האלט מיט זיי מלחמה) דהיינו זיי ווערן מאגער און דאס לייב פאלט זיי אפ. אזוי ווי די קרענק איז רחמנא וילצלן. און נאר דורך דעם וואס מען טוט א מאך מיט דער שווערד דארט ווי זיי איז קריגן שוין די שונאים די זאכן הנ"ל דהיינו דורך דעם וואס מען מאכט מיט דער שארף האבין די שונאים גאר א מפלה. און דורך דעם וואס מען מאכט מיט דער אנדערער שארף. קריגן די שונאים די דאר כנ"ל. און דער מלך האט גוויין דעם גבור. דעם וועג וואס סע איז פאר האנדלן צו דער שווערד. און פון דארט האט ער גינמען זיין גרויסע גבורה. און מיר האט דער מלך אויף גוויין

ומשם קבל גבורתו הגדולה. וגם אני, הראה לי המלך הדרך לענן שלי. וקבלתי משם מה שאני צריך. וכן היה להמלך אוהב נאמן. שהיה אוהב את עצמו עם המלך באהבה נפלאה ונוראה מאד מאד, עד שלא היה אפשר להם כלל שלא יראו זה את זה איזה שעה. אף אף-על-פיהו יש שעות שצריכין להתפרד קצת; והיו להם צירות שהיו מצדיקין צורת שניהם, והיו משעשעין עצמן באלו הצירות בעת שפגדו אחד מחברו. והצורות האלו היו מצדיקין אף המלך עם האוהב נאמן אוהבים עצמן ומחבקים ומנשקים עצמן באהבה

דעם וועג פון וואנען איד זאל נעמען מיין זאך. האב איד גינמען פון דארט דאס וואס איד באדארף (כלומר דער בעל תפלה וואס ער דערציילט דאס אלץ האט ער גיאנט אז אים האט אויך דער מלך גוויין דעם וועג פון וואנען ער זאל נעמען זיין זאך דהינו תפלה). און אזוי האט דער מלך גיהאט איין אוהב נאמן (כלומר א גוטן פריינד א גיטריינד) וואס ער האט זיך ליב גיהאט מיט דעם מלך מיט זייער גרויס ליבשאפט זיי האבן זיך אזוי ליב גיהאט. ביז זיי האבן נישט גיקענט זיין איינער אן דעם אנדערן אז זיי זאלן זיך א שעה נישט זעהן. נאר סע איז זיך אבער פארט פארהאנדלן צייט וואס מען מוז נישט זיין אין איינעם. האבן זיי גיהאט פאטרעטין. וואס דארט איז גיווען אויסגמאלט זייערע ביידע צורות. פלעגן זיי זיך משעשע זיין (כלומר תענוג און נחת האבן) מיט די צורות דעמולט זיי זיי האבן זיך נישט גיקאנט זעהן. און די צורות זענען גיווען אזוי אויס גמאלט אזוי ווי דער מלך מיט דעם אוהב נאמן האבן זיך ליב און ווי זיי קושינ זיך און האלדוין זיך מיט גרויס ליבשאפט. און די

גדולה, והיה סגולה לאלו הצורות, שמי שהיה מסתכל באלו הצורות - היה מגיע לו אהבה גדולה מאד (דהינו שפדת האהבה באה למי שהיה מסתכל באלו הצורות). וגם האוהב נאמן קבל האהבה מן המקום שהראה לו המלך.

והגיע עת שהלכו כל הנ"ל כל אחד ואחד למקומו, לקבל משם כחו, דהינו המליץ והגבור וכל אנשי המלך הנ"ל, כל אחד ואחד עלה למקומו הנ"ל לחדש שם כחו. ויהי היום והיה רוח סערה גדולה בעולם, והרוע סערה הנה בלבל את כל העולם כולו, והפך מים ליבשה ומיבשה לים, וממדבר ישוב ומישוב מדבר, והפך

פאטרעטין האבין אין זיך א סגולה גיהאט. אז ווער סע האט גיקוקט אויף די צורות האט ער גיקריגן גרויס ליבשאפט (כלומר די מדה פון אהבה האט מען גיקריגן אז מען האט גיקוקט אויף די צורות) און דער אוהב נאמן האט אויך גינמען די אהבה (דהינו דאס ליבשאפט) פון דעם ארט וואס דער מלך האט אים גוויין. איז גיקומען א צייט. וואס די אלע זענען גיגאנגען אטליכער אין זיין ארט אריין. אז ער זאל דארט נעמען זיין כח פון זיין זאך. דהיינו דער מליץ און דער גבור און די אלע לייט פון דעם מלך איז אטליכער גיגאנגען אין זיין ארט אריין ער זאל דארט באנייען זיין כח.

ויהי היום איז גיווען א גרויסער רוח סערה (דהינו א סטורעם ווינט) אויף דער וועלט. און דער רוח סערה האט מבלבל גיווען (כלומר פארמישט) גאר די וועלט. און ער האט איבער גיקערט פון ים יבשה און פון יבשה ים. און פון מדבר ישוב און פון ישוב מדבר. און ער האט גאר די וועלט איבער גיקערט. און דער רוח סערה איז אריין צום מלך אין שטוב לעמוד הבא

יח. יש שני צדיקים, שאחד דבוריו הם כפרישה - והשני דבריו כפצירה, או אחד דבריו הקמת הברית לזיווג - והשני דבריו הם הממשיכים את הדור, ומזהים את הולד בבטן אמו, ומגדלין אותו. ככן כשיש מחלוקת בין שני צדיקים האלו אל תעזב זר בתוך דבורם שמדברים זה על-זה, כדי שלא יקלל את המכון.

יט. כשהלכין על קברי צדיקים צריך לזה זכות שיוכל לאסוף רוחו ונשמתו לקבר, שיהיה כאלו הוא חי; כי אם אין זכות - אזי רוחו ונשמתו עולים למעלה, לתוך שאר צדיקים.

כ. על-ידי הזכרת שמות הצדיקים יכולין להביא שנוי במעשה בראשית, כלומר לשנות הטבע. וסימן לדבר: "אלה תולדות השמים והארץ וכו'" - "ואלה שמות בני-ישראל וכו'", גזרה שיהיה.

כא. מי שידע מארץ-ישראל, שטעם באמת טעם ארץ-ישראל, הוא יכול להפיר באחר אם היה אצל צדיק על ראש-השנה אם לאו. כי מי שזוכה להיות אצל צדיק אמת על ראש-השנה, אזי בכל מקום שהאיש הזה מסתכל - נעשה אותו האור בחינת 'אורא דארץ'- ישראל; ועל-כן מי שידע מטעם ארץ-ישראל, כל אחד לפי ערכו, הוא מחיב להרגיש ארץ-ישראל

כשפוגע ומתועד יחד עם זה האיש שהיה אצל הצדיק אמת על ראש-השנה, כי על-ידו נעשה האור בבחינת ארץ-ישראל כנ"ל.

אות ק

קללה

- א. על-ידי הקללות בא אכלות חס ושלום.
- ב. אין אדם רשאי לקלל אלא-אם-כן יכול לראות הדורות שיעצאו ממנו.
- ג. אל תהי קללת הדיוט קלה בעיניו.
- ד. הקללות הלכים אחר הפונה.
- ה. לפעמים נתקם קללת הצדיק כל ימי חייו, ולא לאחר מותו.
- ו. סוף שקללת חנם ישוב על המקלל.
- ז. קללת חכם אפלו בחנם, ואפלו על תנאי - באה.
- ח. אפלו נכרי המברך את ישראל - מתברך.

חלק שני

- א. אדם הרגיל בקללות הוא מעולם התהו; וכן להפך, הרגיל בברכה - הוא מעולם התקון.
- ב. על-ידי החקירות פעולם התהו, הינו 'מה למעלה, מה למטה' וכו', על-ידי זה גורם קללה; והשומר את עצמו מחקירות האלו גורם ברכה.
- ג. הרגיל בקללה, על-ידי זה לא יהיה לו בגדים על שפת.
- ד. אין פח הקללה חל על מיחס.

אליוענה בן הקף. אילעני. אילפא. ר' אילפי השני. ר' אילפי בר קרויא. אימי. ר' איני. ר' אננא בן פזי. אינא. ר' אינאי. ר' אנאי בר ססי.

איסי בן עקיבא, או בן עקיבא, והוא יוסף איש הוצל הוא יוסף הבבלי, הוא איסי בן גור אריה, הוא איסי בן יהודה, הוא איסי בן גמליאל, הוא איסי בן מהללאל ומה שמו: איסי בן עקיבא שמו. איסי בר היני. איסי אבבה דר' זירא, ואמרי לה אחוה דר' זירא. איסי בן מנחם. איסי בריה דר' יצחק ברב יהודה. ר' איסי דקסרין. איסי בן שמאי. אבא איסי בן יוחנן. ר' איסי. איסור גיורא. איסק (שנים חיי). איפא בן רחבה.

רב איקא בר אבין. רב איקא בריה דרב אמי. רב איקא בריה דר' חנינא. רב איקא מפשוניא. רב איקא ברב אידי. רב איקא אבבה דרב אחא. רב איתי. ר' אלוני בן טבריי. ר' אלוהיעני. ר' אליקים שמעיה דרבא. אליקים אביו של ר' יוחנן. אלישע. ר' אלישע בן אביה. אלישע אביו של ר' ישמעאל כהן גדול. אלישע אביו של ר' ישמעאל חברו של רבי עקיבא. אלישע אביו של ר' יוסי. אלישע אביו של ר' יהושע. אלישע בעל כנפים. ר' אלכסא. ר' אלכסנדרא. ר' אלכסנדר. ר' אלכסנדר בר חגרי. ר' אלכסנדר דצדוקי. אלנן.

ר' אלעאי הזקן. ר' אלעאי. ר'

אלעאי בן אלעזר. (נכס אחרי: ר' אלעאי בן אלישע) ר' אלעאי בר ברכיה, (נכס אחרי: ר' אלעזר בר ברכיה). ר' אלעאי בר מנחם.

אלעזר שהיה על הפרוכת. ר' אלעזר בן חרסום. ר' אלעזר בן חנניה בן חזקיה בן גוריון. ר' אלעזר בן ערף. ר' אלעזר הגדול בן הורקנוס. ר' אלעזר בן יעקב. ר' אלעזר בר' צדוק. ר' אלעזר בן עזריה. ר' אלעזר המודעי. ר' אלעזר בן שמעיה איש כפר אותני. ר' אלעזר בן פרטא. ר' אלעזר בן פרטא בן בנו של ר' אלעזר בן פרטא. ר' אלעזר בן פילא (נכס אחרי: אלעזר בן פאבי). ר' אלעזר בן מתנא. אבא אלעזר בן דולעאי. ר' אלעזר בן דגלאי. ר' אלעזר בן יהודה איש כפר ברתותא. ר' אלעזר בן יהודה. ר' אלעזר בן יהודה איש אבליים. ר' אלעזר בן תרדיון. ר' אלעזר ספרא. ר' אלעזר חסמא. ר' אלעזר בן שמוע. ר' אלעזר בן תדאי. ר' אלעזר בן של ר' יוסי הגלילי. ר' אלעזר בן דמא. ר' אלעזר בר' יוסי בן חלפתא. ר' אלעזר בר' שמעון בן יוחאי. ר' אלעזר הקליר. ר' אלעזר בן של ר' אלעזר הקפר. ר' אלעזר בן ירמיה. ר' אלעזר בן פדת. ר' אלעזר בן ירמיה. ר' אלעזר בר אבינא. ר' אלעזר בר מניומי. ר' אלעזר דמן רומאי. ר' אלעזר בר' ינאי. ר' אלעזר בן אנטניגוס. ר' אלעזר זעירא. ר' אלעזר דמן נינוה. ר' אלעזר בן מרים. ר'

העניינים ובפרט בענין זה של תענית. ואזכרה על ידי התענית להכניע ולבטל גשמיות גופי הרע, ואזכרה לבטל המחלקת הגדולה ולהמשיך שלום גדול בכלליות ובפרטיות. הן עצם המחלקת מבני העולם, שהם קמים תמיד כנגד הרוצים לננס בקדושת ישראל באמת, שעומדים כנגדם כמה מיני חולקים ומונעים ומלעיגים בכמה אפנים, להטותם מנקדת האמת. הן עצם המחלקת שבלב, שכל מה שאנו רוצים לעשות בעבודתך מונעים אותנו הרבה מאד בלי שעור, אשר כמעט "כשל בזה הסבל", כי כל מה שאני רוצה להתגבר לטהר מחשבותי ורעיוני, מתגברים כנגדי בלפולים רבים במחשבות זרות והרהורים רעים, אשר כל זה נקרא מחלקת. וכנגד כל אלו המחלקות צריכין תעניות, כאשר גלית לנו בהתורה הזאת.

על כן רחם עלינו למען שמך, והורני ולמדני וזכני לשום אל לבי להבין ולהתענות הרבה כרצונך הטוב באמת, באפן שאזכרה על ידי התעניות להכניע ולבטל כל מיני מחלקת, ואזכרה להכניע ולבטל כל הרצונות הפגומים שלי לבטל כלם כנגד רצונך ולדבק לבי באמת אליך ולעבודתך האמתית, ולא אסור מרצונך זמין ושמאל, מעתה ועד עולם, ועל ידי זה תזכני שיתבטלו כל רצונות אחרים של

המונעים והחולקים כנגד רצוני, ולא יהיה כח לשום מונע וחולק לבטלני חס ושלום מעבודתך האמתית אפלו כחוט השערה. ויתבטלו כל מיני מחלקת שבעולם. הן מחלקת מבני העולם, הן מחלקת שבלבי הכל יתבטל לגמרי, ואזכרה לשלום גדול באמת בכל הבחינות, באפן שאזכרה לשוב אליך באמת. ולהיות כרצונך הטוב תמיד באמת מעתה ועד עולם.

ותזכני ברחמיך הרבים לשמחה גדולה רבה ועצומה תמיד לשמך ולעבודתך, "שמחנו כימות עניתנו שנות ראינו רעה". וזכני ברחמיך הרבים לקבל יום הכפורים הקדוש בקדושה גדולה ובשמחה רבה וחדוה עצומה, ואזכרה לקיים כל החמשה ענויים ביום הכפורים בתכלית השלמות כראוי, ולהתפלל כל החמשה תפלות ביום הכפורים בכונה עצומה ונוראה ולהתנודות בכל מיני ודוים, ולהתחרט על העבר בחרטה גמורה ולעזב באמת דרכי הרע ומחשבות הרעות והמבלבלות, ולקבל עלי בקבלה חזקה ונכונה לבל אשוב עוד לכסלה, ולבל אעשה עוד הרע בעיניך כאשר עשיתי, ולשוב בתשובה שלמה לפניך באמת בשמחה ביראה ואהבה, ולבכות הרבה מתוך שמחה.

מלא רחמים, וזכני לקדשת יום הכפורים האים והנורא והנשגב מאד,

כי הוא יום זה גדול וקדוש ונורא ואים ואדיר, יום אחד בפשנה, אשר בחרת בו לעמך, לסלח עוונותיהם ולכפר פשעיהם ביום הנורא הזה, רחם עלינו וזכנו לקבל יום הגדול והנורא הזה כראוי ולשוב בתשובה שלמה באמת, באפן שתסלח ותמחל ותכפר לנו על כל חטאתינו ועוונותינו ופשעינו העצומים והרבים והכבדים יותר מכל הים. ותעזרנו בזכות עצם קדשת היום הקדוש הזה, ובזכות התענית הקדוש של יום הנורא הזה, יום צום הכפורים, שזנקה על ידי זה להכניע אצלנו כל הרצונות אליך תתברך. להכניע ולשבר ולבטל כל מיני רצונות שלנו כנגד רצונך, עד שלא יהיה לנו שום רצון ולא שום תאוה כנגד רצונך כלל, באפן שזנקה להיות כרצונך תמיד, ולכלי לסור מרצונך זמין ושמאל. ועל ידי זה נזכה שאתה ברחמיך תבטל רצון אחרים מפני רצוננו, ויתבטל מאתנו כל מיני מחלקת שבעולם, הן מחלקת מבני העולם, הן מחלקת שבעצמי. אשר עתה "אין שלום בעצמי מפני חטאתי". וכל מה שאני רוצה לעשות איזה דבר שבקדושה יש לי מניעות רבות ועצומות בלי שעור. ועקר הוא מניעות המח והלב, והכל אזכרה לבטל על ידי התענית הקדוש של יום הכפורים הכלול מכל הימים של כל השנה, כמו שכתוב: "גלמי ראו עיניך

ועל ספרך כלם יכתבו, ימים יצרו ולו אחד בהם", ודרשו רבותינו זכרונם לברכה: 'זה יום הכפורים'. רחם עלינו וזכנו לשוב בתשובה שלמה באמת בכל השנה, ובפרט ביום הכפורים הקדוש, ועזרנו להתענות התענית של יום הכפורים בקדושה נוראה ועצומה, ובשמחה וחדוה רבה באמת, באפן שאזכרה על ידי זה לקדש עצמי מעתה ולידע איך להתנהג בענין התעניות בכל השנה כלה, ולהיות כרצונך הטוב באמת. למען לא אבוש ולא אכלם ולא אפשל לעולם ועד.

מלא רחמים אתה יודע כמה ימים מתים ופגרים ממש המנחים במקום שמנחים, על ידי רבוי ועצם פשעי העצומים והרבים מאד מאד שעשיתי מעודי עד היום הזה. אתה יודע איך הוצאתי החיות מימים הימים הרבה באכזריות גדול מאד, ולא די שלא הוספתי על הימים חיות מלמעלה על ידי תורה ועבודה, אף גם הוצאתי מהם עצם חיותם לגמרי על ידי רבוי עוונותי שעשיתי בהם. אשר תקון כל אלו הימים המתים הוא על ידי תעניות הרבה, כאשר גלית לנו על ידי חקמיך הקדושים, רחם עלי ועזרני והושיעני ברחמיך העצומים ובחסדיך הנוראים והנפלאים, שאזכרה בכת התענית הקדוש של יום הכפורים ובכת של כל התעניות שתזכני ברחמיך הרבים להתענות בחיי, לעמוד הבא

חזרה לתוכן העניינים

יום חמישי

לנצח עוד יום

ל"ד ע"א דתניא: "מום לא יהיה בו". אין לו ע אלא שלא יתן בו מום בידים.

מנן שלא יביא דבילה ובצק, ויניחנה על האוזן של בהמת הקרבן כדי שיבא הכלב ויאכלנה, ועל ידי זה יגרם מום לקרבן?

תלמוד לומר: "כל מום" לרבות: אחד מום, ואחד כל מום. דהיינו אפילו על ידי גרמא.

הא, בתרומה, בקראי פליגי.

דאמר רב יהודה, אמר שמואל: **וכן אמר ריש לקיש**, וכן אמר רב נחמן, אמר רבה בר אבבה:

כתיב: "ואני הנה נתתי לך את משמרת תרומתי". רבי אליעזר סבר: תרומתי לשון רבים הוא ובשתי תרומות הכתוב מדבר. אחת תרומה טהורה, ואחת תרומה תלויה, שהיא ספק טהורה. ואמר

רחמנא עבד לה שימור. כדכתיב "משמרת", ואפילו לתרומה התלויה. ולכן סובר רבי אליעזר שאם היתה מונחת במקום התורפה יניחנה במקום המוצנע.

ורבי יהושע סבירא ליה: "תרומתי" לשון יחיד כתיב. ואין הכתוב מדבר אלא בתרומה טהורה. ולכן סובר רבי יהושע שאם היתה מונחת במקום המוצנע רשאי להוציאה למקום התורפה, כיון שאין חובה לשמור בטהרה, אלא תרומה טהורה.

יש פעמים שיש שינוי במקרא בין צורת כתיבת אותיות התיבה, הנקראת "מסורת", לבין צורת קריאתה.

יש מחלוקת האם יש "אם למקרא" או "אם למסורת", דהיינו: האם העיקר כצורת הכתיבה, או העיקר בקריאתה.

והיוגן בה: מהא דרבי אליעזר דרש "תרומותי" לשון רבים, דמשמע שתי תרומות, אף שבמסורת כתוב "תרומתי" בלא וי"ו - **למימרא, דרבי אליעזר סבר: יש "אם למקרא"?**

נחלקו תנאים אם מוכר אדם את בתו הקטנה ל"שפחות אחר שפחות" דהיינו אם מכר אותה לשפחה ונשתחררה מהאדון בעודה קטנה, ביובל או לאחר ששנים, האם יכול אביה למוכרה שוב. וכן נחלקו אם מוכרה ל"שפחות אחר אישות" דהיינו אם השיאה אביה ונתגרשה מבעלה האם יכול עתה למוכרה.

ורמיננהו: תניא: כתיב "לעם נכרי לא ימשול למכרה בבגדו בה". האי "בבגדו" לשון בגד הוא, שכיון שפירש האדון טליתו עליה, דהיינו שנשאה לאשה וגירשה אחר כך, שוב אינו רשאי האב למוכרה, שאין אדם מוכר את בתו לשפחות אחר אישות. כי נישואי האדון הם כאילו מכרה האב לאישות נולאו דוקא בנישואי האדון אלא אפילו אם נישאה לאיש אחר הדין כן. אבל אם לא נשאה האדון אלא נשתחררה ממנו יכול האב למכרה שוב, דמוכר אדם את בתו לשפחות אחר שפחות, דברי רבי עקיבא.

רבי אליעזר אומר: "בבגדו" - לשון בגידה הוא, שכיון שבגד בה אביה בכך שמכרה לשפחות [אפילו לא נשאה האדון] שוב אינו רשאי למוכרה, דאין אדם מוכר את בתו לשפחות אחר שפחות.

אבל אם לא מכרה האב אלא השיאה יכול למוכרה אחר שנתגרשה, דמוכר אדם את בתו לשפחות אחר אישות.

ופלוגתייהו תליא ביש אם למקרא או למסורת. שרבי עקיבא סובר יש אם למקרא והקריאה היא בחי"ק תחת הבי"ת השניה של "בבגדו", דהיינו לשון בגד. ורבי אליעזר סובר יש אם למסורת, ומאחר דלא נכתב יו"ד אחר הבי"ת השניה הרי זה כאילו הבי"ת נקודה בקמץ, דהיינו לשון בגידה.

וקשיא מהתם אהא דאמרין הכא דרבי אליעזר סבר יש אם למקרא?

ומתריצין: אלא, הכא ב"לך" קמופלגי. דכתיב: **"ואני הנה נתתי לך את משמרת תרומתי"**.

רבי יהושע סבר: "לך" - תרומה הראויה לך, שמור. ושאינה ראויה לך - דהיינו תרומה שהיא ספק טמאה, לא תשמור.

ורבי אליעזר סבר: הך תרומה שהיא בספק טמאה, הא נמי ראויה היא, שמא יבא אליהו ויטהרנה.

אמר רב יהודה אמר שמואל: הלכה כרבי שמעון!

מתקין לה רב נחמן בר יצחק: הי רבי שמעון

דאמרת הלכה כמותו?

אולימא, רבי שמעון דמתניתין, דאמר: יקיו, אף על פי שעושה בו מום. דסבירא ליה דבר שאין מתכוין מותר. וכי עד השתא לא אשמעינן שמואל דקיימא לן דבר שאין מתכוין מותר?

והא רב חייא בר אשי אמר רב: הלכה כרבי יהודה דאמר: דבר שאין מתכוין אסור.

ורב חנין בר אשי אמר שמואל: הלכה כרבי שמעון דאמר: דבר שאין מתכוין מותר.

ורב חייא בר אבין מתני בלא גברי, בלא רב חייא ורב חנן. אלא: רב אמר: הלכה כרבי יהודה.

ושמואל אמר: הלכה כרבי שמעון. וכיון דכבר אשמעינן שמואל דהלכה כרבי שמעון למה ליה לאשמעינן תרתי זימני?

ומתריצין: אלא, מאי רבי שמעון דקאמר הלכה כמותו? **רבי שמעון דבריייתא**, דאמר: אף ישחט על אותו המום. דכיון שלא הטיל את המום מתוך כונה להחירו אלא כדי שלא ימות לא קנסינן ליה.

ורב שישא בריה דרב אידי מתני לה בהדיא: אמר רב יהודה אמר שמואל: הלכה כרבי שמעון דבריייתא.

מתניתין:

כהן הצורם, הפוגם, אוזן בכור, כדי לעשותו על מום ולהוציאו לחולין - הרי זה לא ישחוט עולמית את הבכור הזה ואפילו אם יפול בו מום אחר, דברי רבי אליעזר. דקנסינן ליה על שהטיל מום בקדשים.

וחכמים אומרים: כשיוולד בו מום אחר, ישחוט עליו. שלא קנסו אלא על אותו מום שעשה.

גמרא:

ומקשינן: ומי קניס רבי אליעזר שלא יהיה מותר לעולם?

ורמיננהו, תנן: מי שהיתה לו בהרת שהיא נגע טמא שאסור לקוצצו במטרה להטהור,

כל פסולי המוקדשין פרק חמישי בכורות לד.

מסורת הש"ס

ורבי יהודה סבר כ"מ ומיהו גזר מקום שאין עושין בו מום אטו מקום
שעושין בו מום: (א) מעיקרו. קודם שהקדישה היה בו מום: (ב) בצוממו
נמי ליספדו. להטיל בו מום: (ג) עמיד לה שימור. דלכתיב משמרת:
(ד) כיון שפירש טלוסו עליה. שיעדה אדון ללמא העבירה ושאלה ופירש

מפני עתה שוב אין הלך ורשאי
לדבריהם אלא יתן ב' כספים
בדבילה ובצו ויניתנה ע'
ויאכלנה ת"ל¹ כל מום
שמוח המא בקריא פליגי²
כמא דרבנן אמר ר' אבהו
בר אבהו³ ואני הגה

תְּרוּמָתִי וְיֵאָמֵר כִּבְר
 יוֹן יִצְנֵנּוּ גַם אֲנִי שְׂמֵרָה לַעֲשׂוֹת
 שֶׁאֵין אֶלֶּת כִּרְאִי לְהַלְכוֹת לְדֹחַן אֶלֶּם
 מִכָּל אֲחֵר כִּשְׁנו לַעֲשׂוֹת אֶחָד שֶׁשָּׂמֹת
 זָכָר לְאֵלֶּהר אֲנִי וְצִוֵּנִי וְאֲמִיר
 הַהֵם דְּרִי"ט סִבְר יֵאָמֵר לְקַבֵּל אֶבְר
 קִרְיָאִי. וְשֶׁמֶשְׁכָּן הַשְּׁעוּתֵּה נִתָּן
 דְּקִדְשׁוֹן וְרוֹסְקִין רִכָּא גַם אֵם לַמְסוּרֵת
 לְקַבֵּל אֶרֶץ וְרִי"ט סִבְר יֵאָמֵר אֵם לַמְסוּרֵת
 וְעוֹתֵה אֶרֶץ דִּינִס אֲלֵה מִלֵּי מִתְנֵי
 גַּם צִבְּרוּרֵת: וְרִי"ט דְּלִמֵּי חֲמִשָּׁה
 יִקָּח שְׁלִשָּׁה (שָׁמַר ג') מִסּוּל אֶחָד
 וְרִי"ט דְּלִמֵּי חֲמִשָּׁה (שָׁמַר ג') מִסּוּל אֶחָד
 וְרִי"ט דְּלִמֵּי חֲמִשָּׁה (שָׁמַר ג') מִסּוּל אֶחָד

אליהו ויחברנה מאמר
הכלה בר"ש מחקרי ל
אילומא ר"ש דמתני'
שמולא דבר שאין מת
בר איש אמר בר הלכר
איש אמר שמולא אל
אבין מתני' בלא נביר ר
ישמולא אמר הלכה ב
ורב שישא בריה דרב
אמר בר יהודה אמר
רבנא

זה לא יסחוט עולמית דברי רבי אליעזר וחכמים אומרים
ישחוטו עלינו: וכו' וימי היום רבי אליעזר לעולם ורבינו

[illegible][illegible][illegible]

הגהות הב"ח

(א) תום' ד"ה ורמניה וס'
 "לג"ה בר יצחק דלמח אפילו
 "לר' יוסי ב"ר יהודה
 ממועות הלאשטות וס' למזון
 "ה' אלז: (ב) בא"ד הוה ק'
 למקרי כנגדו בסגור"ל
 דשאני היבא דליכא
 למיטעי והמסורת כל':
 (ג) בא"ד הסופר טעה
 דיילג ר"א וגם וס' דהך
 קושיוס אליבא דר"א היי
 דשמותי וס' דהסם קייא
 טומיה:

גליון הש"ס

גמ' עד השתא לא
אשמעין שמואל. עין שנת
דף קיד ע"ב תוס' ד"ה ת"ל:

מוסף רש"י

[illegible]

רבינו גרשום

[illegible]

א' **אחד** מום ואחד בל מום. ואפי' הני תנאי ללא דרשי כל פסקר
אלו עוזרין (פסחים מג:) אפשר להבא דרשי שיש יל ענין
דפי' הסם: **אחת** תרומה ו**אחת** תרומה תלוייה וא"ס
דפי' במה מדליקין (שבת סה. וס) אמרי' יל ואחת טמאה ואמר רחמנא

ים * מניין ש' שבא * כלב
האוזן כרי * ש' שבא * כלב
אחד מום ואחד כל
באמר ר' יהודה אמר
אמר ר' אבהו ר' אבהו רבה
תתי לך את משמרת

וְשָׂם יְהוֹשֻעַ כִּיֹּן לֵאמֹר כִּיֹּן לֵאמֹר קִרְאָה
 מִלִּפְנֵי מְרֹמְרוֹת מְלָכִים לְטַעֲמָה שֶׁלֹּא
 בְּהִלָּה וְיִיז לְנֶפֶשׁ מִשָּׁל דְּרָשׁוֹת
 מִמֶּנּוּ בְּפִקֵּחַ מִתְּהַלְּקִין (ד"ה שם)
 וְהָיָה כִּי אֵתָּה מְבַעֲרִי כִּי אֶל מַלְאָךְ
 לְאוֹר מִמְּלַךְ דַּבַּר אֲזִוִּי שֶׁיֵּאָהֵב
 וְרַמְיָנִי בְּגִבּוֹר בַּחַד בְּרִי
 כְּקוֹטֶרֶס דְּגָרָם כִּיֹּן
 שְׂפִירָה טַהוֹרָה עֲלֵיהֶם שׁוֹר אֲזִוִּי
 מְהֻרָּס דְּבִיר עֲלֵיהֶם כִּי אֲזִוִּי מִרְיָם
 שְׂבַבֵּב כִּי וְכִפְתִּי קִדְּשׁוֹנִי (ד"ה שם)
 וְהָיָה אֲזִוִּי מִתְּהַלְּקִין לְטַעֲמָה דְּבִרְיָה

ר'ע ר'יון ספרים טעלום ¹ו'דר' אָלינאָו
ליאן האָם זיבן ספרים ישיס
ר'יון איפּזעלן ²ו'קדקסו'ן (צ"ב)
³ו'עד' דלגריטע קאָנטורעס מקדס יעד
ר'ע' דלצ'ר ר'אָס ספּירע דרו עובר
מאָוו ספרים ספּירע ד'ב' צגצגד
ז'ה מ'ר יאָמטע ל'יון ספרים טעלום
יעוד יאָמטע ל'יון ר'אָס ספּירע
לשון גיידע מ'סוס דלמדי צגצגד
צגצגד יאָמטע ל'יון ר'אָס ספּירע
דלצ'ר יאָמטע ל'יון ר'אָס ספּירע
דלצ'ר יאָמטע ל'יון ר'אָס ספּירע

כדפירש בקונטרס ^ז כשמעו כשמעם
(בראשית לד) באמרם (אסתר ז)
הנערם (מלכים ב ז) ה"ו כי הוא לשון

הספרים שנים ורבינו הר"ר יצחק דלמיר (נפ' תשס"א) מנחה לראשונות לקרואין
למנוח אצל לשמונת אחר השמות מני מניחין אצל ה' ואלפי' הקונטרסין הר"ר
יצחק אורמ הר"ר צנדרסל ור' יצחק אורמ הר"ר צנדרסל ור' יצחק אורמ הר"ר צנדרסל
אשר דלמי' הכל לדיא' למיטע' ומתקנות משמע טפי לאון צנדר
ר' וינני צנדרסל ור' אורי שרע' טעמו ר' היה ק' למחזק צנדרסל וינני
א' שגורם שנים טעמו הר"ר א' שרע' טעמו ר' היה ק' למחזק צנדרסל וינני
ספרים שנים וקולא קולא הר"ר א' שרע' טעמו ר' היה ק' למחזק צנדרסל וינני
א' שגורם שנים טעמו הר"ר א' שרע' טעמו ר' היה ק' למחזק צנדרסל וינני

[illegible]

בב א מיי ס"ב מהל'
בסודות הל' ח סמג
עשין רח טוב"ע י"ד סימן
שיג ספק א:
בג ב מיי ס"ב מהל'
תרוומות הלכה יד
י"א הלכה א טוב"ע י"ד
סימן שאל ספרי י"ב בזה"ל:
בד ב מיי ס"ד מהל' עבדים
הלכה י"ד ועי' כ"מ:
בה ד מיי ס"ב מהלכות
בסודות הלכה ח סמג
עשין רח טוב"ע י"ד סימן
שיג ספק א:

1. וְאִישׁ בִּי יִקְרִיב זִבְחַ

שְׁלֵמִים לִי לִפְלֵא נָדָר אוֹ
לְנִדְבָה בִּבְקֶר אוֹ
תִּמְסִי הִיָּה לְרֹצֵחַ כֵּל מוֹם
לֹא יִדְּהָ בּוֹ וְיִקְרָא כֵב
2. וְיִדְבֵּר יי אֵל אֲדֹנָי וְאִנִּי
הִנֵּה נִתְּתִי לָךְ אֶת מִשְׁמֶרֶת
תְּרוּמֹתֶיךָ לְכָל קִדְשֶׁךָ
וְיִשְׂרָאֵל לָךְ נִתְּתִים לְמִשְׁחָה
וּלְבָנֶיךָ לְחֶם עוֹלָם:
בְּמִדְבַר יִח
3. אִם רָצָה בְּעֵינֵי אֲדֹנֶיךָ
אֲשֶׁר לֹא יַעֲדָה וְהִפְדָּה לְעַם
וְכִבֵּר לֹא יִמְשַׁל לְמִקְדָּשְׁךָ
בְּבִגְדוֹ בָּהֶ: שְׁמוֹת כֹּא ה

לעזי רש"י

לחורן (חריץ).

שיטה מקובצת

[illegible]

דן בתלוייה לומר דבעיא:

[illegible]

דרי"י כו' מתיבת והיכא עד תיבת ר"ש נרשם על כל תיבה קו למעלה להורות כי לפ"ד ראי' למחקר: [א] וקיו אפילו במקום שהוא עושה בו מום כלומר שהוא ימול: [ב] כמו מום עובר כיון שיש: [ג] לו כו' כוליה שמעתא: [ד] בכור וקוצץ בהרת קנסא: [ה] רבנן בהאי קציצה קנסוה רבנן: [ו] תניא לא תאכל כל תועבה ר"א אומר מניין לצורם און בכור ואכלו ממנו עובר בלא תעשה ת"ל לא תאכל כל תועבה

ל"ד ע"ב ונקצצה הבהרת שלא במתכוין, טהור. וילפין לה מדכתיב: "כל ימי אשר הנגע בו יטמא" - למעט, היתה לו בהרת ונקצצה.

ואם קצצה לבהרת במתכוין - **רבי אליעזר אומר:** קנסים אותו על שעבר על איסור קציצת נגע, ואינו טהור אלא לכשיוולד לו נגע אחר, ויטהר הימנו, ואז יטהר אף מן הנגע הראשון. דאגילאי מילתא שריחמו עליו מן השמים שאף אם היתה הבהרת הראשונה נשאת, היה מתרפא גם ממנה.

וחכמים אומרים: עד שתמחה הבהרת של הנגע האחרון, **בכולו**, בכל גופו. משום שאף אם היתה נשאת הבהרת עליו (ולא היה קצצה) היה טהור. דכתיב: "והנה כסתה הצרעת את כל בשרו וטהר את הנגע". או עד שתתמעט בהרתו הראשונה **מבגריה**. כלומר, שבעת הקציצה היה בה פחות מבגריה, שהוא שיעור הנגע לטמאות.

אבל אם בשעת קציצה היה בה שיעור גריס אינו טהור אפילו כשיוולד לו נגע אחר ותפרח הבהרת בכולו, כי קנסו אותו חכמים לעולם.

ומוכח שרבי אליעזר לא קנס לעולם, ואמאי בבכור קאמר לא ישחט עולמית?

ומתירצין: **רבה ורב יוסף דאמינן תרווייהו:** כי קניס רבי אליעזר - בממונו. הלכך בבכור אמר לא ישחט עולמית. אבל בגופו, לא קניס. ולכן בבהרת סבירא ליה שנטהר כשיוולד בו נגע אחר. ומבארין: ממונו, איכא למימר שאם לא יקנסהו לעולם יש לחשוש דאתי למיעבד ביה מום, ולא די בכך שנקנסו על מום זה בלבד שלא ישחט עליו, דסבר ממה נפשך אטיל בו מום: אם יתירוהו לי - נשכרתי. ואם יוקניני להמתין למום אחר מה הפסדתי, שהרי בין כך הייתי ממתין עד שיפול מום, לכן צריכים לקנסו עולמית דלא ליתיי ולעביד ביה מום.

אבל גופו, מי איכא למימר דאתי למיעבד "ממה נפשך"? שגם אם לא נקנסו לעולם אלא עד שיוולד לו נגע אחר בלבד, די בכך שלא יבא לקצוץ בהרתו, שעדיף לו להשאיר עם הבהרת ולהמתין עד שתתרפא מאשר לקוץ אותה ולהמתין לנגע אחר שספק אם יבוא או לא, וגם כשיבוא יצטרך להמתין עד שיתרפא.

אמר רבא: וכי דרבי אליעזר אדריבא אליעזר בלבד קשיא, ואילו דרבנן אדרבנן לא קשיא? והרי מצינו שבבכור לא קנסו רבנן לעולם ואילו בנגע קנסו. ומאי טעמא תרצו רק אליבא דרבי אליעזר? ומתירצין: אלא, דרבי אליעזר אדריבא אליעזר לא קשיא, כדשננין דשאני גופו מממונו. **רבנן אדרבנן נמי לא קשיא.** הכא במאי דעבד

קנסהו. הכא במאי דעבד קנסהו. שלא קנסו אותו רבנן לעולם בשום מקום אלא במה שעשה באיסור בלבד.

ומבארין: הכא בבכור במאי דעביד קנסהו. כי במאי איכוון למושריה לבכור? בהאי מומא שהטיל בו בידים, ולכן קנסהו רבנן דבהאי מומא לא לישתרי ליה. אבל כשיפול בו מום אחר יהיה מותר על ידו.

והכא, בקוצץ בהרתו, במאי דעבד קנסהו. שהרי במאי איכוון לטהורי נפשיה? בהאי קציצה! ולכן בהאי קציצה קנסהו רבנן שלא תועיל, אלא הרי הוא כאילו הבהרת נמצאת, וממילא הוא טמא לעולם. שאף אם יולד נגע אחר ויתרפא ממנו סוברים רבנן שאין הוכחה מזה שאילו היתה הבהרת קיימת אף היא היתה מתרפאת.

בעי רב פפא: הא דאמר רבי אליעזר: לכשיוולד בו נגע אחר יטהר הימנו - האם "יטהר" תנן, דהיינו מיד כשיוולד בו נגע אחר יטהר מן הראשונה.

או, "יטהר" תנן, שמשמעו כאשר כיוולד בו נגע אחר ויטהר מן האחרון או הוא יטהר גם מן הראשון.

למאי נפקא מינה? והרי אף אם יטהר מהראשון מיד עדיין טמא הוא בגלל הנגע השני.

לחתן שנראה בו נגע.

דתנן: חתן שנראה בו נגע - נותנים לו ז' ימי משהתה שלא יראה הכהן את הנגע, לו ולא יצטליתו, ולכסותו. שאם נראה בהם נגע, כל זמן שהכהן לא טמא, אותו או את כסותו, אינו טמא.

וכמו כן כל אדם שנראה בו נגע ברגל - נותנים לו כל ימי הרגל.

והכא נמי איירי שהנגע השני נולד בו בימי חתונתו.

אי אמרת, "יטהר" תנן, שהוא טהור מיד כשנולד בו נגע אחר, אם כן מקמייתא מהנגע הראשון טהר ליה משהתה שנולד הנגע השני. ואילו לברייתא, לנגע השני, נטרין ליה ממתנינים לו מלטמאותו על ידי ראיית הכהן עד כלות ז' ימי המשהת.

אלא אי אמרת, "ויטהר" תנן, שנטהר מהנגע הראשון רק בזמן שנטהר מהנגע השני, הרי הוא טמא בימי המשהת. כיון שסוף סוף אף כי לא מוטמא עדיין לבתרייתא בתוך ימי המשהת, מכל מקום הא מוטמא וקאי מקמייתא, שאינו נטהר ממנה עד שיטהר מהשניה, והרי השניה תליה ועומדת בימי המשהת שאינה טמאה ואינה טהורה.

מאי?

ומסקינן: תיקו.

בעי מיניה רבי ירמיה מרבי זירא: הצורם אוון בבכור, ומת הצורם - מהו לקנסו את בנו אחריו, שגם בנו לא יוכל לשחוט עולמית.

קיימא לן [בפ"ד דגיטין] שהמוכר עבדו לעובד כוכבים קונסין אותו לפדותו עד פי עשרה דמיו, מפני שהפקיעו מהמצוות, שאינו יכול לקיימן אצל הגוי. ומספקא לן התם אי מת המוכר האם קנסו את בנו לפדותו.

ועלה קאמרין: אפילו אם תימצוי לומר הדמוכר עבדו לעובד כוכבים, ומת, קנסו בנו אחריו דכשם שאביו היה צריך לפדותו מן העובד כוכבים עד פי עשרה דמיו, כמו כן הבן צריך לפדותו.

מכל מקום אפשר דרך התם קנסו בנו אחריו שיפדנו, משום דכל יומא ויומא שנמצא אצל הגוי, מפקע ליה לעבד ממצות. מה שאין כן בבכור שהקנס אינו אלא משום שעבר על איסור הטלת מום הלכך אין לקנסו בנו שלא עבר על איסור.

קיימא לן שהמכוון לעשות מלאכתו במועד, שהיה יכול לעשותה קודם המועד והשאר אותה לחול המועד [שהיתה דבר האבד המותרת במועד], קונסין אותו שלא יעשה במועד אף אם יפסיד.

ומיבעיא לן: כוון לעשות מלאכתו במועד, ומת קודם המועד האם קנסו שבנו גם כן לא יעשה או לא קנסו.

ועלה קאמרין: אם תמצוי לומר כיוון מלאכתו במועד ומת לא קנסו בנו אחריו, משום דלא עביד לאיסורא, דהא מת קודם המועד ולא הספיק לעבור על איסור, ולכן אין קונסין את בנו.

הכא, בבכור, שהאב עבר על איסור הטלת מום, מאי? האם קנסו בנו אחריו או לא.

וצדי הספק הם:

האם לדרייה קנסו רבנן, והא ליתיה.

או דלמא, לממוניה שהוא הבכור, קנסו רבנן, והא איתיה.

אמר ליה: תניתיה: שדה שנתקוצה בשביעית, שפינה ממנה קוצים תלושים שהיו פזורים בה - תזרע במוצאי שביעית, ולא קנסינן ליה דאין זו עבודה חשובה. אבל אם נטייבה, או נדיירה, שנודבלה או על ידי גלות של זבל, או על ידי הכנסת בהמות לשדה כדי שיוכל לזרעה במוצאי שביעית - לא תזרע למוצאי שביעית, דקנסינן ליה כיון שעבד בשביעית עבודה חשובה.

ואמר רבי יוסי ברבי חנינא: נקטינן, מסורת מאבותינו מנהג מרביתינו שאם הטיבה, יזבלה, ומת - בנו זורעה לשדה זו.

אלמא, רק לדרייה קנסו רבנן. אבל לבריה לא קנסו רבנן.

יג א בן חכם מוסר אב וְלֹץ לֹא־שָׁמַע גְּעֵרָה: ב מִפְּרִי פִי־אִישׁ יֹאכַל טוֹב וְנֶפֶשׁ בְּגִידִים חֲמָס: ג נָצַר פִּי שְׁמֵר נִפְשׁוֹ פֶּשַׁק שְׁפָתָיו מִחֲתָה־לוֹ: ד מִתְּאוּהָ וְאִין נִפְשׁוֹ עֵצֶל וְנֶפֶשׁ חֲרָצִים תִּדְשֹׁן: ה דִּבְר־שֹׁקֵר יִשְׁנָא צָדִיק וְרָשָׁע יִבְאִישׁ וַיַּחֲפִיר: ו צִדְקָה תִּצְרֵר תִּסְלֹף חֲטָאת: ז יֵשׁ מִתְעַשֵּׁר וְאִין כָּל רָשָׁי

(א) בן חכם מוסר אב. מקרא קצר הוא בן חכם שואל ואוהב מוסר אב וי"א בשביל מוסר האב הוא חכם: וְלֹץ, לא שמע גערה שאינו מקבל תוכחות: (ב) מפרי פי איש יאכל טוב. משכר תורתו יאכל טוב בעה"ז והקצין קיימת לעולם"ב: ונפש בוגדים חמס. וחפץ בוגדים חמס כמו אם יש את נפשכם (בראשית כג) אל תתנני בנפש צרי (תהלים כז): (ג) נוצר פי שומר נפשו פושק שפתיו. פותח שפתיו לדבר תמיד כל רוחו מן ותפשקי את רגליך (יחזקאל טז) ל' רחב: (ד) מתאוה ואין נפשו עצל. מתאוה נפשו לכל טוב ואין: ונפש חרוצים תדשן. ישרים האוכלים יגיע כפיהם זהו משמעו לפי פשוטו, ולפי משלו לעתיד יראה

מצודות ציון

(ג) פושק. ענין פמיה והתנסה כמו ומפשקי את רגליך (יחזקאל טז): מחתה. ענין שזר: (ד) חרוצים. זריזים: תדשן. ענין שומן: (ה) יבאיש. ר"ל ימאס כדבר הנאס: ויחפיר. ענין נושא כמו וחסרה הלנגה (שפיט כד): (ו) תסלף. ענינו מעוקל ומעוקס כמו סלף בוגדים יסדס (זלל טז): (ז) מתרושש. מל' רש ועני:

(א) בן חכם. אם נראה חכמה באדם בוודאי שמע מוסר האב ולזה נתחכם ואם נראה שהוא לץ בוודאי לא קבל גערת האב שהוכיחו: (ב) מפרי. מפירות דברי התורה ישבע טוב בעה"ז והקצין (ג) נוצר פי. נפש בוגדים תשבע גמול החמס: (ד) נוצר פי. נפש בוגדים תשבע גמול החמס: המרחיב שפתיו לדבר כל העולה על לבו היא לו למחתה: (ד) נפשו עצל. נפשו של עצל היא תתאוה לכל ואין לה כי לרוב עצלותו לא ישיג דבר אבל נפש הורזים תרושן כי ישיגו תאותם ברוב הוריות: (ה) ישנא. הצדיק שונא לקבל דבר שקר ולה"ר אבל הרשע מקבל הוא מיד וימאס את הנאמר עליו ויחפיר אותו: (ו) צדקה. הצדקה עצמה תלמד זכות ותצור את התם דרך זה הנותן צדקה בתמימות לא להתייחר: ורשעה. הרשעה עצמה תוליד את בעל החטאת בדרך מעוקל להכשל בה: (ז) יש. ר"ל לפעמים ימצא המתעסק להתעשר ואין לו כל מאומה והמתעסק להעני את עצמו ישיג בזה הון רב, כי המרבה הון בגול יעני והמעטס ההון בצדקה יעשיר:

חרוצים תמשול ורמיה תהיה למס: ב דאגה בלב־איש ישחנה ודבר טוב ישמחנה: ג יתר מרעהו צדיק ודרך רשעים תתעם: ד לא יחרף רמיה צידו והון־אדם יקר חרוץ: ה בארח־צדקה חיים ודרך נתיבה אל־מות:

רש"י

תזדמן לו עבירה בלי דעת: (כג) אדם ערוב כוסה דעת. אפילו בחכמתו הוא צנוע וכל שכן לדברי שטות הוא מכסה. אבל וְלֹץ כסילים יקרא אולת. מכריו אולת בקול רם: (כד) יד חרוצים. ישרים: תמשול. תעשיר: (כה) דאגה בלב־איש ישחנה. ישיחנה מדעתו: ודבר טוב ישמחנה. יעסוק בתורה והיא תשמח את הדאגה שבלבו ותצילנו ממנה, ולדברי האומר ישיחנה לאחרים כך סופו של מקרא ודבר טוב שינחמנו חבירו ישמח את הדאגה: (כו) יתר מרעהו צדיק. הצדיק מוותר מדותיו ועובר עליהם יתר לרש"י בלעז:

מצודות דוד

להראוים לה: וְלֹץ כסילים. מי שלבו לב כסילים יקרא ויפרסם אף דברי אולת: (כד) יד חרוצים. מי שהוא זריז במעשיו להרויח במעשה ידיו סופו תרום קרנו וימשול א"כ יד משלה לו אבל יד רמיה ר"ל המרויח ברמיה תהיה להמסה ויירד מטה מטה: (כה) דאגה. כשבר דאגה בלב איש ימעט וישפיל אותה מכמות שהיא ודבר טוב הוא

אם יוכל לעצור כח לשמוח עוד את הדאגה ולחשוב כי לטובה בא מה שבא: (כו) יתר. הצדיק יש לו יתרון ומעלה מדעתו שאינו צדיק אבל דרך רשעי המצלחת היא מתעה את הרשעים לאחוז בדרכם ולא יפנו אל היתרון ההוא: (כז) לא יחרף. דרך הציד לחרון ראשי כנפי העופות לכל יעופו ממנו אבל הרמאי לא יחרס על כי המה נראים יפים כאשר כנפיהם שלמים ונוח לרמות את הלוקחים ובעבור זה יאבד הכל כי יעופו להם והוא למשל על הקופץ יד מלתה מה מהונו לצדקה כי יפסיד את כל ההון: והון. אבל ההון של אדם יקר המפריש מהונו לדל ההון ההוא הוא חרוץ ר"ל מוכרח שבוהבים המתקיים לזמן מרובה ולא יפסד כשאר מיני מתכות ור"ל עשרו מתקיימת: (כה) באורח. ההולך בדרך צדקה ימצא חיים: ודרך. בדרך נתיב הצדקה לא ימצא את המות וכפל הדבר במלות שונות:

משלי פרק יג

מו

מִתְרוֹשֵׁשׁ וְהוֹן רַב׃ ה כָּפַר נַפְשׁ־אִישׁ עֲשָׂרוֹ וְרֵשׁ לֹא־שָׁמַע גְּעֵרָה׃ ו אֹרֶז־צִדִּיקִים יִשְׁמַח וְנָר רְשָׁעִים יִדְעֶה׃ ו רֶק־בִּזְדוֹן יִתֵּן מִצָּה וְאֶת־נוֹעֲצִים חֲכָמָה׃ י הוֹן מִהֶבֶל יִמְעַט וְקִבֵּץ עַל־יָד יִרְבֶּה׃ י תוֹחַלַת מִמְשָׁכָה מַחֲלֵה־לֵב וְעֵץ חַיִּים תֵּאֵוֶה בָּאָה׃ י בּוֹ לִדְבַר יִחְבֹּל לוֹ וִירָא מִצָּוָה הוּא יִשְׁלָם׃ י תוֹרַת חָכָם רִשְׁיִי

(ח) כפר נפשו איש עשרו. עשרו של אדם הוא כופר נפשו שעשה ממנו צדקה: ורש לא שמע גערה. ובלבד שלא ישמע גערה לרש שנותן לו ואינו ממלימו, ד"א כפר נפש איש עשרו, תורתו: ורש בדברי תורה לא שמע גערה אינו יודע לסור מן הרעה לפי שא לא נזחר, ומ"א על מחצית השקל מדבר שהטיל הכתוב על כל ישראל והושה בו דל ועשיר שאין הרש שומע גערה וכלימה מן העשיר לאמר לו חלקי גדול מחלקך בקרבנות צבור: (ט) ידעך. לשון קפיצה שהשלחבת קופצת ונכרתת: (י) רק בזדון יתן מצה. מחלוקת: ואת נועצים. ועם המתעצצים תלין חכמה: (יא) הון מהביל ימעט. עושה גרסתו חבילות חבילות ימעט שישתכח ממנו מעט מעט: (יב) תוחלת ממשכה. מבטיח עצמו על חבירו ואינו עושה: מוחלה לב. מביאה חולי ללב,

מצודות ציון

(ח) כופר. פדיון: גערה. עקבת נזיפה: (ט) ידעך. ענין ימור וקפיצה חזו כזו הנר כי השלחנת קופלת מהפחלה וכן ידעך נרו (לקמן ט): (י) מצה. ענין מריבה כמו קן לרבי ומלה תלמונו (שפיט טז): (יא) עץ יד. יצר וכן עמדתם על מרצנם (ספרי טז) ומשפטו מרצנס: (יב) מוחלה. מלשון מולי ומלכזב: (יג) יחביל. מלי

החכמה כי לא תבוא מריבה על ידם: (יא) הון מהביל. הון הבא מהביל ר"ל לא מיגיע כפיס כ"א מגול וחמס ההון ההוא ימעט בכל עת ולא תתקיים אבל הקובץ הון על יד ר"ל עם מלאכת היד ההון ההוא יתרבה: (יב) תוחלת. המייחל לדבר מה והיא נמשכת ומתאחרת לבוא היא לו לכאב לב וכאשר באה התאוה היא לו לעץ המגדל חיים וירופא מכאב הלב: (יג) בז לדבר. המבזה מה ממצות ה' הוא חובל

משלי פרק יג

מו

מִקּוֹר חַיִּים לְסוֹר מִמָּקוֹשִׁי מוֹת׃ ו שֶׁבֶל־טוֹב יִתֵּן־חֵן וְדֹרֶךְ בְּגָדִים אֵיתָן׃ ו כָּל־עֲרוֹם יַעֲשֶׂה בְּדַעַת וְכִסִּיל יִפְרֹשׁ אוֹלָת׃ י מִלֵּאֲדָר רִשָּׁע יִפֹּל בָּרַע וְצִיר אֲמוּנִים מִרְפָּא׃ י רֵשׁ וְקִלּוֹן פּוֹרַע מוֹסֵר וְשׁוֹמֵר תּוֹכַחַת יִכְבֹּד׃ י תֵּאֵוֶה נָהִיָּה תַעֲרֵב לְנַפְשׁ וְתוֹעֲבַת פְּסִילִים סוֹר מֵרַע׃ י הַלּוֹךְ הוֹדֵךְ אֶת־חֲכָמִים וְחָכָם יִחַם וְרַעָה כִּסִּילִים יִרְוֶע׃ י חֲטָאִים תִּרְדֹּף רַעָה וְאֶת־צִדִּיקִים רִשְׁיִי

(טו) ודרך בגדים איתן. קשה לו ולאחרים: (טז) כף ערום יעשה בדעת. מעשהו כגון דוד יבקשו לאדוני המלך נערה בתולה וגומר (מלכים א א): (יז) וכסיל יפרוש אולת. זה אחשוורוש ויפקד המלך (אסתר ב) יודעים היו שלא ישא לכולם ומי שהיה לו בת הטמניה: (יז) מלאך רשע יפול ברע. כגון בלעם שאמר לו הקב"ה לך עם האנשים והרשעים להשיא לבלק עצה רעה לכן נפל בחורב: וציר אמונים מרפא. זה משה רבינו: (יח) ריש וקלון. דלות וקלון

מצודות ציון

חנלה ומכה: (טו) איתן. ענין חזק כמו איתן מושקן (מכילת דר): (טז) יפרוש. מלי פרישה ושטיפה: (יז) מלאך. ענין שליט כמו מלאך שלום אליהם (ספרי טז): (יז) וציר. גם הוא ענין שליט כמו וציר צגוים שולט (שפיט טז): (יח) פורע. ענין צטול: (יט) נהיה. ענין שניה כמו נהימי ומלמי (ספרי טז): (כ) תערב. ענין ממיקות כמו וערבה לה' מנחת (ספרי טז): (כ) ירוע. ענין צניה ולפלה כמו תרועם נצטב צבול (ספרי טז):

הכסיל פורש אולתו למען יכירו הכל כי אולת הוא: (יז) מלאך רשע. שליח רשע המשנה מדברי משלחו לרעה הוא בעצמו יפול בהרעה ההיא אבל ציר מאנשי אמונים ירפא עוד את דבר השליחות אם יראה בדבר חולשה מצד מה ירפאנה במתק הלשון: (יח) ריש. עניות ובזיון מעותדים לבוא על המבטל המוסר אבל השומר בלבו דברי התוכחות יכובד מן הבריות: (יט) תאוה נהיה. כאשר נשברה תאות האדם בענייני הגוף אז תערב לנפש המשכלת כי אז תשכיל אבל הרשעים דבר תעוב הוא להם כאשר המה סרים מן הרע מחסרון התאוה כי יותר יחפצו שיתאוו לעבירה ויעשוה: (כ) יחכם. כי ילמד מהם: ורועה. המחבר עצמו לכסילים להיות לו לרעים ישובר וירוצץ עמהם כי ילמוד מהם וגמולו ישיב לו: (כא) תרדף רעה. הרעה שעושים החטאים היא תרדף אותם עד השמד עמהם וקצת מצינו עליהם.

שְׁנוּלְדָה כְּיוֹם טוֹב, בֵּית שְׁמַאי
אֹמְרִים, תֹּאכַל. וּבֵית הֶלֶל אֹמְרִים,
לֹא תֹאכַל. בֵּית שְׁמַאי אֹמְרִים,
שְׁאוֹר בְּכַנִּית וְחֶמֶץ בְּכַנּוֹתָתָהּ. וּבֵית
הֶלֶל אֹמְרִים, זֶה וְזֶה בְּכַנִּית:

יַחְפוּר בְּדֶקֶר וְיִכְסָהּ. וּבֵית הֶלֶל
אֹמְרִים, לֹא יִשְׁחוּט אֶלָּא אִם בֶּן
יֵהָ לֹא עָפָר מוֹכֵן. וּמוֹדִים שְׁאִם
שָׁחַט, שְׁיַחְפוּר בְּדֶקֶר וְיִכְסָהּ. שְׁאִפֵּר
פִּיָּה מוֹכֵן הוּא:

ב. (בְּהֵמָה שְׁנוּלְדָה כְּיוֹם טוֹב, הַפֶּל
מוֹדִים שֶׁהִיא מִתְּרַת. וְאֶפְרוּחַ
שֶׁיֵּצֵא מִן הַבִּיצָה, הַפֶּל מוֹדִים
שֶׁהוּא אֶסוּר). הַשּׁוֹחֵט חִיָּה וְעוֹף
כְּיוֹם טוֹב, בֵּית שְׁמַאי אֹמְרִים,

ג. בֵּית שְׁמַאי אֹמְרִים, הֶבְקֵר
לְעֹנִים הֶבְקֵר. וּבֵית הֶלֶל
אֹמְרִים, אֵינִי הֶבְקֵר, עַד שֶׁיִּבְקֹר אֶף
לְעֹשִׁירִים בְּשִׁמְשָׁה. כָּל עֹמְרֵי הַשְּׂדֵה
שֶׁל קָב קָב, וְאֶחָד שֶׁל אֲרַבְּעָה קָבִין

רבינו עובדיה מברטנורה

מכין לשבת ולא שבת מכינה ליום טוב.
והכנה דביצה אע"ג דבידי שמים היא מקריא
הכנה: שאור בכזית. לענין אכילה כולי
עלמא לא פליגי דזה וזה בכזית, מדפתח
הכתוב בשאור, שאור לא ימצא בבתיכם (ש
י"ב), וסיים בחמץ, כי כל אוכל מחמצת,
לומר לך זהו שאור זהו חמץ, כזה כן זה. כי
פליגי לענין ביעור, בית שמאי סברי מדכתב
רחמנא לתרווייהו שאור וחמץ, שמע מינה
שיעורו של זה לא כשיעורו של זה, ולא
ילפינן ביעור מאכילה. ובית הלל סברי
ילפינן ביעור מאכילה:

מוכן הוא. לאו אמלתיהו דבית שמאי ובית
הלל קאי, אלא מלתא באנפה נפשיה היא.
והכי קאמר, ואפר כירה מוכן הוא, ולא שנו
אלא שהוסק מערב יום טוב, אבל הוסק ביום
טוב, אסור, דליכא למימר מאתמול דעתיה
עלויה. ואם ראוי לצלות בו ביצה, שעדיין
הוא רמץ חם, מותר לכסות בו. אידי דחזי
להפוכי בו לצלות בו ביצה, שקיל ליה נמי
ומכסה בו:

ג. הפקר לעניים הפקר. מי שהפקיר לעניים
ולא לעשירים, דין הפקר יש לו, ואינו
חייב בלקט שכחה ופאה ולא במעשרות,
דכתיב בלקט ופאה (ויקרא י"ט) לעני ולגר
תעזוב אותם, מה תלמוד לומר תעזוב אותם,
לימד על עזיבה אחרת, דהיינו הפקר שהיא
כזו, מה זו לעניים ולא עשירים, אף הפקר
לעניים: עד שיפקיר אף לעשירים כשמיטה.
דכתיב (שמות כ"ג) והשביעית תשמטנה
ונטשתה, מה תלמוד לומר ונטשתה, לימד
על נטישה אחרת, דהיינו הפקר, שהיא
כשביעית, מה שביעית לעניים ולעשירים אף
הפקר לעניים ולעשירים: כל עומרי השדה
של קב קב. אם היו כל עומרי השדה כל אחד
מהן קב ואחד של ארבעת קבין, ושכחו, הרי

ושכחו, בית שמאי אומרים, אינו
שכחה. ובית הלל אומרים, שכחה:
ד. העמר שהוא סמוך לגפה
ולגדיש ולפקר ולכלים ושכחו,
בית שמאי אומרים, אינו שכחה.
ובית הלל אומרים, שכחה:

ה. פָּרָם רָבְעִי, בֵּית שְׁמַאי אֹמְרִים,
אֵין לוֹ חֹמֶשׁ וְאֵין לוֹ כְּעוֹר.

רבינו עובדיה מברטנורה

זה שכחה, יותר על כן אינו שכחה. וכן אם
היו כל העומרים שני קבין ואחד משמונה
קבין, ושכחו, הרי זה שכחה, יתר על כן
אינה שכחה:

ד. לגפה. גדר אבנים סדורות זו על זו בלא
טיט: ולכלים. כלי המחרישה: בית שמאי
אומרים אינו שכחה. פלוגתיהו דבית שמאי
ובית הלל בעומר שהחזיק בו להוליכו לעיר
ונתנו בצד הגפה או בצד הגדיש ושכחו שם,
שב"ש אומרים אינו שכחה, שהרי זכה בו,
וב"ה אומרים שכחה. פירוש אחר, ב"ש
אומרים אינו שכחה, אפילו בעומר שלא
החזיק בו כלל לא הוי שכחה, דהואיל
והניחו אצל דבר המסוים עתיד לזכרו. וב"ה
אומרים שכחה, כל זמן שלא החזיק בו.
ומודים ב"ה שלא החזיק בו ואח"כ שכחו
שאינו שכחה:

ה. כרם רבעי. שהוא צריך פדיון אם בא
לאכלו חוץ לירושלים. והוא הדין לכל
עץ מאכל: אין לו חומש. דלא כתבה תורה
בו שהבעלים מוסיפין את החומש כדרך
שכתבה במעשר שני: ואין לו ביעור. אינו
חייב לבערו מן הבית בערב פסח של רביעית
ושל שביעית כשמבער המעשרות כדכתיב
(דברים כ"ז) ביערתי הקודש מן הבית: יש לו
חומש ויש לו ביעור. בית הלל ילפי קודש

ובית הלל אומרים, יש לו (חמ"ש
ויש לו) כעור. בית שמאי אומרים,
יש לו פָּרָט ויש לו עוללות,
והעניים פוֹדִים לְעֶצְמָן. ובית הלל
אומרים, בָּלוּ לָגַת:

ו. חֲבִית שֶׁל זֵיתִים מְגֻלְגָּלִים, בֵּית
שְׁמַאי אֹמְרִים, אֵינִי צָרִיף לְנִקְבָּה.
ובית הלל אומרים, צָרִיף לְנִקְבָּה.
ומודים, שְׁאִם נִקְבָּה וּסְתָמוּהָ

קודש ממעשר, מה מעשר יש לו חומש ויש
לו ביעור, אף כרם רבעי יש לו חומש ויש
לו ביעור. ובית שמאי לא ילפי קודש קודש
ממעשר: יש לו פָּרָט ויש לו עוללות. דכחולין
חשבי ליה: והעניים פוֹדִין לְעֶצְמָן הפרט
והעוללות שלקטו, ואוכלין אותן במקומן
ומעלין הדמים לירושלים: ובית הלל אומרים
כולו לגת. משום דילפי ממעשר, וסבירא להו
מעשר שני ממון גבוה הוא, הלכך אין
לעניים חלק בו, ודורכים העוללות עם שאר
היין, והבעלים מעלין הכל לירושלים:

ז. מגולגלים. כבושים במלח כדי למתקן:
אינו צריך לנִקְבָּה החבית. ואע"פ שהמהול
היוצא מהן צף על גבן, אינו מכשירן לקבל
טומאה, דלא ניחא ליה באותו מהול היוצא,
ואנן בעינן משקה דניחא ליה, דכתיב (ויקרא
י"א) וכי יתן מים על זרע, כתיב יתן, וקרינן
יותן, מה יתן דניחא ליה אף יתן דניחא
ליה: צריך לנִקְבָּה. לעשות מעשה לגלות
דעתיה דלא ניחא ליה באותו מהול שהיה
צף על גבי הזיתים ורוצה הוא שיצא דרך
נקב שעושה בחבית: וסתמוה שמרים שהיא
טהורה. שכין שנקבה, גלי דעתיה דלא ניחא
ליה, ושוב אין אותו המהול מכשירן לקבל
טומאה: אע"פ שהוא מְנוּטָף טהור. אע"פ
שהשמן נוטף מבשרו לאחר שטבל טהור:
לעמוד הבא

י שאין אלו מכירין את אלו, ולא ישהה בצד זה אלא בצד זה.

סימן שמו **שלא לעורר על מות שלשים יום לפני הרגל**, וכו' ג' סעיפים
א. מי שמת לו מת לפני שלשים יום הסמוכים לרגל, לא יספדנו משיפנסו שלשים יום הסמוכים לרגל, ואפלו יש לו הספד בלא זה, כגון שמת לו מת בתוך שלשים שמטר לספדו, ואפלו מת ערב הרגל, אסור להספיד עמו על המת שמת לו לפני שלשים יום קדם המועד.

ב. מי שפאה לו שמועה בתוך שלשים יום קדם הרגל, נראה לי שמתר לספדו, אף על פי שהיא רחוקה.

ג. מה שאנו נוהגין בתשלום השנה לקונן ולחזקיר נשמות, נראה לי אינו בכלל זה ומתר לעשותו סמוך לרגל.

סימן שמה **דין שרפה על המת, והאומר: אל תקברוני**, וכו' ג' סעיפים
א. שורפין על המלכים או על הנשיאים (כ' טור בשם תוספתא), מטתן וכלי תשמישן, אבל על ההדיוטות אסור.

באר הגולה

יכורוהו לרעה עוד: ב ה"ן: א צנתי ב"ח ט' תקמ"ז: כאשר הגהתי כן הוא בטור וברא"ש ופ"ש: ב ג"ז שם: דין להספיד בחלילין שהביא העובד כוכבים בשבת או קבר שעשה העובד כוכבים שם בסמ"ח ואם מותר להחשיך עליהן שם בסי' ש"ז: א ברייתא עבודת כוכבים דף י"א ע"א: ב ואיתא נמי שם בברייתא: א טור בשם התוספתא: ד תכחות דף מ"ח ע"א: ה טור מדברי אביו הרא"ש שנהדרין פ"ו ובתשובותיו כלל י"ג וכתב שאפילו נתן הרבה מתנות לאחרים ולא נשאר לבניו אלא מעט: ו בעיא ולא נפשטא שנהדרין דף מ"ז ע"ב וכתב הרמב"ן דספק איסורא הוא ולחומרא וכ"כ הרמב"ם סוף פ"י מהלכות זכיה ומתנה: א ברייתא ומימרות שנהדרין דף מ"ז ע"ב ודף מ"ח ע"א: תשובת הרשב"א סימן ט"ה: ב שם וכבר דרומנה לאו מילתא היא: א מימרא דרב חסדא שם: ד ערכין דף ז' ע"ב ומה שתמה הכ"מ על הרמב"ם בסוף הלכות אבל על מה שכתב שם בדין שנה המת וכן בב"י עיין בתשובות הרשב"א סימן שיל שהאריך בזה:

ב. י האומר: אל תקברוהו מנכסיו, אין שומעין לו, אלא מוציאין מירשיו כל צרכי קבורתו בעל פרחו, וכן כל מה שרגילין לעשות לבני משפחתו, ואפלו האבן שנותנין על הקבר; והוא שירשו ממונ מאביהם.

ג. ואפלו מי שאין לו ממונ שצוה ואמר: אל תקברוהו, אין שומעין לו.

סימן שמש **אסור הנאה במת ובתברכיו**, וכו' ד' סעיפים

א. מת, בין עובד כוכבים בין ישראל, תכריכי אסורים בהנאה. ודוקא שהזמין לעצמו ונתנם עליו, אבל בהזמנה לבד, אפלו עשאים לעצמו לאחר שמת, לא נאסרו, והזמנה לאו מלתא. וכן אם נתנם עליו ולא הזמין לקח בתחלה, עדין לא נאסרו.

ב. י נזי המת המהקרים בגופו, כגון פאה נכרית וכיוצא בה, אסורים כמו המת עצמו. ודוקא כשהם קשורים בשערות גופן, אבל אינן קשורים, מותר (דף משמע פסדו רש"י פ"ק דערכין); וכן מותר לטל

טבעות שבידם של מתים, וכיוצא בזה. במה דברים אמורים, בסתם, אבל אם צוה שיתנו נזי גופו המהקרים בו לבנו או לבתו או לצרף דבר אחר, מתרים. אבל שערות ממש, אפלו אם צוה עליו, אסור בהנאה. הנה: אשה שיצאת להרג, נהנין בשערה, אף על פי שנגמר דינה, אין שערותיה נאסרים עד שתקטל (טור).

ג. י אם היו אביו ואמו מזקרים עליו פלים, מצוה לאחרים להצילן, אם לא נגעו במטה הנקברת עמו. הנה: ואם הצילן, חייב בשמירתו; ואם החזירן לאביו ולאמו, וחזרו וזרקום, ונאסרו, חייב המחזיר לשלם, דהוי כדקדק למקום הנדוי חיות ולקטנים (במקדכי פרק המוכר את הספינה תשובת מהר"ם).

אבל אם נגעו בה, אסורים, י אם הם של אותו שזקקן עליו, והוא שזקקם על דעת שיקברם עמו (טור) בשם רא"ש והוא סוף מ"ק. הנה: הדף ששהרז עליו, וכל הפלים שמוליכין המת עליהם לקבורה, לא נאסרו, דהרי לא נתנם שם על מנת לקבר עמו. (תשובת מהר"ל סימן ג"ה, וכן משמע מדברי הרא"ש שהביא הטור).

ד. י כל המרבה פלים על המת, הרי זה עובר משום כל תשחית. (ויקרא כ, טו).

באר הגולה

שם מאוקמתא דרב נחמן: ה ברייתא שנהדרין דף מ"ח ע"א וכרשב"ג שם: פירוש מדרבנן משום דמחלי בתכריכי המת ואתו למימר תכריכי המת מותרים: ו טור מדברי הרמב"ן בסת"ה ממשמעות הגמרא יבמות דף ס"ז ע"ב: ז ברייתא באבל רבתי פ"ט: א ברייתא באבל רבתי: ב כחכמים שם שאין אוסרין אוכלים ואין מפסידין אותן אלא לצורך: א משנה ד' פ"ט דכלאים: ב כהכרת הרמב"ן בסת"ה: בטור כתב קושטין וכתב שם בשעה שקוברין אותו: א ברייתא משמיה דרשב"ג מ"ק דף כ"ז ע"ב: ב טור וכ"כ הרמב"ן בסת"ה:

סימן שנ **דברים העשויים למת ואין בו משום דרכי האמורי**, וכו' סעיף אחד
א. אם רצו, מתירין שערות לבלות, ומגלים פני חתנים, ונותנין דיו וקלמוס בצדו, ותולין מפתחו של מת ופנקסו בארנו, משום עגמת נפש. ועושים חפות לחתנים וכלות, ותולין בהם דברים שלא הביאו אוכל נפש; אבל דברים שהביאו אוכל נפש, אסור, מפני שהם נאסרים בהנאה.

סימן שנא **דין בלאים וציצית למת**, וכו' ב' סעיפים

א. תכריכי המת, מותר לעשותן מפלאים.

ב. אין קוברין את המת אלא בטלית שיש בו ציצית. הנה: ויש אומרים דאין צריך ציצית (טור בשם י"א). ונהגו לקברו בציצית, אף שפוסלין תחלה הציצית, או כורכין אחד מן הפנפות.

סימן שנב **באיזו בגדים קוברין, ואין האיש מלביש את האשה**, וכו' ד' סעיפים

א. אין קוברין המת בתכריכים יקרים, אפלו לנשיא שבשפראל.
ב. י נהגו לקבר בבגדים לבנים.

הַלְבוּת לַזָּבִי סִימָן תַּרְמוֹחַ

קִיז. בֹּאֹר הַזֹּהֶרָה

(*) (קטב שארי רב רבי ישעיה הורוויץ בספרו שני לוחות הכרית שאין פסול בגטל שושנא ומכל שכן שיש שושנא רק משפחה מקצתה והאחרון בעצמו מתיר ומפאר ולקוח בשביל כמפנה וקרא שם בגמרא.

א. במקום שאפשר, *מיהו, לענן דינא אין לפסל אלא אם כן נטל "הדר, דהניו העץ שראש הפטמא עליו, והראש נקרא שושנא (המגיד). וכל זה דוקא שנטלה, אבל אם לא היה לו דר "מעולם" כשר, וכן הם רב האחרונים שמביאים במדינות אלו (הרא"ש): **ח.** נטל "העץ שהוא תלוי בו באילן מעקר האתרוג" ונשאר מקומו גמא, פסול: הגה ואם ינטל קצת העץ ונשאר עבי כל שהוא, שכל חב הגמא ט"ו מכסה, כשר (טור): **ט.** "העלתה חזוית (פרוש, תרגום או לפת או חזון) עליו, אם *בשנים או בשלשה מקומות, ופסול. ואם במקום אחד, אם עלה *על

זה אתרוג אחר שאינו מהדר, הוא הכסיל שבחשך חולץ.

בֹּאֹר הַיָּטָב

י. הדר. משמע מלשון דוקא שנטל פלו, אבל הבית יוסף ובי"ח וכלבש כתבו להחמיר אפלו נטל מקצתו וכהפגן אברהם, ונראה לי דעל כל פנים בעי שנטל עד האתרוג, כיין הרשעם הוא משום חסר כמו שכתב סימן תרמט סעיף ה בהג"ה, אם כן בגטל כל שהוא לא מקרי חסר דאין זה חסרון הנכר. ועין של"ה: **יג.** מעולם. ונקרים הם, כי יש במקום פטמא כמו גמא מתחלת בריתו, מבי"ט, נקטת הגדולה, ועין רדב"ז סימן קיא. ועין ט"ז שהעלה דאם יש אתרוג לפניו מהדר בשאר הפעולות רק שאין לו הר שושנה או שנטל קצת מהדר שלמעלה, אתרוג אחר שאינו מהדר בשאר הפעולות רק שיש לו שושנה, אין להשיג בהך שושנה, וכל שכן במקום שיש ספק אם היה לו כלל שושנה דאין להחמיר, עין שם: **יד.** העץ. ובשעת הדחק שאין אחר בעי יש לסמן ולברך עליו ואפלו כיום ראשון, תשובת חכם צבי סימן ט, עין שם: **טו.** מכסה. פרוש, שבגמא שם נשאר קצת מהעץ כמו שהיה בתחלה. וכתב בתשובת בית יעקב סימן קמב, הא דכתבו הפוסקים לפסל בגטל

שְׁעָרֵי תְּשׁוּבָה

מִשְׁנֵה בְּרוּרָה

ז. * מיהו לענן דינא אין לפסל וכו'. וכן הסכימו האחרונים בדנטלה השושנה לבד בנדיא אין להחמיר, כדמוכח מן המהמר ומור"ם ושאר פוסקים. וכתב במאמר מרדכי, דכאן דמשמע מדברי הרב בי"ח דשושנתו ודוד תרא מלתא היא ואין תמא אלא בגטילת הפטמא שהוא הנץ שנטל ממנו על הירב קום שייגמר וינשכר בו פטמא, הוא הפך משמעות דברי הפוסקים, עין שם. גם על יתר דבריו שם שכתב דלדעת הר"י בר נר יש להחמיר בגטל קצת מן הדר, השיג הרבה, עין שם. ודע עוד, דעקר מה שאינו מחמירם בגטל שושנא לבד הוא מפני לשון הר"י, אכן כבר דחה הבית יוסף ואמר דמהרי"ף אין ראיה, דאפשר דהוא סובר גם כן כמו המבי"ם שאינו פוסל בגטלה השושנה לבד, עין שם. ולפי מה שזכרנו עתה לאורו של רבנו חננאל שיצא לאור, וראה בהדיא שכל דברי הר"י בענינו לקוחין מדברי הרבנו חננאל, ובדברי הרבנו חננאל כתוב בהדיא נטלה פטמא, חטמו של אתרוג ושושנתו וכו', והוא ממש דברי הרב המגיד בדעת הרמב"ם, וכן הוא גם כן בנזת הר"י בברורו וכו' שכתב הבית יוסף מדעתו הרחבה:

ט. * בשנים או בשלשה מקומות. הקשה הפסח פשנה, השתא שנים, שלשה מבצעי, ותריך הש"ך דהיינו קאמר, דמקמי שלשה לשנים, והיינו דאף בשנים בעינן שיתפשטו אחד מחבור על כל פנים כדי שעור לחזוית שלישי (והיינו כדי שיעור שתי אכבעות דקות, ומראה אתרוג משהו כחוש השערה מפסיק בין חזוית זו לחזוית שאצלה בעד אחד וכן בעד השני), אבל בפחות מזה לא מקרי גמא. וזכרים האחרונים מאנו בתרצו, דמי דעיינן כמה שעור האכבעות דנמדד על ידי זה הפסח בין שתי חזויות, ותרגו דכחיה נוגא פרוי הש"ס בפרק מפני ותרגו דקאמרי אינשי, עין בפרי מגדים ובגד"י שיע ותהר שלום. ומכל מקום עקר סכתו שכתב דמסתברא שכל ידיו חוש השערה מראה אתרוג אחרון שפסיק בין חזוית לחזוית לא מחייב כמגמר, נראה דנכון הוא לדינא:

ע. ע"ר. עין במשנה ברוה. אכן על חטמו דקמא לן דאפילו בכל שהוא, שם בנדיא אפלו בעד אחד:

ז. ע"ר. רבו. הינו, כ"ר כ של שטח האתרוג משני הצדדים:

שְׁעָרֵי תְּשׁוּבָה

בשם הרא"ש, עין שם, ולא משיב דפסוקי מן הלחשה, וכו' משלם מה שהקשה עליו בכדורי יעקב, עין שם: **ח.** ל. ובפרט לפי מה שהתקשר הנרי"א בשם המגיד משנה ודיון זה הוא רק לדעה הראשונה שבסעיף ב תי"ל דפסילין בחסר אפלו אינו כאשר, ומשמע דלדעת שניה שם יש להקל בזה, וכו' ובשעת הדחק נקטין כסברא שניה שם כמבאר שם. ממילא יש להקל בענינו: **לט.** בכדורי יעקב: **מ.** ומה דלענין פטום יש שמחמירין דדוקא כשנשאר על כל פנים מעט למעלה מן הגמא, ויש שמחמירין שלא יחסר מן העץ שמחת השושנא מאומה, ובענינו מקלין בזה, עין בלבוש השעם: **מא.** פרי מגדים: **מב.** מגן אברהם ושאר אחרונים:

א. במקום שאפשר. הינו, שאפשר לקח יותר מבחר מזה, ל"ה אבל אם הוא המבחר, אין להחמיר בשביל השושנא. ומכל מקום נראה דדוקא אם חסר רק השושנא, אבל אם חסר גם מקצת מן העץ, אף שיש עוד קצת עץ למעלה מן האתרוג, טוב להדר לקח אחר אם אפשר לו, כי ל"ה מחמירין גם כן: **ב.** כשר. כיין שפך היא בריתו וזהו דרך גדולתו, אין לכנותם בשם חסרים או שאינן הדר, ונקרים הם, כי יש במקום פטמא כמו גמא מתחלת בריתו. וכתב בכדורי יעקב, דזה דוקא רק כשיש גמא מעט, שאין כאן פסול רק משום חסר, וכיון שמתחלת בריתו הוא כן ולא נחסר ממנו כלל, לא מקרי חסר, אבל לפעמים יש גמא עמקה שחללה עד חדרי הדר, ונכר על ידי שיכניס לתוך החלל מחט או שאר דבר דק, בזה נראה דפסול גמור הוא, שהרי נקב בחולדה פסול כל היכי דנקב פסול, כדאיתא בירידה דעה סימן מג בפרי מגדים, וכיון דנקב עד חדרי הדר פסול הוא הדין בנקב בחולדה:

ח. * נשאר מקומו גמא פסול. דהוא בכלל חסר. ואם הוא שעת הדחק שאין אחר בעיר, העלה בתשובת חכם צבי ש"כחל לברך עליו אפלו כיום ראשון (כיון שבשעת הדחק, אימא בסוף סימן תרמט שמברכין אפלו על פסולין לגמרי) וכל שכן בזה שהוא תלוי בשית הראשונים, כמבאר בבית יוסף, והוא הדין בגטלה שטמנו ונעשה גמא ואין אחר בעיר, ל"ה גם כן יכול לברך עליו אפלו כיום ראשון: **ד.** נשאר עבי כ"ה שהוא שפך רחב וכו'. רוצה לומר, שנשאר מן עבי העץ בתוך האתרוג שעור קצר, שיוכל על כל פנים למלא כל רחב הגמא מן עביו, ואף דלמעלה מן הגמא לא נשאר משהו גם כן כשר, דתו לא מקרי חסר:

ט. * העלתה חזוית. בין בתלוש כ"ה ובין במחבר, אלא בעיני שיהיה גבוה משאר אתרוג: **ז.** פסול. דמחייב כמגמר (גמרא):

דְּכָתִיב, (ויחזקאל לג) הִי אֲנִי נָאִם ה' וְגו' אִם אֶחָפוּץ בְּמוֹת הַרְשָׁע בִּי אִם בְּשׁוּב רָשָׁע מִדְּרָכּוֹ. וּבִגִּין דָּא, כֹּל אֵינֹן חִיבֵי עֲלָמָא, דְּקִימִין בְּקִיּוּמֵיהּ, קִדְּשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְאִין לֹון לְטֵב.

וְלִזְמִינִין, דְּאֵינֹן מַרְעִין אֲשִׁתְּלִימוּ וְזִמְנִיָּהוּ, מִלְּמַשְׁרֵי תַּמָּן. כְּמָה דְאֵת אִמְר, (דברים כח) וְחִלָּאִים רָעִים וְנֶאֱמָנִים, דְּעֵבְדוּ מִהִימָנוּתָא. דְּכִד שְׁרִיאֵן עֲלֵיהּ דְּכֹר (דף רכו ע"ב) נֶשׁ, מִסְתַּלְקִי מִגִּיהַ לְבַתֵּר דְּאֲשִׁלִּימוּ וְזִמְנִיָּהוּ, בִּין לְצִדִּיקֵינָא, בִּין לְחַיִּיבֵינָא, וְכֹלֵא אֲתַעְבֵּד בְּדִינָא כְּדָקְאֶמְרֵן:

וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת בְּנֵי יוֹסֵף וַיֹּאמֶר מִי אֵלֶּה, אָמַר רַבִּי יַצְחָק, הֵאֵי קָרָא קִשְׁיָא, דְּכָתִיב וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל, וְכָתִיב וַעֲיֵנִי יִשְׂרָאֵל בְּכֹדוּ מִזְוָקֵן לֹא יוּכַל לְרָאוֹת, אִי לֹא יוּכַל לְרָאוֹת, מַהוּ

וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל. אֵלֹא דְחִמָּא בְּרוּם קִדְּשָׁא, אֵינֹן בְּנֵי יוֹסֵף, דְּאֵינֹן יִרְבְּעָם וְחִבְרִינִי. דְּיִרְבְּעָם עֲבַד תַּרִּין עֲגָלֵי זָהָב, וְאָמַר (מלכים א יב) אֵלֶּה אֵלֹהֵיךְ יִשְׂרָאֵל. וּבִגִּין כֶּה, מִי אֵלֶּה, מָאֵן הוּא דְּזִמִּין לְמִימַר אֵלֶּה אֵלֹהֵיךְ לְטַעֲוֹן אַחֲרֹן, וּבִגִּין כֶּה וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת בְּנֵי יוֹסֵף.

מִכָּאֵן, דְּצִדִּיקֵינָא חֲמָן עוֹבְדָא לְמַרְחוּק, וְקוֹדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מַעֲטַר לֹון בְּעֵטְרָא דִּילִיָּה, מַה קִדְּשָׁא בְּרִיךְ הוּא חֲמִי לְמַרְחוּק, כְּמָה דְּכָתִיב, (בראשית א) וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה וְהָיָה טוֹב מְאֹד, דְּקִדְּשָׁא בְּרִיךְ הוּא חֲמָא כָּל עוֹבְדִין, עַד לֹא יַעֲבֹד לֹון, וְכִלְהוּ אַעֲבָרוּ קַמִּיהּ.

בְּגִוּוֹנָא דָּא, כָּל דְּרִין דְּעֲלָמָא, מִסְיִפִּי עֲלָמָא, עַד סִיפִּי עֲלָמָא, כִּלְהוּ אֲתַעְתְּדוּ וְקִימוּ קַמִּיהּ עַד לֹא

תרגום פֿשון הוזהר

(מלכים א-יב) אֵלֶּה אֵלֹהֵיךְ יִשְׂרָאֵל. וְכֵן מִי אֵלֶּה, מִי הוּא שְׁעִתִּי לִוְסַר אֵלֶּה אֵלֹהֵיךְ לְעִבּוּדָה זָרָה, וְכֵן וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת בְּנֵי יוֹסֵף.

מִכָּאֵן שְׁצִדִּיקִים רֹאִים מַעֲשֵׂה לְמַרְחוּק, וְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מַעֲטַר אוֹתָם בְּעֵטְרָתוֹ. מַה הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רֹאֶה לְמַרְחוּק, כְּמוֹ שְׁכָתוֹב (בראשית א) וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה וְהָיָה טוֹב מְאֹד, שְׁהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רֹאֶה כָּל הַמַּעֲשִׂים עַד שֶׁלֹא עוֹשִׂים אוֹתָם, וְכֵן עוֹבְדִים לַפְּנִי.

כְּמוֹ זֶה כָּל דּוֹרוֹת הָעוֹלָם מִסּוּף הָעוֹלָם וְעַד סוּף הָעוֹלָם, כֻּלָּם הִתְעַבְּבוּ וְעָמְדוּ לַפְּנֵי עַד שֶׁלֹא יָבֹאוּ לְעוֹלָם. זֶהוּ שְׁכָתוֹב (ישעיה כח) קָרָא הַדְּרוֹת מִרְאשׁ, עַד שֶׁלֹא נִבְרָא הָעוֹלָם. מִשּׁוּם שֶׁכָּל הַנְּשׁוּמוֹת שִׁיּוּדוֹת לְעוֹלָם, עַד שֶׁלֹא יָרְדוּ, כֻּלָּם עוֹמְדִים

יִתְנוּ לְעֲלָמָא. הִדָּא הוּא דְּכָתִיב, (ישעיה כח) קוֹרָא הַדְּרוֹת מִרְאשׁ, עַד לֹא אֲתַבְּרִי עֲלָמָא. בְּגִין דְּכָל נִשְׁמַתִּין דְּנַחֲתִין לְעֲלָמָא, עַד לֹא יִיחַתִּין. כִּלְהוּ קִימִי קַמִּיהּ דְּקִדְּשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּדִיוּקָנָא דְּקִימִי כְּהֵאֵי עֲלָמָא, וְאִקְרוּן בְּשִׁמְהֵן, דְּכָתִיב, (ישעיה כ) לְכֻלָּם בְּשֵׁם יִקְרָא.

אוּף הֵכִי צִדִּיקֵינָא, קִדְּשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַחֲמִי לֹון כָּל דְּרִין דְּעֲלָמָא, עַד לֹא יִתְנוּ וְיִשְׁתַּכַּחוּן בְּעֲלָמָא. מִנָּא לָן מֵאֲדָם (דָּא אָדָם) דְּהָיָה קְדָמָהּ, דְּקִדְּשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַחֲמִי לִיָּה כָּל אֵינֹן דְּרִין עַד לֹא יִתְנוּ, בְּדְכָתִיב, (בראשית ח) זֶה סֵפֶר תּוֹלְדוֹת (אָדָם). דְּתַנְיִנֵן, אַחֲמִי לִיָּה, כָּל אֵינֹן דְּרִין דְּזִמְנִין לְמִתִּי לְעֲלָמָא. וְכֵן לְמַשָּׁה, דְּכָתִיב, (דברים לד) וַיֵּרָאוּהוּ ה' אֶת כָּל הָאָרֶץ, דְּקִדְּשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַחֲמִי לִיָּה כָּל דְּרִין דְּעֲלָמָא, וְכָל אֵינֹן מְנַהֲיִי עֲלָמָא,

וְכָל שְׂאָר נְבִיאֵי, עַד לֹא יִתְנוּ לְעֲלָמָא.

אוּף הֵכָא, וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת בְּנֵי יוֹסֵף, חֲמָא לְמַרְחוּק, וְאִזְדַּעְזַע, וְאָמַר מִי אֵלֶּה. וְהֵאֵי קָרָא אֲשִׁלִּים לְתַרִּין סֹטְרִין, לְהֵאֵי סֹטְרָא, וְלְהֵאֵי סֹטְרָא. וְעַל דָּא אַתִּיב יוֹסֵף וְאָמַר, בְּנֵי הֵם אֲשֶׁר נָתַן לִי אֱלֹהִים בְּזָה. וּמִנָּא לָן דְּקִדְּשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַחֲמִי לִיָּה בְּרוּחָא דְּקוֹדְשָׁא. דְּכָתִיב וְהָיָה הָרָאִה אֹתִי אֱלֹהִים גַּם אֶת זִרְעִי. גַּם, לְאַסְגָּאָה אֵינֹן דְּנַפְקִין מִגִּיהַ כְּדָקְאֶמְרֵן:

וַיִּבְרָךְ אֶת יוֹסֵף וַיֹּאמֶר הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר וְגו', בְּהֵאֵי קָרָא אֵיִת לְאַסְתַּכְלָל בִּיָּה, וַיִּבְרָךְ אֶת יוֹסֵף, דְּלֹא אֲשַׁכְּחַן הֵכָא בְּרַכָּה דְּבְרִיךְ לִיָּה לְיוֹסֵף אֵלֹא לְבִנָּי. אִי לְבִנָּי, וַיִּבְרַכֶּם מִיכְעֵי לִיָּה, מַהוּ וַיִּבְרָךְ אֶת יוֹסֵף, וְלֹא אֲשַׁכְּחַן הֵכָא דְּאֲתַבְּרִיךְ יוֹסֵף.

תרגום פֿשון הוזהר

הָעוֹלָם וְכָל אוֹתָם מְנַהֲיִי הָעוֹלָם וְכָל שְׂאָר הַנְּבִיאִים עַד שֶׁלֹא יָבֹאוּ לְעוֹלָם.

גַּם כָּאֵן, וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת בְּנֵי יוֹסֵף, רָאֶה לְמַרְחוּק וְהִזְדַּעְזַע, וְאָמַר מִי אֵלֶּה? וַפְסוּק זֶה מְשֻׁלִּים לִשְׁנֵי צִדִּדִּים, לְצַד זֶה וּלְצַד זֶה. וְכֵן הִשִּׁיב יוֹסֵף וְאָמַר, בְּנֵי הֵם אֲשֶׁר נָתַן לִי אֱלֹהִים בְּזָה. וְהֵאֵי שְׁהָרָא לֹו הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּרוּם הַקְדוֹשׁ? שְׁכָתוֹב וְהָיָה הָרָאִה אֹתִי אֱלֹהִים גַּם אֶת זִרְעִי. גַּם – לְרִבּוֹת אוֹתָם שִׁנְצָאוּ מִמֶּנּוּ, כְּפִי שְׁאֲמַרְנוּ.

וַיִּבְרָךְ אֶת יוֹסֵף וַיֹּאמֶר הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר וְגו'. בְּפִסּוּק הַזֶּה יֵשׁ לְהַתְבַּוֵּן בּוֹ, וַיִּבְרָךְ אֶת יוֹסֵף, שֶׁלֹא מִצָּאנוּ

אמר רבי יוסי, את דייקא, קתיב את יוסף, ברכתא דבנוי הנה, וכד אתברכאן בנוי, איהו מתברך. דברכתא דבנוי דבר נש ברכתיה איהי.

אמר רבי אלעזר, ויברך את יוסף, את דייקא, דבריה לאת קיימא, רזא ^(ג"א דבריה בגין דכיון דאמר בני הם אשר נתן לי אלהים הנה, ברוך ה' למהא אתר רזא) דברית דנטר יוסף, ויבגין כף אקרי צדיק, את דיוסף, רזא דברית דקיימא כהדיה דיוסף: האלהים אשר התהלכו אבותי לפניו. האלהים, דא רזא דברית קדישא, קיימא קדישא. אבותי לפניו, דייקא לפניו, דאינון קדמאי עלאי, מקמי רזא דנא, אברהם ויצחק, דהא מנהון אתון וינקא הווא ^(ג"א מנהוא) אתר.

האלהים הרועה אותי, מאי טעמא זמנא אתרא האלהים. אלא רזא עלאה איהו, והכא ברין להווא אתר, ברזא דאלהים חיים, מקורא דחיי, דמצינ נפקין ברכאן. ויבגין דא אדפר גרמיה בהאי אתר, ואמר, האלהים הרועה אותי, בגין דכל ברכאן דנגדי ממקורא דחיי, יעקב נטיל לון. ויבגין דנטיל לון איהו, האי אתר נטל ברכאן, וכלא איהו תליא ^(ג"א בדסודא) בדבורא. ועל דא ויברך את יוסף קתיב.

בגין כך, בכל אתר דברכאן אצטריכו לברכא, כפי קדשא ברין הוא לאתברכא בקדמיתא, ולבתר אתברכו אתרין, ואי קדשא ברין הוא לא אתברין בקדמיתא, אינון ברכאן לא ^(דף רכז ע"א) מתקיימין.

ואי תימא, הא יעקב דברכיה אבוה, ולא ברכיה לקדשא ברין הוא בקדמיתא. תא חזי, בשעתא דברין יצחק ליעקב, לא ברכיה, עד דברין לקדשא ברין הוא בקדמיתא. פינן דברין לקדשא ברין הוא בקדמיתא, ברכיה ליעקב. מנא לן, דקתיב ^(בראשית) ויאמר ראה ריח בני ריח שדה אשר ברכו ה'. הכא קיים ברכה לקדשא ברין הוא. דקתיב, אשר ברכו ה', אתברך בקיומא דברכאן, ולבתר קתיב בתריה, ויתן לך וגו'. פינן דהווא שדה אתקיים בקיימא דברכאן, ^(ס"א בדבורי, מיד ברקיה, ויתן לך האלהים, דהווא שדה רזא) דנפקי מיניה ברכאן, לבתר דאיהו אתקיים בברכו.

בגוונא דא ברין יעקב בקדמיתא לקדשא ברין הוא, ולבתר ברין

לבנוי. תא חזי, בצפרא כפי בר נש לאקדמא ברכאן לקדשא ברין הוא, ולבתר לשאר בני עלמא, והא אוקימנא דקתיב בבקר יאכל עד וגו'. ותא חזי, כד כפא יעקב לברכא לאינון בני יוסף, חמא ברוח קדשא דומין לנפקא מאפרים ירבעם בן נבט. פתח ואמר, מי אלה. משמע ^(ס"א מאי שנא) דאמר בעבודה דא דסטרא דעבודה זרה ^(שמות לב) אלה אלהיך ישראל. אלא רזא איהו, כל אינון סטרין דהווא חוין בישא, ומסטרא דהווא רוח מסבא הווא חוין. ואית מאן דרכיב עליה, וכד מזדווגן, אקרון אלה. ואינון מזדמנין בעלמא, ככל אינון סטרין דלהון.

ורוח דקודשא אקרי זאת, דאיהו רזא דברית, רשימא קדישא

תרגום לשון הזוהר

כך לשאר בני העולם, והרי הקמנו בבקר יאכל עד וגו'.

ובא ראה, כשרצה יעקב לברך את אותם בני יוסף, ראה ברוח הקדש שצתיד לצאת מאפרים ירבעם בן נבט. פתח ואמר מי אלה? משמע ^(שמות) שאמר בעבודה זו של צד עבודה זרה אלה אלהיך ישראל? אלא סוד הוא, כל אותם הצדדים של אותו הנפש הרע, ומצד אותה רוח טמאה אותו הנפש, ויש מי שרובק עליו, וכשמזדווגים נקראים אלה, והם מזדמנים בעולם בכל אותם צדדים שלהם.

ורוח הקדש נקראת זאת, שהוא סוד הברית, רשם הקדוש שנמצא תמיד באדם. וכן זה אלי ואנוהו – זה ה'. ^(מנחם) אבל אלה נקראים אלה, ועל זה כתוב ^(שמות לח) אלה אלהיך ישראל. לעמוד הבא

תרגום לשון הזוהר

סוד שלנו, אברהם ויצחק, שהרי מהם גזון ויונק אותו ^(פסוק) מקום.

האלהים הרעה אתי, מה הטעם פעם אחרת האלהים? אלא סוד עליון הוא, וכאן ברך את אותו מקום בסוד של אלהים חיים, מקור החיים שממנו יוצאות ברכות, ולכן הנפיר עצמו במקום הנה ואמר האלהים הרעה אתי, משום שכל הברכות ששופעות ממקור החיים יעקב לקח אותן, ויבגין שהוא לקח אותן, מקום זה לקח ברכות, והכל תלוי ^(בסוד) בדבור, ועל זה ויברך את יוסף כתוב.

לכן בכל מקום שצריך לברך ברכות, צריך הקדוש ברוך הוא להתברך בהתחלה, ואחר כך מתברכים האחרים. ואם הקדוש ברוך הוא לא מתברך בהתחלה, אותן ברכות לא מתקיימות.

אֶחָלָל דְּבַר בִּיהוָה אֶחָלָל דְּבַר: יב בְּאֵלֵהִים בְּטַחְתִּי לֹא אֵירָא מִה־ יַעֲשֶׂה אֱדָם לִי: יג עָלִי אֱלֹהִים נִדְרֶיךָ אֲשַׁלֵּם תּוֹדַת לָךְ: יד כִּי הִצַּלְתָּ נַפְשִׁי מִמָּוֶת הִלָּא רַגְלִי לְהַתְחַלֵּף לִפְנֵי אֱלֹהִים כְּאֹרֶחַ הַחַיִּים:

נז * לִמְנַצֵּחַ אֶל־תַּשְׁחַת לְדָוִד מִכְתָּם בְּכִרְחוֹ מִפְּנֵי־שָׂאוֹל בַּמַּעֲרָה: כ חֲנֻנִי אֱלֹהִים | חֲנֻנִי כִּי בָךְ חֲסִיהַ נַפְשִׁי וּבְצֶל־כִּנְפֶיךָ אֶחֱסֶה עַד יַעֲבֹר הַיּוֹת: ג אֶקְרָא לְאֱלֹהִים עֲלִיּוֹן לֹא־ גִמַּר עָלַי: ד יִשְׁלַח מִשְׁמַיִם | וַיּוֹשִׁיעֵנִי חֲרָף שְׂאֵפִי סֵלָה יִשְׁלַח אֱלֹהִים חֲסֶדוֹ וְאִמְתּוֹ: ה נַפְשִׁי | בְּתוֹךְ לְבָאִם אֲשַׁכְּבָה לְהִטֵּם בְּנֵי־אָדָם שְׂגִיהֶם חֲנִית וְחַצִּים וּלְשׁוֹנָם חֶרֶב חֲדָה: ו רִוְמָה עַל־ הַשָּׁמַיִם אֱלֹהִים עַל כָּל־הָאָרֶץ כְּבוֹדְךָ: ז רָשַׁת | הִכִּינוּ לַעֲמִי כַּף נַפְשִׁי כְרוּ לִפְנֵי יִסְחָה גָּפְלוּ בְּתוֹכָהּ סֵלָה: ח נָכוֹן לִפְנֵי אֱלֹהִים נָכוֹן לִפְנֵי אֲשִׁירָה וְאִזְמִירָה: ט עוֹרָה כְּבוֹדִי עוֹרָה הַגָּבֹל וְכֹנֹר אַעֲיֶדָה שְׁחַר: י אֹדֹךָ בַּעֲמִים | אֲדַגֵּי אֲזַמְּרֶךָ בְּלֹאֲמִים: יא כִּי־גָּדַל עַד־שָׁמַיִם חֲסֶדְךָ וְעַד־שְׁחָקִים אֲמַתְךָ: יב וְרִוְמָה עַל־שָׁמַיִם אֱלֹהִים עַל כָּל־הָאָרֶץ כְּבוֹדְךָ:

נח * לִמְנַצֵּחַ אֶל־תַּשְׁחַת לְדָוִד מִכְתָּם: ג הָאִמְנָם אֵלֶם אֶדָּק תִּדְבְּרוּן מִישְׁרִים תִּשְׁפְּטוּ בְּנֵי אָדָם:

אף־כָּל־בְּלֹב עוֹלָת תַּפְעֻלּוֹן בְּאָרְץ חַמָּס יְדִיכֶם תַּפְלִסוֹן: ד זְרוּ רַשְׁעִים מִרְחֹם תַּעֲזוּ מִבִּטְוֶן דְּבָרִי כִּזְבֹּ: ה חֲמַת־לָמוֹ כְּדַמּוֹת חֲמַת־נַחַשׁ כְּמוֹ־פִתְחוֹ חֲרָשׁ יֵאָטֵם אָזְנוֹ: ו אֲשֶׁר לֹא־יִשְׁמַע לְקוֹל מְלַחְשִׁים חוֹבֵר חֲבָרִים מִחֶכֶם: ז אֱלֹהִים הִרְס־שְׁגִימוֹ בַּפִּימוֹ מִלְתַּעוֹת כְּפִירִים נִתָּן | יִהְיֶה: ח יִמָּאֲסוּ כְמוֹ־ מַיִם יִתְהַלְכוּ־לָמוֹ יִדְרֹךְ חֲזִי חֲצִיו כְּמוֹ יִתְמַלְלוּ: ט כְּמוֹ שְׂבָלּוֹל תָּמַס יִחַלֵּךְ גָּפֹל אֲשֶׁת בַּל־חַזוֹ שְׁמֹשׁ: י בַּטָּרִם | יָכִינוּ סִירְתִּיכֶם אֲטֹד כְּמוֹ־חִי כְמוֹ־ חֲרוֹן יִשְׁעֵרְנוּ: יא יִשְׁמַח צָדִיק כִּי־תִזְחַה נֶקֶם פַּעֲמָיו יִרְחֹץ בְּדָם הַרְשָׁע: יב וַיֹּאמֶר אָדָם אף־פָּרִי לַצִּדִּיק אֵךְ יִשְׁ־אֱלֹהִים שְׁפָטִים בְּאָרְץ:

נח * לִמְנַצֵּחַ אֶל־תַּשְׁחַת לְדָוִד מִכְתָּם בִּשְׁלַח שָׂאוֹל וַיִּשְׁמְרוּ אֶת־הַכִּיֹּת לְהַמִּיתוֹ: ג הִצִּילֵנִי מֵאִיָּבִי | אֱלֹהִי מִמַּחְקוֹמָמִי תִשְׁבְּכֵנִי: ג הִצִּילֵנִי מִפַּעְלֵי אֹנָן וּמֵאֲנָשֵׁי דָמִים הוֹשִׁיעֵנִי: ד כִּי הִנֵּה אֲרָבֹו נַפְשִׁי יִגְוְרוּ עָלַי עֲזִים לֹא־ פִשְׁעִי וְלֹא־חַטָּאתִי יִהְיֶה: ה בַּל־יַעֲזוֹן יִרְצוֹן וַיִּכְנַנְנוּ עוֹרָה לִקְרַאתִי וְרָאָה: ו וְאַתָּה יִהְיֶה אֱלֹהִים | צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הַקִּיצָה לַפֶּקֶד כָּל־הַגּוֹיִם אֶל־ תַּחֲן כָּל־בְּגָדֵי אֹנָן סֵלָה: ז יִשׁוּבוּ לַעֲרֹב יִהְיֶה כָּכָל־בֶּן וַיִּסּוּבְכוּ עִיר: ח הִנֵּה | יִבְיָעוֹן בַּפִּיהֶם חֲרָבוֹת

בִּשְׁפָחוֹתֵיהֶם כִּי־מִי שִׁמְעֵ: ט וְאַתָּה יִהְיֶה תִשְׁחַק־לָמוֹ תִלְעַג לְכָל־גּוֹיִם: י עֲזֹו אֲלִיךָ אֲשַׁמְרָה כִּי־אֱלֹהִים מִשְׁבְּכִי: יא אֱלֹהֵי חֲסִדִּי יִקְדֵּמֵנִי אֱלֹהִים יִרְאֵנִי בְּשַׁרְרִי: יב אֶל־תִּהְרַגְם | פֶּן־יִשְׁכַּחוּ עָמִי הַנִּיעַמּוֹ בַּחִילֶךָ וְהוֹרִידֵמּוֹ מִגִּבְּנוֹ אֲדַנֵּי: יג חֲטַאת־פִּימוֹ דְּכִר־שְׁפָטִימוֹ וַיִּלְכְּדוּ בְּגֹאֲוָנָם וּמֵאֲלָה וּמִפְּחָשׁ יִסְפְּרוּ: יד כָּלָה בְּחִמָּה כָּלָה וְאִנְמוֹ וַיִּדְעוּ כִּי־אֱלֹהִים מִשַׁל בִּיעֲקֹב לֹא־פָסִי הָאָרֶץ סֵלָה: טו וַיִּשׁוּבוּ לַעֲרֹב יִהְיֶה כָּכָל־בֶּן וַיִּסּוּבְכוּ עִיר: טז הִמָּה וַיַּעֲזוּ וַיִּנְעִיּוּ לֹאֲכָל אִם־לֹא יִשְׁפַּעוּ וַיִּלְכְּדוּ: יז וְאֵנִי | אֲשִׁיר עֲזָךְ וְאִרְנֶן לִפְנֵי חֲסֶדְךָ כִּי־הֵייתָ מִשְׁבְּכִי לִי וּמִזֶּסֶם בְּיוֹם צָר־לִי: יח עֲזֹו אֲלִיךָ אֲזַמְּרָה כִּי־אֱלֹהִים מִשְׁבְּכִי אֱלֹהֵי חֲסִדִּי:

יא לחודש יום חמישי

ס * לִמְנַצֵּחַ עַל־שׁוֹשַׁן עֲדוֹת מִכְתָּם לְדָוִד לְלִמָּד: ג בַּחֲצוֹתוֹ | אֵת אֲרָם גִּהֲרִים וְאֶת־אֲרָם צוֹבָה וַיִּשָּׁב יוֹאָב וַיִּפֹּ אֶת־אֲדָוִם בְּגִיא־מִלַּח שְׁנַיִם עֶשֶׂר אֱלֹף: ג אֱלֹהִים וְנִחַתְנוּ פִּרְצָתְנוּ אֲנַפְתָּ תִּשׁוּבָכֵ לָנוּ: ד הִרְעַשְׁתָּה אָרֶץ פְּצַמְתָּה רַפָּה שְׁכֵרִיָּה כִּי־מָטָה: ה הִרְאִיתָה עַמְּךָ קִשָּׁה הִשְׁקִיתָנוּ יַיִן תִּרְעַלָּה: ו נִתְתַּח לִירֵאִיךָ גָּס לְהַתְנוֹסֵס מִפְּנֵי קִשָּׁט סֵלָה: ז לִמְעַן יִחַלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲשֵׂה וַעֲנֵנִי: ח אֱלֹהִים | דְּבַר בְּקִדְשׁוֹ

אֶעֱלֶזָה אֶחֱלָקָה שְׂכָם וְעַמְּךָ סִכּוֹת אֲמַדֵּד: ט לִי גִלְעָד | וְלִי מִנְשָׁה וְאֶפְרַיִם מִעֲזוֹ רֹאשִׁי יְהוּדָה מְחַקְקִי: י מוֹאָב | סִיר רַחֲצִי עַל־אָדָם אֲשִׁלִּיךְ נַעֲלִי עָלַי פִּלְשֶׁת הַתִּרְעָעִי: יא מִי יִבְלַנִּי עִיר מִצֹּר מִי נִחַנִּי עַד־אָדָם: יב הִלָּא־ אַתָּה אֱלֹהִים וְנִחַתְנוּ וְלֹא־תִצָּא אֱלֹהִים בְּצַבָאוֹתֵינוּ: יג הִכָּה־לָנוּ עֲזָרַת מִצָּר וְשׂוֹא תִשׁוּעַת אָדָם: יד בְּאֵלֵהִים נַעֲשֶׂה־חֵיל | וְהוּא יְבוֹס צָרֵינוּ:

סא * לִמְנַצֵּחַ | עַל־נְגִינָת לְדָוִד: ג שְׁמַעְהָ אֱלֹהִים רְנִיתִי הַקְשִׁיבָה תַּפְלַתִּי: ג מִקְצֵה הָאָרֶץ | אֲלִיךָ אֶקְרָא בַּעֲטָף לִפְנֵי בְּצוּר־יְרוֹם מִמֵּנִי תִנְחִי: ד כִּי־הֵייתָ מוֹסָסָה לִי מִגְד־לִעֹז מִפְּנֵי אוֹיֵב: ה אֲגוֹרָה בְּאֶחָלֶךָ עוֹלָמִים אֶחֱסֶה בְּסֶתֶר כִּנְפֶיךָ סֵלָה: ו כִּי־אַתָּה אֱלֹהִים שְׁמַעַת לִנְדָרִי נִתַּת יְרֻשַׁת יִרְאִי שְׁמֶךָ: ז יָמִים עַל־יָמִי־מִלֶּךְ תּוֹסִיף שְׁנוֹתַי כְּמוֹ־דָר וָדָר: ח יֵשֶׁב עוֹלָם לִפְנֵי אֱלֹהִים חֲסֵד וְאֶמֶת מִן יִצְרָהוּ: ט בֶּן אֲזַמְּרָה שְׁמֶךָ לַעֲד לְשִׁלְמִי נְדָרִי יוֹם | יוֹם:

סב * לִמְנַצֵּחַ עַל־יְהוֹדָתוֹן מִזְמוֹר לְדָוִד: ג אֵךְ אֶל־אֱלֹהִים דּוּמִיָּה נַפְשִׁי מִמֵּנִי וַיּוֹשִׁיעֵנִי: ג אף־הוּא צוּרִי וַיּוֹשִׁיעֵנִי מִשְׁבְּכִי לֹא־אֶמוּט רִבָּה: ד עַד־אֲנָה | תְּהוֹתְתוּ עַל־אִישׁ תִּרְצָחוּ כָּל־כֶּם כְּקִיר נָטוּי גִּלְדֵּר הַדְּחוּיָה: ה אֵךְ

מִשְׁאֲתוֹ | יַעֲצוּ לַחֲדִידִים יִרְצוּ כָבוֹד בְּפִי
יִבְרֹכוּ | וּבִקְרֹבָם יִקְלְלוּ סֵלָה | וְאֵךְ
לְאֱלֹהִים דְּוָמִי נִפְשִׁי כִּי־מִמֶּנּוּ תִּקְוָתִי
וְאֶדְהוּא צוּרִי וְיִשְׁוּעָתִי מִשְׁגָּבִי לֹא
אָמוּט׃ ה עַל־אֱלֹהִים יִשְׁעִי וּכְבוֹדִי
צוּר־עֲצִי מִחֲסִי בְּאֱלֹהִים׃ ו בִּטְחוּ בֹ
בְּכֹל־עַתָּה | עִם שִׁפְכוּ־לִפְנֵי לְבַבְכֶּם
אֱלֹהִים מִחֲסֶה־לָּנוּ סֵלָה | וְאֵךְ | הִבֵּל
בְּנֵי־אָדָם כָּבוֹד בְּנֵי אִישׁ כְּמֵאוֹנִים
לַעֲלֹת הָמָּה מִהֵבֶל יַחֲד׃ יא אֶל־
תִּבְטְחוּ בַעֲשָׂק׃ וּבִגְזֹל אֶל־תִּהְבְּלוּ חֵיל |
כִּי־יִגְוֹב אֶל־תִּשְׁתִּי לֹב׃ יב אַחַת | דִּבֶּר
אֱלֹהִים שְׁתִּים־זוֹ שִׁמְעָתִי כִּי עֹז
לְאֱלֹהִים׃ יג וְלֶךְ־אֲדֹנָי חֶסֶד כִּי־אַתָּה
תִּשְׁלֹם לְאִישׁ כְּמַעֲשָׁהוּ׃

סג * מזמור לדוד בְּהִיּוֹתוֹ בְּמִדְבָּר
יְהוּדָה: בִּאֱלֹהִים | אֵלֵי אֲמָה
אֲשַׁחֲרֶה צִמָּאָה לָךְ | נַפְשִׁי כְּמָה לָךְ
כְּשָׂרִי בְּאֶרֶץ-צִיָּה וְעֵיף בְּלִי-מִים: ג כֵּן
בְּקָדָשׁ חִיִּיתִךָ לְרֹאוֹת עֵזְךָ וּבְכוּדֶךָ:
ד כִּי-טוֹב חֲסֹדְךָ מִחַיִּים שְׁפָתִי
לְשׁוֹחֲנֶנָּה: ה כֵּן אֲבָרְכֶךָ בְּחַיִּי בְּשִׁמְךָ
אֲשֹׁא כָפִי: ו כִּמּוֹ חֶלֶב וְדָשֵׁן תִּשְׁבַּע
נַפְשִׁי וּשְׁפָתִי רִנּוֹת יְהוָה: ז אִם-
זְכַרְתִּיךָ עַל-יְצוּעֵי בָּאֲשֵׁמֹרוֹת אֲהַגֶּה-
בָּךְ: ח בִּי-חַיִּית עֲזָרְתָה לִּי וּבָצַל כַּנְפֶיךָ
אֲרֹב: ט דִּבְקָה נַפְשִׁי אַחֲרֶיךָ בִּי תִתְמַכֶּה
יִמִּיךָ: י וְהִמָּה לְשׂוֹאָה יִבְקָשׁוּ נַפְשִׁי
יִבְאוּ בַּמַּחְתָּוִת הָאֶרֶץ: יא יִגְיָרָה עַל-

יִירָחֵב מִנֹּת שְׁעִים יְהוָה: יב וְהִמְלִךְ
יִשְׁמַח בָּאֱלֹהִים יִתְהַלֵּל כָּל־הַנְּשַׁבֵּעַ בּוֹ
כִּי יִסְכֵּר פִּי דֹבְרֵי־שָׁקֶר:
סד * לִמְנַצֵּחַ מִזְמֹר לְדָוִד: ב שְׁמַע־
אֱלֹהִים קוֹלִי כְּשִׁיחִי מִפֶּחַד אוֹלֵב
תַּעַר חַיִּי: ג תַּסְתִּירֵנִי מִסּוּד מַרְעִים
מִרְגָּשֶׁת פְּעָלִי אֲזֶן: ד אֲשֶׁר שָׁנְנוּ בַּחֲרִב
לְשׁוֹנָם דִּרְכוֹ חֲצֹם דְּבַר מֶר: ה לִירֹת
בְּמַסְתֵּרִים תָּם פֶּתָאֵם יִלְהוֹ וְלֹא יִירָאוּ:
ו יִחְזִקוּ־לָמוּ | ז דְּבַר רָע יִסְפְּרוּ לְטָמוֹ
מִזְקָשִׁים אֲמָרוּ מִי יִרְאֶה־לָמוּ:
ח יִחַפְּסוּ־עוֹלֹת תִּמְנוּ חֶפֶשׁ מִחַפֵּשׁ
וְקָרַב אִישׁ וְלֵב עֶמְקַ: ט וַיִּרֹם אֱלֹהִים
חָץ פֶּתָאוֹם הָיוּ מְכוּתִם: י וַיִּכְשִׁילוּהוּ
עֲלִימוֹ לְשׁוֹגֵם יִתְנַדְּדוּ כָל־רָאֵה כָם:
יב וַיִּירָאוּ כָל־אָדָם וַיִּגִּידוּ פֶּעַל אֱלֹהִים
וַיַּעֲשֶׂהוּ הַשְּׁפִילֹ: יג יִשְׁמַח צַדִּיק
בִּיהְיוֹת וַחֲסֵה בּוֹ יִתְהַלָּלוּ כָל־יִשְׁרָאֵל־
לִב:

סָה * לִמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד שִׁיר : דּוֹ
דְּמִיָּה תַחֲלֶה אֱלֹהִים בְּצִיּוֹן וְיִלְךְ
יִשְׁלֹם-יָדָד : ג שְׁמַע תַּפְלָה עֲדִידָה כָּל-
בְּשׂוֹר יִבְאוּ : ד דְּבָרֶי עֲזֹנָת גְּבוּרָה מִנִּי
פִּשְׁעֵינוּ אִתָּה תִּכְפָּרם : ה אֲשֶׁרֹּי תִבְחַר
וּתִקְרָב יִשְׁכֹּן תַּצְרִיד גִּשְׁבֻּעָה בְּטִיב
יִיתֶךָ קֹדֶשׁ הִכִּילָה : ו נִוְדְּאוֹת א בְּצִדִּיק
תַּעֲנֶנּוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ מִבְּטָח כָּל-קַצְיוֹ-
אֲרָץ וְיָם רַחֲמִים : ז מְכִין הָרִים בַּחֲוָה
נֶאֱדָר בַּגְּבוּרָה : ח מִשְׁבִּית א שְׁאוֹן יָמִים

שָׁאוֹן גְּלִיהֶם וְהִמָּוֶן לְאֵמִים : וַיִּרְאוּ אֶל
יִשְׁכָּי הַצֹּדֹת מֵאוֹתָנִיד מִצֵּא־יֶבֶק
וַיַּרְבֵּ תַרְנִין : פָּדַת הָאָרֶץ וַתִּשְׁלַקָּהּ
רַבַּת תַּעֲשִׂנָּה פֶּלֶג אֱלֹהִים מֵלֵא מִים
תִּקֵּן דְּגָגִים כִּי־בָן תִּכְנֶנָּה : יֵא תִלְמִיָּה
רֹוה נַחַת גִּדּוּדֶיהָ בְּרִיכִים תִּמְגַּנְנָה
צִמְחָה תִּכְרֹךְ : בִּעַטְרָת שִׁנַּת טוֹכְתָּהּ
וּמַעֲגִלֶיהָ יִרְעֻזוּ דִּשָׁן : יִירַעַזוּ נְאוֹת
מִדְּבַר וְגִלְגָּל גְּבוּעוֹת תַּחֲרֹנְנָה : יִלְכְּשׁוּ
כָרִים | הַצֶּאֱזָן וְעִמְקִים יַעֲטֹפוּ־בָר
יִתְרַעַצוּ אֶת־יִשְׁרָו :

יב לחודש

יום שישי

כו א לַמִּנְחָה שִׁיר מִזְמוֹר הַרְעִיעַ
 לְאֱלֹהִים כָּל־הָאָרֶץ: ז זָמְרוּ כְבוֹד־
 שְׁמוֹ שִׁימוּ כְבוֹד תְּהִלָּתוֹ: ח אָמְרוּ
 לְאֱלֹהִים מִה־נוֹרָא מַעֲשֵׂיו כִּיבֹד עֲזָרוֹ
 יִכְבְּשׁוּ לָךְ אֹיְבֶיךָ: י כָּל־הָאָרֶץ |
 יִשְׁתַּחֲוֶה לָךְ וַיִּזְמְרוּ לָךְ וַיִּמְרוּ שִׁמְךָ
 סֵלָה: יא לְכוּ וּרְאוּ מַפְעֻלֹת אֱלֹהִים
 נוֹרָא עֲלִילָה עַל־בְּנֵי אָדָם: יב הֲפֹךְ נָם |
 לִיבֹשָׁה בְּנֶהֱרַ יַעֲבֹדוּ כִּרְגֵל שָׁם
 נִשְׁמַחֲתָה־בּוֹ: יג מִשָּׁל בְּגִבּוֹרָתוֹ | עוֹלָם
 עֵינָיו בְּגוֹיִם תַּצְפִּינָה הַסּוֹדוּרִים | אֶל־
 יְדֵימוּ יִרְוֹמוּ לְמוֹ סֵלָה: יד בָּרְכוּ עַמִּים |
 אֱלֹהֵינוּ וְהַשְׁמִיעֵנוּ קוֹל תְּהִלָּתוֹ: ט הַשֵּׁם
 נִבְשָׁנוּ בַחַיִּים וְלֹא־נָתַן לְמוֹט רִגְלֵנוּ:
 יו כִּי־בָחַנְתָּנוּ אֱלֹהִים צָרַפְתָּנוּ כַּצָּר־
 כֶּסֶף: יז הִבָּאֲתָנוּ בַּמַּצּוֹדָה שְׁמַת
 מוֹעֵקָה כַּמִּתְנִינוּ: יח הִרְכַּכְתָּ אֹנוֹשׁ

לְרֹאשֵׁנוּ בָּאֵנוּ-בְּאֵשׁ וּבִמִּים וְתוֹצִיאֵנוּ
לְרוּחָהּ: יג אָבּוֹא בֵּיתְךָ בְּעוֹלוֹת אֲשֶׁלֶם
לֶךְ נְדָרִי: יד אֲשֶׁר-פָּצוּ שְׁפָתַי וּדְבַר-פִּי
בְּצַר-לִי: טו עֲלוֹת מַחִים אֶעֱלֶה-לָךְ
עַם-קִטְרֹת אֵילִים אֶעֱשֶׂה בְּקֹר עֵם-
עוֹתָדִים סֵלָה: טז לְכוּ-שִׁמְעוּ וְאִסְפְּרָה
כְּלִי-יָאֵי אֱלֹהִים אֲשֶׁר עָשָׂה לְנַפְשִׁי:
יז אֵלֹהֵי פִי-קִרְאֵתִי וְרוּמָם תַּחַת לְשׁוֹנִי:
יח אֲזֹן אִם-רָאִיתִי בִלְבִי לֹא יִשְׁמַע |
וְדָגִי: יט אֲבֹן שָׁמַע אֱלֹהִים הִקְשִׁיב
בְּקוֹל תַּפְלְתִּי: כ בְּרוּךְ אֱלֹהִים אֲשֶׁר
לֹא-הִסִּיר תַּפְלְתִּי וְחִסְדּוֹ מֵאֵתִי:

ס ז א לַמִּנְחָה בְּנִינָת מִזְמוֹר שִׁיר :
 ב אֱלֹהִים חֲנֻנִי וִיבְרַכְנִי יָאֵר פְּנֵי
 אֱתָנִי סֵלָה : ג לְרַעַת בְּאֶרֶץ דְּרָפָל בְּכָל־
 גִּלְיָם יִשְׁוּעָתְךָ : ד יוֹדוּךָ עַמִּים | אֱלֹהִים
 יוֹדוּךָ עַמִּים כָּלֶם : ה יִשְׁמַחֻ וִירְנֻ
 לְאֵמִים בִּי־תִשְׁפֹּט עַמִּים מִיִּשְׂרָאֵל
 וּלְאֵמִים | בְּאֶרֶץ תִּנָּחַם סֵלָה : ו יוֹדוּךָ
 עַמִּים | אֱלֹהִים יוֹדוּךָ עַמִּים כָּלֶם :
 ז אֶרֶץ נִתְּנָה יְבוּלָה | בְּרַכְנִי אֱלֹהִים
 אֱלֹהֵינוּ : ח יְבַרְכְּנוּ אֱלֹהִים וִיִּרְאוּ אוֹתוֹ
 כָּל־אֲפִסֵּי־אֶרֶץ :

סַח אֶל־מִנְחָה לְדָוִד מִזְמוֹר שִׁיר׃
 יִקְוָה אֱלֹהִים יַפְצֹצוּ אוֹיְבָיו
 וַיְנוֹסוּ מִשְׁנְאָיו מִפְּנֵי׃ א פֶּה־נָּדָף עֶשֶׂן
 תִּנָּדָף כַּהֶמֶס דּוֹג מִפְּנֵי־אֵשׁ יֵאָבֵדוּ
 רְשָׁעִים מִפְּנֵי אֱלֹהִים׃ ד וַצַּדִּיקִים
 יִשְׁמָחוּ יַעֲלֹצוּ לִפְנֵי אֱלֹהִים וַיִּשְׁיוּ

נס

מזרח"ר

אבא שאול אומר נה

לקוטי

כָּלֵל הַעֲנָן הוא, מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (פסחים מ, נדח (ש:)) אין אדם דן גזרה שוה מעצמו, כי יכול להיות שהוא דן גזרה שוה מעצמו, והוא מבח המדמה, שמדמה מלתא למלתא כנ"ל, עין שם. עליבן אסור לדון גזרה שוה, הינו לדמות מלתא למלתא, מעצמו, אלא אם כן קבלה מרבו, ורבו מרבו, עד משה רבנו, עליו השלום, מפי הנבירה, כדי להציל מבח המדמה, והבן:

נה

לשון רבנו זכרנו לברכה

אֵיתָא בְּמִקְרָא (טה כד:) **אבא שאול אומר:** קובר מתים הייתי, פגעם אחת רצתי אחר צבי, וננקסתי בקולית של מת וכו'.

א דע, כי לראות במפתחם של רשעים אי אפשר אלא עלידי בחינת ארץ ישראל, בבחינת (תהלים ק): שב לימיני עד אשית אויביך הדם לרגליך (ס). ומי, זה בחינת ארץ ישראל, בחינת ☐ בנימין, בן ימין, שנולד בארץ ישראל (כמובא בפרש"י פרשת וישלח):

ב וְלַחֲמִשִּׁיךְ בחינת קדשת ארץ ישראל עקבו בגלות, שהיא תחת יד הסטרא אחרא, ואין יכולת בקדשתה להתגלות, אף על פירבון יכולין לגלות ולהמשיך קדשתה אפלו בגלות המר הזה, בבחינת (ויקרא כז): ואף גם זאת בארץ איביהם; הינו אפלו בגלות המר יכולין לגלות בחינת "גם זאת" ועלידי מה יכולין להמשיך את קדשת ארץ ישראל? עלידי התגוצות אור וכות אבות, כמאמר הוזהר (שלה דף קעד): באתר דאית תמן אבות, אית תמן שכניהם; בבחינת (ויקרא שם): וזכרתי את בריתי ועקוב וכו', והארץ אובר. כשמתגוצין אור וכות אבות, אי נתגלה קדשת ארץ ישראל, ולא די שהאדם נצול מהרשע, אלא גם רואה בהרשע מה שררשע רצה לראות בו:

ג כי הרשעים ממשיכים בחינת רע עין על שונאיהם, בחינת (ברכות ג): ולא עוד, אלא שרואה בשונאיו. והאדם נצול מרע עין ☐

הזה עלידי למוד זכות שלמד על הרשע כי גם הקדוש ברוך הוא מלמד זכות על הרשע, בשביל להציל את הצדיק מרע עין של הרשע. וזה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (שב) ולא עוד, אלא שזוכה בדיו, שנאמר: מיום משפטך מנגדו. וזאת הזכיה שזוכה בדיו, שמלמדיו עליו זכות, עלידיה נצול הצדיק מרע עין של הרשע, כי למסק הדיו והמשפט, צריך לזה התגלות הד, בבחינת (דברים כב): ותאחז במשפט ידי, שלא לשלט על הרשע, וכשתגלה יד ה', אי נעשה צל, שבו נתקפה הצדיק מארס של הרע עין, בבחינת (ישעיה נא): ובצל ידי פסיתך. כי הרשעים בגלות המר הזה, עיניהם לטושים פראי מוצק, ואדם עיניו מביטים למרחוק, בבחינת (תהלים כב): הקוה יביתו יראו בן, ועלידי הצל בהו מאוד עיניו ונחשכים, שאין האדם שלהם יכול להזיק. אבל הצדיקים, שמאור עיניהם בזמן הזה קטן, בבחינת (ישעיה כב): מי עור במשלים; ועלידי הצל נתחזק מאוד עיניהם, בדרך חלוש הראות, שאינם יכולים לראות היטב בשאור חזק וגדול, וצריכים לצל כדי שייכלו לראות. ☐

וזה בחינת: אֲזַכְּרָה נְגִינָתִי בְּלִילָה עִם לִבִּי אֲשִׁיחָה וְיַחֲפֹשׁ רוּחִי (תהלים ע). בְּלִילָה, שאן הוא פקדונות הרוחות, בחינת: בִּינְךְ אֶפְקִיד רוּחִי הַנִּל, אי הזמן לקבץ הרוח טובה מתוך הרוח רעה, הינו שאן עקר הזמן של ההתבודדות, להתבודד בינו לבין קונו ולפרש שיתרו לפני השם ותברך, לשוה עם לבבו ולחפש הרוח טובה, הינו הנקדות טובות שיש בו עדין, לברר מתוך הרוח רעה, שזהו בחינת גגון הנ"ל, שעלידיה נשמר הזכרון כנ"ל, והינו שעלידיה זוכה לזכר תכליתו האחרון לעולם הבא, ולחשב תמיד על סופו ולאדבקה מחשבתה בעלמא דאחי תמיה, שכל זה הוא בחינת זכרון כנ"ל. וזהו: אֲזַכְּרָה נְגִינָתִי בְּלִילָה, עם לבבי אשיתה, ויחפש רוחי אם תדקדק במקרא הזה, תמצא, שכל המלות האלה, בכלם מבאר כל ענין הנ"ל. אֲזַכְּרָה, זה בחינת הזכרון הנ"ל, שצריכין לזכר תמיד בעלמא דאחי. וזה בחינת: נְגִינָתִי, והינו בחינת הנגון הנ"ל, שהוא בחינת ברור הטוב מן הרע כנ"ל. כי עלידי בחינת גגון ושמחה יכולין לזכר עצמו בעולם הבא, כי שמירת הזכרון הוא עלידי גגון ביד, שהוא בחינת שמחה כנ"ל. וזהו: בְּלִילָה, כי עקר ברור הרוח טובה הוא בְּלִילָה, שאן הוא פקדונות הרוחות כנ"ל. וזהו: **עִם לִבִּי אֲשִׁיחָה** - כי עלידי בחינת גגון ושמחה הנ"ל, עלידיה נשמר הלב מבח המדמה כנ"ל, ואן יכול לשפך לבו בפנים לפני ה', שזהו בחינת: מי צר מים בשמלה הנ"ל, בבחינת: שפכי כמים לפני ה'. וזהו: **עִם לִבִּי אֲשִׁיחָה וְיַחֲפֹשׁ רוּחִי** - שעלידיה נתעוררין לשוה עם לבבו מתכליתו הנצחי לעולם הבא, ולחפש ולבקש למצא הנקדות טובות, בחינת הרוח טובה שבקרב, כדי לשוב להשם יתברך עלידיה, כי עקר התשובה הוא להכניע הרוח רעה ולברר הרוח טובה, כידוע:

וזה בחינת קימה בחצות לילה, כי כגור היה תלוי למעלה ממפתחו של דוד, וכיון שהגיע חצות לילה היה מנגן מאליו (כשאח"כ ברכות ג). הינו שבחצות לילה, אן נתעורר בחינות הנגון דקדשה, הנמשך מכגור של דוד, שהוא בחינת ברור הרוח טובה וכו' כנ"ל. ☐ ועליבן אן הזמן להתגבר בעבודת השם, לקום אן לעסק בעבודת השם, לפרש שיתרו לפניו ותברך, כי אן עקר הברור עלידי בחינת גגון בכלי הנ"ל, שהוא בחינת כגור של דוד, שמנגן אן כנ"ל. והבן היטב דברים אלו למעשה:

וזאת התורה נאמרה בשבת הנגדה, ואחר שאמר התורה וזאת אמר: אני אמרתי עתה איך מדליקין נר הנגדה, בחינת לאמ'שכא משה רבות קריא ולאדלקא בוצינא (וזה בראשית לא, וקרא ג, שמיני לו, אמור פה, קר, בתעלותך קר), שמן מן שמחת קדש (שמות לו), שהוא הדעת כידוע. הינו בחינת הנדלת הדעת הנ"ל, שהוא בחינת זכרון הנ"ל - ולא פאר יותר:

שך לעיל:

מי אסף רוח בהפניו, מי צר מים בשמלה וכו', כנ"ל. וזהו (תהלים קמ): ישב רוחו ילדו מים. עלידי ישב רוחו, שמלקט ומאסף הרוח בידו, עלידיה ילדו מים, בחינת: מי צר מים, שהוא בחינת הלב, בחינת: שפכי כמים לפני ה', עין שם: ☐

בב

אֶרֶץ חַיִּים

הַלְכוּת וְנִשְׁלַח יְדֵים הַלְכָה ו

לְקוּמֵי הַלְבוּת

הָאָמוּנָה הַקְדוּשָׁה, בְּחִינַת (תהלים פט. ב): "אוֹדִיעַ אֲמוֹנֶתְךָ בְּפִי" (עין לקוטי תנ"א סימן מד). כִּי עֲנִין הַכְּלָלִיּוֹת הַנ"ל אִי אֶפְשָׁר לְהַשִּׁיג בְּשֶׁכַל וְכו', וְכַנ"ל, רַק צְרִיכִין לְהַתְחַזֵּק בְּאָמוּנָה, עַל-יְדֵי שְׁמֵרָאִין לָנוּ וּמֵאִירִין בְּנוּ הַצְדִּיקִים הַתְנוּצָצוֹת כְּאֵלֶּה, שְׁעַל-יְדֵיהֶם מִחְזָקִין הָאָמוּנָה הַקְדוּשָׁה, שְׁמֵאֲמִינִים בְּאָמוּנָה שְׁלֵמָה כְּאֵלֶּה רֹאִין בְּעֵינֵינוּ כִּי ה' אֲתָנוּ וְכו', וְזֶה הַעוֹלָם כְּלוֹל בְּעֵלְיוֹן וְעֵלְיוֹן בְּתַחְתּוֹן, כִּי כֻלָּם כְּלוּלִים וְקִשּׁוּרִים זֶה בְּזֶה וּמִתְנַהֲגִים בְּרִצּוֹנוֹ הַפְּשׁוּט יִתְבָּרֵךְ, בְּחִינַת 'כִּי כָל בְּשָׂמִים וּבְאֶרֶץ' וְכו'. וְכָל הָאָמוּנָה הַקְדוּשָׁה הַזֹּאת צְרִיכִין לְדַבֵּר בִּפְהַ כַּנ"ל, וְזֶה מִמְשִׁיכִין בְּסִפְרָה שְׁמֵתִקְנִין הַדְּבָר פֶּה עַל-יְדֵי מִצּוֹת הַסִּפְרָה כַּמּוּבָן בַּפְּנוּת (שם).

וְכַל זֶה אָנוּ עוֹסְקִין בְּסִדֵּר הַתְּפִלָּה בְּכָל יוֹם בְּפִסּוּקֵי דְוִמְרָה וְקִרְיַת שְׁמַע וּבְכֻכּוֹתֵיהֶם וְתַפְלָה וְכו', שְׁאֲנוּ עוֹסְקִין לְדַבֵּר בְּפִינוּ הָאָמוּנָה הַקְדוּשָׁה שֶׁהִשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ בְּרָא אֶת הַכָּל וְכו', עַל-יְדֵיהֶם כּוֹלְלִין יַחַד עֲלִיוֹן בְּתַחְתּוֹן וְתַחְתּוֹן בְּעֲלִיוֹן, שְׁזֶהוּ בְּחִינַת שְׁצָרִיכִין לְכַלֵּל מְדַת לִלְהָ בְּיוֹם וּמְדַת יוֹם בְּלִלְהָ (בְּרֻכּוֹת יב.), כִּי צְרִיכִין לְכַלֵּל יַחַד בְּחִינַת יוֹם וְלִלְהָ שֶׁהִם בְּחִינַת חֲמָה וּלְבָנָה, שֶׁהִם בְּחִינַת אֶסְפֶּקְלָרְיָא הַמֵּאִירָה וְאֶסְפֶּקְלָרְיָא שְׁאִינָה מֵאִירָה, שֶׁהִם בְּחִינַת הָאֶרֶץ דְּרִי מַעְלָה וְהָאֶרֶץ דְּרִי מַטָּה כַּמּוּבָן בַּתְּהוֹרָה הַנ"ל, שְׁכָל זֶה בְּחִינַת סִפְרָה בְּחִינַת (נִיחָא כג. טו): "וּסְפִרְתָּם לָכֵם וְכו' שְׁבַע שְׁבָתוֹת תִּמְיָמֹת תִּהְיֶינָה", שְׁצָרִיכִין לְסַפֵּר הַיָּמִים, כְּדִי שְׁכָל יוֹם וְיוֹם יִהְיֶה תָּמִים וְשֵׁלֶם עַל-יְדֵי שְׁכּוֹלְלִין יוֹם וְלִלְהָ יַחַד, שֶׁהִם בְּחִינַת חֲמָה וּלְבָנָה בְּחִינַת דְּרִי מַעְלָה וְדְרִי מַטָּה, שְׁזֶה עֶקֶר בְּחִינַת הַסִּפְרָה שֶׁהִיא הִכָּנָה לְקַבְּלַת הַתּוֹרָה שֶׁעָקְרָה בְּשִׁבְלִי זֶה כַּנ"ל. בְּחִינַת (דְּבָרִים ה. לט): "וְיִדְעַתָּ הַיּוֹם וְהַשְּׁבָת אֵל לְבַבְךָ כִּי ה' הוּא הָאֱלֹהִים בְּשָׂמִים מִמַּעַל" – בְּחִינַת דְּרִי מַעְלָה, "וְעַל הָאֶרֶץ מִתַּחַת" – בְּחִינַת דְּרִי מַטָּה, וּבְכֻלָּם "אֵין עוֹד", כִּי אִם ה' הוּא הָאֱלֹהִים הַמְּנַהֲיָגִם בְּרִצּוֹנוֹ וְכוֹלֵלִם יַחַד, כַּמּוּ שְׁאוּמְרִים (בְּמוֹסָף לִימִים נוֹאֲאִים): "הַכָּל יוֹכֵל וְכוֹלֵלִם יַחַד".

וְיַעֲלֶינָּה אֲוִמְרִים סִדֵּר קִדְשָׁה בְּכֻכּוֹת קִרְיַת שְׁמַע קִדְשָׁה קִרְיַת שְׁמַע, שֶׁהוּא 'מֵלֶא כָל הָאֶרֶץ כְּבוֹדוֹ' וְכֻכּוֹת כְּבוֹד ה' מִמְּקוֹמוֹ, שֶׁהִם בְּחִינַת הָאֶרֶץ דְּרִי מַטָּה שֶׁהוּא 'מֵלֶא כָל הָאֶרֶץ כְּבוֹדוֹ', וְהָאֶרֶץ דְּרִי מַעְלָה שֶׁהוּא בְּחִינַת 'אֵיָה', בְּחִינַת "מֶה חֲמִימָה" (וְהוּא הַקְדָּמָה דָּף א. ג.), שְׁזֶהוּ בְּחִינַת 'כְּבוֹד כְּבוֹד ה' מִמְּקוֹמוֹ, כִּדְרִיעַ. כִּי עֶקֶר קִרְיַת שְׁמַע שֶׁהוּא אָמוּנָה יַחֲדוּת, הוּא בְּחִינַת כְּלָלִיּוֹת 'אֵיָה' וְ'מֵלֶא הַנ"ל, שֶׁהִם הָאֶרֶץ דְּרִי מַעְלָה וְהָאֶרֶץ דְּרִי מַטָּה,

לו. **כִּי** זֶה רֹאִין בְּחוּשׁ, שִׁישׁ בְּנֵי אָדָם שְׂרֹאִין מִהֶם כַּמָּה מִיָּנִי שְׁנַעוֹן מִמֶּשׁ שֶׁהוּא רוּחַ שְׁטוֹת מִמֶּשׁ, וְאֶף-עַל-פִּי-כֵן אֵינִים מְשַׁעִּים לְגַמְרִי, וְכָל זֶה נִמְשָׁךְ מִנִּיצוּצֵי הַדַּעַת שִׁישׁ בָּהֶם - שְׁמִבְנִים שְׁלֵא לְצִאת מִהַדַּעַת לְגַמְרִי. אָבֵל כְּשֶׁאֲחַד פּוֹגֵם בְּדַעְתּוֹ הִרְבֵּה וְנִמְשָׁךְ אַחֵר הַשְּׁנַעוֹן וְהָרוּחַ שְׁטוֹת שְׁלוֹ, אִזִּי נַעֲשֶׂה מְשַׁעַ מִמֶּשׁ.

וְזֶה יְדוּעַ שְׁכָל אֶחָד כְּפִי עוֹנוֹתֵיו הוּא מְשַׁעַ, כִּי בַעַל עֲבֵרָה הוּא מְשַׁעַ, כַּמּוּ שְׁכָתוֹב בְּתַחֲלֵל הַסֵּפֶר לְקוּמֵי מוֹהֲרִין (סִימָן א) עֵין שָׁם, כִּי 'אֵין אָדָם עוֹבֵר עֲבֵרָה אֶלָּא אִם כֵּן נִכְנָס בּוֹ רוּחַ שְׁטוֹת' (סוֹטָה ג.), וְכִפִּי רַבּוֹי הַעוֹנוֹת שְׁנִמְצָאִין בְּהִרְבֵּה בְּנֵי אָדָם, כִּדְרִיעַ, הִיָּה רֹאִי שִׁיְהִי נַעֲשִׂים כֻּלָּם מְשַׁעִּים מִמֶּשׁ, אֶף הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ מִרַחֵם עַל הַבְּרִיּוֹת וּמִקְדֵּם דַּעַתָּם שְׁלֵא יֵצְאוּ מִדַּעַתָּם לְגַמְרִי עַל-יְדֵי בְּחִינַת הַנ"ל, דְּהֵינּוּ עַל-יְדֵי שְׁעִדִּין נִשְׁאָר רְשִׁימָה בְּדַעַתָּם שְׁנִמְצָךְ מִקְרֻמִּים הַנ"ל מִנִּיצוּצוֹת הַנ"ל, שְׁעַל-יְדֵיהֶם מְבִינִים שְׁלֵא לְצִאת מִדַּעַתָּם לְגַמְרִי.

כִּי מִי שְׁנִכְשַׁל וְנָפַל לְהָרוּחַ שְׁטוֹת - יֵשׁ לוֹ עֵדִין בְּחִירָה, כַּמּוּ שְׁאָמַר אֲדָמוֹר ו"ל לְאֶחָד שֶׁהוּא זְכוּרָנוּ לְכֻרְכָה בַּעֲצָמוֹ אֲמַר לוֹ שִׁישׁ לוֹ שְׁנַעוֹן וְכו', וְאַחֲרֵי-כֵן אֲמַר לוֹ: "אִם אַתָּה רוֹצֶה אֵין אַתָּה מְשַׁעַ" (עֵין יִשְׁחֹת הַר"ן סִימָן טו), וְהֵבֵן זֶה מֵאֵד, כִּי גַם הַמְשַׁעַ מִמֶּשׁ כְּשִׁמְכִין אוֹתוֹ הֵיטֵב מִכְּרַח לְהַשְׁלִיךְ הַשְּׁנַעוֹן מִחֲמַת יְרָאָה. וּמִכָּל זֶה יוֹכֵל הָאָדָם הַרוֹצֶה לְרַחֵם עַל עַצְמוֹ בְּאֵמַת לְהַתְגַּבֵּר בְּמַעַט מַעַט דַּעְתּוֹ שְׁנִשְׁאָר לוֹ עֵדִין עַל הָרוּחַ שְׁטוֹת וְשְׁנַעוֹן הַמִּתְגַּבֵּר עֲלָיו בְּכָל פַּעַם, וְהַכָּל בְּכַח הַצְדִּיק הָאֵמַת הַמְרַמֵּז לוֹ קְדֻשָּׁה וּמֵאִיר בּוֹ הַדַּעַת בְּפִרְוֶשׁ וּבְרַמֵּז בְּדֻרְכֵי עֲצוֹת טוֹבוֹת וְעֲמֻקּוֹת וְתַמְיָמִיּוֹת וְכו' אֲשֶׁרִי שִׁיֵּאֲחֻז בּוֹ.

וְכַל זֶה מְרַמֵּז בְּסוֹד כְּנוֹת הַסִּפְרָה, שֶׁהַעֲקָר תַּכְלִית הַכְּנוּת הוּא לְטַהֵר עַצְמוֹ מִזְּהֻמּוֹתֵינוּ מִהָרוּחַ שְׁטוֹת וְכו', שֶׁהַכָּל הוּא עַל-פִּי כָל הַנ"ל. וְהֵבֵן הֵיטֵב לְטוֹבַת עַצְמָךְ לְנִצּוֹחַ, שֶׁתִּזְכֶּה לְהַמְשִׁיךְ עֲלֶיךָ הַרְחֻמְנוּת הָאֵמַתִּי שֶׁל הַמְּנַהֲיָג הָאֵמַת הַעוֹסֵק לְרַחֵם עֲלֶיךָ בְּאֵמַת, אָבֵל אַתָּה צְרִיךְ לְהַמְשִׁיךְ עֲלֶיךָ רַחֲמָנוּתוֹ, כִּי אִם אַתָּה לֹא תִרְחַם עֲלֶיךָ - מִי יַחְמֹל עֲלֶיךָ? וּבְכֵן הוֹדִיעַ לָךְ מִרְחוֹק עֲצִים רַחֲמָנוּתוֹ עַד שֶׁבְּכַחוֹ הַגָּדוֹל יֵשׁ לָךְ כַּח לְרַחֵם עֲלֶיךָ, וְהֵבֵן מֵאֵד מֵאֵד:

לח. **וְזֶה** שְׁכָתוֹב בַּכְּנוֹת (פִּרְעֵי-עֵין חֲמִים סִפִּית הַעֲמָר פֶּרֶק ג) שֶׁעֶקֶר הַמְּקִשְׁפִּין שְׁנִמְשִׁכִּין בְּסִפְרָה נִמְשִׁכִּין עַל-יְדֵי הַדְּבָר שֶׁהוּא בְּחִינַת גְּבוּרוֹת וְכו'. כִּי עֶקֶר הַכְּלָלִיּוֹת הַנ"ל הוּא עַל-יְדֵי הַדְּבָר פֶּה שְׁעַל-יְדֵיהֶם מְגַלִּין

כְּשֶׁאֲחַד פּוֹגֵם בְּדַעְתּוֹ אִזִּי נַעֲשֶׂה מְשַׁעַ מִמֶּשׁ

מִי שְׁנִכְשַׁל וְנָפַל לְהָרוּחַ שְׁטוֹת - יֵשׁ לוֹ עֵדִין בְּחִירָה

מִי שְׁנִכְשַׁל וְנָפַל לְהָרוּחַ שְׁטוֹת - יֵשׁ לוֹ עֵדִין בְּחִירָה

לְהַמְשִׁיךְ הַרְחֻמְנוּתֵינוּ מִהָרוּחַ שְׁטוֹת וְכו', שֶׁהַכָּל הוּא עַל-פִּי כָל הַנ"ל. וְהֵבֵן הֵיטֵב לְטוֹבַת עַצְמָךְ לְנִצּוֹחַ, שֶׁתִּזְכֶּה לְהַמְשִׁיךְ עֲלֶיךָ הַרְחֻמְנוּת הָאֵמַתִּי שֶׁל הַמְּנַהֲיָג הָאֵמַת הַעוֹסֵק לְרַחֵם עֲלֶיךָ בְּאֵמַת, אָבֵל אַתָּה צְרִיךְ לְהַמְשִׁיךְ עֲלֶיךָ רַחֲמָנוּתוֹ, כִּי אִם אַתָּה לֹא תִרְחַם עֲלֶיךָ - מִי יַחְמֹל עֲלֶיךָ? וּבְכֵן הוֹדִיעַ לָךְ מִרְחוֹק עֲצִים רַחֲמָנוּתוֹ עַד שֶׁבְּכַחוֹ הַגָּדוֹל יֵשׁ לָךְ כַּח לְרַחֵם עֲלֶיךָ, וְהֵבֵן מֵאֵד מֵאֵד:

מִי שְׁנִכְשַׁל וְנָפַל לְהָרוּחַ שְׁטוֹת - יֵשׁ לוֹ עֵדִין בְּחִירָה

מִדַּת לִלְהָ בְּיוֹם וּמְדַת יוֹם בְּלִלְהָ

קִרְיַת שְׁמַע אֲמוּנָה יַחֲדוּת, כִּדְרִיעַ

כִּדְרִיעַ

עצה ותחבולה כי אם ויצעקו אל ה' וכו' (קז, כח), מכל שכן ברוחניות בענין 'ים החקמה' הנ"ל.

וכך זה הוא בחינת קריעת ים־סוף שהיה קשה מאד לפניו יתברך כמו שאמר רבותינו ז"ל (והר תרומה

דף קע"ג), ועקר הכבודות והקשי היה מחמת שאז היה גמר הגאולה, ועקר גמר ושלמות הגאולה הוא התקשרות וכלליות העולמות, שהיה עקר שלמות הדעת שגלה משה ביציאת מצרים כנ"ל, אבל עדין לא היה בשלמות גמור, מחמת שביציאת מצרים נתגלה הדעת הנ"ל בלי אתערותא דלתתא, ועקר כלליות העולמות בשלמות הוא רק על־ידי אתערותא דלתתא, שבשכיל זה ברא השם יתברך את העולם בגשמיות כזה וחסך בעבודתו דיקא, שבה תלויים כל העולמות וכו', והעקר מחמת שיש לו בחירה, והיצר הרע והסטרוא אחרא מתגברין בכל יום ובכל עת מפל צד, וכשאנו מתעוררים אפלו משהו מלמשה - זה יקר בעיני יתברך יותר מכל עבודת המלאכים וכו'.

וזה היה כל הכבודות של קריעת ים־סוף, כי אז הכרח השם יתברך כביכול להשתיק גדל הקטרוג שאמר: 'הללו עובדי עבודה זרה והללו עובדי עבודה זרה' וכו' (שם), על־ידי שיימצא בחסדו איוה זכותים ונקודות טובות בישראל שנתעוררו בעצמו, שהיה נעשה גם בכל דור ודור שעל־ידי הספירה שסופרין שבוע הראשונה עד ששה ימים שהם עקר יסוד הספירה [כמבאר בבנוות (פריעין־סיים ספירת העמר פרק א), עין שם], על־ידי זה נמשך בחינת אתערותא דלתתא. והעקר שעל־ידי בחינת אתערותא דלתתא שמצא בהם השם יתברך בחסדו, דהינו שהמשיכו עליהם הדעת הקדוש שהמשיך עליהם משה ביציאת מצרים, עד שנתעוררו מעט מעצמן לעבודתו יתברך, עד שזכו לבחינת שתיקה, לבלי להרהר אחר מדותיו יתברך, בחינת (שמות יד, יז): "ה' ילחם לכם ואתם תחשון", על־ידי זה וכו' שהאיר עליהם 'ים החקמה' בתקונו עד שישכלו לעבר בו ברוחניות, כי נבקע להם אז כל המעניות חקמה עד שראתה שפחה על הים' וכו' כנ"ל, עד שעל־ידי זה נעשה להם נס נפלא ונורא שנבקע הים בגשמיות וצברו בפישה בתוך הים, כי זכו לצמצומים ומחצות קדושים על־ידי בחינת שתיקה הנ"ל שהוא בחינת סיג ומחצה לחקמה שתיקה.

אבל פרעה ומצרים שהם בחינת חקמות ושכליות חיצונים, רדפו אחריהם ונשקעו ונטבעו בתוך הים ברוחניות ובגשמיות, כי מי שאינו מקבל מברו מבחינת משה, בחינת השתיקה הנ"ל שהוא בחינת

לידע ולהודיע בפה מלא כי הבורא היחיד הקדמון שהוא סתום ונעלם בתכלית ההעלם, כי 'לית מחשבה תפיסא ביה כלל' (תקוני הוטר הקדמה דף י"ז), שהיה בחינת 'מה', בחינת 'איה', הוא ברא ויצר ונעשה הכל וכל הארץ מלא מכבודו כי הוא מחיה את כלם וכו'.

לט. **וזה** בחינת קריעת ים־סוף שאז היה עקר התגלות הדעת, כמו שאמר רבותינו ז"ל (מכילתא מסכתא דשירה פרשה ג): 'ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל הנביא', מכל שכן ישראל אפלו הפשוטים, מכל שכן הגדולים וכו', כמו שכתוב (בלקוסי תניא סימן לט). הינו שנמשך עליהם הארת הדעת הקדושה הנ"ל של כלליות בן ותלמיד שהוא בחינת כלליות כל העולמות, שהוא בחינת 'זה הים גדול ורחב ידים' וכו', ששם מאיר הארת הרצון וכו'.

כי לתוף הים אי אפשר לכנס מחמת רבוי המים, וכמו כן הוא בהים הרוחני שהוא 'ים החקמה', שהוא שרש הים הגשמי, שאי אפשר לכנס בו מרובי מימי הדעת, וכל מי שרוצה לכנס בו בלי רבי ומנהיג אמתי - נטבע בו באין סומך כמו פרעה ומצרים, כי אין יכולים לכנס בו כי אם על־ידי צדיקים חכמים אמתיים שהם בחינת (תהלים קז, כג): "יורדי הים באניות עשי מלאכה במים רבים" וכו'.

כמו שבים הגשמי אי אפשר לעבר כי אם על־ידי אניות העשויים בחקמה ובאמנות גדול, וגם צריכין מנהיג הספינה שהיה לו דעת לידע איך להנהיג הספינה כפי השעה כפי הרוחות שמשנשכין וכו', כמו כן ברוחניות בענין 'ים החקמה', שצריכין צדיק מנהיג אמתי שידע הדרכים שבים, בבחינת (ישעיה מג, טז) "הנחתן בים דרך ובמים עזים נתיבה", שנאמר על קריעת ים־סוף (רש"י שם), ויודע לגלות להעולם דרכים ונתיבות שהם בחינת אניות, בחינת (משלי לא, יד): "היתה כאניות סוחר". וזהו (שם) "ממרחק תביא לחמה", כי ממש נמשך הלהם והפרנסה מהידים, שהם בחינת רמזים שיש ב'ים החקמה' וכו' כנ"ל.

כי צריכין לידע איך להנהיג את האניות, ועקר שלמות החקמה אי אפשר לבאר כי אם בבחינת רמזים, כי אי אפשר ללמדו איך ישנה ונהיג את החבליים והתנן והספינה וכו', בכל עת, רק שצריך להבין בעצמו לפי נטיות הרוחות וכו', עד שלפצעים אין מועיל שום חקמה כי אם לצעק אל ה', בבחינת (תהלים קז, כח): ויאמר ויעמד ויח סערה וכו' עד וכל חקמתם תתבלע (קז, כז), ואין

על הים נמשך על ישראל ואתה ואתלמיד

כל מי שרוצה לתקנס לנס החקמה בלי רבי בסוף נטבע

לפעמים אין מועיל שום חקמה כי אם לצעק אל ה'

שלמות חקמה אי אפשר לבאר כי אם בבחינת רמזים

התעוררות קטנה - יקר בעיני יתברך יותר מכל עבודת המלאכים

ח' השתיק הקטרוג שעל הים בנקודות טובות וכו' בכל שנה

מי שאינו מקבל מחצוים לכלי להפסד - חקירות - נטבע בים

את כל העולם כלו. ובא הרוח סערה
הזה לתוף בית המלך, ולא עשה שם
שום הזק, רק שנגנס הרוח סערה
והטף את הנלד של הפת-מלכה הנ"ל.
ובתוף הרעש, שקורין "אומפיט",
תקף בשחטף את התינוק הזקק הנ"ל
- ורדפה הפת-מלכה אחרי, וכן
המלכה, וכן המלך, עד שנתפזרו כלם
ולא נודע מקומם אים. ואנחנו פלנו
לא היינו בכל זה, פי היינו עולים כל
אחד ואחד למקומו לחדש כחו כנ"ל,
וכשחזרנו ובאנו לא מצינו אותם כלם
כנ"ל. וגם היד הנ"ל נאבדה אז, ומאז
נתפזרנו פלנו. ומאז אין אנו יכולים
עוד לעלות כל אחד ואחד למקומו
לחדש כחו, פי אחר שנהפך ונתבלבל

העולם כלו ונהלפו כל מקומות
העולם מים ליבשה וכו', כנ"ל, כנ"ל
אי אפשר עתה לעלות בדרכים
הראשונים, פי עתה צריכים בדרכים
אחרים, לפי חלופ ושוני המקומות,
ועל-כן לא היינו יכולים עוד לחזר
ולעלות כל אחד ואחד למקומו לחדש
כחו הנ"ל; אך הרשימה שנשא אצל
כל אחד ואחד היא גם-כן גדולה
מאד, ואם הגבור הזה הוא הגבור של
המלך הנ"ל - הוא כנ"ל גבור גדול
מאד (ונראה לי שכאן חסר קצת, וצ"ל למטה) (כל מה השיב
הבעל תפלה להאנשים הנ"ל). והם שמעו דבריו
ותמהו מאד, והחזיקו את הבעל
תפלה, ולא הניחו אותו לילך מאתם
(פי אולי הגבור שבה עליהם הוא הגבור הנ"ל שיש להבעל תפלה

והגבור הנ"ל היה הולך ומתקרב
ושולח בכל פעם שלוחיו, עד
שנתקרב ובא אליהם ועמד חוץ לעיר,
ושלח להם שלוחיו. ונתיראו מאד,
ובקשו מהבעל תפלה הנ"ל שיתן להם
עצה. ואמר הבעל תפלה שצריכון
לחקר הדרך וההנהגה של אותו
הגבור, כדי שפיר עלי-ידיה אם הוא
אותו הגבור (והנה הגבור של המלך הנ"ל). והלך
הבעל תפלה ויצא אל הגבור הנ"ל,
ובא אל המחנה של הגבור, והתחיל
לדבר עם גבור אחד מגבוריו של
הגבור (והנה עם אחד מהשומרים, כדי לחקר אם הוא אותו
הגבור הנ"ל). וישאל אותו הבעל תפלה: מה

מעשיכם, ואיך נתחברתם עם הגבור
הזה? השיב לו (והנה אחד מהגבורים הנ"ל השיב
להבעל תפלה): מעשה שנהיה, כך היה:
היות שנמצא כתוב בספרי דברי
הקמים שלהם שקורין "קראוניקיש",
איך שנהיה רוח סערה גדולה בעולם,
והרוח סערה הפך את כל העולם כלו,
שהפך מים ליבשה ומיבשה לים,
וממדבר ישוב וכו', וכלכל את כל
העולם כלו. ואחר הרעש והבלבול
שנתבלבל כל העולם, ישבו עצמן בני
העולם לעשות להם מלך. וחקרו מי
ראוי לעשותו מלך עליהם, וחקרו
ואמרו: באשר שערך הוא התכלית,
על-כן מי שהוא משתדל ביותר

אריין. און דער רוח סערה האט דארט גאר נישט
גיטאן (כלומר: ער האט דארט באם מלך קיין שום שארין נישט גיטאן)
גאר ער איז אריין (דער רוח סערה) און האט אוועק
גיטאפט דאס קינד פון דער בת מלכה הנ"ל. און
אין דעם אומפיט. תיכף ווי ער האט אוועק גיטאפט
דאס טייער קינד. איז תיכף די בת מלכה נאך
(כלומר: די בת מלכה האט תיכף אנגיהויבן נאך לופין נאך דעם קינד ו
נאל עס קריק חתפין. איז ווי אויך צוגיג אוועק און עס ווייסט נישט ווי)
און אזוי די מלכה. און אזוי דער מלך זענען אלע
נאך. נאך דעם קינד. ביז זיי זענען אלע
צושפרייט גינארין. און מע ווייסט נישט וואו זיי
זענען. און מיר אלע זענען דערביי גאר נישט
גינען. ווארין מיר זענען דעמולט אוועק גיגאנגען
איטליכער אין זיין ארט אריין צו ביי גייען זיין כח
כנ"ל. און ווי מיר זענען צוריק גיקומען. האבין
מיר זיי אלע שוין נישט גיפונען כנ"ל. און די ד
איז אויך פארפאלן גינארין דעמולט. און פון
דעמולט אן. זענען מיר אלע צושפרייט גינארין.

און מיר קענען שוין נישט גיין איטליכער אין זיין
ארט אריין. צו באנייען זיין כח. ווארין אז די
וועלט איז שוין איבער גיקערט גינארין. באדארף
מען זיך שוין אנדערע וועגן היינט. איבער דעם
קאנען מיר שוין נישט ארויף גיין ווידער איטליכער
אין זיין ארט אריין ער זאל נעמען זיין כח. גאר
די רשימה וואס ביי איטליכן איז גיבליכן (כלומר: דער
צייכין דהיינו דאס ביסל כח וואס ס'ע איז נאך ביי איטליכן גיבליכן פון
לאנג) איז אויך זייער גרויס. און אויב דער גיבור
(וואס די מדינה האט פאר אים מורא גיטאט) איז דער גבור פון
דעם מלך. איז ער כנ"ל זייער א גרויסער גבור
(דאס האט אים דערציילט דער בעל תפלה פאר די לייט הנ"ל) און זיי
האבן אויס גיהערט זיינע רייד און האבן זיך
זייער פארוואונדערט. און זיי האבן שוין
גיהאלטן דעם בעל תפלה ביי זיך. און זיי האבן
אים שוין נישט גינארט אוועק לאזן פון זיך (ווארין
סאכער דער גבור וואס ער וויל אנקומען אויף זיי. איז ער דער גבור פון
דעם מלך הנ"ל וואס דער בעל תפלה קאן זיך מיט אים).

נענטער צו דער מדינה און ער האט אלע מאל
גישקט זיינע שלוחים צו זיי. ביז ער איז גיקומען
צו דער מדינה און ער האט זיך גישטעלט אונטער
דער שטאט און האט צו זיי אריין גישקט זיינע
שלוחים. (אז ווי נאלין און נאלין וואס ווי ווילן צו אנטער גיבין
זיך צו זיין כנ"ל) האבן זיי זייער גרויס מורא גיטאט
פאר אים. האבן זיי גיבעטן דעם בעל תפלה. אז
ער זאל זיי איין עצה געבן. האט דער בעל תפלה
צו זיי גינאגט. מען באדארף קלערין. דאס פיריכץ
פון דעם גבור. כדי ער זאל דורך דעם דערקענען.
אויב דאס איז דער גבור פון דעם מלך הנ"ל. איז
גיגאנגען דער בעל תפלה. און איז ארויס
גיגאנגען צום גבור. און ער איז גיקומען צו זיין
חיל פון דעם גבור. און ער האט אנגיהויבן צו
שמוסין מיט איין גבור פון די גבורים וואס זיי
זענען גיגאנגען מיט דעם גבור (דהיינו מיט איינעם פון
די ווארשעס) (כדי ער זאל קלערן אויב דאס איז דער גבור וואס ער קאן
זיך מיט אים) האט אים דער בעל תפלה גיפרעגט.
וואס איז אייער טון. און ווי אזוי זענט איר אייך

צום אויף גיקומען מיט דעם גבור האט ער אים
גיגעפערט (דהיינו דער איינער פון די גבורים האט גענעפט דעם
בעל תפלה) די מעשה איז אזוי גינען.
באשר ס'ע פארשריבן אין זייערע קרוניקעס. אז
ס'ע איז אמאל גינען א גרויסער רוח סערה (דהיינו
א שטורם ווינט) אויף דער וועלט. און דער רוח סערה.
האט איבער גיקערט גאר די וועלט. ער האט
איבער גיקערט פון ים יבשה און פון יבשה ים און
פון מדבר יישוב און פון יישוב מדבר. און ער האט
גאר די וועלט פארמישט. און נאך דעם רעש וואס
גאר די וועלט איז אזוי פארמישט גינארין. נאך
דעם האבן זיך די מענטשן פון דער וועלט מיישב
גינען. זיי ווילן זיך מאכין א מלך. האבן זיי
אנגיהויבן צו קלערן. ווער ס'ע איז קראי און מען
זאל אים מאכין פאר א מלך איבער זיי. האבן זיי
גיקלערט. באשר דער עיקר איז זיך גאר דער
תכלית. דריבער. ווער ס'ע פאריט זיך מער און איז
זיך מער משתדל אין דעם תכלית פון דער וועלט
דער דאזיגער קער צו זיין א מלך. האבן זיי

בְּהַתְּכָלִית - הוּא רָאוּי לִהְיוֹת מְלֶכֶךְ ;
וְהַתְּחִילוּ לַחֲקֹר מֵהוּ הַתְּכָלִית. וְהִיא
בִּינֵיהֶם כְּתוּבָה כְּתוּבָה :

פת אחת אָמרו שְׁעַר התַּכְלִית הוא
כָּבוֹד: כִּי אֲנוּ רוֹאִים שֶׁהַכָּבוֹד הוא
הַעֲקָר אֲצֵל הָעוֹלָם, כִּי כְּשֶׁאֵין נוֹתֵנִין
לְאִדָּם כָּבוֹד, דְּהֵינּוּ שְׂמֻדְבָּרִים לוֹ
אֵיזוֹ דְּבוּר כִּנְגַד כָּבוֹדוֹ - יֵשׁ לוֹ
שְׂפִיכוֹת דַּמִּים, כִּי הָעֶקֶר הוא הַכָּבוֹד
אֲצֵל כָּל הָעוֹלָם; וְאִפְלוּ לְאַחֵר מִיִּתָּה
מִקְפִּידִים לִתֵּן לְהִמָּת כָּבוֹדוֹ, לְקַבְּרוֹ
בַּכָּבוֹד וּכְיוֹצֵא (וְאוֹמְרִים לוֹ שֶׁכֵּל מֵה שְׂעוּרִים - הַכֵּל
טוֹשֵׁט לָךְ בִּבְבִּיל בְּתוֹךְ), אַף-עֲלֵפִי שְׂאֵחֵר
מִיִּתָּה אֵין שִׁדָּךְ מִמּוֹן וְשׁוֹם תִּאֲוָה אֲצֵל
הַמֵּת, אַף-עֲלֵפִי-כֵן עַל כָּבוֹד הַמֵּת -
מִקְפִּידִים, נִמְצָא שֶׁהַכָּבוֹד הוא הָעֶקֶר
הַתַּכְלִית; וּכְיוֹצֵא בַּסִּבְרוֹת כְּאֵלוֹ (וְשֶׁל

אָנגױבן צו קלערן. וואס איז דער תכלית. איז צווישן זיי גיווארן כמה דעות.

א טייל האבין גיאזגט. אז דער עיקר תכלית איז
 כבוד. ווארען מיר זעהן ויך אז כבוד איז דער עיקר
 ביי דער וועלט. ווארען אז מען גיט נישט אפ דעם
 מענשן ווען כבוד. היינט אז מען רעדט אים עפעס
 א ווארט אקעגן ווען כבוד. האט ער שפּיכות
 דמיס. ווארען דער עיקר איז דער כבוד ביי גאָר.
 דער וועלט. און נאך דעם וועט מיר היט מען אויך אַפּ.
 אז מען זאל אָפּגיבן דעם מות ווען כבוד. אז מען
 זאל אים מקבר ווען מיר כבוד און דעסט גלייכין.
 (און מען זאגט אים וואס עס וועט זיין מען דיר אַלץ פון ווען כבוד
 וועגן) האטשע נאך דעם טויט. וויל מען שוין נישט
 קיין געלט און דער מות גלוקסט שוין בּוּדוּאי נישט
 קיין שום זאך. פון דעם וועגן פאַרט אויף דעם
 כבוד פון דעם מות איז מען מקפיד. און עס איז
 אים אפ ווען כבוד. נמצא איז ויך דער כבוד דער

מבוקה וישועה, וכן כל הכחות המבארים למשה, כלם היו להם ספרות ורובם להעם המבוכה והספקלה. וקצתם מבארים למשה: אך רבנו ר' חייא ר' רעה להבאר כל הספרות המבוכות שיש באלו הדעות. וכן חזר ספרות מבוכות כל-יפה, עד שאפשר חס ושלום ללעזת באמת באלו הספרות של שער רוממא (עליו), עד שנגסבם אצלם, שערך התכלית הוא כבוד. על-כן צריכין לבקש איש מכבד, וגם שיהיה רודף אחר הכבוד; והינו שיהיה רודף אחר הכבוד - וישגי את הכבוד (שזה איש מכבד, שיש לו כבוד), כי מאחר שהוא איש מכבד, שיש לו כבוד, והוא רודף אחר כבוד ומסיע את הטבע שהיה רוצה בכבוד פנ"ל, נמצא שזה האיש משתדל אחר התכלית ומשיגו, כי התכלית הוא כבוד (כל זה היה דעתם הספקלה והמבוכה) פנ"ל, על-כן זה האיש ראוי להיות מלך. והלכו לבקש איש כזה, והלכו ומצאו שהיו

עיקר תכלית. און נאך אוינע ספרות און גיראנגען אוינע האבן די דאזיגע אלץ גיאגט. אז כבוד איז דער עיקר תכלית פון דער וועלט. ביז עס איז ביי זיי געבליבן. אז דער עיקר תכלית איז כבוד. איבער דעם מוז מען זוכן איין אלס מכובר (כלומר) מענטש וואס ער האט כבוד) און דערצו איז דער מענטש נאך גאט. ווארין וויל דער מענטש האט כבוד און יאגט נאך דעם כבוד. און ער העלפט די סבב וואס זיי וויל כבוד. נמצא איז ויך דער מענטש משתל און גייט נאך דעם תכלית. און האט דערלאנגט דעם תכלית. ווארין דער תכלית איז ווי כבוד. כנ"ל. איבער דעם דאזיגע מענטש קער וויין מוהל (אויז איז געווען די דאזיגע מענטש וואס מ'זיל פון זיי און יאבאר זיי און שטענדיג נאכשפרייט. און גיראנגען ביי זיי זענען דרינען פארשפרייט. און האבן גיאגט אז כבוד איז דער תכלית. און אויז די אלע תולת וואס אז וועט ווייטער שטיין און אלע גיאגט נאכשנייע זוכן און ווינער נאכשנייע (דעות) זענען זיי גיראנגען וויבאלד אויז א מענטש.

נושאים את ('בעטליר') זקן אחד, והכלו אתריו לערך חמשה מאות אנשים, כלם 'צייגיינרס', וגם הוא היה 'צייגיינר'. והבעטליר הזה היה עור ועקם ואלם, והאנשים הנ"ל הלכו אחריו, כי כלם היו אנשי המשפחה שלו, כי היו לו אחיות ואחים וזרע מרעים שלו, עד שנעשה מהם קבוץ הנ"ל שהכלו אחריו ונשארו אותו. והוא הקפיד מאד על כבודו, כי היה פּעסן גדול, וכועס בכל פעם עליהם בקפידות גדולות, וצוה בכל פעם שישארו אותו אנשים אחרים, וכעס בכל פעם עליהם. נמצא שהה בעטליר הזקן הוא איש מכבד גדול, שיש לו כבוד כזה - וגם רודף

וַעֲנֶנּוּ וַיִּגְאָנְנֻן אֹן הָאֲבִין גִּזְעָן. וַיִּמַּע אֵס
גִּטְרָאָגִין אִין אֱלִטִין בַּעֲטָלַעַר אַ צִיגִינַעַר. אֹן סַע
וַעֲנֶנּוּ אִים נָאָר גִּזְאָנְנֻן אָפְשֶׁר פִּנְעָה הִזְנַעֲרַס
גִּיגִינַעַרַס. אֹן דַּעַר בַּעֲטָלִיר אִזִּי גִזְוֶען בִּלְיִנָּה אֹן
קָרוֹם אֹן שְׁטוֹם. אֹן דִּי לִיט וַעֲנֶנּוּ אִים נָאָר
גִּזְאָנְנֻן וְוָאִין וַיִּי אֱלַע וַעֲנֶנּוּ גִזְוֶען וַיִּין
מִשְׁחַתִּירַע וְוָאִין עַר הָאָס גִּזְוֶען שְׁוֹעֲסָעֲרַס.
אֹן בִּרְדַּעַס. אֹן וַיִּין יַרַע מַרְעִים. בִּזִּי סַע אִזִּי פוֹן
וַיִּי גִזְוָאִין אוּוִי פִיל. דִּי אֱלַע וְוָאָס וַיִּי וַעֲנֶנּוּ אִים
נָאָר גִּזְאָנְנֻן. אֹן הָאֲבִין אִים גִּטְרָאָגִין. אֹן דַּעַר
אֱלַעַר בַּעֲטָלַעַר הָאָס וַיִּיעַר מַקְפִיד גִּזְוֶען אוּוִי
וַיִּין כְּבוֹד. וְוָאִין עַר אִזִּי גִזְוֶען וַיִּיעַר בִּיין. אֹן
עַר הָאָס וַיִּי אֱלַע מָאָל אוּוִי וַיִּי אִזִּי גִזְוֶען בִּיזְעַר
יִטָּאָן. אֹן הָאָס אֱלַע מָאָל גִּזְוֶען אִזִּי אֲנַדַּעַרַע
וְאָלִין אִים גִּטְרָאָגִין. אֹן הָאָס וַיִּי אֱלַע מָאָל
גִּיגִינַעַרַס אִים וַיִּי. נְבָמָא אִזִּי וַיִּי דַּעַר אֱלַעַר
בַּעֲטָלַעַר אִזִּי גִזְוֶען אִישׁ מְכּוּבָד. וְוָאִין עַר הָאָס
אוּוִי אִזִּי כְּבוֹד. אֹן יֵאָס אוּוִי נָאָר דַּעַס כְּבוֹד.

אחר הקבד, כי הוא מקפיד כל־כֶּף על קבדו כפ"ל, על־כֶּן הוטב כעיוי הפת הזאת הפעטליר הזה, וקבלו אותו למלך. ולהיות גם ארץ גורמת, כי יש ארץ שגורמת ומסגלת לכבד, וכן יש ארץ גורמת למדה אחרת, על־כֶּן אלו הפת (שקורו לעצמם שער התבליט הוא קבד) בקשו ארץ גורמת לכבד, ומצאו מדינה שמסגלת לזה, וישבו שם.

פת אחרת אמרו שאין הכבוד עקר
המבטלות, וחקרו ששער המבטלות הוא
רציוחה: כי אנו רואים שכל הדברים
נכלים ונפסדים, וכל מה שיש בעולם,
עשבים וצמחים ובני אדם וכל מה
שיש בעולם - הכל צריך לבוא לכליון
והפסד, נמצא שמבטלות הכל הוא

וואַרײַן ער איז זיך ווײַער מקפיד אויף זײַן קבֿוד.
איבער דעם איז דער בעטלעײַר זײַ גיפֿעלען. און זײ
האָבן אים אויף גינזמען פֿאַר אַ מלך. און ווײַל
זאָס לאַנד איז אויך גורם. וואַרײַן ס׳ע פֿאַרהאַנדלן
אַ מדינה וואָס זײַ מדינה איז גורם און זי איז מסוגל
צו קבֿוד. און אזוי איז פֿאַרהאַנדלן אַ מדינה וואָס
זי איז מסוגל צו אײַן אנדערע מדינה. איבער דעם.
האָבן די קיטאָ (וואָס בײַ זי איז גינזען דער עיקר תּפֿילת כּבֿוד)
גיזוכט אַ מדינה וואָס זי איז גורם און מסוגל צו
קבֿוד. האָבן זײַ גיפֿונען אַ מדינה וואָס זי איז
מסוגל דערצו האָבן זײַ זיך דאָרט באַזעצט.
אַ טײַל האָבן גיזאָגט. אז נישט דער קבֿוד איז
דער עיקר תּפֿילת. און זײַ האָבן גיקלערט. אז
דער עיקר תּפֿילת איז רציחה. וואַרײַן מיר זעהן אז
אַלע זאכן וואָס ס׳ע פֿאַרהאַנדלן און אויף דער
וועלט. מוזן אַלע פֿאַרלעבנס ווערן. און און אַלע
פֿאַרהאַנדלן אין דער וועלט. גראַו און אַלע
פרוכטן און מענטשן און אַלע וואָס אין דער

- ה. על-ידי שמוש הצדיק בא חרות, ונתבטל הקללות.
ו. על-ידי משא ומתן באמונה נתבטלים הקללות.
ז. כשאדם מקלל לחבור בשעת חרדה - מוזיק לו הקללה מאד.

קלפה

- א. אותיות א'ת'ה' מכניעים את הקלפות.
ב. שמירה ליולדת: שתכתב על קלף פסוק (ישעיה כז): "ה' רמה ידך בל יחזיון".
ג. בחברות קלפות שכיחים.
ד. הגר מכניע שליטת הקלפות.
ה. מזלו של אדם שומר את האדם מלהיות נזוק.
ו. השבעה קולות שאמר דוד על המים, בדבורן - מכניעין הרוח רעה.
ז. מוזיקין מצויין בבורות כמו שמצויין בשדות.
ח. מקום שאין בני אדם מצויין, שכיחים שם שדים אפלו ביום; אבל בעיר - אפלו בלילה לא חישנין.
ט. לצד צפון השדים נגלים לבני אדם מאד.
י. סגולה להברית רוח הטמאה: לקרות פרשת נח.
יא. כשמדבר עם רשע, על-ידי הכל פיו נתגשם.

חלק שני

- א. יש שדים שמצויים בבתים, שהם מקלקלים השלום-בית, ועל-ידיהם בעס וקטטות בבית; ועקר הבית היא האשה, כי "ביתו זו אשתו" (ויטא ב), ועל-כן על-פירב עקר הקטטות ממנה, ולפעמים נאחזים בשאר בני-הבית. ועל-ידיהם נעשים הקטטות והמריבות פנ"ל; ועל-ידי זה באים יסורים על בני-הבית. וזה מפרש בפסוק (איוב כ"א, ט) : "בתייהם שלום מפחד", ודרשו רבותינו זכרונם לברכה (ב"ד פירשה ה) : "מפחד" - אלו שדים, וזהו "שלום מפחד" כי השלום הפך הפחד שהם השדים המקלקלים השלום פנ"ל; וזהו: "ולא שבת אלוה וכו'" - הינו היסורים - פנ"ל.

קנאה

- א. כשיתבטל הקנאה, אזי יהיה קבוצן גליות.
ב. על-ידי קנאה בא שרפה.
ג. על-ידי קנאה בא שפיכות דמים.
ד. על-ידי קנאה בממון חברו נעשה שוטה.
ה. על-ידי ביאתך לצדיק יתבטל ממך הקנאה.
ו. על-ידי קנאה עצמותיו מרקיבין.
ז. השום מוציא קנאה.
ח. דפרע קנאה - מתריב ביתו.

אלעזר בן מנחם. ר' אלעזר בן ברכיה. אלעזר נותאי. ר' אלעזר בן תורתא. ר' אלעזר בן ר' מלאי. ר' אלעזר מהגרוניא. ר' אלעזר בן דורדא. ר' אלעזר בן פינחס. ר' אלעזר בר' חגיגא. ר' אלעזר בר' מרינוס. ר' אלעזר בר' יוסי. ר' אלעזר בר' ישמעאל. אלעזר איש בריא. ר' אלעזר בן מהבאי. ר' אלעזר בערנאה. אבא אלעזר בן גומל. בן אלעשה.

ר' אמי הכהן. רב אמי. אמי. אמי בר חגי. ר' אמי בר טובי או בר טביומי. ר' אמי בבליאה. ר' אמי בר אבא. אמי אבוה דשמואל בר אמי. רב אמי בר' שמואל. אמי ורדינגא. ר' אמי בר דיקולי. רב אמי בר אדא הרפנגא. ר' אמי בר יודן. ר' אמי בר חנינא. ר' אמי בר אהבה. ר' אמי בר קרחא. ר' אמי בר יחזקאל. ר' אמי אבוי דר' אבדימי דציפורי. רב אמי בר חזא. ר' אמי בר מתנא. ר' אמי בר חמא. ר' אמי בר אבין.

אמימר בריה דמר ינוקא בן רב חסדא הכהן. אנדרי אבוי של ר' חנינא. אבא אנטולי. אנטונינוס איש סוכו. ר' אנטונינוס תנא דברייתא. אנטיופרס. אנגיני בן יסי. ר' אסא אסטיין.

ר' אסי הכהן. רב אסי. רב אסי הארוף. ר' אסי מנהר בול. אסי בר היני. ר' אסי בר חזאי. רב אסי דהוצל. רב אסי בר' חנינא. אסי בר שמיי. רב אסי בר ממל. ר' אסי בר חמא. ר' אסי

בר מתאי.

ר' ייסי בר ר' שבתי. ר' ייסי בר ברתיה דר' ייסא. אפוטריקי בן דרוסאי. ר' אפס. אפיקשינן. אפקולוס. אפרים ספרא. אפרים מקשאה. בן ארנא. ר' ארמנא. ארסטון.

רב אשי הקדמון. רב אשי מאוירא. רב אשי בר אבין. רב אשי ברב אדי. רב אשי מהוצל. רב אשי שחבר התלמוד בבלי. רב אשי בר נתן. אשיאן. אשיאן בר נדבך. אשיין בר נידבה. אשיין נגראי. ר' אשיין בר' יקים. אשיאל.

אות ב. באלי. בבא בן בוטא. רב בבי. בן פג בג. ביה. רב בודיא. ר' בורקי. בטייטי. בטנית בריה דאבא שאול בן בטנית. בטרס בן יטסס. בן ביכיי. רב ביבא בריה דר' אבא, ר' ביבין. רב ביכיי בריה דר' אמי. רב ביכיי בר ביזנא. רב ביכיי בר אבין. רב ביכיי סתם. רב ביכיי בריה דרב משרשיא בריה דרב ביכיי. רב ביכיי בר אשי. רב ביכיי בר דלא. או בר גולא, או בר גידל. ר' ביכיי מרגנא. רב ביכיי בן אבוי. ר' ביכיי בר אהא. רב ביכיי בר קהנא.

ר' ביזנא בר זבדא. רב ביני. ר' ביסא, או ר' ביסנא. ר' בירם. אבא ביראה. ר' בירנא. ר' ביתא בר ביזנא. ביתוס בן זונין. רבי ביתוס. בלוטי. בן בוכרי. בן בוגים. בוגים, בן בוגים. לעמוד הבא

שְׁאֲזָהּ עַל יָדָם לְתַקֵּן כָּל אֱלוֹ הַיָּמִים
הַמֵּתִים. וְאֲזָהּ לְהַתְעֵנוֹת הַרְבֵּה כָּל כֶּף
עַד שֶׁאֲצַטְרֵף לְהַשְׁתַּמֵּשׁ עִם כַּחַשׁ
יָמֵי הַיְנִיקָה בְּכַח הַחֶלֶב שֶׁיִּצְקָתִי מִמֶּנִּי
אִמִּי, בִּאֲפֶן שֶׁאֲזָהּ לְהַחֲיוֹת וּלְהַעֲלוֹת
וּלְתַקֵּן כָּל הַיָּמִים אֲשֶׁר עָבְרוּ עָלֵי מִיּוֹם
הַיּוֹתִי עַד הַנֵּה. וְאֲזָהּ בְּיוֹם צֹאתִי מִן
הָעוֹלָם לְבוֹא וּלְכַסּוֹס לְפָנָיו עִם כָּל
הַיָּמִים שֶׁל כָּל יָמֵי חַיֵּי בְּקִדְשָׁהּ גְּדוּלָּה,
וְהִיוּ כָּל הַיָּמִים שְׁלֵלִי שְׁלָמִים וְקִדּוּשִׁים
וְטוֹהָרִים וּמְתַקְנִים בְּתַכְלִית הַתַּקּוּן
כִּרְצוֹנָהּ הַטּוֹב, וְלֹא אֵינִי עוֹל בְּכִסּוּפָא
קִמָּה.

עֲזָרְנִי עֲזָרְנִי, הוֹשִׁיעֲנִי הוֹשִׁיעֲנִי, עֲשֵׂה
עִמִּי פֶלֶא לְחַיִּים לְכָל אֶהְיֶה כִּמְתַּחַס
וְשָׁלוֹם, "לֹא אָמוֹת כִּי אֶהְיֶה וְאֶסְפָּר
מִעֲשֵׂי יָדִי". שִׁמַּח נִפְשִׁי הָאֲמֻלָּה מֵאֵד
הַעֲלוּכָה מֵאֵד, עַל יְדֵי תַעֲנוּת הַרְבֵּה
שֶׁתּוֹכְנִי בְּרַחֲמֶיהָ לְהַתְעֵנוֹת מֵעַתָּה.
וְאֲזָהּ לְהַתְחַזֵּק בְּזֶה הַרְבֵּה. עֲזָרְנִי
מְלֹא רַחֲמִים, הוֹשִׁיעֲנִי מְלֹא יְשׁוּעוֹת,
רַחֵם עָלֵי מְלֹא רַחֲמִים, גּוֹמֵל לְחַיִּים
טוֹבוֹת שֶׁגִּמְלָנִי כָּל טוֹב וְזָכַנִי לְהַיּוֹת
מִזֶּרַע יִשְׂרָאֵל וְהַבְדִּילָנִי מִן הַתּוֹעֵעִים,
וְלֹא עֲשֵׂנִי גוֹי, גִּמְלָנִי כָּל טוֹב סֵלָה.
וְעֲזָרְנִי מֵעַתָּה לְפָרֵשׁ אֶת עֲצָמֵי מִזֶּה
הָעוֹלָם לְגַמְרִי, וְאֲזָהּ לְהִתְאַרֵץ אִפִּי
בְּגִבּוֹרָה גְּדוּלָּה וּלְכַבֵּשׁ אֶת יִצְרֵי
וּלְמַשֵּׁל בְּרוּחִי, וּלְהַתְחַזֵּק כָּכָל עַתָּה עַד
שֶׁאֲזָהּ מֵעַתָּה לְסַתֵּם עֵינֵי מַחֲיוֹז דְּהֵאִי
עָלְמָא לְגַמְרִי, וּלְהַתְעֵנוֹת תַּעֲנוּת
הַרְבֵּה וְהַפְסְקוֹת שְׁלֵמוֹת. וְאַתָּה

בְּרַחֲמֶיהָ תִּקְבְּלֵם בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן
וּתְקַרְבֵנִי אֵלָיו בְּרַחֲמִים רַבִּים וּתְשַׁמַּח
אֶת נִפְשִׁי תָמִיד, בִּאֲפֶן שֶׁאֲזָהּ בְּכַח
הַצִּדִּיקִים הָאֲמִתִּיִּים לְתַקֵּן כָּל מַה
שֶׁפָּגַמְתִּי מֵעוֹדֵי בְּחַיִּים חַיּוּתִי. וְאֲזָהּ
לְהַכִּיר אוֹתָהּ בְּאֵמֶת וּלְעַבֵּד אוֹתָהּ
תָּמִיד בְּאֵמֶת אֲנִי וְזָרְעִי וְזָרַע וְזָרְעִי
מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם. "הַדְרִיכֵנִי בְּאֵמֶתָּה
וּלְמַדְנִי כִּי אַתָּה אֱלֹהִי יִשְׂרָאֵל אוֹתָהּ
קוֹיָתִי כָּל הַיּוֹם. הוֹרֵנִי יְיָ דֶּרֶךְ חַקֶּיךָ
וְאֶצְרָנָה עֲקֵב. הוֹרֵנִי יְיָ דֶּרֶךְ אֱהֻלָּהּ
בְּאֵמֶתָּה יַחַד לְכָבִי לִירְאָה שְׁמֶךָ. הוֹרֵנִי
יְיָ דֶּרֶךְ וּנְחֵנִי בְּאַרְחַ מִישׁוֹר לְמַעַן
שׁוּרְרִי. שְׁלַח אוֹרְךָ וְאֵמֶתָּה הַמֶּה
יְנַחֲנֵנִי, וְבִיאוּנִי אֶל הַר קִדְשֶׁךָ וְאֶל
מִשְׁכְּנוֹתֶיךָ. כִּי לֹךְ לְבַד עֵינֵי תְלוּיוֹת.
עַד יִשְׁקִיף וִירָא, יְיָ מִשְׁמָיִם. יִהְיֶה
לְרָצוֹן אִמְרֵי כִּי וְהִגִּילָן לְכִי לְפָנָיו יְיָ
צוּרִי וְגוֹאֲלִי". עוֹשֶׂה שְׁלוֹם בְּמִרְמִיּוֹ
הוּא בְּרַחֲמֵיּוֹ יַעֲשֵׂה שְׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל
כָּל יִשְׂרָאֵל, וְאַמְרוּ אָמֵן.

תפילה קד

מוֹסֵד עַל תּוֹרַת רַשִׁי בְּלִיקוּטֵי מוֹהֲרֵין

"פְּוֹדָה יְיָ נִפְשׁ עַבְדִּי וְלֹא יֵאָשְׁמוּ כָּל
הַחוֹסִים בּוֹ. פְּדָה בְּשָׁלוֹם נִפְשִׁי מִקֶּרֶב
לִי כִּי בְרַבִּים הָיוּ עֲמָדִי. אֵף אֱלֹהִים
יִפְדֶּה נִפְשִׁי מִיַּד שְׂאוֹל כִּי יִקְחֵנִי סֵלָה.
תִּרְנָנָה שְׁפָתִי כִּי אֲזַמְרָה לָךְ וּנְפִשִׁי
אֲשֶׁר פָּדִיתָ". רַבּוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם, מְלֹא
רַחֲמִים, מְלֹךְ גּוֹאֵל וּמוֹשִׁיעַ, פְּוֹדָה
וּמוֹצִיל וּמַפְגֵּס וְעוֹנֶה וּמַרְחֵם כָּכָל עַתָּה
צָרָה וְצוּקָה אֵין לָנוּ מִלֶּךְ עוֹזֵר וְסוֹמֵךְ

אֶלֶּא אַתָּה, רַחֵם עָלֵינוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ
בְּרַחֲמֶיהָ הַרְבִּים וְהַגְדוּלִים וְתִתֵּן
עָלֵינוּ עֵת רָצוֹן תָּמִיד בְּזָכוֹת אֲבוֹתֵינוּ
הַקְּדוּשִׁים, וְתַמְתִּיק וְתַבְטֵל כָּל הַדִּינִים
מֵעָלֵינוּ וּמֵעַל כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל.
וְתַפְדֶּה נַפְשֵׁנוּ מִכָּל הַגְּזֵרוֹת וְהַדִּינִים
שֶׁנִּגְזְרוּ בְּכָל עֲשָׂרִים וְאַרְבַּע בְּתֵי דִינֶיךָ
הַקְּדוּשִׁים שֶׁיֵּשׁ לָךְ לְמַעֲלָה בֵּין שְׁהוּא
קִדְם גְּזֵר דִּין בֵּין שְׁהוּא לְאַחֵר גְּזֵר דִּין,
מִכָּל תַּפְדֶּה נַפְשָׁנוּ. וְתַמְתִּיק וְתַבְטֵל
כָּל הַדִּינִים וְהַסְּתוּרִין וְהַגְּזֵרוֹת שֶׁנִּגְזְרוּ
בָּהֶם מֵעָלֵינוּ וּמֵעַל כָּל עַמְּךָ בֵּית
יִשְׂרָאֵל, בֵּין בְּגוֹף בֵּין בְּנֶפֶשׁ בֵּין
בְּמִמּוֹן, בֵּין בְּכָלֵל בֵּין בְּפֶרֶט, כִּי גְלוּי
וְיָדוּעַ לְפָנָיו שְׂאִין אֲתָנוּ יוֹדַע עַד מַה
אֵיךְ לַעֲשׂוֹת פְּדִיּוֹן וּלְבַטֵּל כָּל הַדִּינִים
שֶׁנִּגְזְרוּ בְּתֵי דִינֶיךָ הַקְּדוּשִׁים. וְאַפְלוּ
מִי שִׂידוּעַ לַעֲשׂוֹת אֵיזָה פְּדִיּוֹן לְבַטֵּל
אֵיזָה דִּין שְׁבִאִיזָה בֵּית דִּין, צִדֵּן אֵינוֹ
יֹדַע לְבַטֵּל כָּל הַדִּינִים שֶׁבְּכָל הַעֲשָׂרִים
וְאַרְבַּע בְּתֵי דִינִים, וְעַל יְדֵי זֶה אֵין
מוֹעִיל הַפְּדִיּוֹן שְׁלוֹ.

עַל כֵּן רַחֵם עָלֵינוּ בְּכַח וּזְכוֹת
הַצִּדִּיקִים הַגְּדוּלִים הַיְחִידִים בְּדוֹרוֹתָם,
שֶׁהֵם בְּכַחֲנֵת מִשָּׁה רַבֵּנוּ, שֶׁיֵּשׁ לָהֶם
כַּחַשׁ לַעֲשׂוֹת פְּדִיּוֹן לְבַטֵּל כָּל הַדִּינִים
שֶׁבְּכָל הַעֲשָׂרִים וְאַרְבַּע בְּתֵי דִינִים.
וְחוֹסֶה וְחַמֵּל עָלֵינוּ בְּכַח וּזְכוֹת
הַצִּדִּיקִים הָאֵלֹהִים, וְתִתֵּן עָלֵינוּ מִצַּח
הַרְצוֹן תָּמִיד כִּמּוֹ בְּשִׁשְׁתַּת בְּמִנְחָה,
שֶׁהוּא הַסְּתַלְקוֹת מִשָּׁה שֶׁהוּא עַתָּה
רָצוֹן. וְעַל יְדֵי זֶה תַּפְדֶּה נַפְשָׁנוּ

וְתַצִּילָנוּ מִכָּל הַצָּרוֹת, וְתַמְתִּיק וְתַבְטֵל
כָּל הַגְּזֵרוֹת וְהַדִּינִים שֶׁנִּגְזְרוּ בְּכָל
עֲשָׂרִים וְאַרְבַּע בְּתֵי דִינֶיךָ הַקְּדוּשִׁים,
וְתַצִּילָנִי מִכָּל מִינֵי חֲלָאִים וּמַכְאוּבִים
וּמַחֲרָשִׁים (וּבְפֶרֶט לְפָנָיו בֵּין פְּלוּטִית וְכֵי), וּמַחְסָרוֹן
הַפְּרָסָה, וּמִכָּל מִינֵי צָעַר וְיִסּוּרִין
שֶׁבְּעוֹלָם, מִכָּל תַּצִּילָנוּ בְּרַחֲמֶיהָ
הַרְבִּים וְהַגְּדוּלִים, בְּכַח וּזְכוֹת מִשָּׁה
רַבֵּנוּ שֶׁנִּסְתַּלַּק בְּשִׁשְׁתַּת בְּמִנְחָה, וּבְכַח
כָּל הַצִּדִּיקִים שֶׁהֵם בְּכַחֲנֵת מִשָּׁה,
שִׂידוּעִים לַעֲשׂוֹת פְּדִיּוֹן לְהַמְתִּיק הַדִּין

וְתַעֲזָרֵר רַחֲמֶיהָ הַגְּדוּלִים וְתַסְדִּיק
הַמְּרַבִּים, וְתַשְׁבֵּר וְתַמְגֵּר וְתַכְנִיעַ
וְתַעֲקֹר וְתַבְטֵל כָּל הַכְּפִירוֹת מִכָּל
הָעוֹלָם כָּלֹ, וּבְפֶרֶט מִכָּל עַמְּךָ בֵּית
יִשְׂרָאֵל כָּכָל מְקוֹם שֶׁהֵם. וּבְרַחֲמֶיהָ
הַרְבִּים תַּעֲזָרֵר וְתַמְשִׁיךְ עֵת רָצוֹן
בְּעוֹלָם תָּמִיד, וְתַהַפֵּךְ הַשְּׂמֵד לְרָצוֹן,
בְּכַח וּזְכוֹת מִשָּׁה שֶׁהוּא עוֹמֵד בֵּין
שְׂמֵד לְרָצוֹן, אֲשֶׁר כִּסֵּר נִפְשׁוֹ כָּל יָמֵי
חַיָּיו לַעֲשׂוֹת גְּרִים לְהוֹצִיאָם מִשְׂמֵד
וּכְפִירוֹת וּלְהַעֲלוֹתָם וּלְמַשְׁרֵם לְרָצוֹן
הָעֲלִיּוֹן, וְגַם עַתָּה אַחֵר הַסְּתַלְקוֹתָיו,
צִדֵּן הוּא עוֹמֵד וּמַתְפַּלֵּל עַל כָּל
הַנִּדְחִים וְהַרְחוּקִים מֵאַמּוֹנֶתְךָ, לְגִזְרֵם
וּלְקַרְבָּם אֵלָיו, וּלְבַטֵּל כָּל הַמִּינּוֹת
וְהַכְּפִירוֹת מִן הָעוֹלָם, וּלְהַעֲלוֹת
מִשְׂמֵד לְרָצוֹן, וּלְעֲשׂוֹת גְּרִים וּבְעָלִי
תְּשׁוּבָה הַרְבֵּה בְּעוֹלָם.

אָנָּה יְיָ רַחֲמֵן מְלֹא רַחֲמִים, חֲסִדִּין
חֲסִדִּים, חוֹשֵׁב מַחְשְׁבוֹת לְכָל
לְעוֹמֵד הַבֹּא

חזרה לתוכן העניינים

יום שישי

לנצח עוד יום

ל"ה ע"א אמר אביי: נקטינן: ע טימא טהרותיו של חבירו ומת, לא קנסו בנו אחריו לשלם את הנזק. מאי טעמא? הויזק שאינו ניכר לעין הוא, שלא ניכר על הטהרות שהן נטמא, ולא שמה הויזק. וכיון שהחייב לשלם עבור הויזק שכזה אינו אלא קנסא דרבנן הוא. הילכך לדרייה קנסו רבנן, לבריה לא קנסו רבנן!

מתניתין:

מעשה שהיה בזכר של רחלים איל זקן ושערו מרודלל, לפי שלא נגזז מעולם, וראהו קסדור אחד ממונה מהמלכות. ואמר: מה טיבו של זה? שהניחוחו להזקין כל כך. אמרו לו: בכור הוא! ואינו נשחט אלא אם היה בו מום!

נטל פיגום, רומח, וצרם את אזנו, ונעשה בעל מום. ובא מעשה לפני חכמים, והתירו את הבכור כיון שלא עשה זאת מתוך כוונה להתירו. שהרי לא ידע שעל ידי המום שיעשה בו יישחט.

ראה הקסדור שהתירו את הבכור. הלך וצרם באזני בכורות אחרים, ואסרו חכמים לשחטם על אותו אמות.

פעם אחת היו תינוקות משחקין בשדה, וקשרו זנבות טלאים זה בזה. ונפסקה זנבו של אחד מהם, והרי הוא בכור ונעשה בעל מום. ובא מעשה לפני חכמים והתירו. ראו התינוקות שהתירו, הלכו וקשרו זנבות בכורות אחרים כדי שייפסקו זנבותיהם. ואסרו חכמים לשחטם על אותו המום!

זה הכלל בדין זה: כל שהוא לדעתו, שהטיל את המום כדי להתירו, אסור לשחוט עליו. שלא לדעתו, מותר.

גמרא:

שנינו במשנה: פעם אחת היו תינוקות משחקין. וצריכא לאשמועינן מעשה בקסדור, ומעשה בתינוקות.

דאי אשמועינן עובד כוכבים שהטיל מום בבכור, ולא היה משמייענן תינוקות. הוה אמינא: דרק בעובד כוכבים מתירים, כשלא נתכוון לכך משום דלא אתי למיסרך שלא איכפת לן אם על ידי זה יתרגל הגוי להטיל מום, שהרי בין כך הוא רגיל לעבור איסורים - רש"י.

אבל קטן ישראל דאתי למיסרך ולהתרגל להטיל מום בקדשים, אימא, לא יהא מותר הבכור על ידי המום שהטיל בו.

ואי אשמועינן קטן, הוה אמינא, דמתירים רק במום שעשה קטן, משום דלא אתי אינשי לאיחלוף בגדול שהטיל מום, שיאמרו שגם אז מותר. אבל עובד כוכבים שאם נתיר את הבכור על ידו, דאתי לאיחלוף בגדול ישראל שהטיל מום על מנת להתיר את הבכור, אימא, לא יהא מותר הבכור על ידי המום שהטיל.

לכך, צריכא לתרויהו.

אמר רב חסדא, אמר רב קטינא: לא שנו, שמותר הבכור על ידי מום שהטיל העובד כוכבים אלא דאמרו ליה ישראל לגוי שאין הבכור מותר אלא אם כן היה בו מום. דמשמע מום שנופל מעצמו. שבנחש כזה אין משמעות הדברים שהגוי יבין שרצים שהוא יעשה בו מום.

אבל אם אמרו ליה לגוי שאין הבכור מותר אלא אם נעשה בו מום. הוי כמאן דאמרו ליה זיל עבד ביה מומא דמי. ד"נעשה" משמע אפילו נעשה בידי אדם.

אמר רבא: מכריז ממוילא הוא, דאף כשאמרו לגוי "אלא אם כן נעשה בו מום", לא היה יודע הגוי שיותר על ידו לפי שסובר שאם עושים מום כדי להתיר אינו מועיל וכיון שלא נתכוין להתיר - מה לי "היה" מה לי "נעשה", והא תרוייהו חד משמעות היא לגבי הגוי.

אלא, גם באמרו לו "אלא אם כן נעשה בו מום", נמי ממוילא הוא, שגם אז הוא סבור שדוקא אם נפל המום בעצמו מתיר. ולא שנא.

שנינו במשנה: זה הכלל כל שהוא לדעת אסור. זה הכלל, לאתווי מאי?

ומבארין: לאתווי מום הנעשה על ידי גרמא, כגון שהיה בצק באוון הבכור כדי שיבא הכלב ויטלנו, שאף הוא אסור לשחוט עליו.

שנינו במשנה: כל שהוא שלא לדעתו מותר. לאתווי: מסיח לפי תומו, שלא היה הגוי שואל על הבכור אלא הישראל היה מספר לו לפי תומו שבכור זה לא יותר עד שיפול בו מום. והלך הגוי והטיל בו מום, גם אז מותר, כיון שלא נתכוון הישראל שהגוי יטיל בו מום.

מתניתין:

היה בכור רודפו לאדם, לנגחו, ובעטו האדם ונעשה בו מום. הרי זה ישחוט עליו. ואפילו אם זה עשה את המום היה כהן, מותר, לפי שלא נתכוין להתיר אלא להציל עצמו.

גמרא:

אמר רב פפא: לא שנו אלא שבעטו בשעת רדיפה. אבל בעטו לאחר רדיפה, לא שוחטין עליו.

ומקשינן: פשיטא!

ומתריצין: מהו דתימא, האי גברא, צעריה הוא דמכריז. שנוכר מהרדיפה ולכן הוא בועט, ואינו מתכוין למום. קא משמע לן. איכא דאמרי: אמר רב פפא לא תימא בשעת רדיפה אין, שלא בשעת רדיפה לא. אלא אפילו אם בעטו לאחר רדיפה נמי מותר. מאי טעמא? צעריה הוא דקא מדריב. וכשבעט בו לא נתכוין להטיל בו מום.

אמר רב יהודה: מותר להטיל מום בבכור קודם שיצא לאויר העולם, דאינו קדוש עד שיתקדש ביציאתו מהרחם.

אמר רבא: גדיא - באודניה. גדי אחזיו ארוכות ונראות בחוץ לפני שיצא כל הראש ונעדין אינו כילו, ויכול אז להטיל מום באוזניו.

אימרא - בשפותיה. טלה בשפתיו, שהן נראות תחלה. אבל אוזניו קטנות הן ואינן נראות עד שיצא כל הראש.

איכא דאמרי: אימרא נמי באודניה. כי אימור דרך צדשו נפק, שיצאו צדעיו של הטלה תחילה ובהם אוזניו, ונמצא שהאוזנים יצאו לפני הראש.

אמר רב פפא: אבל ולא מיחזי. אם יש לבכור מום בתוך פיו וכשאוכל אין המום נראה, אבל כשהוא פוע, צועק, מיחזי, לפי שפוחת פיו הרבה, הוי מומא, וחשיב מום שבגלוי.

ומקשינן: מאי קא משמע לן? והא תנינא לה

לקמן: החוטין החיצונות, החניכיים שהשיניים הקדמיות קבועות בהן, שנפגמו וחסרו מהן קצת, ושנפגמו, שנחתכו בסכין, ולא נחסרו אלא נוצר בהן כעין סדק - הוי מום הואיל והם גלויים לעין. וכן הפנימיות, החניכיים שהשיניים הפנימיות הטרחנות קבועות בהן, שנעקרו לגמרי, הוי מום. אבל הפנימיות שנפגמו ונגממו לא הוי מום כיון שאין הדבר נראה בהם ולא חשיב מום שבגלוי. מאי טעמא הוי פנימיות מום שנעקרו? לאו, משום דכי פוע מיחזי. שכשהוא צועק נראה ולכך הוי מומא, ומאי קא משמע לן רב פפא? ומתריצין: אמר רבא: רב פפא נמי טעמא דמתניתין דהתם מפרש: מאי טעמא נעקרו בפנימיות הוי מומא? משום דכי פוע מיחזי. ונמכל מקום נפגמו ונגממו לא נראה כלל.

מתניתין:

כל המומין הראויין לבא בידי אדם, שיתכן שאדם עשה מום זה. כגון: נסמית עינו. נקטעה ידו. נסדקה אזנו. ולמעט מומין שלא שייך לעשותם. כגון בעל חמש גלגים, שבאלו לא מדברת המשנה, הרי רועי ישראל נאמנים לומר שהמומין נפלו מאליהן. אבל רועי כהנים אינן נאמנים, שהם חשודים לשקר בענין הזה.

רבי שמעון בן גמליאל אומר: נאמן הוא על של חבירו, ואין נאמן על של עצמו.

רבי מאיר אומר: החשוד על הדבר לא דנו ולא מעידו. ובגמרא מפרש לפלוגתייהו.

גמרא:

רבי יוחנן ורבי אלעזר פליגי בפירושא דמתניתין. חד אמר: הא דקתני במתניתין "רועי ישראל נאמנים" היינו רועי ישראל, ואז אפילו הבכור עומד בי כהנים שהם בעלי נאמנים הרועים, דלא חיישינן שמא מום זה נעשה על ידי אדם בכונה והרעה משקר לאמר שבא מאליו, כדי שרבו וישחטו ויאכילנו ממנו, משום דללגימא מועטת לא חוישינן שישקר.

והא דקתני "רועי כהנים אינן נאמנים" היינו רועי שהם כהנים והבכור נמצא בי ישראל ולפיכך אין נאמנים משום דמימר אמר הרעה שהוא כהן: אטיל בו מום ובודאי הבעלים יתן לו את הבכור דמיון דקא טרחנא ביה, שאני עובד אצלו, לא שביק לדריי ויהוב לאחורינו.

והוא הדין רועה כהן להעיד לכהן הבעלים, מסתבר דאינו נאמן משום דחוישינן לגומלין. דשמא הרעה סבור: אני אעיד לו היום שבכורו מותר, ולמחר כשאקבל בכור תם מישאל, אטיל בו מום, והוא יגמול לי בכך שיעיד שהמום נפל מאליו. אלו דברי תנא קמא.

ואתא רבי שמעון בן גמליאל למימר: נאמן הוא הכהן להעיד על בכור של חבירו בין אם הוא רועה אצלו ובין אם לא.

ואינו נאמן על של עצמו, שרק על בכור של עצמו שקיבלו מהישראל הוא חשוד להטיל בו מום.

ואתא רבי מאיר למימר: החשוד על הדבר, היינו כהן שנחשד על הבכורות, לא דנו ולא מעידו שאף אצלו אינו נאמן להעיד ויכדעת תנא קמא.

וחד אמר בפירוש משנתנו: הא דקתני במתניתין "רועי ישראל נאמנים" הכי קאמר: רועי בהמות של ישראל וכן כהנים, נאמנים.

ל"ה ע"ב ובמארבין טעמא: מימר אמר האי רועה לא שבוק הבעלים צורבא מרבנן ויהיב לדידו. דסתם רועה עם הארץ הוא ואומר שרבו ודאי יתן את הבכור לכהן תלמיד חכם, ולא ימייח כלום בזה שיעיד עליו שהוא מותר, ולכן הוא נאמן.

והא דתנן "רועי כהנים אינן נאמנים" היינו רועי בהמות של כהנים והן ישראל, והרועים הם ישראל, אינן נאמנים. והטעם: דחיישין ללגימא.

והוא רוצה שיאכילנו ממנו. וכל שכן, רועה שהוא כהן להעיד לכהן הבעלים שהוא אינו נאמן מתרי טעמי. גם משום דחיישין לגומלין, שייגמלו זה עם זה שכל אחד יעיד על של חבירו. וגם משום דחיישין ללגימא, שירוצה שיאכילנו ממנו.

ואתא רבן שמעון בן גמליאל למימר: נאמן הכהן על של חבירו ואינו נאמן על של עצמו. ואפילו כהן לכהן נאמן. דלא חיישין לא לגומלין ולא ללגימא, וכל שכן ישראל לכהן שיש רק חשש לגימא.

ואתא רבי מאיר למימר: החשוד על הדבר לא דנו ולא מעידו. הלכך, כהנים דחשידי על הבכורות אין נאמנים לא לכהן ולא לישראל. ופליג אתרונא דלתנא קמא ר' כהן לכהן אינו נאמן אבל כהן לישראל נאמן. ולרשב"ג אפילו כהן לכהן נאמן. ואילו לרבי מאיר הכהן אינו נאמן לא לכהן ולא לישראל.

ומקשינן: בשלמא למאן דאמר דתנא קמא סבר דרועי ישראל והן כהנים נאמנים. (והוא המאן דאמר השנן. היינו דאתא רבי מאיר למימר: החשוד על הדבר לא דנו ולא מעידו. ופליג על תנא קמא דלתנא קמא רועה כהן לישראל נאמן, ולרבי מאיר אינו נאמן.)

אלא למאן דאמר בדעת התנא קמא דרועי כהנים בי ישראל אין נאמנים - מאי אתא רבי מאיר לאשמועינן? והא היינו תנא קמא! שברועים כהנים תרונא דסבירא להו שאינם נאמנים לא לכהן ולא לישראל.

ומתריצין: איכא בינייהו דרבי יהושע בן קפ וסאי.

דתנאי: רבי יהושע בן קפוסאי אומר: בכור בי כהן צריך שנים מן השוק להעיד עליו להתירו על ידי מום, ואפילו הם כהנים. ובלבד שיהיו מן השוק, ולא מביתו.

רבן שמעון בן גמליאל אומר: אין צריכין שנים מן השוק. אלא אפילו בנו, אפילו בתו. ואזיל לטעמיה דאמר כהן נאמן על של חבירו ואפילו הוא קרוב, ואינו נחשד אלא על של עצמו. רבי אומר: אפילו עשרה והן בני ביתו אין מעידין

עליו. אבל מן השוק מעיד אפילו עד אחד ופליג ארבי יהושע שמצריך דוקא שנים מן השוק. ובהא פליגי תנא קמא ורבי מאיר. תנא קמא אית ליה דרבי יהושע בן קפוסאי, דכהנים מן השוק נאמנים אפילו לבכורות של כהנים, דתנא קמא לא מיירי אלא בכהן שהוא רועה שיש בו חשש של גומלין אצל בעלים כהן, ואצל בעלים ישראל יש חשש שהוא סובר שיתן לו את הבכור. אבל כהן מן השוק נאמן בין לכהן בין לישראל. ורבי מאיר לית ליה דרבי יהושע, וסבירא ליה דכהנים אינם נאמנים לעולם ואפילו כהנים שבשוק.

כמאן אזלא הא דאמר רב חסדא אמר רב קטינא: ספק בכור, שנולד בי ישראל, כגון שנולדו שני זכרים ביחד ולא ידעין הי מנייהו הבכור, והדין הוא שאחד נותן לכהן ואחד נאכל במומו לבעלים. צריכים שנים מן השוק להעיד עליו, ואין בני ביתו כשרים להעיד.

כמאן? כרבי יהושע בן קפוסאי. דכי היכי דסבירא ליה שבכור שהוא אצל כהן צריכים שנים מן השוק להעיד עליו, הוא הדין ספק בכור ביד ישראל, שהיה הוא בעליו.

רב נחמן אמר: ספק בכור ביד ישראל אפלו בעלים מעידין עליו! שישראל אינו חשוד לעולם על המומין.

דאי לא תימא הכי, אם כן מעשר בהמה לרבי מאיר דסבירא ליה החשוד על הדבר לא דנו ולא מעידו - מי מעיד עליו? דהא מעשר בהמה נאכל לבעליו. ודרי כל ישראל לגבי מעשר הם ככהנים לגבי בכור, שכל אחד יש לו בהמות ומעשרן, ומכיון שהוא חשוד לעצמו אינו מעיד על חבירו, אלא ודאי אין ישראל חשוד על המומין.

ותמהני: מעשר ודאי מהימן! אפילו בעליו, כיון שיכול לעשות המום בהיתר, דאי בעי שדי מומא בכליה עדרו קודם שיעשר אותם, כשעדיין אינם קדושים, הלכך אינו חשוד על הדבר. וליכא הוכחה ממעשר בהמה לספק בכור. אלא הכי מדייק רב נחמן:

ספק בכור לרבי מאיר מי מעיד עליו? דאי בעלים חשודים עליו נמצאו כל ישראל חשודים על ספק בכור, אם יודמן להם בעדרם, וכל החשוד על הדבר אינו נאמן לחבירו, ואם כן מי יעיד עליו. וכו' תימא, הכי נמי דלית ליה תקנתא לספק בכור אליבא דרבי מאיר.

ומי איכא למימר הכי? והתנן לעיל בפרק שני (י"ח, ב) שהיה רבי יוסי אומר: כל שחלימו ביד כהן, כגון שיש ב' ספק בכורות, שאחד נשאר בידי בעלים, וחליפו, דהיינו השנן, ניתן לכהן, הרי גם זה שנשאר בידי ישראל פטור מן המתנות של

זרע, לחיים וקייבה. ומבארין התם טעמיה דרבי יוסי: "עשו את שאינו זוכה כזוכה". ונחשב כאילו הכהן זכה בשניהם ומכר אחד מהם לבעלים. וישראל הלוקח בהמה מכהן פטורה מן המתנות. ורבי מאיר מחייב במתנות.

חזון דלרבי מאיר ספק בכור בר אכילה הוא ואי אפשר לומר דאכן אין לו תקנה.

אלא שמע מינה: דספק בכור בעלים מעידין עליו. מאי טעמא? כהנים הוא דחשידי אממו! וישראל לא חשידי אממו!

איתמר: רב נחמן אמר: הלכה כרבן שמעון בן גמליאל שאפילו בנו ובתו נאמנים להעיד.

רבא אמר: הלכה כרבי דאמר: אפילו עשרה והן בני ביתו אינן נאמנים.

ומקשינן: ומוי אמר רבא הכי? והאמר רבא: אם היו בעלים של הבכור, דהיינו הכהן, עומדים עמנו בחוץ והבכור נכנס שלם בתוך ביתו, ויצא חבול, מעידין עליו בני ביתו שהיו בתוך הבית שהמום שנפל בו נעשה מאליהו.

אלמא, דרבא סבר כרשב"ג דאפילו בני ביתו נאמנים. ואיך פסק רבא כרבי דאפילו עשרה והן בני ביתו אינם נאמנים?

ומתריצין: לא תימא שהיו "בעליו" עומדים בחוץ. אלא אימא "כל בעליו" עומדים עמנו. שאף בניו ובני ביתו היו בחוץ, ומעיד עליו הרועה שהיה בבית.

ופרכין: אי הכי, מאי למימרא? ומתריצין: מהו דתימא ניוחש לחשדא. ודלמא

הרועה הטייל את המום. קא משמע לן: דלא חשדינן ליה.

ומקשינן: אי הכי מאי למימרא? ומתריצין: מהו דתימא ניוחש לחשדא דלמא

הבעלים גרמו למום על ידי שהניחו לו דבילה באוזנו. והכלב נשכו בפנים או שעשו בור בפנים שיפול בו, ומום שנעשה על ידי גרמא אין שוחטין עליו. קא משמע לן דלא חיישין.

והלכתא כרבן שמעון בן גמליאל. ודוקא בנו ובתו נאמנים. אבל אשתו לא מדימנא.

מאי טעמא? אשתו כגופא דמי! אמר ליה רב פפא לאבוי: לרבי

מאיר דאמר במשנתיו: החשוד על הדבר לא דנו ולא מעידו, וקאמר רבי מאיר (לעיל ל', א) החשוד

לדבר אחד חשוד לכל התורה. וכי כהנים, החשודים על הבכורות. הכי נמי דלא דינינא דינא?

דמדחשידי על הבכורות הוה להו חשודים על כל התורה. והחשוד על הדבר, אינו דן את האחרים באותו דבר. והכתוב: "ונשגו הכהנים בני לוי..." ועל פיהם יהיה כל ריב וכל נגע.

וְהוֹלֵךְ בִּישְׁרֵי יְהוָה וּגְלוּ דְרָכָיו בְּזֹהֶר־בְּפִי־אֵוִיל חֹטֵר
גִּאּוּדָה וּשְׁפָתַי חֲכָמִים תִּשְׁמְרוּם׃ הַ בְּאֵין אֲלֵפִים אֲבוּס בֶּר
וּרְב־תְּבוֹאוֹת בִּכְח שׁוֹר׃ הַ עַד אֲמוֹנִים לֹא יִכָּזֵב וּפִית כְּזֹבִים
עַד שֶׁקֶר׃ וּ בְקֶשֶׁלֶךְ חֲכָמָה וְאֵין וְדַעַת לְנִבּוֹן נִקְל׃ וְ לֶךְ מִנֶּגֶד
לְאִישׁ כְּסִיל וּבִלְיָדַעַת שְׁפַת־יְדַעַת׃ הַ חֲכָמַת עָרוֹם הִבִּין
דְּרָכָו וְאוֹלֹת כְּסִילִים מִרְמָה׃ וְ אֲוִלִים יִלְוִין אִשָּׁם וּבִין יִשְׁרִים

רשי

חלק: ואולת. ואשה שוטה: בידיה תהרסנו. תהרס ביתה זו אשתו של קרח: (ב) הולך בישירו ירא. מי שהוא ירא ה', ומי שהוא נלזו בדרכים כלומר עוקם דרכיו: בוודו. להקב"ה: (ג) כפי איך חוטר נאחו. מקל של גאווה כגון פפרעה שאמר מי ה' אשר אשמע בקולו (שם) תשמורם. כמו תשמרם תשמור את החכמים: (ד) באין אלפים אבוס בר. באין שוורים האבוס ירקם שאפילו תבן אין מצוי בבית: בר. נקי וירקם כלומר במקום שאין תלמידי חכמים אין הוראה נמצאת כלכלה:

ורדפתו עד השמדו: **(כב) מִוֶּב יִנְחֹל.** את זכותו ואת ממונו לבניו אבל חוטא אינו מנחיל לבניו כי צפון חילו וממונו לצדיק כמו שכתוב ותשם אסתר את מרדכי על בית המז: **(כג) רב אוכל ניר ראשים.** ראיתי במסורת הגדולה רב אוכל שלשים ושלשה רב קמצין וזהו חטף קמן ומבורח עם אוכל במקץ ואוכל ראיתי שם נקוד פתח (ר"ל סגול שזדא פתח קטן) וטעמו לעילא כמו את כל אוכל השנים הטובות (בראשית מא) ולפי נקודתו זה פתורו הרבה תבואה באה לעולם על ידי ניר אנשים דלים כלומר הרבה תורה יוצאה על ידי תלמידים שרבותיה למדין מהם מתוך פלפולם שמפלפלים בהלכה: **ויש נכפה.** ויש הרבה מהם שהם כלים מן העולם בשביל לא

מצודות דוד

(כב) ויצפון. ענין הסתרה: חיל' עושר: (כג) ביר. ענין
 חישה כמו יירו לכס ייר (ד' ע' ד) ר'אשי'ם. מלשון רש'
 ועני' נספד. ענין מיתה כמו אזי נאסך אל עמי (בראשית
 מט:) (כד) חושך. מונע: יחדרו. עניני ימי הילדות
 שהם בתחילת הימים והוא אל מ' שחר הבקר וכן
 הילדות והשחרות הכל (השלט ט):

[illegible]

אשר נאסף מכל העולם בלא משפט מות כי לא עשה דבר אשר יומת בעבורו ונתפס הוא בעון אחר:
(כד) חישך. המונע מבנו שבת מוסר הנה לשנאה תחשב כי סופו יצא לתרבות רעה וימות בעונו:
ואהבהו. האהוב את בנו מיסרו בעת השחרור ר"ל בילדותו עת יוכל לנסותו לכל אשר יחפוץ:
(כה) צ'ועב. אינו חפץ במעדים ורקב דבר המשביע את הנפש אבל הרשעים יאמרו באכילות מעדנים
מקלות וערבים ותמיד בטנו חסרה כי רוחא לבסימא שיכיא ויכול עוד לבלאוּתָּה: **(זא) חכמות נשיים**
כל אחת מהחכמות שנשנים בהן ביתה ר"ל מעמדת רב ביסיה. והתרנסו. מהרסת חכמה על חכמה בדירה:

מצודות ציון	מצודות דוד
(ב) וַיִּזְכֹּר. ענין המיה והסרה כמו ונחלים צמנגלותם (נפלי צ) : (ג) הַחוּרָה. מטה כמו וילא חוטרי מגוע ישי (שפיעה יא) : (ד) אֲשֵׁרִים. שורשים כמו שגר אלפניך (דברס ז) : אבום. אורח המצואה כמו פתחו מאכוסיה (ירמיה ז) :	(ב) הוֹצֵךְ בִּישֹׁר. ההולך בדרך ישר הוא ירא את ה' והמסיר דרכיו מן היישר יבוזה את ההולך בישור כי מחשיבו לכסיל : (ג) הַחוּרָה גִּזְרָה. גזרה זקופה כמקל : תשמוּרם. מלדבר גזות : (ד) בִּאֵן אֲשֵׁרִים. בהעדר הבקרי היתה אוצר התבואה ברור ונקי ר"ל במקום שאין ת"ח את הוראה מצויה : (ה) הרבה תבואות באה ע"י כל השור כי יחרשו בשדה ר"ל המקבל עליו עול תורה כשור לעול

אשר יתמיד לדבר אמונות בודאי לא יכוב לדבר העדות אבל הרגיל לדבר כזבים ועם המה בדברים של מה בכך מ"מ הואיל ורגיל בכך עידי ג"כ שקר ויש לחקור הרבה בדבריו: (ו) **ואין**. לא ימצא בלבו חכמה כי השמן לבו אבל לבנון נקל למצוא דעת כי הורגל בה: (ז) **אף מנגד**. לך ממרחק לנסיל: **ובל ידעת**. אז כל הדע הפתני דעת כאומר אז הרחק ממנו או סופך להיות כמוהו: (ח) **הכמת ערוב**. יסוד חכמת הערוב הוא להבין דרכו רלב יעשה שכל ההודות ויסוד אולת הכסילים היא עשות המרמה שחשבו כי לא יעשו גם המה כי יעשו: (ט) **לפי אשם**. האשם שמביא היה תליל עליו להחפצר

משלי פרק יד

מז

רצון: לב יודע מרת נפשו ובשמחתו לא יתערב זר: בית
רשעים ישמד ואהל ישרים יפריח: יש דרך ישר לפני איש
ואחריתה דרכי מות: גם בשחוק יכאב לב ואחריתה
שמחה תוגה: מדרכיו ישבע סוג לב ומעליו איש טוב:
פתי יאמין לכל דבר וערום יבין לאשרו: חכם ירא וסר

רש"י

וה' עכברי זהב וגומר ונתתם לאהלי ישראל
כבוד אולי יקל את ידו מעליכם (ש"ח): **איש**
אמנר"א בלע"ז: ובין ישרים רצון: אפיימינ"ט
בלע"ז הקב"ה מרוצה להם: (י) **לב יודע**
מרת נפשו: טרחו ויגיעו שעמל בתורה לפיכך
בשמחתו לא יתערב זר כשיקבל שכרו
לעתיד: ד"א לב יודע מרת נפשו ישראל שהם
מרי נפש בגלות והיו נהרגים על קדושת השם
ובשמחתו לא יתערב זר לעתיד: (יא) **בית**
רשעים: בית ארם ישמד יש דרך ישר לפני
איש, דרך עצל ישרה היא בעיני עשו שהוא
איש שדה ואחריתה וגו': (יב) **יש דרך ישר**
לפני איש: עובר עברה ואומר אין בה עבירה.
ד"א יש דרך ישר לפני איש דרך עצל ישרה

מצודות ציון

(י) **יתערב**: מלשון מערבות: (יא) **תוגה**: מל' יגון
ועצון: (יד) **סוג**: עניינו הסורה לחסור כמו והסג
לחור משפט (שפיעה טז): (טו) **לאשרו**: ענין דרך
ופסיעו' כמו נאסרו לחור רגלי (איו טז):
(טז) **מתעבר**: מלשון עברה וטעם:

כדרך הבית: ואהל' עם שהוא עראי כדרך האהל מ"מ
איש: נראה בעיני כי ישר הוא: ואחריתה: אבל סוף הדבר הוא מדרכי מות: (יג) **גם בשחוק**: אפילו
בעבור רבוי השחוק עם כי לא עבר בזה על מצות ה' מ"מ יכאב לבו בעת יקבל הגמול על שפנה לבו
לבטלה: ואחריתה: ר"ל א"כ סופה תהיה אשר השמחה תהפך לתוגה: (יד) **סוג לב**: הלב הנסוג מה'
ישבע מדרכיו כי גמולו כמפעלו: ומעליו: בעת יקבל הגמול יהיה איש טוב נפטר מעליו לכל יהיה
נלקח עמו: (טו) **לב יודע**: לדבריו לשון הרע הנאמר לו: **לאשרו**: לדרכו האמיתי ר"ל לאמיתת הענין:
(טז) **חכם ירא**: החכם יפחד מדבר המפחיד ונשמר ממנו ולזה הוא סר מן הרעה ולא תבוא עליו אבל
הכסיל מתמלא עברה להתקצף על כל ובוטח בעצמו שלא יאונה לו רעה ולא כן הוא וקצר בדבר

משלי פרק יד

מח

מרע וכסיל מתעבר ובוטח: קצר אפים יעשה אולת ואיש
מזמות ישנא: נחלו פתאים אולת וערומים יכתרו דעת:
שחו רעים לפני טובים ורשעים על שערי צדיק: גם
לרעהו ישנא רש ואהבי עשיר רבים: בז לרעהו חוטא
ומחונן עניים ענים אשריו: הלוא יתעו חרשי רע וחסד
ואמת חרשי טוב: בכל עצב יהיה מותר ודבר שפתים
אך למחסור: עטרת חכמים עשרם אולת פסילים אולת:

רש"י

לראשם וסוף: (יא) **שחו רעים**: לפני טובים.
לעתיד: (כ) **גם לרעהו ישנא רש**: אפילו
לשושביניו ואוהביו, גם לשון אפילו: **ישנא**
רש: עם הארץ שאינו יודע לנהוג כשורה:
(כג) **בכל עצב**: בכל יגיע מלאכה יהיה ריוח
אבל דברי הבל אך למחסור: (כד) **עטרת**
חכמים עשרם: שהם עשירים בתורה: ואולת
פסילים אולת: שלקלתן של כסילים היא

מצודות דוד

המובן מעצמו: (יז) **קצר אפים**: מי שאינו מאריך
אפו וממהר לכעוס היא לו לאולת: ואיש מזמות.
הנמשך אחר מחשבות לבו לכל יפסל דבר הטובה
היא אם רעה יהיה שנוא לכל לשמים ולבריות:
(יח) **נחל**: ר"ל אוהזים באולתם כאד' בנחלתו:
יכתירו: אוהזים בדעת ועושים אותם כתר לראשם

ויתפארו בס: (יט) **שחו**: בסוף הדבר יהיו הרעים כפופים ונכנעים לפני הטובים והרשעים יסבכו על
שערי בית צדיק לשאול לחם: (כ) **גם לרעהו**: לפני כמותו עם כי הדרך להיות אוהבים בשוים דבר
מהדברים. רבים. בין עניים בין עשירים: (כא) **בז לרעהו**: המבוזה לרעהו הוא חוטא: ומחונן. המראה
לעניים חנינה ואהבה אשר לו: (כב) **הלוא יתעו**: החושבים רע הלא תועים הם בדעתם כי חשבו על
הזולת ובאמת עליהם תשוב אבל החושבים טוב הוא חסד ואמת כי בעבור מחשבתם הטובה ימשך
עליהם חסד ואמת מחשבתם על מי אשר חשבו הטוב עליו: (כג) **בכל עצב**: בכל דבר עצבון ועמל
יגיעת המלאכה יהיה לאדם יתרון וריוח מה אבל דבר שפתים העמל בו הוא אך למחסור כי ברוב
דברים לא יחדל פשע: (כד) **עשרם**: אם מצאו עושר מעטרת אותם כי יוכר לכל תפארתם ונדיבות
לכם בתתם לאביהם די המחסור ובפנים יפות: **אולת וגו'**: ר"ל במעשה אולתם יוכר האולת הבמונה
בלבם כי בעבור היות כל מעשיהם אולת נראה מזה כי יש עוד הרבה אולת תקועה בלבם ויגולה בעת
לעמוד הבא

שְׁמַרִים, שְׁהִיא טְהוֹרָה. הַסֵּף בְּשֶׁמֶן טְהוֹר וְנִטְמָא, יָרֵד וְטָבַל, בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים, אֵף עַל פִּי שְׁהוּא מְנֻטָּף, טְהוֹר. וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים, כְּדִי סִיכַת אֲבָר קֶטֶן. וְאִם הִנֵּה שֶׁמֶן טָמֵא מִתְחַלְתּוֹ, בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים, כְּדִי סִיכַת אֲבָר קֶטֶן. וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים, מִשְׁקָה טוֹפֵחַ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם בֵּית הַלֵּל, טוֹפֵחַ וּמִטְפִּיחַ:

ז. הָאִשָּׁה מִתְקַדְשֶׁת בְּדִינָהּ וּבִשְׁוֹהָ דִּינָהּ, בְּדִכְרִי בֵּית שְׁמַאי. וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים, בְּפְרוּטָה וּבִשְׁוֹהָ פְרוּטָה. וְכַמָּה הִיא פְרוּטָה, אֶחָד מִשְׁמַנָּה כְּאֶסֶר הָאֵיטֶלְקִי. בֵּית

שְׁמַאי אוֹמְרִים, פּוֹטֵר הוּא אֶת אִשְׁתּוֹ בְּגֵט יֶשֶׁן, וּבֵית הַלֵּל אוֹסְרִין. אִיזְהוּ גֵּט יֶשֶׁן, כָּל שְׁנֵיתֶיחַד עִמָּה אַחֵר שֶׁכָּתְבוּ לָהּ. הַמְגֵרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וְלָנָה עִמּוֹ בְּפִנְדָּקִי, בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים, אֵינָה צְרִיכָה מִמֶּנּוּ גֵּט שֵׁנִי. וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים, צְרִיכָה מִמֶּנּוּ גֵּט שֵׁנִי. אִימָתִי, בְּזִמָּן שְׁנֵיתֶיחַד מִן הַנְּשׂוּאִין. אֲכַל אִם נִתְגַּרְשָׁה מִן הָאֵרוּסִין, אֵינָה צְרִיכָה מִמֶּנּוּ גֵּט שֵׁנִי, מִכְּפִי שֶׁאֵין לָבוּ גֵּט כָּהִ:

ח. בֵּית שְׁמַאי מְתִירִין אֶת הַצְּרוֹת לְאֲחִים, וּבֵית הַלֵּל אוֹסְרִין.

רבינו עובדיה מברטנורה

הגט שנה או שנתיים בין כתיבה לנתינה והיה לה בנים ממנו בתוך זמן זה ואח"כ יגרשנה בו, וכשיראו זמן הגט קודם ללידת הבן יהיו סבורים שנתן לה משעת כתיבה והיו פגם שיאמרו מן הפנויה נולד. ופסק ההלכה, לא יגרש אדם אשתו בגט ישן. ואם גירש והלך הבעל למדינה אחרת, תנשא בו לתחתלה: ולנה עמו בפנדקי. ויש שם עדי יחוד, ואין שם עדי ביאה. בית הלל סברי, הן הן עדי יחוד הן הן עדי ביאה, ואין אדם עושה בעילתו בעילת זנות כששי יכולת בידו לבעול שלא לשם זנות, והרי קידשה בביאה. ובית שמאי סברי, לא אמרינן הן הן עדי יחוד הן הן עדי ביאה עד שיראו שנבעלה:

ח. מְתִירִין אֶת הַצְּרוֹת לְאֲחִין. צֵרַת עֵרָוָה מְתִירִין אוֹתָהּ לְהַתִּיבִם לְאֲחִיו. דְּלִית לָהּ דְּרַשָׁא דְּאִשָּׁה אֶל אַחוּתָהּ לֹא תִקַּח לְצִרוֹר דְּמִשְׁמַע מִינֶיהָ לֹא תִקַּח לֹא הִיא וְלֹא צֵרַתָּהּ

חֲלָצוֹ, בֵּית שְׁמַאי פּוֹסְלִין מִן הַכֹּהֲנָה, וּבֵית הַלֵּל מְכַשִּׁירִין. נִתְיַבְמוּ, בֵּית שְׁמַאי מְכַשִּׁירִין, וּבֵית הַלֵּל פּוֹסְלִין. וְאֵף עַל פִּי שֶׁאֵלּוּ פּוֹסְלִין וְאֵלּוּ מְכַשִּׁירִין, לֹא נִמְנָעוּ בֵּית שְׁמַאי מִלְשֹׂא נָשִׁים מִבֵּית הַלֵּל, וְלֹא בֵּית הַלֵּל מִלְשֹׂא נָשִׁים מִבֵּית שְׁמַאי. וְכָל הַטְּהוֹרוֹת וְהַטְּמְאוֹת שֶׁהֵיוּ אֵלּוּ מְטַהְרִין וְאֵלּוּ מְטַמְּאִין, לֹא נִמְנָעוּ לְהִיּוֹת עוֹשִׂים טְהוֹרוֹת אֵלּוּ עַל גַּב אֵלּוּ:

ז. שְׁלֹשָׁה אֲחִים, שְׁנַיִם מֵהֶם נִשְׁוֹאִים לְשִׁתִּי אֲחִיוֹת וְאֶחָד

רבינו עובדיה מברטנורה

ולא צרת צרתה: חלצו. הצרות מן האחים: בית שמאי פוסלין. הצרות, מן הכהונה. שחליצתן חליצה: ובית הלל מכשירין. שחליצתן שלא לצורך היתה, והרי היא כחולצת מן הנכרי: נתיבמו. לאחין: בית שמאי מכשירין אותם לכהנים, אם נתאלמנו מיבמיהן: ובית הלל פוסלים. שנבעלו לאסור להן, והנבעלת לאסור לה עשאה זונה, וזונה אסורה לכהן: לא נמנעו. ואע"פ שבני הצרות שנתיבמו כדברי בית שמאי ממזרים הם לדברי בית הלל, שהרי באיסור אשת אח הם עליהם, ואשת אח בכרת ובני חייבי כריתות ממזרים הם, אעפ"כ לא נמנעו בית הלל מלישא נשים מבית שמאי, לפי שהיו מודיעים להם אותם הבאות מן הצרות ופורשים מהם: אלו על גב אלו. משאילים כליהם אלו לאלו:

ז. מוֹפְנָה. שְׂרִי בְּלֹא אִשָּׁה: מֵאִמֶּר. קְדוּשִׁין. וּבִיבְמָה אֵין תּוֹפְסִים אֵלֶּא מְדַבְּרֵי טוֹפְרִים: אִשְׁתּוֹ עִמּוֹ. דְּסַבְּרֵי בֵּית שְׁמַאי בְּעֵלְתָּ מֵאִמֶּר הִיא חֲשׂוּבָה כְּכִנּוּסָה, וְכִשְׁנִפְלָה אַחוּתָהּ

מִכְּנָה, מֵת אֶחָד מִבְּעָלֵי אֲחִיוֹת יַעֲשֶׂה כִּה מִכְּנָה מֵאִמֶּר וְאַחֵר כִּה מֵת אֲחִיו הַשֵּׁנִי, בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים, אִשְׁתּוֹ עִמּוֹ, וְהִלָּה תֵּצֵא מִשּׁוּם אֲחוּת אִשָּׁה. וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים, מוֹצִיא אֶת אִשְׁתּוֹ בְּגֵט וְחִלְצָהּ, וְאֵת אִשְׁתּוֹ אֲחִיו בְּחִלְצָה. זֶה הִיא שֶׁאִמְרוּ, אִי לֹא עַל אִשְׁתּוֹ וְאִי לֹא עַל אִשְׁתּוֹ אֲחִיו:

י. הַמְדִיר אֶת אִשְׁתּוֹ מִתְשַׁמֵּשׁ הַמִּטָּה, בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים, שְׁתִּי שְׁבֵתוֹת. וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים, שְׁבֵת

לאחר כן לא מיתסרה משום אחות זקוקה: והלה. זו תצא אף מן החליצה, משום אחות אשה: מוציא אשתו בגט. דלא אלים מאמר לשיייה ככנוסה, וזו אוסרתה משום אחות זקוקה. וצריכה גט מפני המאמר דהוי קידושין במקצת ולא פקעי קידושין בלא גט. וצריכה חליצה, דהואיל ולא הוי מאמר קדושין גמורין עדיין זקוקה היא וצריכה חליצה לזיקתה. וברישא יהיב לה גיטה והדר חליץ לה: אי לו. אוי לו על אשתו שצריך להוציאה בגט: ואי לו על אשת אחיו. שהוא צריך לחלוץ לה:

י. הַמְדִיר אֶת אִשְׁתּוֹ מִתְשַׁמֵּשׁ הַמִּטָּה. כְּגוֹן שֶׁאִמֵּר יֹאסֵר הַנָּתַת תְּשַׁמֵּשׁ עָלֶי. אֲבָל הַנָּתַת תְּשַׁמֵּשׁ אִסּוּר עֲלֶיךָ, לֹא מִתְסַר, דְּהֵא מִשּׁוּעָבֵד לָהּ, דְּכַתִּיב (שְׁמוֹת כ"א) וְעֹנֶתָהּ לֹא יִגְרַע: בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים שְׁתֵּי שְׁבֵתוֹת. אִם הִדִּירָה שְׁתֵּי שְׁבֵתוֹת, מִתְנִין, שֶׁכָּן מְצִינוּ בִּיּוֹלֶדֶת נִקְבָּה שְׁטִמָּה שְׁבוּעִיִּים: וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים שְׁבֵת אַחַת. שֶׁכָּן מְצִינוּ בְּנִדָּה שֶׁהִיא שְׁבֵעָה, וּגְמָרִינָן מִיָּד דְּשִׁכִּיחַ דְּהִינֵי לַעֲמוּד הַבָּא

ג. האיש אינו כורך ומקשר האשה, אכל האשה בורכת ומקשרת האיש.

ד. מעצימין עיניו של מת; ואם נפתח פיו, קושרין לחייו. ופוקקין נקביו אחר שמדיחין אותו במיני בשמים. וגוזזין שערו. הגה: וצפרניו. ומדיחין אותו היטב בכל מקום, שהיה נקי מכל טמא (בנימין ואב), וטחין ראשו בביצים טרופים בקלפתו, שגלגל הוא שחורו בעולם (י כל ב). □

סימן שנג היאך מוציאין מת גדול או קטן, ובאיזו מטה, וכו' ד' סעיפים

א. בראשונה היו מגלים פני עשירים ומכסים פני עניים, מפני שמשחירים בשנת בצורת, והיו עניים חיים מתבגשים. התקינו שהיו מכסים פני הכל. □

ב. אין מניחין ספר תורה על מטהו של חכם.

ג. גבורו של חכם להוציאו דרך הפתח, ולא לשלשלו דרך גגות; ובמטה ראשונה, ולא לשנותו ממטה למטה.

ד. יתינוק בן ל' יום, מוציאם □

אותו בחיק לבית הקברות, ולא בארון, ונקבר באשה אחת ושני אנשים; אכל לא באיש אחד ושתי נשים, משום יחוד. ואין עומדים עליו בשורה, ואין אומרים עליו ברפת אכלים ותנחומי אכלים, ואפלו אם קים לן שפלו לו חדשיו.

ה. "בן ל' יום גמורות, יוצא בגלוסקמא (פ' ארון ויישם בארון בראשית ג, כח), ת"י ושוין תהא בגלוסקמא. (נ"י) הנטלת באגפים (פ' נטר רחב, ופי' אגפים, ורעות), ועומדין עליו בשורה, ואומרים עליו ברפת אכלים ותנחומי אכלים. בן י"ב חדש, יוצא במטה. וכל היוצא במטה, רבים מצהיבים עליו; ושאני יוצא במטה, אין רבים מצהיבים עליו. וכל הנגר לרבים, רבים מתעסקין בו; וכל שאינו נגר לרבים, אין רבים חזקים להתעסק בו.

ו. יתינוק שמת קדם שנמול, מוהלין אותו על קברו, בלא ברכה, וקורין לו שם.

ז. אין מוציאין מת במטה, אלא אם בן היה ראשו ורבו קנס.

באר הגולה

ג ברייתא באבל רבתי פ"ב: ד טור בשם הרמב"ן בשם מנהג כל ישראל וכתב הכל בו כדי להעביר וזהמתן שלא יקוצו העם בטלטולו (עין בעורן ערך (עמין) [אמן]): ז חכתב שם הוא סי' הקדום לפי שהיו מוליכין אותו חוץ לעיר כדי שיכירו הקוברין שהוא ישראל: א ברייתא מ"ק דף כ"ז ע"א: ב מעובד כי נח נפשיה דרב הונא שם דף כ"ה ע"א: ג שם: ד ברייתא שם דף כ"ד ע"א וכת"י: פ' רש"י כשהורין מבית הקברות עוברים לפני האבל בשורה וכל אחד אומר לו תנחם וברכת אכלים ברכה שאומרים ברחבה ותנחומי אכלים שהולכים כל שבעה לביתו לנחמו: ה שם בברייתא וכדמפרש רבי יהודה שם: ו לשון הרמב"ם בפ"ב מהלכות אבל מברייתא דרשב"ג שם: פירוש מרגישין וצערין: ערוך: ז שם ומדברי (רבי אליעזר) [ראב"ע] שם: ח צינתי לעיל סוף סי' רס"ג: ט ברייתא באבל רבתי וכת"י:

סימן שנג עיר שיש בה שני מתים, איזה קדם, וכו' סעיף אחד

א. עיר שיש בה שני מתים, מוציאין את הראשון ואחר כך מוציאין השני. ואם היו מלינים הראשון, מוציאין השני. חכם ותלמיד חכם, מוציאין החכם. תלמיד חכם ועם הארץ, מוציאין תלמיד חכם. איש ואשה, מוציאין האשה, מפני שקרובה לבית הנוול. הוציאו הראשון וקברוהו, אין עומדין עליו בשורה, ואין אומרים עליו ברפת אכלים ולא תנחומי אכלים, עד שיוציאו השני. הוציאו השני וקברוהו, באים ועומדים בשורה, מנחמים ופוטרים את הרבים; ואין מנחמים שני אכלים באחד, אלא אם בן היה כבודם שנה וקלוסן שנה.

סימן שנה דברים שמשנים באשה יותר מבאיש, וכו' סעיף אחד

א. אין מניחין מטה של אשה ברחוב, מפני הקבור. ואין עולין בקבר עיר על האשה (י טו).

סימן שנג גבו לצורך המת והותירו, וכו' סעיף אחד

א. מת שלא היה לו צרכי קבורה, וגבו לו והותירו, אם קשגבו יחדו לצרכי זה המת, נתננו ליורשיו; ואם לאו, יעשו מהם צרכי מתים אחרים.

סימן שנג אסור הקנת המת, ומתי מתר לה'ינו, וכו' ב' סעיפים

א. אסור להלין המת, אלא אם בן הלינו לכבודו, להביא לו ארון ותכריכין או מקוננות, או כדי שיכבאו קרובים או להשמיע צירות. ב. כל המתים, המקמה להוציא מטהו הרי זה משפח. אכל על אביו ועל אמו, הרי זה מגנה, אלא אם בן היה ערב שבת או ערב יום טוב, או שהיו גשמים מזלפים על מטהו. □

סימן שנה נושאי המטה פטורים מקריאת שמע ומתפלה, וכו' ג' סעיפים

א. נושאי המטה, וחלופיהו, וחלופי חלופיהו, בין אותם שהם לפני המטה בין אותם של אחריה, מאחר שלמטה צריך בהם, פטורים □

באר הגולה

א ברייתא באבל רבתי: כלומר אם רוצים להלין הראשון לכבודו מוציאין את השני דהא בלאו הכי לא יוציאו עכשיו הראשון. שפתי כח: פירוש אלא מנחמי את זה וזהוים ומנחמן את חבריו או נחלקים לשתי כתות כח זו מנחמת את זה והשניה לזה: א משנה מ"ק דף כ"ז ע"א וכת"י אלעזר שם בגמ' דף כ"ה ע"א תסכמת הפוסקים: ה ש"ך פי' לפי שאינו כבוד להכם ללוות אשה והט"ז פירשו כמו חברת רוב עם ומשום ניוול: ג מברייתא באבל רבתי פרק י"א: א משנה סוף פרק י' דשקלים ופי' הרמב"ן ע"ג דהונתה לאו מילתא היא אלא משום דיוולתא ה"ל לגביה ואחולי אחיל ויוולתא ליוורשיה וכן פירש בגמרא דסנהדרין דף מ"ח ע"א: א משנה סנהדרין דף מ"ז ע"א: ב ברייתא שם מ"ז ע"א: ג ברייתא באבל רבתי: ד (ברייתא דסנהדרין שם): א ברייתא מ"ק דף כ"ב ע"א ורמב"ן ורא"ש: א צינתי בא"ח סימן ע"ב: לעמוד הבא

הלכות ליל סיון תרמח

רבו פסול, ואם על חטמו, אפלו כל שהוא פסול. וְחֲטָמוֹ הֵינּוּ *מִמָּקוֹם שֶׁמִּתְחִיל לְהִתְקַצֵּר וּלְהִתְחַדֵּד כְּלָפִי רֵאשׁוֹ: י. יֵשׁ אוֹמְרִים דָּהָא דְּבִשְׁנִים וּשְׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת פְּסוּל הֵינּוּ דְּקָא כְּשֶׁנִּתְפַּשֵּׁט הַמּוֹר בְּרָבוֹ אִף עַל פִּי שֶׁבִּשְׂטֵחַ הַחֲבִרְבוֹרוֹת הוּא מַעוּט, אֲכָל בְּמַעוּטוֹ כְּגוֹן *שֶׁכֶּלם *מֵצֵד אֶחָד שֶׁל אֲתוּרָה, כְּשֶׁר. יוֹשֵׁשׁ פּוֹסְלִים *אֶפְלוֹ בְּמַעוּטוֹ שֶׁל צֵד אֶחָד: יא. *אם הוא מחצה על מחצה במקום אחד, מִיֵּשׁ מְכִשִּׁירִים *וְיֹשֵׁשׁ פּוֹסְלִים: יב. מִחֲטָמוֹ וְאֵילָף, דְּהֵינּוּ *מִמָּקוֹם שֶׁמִּתְחִיל לְשַׁפֵּעַ עַד הַפְּטָמָא, פּוֹסֵל חֲזוּת *וְהָכֵל *שְׁנוֹי *מֵרָאָה

פ טור בשם הראב"ד
והרא"ש וכן כתב
הרשב"א, צ שם בשם
(אחיו ר' יחיאל) והר"ן
ק. ק שם בשם
(הראב"ד) ואחיו הר"ר
יחיאל. ר (ומירא)
דרכא שם ובפרט
רש"י שם והשם
הראב"ד.

באר היטב

העקץ הינו, בנשל ואינו בעולם ואי אפשר לחברו, אבל אם אפשר לחברו על ידי מחט או כיוצא בו ואינו נכר ממנו לטול כיום שני ולכרו, אך כיום ראשון יש להחמיר, עין שם: טו. רבו. מדקטם משמע דסבידא לה רבו משני צדדין כמו שכתב הטור: י. הַחֲבִרְבוֹרוֹת. פרוש, שמקום החברבורות עצמם הוא המעוט: יז. *מֵצֵד אֶחָד. וכתב המגן אברהם, משמע דאם נתפשט מהם לצד השני מקרי רב, דהו"ב רב הקפו אף על פי שאינו רבו של כל האתרוג, עד כאן לשונו: יט. *וְיֹשֵׁשׁ פּוֹסְלִים. וקשה, למה כתב בסעיף י דאם כלם בעד אחד כשר, הא הו"ב לה מחצה על מחצה, ויש לומר דהתם מירי שאינו מחצה של כל האתרוג רק של חקפו כמו שכתבנו לעיל ולכן כשר, מגן אברהם: כ. חֲזוּת. כמין שתי אכעבועות לפחות, והוא שהיו נראים לעין כשאחזו בידו, מבי"ט, נכנסת הגדולה, מגן אברהם: כא. מֵרָאָה. ודוקא כשנראה

שערי תשובה

* וְחֲטָמוֹ הֵינּוּ מִמָּקוֹם כו'. וצ"ל בבית יוסף שהביא לשון רש"י שכתב ובחטמו בעבי גבהו שמשפץ משם כו', וגם הביא לשון הרא"ש ובסוף דבריו כתב כל לשונות בפרוש דברי הרא"ש מה שכתב וכן עמא דבר, אם התנגד גם בעבי גבהו עצמו לפסול או התנגד דוקא מעבי גבהו ולמעלה ואין עבי גבהו בכלל, עין שם, ובכיוון השלשון ערוך שכתב במקום שמתחיל כו' וכן לקמן סעיף יב במקום שמתחיל לשפץ כו' משמע קצת דלשנא בתרא עקר דאין עבי גבהו בכלל, אף במחזיק בדיקה כתב בשם מורי הרב ז"ל דעבי גבהו בכלל הפסול לפסול חזוית כו' שם, ואפשר דגם בשלשון ערוך מה שכתב במקום שמתחיל כו' וגם המקום בכלל, דכיון דסמך נקטין לחמרא, וקצת מסובדן, כן, דיוול בתר שנקמא שבתמטו דענין יתור ואם כן בעבי גבהו גם כן לא גרע מהשפץ שגם שם נראה לעינים לנראה, ומכל מקום אפשר בשעת הדחק יש להקל בטאר ימים: * וְיֹשֵׁשׁ פּוֹסְלִים. עין באר היטב. וצ"ל במגן אברהם שכתב שנקרא להדיא לרב גבי אדם, ובאליה רבה כתב בשם המבי"ט שאם אין נראה לעין מחמת דקויות וערוך להסתכל אין זה על שהוא שפול, עין שם, ובכרי מגדים באר יותר, דכיון דחטמו הטעם אין נראה אף בחטמו אנו פוסל, עין שם: * מֵרָאָה. עין באר היטב. וצ"ל בשרית הטעם

באר הגולה

* מִמָּקוֹם שֶׁמִּתְחִיל לְהִתְקַצֵּר וכו'. עין בבית יוסף דעת הרמב"ם והר"ן גאזת דחטמו הינו למעלה קרוב לשושנא, אבל בטור ושלשון ערוך סתמו כדעת הרא"ש דהשפץ קרוי חטם, ומצד ברא"ש דכן הוא גם כן דעת הרבנו חננאל והר"ף, ולכן כתב הטור במקום שמתחיל לשפץ, וכן גם כן בנות השלשון ערוך. והנה לכאורה היה נראה לומר שהוא מחצי האתרוג ולמעלה, אבל באמת זה אינו, דאם כן אם החזוית מתפשט על רבו של האתרוג ממילא הוא על חטמו גם כן, ובכרית לדעת רש"י שכתב דעבי גבהו של האתרוג הוא ונקרא חטם, אם כן אם החזוית מתפשט על רבו הרי חטמו בכלל, ובמקרא וכן בפוסקים מוכח דהרי מלי ניהוה, וכוותיה קשה על המגן אברהם ושאר אחרונים שכתבו, דהא דרכבו פסול דוקא אם הוא משני צדדין לא מצד אחד, ולמה לא נפסל בכל גוני משפץ שהוא על חטמו ועל חטמו? אנו צריכין לומר דלכלי חטמו מתחיל חטם באתרוג אחר שער רבו של האתרוג ולא קדם. וצ"ל בשערי תשובה דמצריך לחוש גם לדעת רש"י באם מתמיר החזוית במקום גבהו לכדי, ודוחק את עצמו דגם בנות השלשון ערוך הוא כן, ולעניינת דעתי לשון השלשון ערוך לא משמע כן, וכן בלבוש מוכח בהדיא דבנות השלשון ערוך הוא על השפץ לכדי ולא על מקום גבהו, ושהעיקר טעמו דרש"י והשמיט תבט עבי גבהו, ועל כל פנים במקום הדחק בודאי יש להקל גם ביום ראשון ולכרו עליו:

י * שֶׁכֶּלם מֵצֵד אֶחָד שֶׁל אֲתוּרָה וכו'. עין בבית מאיר שמצד דאפלו היה יותר מלשלה חזוית כשר בזה, כיון שעל כל פנים הם מעוט של כל האתרוג, אך לפי מה שמסים לבסוף אין הדבר ברור בידו כל כך, עין שם. ומיזם ראשון ואילך בודאי יש להקל בזה:

יא * אם הוא מחצה על מחצה וכו' וי"ש פוסלים. עין במגן אברהם שהקשה, דאם כן למה כתב בסעיף י דאם כלה בעד אחד כשר, הא הרי לה מחצה על מחצה, ובספר מגיד ישע תרץ בפשיטת דשם מירי שממדים במעוט ואינו מחצה מכל דאפשר לצמצם, עין שם:

יב * מִמָּקוֹם שֶׁמִּתְחִיל לְשַׁפֵּעַ עַד הַפְּטָמָא. וכתבנו בהדיא דהר"ן גאזת דהר"ר יוסף דתפס לחמרא דעת הרבנו חננאל והר"ף דשפץ גם כן בכלל חטם, אבל מכל מקום לא הוציא מכלל זה שירת הרמב"ם והר"ן גאזת דהר"ר יוסף, וכן משמע מלשון הרבנו חננאל להמציא בו, וכן כתב במחצית השקל בסוף הסימן (אכן מה שכתב דפסמא, במאר בהנהגת רמ"א סעיף ז היא מה שקורין שושנא, שלא בדקדוק כתב, דאנו חופסין דרינא דפסמא הוא הדר שושנא עילוי ולא השושנא עצמו, ואפשר שפסל לשון הרמ"א לסימא בעלמא מקום הפסם, וכן משמע מהם שטים ראה לרבינו הרמב"ם):

* שְׁנוֹי. משמע דוקא שנוי מראה ולא שארי פסולים, וכן כתבו רבנו יצחק ויהושע, דלא כר"ן שפוסל גם בנסדק כל שהוא בחטמו, ולידיה אם נסדק בחטמו פסול כל שבעה דאין זה הדר, והוא הדין כל פסול אחריו ומגן אברהם. והנה להר"ן, בין נסדק בין חסר בין נקלף ונשאר גוץ האתרוג, הכל פסול בחטמו בכל שהוא ופסול כל שבעה, ומיזה דין הלכה כן, אלא פדעה הראשונה דרק שנוי מראה וחזוית פוסלים בחטמו בכל שהוא ולא שאר פסולים, ומכל מקום ביבש כל שהוא וכן בשאר פסולי הדר, דעת האליה רבה להחמיר כשי"מ שאומר שהוכח בשלשון ערוך ובכרי יעקב. אכן לפי מה שכתב הגר"א בסעיף ה טעם הדעה הראשונה המתמירין בחטמו בנסדק, עין שם, ממילא לפי דעת ה"ש מחמירין שם דאף ברבו מפסל, ממילא בחטמו בכל שהוא, וכן גם כן דעת הרמב"ן, והבא בבית יוסף בסימן תרמח, ועל כן נראה דיש להחמיר גם בנסדק בחטמו, אם לא במקום הדחק:

שער הציון

האתרוג, ובכ"ל בסעיף קטן לו (פיר מגדים ושאר אחרונים): יא. מו. בכרי יעקב: מז. מגן אברהם ושאר אחרונים: מו. מו. ה"ש ואלה רבה פירי מגדים:

לוח עמוד הוימי: יום ד כט חשוון תשנז * יום ה ז כסלו תשפב * יום ו יב חשוון תשפז * שב"כ יז תשרי תשנב * יום א כב אלול תשנז * יום ב כט אב תתא

דא'שפּתּח תּדיר כּבר נשׁ, וכן (שמות טו) זֶה אֱלִי וְאֶנּוּחִי, (ישעיה כח) זֶה ה' (ס"א הוא יי) אָבֶל אֵלִין, אַקְרוּן אֶל"ה, וְעַל דָּא כְּתִיב, אֵלֶּה אֱלֹהֵיךָ יִשְׂרָאֵל. וּבִגִּין כֶּף כְּתִיב, (ישעיה מט) גַּם אֵלֶּה תִשְׁכַּחנָּה, וְאֲנֹכִי רִזָּא דְּזֹאת, לֹא אֶשְׁכַּחְךָ. וְכְּתִיב, (איכה א) עַל אֵלֶּה אֲנִי בֹכִיָּה, דְּהָהוּא חֹבֵא גְרָמָא לִזְנוּן לְמַכְפִּי כַּמָּה בְּכִינָן. דְּכָר אַחֵר עַל אֵלֶּה אֲנִי, מְאִי טַעְמָא. בִּגִּין דְּאִתְּהִיב רְשׁוּ לְאַתֵּר דָּא לְשִׁלְטָאָה עַל יִשְׂרָאֵל, וְלִחְרַבָּא בִּי מִקְדָּשָׁא, וּבִגִּין דְּאִתְּהִיב לִזְנוּ רְשׁוּ לְשִׁלְטָאָה, (ס"א כְּתִיב, (איכה א) עַל אֵלֶּה אֲנִי בֹכִיָּה, רְזָא דְּמִלְּךָ דָּא סִטְרָא דְּמַסְאָבָא דְּאִתְּהִיב לִזְנוּ רְשׁוּ לְשִׁלְטָאָה) אֲנִי בֹכִיָּה, דָּא רוּחַ קְדָשָׁא דְּאַקְרִי אֲנִי.

וְאִי תִימָא, הָא כְּתִיב, (דברים כח) אֵלֶּה דְּכָרֵי הַבְּרִית. הָכִי הוּא וְדָאִי, דְּכָל אֵלִין לֹא מִתְקַיְיִמִי, אֲלֹא מִגּוּ אֵלֶּה, דְּתַמְנָן כָּל לְוִיטִין שְׂרִינָן, כַּמָּה דְּאִיקִּמְנָא דְּאִיהוּ אַרְוּר. וּבִגִּין דָּא

אַקְדִּים וְאָמַר אֵלֶּה, דְּקִימָא לְמָאן דְּעֵבֶר דְּכָרֵי הַבְּרִית. אֵלֶּה הַמִּצְוֹת אֲשֶׁר צִוָּה ה', (ויקרא כז) בִּגִּין דְּכָל פְּקוּדָא דְּאִוְרִייתָא לֹא תִדְבָּקָהּ כֵּר נֶשֶׁךְ, וְלֹא יִסְטִי מֵאִוְרֵהָ דָּא, וְיִסְתַּמֵּר מִתַּמְנָן, וְיִתְפַּרֵּשׁ מִנִּיהוּ. וְאִי תִימָא (בראשית ו) אֵלֶּה תּוֹלְדֹת נֹחַ. הָכִי הוּא וְדָאִי, דְּהָא נֶפֶק חָם, דְּאִיהוּ אָבִי כְנָעַן, וְכְּתִיב, (בראשית מט) אַרְוּר כְּנָעַן וְאִיהוּ רִזָּא דָּא דְּאֵלֶּה.

וְעַל דָּא (ס"א כָּל הַיּוֹם הַזֶּה הוֹרָא סוֹסְפִיטָא דְּדִהָבָא, וְעַל דָּא כְּתִיב מִי אֵלֶּה, יִשְׂרָאֵל כִּד עֲבִידִין עֲלָא) כְּתִיב וְיִאמְרוּ אֵלֶּה אֱלֹהֵיךָ יִשְׂרָאֵל, וְכָל הַיּוֹם הַזֶּה הוֹרָא סוֹסְפִיטָא דְּדִהָבָא. אַהֲרֹן קָרִיב דְּהָבָא, דְּאִיהוּ סִטְרָא דִּילִיָּה, דְּכָלִּיל אִיהוּ בְּתוֹקְפָא דְּאֶשָׁא, וְכָלֵא חֵד, וְסִטְרָא דָּא דְּהָבָא וְאֶשָׁא. (ד"א ל"ג לְאַתְקַתְּפָא) רוּחַ מַסְאָבָא, דְּאִשְׁתַּפַּח תְּדִיר בְּמִדְבָּרָא, אֶשְׁפַּח אֲתֵר בְּהָהוּא זְמַנָּא, לְאַתְקַתְּפָא בִּיה.

תרגום לשון הוזהר

שְׂבָאֲרָנוּ שְׂהוּא אַרְוּר, וְלָכֵן הַקְדִּים וְאָמַר אֵלֶּה, שְׁעוּמִד לְמִי שְׁעוּבֵר עַל דְּכָרֵי הַבְּרִית. אֵלֶּה הַמִּצְוֹת אֲשֶׁר צִוָּה ה' (ויקרא כז), מִשּׁוּם שְׁכָל מִצְוָה שֶׁל הַתּוֹרָה לְטַהֵר אֶת הָאָדָם, וְלֹא יִסְטֵה מִדְּרָךְ זֶה, וְיִסְמֵר מִשּׁוּם וְיִפְרֹד מִקָּדְשׁ. וְאִם תֹּאמְרוּ, (בראשית ו) אֵלֶּה תּוֹלְדֹת נֹחַ – כֶּף הוּא וְדָאִי, שְׂהָרִי יָצָא חָם, שְׂהוּא אָבִי כְנָעַן, וְכְּתוּב (שם ט) אַרְוּר כְּנָעַן, וְהוּא סוּד זֶה שֶׁל אֵלֶּה. וְלָכֵן (וְכָל אֵלֶּה הַתּוֹרָה פְּסֻלַּת תְּהֵיב, וְעַל זֶה כְּתוּב מִי אֵלֶּה, יִשְׂרָאֵל כְּאִשְׁרֵי עֲשׂו אֶת הַצִּלְעַל) כְּתוּב וְיִאמְרוּ אֵלֶּה אֱלֹהֵיךָ יִשְׂרָאֵל, וְכָל אֵלֶּה הַתּוֹרָה פְּסֻלַּת תְּהֵיב. אַהֲרֹן הַקָּרִיב וְהֵב שְׁלֹו שְׁכָלֹו הוּא בְּחֻקַּי

וּמָה דְּהוּוּ יִשְׂרָאֵל דְּכִינָן מִהָהוּא זִזְקָמָא קְדָמָא דְּאֶטִּיל בְּעִלְמָא, דְּגָרִים מוֹתָא לְעִלְמָא, כִּד קָמוּ עַל טוּרָא דְּסִינִי, לְכַתֵּר אַהֲדָרוּ, וְגָרִים לוּ כְּמִלְקָדְמִין, לְסָאָבָא לִזְנוּ, וְלֹא תִתְקַפָּא עֲלֵיהֶוּ. וְגָרִים לִזְנוּ מוֹתָא, וְלָכֵל עֲלָמָא, לְדִרְהוֹן בְּתִרְיָהוּ. הָדָא הוּא דְּכְּתִיב, (תהלים כב) אֲנִי אֲמַרְתִּי אֱלֹהִים אֲתֵם וְגו' אֲכֹן כְּאֶדָם וְגו'.

וְעַל דָּא כִּד חָמָא יַעֲקֹב לְרַבְעָם בֶּן נִבְט דְּעֵבֶד כּוֹכְבִּים וּמִזְלוֹת, וְאָמַר אֵלֶּה אֱלֹהֵיךָ, אֲזִדְעֻזַּע, וְאָמַר מִי אֵלֶּה. כִּד בְּעָא לְכַתֵּר לְכָרְכָא לִזְנוּ, בְּרִיךְ לִיָּה (ס"א לְשִׁכְנִיָּה בְּקִדְמִיתָא, וְלִבְתֵּר) בְּרִיךְ (לזון) לְכַנּוּי. כִּינָן דְּכָרִיךְ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּקִדְמִיתָא, לְכַתֵּר מִהָהוּא אֲתֵר

תרגום לשון הוזהר

הָאֵשׁ, וְהַכֵּל אֶחָד, וְצִד זֶה וְהֵב וְאֵשׁ. וְלִהְיִידִין רוּחַ טְמֵאָה שְׁנַמְצָאָת תְּמִיד בְּמִדְבָּר, מִצְוָה מְקוֹם בָּאוֹתוֹ וְזֶה לְהַחֲזִיק בּוֹ.

וּמָה שְׂהָיוּ יִשְׂרָאֵל טְהוּרִים מֵאוֹתָהּ וְהָמָּה רִאשׁוֹנָה שְׂהָטִיל בְּעוֹלָם, שְׂגָרָם מוֹת לְעוֹלָם, כְּשֶׁעֲמִידוֹ עַל הַר סִינִי, אַחֵר כֶּף חֲרוּר, וְגָרִים לָהֶם כְּמוֹ מִקְדָּשׁ לְטָמֵא אוֹתָם וְלִהְיוֹתִיחֻק עֲלֵיהֶם, וְגָרִים לָהֶם מוֹת וְלָכֵל הָעוֹלָם לְדוֹרוֹתֵיהֶם אַחֲרֵיהֶם. וְהוּא שְׁכְּתוּב (תהלים כב) אֲנִי אֲמַרְתִּי אֱלֹהִים אֲתֵם וְגו', אֲכֹן כְּאֶדָם וְגו'. וְעַל זֶה, כְּשֶׂרָאָה יַעֲקֹב אֶת יְרַבְעָם בֶּן נִבְט שְׁעוּבֵד כּוֹכְבִּים וּמִזְלוֹת וְאָמַר אֵלֶּה אֱלֹהֵיךָ, הַזִּדְעוּזַע וְאָמַר מִי אֵלֶּה. כְּשֶׂרָצָה אַחֵר כֶּף לְכָרְכָם, בְּרַךְ אֶת (וְשִׁכְנִיָּה בְּתַחֲלֵיל) וְאֶחָר כֶּף בְּרַךְ (אֵת) בְּנִי. כִּינָן שְׂבָרַךְ אֶת הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא

ע"כ) ויסב פניו. הכא בחזקתו, מאי טעמא ויסב חזקתו פניו אל הקיר, ולבתר ויתפלל.

אלא ר'א ר'א דמלה איהו, דתנינן, חזקה כההוא זמנא לא הנה נסיב, ולא הנה ליה אנתו, ולא אוליד בניו, מה כתיב, (ישעיה לח) ויבא אליו וגו' פי מת אתה ולא תחיה, ותנינן פי מת אתה כעולם הזה, ולא תחיה כעולם הבא. מאי טעמא, בגין דלא אוליד בניו.

דכל מאן דלא אשתדל לאולדא בנין כהאי עלמא, לא מתקיים בעלמא דאתי, ולא יהא ליה חולקא כההוא עלמא. ואתתרכת נשמתיה בעלמא (דאתי), ולא אשפכת ניהא באמר דעלמא. ודא הוא עונשא דכתיב באורייתא, (ויקרא כ) צרירים ימותו, ומתרגמינן בלא ולד. בגין דמאן דאיהו בלא ולד, כד אזיל

כההוא עלמא, מית הוא פמן. מית בעלמא דין, ובעלמא דאתי. ועל דא כתיב פי מת אתה ולא תחיה.

ולא עוד, אלא דשכינתא לא שריא עלוי כלל, כדין כתיב ויסב חזקתו פניו אל הקיר. אוליפנא דשני רעיונו, וכיון אנפיהי למיסב אתתא, בגין דתשרי עלוי שכינתא, ר'א דקיר.

ובגין כך כתיב לבתר, ויתפלל אל ה', מכאן אוליפנא, דמאן דאית ביה חובא, ובעי למבעי רחמי עלוי, וכיון אנפוי ורעיונו, לאתקנא גרמיה מההוא חובא, ולבתר רבעי צלותא. כמה דאתא אמר, (איכה ג) נחפשה דרכינו ונחקרה בקדמיתא, ולבתר ונשובה. אוף הכא, כיון דינדע חזקתו חוביה, מה כתיב ויסב חזקתו פניו אל הקיר, שני אנפוי

לאתקנא לגבי שכינתא, דהא לגבי אתר דא חב.

בגין דשכינתא כל נוקבי דעלמא קיימין בסתרהא. מאן דאית ליה נוקבא, שריא איהי לגביה, ומאן דלית ליה, לא שריא לגביה. ועל דא אתקין גרמיה לגבה לאתקנא, ושני עליה לאתנסבא, ולבתר ויתפלל אל ה'.

קיר, דא הוא אדון כל הארץ, ודא שכינתא, כמה דאתא אמר, (ישעיה ג) הנה אדון הבית אדון כל הארץ. קיר, כמה דאתא אמר, (ישעיה כב) מקרקר קיר ושוע. קרקורא ונהימא דקיר, דאיהו אדון, כד אתתריב פי מקדשא, כמה דאתא אמר, (ירמיה לא) רחל מבכה על בניה, והא אוקימנא. ובגין כך ויסב חזקתו פניו אל הקיר.

תא חזי, בצלותא מה כתיב, (ישעיה לח) אנה ה' זכר נא את אשר התהלכתי לפניך, רמו הכא, דנטר ברית קדישא, ולא סאיב ליה, ונטר ליה בדקא יאות. כתיב הכא התהלכתי לפניך, וכתיב התם (בראשית יז) התהלך לפני והיה תמים ואתנה בריתי ביני וביניך, דנטר ברית קדישא כדקא יאות. באמת ובלב שלם, דאתפון בכל אינון רזי מהימנותא דכלילן באמת.

והטוב בעיניך עשיתי, דסמך גאולה לתפלה, והא אוקימנא. והא אוקמיה חבניא, דאתפון ליחדא יחודא כדקא יאות. ובגין כך, ויבך חזקתו בכי גדול, דלית תרעא דקיימא קמי דמעין. גאולה, דא הוא מלאך הגואל, דא איהו דאשפח בכל

תרגום לשון הוזהר

בניה, ויחי בארנו. ולכן ויסב חזקתו פניו אל הקיר.

בא ראה, בתפלה מה כתוב? אנה ה' זכר נא את אשר התהלכתי לפניך. רמו כאן ששמר ברית הקדש ולא טמא אותו, ושמר אותו כראוי. כתוב כאן התהלכתי לפניך, וכתוב שם (בראשית יז) התהלך לפני והיה תמים ואתנה בריתי ביני וביניך, ששמר ברית הקדש כראוי, באמת ובלב שלם, שהתפון בכל אותם סודות האמונה שכוללים באמת.

והטוב בעיניך עשיתי, שסמך גאולה לתפלה, ויחי בארנו. והנה פרשה החברים, שהתפון ליחד יחד כראוי, ולכן ויבך חזקתו בכי גדול, שאין לעמוד הבא

גם כאן, כיון שידע חזקה חטא, מה כתוב? ויסב חזקתו פניו אל הקיר. שם פניו לתקן אל השכינה, שריא אל המקום הנה חטא.

משום שהשכינה, כל נקבות העולם עומדות בצדה. מי שיש לו נקבה, שורה היא עליו. ומי שאין לו, לא שורה עליו. ועל זה תקן עצמו אליה לתקן, וקבל עליו להנשא, ואחר כך ויתפלל אל ה'.

קיר - והו אדון כל הארץ, והו השכינה, כמו שנאמר (ישעיה ג) הנה אדון הבית אדון כל הארץ. קיר - כמו שנאמר (ישעיה כב) מקרקר קר ושוע. קרקור ונהימא דקיר, שהוא אדון, כשנחבר בית המקדש, כמו שנאמר (ירמיה לא) רחל מבכה על

תרגום לשון הוזהר

ולד, כשהולך לאותו העולם מת הוא שם, מת בעולם הנה ובעולם הבא, ולכן כתוב כי מת אתה ולא תחיה.

ולא עוד, אלא ששכינה לא שורה עליו כלל, אז כתוב ויסב חזקתו פניו אל הקיר. למדנו ששם רעיונותיו וכיון את פניו לשאת אשה, כדי שתשרה עליו השכינה, סוד של הקיר.

ולכן כתוב אחר כך ויתפלל אל ה'. מכאן למדנו, שמי שיש בו חטא וצריך לבקש רחמים עליו, יבין פניו ורעיונותיו לתקן עצמו מאותו חטא. ואחר כך יבקש להתפלל, כמו שנאמר (איכה ג) נחפשה דרכינו ונחקרה - בתחלה, ואחר כך - ונשובה.

אלא סוד הדבר הוא, ששנינו, חזקה כההוא זמנא לא הנה נשוי, ולא היתה לו אשה ולא אוליד בנים, מה כתוב? ויבא אליו וגו' כי מת אתה ולא תחיה. ושנינו, כי מת אתה - בעולם הזה, ולא תחיה - בעולם הבא. מה הטעם? משום שלא הוליד בנים.

שכל מי שלא משתדל להוליד בנים בעולם הזה, לא מתקיים בעולם הבא, ולא יהיה לו חלק באותו העולם, ומתגרשת נשמתו בעולם (הבא), ולא מוצאת מנוחה במקום בעולם, והוה הענש שכתוב בתורה (ויקרא כ) צרירים ימותו, ומתרגמים בלא ולד, משום שמי שהוא בלי

מִשְׁאֲלוֹ | יַעֲצוּ לַחֲדִידִים יִרְצוּ כָבוֹד בְּפִי
יִבְרֹכוּ וּבִקְרֹבָם יִקְלְלוּ סֵלָה | וְאַךְ
לְאַלְהִים דְּוָמִי נִפְשִׁי כִּי־מִמֶּנּוּ תִּקְוָתִי׃
וְאֶךָ־הוּא צוּרִי וְיִשׁוּעָתִי מִשְׁגָּבִי לֹא
אָמוּט׃ ה עַל־אֱלֹהִים יִשְׁעִי וּכְבוֹדִי
צוּר־עֲצִי מִחֲסִי בְּאֱלֹהִים׃ ו בְּטַחֲוֹ כֹ
כָּל־עַתָּה | עִם שִׁפְכוּ־לִפְנָיו לִבְכָּכֶם
אֱלֹהִים מִחֲסֶה־לָּנוּ סֵלָה | וְאַךְ הַהֵבֵל
בְּנֵי־אָדָם כָּבוֹד בְּנֵי אִישׁ כְּמֵאוֹנִים
לַעֲלֹת הָמָּה מִהֵבֵל יַחֲד׃ יא אֶל־
תִּבְטְחוּ בַעֲשָׂן וּבַגֹּזֶל אֶל־תִּהְבְּלוּ חֵיל |
כִּי־יִגְוֹב אֶל־תִּשְׁתִּי לֵב׃ יב אַחַת | דִּבֶּר
אֱלֹהִים שְׁתִּים־זוֹ שִׁמְעָתִי כִּי עֹז
לְאַלְהִים׃ יג וְלֶךְ־אֲדַנִּי חֲסֵד כִּי־אַתָּה
תִּשְׁלֹם לְאִישׁ כְּמַעֲשָׁהוּ׃

סג * מזמור לדוד בְּקִיּוֹתוֹ בְּמִדְבָּר
יְהוּדָה: בִּאֱלֹהִים | אֵלֵי אֲמָה
אֲשַׁחֲרֶה צִמָּאָה לָךְ | נִפְשִׁי כְּמָה לָךְ
כְּשָׂרִי בְּאֶרֶץ-צִיָּה וְעֵיף בְּלִי-מִים: ג כֵּן
בְּקָדָשׁ חִיִּיתִךָ לְרֹאוֹת עֵזְךָ וּבְכוּדֶךָ:
ד כִּי-טוֹב חֲסֹדְךָ מִחַיִּים שְׁפָתִי
לְשׁוֹבְחֶךָ: ה כֵּן אֲבָרְכֶךָ בְּחַיִּי בְּשִׁמְךָ
אֲשֹׁא כָפִי: ו כִּמּוֹ חֶלֶב וְדֶשֶׁן תִּשְׁבַּע
נִפְשִׁי וּשְׁפָתִי רִנּוֹת יְהוָה-לִּפִּי: ז אִם-
זְכַרְתִּיךָ עַל-יְצוּעֵי בָּאֲשֵׁמֹרוֹת אֲהַגֶּה-
בָּךְ: ח בִּי-חַיִּית עֲזָרְתָה לִּי וּבָצַל כַּנְפֶיךָ
אֲרֹב: ט בְּרִיקָה נִפְשִׁי אֲחִידֶךָ בִּי תִתְּנָה
יִמֶיךָ: י וְהִמָּה לְשׂוֹאָה יִבְקָשׁוּ נִפְשִׁי
יִבְאוּ בַּמַּחְתֹּת הָאֶרֶץ: יא יִגְיָרָה עַל-

יִי־חֲרֹב מִנֹּת שְׁעִלִים יִהְיוּ׃ יב וְהַמֶּלֶךְ
יִשְׁמַח בְּאַלְהֵים יִתְהַלֵּל כֹּל־הַנְּשַׁבֵּעַ בּוֹ
כִּי יִסְכֹּר פִּי דוֹכְרֵי־שָׁקֶר׃

סד א לִמְנַצֵּחַ מִזְמֹר לְדָוִד׃ ב שְׁמַע־
אֱלֹהִים קוֹלִי כְּשִׁיחִי מִפֶּחַד אֲוִיב
תַּעֲזֹר חַיִּי׃ ג תַּסְמִינִי מִסּוּד מַרְעִים
מִרְגֵּשֶׁת פְּעָלֵי אֲנִי׃ ד אֲשֶׁר שָׁנְנוּ בַּחֲרֹב
לְשׁוֹנָם דִּרְכוּ חֲצֵם דְּבַר מֶרֶ׃ ה לִירֹת
בְּמַסְתְּרִים תָּם פֶּתָאֵם יִלְהֹו וְלֹא יִירָאוּ׃
ו יַחְזִקוּ־לָמוּ׃ ז דְּבַר רַע יִסְפְּרוּ לְטָמוֹר
מִדְּקָשִׁים אָמְרוּ מִי יִרְאֶה־לָמוּ׃
ח יִחַפְּשׁוּ־עוֹלֹת תִּמְנוּ חֶפֶשׁ מִחֶפֶשׁ
וְקָרַב אִישׁ וְלֹב עֵמֶק׃ ט וַיֹּרֶם אֱלֹהִים
חֵץ פֶּתָאוֹם הָיוּ מְכוּתָם׃ י וַיִּכְשִׁילוּהוּ
עֲלִימוֹ לְשׁוֹגָם יִתְנַדְּדוּ כֹל־רָאֵה בָם׃
יב וַיִּירָאוּ כֹל־אָדָם וַיִּגִּידוּ פֶּעַל אֱלֹהִים
וַיַּעֲשֶׂהוּ הַשְּׁפִילֹו׃ יג יִשְׁמַח צַדִּיק
בַּיהוָה וַחֲסֵה בּוֹ יִתְהַלָּלוּ כֹל־יִשְׂרָאֵל־
לְבַב׃

סָה * לִמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד שִׁיר׃ זֶ׃
דְּמִיָּה תִהְיֶה אֱלֹהִים בְּצִיּוֹן וְיִלְךְ
יִשְׁלֹם־נֹדֶד׃ א שָׁמַע תִּפְלֶה לְעִדֶּיךָ כָּל־
בְּשׂוֹר יִבְאוּ׃ ד דְּבָרֵי עֲזֹנָת גְּבוּרֹת מִנִּי
פְּשָׁעֵינוּ אֲתָה תִּכְפֹּרם׃ ה אֲשֶׁרֹּי תִבְחַר
וּתְקַרֵּב יִשְׁכֹּן תַּצְרִיךְ גִּשְׁבָּעָה בְּטִיב
יִתֶּךָ קֹדֶשׁ הִכְלָךְ׃ ו נִזְרָאוֹת א בְּצִדֶּךָ
תַּעֲנֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ מִכְּטָח כָּל־קַצְוֵי־
אֲרָץ וְיִם רַחֲמִים׃ ז מְכִין הָרִים כִּכְחוֹ
נְאֻר בַּגְּבוּרָה׃ ח מִשְׁבִּית א שאֲזַן יָמִים

שָׁאוֹן גְּלִיהֶם וְהִמּוֹן לְאֻמִּים : וַיִּרְאוּ אֶל
יִשְׂרָאֵל הַקְּצוֹת מֵאוֹתָלָיִד מִזְעַי־בְּקָר
וְעֵרֹב תְּרִינִן : פָּקֶדֶת הָאָרֶץ וּתְשַׁקְּלָהּ
רַבַּת תַּעֲשִׂינָה פֶּלֶג אֱלֹהִים מֵלֵא מַיִם
תִּקֵּן דְּגָגִים כִּי־בֶן תִּכְנֶנָּה : יא תִּלְמִיָּה
רַוְהָ נַחַת גְּדוּדֶיהָ בְּרִבְכִּים תִּמְגַּנְנָה
צִמְחָה תִּבְרָךְ : יב עֲטֹרֶת שֹׁנֵת טוֹכֶתָהּ
וּמַעֲגָלֶיהָ יִרְעֻפוּ דִּשָׁן : יג יִרְעֻפוּ נְאוֹת
מִדְבָּר וְגִלְגָּלֵי גְבוּעוֹת תַּחְרֹנְנָה : יד לִבְשׁוֹ
כְּרִים | הַצֶּאֱזָן וְעֻמְקִים יַעֲטֹפוּ־בָר
יִתְרַעְעוּ אֶת־יִשְׂרָאֵל :

יב לחודש

יום שישי

סו א למנצח שיר מזמור הרעיו
לאֱלֹהִים כְּלִי־הָאָרֶץ: ב זָמְרוּ כְבוֹד־
שְׁמוֹ שִׁימוּ כְבוֹד תְּהִלָּתוֹ: ג אִמְרוּ
לֵאלֹהִים מִה־נוֹרָא מַעֲשֵׂיו כִּיבָּר עֲזָרָה
יִכְתְּשׁוּ לָךְ אֵיכִיד: ד כְּלִי־הָאָרֶץ |
יִשְׁתַּחֲוּוּ לָךְ וַיִּזְמְרוּ־לָךְ וַיִּמְרוּ שִׁמְךָ
סֵלָה: ה לָכֵן וְרֹאוּ מַפְעֻלֹת אֱלֹהִים
נוֹרָא עֲלֵיכֶּה עַל־בְּנֵי אָדָם: ו הִפֹּךְ לָם |
לִיבִשָּׁה בְּנֶהֱרַ יַעֲבֹדוּ כִּרְגֵל שָׁם
נִשְׁמָחֶה־בוֹ: ז מִשָּׁל בְּנוֹבְרוֹתוֹ | עוֹלָם
עֵינָיו בְּגוֹיִם תַּצְפִּינֶה הַסּוֹדוֹרִים | אֶל־
יְרֵמֹו יְרוּמוּ לְמוֹ סֵלָה: ח בָּרְכוּ עַמִּים |
אֱלֹהֵינוּ וְהַשְׁמִיעֵנוּ קוֹל תְּהִלָּתוֹ: ט הַשֵּׁם
נִבְשָׁנוּ בְּחַיִּים וְלֹא־נִתֵּן לְמוֹט רִגְלֵנוּ:
י כִּי־בָחַנְתָּנוּ אֱלֹהִים צָרַפְתָּנוּ כַּצָּרֶ־
כֶּסֶף: יא הִבָּאֲתָנוּ בְּמַצּוֹדָה שְׂמַת
מוֹעֶקֶה כְּמַתְּנֵינוּ: יב הִרְכַּכְתָּ אֹנֶשׁ

לְרֹאשֵׁנוּ בָּאֵנוּ-בְּאֵשׁ וּבִמִּים וְתוֹצִיאֵנוּ
לְרוּחָהּ: יג אָבּוֹא בֵּיתְךָ בְּעוֹלוֹת אֲשֶׁלֶם
לֶךְ נְדָרִי: יד אֲשֶׁר-פָּצוּ שְׁפָתַי וּדְבַר-פִּי
בְּצַר-לִי: טו עֲלוֹת מַחִים אֶעֱלֶה-לָּךְ
עַם-קִטְרֹת אֵילִים אֶעֱשֶׂה בְּקֹר עֵם-
עוֹתָדִים סֵלָה: טז לְכוּ-שִׁמְעוּ וְאִסְפְּרָה
כְּלִי-יָאֵי אֱלֹהִים אֲשֶׁר עָשָׂה לְנַפְשִׁי:
יז אֵלֹהֵי פִי-קִרְאֵתִי וְרוֹמֵם תַּחַת לְשׁוֹנִי:
יח אֲזֹן אִם-רָאִיתִי בִלְבִי לֹא יִשְׁמַע |
וְדָגִי: יט אֲבֹן שָׁמַע אֱלֹהִים הִקְשִׁיב
בְּקוֹל תַּפְלְתִּי: כ בְּרוּךְ אֱלֹהִים אֲשֶׁר
לֹא-הִסִּיר תַּפְלְתִּי וְחִסְדּוֹ מֵאֵתִי:

ז א לִמְנָצָה בְּנִגִּיַּת מִזְמוֹר שִׁיר :
ב אֱלֹהִים יִחַנְנוּ וְיִכְרְכְּנוּ יָאֵר פָּנָיו
ג אֲתָנוּ סֵלָה : **ד** לָרַעַת בְּאֶרֶץ דְּרָגָל בְּכָל־
ה גִּלִּים יִשְׁוּעָתְךָ : **ו** יִדְוֹךְ עַמִּים | אֱלֹהִים
ז יִדְוֹךְ עַמִּים כָּלָם : **ח** יִשְׁמְחוּ וְיִרְנְנוּ
ט לְאֲמִים בִּיתְשַׁפֹּט עַמִּים מִיִּשְׂרָאֵל
י וּלְאֲמִים | בְּאֶרֶץ תִּנָּחֵם סֵלָה : **יא** יִדְוֹךְ
יב עַמִּים | אֱלֹהִים יִדְוֹךְ עַמִּים כָּלָם :
יג אֶרֶץ נִתְּנָה יְכוּלָּה לְכַרְכְּנוּ אֱלֹהִים
יד אֱלֹהֵינוּ : **טו** יִכְרְכְּנוּ אֱלֹהִים וְיִרְאוּ אוֹתוֹ
טז כָּל־אֶפְסֵי־אֶרֶץ :

סַח אֶל־לִמְנָח לְדֹר מִזְמֹר שִׁיר׃
 יְיָ אֱלֹהִים יַפְצֹצוּ אוֹיְבָיו
 וַיְנוֹסוּ מִשְׁנְאָיו מִפְּנֵי׃ אֶל־פְּהִינָה עֵשֶׂן
 תִּתְּנָה כַּהֶמֶס דּוֹנֵג מִפְּנֵי־אֵשׁ יֹאכְדּוּ
 רְשָׁעִים מִפְּנֵי אֱלֹהִים׃ דֹּעֲדִיקִים
 יִשְׁמַחוּ יַעֲלֲצוּ לִפְנֵי אֱלֹהִים וַיִּשְׁיוּ׃

בשִׁמְחָה: ה שירו | לאלהים זמרו שְׁמוֹ
סֵלוֹ לִרְכֹּב בַּעֲרֹבוֹת בְּיָה שְׁמוֹ וְעִלּוֹ
לִפְנֵינוּ: ו אָבִי יְתוּמִים וְדָן אֲלֻמְנוֹת
אֱלֹהִים בְּמַעֲוֹן קִדְּשׁוּ: ז אֱלֹהִים |
מוֹשִׁיב יְחִידִים | בִּיתָה מוֹצִיא אֲסִירִים
בְּכוֹשֹׁרוֹת אֶף סוֹרְרִים שְׂכָנוֹ צְחִיחָה:
ח אֱלֹהִים בָּצֵאתָ לִפְנֵי עַמְּךָ בַּצַּעֲדָה
בִּישִׁימוֹן סֵלָה: ט אֶרֶץ רַעְשָׁה | אֶף־
שְׁמִים נִטְפוּ מִפְּנֵי אֱלֹהִים זֶה סִינֵי
מִפְּנֵי אֱלֹהִים אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: י גָּשֶׁם
נְדֻבוֹת תִּנְיָף אֱלֹהִים נִחַלְתָּ וְנִלְאָה
אַתָּה כּוֹנֵנָתָה: יא חִיתְךָ יִשְׁבּוּ־בָה תְּכִין
בְּטוֹבְתְךָ לַעֲנֵי אֱלֹהִים: יב אֲדֹנִי יִתֵּן־
אֹמֶר הַמְּבֹשְׁרוֹת צָבָא רֹב: יג מַלְכִּי
צָבָאוֹת יִדְּדוֹן יִדְּדוֹן וְנֹת־בֵּית תַּחֲלֹק
שָׁלָל: יד אִם־תִּשְׁכַּחוּ בֵּין שְׁפָתַיִם
כְּפִי יוֹנֵה נִחְפָּה בְּכֶסֶף וְאַבְרֹתֶיהָ
בִּירְקֶק חֲרוֹץ: טו בִּפְרֹשׁ שְׂדֵי מַלְכִּים
כֹּה תִשְׁלַג בַּצִּלְמוֹן: טז הִרְ־אֱלֹהִים הִרְ־
בִּשָּׁן הָר גְּבֻנִים הִרְ־בִּשָּׁן: יז לָמָּה |
תִּרְצִדוֹן הָרִים גְּבֻנִים הָהָר חֲמֵד
אֱלֹהִים לִשְׁכֹּתוֹ אֶף־יִהְיֶה יִשְׁכֵּן לְנֶצַח:
יח רֹכֵב אֱלֹהִים רִבְתִּים אֶלְפֵי שִׁנְאָן
אֲדֹנִי כֹם סִינֵי בְּקֹדֶשׁ: יט עֲלִית
לְמֹרֹם | שְׁכִית שְׂבִי לִקְחַת מִתְּנוֹת
בְּאֲדָם וְאֶף סוֹרְרִים לִשְׁכֵן | לָה
אֱלֹהִים: כ בְּרוּךְ אֲדֹנִי יוֹם | יוֹם יַעֲמֹס־
לָנוּ הָאֵל יִשׁוּעָתָנוּ סֵלָה: כא הָאֵל | לָנוּ
אֵל לְמוֹשְׁעוֹת וְלִיהוָה קרי ולאליהם אֲדֹנִי

לְמוֹת תּוֹצְאוֹת: כב אֶף־אֱלֹהִים יִמְחֹץ
רֹאשׁ אֲבִיבֵי קִדְקֹד שַׁעַר מִתְּהִלָּה
בְּאִשְׁמִיו: כג אֹמֶר אֲדֹנִי מִבִּשָּׁן אֲשִׁיב
אֲשִׁיב מִמְּצֹלוֹת יָם: כד לְמַעַן | תִּמְחֹץ
רִגְלָךְ בְּדָם לִשְׁוֹן פְּלִבְדִּי מֵאִיבִים
מִנָּהוּ: כה רָאוּ הַלִּיכּוֹתֶיךָ אֱלֹהִים
הַלִּיכּוֹת אֵלַי מַלְכִּי בְּקֹדֶשׁ: כו קֹדֶמוֹ
שָׂרִים אַחֵר נִגְנִים בְּתוֹךְ עֲלְמוֹת
תּוֹפְפוֹת: כז בְּמִקְהֹלוֹת בְּרָכוּ אֱלֹהִים
אֲדֹנִי מִמְּקוֹר יִשְׂרָאֵל: כח שֶׁם בְּנִזְמֹן |
צִעִיר רֹדֶם שָׂרֵי יְהוּדָה רִגְמָתָם שָׂרֵי
זָבִלוֹן שָׂרֵי נַפְתָּלִי: כט צוּה אֱלֹהִיךָ עֲזָר
עוֹזֶה אֱלֹהִים אוֹ פַעֲלָתָ לָנוּ: ל מֵהִיכָלְךָ
עַל־יְרוּשָׁלָּם לָךְ יוֹכִילוּ מַלְכִּים שִׁי:
לא גֵּעַר חֵית קִנָּה עֲדַת אֲבִירִים | בַּעֲגָלִי
עַמִּים מִתְּרַפֵּס בְּרֹאֲצֵי־כֶסֶף בּוֹר עַמִּים
קְרֹבוֹת יִחְפְּצוּ: לב יֵאֲתִינוּ חֲשִׁמְנִים מִנִּי
מִצְרַיִם כּוֹשׁ תְּרִיץ יִדְּיוֹ לֵאלֹהִים:
לג מִמִּלְכוֹת הָאָרֶץ שִׁירוֹ לֵאלֹהִים זִמְרוֹ
אֲדֹנִי סֵלָה: לד לִרְכֹּב בְּשָׁמִי שְׁמִי־קֶדֶם
הֵן יִתֵּן בְּקוֹלוֹ קוֹל עֹז: לה תִּגְוֵ עֹז
לֵאלֹהִים עַל־יִשְׂרָאֵל גְּאוֹתוֹ וְעֹזוֹ
בִּשְׁחָקִים: לו נוֹרָא אֱלֹהִים | מִמְּקֹדֶשְׁךָ
אֵל יִשְׂרָאֵל הוּא נִתָּן | עֹז וְתַעֲצָמוֹת
לְעַם בְּרוּךְ אֱלֹהִים:
יג לחודש **שבת קודש**
סמא א לְמַנְצָח | עַל־שׁוֹשׁוּנִים לְדוֹד:
ב הוֹשִׁיעֵנִי אֱלֹהִים כִּי בָאוּ מִים
עַד־נַפְשִׁי: ג טַבְעִתִּי | בִּינוֹן מְצוּלָה וְאִין

מִעֲמֵד בָּאתִי בְּמַעֲמְקֵי־מַיִם וּשְׁבֹלֶת
שִׁטְפָתִנִּי: ד יִגְעַתִּי בְּקִרְאִי נַחַר גְּרוֹנִי
כָּלוּ עֵינִי מִיַּחַל לֵאלֹהֵי: ה רָבוּ |
מִשְׁעָרוֹת רֹאשִׁי שְׁנָאֵי הִנָּם עֲצָמוֹ
מִצְמִיתִי אִיבִי שָׁקָר אֲשֶׁר לֹא־גִזְלֹתִי אֲז
אֲשִׁיב: ו אֱלֹהִים אַתָּה יִדְעַת לֵאנֹלְתִי
וְאִשְׁמוֹתִי מִמֶּךָ לֹא־נִכְחֲדוּ: ז אֶל־יִבְשׁוּ
כִי | קוֹיֶךָ אֲדֹנִי יִהְיֶה קרי אלהים צָבָאוֹת
אֶל־יִפְלְמוּ כִי מִבְּקֶשְׁךָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל:
ח כִּי־עֲלִידִי נִשְׂאִיתִי חֲרָפָה פִּסְתָּה כְּלָמָה
פְּנִי: ט מוֹזֵר הֵייתִי לְאֲחִי וְנִכְרִי לִבְנֵי
אִמִּי: י כִּי־קָנַת בֵּיתְךָ אֶכְלָתִנִּי
וְחֲרָפוֹת חוֹרְפֶיךָ נָפְלוּ עָלַי: יא וְאֶכְבְּהָ
בְּצוּם נַפְשִׁי וְתָהִי לְחֲרָפוֹת לִי:
יב וְאֶתְנָה לְבוּשִׁי שֶׁק וְאֶהִי לָהֶם
לְמַשָּׁל: יג יִשְׁיַחוּ כִי יִשְׁבִּי שַׁעַר
וְנִגְיֹנוֹת שׁוֹתִי שֶׁכֶר: יד וְאֲנִי
תַּפְלִיתִי־לָךְ | יוֹנָה עַת רָצוֹן אֱלֹהִים
בְּרִב־חֲסִדְךָ עֲנֵנִי בְּאַמַּת יִשְׂרָאֵל:
טו הִצִּילֵנִי מִשִּׁיט וְאֶל־אֲטַבְעָה אֲנַצֵּלָה
וּמִמַּעֲמְקֵי־מַיִם:
טז אֶל־תִּשְׁטַפְנִי | שְׁבֹלֶת מַיִם וְאֶל־
תִּבְלַעֲנִי מְצוּלָה וְאֶל־תִּאֲטֹרֵ־עָלַי בָּאֵר
פִּיהָ: יז עֲנֵנִי יִהְיֶה כִּי־טוֹב חֲסִדְךָ כְּרֹב
רַחֲמֶיךָ פִּנָּה אֵלַי: יח וְאֶל־תִּסְתַּר פְּנֶיךָ
מִעֲבָדְךָ כִּי־צָר־לִי מֵהָר עֲנֵנִי: יט קְרַבְהָ
אֶל־נַפְשִׁי גֹאֲלָה לְמַעַן אִיבִי פִּדְנִי:
כ אַתָּה יִדְעַת חֲרָפְתִּי וְכִשְׁתִּי וְכִלְמַתִּי
נִגְדָּךְ כִּלְצוֹרְרִי: כא חֲרָפָה | שְׁכַרְהָ

לְכִי וְאֶנּוּשָׁה וְאֶקְוָה לְנוֹד וְאִין
וְלִמְנַחֲמִים וְלֹא מִצְאִיתִי: כב וְיִתְּנוּ
בְּכֹרוֹתֵי רֹאשׁ וְלִצְמָאֵי שְׁקוּנֵי חֲמִין:
כג יִהְי־שְׁלֹחָנָם לִפְנֵיהֶם לִפָּח
וּלְשִׁלּוּמִים לְמוֹקֶשׁ: כד תַּחֲשַׁכְנָה
עֵינֵיהֶם מִרְאוֹת וּמִתְנִיָּהם תִּמְיֵד
הַמַּעַד: כה שִׁפְף־עֲלֵיהֶם זַעֲמָךְ וְחֲרוֹן
אַפְּךָ יִשִּׁיגָם: כו תַּהֲי־טִירָתָם נִשְׁמָה
בְּאֶהֱלֵיהֶם אֶל־יִהְיִי יִשָּׁב: כז כִּי־אַתָּה
אֲש־רִיכִית רַדְפוֹ וְאֶל־מִכְאוֹב חֲלִלְךָ
סִפְרוּ: כח תַּנְה־עֵוֹן עַל־עוֹנָם וְאֶל־
לְבָאוּ בַּצִּדְקָתְךָ: כט יִמְחוּ מִסִּפְרֵי חַיִּים
וְעַם צְדִיקִים אֶל־יִפְתָּבוּ: ל וְאֲנִי עֲנִי
וְכוֹאֵב יִשְׁעֶתְךָ אֱלֹהִים תִּשְׁגְּבֵנִי:
לא אֶחְלָלָה שֵׁם־אֱלֹהִים בְּשִׁיר וְאֶגְדִּלְנוּ
בְּתוֹדָה: לב וְתִטֵּב לִיהוָה מִשׁוֹר פֶּר
מִקְרֹן מִפְּרִים: לג רָאוּ עֲנִינִים יִשְׁמְחוּ
דְּרָשִׁי אֱלֹהִים וִיחִי לְכַבְּכֶם: לד כִּי־
שִׁמְעַ אֶל־אֲבִיוֹנִים יִהְיֶה וְאֶת־אֲסִירָיו
לֹא כֹה: לה יִהְלֹלוּהוּ שְׁמִים וְאֶרֶץ
זָמִים וְכָל־רִמָּשׁ בָּם: לו כִּי אֱלֹהִים |
יִשְׁיַע צִיּוֹן וְיִכְבֶּה עֵרֵי יְהוּדָה וְיִשְׁבּוּ
שָׁם וִירֻשָׁה: לו זִרְעַ עֲבָדֶיךָ יִנְחֹלֶה
וְאֶהְיִי שְׁמוֹ יִשְׁכֹּנֶה־בָּה:
ע א לְמַנְצָח לְנוֹד לְהַזְכִּיר: ב אֱלֹהִים
לְהַצִּילֵנִי יִהְיֶה לְעוֹרָתִי חוֹשָׁה:
ג יִבְשׁוּ וְיִחַפְּרוּ מִבְּקֶשְׁךָ נַפְשִׁי יִסְגּוּ
אֲחוֹר וְיִפְלְמוּ חֲפָצִי רַעֲתִי: ד יִשְׁבּוּ
עַל־עַקֵּב בְּשָׁתָם הָאִמְרִים הָאֵלֶּה | הָאֵלֶּה:

לקומי

אבא שאול אומר נה

מוהר"ר

תחת פפות רגליכם (ב). וזה בחינת אפר שיש בבחינת התפלה. ורגל זה בחינת תפלה, בבחינת (תהלים ב): רגלי עמדה וכו'. הרע שפפרט, הינו גופו המנושם וחמורו, יבטל בשעת תפלה, כמו חסידים הראשונים, שהיה להם בשעת תפלה התפשטות הנשמיית (ג):

והרע שבכלל, הינו התפלות של פושעי ישראל שמתפלל עמהם, יבטל הרע שלהם, וינעשה מהרע כפא לקדשה, וזה בחינת אפר שבתפלה. ונעפר שבתפלה, הינו שיקשר את עצמו בכלל ובפרט עם נפשו ורוחו ונשמתו של שוכני עפר, ויעורר אותם בתפלתו שיתפללו עמו, בבחינת (שעה ב): הקיצו ורגנו שוכני עפר. וזהו (ויכח א): יתן בעפר פיהו, כלומר, שיקשר דבורו עם שוכני עפר כנ"ל. וזהו שאמר אברהם בתפלתו (בראשית יח): הנה נא הואלתי לדבר אל ה', ואנכי עפר ואפר; כי זה צריך לבחינת התפלה:

וזהו נקרא תפלה בצבור, כי אותיות צבור ראשייתבות צדיקים, בינונים, רשעים. בינוני הוא המתפלל, כמאמר חכמינו

וזהו לבד (קדושין ב): לעולם יראה אדם את עצמו כאלו חציו זכאי וכו'. צדיקים, זהו בחינת עפר. רשעים, זהו בחינת אפר כנ"ל. ויעורר שוכני עפר - זה יש בפרט ובכלל. בפרט, הינו חלקי נפשיו-נשמתו שלו, שבאו כבר בגלגול ונתקן. ובכלל, הינו נפשיו-נשמתו של שוכני עפר אחרים, לעורר אותם שיתפללו עמו:

וזהו בחינת שבעה שבעה הנאמר בפרה, שכל ענינה שבעה, הינו כמובא (במדר אהרי דף ע"ו ובמדר ברכה פ' יט): שבעה בפוסין, שבעה ברגלים וכו', זהו בחינת תפלה, בחינת (תהלים קס): שבע ביום הוללתיה:

ו גם צריך לחקן בתפלתו בחינת שלש קולות, בחינת (קולות ה): קול כסיל ברב דברים, ובחינת (שמות לב): קול ענות אנוכי שומע, ובחינת קול, בחינת (תהלים מד): כל היום בלמתי נגדי וכו' מקול מתרף ומגדף. וזהו בחינת עץ ארו ואזוב ושני תולעת, הנאמר בפרה:

ארו - זה בחינת: קול כסיל ברב דברים; ברב ההנהגות ואמונות בזכות, שהם בחינת דרכי האמורי, כי פתי ואמון לכל דבר (משלי יד). וזהו בחינת ארו, בחינת (עמוס ב): ואנכי השמדת את האמורי, אשר גנבה ארזים גבהו. והגבוהי קומה על-פי הרב הן כסילים, כי מחמת גבה קומתו, העשנים העולים מהלב אל הפה להתבשל בפה ולהתהוות מהם מחשבות, העשנים האלו נחלשים ברב הדרך, שיש מהלב אל הפה, מחמת גבה קומתם, ואינם ביכולתם להתהוות מהן מחשבות שכליות, ומחמת זה הגבוהי קומה הם שומים. וזה בחינת דרכי אמורי, שאין להם שום שכל, מחמת כי גנבה ארזים גבהו, בשביל זה הם מאמינים אמונות רבות בזכות:

וזהו (תהלים ה): צופה רשע למבקש להמיתו, הינו עם רע עין כנ"ל, וזה לא יעזבנו בידו. בידו דקא, הינו בהתנגדות יד ה' כנ"ל, ועל-ידי מה נתגלה יד ה'? על-ידי ולא ירשיענו בהשפטו - על-ידי בחינת: ותאחז במשפט יד, בחינת: מרום משפטך, כנ"ל, כי על-ידיהו כהו מאור עיני הרשע, בבחינת (שעה ב): שגו בראיה, על-ידי פקו פלילה. זהו בחינת משפט, שזוכה בדיון, על-ידיהו שגו בראיה, נחשך מאור עיניו, כנ"ל. ועל-ידי הצל נתחזק מאור עיניו של הצדיק כנ"ל, ויכול לראות למרחוק, בבחינת (תהלים קא): אשא עיני אל ההרים; וראיה ומשיג צדקתו של השם יתברך, ויכול לידע ולהבין כי ה' הצדיק, אף-על-פי שהרשע זוכה בדיון ואין זה מופת הצדק, וראיה שהצדק שהקדוש-ברוך-הוא מצדיק את הרשע במשפט, זהו צדקתו של הקדוש-ברוך-הוא (שמות ב), כי לא אצדיק רשע. וזהו: אשא עיני אל ההרים, זהו בחינת צדקתו של הקדוש-ברוך-הוא, בבחינת (תהלים ט): צדקתך בחררי אל, אף-על-פי שמשפטך כבוש בתהום רבה:

ד ועל-ידי חזק הראיה של הצדיק, שראיה צדקת ה', נתחזק אמונתו ויכול להתפלל, כי לבו נתפשט מעקמימותו, שהיה לו קדם שראיה צדקת ה', כי על-ידי הצדקות של ה' שראיה נתפשט הלב מעקמימותו ונתליש, בבחינת (עש): וצדקתך לישרי לב. כי מתחלה נעקם לבו מלהאמין בשלמות בהשם יתברך, כי היה נדמה לו שעות, חס ושלום, הקדוש-ברוך-הוא את הדיון, אבל עכשו, שראיה צדקות ה', נתליש לבו בשלמות אמונה, ואז מחזק את עצמו, ומתפלל על צרכיו. כי עקר התפלה היא על-ידי אמונה, שפאמין שהכל ברשות הקדוש-ברוך-הוא, אפלו לשנות הטבע, ואין הקדוש-ברוך-הוא מקפח שוכר כל בריה, כי צדיק ה', וזהו בחינת (תהלים קט): אודך בישר לבב - על-ידי ישרת לב, שהיא בחינת אמונה, נעשה בחינת תפלה:

וזהו בחינת פרה אדמה, כמאמר מהר"ר (חוקת דף קא): פרה דקבילת משור. פרה, זהו בחינת תפלה, בחינת (דניאל י): וגשלתה פרים שפתינו; דקבילת משור, בחינת הסתכלות, לשון (במדבר כד): אשורנו ולא קרוב; כי על-ידי בחינת אשא עיני אל ההרים כנ"ל נעשה בחינת תפלה. וזהו: אדמה תמימה. אדמה, דא גזירת דינא; תמימה, דא שור תם, דינא רפא (כנ"ש במדר שם), הינו שראיה שהקדוש-ברוך-הוא מחליש כח הדיון, בבחינת: ותאחז במשפט יד; אשר לא עלה עליה על, דא שלומי אמוני ישראל (גם זה שם במדר ה"ג), זהו בחינת חזק אמונה, בחינת תפלה, שנעשה על-ידי חזק הראיה כנ"ל, בבחינת: וצדקתך לישרי לב כנ"ל:

ה וזהו בחינת עפר ואפר הנאמר בפרה, כי בחינת התפלה צריכה לבחינת עפר ואפר, כי צריך להכניע הרע, הן בפרט הן בכלל, תחת הטוב, בבחינת (מלאכי א): ועפוחם רשעים כי יהיו אפר

(ב) עין ודר פקדי דף רלו ע"ב, (ג) עין ש"ע א"ח סימן צח.

כג

אֶרֶץ חַיִּים

הַלְכוּת בְּמִלַּת יְרֵמִיָּה הַלְכָה ו

לְקוּמֵי הַלְכוּת

בַּחֲנִינָה הַנֶּחֱשׁ נֶאֱחָז בָּהֶם מָאָד, וְעַל יָדָם דִּיקָא נַעֲשֶׂה הַיְחוד בִּכְחַ הַצִּדִּיק בַּחֲנִינָה מִשֶּׁה הַגְּדוֹל בְּמַעֲלָה מָאָד, שֶׁזֶּהוּ בַּחֲנִינָה מִה שֶׁכָּתוּב שָׁם (וְהוּא בְּשֵׁלח דף מ.ח.): "מִה תַּצַּעַק אֵלַי" (שְׁמוֹת יד. טו) – 'בְּעִתִּיקָא תִּלְיָא מִלְתָּא', כִּי אִי אֶפְשָׁר לְהַעֲלוֹתָם וּלְתַקְּנָם וְכוּ' כִּי אִם עַל-יְדֵי בַּחֲנִינָה 'עִתִּיקָא' דִּהֲנִנו עַל-יְדֵי 'אוּרִיתָא דַּעֲתִיקָא סְתִימָאָה' וְכוּ', וְכַמְבָּאָר וּמוֹכֵן בְּדִכְרֵיו ז"ל בַּהֲתוֹרָה "מִיִּשְׂרָא" (סִימָן ל) וּבִשְׂאָר מְקוֹמוֹת, שֶׁהַחֲלוּסִים בַּחֲלֵי הַנֶּפֶשׁ בִּיּוֹתָר, אִי אֶפְשָׁר לְהוֹשִׁיעַם וְלִהְיוֹת לָהֶם הַדַּעַת הַקְּדוֹשׁ, כִּי אִם עַל-יְדֵי רַבִּי גְּדוֹל מָאָד שֶׁיִּכּוֹל לְהַאֲרִי בָּהֶם מִבְּחִינָה גְּבֵהָ מָאָד, מִבְּחִינָה 'אוּרִיתָא דַּעֲתִיקָא סְתִימָאָה', הֲנִינו כְּנִל:

מַחֲצוֹת הַשָּׁכַל שְׁלֵא יִכְנֹס בַּתְּקִירוֹת בַּקְּשִׁיּוֹת וְתוֹרוֹצִים וְכוּ', רַק יִסְמָךְ עַל אֲמוּנָה וְכוּ' כְּנִל, הוּא נִשְׁקָע וְנִשְׁבָּע בַּתוֹךְ הַיָּם בְּרוֹחַתְנִיּוֹת וּבְגִשְׁמִיּוֹת וְכְנִל. וְעַל-כֵּן לְאַחַר שְׂבִיעִי שֶׁל פֶּסַח הִתְרַחֵם הַחֲמִץ, כִּי כָּבֵד נִתְתַּקְּנוּ מַחֲצוֹת הַמַּחֲנִין עַד שֶׁאֵין הַחֲמִץ יוֹנֵק מִהַסְטֵרָא אַחֲרָא וְכוּ' (כַּמְבָּאָר כֵּל זֶה בַּהֲלָכוֹת פֶּסַח חֲמור, (הַלְכוֹת פֶּסַח, הַלְכָה ט) עֵין שָׁם):

מ. וְזֶה בַּחֲנִינָה הַסּוֹד הַנֶּעֱלָם הַמְבָּאָר בַּכּוֹנֵנוֹת שֶׁל שְׂבִיעִי שֶׁל פֶּסַח (פֶּרִי עֵץ חַיִּים פֶּסַח פֶּרָק ח), שֶׁקְרִיעַת יִם-סוֹף הָיָה בְּסוֹד 'הַהוּא נֶחֱשׁ דְּנִשְׁיָף' וְכוּ' (וְהוּא בְּשֵׁלח דף נב.). הֵינּוּ כִּי עָקֵר קְרִיעַת יִם-סוֹף הָיָה, שֶׁמִּשֶּׁה רַבְּנֵנוּ בִּכְחוֹ הַגְּדוֹל מָאָד מָאָד הַמְשִׁיף זֶה הַדַּעַת הַקְּדוֹשׁ הַנִּל שֶׁל בֵּן וְתַלְמִיד עַד לְמִטָּה לְמִטָּה מָאָד מָאָד, עַד שֶׁהוֹדִיעַ אֶפְלוּ לְהַמְנַחִים בְּדִיוֹטָא הַתַּחֲתוֹנָה מָאָד בִּשְׂאוֹל תַּחֲתִיּוֹת וּמַתַּחֲתִיּוֹ, שָׁגַם הֵם יָדְעוּ כִּי ה' אִתָּם עֲדִין כִּי 'מָלָא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ' וְכוּ', עַד שָׁגַם הֵם מִתַּעֲוָרִים בַּאֲיִזָּה בַּחֲנִינָה אַחֲרֵיהֶם דִּלְתַּמָּא, עַד שֶׁיָּדְעוּ וַיֵּאֱמְרוּ בֵּה' וּבְמִשֶּׁה עַבְדּוֹ, שֶׁזֶּה עָקֵר שֶׁשְׂעוּעֵיו יִתְבַּרֵּךְ. כִּי כְּמוֹ שֶׁשָּׁשִׁים יִתְבַּרֵּךְ מִנִּיחַ כָּל הַעֲלִיּוֹנִים מִלְּאִכִּים וּשְׂרָפִים וְכוּ' וְרוֹצֶה דִּיקָא בְּעִבּוֹדָת בְּנֵי אָדָם הַגִּשְׁמִיּוֹת וְכוּ' כְּנִל, כֵּן כָּל מִה שֶׁהַמְדַּרְגָּה נְמוּכָה וּפְחוּתָה בִּיּוֹתָר, כְּשֶׁמַּתְעוֹרְרִים מִשָּׁם בַּאֲיִזָּה הַתַּעֲוָרוֹת כָּל שֶׁהוּא נַעֲשֶׂה מִזֶּה שֶׁשְׂעוּעִים נִפְלְאִים לְמַעֲלָה, בַּבְּחִינָה (וְהוּא יִתְרוֹ דף י:): 'כִּד אֲתִי יִתְרוֹ דְּרִין אֲתִיָּקֵר וְאֲתַעֲלָה שְׂמָא דְקָדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא' וְכוּ', כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּמִקּוֹם אַחֵר (בְּסִימָן י' וּבְסִימָן יד.) וְזֶה בַּחֲנִינָה נִשְׁכִּיכַת הַנֶּחֱשׁ שֶׁעַל-יְדֵיָּה נַעֲשֶׂה הַיְחוד, שֶׁהוּא סוֹד קְרִיעַת יִם-סוֹף וְכוּ' הַמְבָּאָר בַּכּוֹנֵנוֹת.

כִּי מוּבָא בְּדִכְרֵיו ז"ל (בַּהֲתוֹרָה 'אֲשֵׁרֵי הַעַם' סִימָן יג) מִצָּמֵר הַזֶּהר הַקְּדוֹשׁ (פְּנִיָּה דף רמט): מַעֲיִן זֶה שֶׁהוּא 'הָאִי חִיָּה כִּד אַתְּעִבְרַת' וְכוּ', וְשֶׁם מְבָאָר וּמוֹכֵן שֶׁדִּיקָא עַל-יְדֵי שֶׁהַצִּדִּיק הַגְּדוֹל בְּמַעֲלָה מַעֲלָה הַנֶּפֶשׁוֹת הַפְּגוּמוֹת מָאָד מָאָד, שֶׁהֵם בַּחֲנִינָה "מֵרֶת נֶפֶשׁ" (שְׁמוּאֵל-א. א. י) בַּחֲנִינָה "נֶפֶשׁ רַעֲבָה" וְכוּ' (תְּהִלִּים קו. ט), וּמִכְנִס אוֹתָם גַּם כֵּן בַּתוֹךְ כְּלָלִיּוֹת שְׂאָרֵי הַנֶּפֶשׁוֹת הַקְּדוֹשִׁים וּמַעֲלָה אוֹתָם בַּבְּחִינָה עַבּוּר וְכוּ', עַל-יְדֵיָּה דִּיקָא נַעֲשֶׂה הַיְחוד הַנִּפְלָא וְכוּ', וְכַמוֹ שֶׁכָּתוּב שָׁם עַל מִצָּמֵר רַבָּה בַּר בַּר חֲנָה: 'פּוֹק חַי גְּבוּרָתָא דְּמִן דַּאֶפְלוּ כְּמָלָא חוּטָא דְחָלָא לִית דַּעֲבַר' וְכוּ', עֵין שָׁם.

וְזֶהוּ בְּעֶצְמוֹ סוֹד קְרִיעַת יִם-סוֹף הַמְבָּאָר בַּכּוֹנֵנוֹת, שֶׁהוּא עַל-פִּי מִאֲמָרֵי הַזֶּהר הַקְּדוֹשׁ הַנִּל בְּעֵינֵי נִשְׁכִּיכַת נֶחֱשׁ וְכוּ', שֶׁהֵם בַּחֲנִינָה מַחֲנִין דְּקִטְנוּת וְכוּ', כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב שָׁם. הֵינּוּ שֶׁדִּיקָא עַל-יְדֵי הַנֶּפֶשׁוֹת הַפְּגוּמוֹת מָאָד מָאָד, שֶׁאֶפְלוּ כְּשֶׁמַּעֲלִין אוֹתָם הֵם בַּבְּחִינָה מַחֲנִין דְּקִטְנוּת, כִּי

אֶפְלוּ הַפְּגוּמִים בְּדִיוֹטָא הַתַּחֲתוֹנָה מָאָד - קִדְעָה כִּי ח' אִתָּם

מ.א. וְזֶה בַּחֲנִינָה מִה שֶׁקְרִיעַת יִם-סוֹף הָיָה עַל-יְדֵי עֲצָמוֹת יוֹסֵף, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תְּהִלִּים קיד. ג): "הַיָּם רָאָה וַיִּנֶּס". וְעַל-יְדֵי זְכוֹת אָבוֹת, כְּמוֹ שֶׁאָמַר ז"ל (בְּרַשִׁית רַבָּה פו. ח), וְאֶפְשָׁר עַל-פִּיָּה כֵּן הָיָה קָשָׁה לְפָנָיו כָּל הַלֵּילָה, עַד שֶׁבִּבְקָר נִזְכַּר זְכוֹת אָבוֹתָם. וְקָשָׁה לְכַאוֹרָה, הֲלֵא זְכוֹת אָבוֹת הָיָה לָכֵל לִזְכֹּר גַּם מִקֶּדֶם כִּי זְכוֹתָם הָיְתָה מוֹכֵן מִכְּבָּר? אֵף הַכֵּל עַל-פִּי הַנִּל, כִּי עָקֵר זְכוֹת הָאָבוֹת אֲבָרָהּ יִצְחָק וְיַעֲקֹב וְיוֹסֵף וְכָל הַשְּׂבָעָה רוּעִים, הוּא מִה שֶׁכָּל עֲסָקוֹ בְּהַמְשִׁכַת הַדַּעַת הַקְּדוֹשָׁה הַנִּל, לְהַמְשִׁיכוֹ לְבָנֵיהֶם וְלִבְנֵי בָנֵיהֶם עַד עוֹלָם, לְהוֹדִיעַם כִּי ה' הוּא הַאֱלֹהִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בְּאֲבָרָהּ אֲבִינוּ שֶׁהוּא הָרֵאשׁוֹן מִהַשְּׂבָעָה רוּעִים שֶׁגָּלָה אֱלֹהוּתוֹ בְּעוֹלָם - "כִּי יַדְעִתִּי לְמַעַן אֲשֶׁר יֵצֵא אֶת בְּנָיו וְאֵת בֵּיתוֹ אַחֲרָיו לְשִׁמְרַת דֶּרֶךְ ה' " וְכוּ' (בְּרַשִׁית יח. ט). אֲכַל עָקֵר שְׁלֵמוֹת הַדֶּרֶךְ הַקְּדוֹשׁ הָיָה הוּא - שֶׁנֶּאֱמַר מִכְּנִי בָנֵיהֶם נִמְשִׁיף עֲלֵינוּ דַּעַתָּם הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא שֶׁהַמְשִׁיכוֹ עַד שֶׁנִּתְעוֹרֵר מִעֲצָמוֹ לְהַתְקַרֵּב אֵלָיו יִתְבַּרֵּךְ, עַל-יְדֵי שֶׁכָּבֵד גָּלוּ שֶׁעֲדִין ה' אִתָּנוּ וְכוּ' כִּי 'מָלָא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ' וְכוּ'.

וְעַל-כֵּן הָיָה קָשָׁה קְרִיעַת יִם-סוֹף כָּל הַלֵּילָה, עַד שֶׁבִּבְקָשׁ הַשָּׁם יִתְבַּרֵּךְ, עַד שֶׁמִּצָּא בָּהֶם אִיזָּה הַתַּעֲוָרוֹת מִלְּמִשָּׁה, שֶׁעַל-יְדֵיָּה דִּיקָא נִתְעוֹרְרוּ זְכוֹת אָבוֹת בְּשִׁלְמוֹת, עַד שֶׁנִּבְקַע הַיָּם מִפְּנֵיהֶם וְעָבְרוּ בּוֹ בְּשִׁלּוּם. כִּי עָקֵר זְכוֹת אָבוֹת אִי אֶפְשָׁר לְהַמְשִׁיף עַד שֶׁתִּגְמַר הַגְּאֻלָּה בְּשִׁלְמוֹת, כִּי אִם עַל-יְדֵי שֶׁאֵינוּ בְּעֶצְמוֹ נִתְעוֹרֵר עַל-יְדֵי דַּעַתָּם הַקְּדוֹשׁ שֶׁהַמְשִׁיכוֹ עֲלֵינוּ, שֶׁאֵזַר דִּיקָא יִמְשֹׁף עֲלֵינוּ זְכוֹתָם הַגְּדוֹל עַד שֶׁנִּזְכַּר לְגֻאֲלָה בְּשִׁלְמוֹת, כְּמוֹ בַּקְרִיעַת יִם-סוֹף שֶׁהִיָּתָה גְּמֻר הַגְּאֻלָּה שֶׁל מִצְרַיִם בַּבְּחִינָה זֹאת וְכְנִל. אֲכַל מִתְחַמֵּת שֶׁעֲכָשׁוּ צִרִּיכִין שֶׁתִּהְיֶה גְּאֻלָּה שְׁלֵמָה יוֹתֵר וְיוֹתֵר, כִּי צִרִּיכִין עֲתָה גְּאֻלָּה שְׁלֵמָה שְׂאִין אַחֲרֵיהֶם גְּלוּת כָּלִל, עַל-כֵּן מִתְאָרֵךְ הַגְּלוּת כָּל כָּף, וְסוֹף כָּל סוֹף תִּהְיֶה הַגְּאֻלָּה בְּזְכוּת אָבוֹת וּבְמִתְחַמֵּת חֲנִס לְמַעַנֵּנוּ יִתְבַּרֵּךְ, וְכַמוֹ שֶׁכָּתוּב (יִשְׂרָאָל כו. מד): "וְאֵף גַּם זֹאת בְּהִיּוֹתָם"

פּוֹק חַי גְּבוּרָתָא דְּמִן דַּאֶפְלוּ כְּמָלָא חוּטָא דְחָלָא לִית דַּעֲבַר

עָקֵר זְכוֹת אָבוֹת אִי אֶפְשָׁר לְהַמְשִׁיף עַד שֶׁתִּגְמַר הַגְּאֻלָּה בְּשִׁלְמוֹת

עָקֵר זְכוֹת אָבוֹת מִה שֶׁכָּשֶׁם עֲסָקוֹ בְּחִמְשִׁיכַת הַדַּעַת הַקְּדוֹשָׁה

שְׁמַצָּא לָהֶם זְכוּת וְתֹאיר בָּהֶם הַדַּעַת הַקְדוּשׁ הַנִּזְלָה
שְׁעִדִּין ה' אֲתָנוּ וְכוּ', עַד שִׁיתְּהֶכֶּח מִנְחָשׁ לְמִשְׁחָה,
שְׁעַל-יְדֵי-יְהוָה הַמִּטָּה נַעֲשֶׂה אַחֲרֵי-כֵן כָּל הָאוֹתוֹת
וְהַמּוֹפְתִים. כִּי עָקֵר הַגָּאֻלָּה עַל-יְדֵי-יְהוָה, עַל-יְדֵי שֶׁהַצִּדִּיק
מַעֲוֵר הַנוֹפְלִים מֵאֵד, עַד שֶׁמִּקְרָבָם לְהִשָּׁם יִתְבָּרֵךְ כִּנְל,
וְעַל-כֵּן בְּגִמְרֵה הַגָּאֻלָּה בְּקָרִיעַת יִסְסוּף הִיְתָה הַגָּאֻלָּה
דִּיקָא עַל-יְדֵי הַיַּחֲדוּ הַנַּעֲשֶׂה עַל-יְדֵי בַחֲיִנַת נַחֲשׁ דִּיקָא,
שֶׁנִּתְחַפֵּץ אֶל הַקְדָּשָׁה וְכוּ' כִּנְל (בִּאֲוֹת ז):

וְכוּ', כִּמּוֹ שֶׁכְּתוּב (שִׁם, מִב): "וְנִקְרָתִי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקֹב"
וְכִתִּיב (וְשִׁיעִיה מִח, יא): "לְמַעַן לְמַעַן אֶעֱשֶׂה". אֵף
הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ רוֹצֵה שֶׁעַל כָּל פְּנִים נִתְעוֹרֵר מַעַט כָּל אֶחָד
וְאֶחָד מִמָּקוֹם שֶׁהוּא לְהִתְקָרֵב אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, וְכִבֵּר יֵשׁ לָנוּ
כַּח גְּדוּל לָזֶה עַל-יְדֵי הַדַּעַת הַקְדוּשׁ שֶׁקְּבָלְנוּ מֵאֲבוֹתֵינוּ
וְרַבּוֹתֵינוּ וְכָל הַצִּדִּיקִים הַקְדוּשִׁים שֶׁהָיוּ לָנוּ בְּכָל דּוֹר
וְדוֹר עַד עַתָּה, וְעַל-יְדֵי-יְהוָה נִזְכָּה לְגָאֻלָּה שְׁלֵמָה בְּקָרוֹב,
בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ, אָמֵן:

מִב. וְזֶה שֶׁכְּתוּב אֲדַמּוֹר ז"ל (בְּשִׁיחוֹת הָרָן סִימָן ט) עַל פֶּסוּק
"גָּאֻלְתָּ שֶׁכֵּת נִתְלַחֵךְ הָר" וְכוּ' הַנִּזְלָה, שֶׁמִּתְבָּרֵךְ
בְּשִׁירַת הַיָּם אֲמָרוּ (שְׁמוֹת טו, יז): "חֲבָאֵמוּ וְתִשְׁעֲמֻם בְּהָר
נִתְלַחֵךְ". כִּי שֵׁם בְּבִית-הַמִּקְדָּשׁ עָקֵר הַכְּלָלִיּוֹת הַנִּזְלָה שֶׁזֶה
עָקֵר הַשְּׁלֵמוֹת וְכוּ', הֵינּוּ כִּי כָּל זֶה הוּא בַחֲיִנַת קָרִיעַת
יִסְסוּף שֶׁאֲמָרוּ הַשִּׁירָה וְסִימָן בְּהַתְקָנָה שֶׁיִּכְנָה
בֵּית-הַמִּקְדָּשׁ וְכוּ', שֶׁשֵּׁם עָקֵר הַכְּלָלִיּוֹת וְכוּ' הַנִּזְלָה, שֶׁזֶה
עָקֵר הַגָּאֻלָּה שֶׁנִּגְמַר בְּקָרִיעַת יִסְסוּף, וְכִנְל:

מִג. וְעַל-כֵּן בְּתַחֲלַת הַהִתְגַּלּוּת לְמִשְׁחָה בִּסְנָה אֲמָרוּ לוֹ
שִׁישְׁלִיף הַמִּטָּה וְכוּ', וְכִמּוֹ שֶׁכְּתוּב (שְׁמוֹת
ד, יא): "הַשְּׁלִיכֵהוּ אֶרְצָה... וְיִהְיֶה לְנַחֲשׁ" וְכוּ'. הֵינּוּ כִּי מִשְׁחָה
הִיָּה מִמָּאֵן בְּהַשְׁלִיחוֹת, כִּי אֲמָרוּ, שֶׁאֵין בִּידוֹ לְגָאֻלָּם
וְלִהְיוֹת בָּהֶם הַדַּעַת, מִחֲמַת שִׁידוּעַ שִׁישׁ בִּישְׂרָאֵל כִּמּוֹ
אֲנָשִׁים שֶׁקְּלָקְלוּ הַרְבֵּה וְכוּ', וְעַל-כֵּן אֲמָרוּ לוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ
שִׁישְׁלִיף אֶת הַמִּטָּה אֶרְצָה, וְאִתָּא (וְהָרַם מִשְׁפָּטִים קטו) שֶׁמִּטָּה
מִשְׁחָה דָא מִטָּה, שֶׁמִּשְׁשׁ שֶׁרֶשׁ הַבְּחִירָה שֶׁהוּא לְשׁוֹן
מִטָּה - שִׁישׁ בִּיד הָאָדָם לְהַטּוֹת לְכָאן וּלְכָאן, וְהִרְאָה
הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ לְמִשְׁחָה בְּמוֹפֵת זֶה שֶׁיִּכְבֵּן גְּדָל הַכַּחַשׁ שֶׁל
הַבְּחִירָה, וְעַל-כֵּן הָאָדָם בִּסְנָה עֲצוּמָה בְּכָל עַתָּה.

וְזֶה שֶׁאֲמָרוּ לוֹ שִׁישְׁלִיף הַמִּטָּה שְׁלוֹ אֶרְצָה, כִּי בִּאֲמַת
מִשְׁחָה כִּבֵּר הִפָּךְ אֶת הַבְּחִירָה לְטוֹבָה, כִּי כִבֵּר עַמֵּד
בְּנִסְיוֹן וְנַעֲשֶׂה כָּל טוֹב, אֵף הִרְאָה לוֹ כַח הַבְּחִירָה שֶׁל
הַהֶמְוֵן, וְצוּרָה לוֹ שִׁישְׁלִיף הַמִּטָּה שֶׁהוּא בַחֲיִנַת כַח
הַבְּחִירָה, יִשְׁלִיכֵהוּ אֶרְצָה - שִׁישְׁלִיכֵהוּ לְחוּץ אֶרְצִיּוֹת
וְנִשְׁמָמִית שֶׁל שְׂאֵר הַהֶמְוֵן. וְתִכְף כִּשְׁהַשְּׁלִיכֵהוּ אֶרְצָה -
'וְיִהְיֶה לְנַחֲשׁ', הֵינּוּ שֶׁאֲצֵל רַב הַעוֹלָם שֶׁמִּנְחָמִים בְּאֶרְצִיּוֹת
נִתְבָּרֵךְ הַמִּטָּה שֶׁהוּא כַח הַבְּחִירָה לְנַחֲשׁ, מִגְדָּל הַתְּגִירוֹת
הַיָּצֵר הָרַע שֶׁהוּא בַחֲיִנַת נַחֲשׁ הַקְדָּמוֹנִי. וְתִכְף אֲמָרוּ לוֹ
(שְׁמוֹת שִׁם, ד): "שְׁלַח דִּיד וְאַחַז בְּזִנְבוֹ וְכוּ' וְיִהְיֶה לְמִטָּה
בְּכַפּוֹ", לְהוֹרוֹת לוֹ וּלְהוֹדִיעוֹ, שֶׁאֵף-עַל-פִּי שֶׁהִיצֵר הָרַע
וְהִנָּחַשׁ מִתְגַּבֵּר כָּל כֵּן בְּכַח הַבְּחִירָה, אֵף-עַל-פִּי-כֵן מִדָּה
טוֹבָה מִרְבָּה' (וְסוּפָה יא), וְיֵשׁ בִּידוֹ לְהִפָּךְ הַמִּטָּה מִנַּחֲשׁ
לְמִטָּה, הֵינּוּ שִׁישׁ לָךְ כַח לַעֲזוֹר אֶפְלוֹ לְאוֹתָם שֶׁהֵם
בַּבְּחִינָה הַנִּזְלָה, שֶׁנִּתְחַפֵּץ אֲצֵלָם בַחֲיִנַת הַמִּטָּה לְנַחֲשׁ,

מִד. וְזֶה "לָכֵן הַמִּשְׁפָּל בַּעַת הַהִיא יִדָּם" וְכוּ' (עֲמוֹס ה,
יא), "לָךְ דִּמְיָה תִּהְיֶה אֶלֶּהִים בְּצִיּוֹן" (תְּהִלִּים סה,
ב), "אֵף לְאֱלֹהִים דּוּמִי נִפְשִׁי" וְכוּ' (שִׁם סב, ו), "טוֹב וְיִחִיל
וְדוּמָם לְתִשׁוּעָה ה'" (אִיְכָה ג, כו) וְכוּ', וְכֵן פְּסוּקִים הִרְבֵּה.
כִּי עַתָּה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים הָאֵלֶּה שֶׁעָלִיהֶם נִתְבָּאֵר בְּפְסוּקִים
הַנִּזְלָה, צְרִיכִין לָדַם וְלִשְׁתַּק הַרְבֵּה עַל כָּל מֵה שֶׁנַּעֲשֶׂה
עַתָּה בְּעוֹלָם, וְלִבְלִי לְכַנֵּס בְּחֻקִּיּוֹת וְקִשְׁיוֹת וְתוֹרָצִים
כָּלִל וְכָל לָדָם וְלִשְׁתַּק וְלַצְפוֹת לִישׁוּעָה ה', עַד שֶׁעַל-פִּי
הָרַב עַל-יְדֵי הַדּוּמָמִיָּה וְהַשְׁתִּיקָה יִכְבֵּר לְכוּ עַד שֶׁיִּצְעַק
וְיִתְפַּלֵּל לְהִשָּׁם יִתְבָּרֵךְ, בְּבַחֲיִנַת (תְּהִלִּים לט, ג ד): "נִגְאֻלְמִיתִי
דּוּמָמִיָּה הַחֲשִׁיתִי וְכוּ', חִם לְבִי בְּקִרְבִּי בְּהִגִּי תִכְבֵּר אֵשׁ
דְּבִרְתִּי בְּלִשׁוֹנִי" וְכוּ'. וְזֶה (אִיְכָה יב, כג): "מִשְׁגִּיאִי לְגוֹיִם
וְיִאֲבֹדֶם", כִּי "לְכוּ חֻכְמִים בְּעֶרְמָם" (שִׁם יג, א), שֶׁכָּל זֶה
הִיָּה בְּקָרִיעַת יִסְסוּף שֶׁסְּבָבָם בְּכִנְיָה לְהַטְעוֹתָם, כִּמּוֹ
שֶׁכְּתוּב (שְׁמוֹת יד, ב ג): "וְיִשְׁכְּבוּ וְיִחַנוּ לְפָנַי פִּי חֲחִירַת וְכוּ'
וְאֲמָרוּ פְּרַעֲה" וְכוּ', וְכֵן הוּא עַתָּה.

וְאֵלֶּי הַנִּגְדָּה פִּים - צְרִיכִין לְזַהֵר לְבִלִּי לִילֵף בְּחֻקִּיּוֹת וְכָל
לַעֲצֵק אֵל ה', וְאֵם גַּם זֶה קִשָּׁה - עַל כָּל פְּנִים
לֹא יִהְיֶה, וְכָל שָׂכָן שֶׁלֹּא יִדְבֵּר נִגְדָּה מִדּוּחִיו יִתְבָּרֵךְ, וְכָל
יִשְׁתַּק וְיִדָּם עַד יִשְׁקִיף וְיִרָא וְכוּ' וְיִצְפֶּה לְחִסְדּוֹ יִתְבָּרֵךְ
לְכוּ, בַּחֲיִנַת (שְׁמוֹת יד, יד): "ה' יִלְחֶם לָכֶם וְאַתֶּם תַּחֲרִשׁוּן",
כִּמּוֹ שֶׁכְּתוּב (דְּבָרִי-הַיָּמִים-ב כ, יב): "וְאַנְחֵנוּ לֹא נִדַּע מֵה
נַעֲשֶׂה כִּי עֲלִיף עֵינֵינוּ" וְכוּ', וְכִתִּיב (שִׁם): "כִּי אֵין בְּנוּ
כַח בְּכָל הַהֶמְוֵן הַזֶּה" וְכוּ', "עֲזֹרָנוּ... כִּי עֲלִיף נִשְׁעֵנוּ"
(שִׁם יד, י). בְּפִרְט עַתָּה בְּסוּף הַגְּלוּת הַזֶּה, שֶׁעַל זֶה אֲמָרוּ
יִרְמְיָה (אִיְכָה ג, נד נה): "צָפּוּ מַיִם עַל רֹאשִׁי וְכוּ' קְרָאתִי
שִׁמְךָ ה' מְבוֹר תַּחֲמִיתִי" וְכוּ', וְאֲמָרוּ (שִׁם, כו): "טוֹב וְיִחִיל
וְדוּמָם לְתִשׁוּעָה ה'" וְכוּ' כִּנְל, "עַד יִשְׁקִיף וְיִרָא ה'
מִשְׁמַיִם" (שִׁם, ו), "כִּי לֹא יִנָּח לְעוֹלָם ה'" וְכוּ' (שִׁם, לא),
וְכֵן הַרְבֵּה.

כִּי עָקֵר הַרְדִּיפָה שֶׁל הַשְּׁנוּאִים הֵן מְעוּבָדִי כּוֹכָבִים הֵן
בִּין יִשְׂרָאֵל בְּעֶצְמָן, שֶׁהַחֻלְקִים רוֹדְפִים מֵאֵד אֶת
הַפְּשָׁרִים, וְהַעֲקָר עַל-יְדֵי חֻקִּיּוֹת שֶׁל הַכָּל, שֶׁנִּדְמָה לְכָל

צְרִיכִין לָדַם
וְלִשְׁתַּק
הַרְבֵּה עַל כָּל
מֵה שֶׁנַּעֲשֶׂה
עַתָּה בְּעוֹלָם

צְרִיכִין לְזַהֵר
לְבִלִּי לִילֵף
בְּחֻקִּיּוֹת וְכָל
לַעֲצֵק אֵל ה'

עַל מִי לָנוּ
הַחֲשָׁשׁ עַל
אֲבִינוּ
שֶׁנִּשְׁעֵנוּ

קָרִיעַת יִסְסוּף
סוּף אֲמָרוּ
חֲחִירַת
וְסִימָן
בְּהַתְקָנָה
שֶׁיִּכְנָה בֵּית-
הַמִּקְדָּשׁ

גְּדָל כַּחַשׁ
הַבְּחִירָה -
הָאָדָם
בִּסְנָה
עֲצוּמָה בְּכָל
עַתָּה

הַשְּׁלִיכֵהוּ
הַמִּטָּה אֶרְצָה
- שְׁחִירָא לֹא
הַבְּחִירָה שֶׁל
הַהֶמְוֵן

הפליין וההפסד; על-כן הרוצח, שהוא הורג ומכילה בני אדם, נמצא שהוא מרבה להביא את העולם אל התכלית. על-כן נספם בניניהם שהתכלית הוא רציחה, ובקשו איש שיהיה רוצח ובצען ובעל-קנאה ביותר; כי איש כזה הוא קרוב יותר אל התכלית (לפי דעתם הנכונה), והוא ראוי להיות מלך. והלכו לבקש, ושמצעו קול צעקה. ושאלו: מהו קול הצעקה הזאת. והשיבו להם שקול הצעקה היא היות שאחד שחט את אביו ואת אמו. ענו ואמרו: וכי יש רוצח אביו לב ובצען יותר מזה שיהרג את אביו ואת אמו? האיש הזה השיג את

התכלית; והוטב בעיניהם, וקבלו אותו עליהם למלך. ובקשו להם ארץ גורמת לרציחה, ובחרו להם במקום הרים וגבעות שהוא מקום הרוצחים, והלכו לשם, וישבו שם עם מלכם. פת אחרת אמרו שראוי למלך מי שיש לו שפע מזונות הרבה - ואינו נזון ממזונות של שאר בני אדם, רק ממזונות דקים (כגון חלב, ברי שלא יתגשם שכלו); ואיש כזה ראוי למלך. אך לא מצאו חכם איש כזה, שלא יהיה נזון ממזונות של שאר בני אדם, ובחרו להם לפי שעה איש עשיר שיש לו שפע מזונות הרבה; עד אשר ימצאו איש כרוצנם, דהינו שלא יהיה נזון

וכו' כפ"ל, ולפי שעה עשו את העשיר למלך עד אשר ימצאו איש כפ"ל, אז ירד העשיר מן המלוכה ויקבלו את אותו האיש למלך. ובחרו להם ארץ גורמת לזה, והלכו וישבו שם. פת אחרת אמרו שישפת-תאר ראוייה למלך; כי עקר התכלית - שיהיה העולם מושב, כי לזה נברא העולם; ומאחר שישפת-תאר מעוררת תאוה זו לשוב העולם - נמצא שהיא מביאה אל התכלית, על-כן יפת תאר ראוייה למלך. ובחרו להם לפת-תאר, ומלכה עליהם, ובקשו להם ארץ גורמת לזה, והלכו וישבו שם. פת אחרת אמרו שעקר התכלית הוא

הדבור: כי מותר האדם מן הבהמה הוא הדבור, ומאחר שזה עקר היתרון שיש לאדם - על-כן זהו עקר התכלית. על-כן בקשו להם איש דברן שיהיה בעל-לשון, שידע כמה לשונות וינרבה לדבר תמיד, כי איש כזה הוא אצל התכלית. והלכו ומצאו איש צרפתי משגע שהיה הולך ומדבר לעצמו, ושאלוהו אם יודע לשונות, והיה יודע כמה לשונות; ואיש כזה - בודאי השיג התכלית (לפי דעתם הנכונה), מאחר שהוא בעל-לשון, שידע כמה לשונות, ומדבר הרבה מאד, כי הוא מדבר אפילו לעצמו, על-כן הוטב בעיניהם איש הזה, וקבלו אותו

וועלט. מוז אלץ צום סוף נישט ווערין. נמצא איז זיך דער תכלית פון אלע זיין או סע זאל נכלה ווערין. (דרייט פארלעגט ווערין) איבער דעם א רוצח. וואס ער הרגט א פארלעגט מענטשן. ברענגט ער זיך זיך וועלט צום תכלית איבער דעם האבין זיך אפגיקלערט. אז דער תכלית איז רציחה. האבין זיך גיווכט א מענטשן וואס ער זאל זיין א רוצח און א כעסן און א גרויסער בעל קנאה. ווארין אזוי א מענטש איז באם תכלית (וועלדיג ווייז פארפירט דעם) און דער קער צו זיין א מלך. זענען זיי גיגאנגען וזכין אזוי א מענטשן. האבין זיי גיהערט א גישריי. האבין זיי גיפגעט. וואס איז דאס אזוי א גישריי. האבן מען זיין גיפגעט. דאס גישריי איז. וואס איינער האט זיין פאטער און מוטער גיקוילט. האבין זיי זיך אנגירופן. ווי גיפנט זיך נאך אזוי א רוצח וואס ער זאל אזוי א שטארק הארץ האבין און זאל זיין אזוי א כעסן. אז ער זאל הרגענען פאטער און מוטער. אט דער מענטש האט דערלאנגט דעם תכלית (דרייט דער וואס

האט פאטער און מוטער גיקוילט) און ער איז זיך וואויל גיפערלין. און זיך האבין אים אויף גינמען פאר א מלך. און זיך האבין זיך גיווכט אפדינה וואס זי זאל גורם זיין (דרייט זי זאל רעדן קערין) צו רציחה. האבין זיך זיך אויסגיקליבן איין ארט צווישן בערג. וואס דארטן האלטן זיך רוצחים. און זיך זענען אהין גיגאנגען. און זיך האבין זיך דארט באזעצט מיט זייער מלך.

דעם עושר פאר א מלך. ביז זיך וועלן גיפערען אזוי א מענטש ווי זיך ווילן כפ"ל דעמולט וועט דער עושר אראפ פון דער מלוכה. און מע וועט יענעם אויף געמען פאר א מלך. און זיך האבין זיך אויסגיקליבן א מדינה וואס זיך זאל קערין דערצו. און זיך זענען גיגאנגען און האבין זיך דארט באזעצט. א טייל האבין גיאנט א זפת תואר קער צו זיין א מלך. ווארין דער עיקר תכלית איז זיך. אז די וועלט זאל זיין באזעצט מיט מענטשן. ווארין פון דעסט וועגן איז זיך די וועלט באשאפן גיארדין. און ווייל א זפת תואר ברענגט צו דער תאוה. וואס דורך דעם ווערט גרעסער דער יישוב פון דער וועלט. (ווארין סע ווערן מער ענישן) נמצא ברענגט זיך צום תכלית. איבער דעם קער א זפת תואר צו זיין א מלך. האבין זיך זיך אויסגיקליבן א זפת תואר און זיך איז איבער זיך גיארדין מלך. און זיך האבין זיך גיווכט א מדינה וואס סע זאל דערצו קערין. און זיך זענען

גיגאנגען און האבין זיך דארט באזעצט. א טייל האבין גיאנט אז דער עיקר תכלית איז דער דיבור. ווארין דער חילוק פון א מענטש ביז א בהמה. איז זיך נאר דער דיבור. און אז דאס איז דער עיקר וואס א מענטש איז גרעסער פון א בהמה. איבער דעם איז דאס דער עיקר תכלית (דרייט דער דיבור) האבין זיך זיך גיווכט א דברן (דרייט ווייז) וואס ער זאל זיין א בעל לשון. וואס ער זאל קענען כמה לשונות. און ער זאל אסאך ריידן תמיד. ווארין אזוי א מענטש. ער איז באם תכלית. זענען זיך גיגאנגען. און האבין גיפונען א משונענים פראנצויז וואס ער איז גיגאנגען און האט צו זיך אליין גירעט. האבין זיך אים גפרענט. צו ער קען לשונות. האט ער וואוסט כמה לשונות און אזוי א מענטש דער האט זיך שוין בודאי דערלאנגט דעם תכלית. (נאך ווייז נאטישע פארפירט דעם) נאך ווארין ער איז זיך א בעל לשון און ער ווייסט כמה לשונות. און ער רעט זייער אסאך. ווארין ער רעט זיך אפילו צו זיך אליין. איבער דעם. איז ער

למלך. ובחרו להם ארץ גורמת לענן שלכם, והלכו וישבו שם עם מלכם. ובנודאי הנהיג אותם בדרך הישר...

פת אחרת אמרו שעקר התכלית הוא שמחה: כי כשנולד בן - שמחים, כשיש חתנה - שמחים, כשפופשים איזה מדינה - שמחים; נמצא שתכלית הכל הוא שמחה. על-כן בקשו איש שיהיה שמת תמיד - נמצא שהוא אצל התכלית, והוא יהיה מלך עליהם. והלכו ומצאו שניה הולך ערל אחד בכתנת בזוי כדרכו, (ונשא פלגשטי יד-שרף, והלכו אחריו כמה ערלים, וזה הערל היה שמת מאד (כי היה שבור מאד). וראו שזה הערל הוא שמת

מאד, ואין לו שום דאגה, על-כן הוטב בעיניהם הערל הזה, כי השיג את התכלית שהוא שמחה, וקבלו אותו למלך עליהם, ובנודאי הנהיג אותם בדרך הישר... ובחרו להם ארץ גורמת לענן שלכם, דהינו מקום כרמים וכיוצא, שיהיו עושין יין, ומהחמצנים יהיו עושין יין-שרף, ולא ילך שום דבר (מהענבים) לאבוד. כי זהו עקר התכלית אצלם, לשאת ולהשתפר ולהיות שמת תמיד; אף-על-פי שאין שום שכיכות וענן לשמתם, כי אין להם כלל על מה לשמת, אף-על-פי-כן, זה היה עקר התכלית אצלם, להיות שמת תמיד על

לא דבר. ובחרו להם ארץ גורמת כנ"ל, והלכו וישבו שם.

פת אחרת אמרו שעקר התכלית, ובקשו להם חכם גדול, ועשו אותו מלך עליהם, ובקשו להם ארץ גורמת להחכמה, והלכו וישבו שם.

פת אחרת אמרו שעקר התכלית הוא להשגיח על עצמו באכילה ושתיה, שקורין "פילולין", לגדל האברים. ובקשו פעל אברים, שיש לו אברים גדולים ומשגיח לגדל האברים כנ"ל, כי מאחר שיש לו אברים גדולים - יש לו חלק יותר בעולם (כי הוא תופס מקום יותר בעולם), והוא סמוך יותר אל התכלית; כי זהו התכלית, לגדל האברים, על-כן

איש כזה ראוי למלך. והלכו ומצאו איש ארץ, שקורין 'ווינג'רי', והוטב בעיניהם, כי הוא פעל אברים וסמוך אל התכלית, וקבלו אותו למלך. ובקשו להם ארץ גורמת לזה, והלכו וישבו שם.

והיתה פת אחרת שאמרו שאין כל זה תכלית, רק עקר התכלית הוא רק לעסוק בתפלה להשם יתברך, ולהיות ענו ושמל-בשר וכו'. ובקשו להם פעל תפלה אחד, ועשו אותו למלך עליהם (והמען מאליזיבין שכל תפלות הנביא כלם שמו מאד במבוכות גדולות מאד, רק זאת תפת האחרונה כונה האמת, אשרי להם). כל זה ספר אחד מהגבורים הנ"ל להפעל תפלה. וספר לו שהם (והיהנו אלו

ויי וואויל גיפעלין. און ויי האבין אים אויף גינמען פאר א וואלד און ויי האבין זיך אויסגיגליבן א מדינה וואס זי זאל דערצו קערן. און ויי זענען גיגאנגען זיך האבין זיך דארט באזעצט מיט זייער מלך. און ער האט זיי בנודאי גיפירט בדרך הישר.

א טייל האבין גיגאנט. אז דער עיקר תכלית איז שמחה. ווארין אז א קינד וועט גיבוירן. איז מען פרייליך אז סע א חתונה איז מען פרייליך. אז מען נעמט אף א מדינה. איז מען פרייליך. נמצא איז זיך דער עיקר תכלית פון אלימען גאר שמחה. איבער דעם האבין זיי גיווכט א מענשן וואס ער זאל תמיד פרייליך ויין. ווארין דער איז זיך באט תכלית. און דער קער צו זיין מלך אויף זיי. זענען זיי גיגאנגען וזכין האבין זיי גיזעהן סע גיגאנגען א גוי אין איין מיאוס העמד און האט גיטראגן א פלעשיל בראנטוויין. און סע זענען אים נאך גיגאנגען כמה גוים. און דער גוי איז זייער פרייליך גיזעהן. ווארין ער איז זייער שיכור

גיזעהן. האבין זיי גיזעהן אז דער גוי איז זייער פרייליך און ער האט קיין שום דאגה נישט. איז ער זייער וואויל גיפעלין דער גוי. ווארין ער איז באט תכלית. ווארין דער תכלית איז זיך גאר שמחה. האבין זיי דעם גוי אויף גינמען פאר א מלך איבער זיי. און ער האט זיי בנודאי גיפירט בדרך הישר. און זיי האבין זיך אויס גיקליבן א מדינה וואס זי זאל דערצו קערן. והיינו דארט ווי וויין גערטנער זענען אז מען זאל מאכין וויין און פון די ערענדליך פון די וויין טרויבין. זאל מען מאכין בראנטוויין. און סע זאל גאר נישט גיין לאבוד קיין שום נאך פון די וויין טרויבין. ווארין דאס איז זיך ביי זיך דער עיקר תכלית גיזעהן אז מען זאל טרינקען און מען זאל שירין און מען זאל תמיד פרייליך ויין. האטשע מען ווייסט גאר נישט מיט וואס. ווארין זיי האבין גאר נישט מיט עפעס פרייליך צו ויין. איז אבער פארט ביי זיי דאס דער עיקר תכלית גיזעהן אז מען זאל תמיד פרייליך ויין. און זיי האבן זיך אויסגיגליבן א מדינה וואס

סע קער דערצו כנ"ל. און ויי זענען גיגאנגען און האבין זיך דארט באזעצט. א טייל האבין גיגאנט אז דער עיקר איז חכמה. האבין זיי זיך גיווכט א גרויסן חכם. און ויי האבין אים גימאכט פאר א מלך איבער זיי. און ויי האבין זיך גיווכט א מדינה וואס זי קער צו חכמה. און ויי זענען גיגאנגען און האבין זיך דארט באזעצט. א טייל האבין גיגאנט. אז דער עיקר תכלית איז אז מען זאל זיך פילעוויין אין עסין און טרינקען. מען זאל גרייסן די אברים. און ויי האבין גיווכט א פעל אברים. והיינו אוזינער וואס ער האט גרויסע אברים. און ער פילעוויט זיך צו גרייסן זיינע אברים. (והיינו זיך גילדען פון דעם גוף). ווארין ווייל ער האט גרויסע אברים האט ער זיך מען חלק אין דער וועלט. ווארין ער פארנעמט מער ארט אין דער וועלט. און דער מענש איז נעהטער צום תכלית. ווארין דער תכלית איז זיך. אז מען זאל גרייסן די אברים. איבער דעם. אזוי א מענש קער צו ויין א מלך. זענען זיי גיגאנגען. און האבין

גיפגען א לאנגין וויינגער. איז ער ויי גיפעלין ווארין ער איז זיך א פעל אברים. און ער איז באט תכלית האבין זיי אים אויף גינמען פאר א מלך. און ויי האבין זיך גיווכט א מדינה וואס זי זאל קערן דערצו. און ויי זענען גיגאנגען און האבין זיך דארט באזעצט.

און סע גיזעהן איין אנדערע פתה. וואס ויי האבין גיגאנט. אז די אלע זאכן זענען אלע גאר קיין תכלית נישט. גאר דער רעכטער תכלית איז. אז מען זאל גאר עוסק זיין אין תפלה צו השם יתברך און מען זאל ויין איין ענין און א שפל בריך. (כלומר סע זאל סע זיך גאר נישט האלטן) וכו'. און ויי האבין זיך גיווכט א פעל תפלה און ויי האבין אים גימאכט פאר א מלך איבער זיי (דאס פארשטייט מען שוין אליון אז די אלע כחות הנביא האבין זיך אלע מועה גיזעהן און זענען אלע פארשטיין גיזעהן אין גרויסע נארישקייט. איטליכע כיתה אין איר נארישקייט דאך וזייער נארישקייט סבירות און נארישע גיזענגען. נאר די אונטערשטע כיתה די האבין צו גיזענען דעם רעכטן אמת. אז וואויל איז זיי). דאס האט אלץ דערצייילט איינער פון די גיבורים פאר דעם פעל תפלה. לעמוד הבא

ט. על-ידי קנאה בא תשיות כח.

קרי

- א. קרי בא על-ידי דבור מזנות; גם על-ידי שנפל מאמונתו.
ב. מי שמוציא קרי, לסוף הולך ערום.
ג. על-ידי עצבות ראה קרי.
ד. מי שנוהר לאכל משאלת-הכם, הוא נצול מטמאת קרי.
ה. אין לו לאדם לאכל על שלחן הצדיק קדם שטבל לקריו.
ו. תשמח בטוב שבא על הצדיקים; וזה תקון לקרי.
ז. על-ידי הליצנות בא לטמאת קרי.
ח. קרי בא מקלות-ראש.
ט. קרי בא על-ידי אכילת שום וביצים.
י. גם על-ידי דברים-בטלים ונבול-פה.

חלק שני

- א. השכרות גורם גלות; גם גורם הוצאת זרע לבטלה.
ב. הביונות באים על-ידי קרי.
ג. הדבור שאדם מדבר בפני דבור, שאינו מוציא אותיות הדבור יפה יפה - זה בחינה כמו בחינת קרי.
ד. הבנים מתים חס ושלום על-ידי ראית קרי.
ה. תקון גדול למקרה חס ושלום לומר אלו עשרה קפיטל תהלים באותו היום שקרה לו חס ושלום. והן אלו: ט"ז - "מכתם לדוד"; ל"ב -

"לדוד משכיל אשרי"; מ"א - "אשרי משכיל אל-דל"; מ"ב - "כאיל תערג"; נ"ט - "למנצח אל-תשחת"; ע"ז - "על-ידותיו"; צ' - "תפלה למשה"; ק"ה - "הודו לה' קראו"; קל"ז - "על-נהרות בבלי"; ק"נ - "הללו-אל בקדשו". ותדע נאמנה שאלו העשרה קפיטל מסגלים מאד מאד לתקון עון זה, והנוהר בזה לומר אותם כנ"ל אין צריך להתנער עוד כלל, כי בודאי יתקן בזה, כי הם תקון גדול מאד.

קשוי ילד

- א. אשה שאכלת צנון בעבורה חלד בקשוי.
ב. אשה שהיא מקשה לילד, סגלה שתתן לה לשתות מים משבעה בארות.
ג. גם בניה לא יהיו עמה בבית.
ד. גם תלחש לה באזנה אותיות של שם ס"ג.
ה. גם מטתה לא תעמד במערב ובדרום.
ו. גם תתלה על צוארה ממורר הנשאר.
ז. גם תלחש לה באזנה אותיות: 'פא ויו עין הא'.

אות ר

הרחקת רשעים

- א. כשהצדיק בא לבית הרשע - הבית

בן תימא. ר' בנאה. ר' בנאה בריה דר' עולא. ר' בנאה אחיה דר' חייא בר אבא. ר' בני.

בנמין הצדיק. ר' בנמין בר יפת. ר' בנמין בר גידל. ר' בנמין בר חייא. ר' בנמין בר לוי. בנמין גנובניא. בנמין בר איהי. בנמין בר אשתור. אבא בנמין. ר' בנמין אסנא. בנמין עבדי דרב אשי.

ר' בעלה. ר' בעלאל ברבי. בר דלא. רב ברונא. ר' ברוקא חוזה. ר' ברכיה. ר' ברכיה בר' אבא בר כהנא. ר' ברכיה בר' חמא הכהן. ר' ברכיה בר' סימון בר' יהושע בן לוי. ר' ברכיה בר' יהודה בר' סימון. ר' ברכיה סבא. ר' ברכיה בוצריה. ר' בר קוריא. ר' בתא בן בתירה.

אות ג. גביהא בן פסיסא. גביהא מבי בתיל. רב גביהא מארגזא. גביני ברוז. בן גבר. רב גדא. גדא. אבא גוריא. אבא גורין איש צידן. גורין בן אסטיין. גורין מאספורק. רב גזא. רב גידל. רב גידל בר מניומי. גידל בר בנמין. גידל בר מנשא. רב גידל דמן גרש גלילאה. רב גמדה. רבן גמליאל הזקן. רבן גמליאל דיבנה בן רבן שמעון הגהרג, בן רבן גמליאל הזקן. רבן גמליאל בנו של ר' יהודה הנשיא. גמליאל זוגא, או גמליון זוותא. ר' גמליאל. ר' גמליאל בר בריה דר' מנא. ר' גמליאל בר' חנינא. גניבא. שני גרדיים משער האשפות. גרדסק

בר דארי. ר' גרשום.

אות ד. דארו בר פפא. דווא דמן חרוב. ר' דוסא בן הרפנס. ר' דוסא ממלחיא. ר' דוסא בר טבת. דוסתאי איש כפר נתמא. ר' דוסתאי בר' ינאי. ר' דוסתאי בר' יהודה. ר' דוסתאי דמן בינא. ר' דוסתאי סבא. ר' דוסתאי בר מתון. ר' דוסתאי מבי ישבאב.

רב דימי בר שישנא. רב דימי בר יצחק. רב דימי סתם, הוא בר יוסף. רב דימי בר חנינא. רב דימי בר נחמיה בריה דרב יוסף. רב דימי אחיה דרב ספרא. רב דימי בר אבא. רב דימי בריה דרב הונא מדמריין (נוסח אחר: רב דימי בריה דרב חנא). רב דימי בר לינאי. רב דימי מנהרדעא. רב דלא בר טביומי. רב דלייה. רב דניאל בר רב קטינא. דניאל חייטא. ר' דרוסתאי.

אות ה. בן הא הא. בן הי הי. בר דניא. הוגרס בן לוי על השיר. הון בריה דרב נחמן.

רב הונא ריש גלות. רב הונא סתם. רב הונא בר רב קטינא. רב הונא בר אשי הקדמון. הונא מר. או מר הונא בר אשי. רב הונא צפוראה. רב הונא בריה דרב יהושע. רב הונא בר חייא אביה דלוי. רב הונא בר חיון או חלוין. רב הונא בגדתאה. רב הונא בר מתנה. רב הונא בר יוסף. רב הונא בר מניומי. רב הונא בר תורתא. רב הונא בר סחורה. הונא מר בריה דרב אידי. רב הונא בר ברכיה. רב הונא בר

ידח ממקד נדח, אשר מחשבות לבך לכל דור ודור, רחם עלינו ככחו וזכותו הגדול, ובכח כל הצדיקים האמתים שהם בכחינת משה, שעוסקים גם כן בזה להמתיק הדין מפל העשרים וארבע בתי דינים ולבטל כל הגזרות שבכל העולמות, ולבטל כל הפטרות ולעשות גרים ולהמשיך אמונה גדולה בעולם, רחם עלינו למענם ולמענה, וחוסה עלינו בעת צרה הגדולה הזאת, אשר המינות והפטרות מתפשטים בעולם חס ושלום מאד מאד, אשר אין הרף לנטות ימין ושמאל, וכמעט בכל יום נתפסים כמה נפשות ברשת הפופרים, המחנכים נערים בלמודם הרע שנתפשט עכשו ללמד חקמות ולשונות וכו'. אשר אין לנו על מי להשען כי אם על אבינו שבשמים ועל כח משה רבנו וכל הצדיקים האמתים הגדולים, שיודעים להמשיך עת רצון, ולהמתיק כל הדינים שבעולם, ולהפך משמך לרצון.

רחם וחוס וחמל עלינו למענה ולמענם, ולמדנו והורנו איך לעורר את כל הצדיקים האלו שיעסקו בתקוננו ובתקון כל העולם, ואל יחרישו ואל ישקוטו בעת צרה המרה והנה אשר בודותינו אלה, אשר לא היתה בזאת מימות עולם. אי שמים הפגינו בעדנו, אי שמים הקיצו לצרות ישראל, כי פעונותינו הרבים, בצוק

העתים האלה אין מי שירגיש מרירות מכאוב הצרה הגדולה הזאת בלבד היטב, ואפלו מי שמרגיש מעט מרירות הצרה הזאת, אין יודע איך להתפלל ולהמתיק הדין ולבטלו. על מי לנו להשען על אבינו שבשמים, ועל כח וזכות אבותינו ורבנותינו הצדיקים הקדושים העומדים עדין ומתפללים עלינו אשר אלמלא תפלתם לא היינו יכולים להתקיים חס ושלום אפלו רגע אחד. רחם עלינו ולמדנו איך לעוררם ולהקיצם ולהוסיף בהם עז וחיל מלמשה, באפן שיוכלו לפעל בקשתם מהרה, להמתיק כל הדינים והגזרות שבכל העשרים וארבע בתי דינים, ולהפך כל הפטרות משמך לרצון. ותתפשט האמונה הקדושה בעולם, ויתרבו גרים ובעלי תשובה בעולם.

מלא רחמים "גדול העצה ורב העלילה", אדון הנפלאות, עשה כנפלאותיך, ותתן כח לצדיקיך הגדולים והנוראים, שישפיעו שתי הפעלות יחד על ידי פדיוניהם, ותפלותיהם הנוראות והנפלאות מאד מאד, שיזכו לבטל כל הדינים והגזרות של כל העשרים וארבעה בתי דינים, בגשמיית ורוחנית בגוף ונפש וקמון. וגם יזכו להמתיק החרון אף ולבטל העבודה זרה והפטרות מן העולם. ולהפך משמך לרצון ולעשות גרים ובעלי תשובה הרבה בעולם. פי

אתה "כל תוכל ולא יבצר ממך מזמה", ואתה עושה נפלאות גדולות לבדך. וברחמיך העצומים אתה וכל להושיענו בכל הושיעות יחד בדרךך הנפלאים.

רבנו של עולם רבנו של עולם, תן לנו אמונה שלמה. בטל מעלינו כל מיני כפירות ובלבולי אמונה. בטל מעלינו כל גזרות קשות. רחם עלינו ברחמים רבים, ברחמים פשוטים, שאין בהם תערובת דין כלל, באפן שנוקה מהרה מהרה לשוב בתשובה שלמה לפניך באמת. רחם רחם, חמל חמל, בעת צרה הזאת כי רע ומר מאד. רע ומר רע ומר רע ומר כי נגע עד הנפש. ולא די לנו במרירות נפשנו, באשר יודע כל אחד בנפשו את נגעי לבבו ומכאוביו, אשר "כשל כח הסבל", אף גם אנו רואים מרחוק צרות ישראל בלי שעה, והעקר צרות נפשות ישראל, אשר הפילוסופים והכופרים הרשעים האוררים רוצים להתפשט חס ושלום, באשר נגלה לפניך. ונתוסף לזה עצם הצרה מרובי המחלוקת שבין עמך ישראל הפשירים אשר נתרבה שטנויה בין התלמידים חכמים ובין כל הנלזים אליהם. "וליוצא ולבא אין שלום".

רבנו של עולם, אתה לבד יודע שבכח ההתמקקה והפדיון הנאמר בהתורה הזאת שממתיק הדין של כל העשרים וארבע בתי דינים, אשר

הצדיקים הגדולים האמתים יודעים סוד זה הפדיון הנפלא על בוריו ולמעלה למעלה. בכח זה יש לנו תקנה עדין לצפות לישועה ולכל טוב, אף גם לקרב נפשות אליך תתברך, להכניסם באמונה הקדושה, עתה גם עתה. על כן עדין אני עומד ומתפלל לפניך, ומתחנן ומתחבט מול רחמיך וחסדיך, ומצפה לישועתך בכל עת ורגע, כעין עבד אל אדוניו, וכעין הבן אל אביו, "עד ישקוף וירא יי משמים", ויחוס וירחם עלי ועל כל התלויים בי, ועל בני ויוצאי חלציי ועל כל ישראל, ויושיענו מהרה. וימתיק ויבטל מעלינו כל הדינים שבעולם, ויפדנו ויציילנו מכל הצרות ומכל היסורים שבעולם. ויבטל כל הפטרות וכל בלבולי אמונה מעלינו ומכל ישראל ומכל העולם כלו, ויחזקנו ויחיינו ויחיינו באמונתו הקדושה תמיד. ויסבב סבות לטובה, באפן שנוקה לשוב אליו ותברך באמת ובתם-לבב, חיש קל מהרה. ולא נסור מרצונו עוד ימין ושמאל. ויקים פי מקרא שכתוב: "פדה נפשו מעבר בפשח ותחתו באור תראה. פדני מעשק אדם ואשקרה פקודיך. בידך אפקיד רוחי פדיתה אותי יי אל אמת. ואני בתמי אלה פדני ותגני. קרבה אל נפשי גאלה, למען אוכי פדני. כי עם יי החסד והרבה עמו פדות. והוא יפדה את ישראל מכל עוונותיו. קומה עזרתה לנו ופדנו למען חסדיך. פדה

חזרה לתוכן העניינים

שבת קודש

לנצח עוד יום

ל"ו ע"א

ומתריצין: אימר דאמר רבי מאיר החשוד על הדבר - לחששא בעלמא. אבל לאתחוקתה בודאי, מי אמר? דכי קאמר רבי מאיר החשוד לדבר אחד חשוד לכל התורה, ובינו במחוק לן דעובר על דבר אחד. איבעיא להו: עד מפי עד - מהו לעדות בכור? האם מי שידוע מפי עד אחר יכול להעיד על מום שהוא נפל מאילוי.

רב אמי אסר. ורב אסי שרי.

אמר ליה רב אמי לרב אסי: והא תנא דבי מנשה: אין עד מפי עד כשר אלא לעדות אשה בלבד. ומשמע דלעדות בכור לא.

ומתריצין: תני, דבי מנשה: אין עד מפי עד כשר אלא לעדות שהאשה כשרה לה בלבד. ובעדות בכור אשה כשרה. דקימא לן כרבן שמעון בן גמליאל דאמר אפילו בתו.

רב יימר אכשר עד מפי עד בבכור.

קרי עליה מרימא: ויימר שרי בוכרא! פירוש: יימר המתיר בכורות, ולשון גנאי הוא.

והלכתא: עד מפי עד כשר לעדות בכור.

אמר רבי אלעא: לא היו מוחזקים בו, בטלה, שהוא בכור. ובא כהן אחד שהוא בעליו ואמר שהוא בכור ומומו עמו, שלא הוטל מום זה בו בכונה. ובא לפני חכם שאמר האם מום קרוב הוא. הרי הוא נאמן. דהפה פירש שאמר שבכור הוא. הוא הפה שהתיר ואמר שלא הוטל בכונה. והיונין בה: מאי קא משמע לן רבי אלעא, שהפה שאמר הוא הפה שהתיר?

הא תנינא לה בכתובות: האשה שאמרה אשת איש הייתי וגורשה אני, נאמנת. שהפה שאמר הוא הפה שהתיר. דכיון שלא היתה מוחזקת באשת איש, רק על פיה יודעים שהיתה נשואה נאמנת אף על גירושיה. ולמאי צריך רבי אלעא לאשמעינן הא?

ומתריצין: מזה דתימא: רק התם הוא דמדימנא, דאי בעיא להנשא בחיי בעלה ללא גירושין לא אמרה לנו שהיתה אשת איש והיתה יכולה להנשא כיון שהיתה בחזקת פניה.

אבל הכא, בבכור, דלא סגיא דלא אמר לחכם דבכור הוא ושורה לו אם מותר לשחטו, כיון דקדשים תמימים בחוץ שהוא איסור שיש בו כרת. לא אכיל ליה ללא הוראת חכם ונחשדו רק על הטלת מום שהוא איסור לא בלבד ולא על אכילת תמימים בחוץ. אימא לא אמרינן הפה שאמר הוא הפה שהתיר.

קא משמע לן דיש לו דין נאמנות של הפה שאמר. דאי משום הכי שאינו רוצה לאכול תמימים בחוץ חיישת שהוא עצמו הטיל בו מום - הוה שרי ביה מומא דניכר אפילו לעם הארץ, ואכיל ליה, ולא היה צריך להראותו לחכם. ולהכי כשבא לחכם ואומר לו שהוא בכור ומומו עמו נאמן.

מתקף לה מר בר רב אשי: מאי שנא מההוא גברא דאוגר ליה [שהשכיר] חמרא לחבריה, ואמר ליה: לא תיזיל עם החמור באורחא דנהר פקוד, כיון דאיכא התם מיא. אלא זיל באורחא דנהר דהתם ליכא מיא. אזל איהו באורחא דנהר פקוד ומית חמרא. ואתא השוכר ואמר ליה לבעלים: אמנם באורחא דנהר פקוד אזלי נועברתי בכך על דברך. ומיהו מיא לא הו, ומית חמרא.

ואמר רבא: מה לו לשוכר לשקר, הרי אי בעי, אמר: באורחא דנהר פקוד. ולכן מכח המינוג שהיה יכול לשקר, נאמן שאכן לא היה שם מים והחמור מת כדרכו.

ואמר אבוי: "מה לו לשקר" במקום עדים לא אמרינן, דאנן סהדי דבכל שעה יש מים בנהר פקוד.

ואם כן הכי נמי בבכור, כיון דאנן סהדי דהכהנים חשידי על המומין, לא נימא "מה לי לשקר".

ומתריצין: הכי השתא! התם ודאי איכא מיא. אבל הכא מי נימא דודאי שרי ביה מומא? והרי רק חששא הוא! ובמקום חששא אמרינן דנאמן מדיון "מה לו לשקר". יתיב רבינא וקאמר להא משעתא דרבי אלעאי בלא גברא, שלא אמרה משמו.

אמר ליה רבא זוטא לרבינא: אנן, משמיה דרבי אילעא מתנינן לה.

רבי צדוק הוה ליה בוכרא. רמי ליה שרי נתן לו לאכול שעורים בסלי נצרים של ערבה קלופה. בהדי דקאכיל איבזע שפתיה, נקרו שפתיו ונהיה בעל מום.

אתא רבי צדוק לקמיה דרב יהושע להראותו את המום.

אמר ליה רבי צדוק: כלום חילקנו בין כהן חבר לעם הארץ? דמי חשידנא להטיל מום בבכור ככהן עם הארץ.

אמר לו רבי יהושע: הן, חילקנו בין כהן חבר לעם הארץ. ואין אתה חשוד שהיטלת מום בכונה.

אתא רבי צדוק לקמיה דרבן גמליאל.

אמר ליה רבי צדוק: כלום חילקנו בין כהן חבר לעם הארץ? אמר ליה רבן גמליאל: לא.

אמר ליה רבי צדוק: והא רבי יהושע אמר לי הן, שחילקו בזה.

אמר לו רבן גמליאל: המתן עד שיכנסו בעלי תריסים לבית המדרש. ונקראו התלמידי חכמים "בעלי תריסין" על שם "המגינים" שהם נלחמים במלחמתה של תורה.

כיון שנכנסו לבית המדרש. עמד השואל רבי צדוק ושאל: כלום חילקנו בין חבר לעם הארץ? אמר לו רבי יהושע: לאו.

אמר לו רבן גמליאל: והלא משמן אמרו לי הן.

שחילקו בזה.

אמר לו: יהושע עמוד על רגליך ויעידו בך.

עמד רבי יהושע על רגליו ואמר: האין אעשה והרי איני יכול להכחישו.

אילמלי [אילו] הייתי אני בלבד חי, והוא רבי צדוק מת, ויכול הייתי אני החי להכחיש את המת, ולומר לא אמרתי ככה.

אבל עכשיו שאני חי והוא חי, האין יכול החי להכחיש את החי? אלא ודאי כך אמרתי ועתה חורני בי.

והיה רבן גמליאל יושב ודורש, ורבי יהושע עומד על רגליו, עד שרנגו כל העם ואמרו לרבי חוצפית המתורגמן עמוד ושתוק. ועמד, ושתק.

מתניתין:

נאמן הכהן לומר הראיתי בכור זה לחכם, ובעל מום הוא, שהורה לי שיש לו מום קרוב ומותר לשחטו. [ובלבד שהיו לו עדים שלא הטיל בו המום].

גמרא:

אמר רב יהודה אמר רב: נאמן הכהן לומר: בכור זה נתן לי ישראל במומו, כשהוא בעל מום. מאי טעמא?

ומבארינן: כל מילתא דעבידא לאיגלווי לא משקרי בה אינשו. דכיון שסופו להגלות ירא מלשקר. וכמו כן כיון שיכול הישראל לבא ולומר לא נתתי במומו, לא משקר.

אמר רבא: אף אנן נמי תנינא: נאמן הכהן לומר הראיתי בכור זה ובעל מום הוא. מאי טעמא נאמן? לאו, משום דאמרינן כל מילתא דעבידא לאיגלווי לא משקרי בה אינשו.

ודחינן: לעולם אימא לך דעבידי דמשקרי אפילו במקום דעבידא לאיגלווי. ומאי טעמא נאמן לומר הראיתי לחכם? כי התם הוא משום דקדשים בחוץ לא אכיל, דאף דחשידי על הטלת מום, אבל על אכילת קדשים בחוץ לא חשידי. ומתוך שירא מראוהו לחכם.

אבל הכא, שאומר שבכור זה נתנו לי ישראל במומו, כיון דחשידי על הטלת מום, חשידי להטיל מום ולומר כך נתנו לי ישראל.

מתב רב שיבזי ממשנה בדמאי: האומר לשליח שהוא "מי שאינו נאמן על המעשר", קח לי פירות ממנו שהוא נאמן שאינו לוקח פירות מעם הארץ. או שאומר לו קח לי ממי שהוא מעשר את הפירות שהוא לוקח מעם הארץ - אינו נאמן אותו לשליח לומר שלקח מנאמן על המעשרות, אלא חיישינן שמא לקח מעם הארץ.

ואמאי אינו נאמן? נימא, כל מילתא דעבידא לאיגלווי לא משקרי בה אינשו!

מסורת הש"ס

(א) שנת קמה: ע"ש, צ"ל
(ב) זמ"ל, (ג) ז"ל אפי' ד' שנת
קמה: (ד) חצות כבד, (ה) ד"מ
(ו) מנוח: כ"ב, (ז) וקדומו
(ח) ע"ש: ט"ז, (י) וי' בגלוי' ד"מ
(יא) ז"ל סה"ל אפי' כ"ק
(יב) גי' גי' מל' (יג) גי' מל'
(יד) גי' מל' כ"ב, (טו) גי' מל'
(טז) י"ח גי' מל' גי' מל' גי' מל'
(יז) י"ח גי' מל' גי' מל' גי' מל'
(יח) י"ח גי' מל' גי' מל' גי' מל'
(יט) י"ח גי' מל' גי' מל' גי' מל'
(כ) י"ח גי' מל' גי' מל' גי' מל'

(א) רש"י ד"ה אכל הכהן וכו'
בכור הוא כי היכי דלימא
ל"ה חכם: (ב) ד"ה כלום וכו'
ומי חשידנא אלא: (ג) ד"ה
לא לעולם וכו' שרא לי
ושחית:

גמ' עד מפי עד בשם. עי
מנהדרין דף ל ע"ב ברש"י
ד"ה בעדות כסור ונמוס'
סס:

[illegible][illegible][illegible]

וְיָבִין בְּנֵי אֶלְיָשָׁבָר אֲמָר לוֹ הַמֶּתָן עַד
 לְעַם הָרָאִי אֲמָר לוֹ הַמֶּתָן עַד
 הַדְרֹשׁ עֲמֹד הַשְׁוֹאֵל
 וְיִעֲדוּ כֵךְ עֲמֹד רַבִּי יוֹ
 מֵת יוֹלֵד הַחֲבֻשִׁים
 לְחֻבְשֵׁי אֵת הַחִי וְדִוִּי
 שְׁרִינֵי כָל הָעַם אֲמָר
 הִכְהֵן לֹמֶד רַבִּי בִּי
 "נֶאֱמַר הִכְהֵן לֹמֶד
 עֲבֵדָה לְיִשְׂרָאֵל אֲמָר
 הִכְהֵן לֹמֶד הָרָאִי בִּי
 מִלֵּאדָה עֲבֵדָה לְיִשְׂרָאֵל
 אֲמָר אֲבֵל כִּיֹּן
 נֶאֱמַר לְחֻבְשֵׁי דֶשֶׁ
 יִנְאֵל כָּל מִלֵּאדָה דֶשֶׁ

ַעַל דְּרַבָּנָא אִתּוּן מִן כְּהִלִּיז חֲתוּקָא
 הַכְּתוּבִים (דְּרַבָּנָא לֵאמָר) לֵמַעַן לֹא לְשִׁקֵּץ
 בְּמִקְוֵי עֵדִים לֹא תִמְרְצוּן לִמְנוּחֵי דְלִמְנָא
 וּבִרְכָּה לֹא סִפְרִית לֹא לֹא דִרְבִּי חֲמֵל
 כ' : **בְּאֵל** עָמִיד רַבִּין בְּנֵי־אֵל
 י"ח א"א. וְהִלְכֵנּוּ כִּי הוּא לֹאִין
 חִילּוּק בֵּין חֲכָם נֶעֱמַד הַלְכִּי דְרַבִּי
 בְּתַלְמֵי דִּימֹתָ (דְּרַבָּנָא גַּם) ב' י' וְיִסְרִי
 פִן וְיִמְרָה לֹאִין וְיִמְרָעֵשׁ לִיה אִי
 סִלְכֵנָּה כ' מִלְּחִיל דְּלִמְנָא חֲסוּד עַל
 הַדָּרֵךְ לֹא דִּתּוּ לֵעָמִיד אִי כְּשֶׁנֶּפֶץ
 דְּלִמְנָא נֶאֱמַר עַל כִּי פִרְוִי שִׁמֵּי דְלִיכִי
 מִלְּחִיל לֹא הִיא מִלְּחִיל עָלִים אֶשְׁרֵי
 חֲכָם : **עֲמִיד הַשּׁוֹמֵא** וְשֹׁמֵא. דְּמִנְכִּי
 נִעְרֵה כְּהִלִּיז בִּירוּשְׁלַמִּי דְרַבִּי חֲמֵל
 וְעֵצֵדוּ מִן כְּשֶׁנֶּפֶץ שִׁמֵּי וְשִׁמְלֵי אִלְבוּשׁ
 אִלְבוּשׁוֹ לִרְצִי לְעִמּוּד : **עֲמִידוֹ** עַל
 גִּבִּי דְרַבִּי יִצְחָק ב' ר' גִּרְסִי וְעִידוֹ
 בְּרַחֲמֵי לֹא כָּלן וְלֹא בִּצְרֵק מִלְּחֵי הַשְּׁמִיר
 שִׁין בִּירוּשָׁיִם (כְּרִיתִים מִן) : לְמַעַן עֲרוּת
 שִׁין כָּלן בְּכַסְתְּרוֹתֵיהֶן בִּירוּשָׁיִם
 כִּין גְּדוּל (דְּרַבָּנָא וְר' יוֹסֵף) גִּרְסָנִין לִיה דְּהִסֵּס
 עֲמִיד דְּלִיכִי : וְאֵלֶּכּ סִפְּקֵה דְּהִסֵּס
 נִבְחַל כְּשֶׁנֶּפֶץ : **הַדָּרָא** חִיבֵי דְהַדְּבָשׁ
 הַחִי. לְמַעַן סִפְּקֵי הֵימֶן לְהַטְלִיעַ וְאִתִּי
 יִכּוּל בְּקוּשְׁתִּי מִכִּי דוּלֵּךְ כִּין מִלְּחִי
 וְחִזְמוֹנִי שִׁין וְיִזְאֵל שִׁין בְּכַרְכַּל מִלְּחִי
 הַשְּׁמִיר (בְּרִית דְּר' מ' ס' סָפֵק ס'
 הַשְּׁמִיר כְּמִטָּה) : **רַבִּי חֲזַנְיָה**
 חֲזַנְיָה

בן גמליאל ילא אמר ליה ותא רבי יהושע אמר לי הן
שעלו עליו תריסין לבית המדרש כיון שנכנסו לבית
ישאל כלום חילקנו? כי חבד לעם הארץ א"ל רבי
ישאל והלא משמך אמרו לי הן יהושע עומד על גרדך
ששע על גרלו ואמר היאך אעשה אילמלי אני חי והוא
את המת עקשני שאני חי והוא חי היאך? חי יכול
ל'ג' עומד דורשי ר' יהושע עומד על גרלו עדי
לחוצות המתורומם עומד ועמר: מתני' נאמן
דור זה ובעל מום הוא: גמ' אמר ר' יהודה אמר רב
זה נתן לי ישראל במימו מאי טעמא? כל מילתא
שקריה בה אינשי אמר רב אשי אף אנו נאמינא נאמן
זה ובעל מום הוא מאי טעמא? לאו משום דאמרין כל
לא משקרי בה אינשי התם חי דקדושם בחיין לא
חשדי חשדי מתני' ר' שזיבי ע' דקדושם למו שאין
ממי שהוא נאמן ואו ממי שהוא מעשר אינו נאמן אמאי
דיא לאיגלווי לא משקרי בה אינשי שאני התם

[illegible][illegible]

דלמא אהו שדא ביה ממא
 וליאט רפצי ויהודא בעבדא
 אינאליזי רפצי למשיחא
 ואיבן ליח: עשוי עות
 רפצי אשחמטויט שות
 ורפצי אסור ואור נאמן ובעד
 אלא אשחמטויט אפילו מעב ארצי רפצי אסור אפילו עס ארצי נאמן אור ליח מעט. הלכך יבן אהו נאמן עשוי:

ל"ו ע"ב ומתריצין: שאני התם, ע דאית ליה לאישמוטו, דאמר זה שקנתי אצל, עלי ידי הימני הוה מהימן. וכיון שיכול לתרץ את עצמו משקר אף בדבר העתיד להגלות. ספא דמתניתין התם, ודאי מטייעא ליה. דתנן: אם אמר לו המשלח קח מאיש פלוני הרי זה נאמן, דכיון שהוכיר לו את שמו ירא לקחת במקום אחר.

ורחינן: התם כיון דאית ליה תובע מירתת, וליכא נמי להוכיח מסיפא, דלא דמי התם שהוכיר לו שם, ודאי יתבענו אם נתקימה השליחות, מה שאין כן הכא דסבר הכהן שלא ישאלו את הישראל אם נתן לו במזמור.

אמר רבי ירמיה בר אבא: מנא ליה ליהודה הא דנאמן הכהן לומר בכור זה נתן לי ישראל במזמור? והרי הא - ידידי הוא! דאנא בגידול קבעתיה. אני הוא זה ששניתיה לחכם ששמו גידול [פירוש אחר: לחכם גדול], וגידול קבע בדיריה, והוא שנאה לרב יהודה.

הוכיח אמרי ליה: נאמן ישראל לומר בכור זה נתתי לכהן במזמור.

והוינן בה: ישראל - פשוטא שהוא נאמן, שהרי אינו אוכל בעצמו, והרי הוא עד אחד שכשר להעיד על המזמור?

ומבארין: לא צריכא, בקטן, שהישראל נתן לו את הבכור בעוד שהיה הבכור קטן והגדיל הבכור. מהו דתימא לא קים ליה ביה, ואינו מכיר ושמא אינו זה שנתנו לו אלא אחר, והכהן הטיל בו את המום, קא משמע לן דנאמן הישראל.

בסורא מתנו כלישנא בתרא, דנאמן הישראל לומר.

בפומבדיתא מתנו כלישנא קמא, דנאמן כהן לומר.

והלכתא אפילו כלישנא קמא, דנאמן כהן, דמילתא דעבידא לאגלוי לא משקרי אינשי.

רפרם מפומבדיתא, הוה לי בוכרא, ויהביה ליה לכהן בלא מומא. ויומא חד חש רפרם בעיניה.

איתיה האי כהן את הבכור לקמיה דרפרם, והיה סבור דכיון שחש בעינו לא ירגיש שזהו הבכור שנתנו לי.

אמר ליה הכהן, לרפרם: בכור זה נתן לי ישראל במזמור.

ארסטיניה לעיניה, פתח רפרם את עינו בכח. חזויה בשוקריה והכיר שזהו הבכור שהוא נתנו לו בלי מום.

אמר ליה רפרם: לאו אנא דיהיבתיה לך? והיה שלם בלי מום.

ואפילו הכי לא חש למילתא לומר שלא יהיה כהן נאמן.

והטעם: האי כהן הוא דחציף. שגם הטיל בו מום, וגם הראהו לזה שנתנו לו. אבל כולי עלמא לא חציפו אלא נאמנים לומר שנתנוהו להם במזמור.

ההוא בכור דהוה שרוע, שהיתה עינו אחת גדולה ואחת קטנה, דאתא לקמיה דרב אשי, ולא ידע אם המביאו הוא כהן או ישראל.

אמר רב אשי: למאי נחוש ליה? והרי בין אי כהן הוא והין אי ישראל הוא, הרי בכור ומומו עמו, ואין כאן חשד, כי דאי נולד עם המום הזה.

אמר ליה רבינא לרב אשי: ודלמא, ישראל הוא, ואמר רב יהודה: אין רואין בכור שהוא של

ישראל כל זמן שערדין לא נתנו אלא אם כן בא כהן עמו, כי שמא כשירו לו עליו שהוא בעל

מום לא חייש הישראל לגול כהן ויאכלנו. אם כן אמאי אמרת דכיון שמום זה נולד עמו לא איכפת לן אי האי גברא כהן הוא או ישראל.

אמר ליה: הכי השתא! התם, במזמין שאין מובהקין, נהי דקדשים בחוץ לא אכיל לפי

דאיסור כרת הוא ולכן מראהו לחכם שיבדוק מומו, בכל זאת אממוניה דכהן הוא כן חשוד

שיגולנו משום שאינו אלא איסור לאו. ולכן אמר רב יהודה שצריך להראותו עם כהן.

אבל הכא, בהאי בכור שהיה "שרוע", מכדי, הרי ידע האי גברא דהאי מום מובהק הוא, ומאי

טעמא אתיהי קמיה רבנן? בהכרח, דמשום כבודו של חכם הביאו להראותו. ואם ככה הרי יש לנו

לומר: השתא, על כבודו של חכם לא עבר - איסורא עבד?

ולכן לא חשדתי, ואין צורך להראות מומו יחד עם כהן.

מתניתין:

הכל נאמנין על מומי מעשר בהמה.

גמרא:

מאי טעמא נאמנין?

ומבארין: דאי בעי האי גברא שדי ביה מומא במעשר מעיקרא.

ופרכין: וכי מו ידע הי נפיק עשירי שטייל בו מום.

וכי תימא: עביד ביה מומא, ומפיק ליה בריש עשרה, שיהיה העשירי.

אין לומר כן, כי "לא יבקר בין טוב לרע" אמר רחמנא, ואסור לו לעשות שבעל מום יהיה

העשירי.

אלא, הכי קאמרין: דאי בעי שדי ביה מומא בבוליה עדריה מעיקרא. ועדיין אינם קדושים ויכול להטיל בהם מום. ואחר כך יעשרם.

מתניתין:

בכור שננסמית עינו, ושנקטעה ידו הקדמית, ושנשברה רגלו האחורית. וכל אלו מומין מובהקין הן -

הרי זה ישחט על פי ג' בני הכנסת, שאינם חכמים.

רבי יוסי אומר: אפילו יש שם סנהדרין של כ"ג ואין ביניהם אחד שנטל רשות להתיר מומי הבכור אינו נשחט אלא על פי מומחה.

גמרא:

רבי שמלאי, ורבי יהודה נשיאה, תרווייהו משמיה דרבי יהושע בן לוי אמרי לה, רבי שמלאי ורבי יהושע בן לוי, תרווייהו משום רבי יהודה

נשיאה אמרי: התרת בכור בחוצה לארץ, שאינו ראוי להקריבו אפילו בזמן המקדש, על פי שלשה בני הכנסת.

אמר רבא: ובמומין מובהקין, כגון נקטעה רגלו. ומקשינן: מאי קא משמע לן? הא תנינא: בכור שננסמית עינו, ושנקטעה ידו, ושנשברה רגלו. הרי זה ישחט על פי ג' בני הכנסת [ומתניתין בחייל ובזמן

הוא איתר].

ומתריצין: אי מתניתין, הוה אמנא, בחוצה לארץ אפילו מומין שאינן מובהקין גם אפשר להראותם לבני הכנסת. והא דקתני מובהקין, להודיע כחו דרבי יוסי דאפילו במובהקין קאמר דאינו נשחט אלא על פי מומחה.

קא משמע לן דאף בחוץ לארץ נשחט רק במומין מובהקין.

אמר רב יהודה אמר רבי ירמיה בר אבא, ספק משמיה דרב, ספק משמיה דשמואל: ג'.

הדיטות מתירין את הבכור במקום שאין מומחה. ומקשינן: מאי קא משמע לן? הא תנינא: הרי זה ישחט על פי ג' בני הכנסת.

ומתריצין: אי ממתניתין הוה אמנא אפילו במקום שיש מומחה. קא משמע לן רב יהודה דבמקום שאין מומחה אין, במקום שיש מומחה לא.

אמר רב חייה בר עמרם: ג' מתירין את הבכור במקום שאין מומחה. ג' מתירין את הנדר במקום שאין חכם.

בִּה מִצִּיל נַפְשׁוֹת עַד אִמַּת וּפֶתַח כְּזָבִים מִרְמָה: כ בִּירָאֵת יְהוָה מִבְּטַח עַיִן וּלְבָנָיו יִהְיֶה מַחֲסֶה: כו יִרְאֵת יְהוָה מְקוֹר חַיִּים לְסוֹר מִמֶּקְשֵׁי מוֹת: כח בְּרֶב־עַם הִדְרַת־מֶלֶךְ וּבִאֲפֶס לֹא־מַחֲתָת רִוּוּן: כט אֶרֶץ אֲפִים רַב־תְּבוּנָה וּקְצֵר־רוּחַ מֵרִים אוֹלֶת: לו חַי בְּשָׂרִים לֵב מִרְפָּא וּרְקָב עֲצָמוֹת קִנְאָה: לו עֵשֶׂק דֵּל חֲרָף עֲשָׂהוּ וּמִכְבָּדוֹ חֲנָן אֲבִיו: לו בִּרְעֻתוֹ יִדְחָה רָשָׁע וְחֶסֶד בְּמוֹתוֹ

רש"י

האולת שנתעצל מן החכמה: (כו) ביראת ה' מבטח עוז. נאמר באברהם כי עתה ידעתי כי ירא אלהים אתה (בראשית כו) והבטיחו כי בך אברכך וגו': ולבניו יהיה. הוא: מחסה. שיהסו ויתחבא בצל זכותו: (כח) ברב עם. שהצבור זכאים הדרת הקב"ה הוא: ובאפס לאום. כשאנים דבקים בו: מחתת ריוון. חסרון רזונו הוא כביכול נותן מכבודו לאלהי נכר

מצודות ציון

(כח) ובאפס. עניינו כמו נאין וכן אפס נלעדי (ישיעיה סה): לאום. אומה. מחתת. שבר ופחד: ריוון. עניינו כמו שר וכן האורים רוחים (שופטים ה): (לו) חיי. ענין רפואה כמו וימרחו על השחין ויחי (ישיעיה לו): מרפא. מל' רפיון עם שהוא נאלץ' כמו על כן הוא מרפא (ישיעיה לו): קנאה. עניינו כעס וכן קנאנו כלל אל (דברים לו): (לא) חרף. ענין גידוף:

מצודות דוד

ההודמן: (כח) מציץ וגו'. עד אמת הוא מצייל נפשות כי אם יעיד להרוג הרוצח או יציל מידו נפשות בני אדם ואם יעיד לפטרו או יציל נפש הנדון: ויפית. המדבר כזבים מצייל בכזביו את איש מרמה כי מסייע לו בעדותו: (כו) ביראת ה'. הליכות האדם ביראת ה' היא לו מבטח עוז וגם לבניו יהיה מחסה לחסות בצל זכותו: (כו) מקור. יראת ה' הוא מקור הנובע חיים כי היראה תזהירו לסור ממוקשי מות הם עונות ופשעים: (כח) ברב עם. הדרת מלך נראה בעבור רוב העם אשר אתו: ובאפס. וכשאין עמו עם רב אזי נראה הדרתו במה שהרוונים יחתו ויפחדו מפניו והוא למשל לומר הדרת המקום הוא כשרבים עושים את המצוה ואם מועטים המה אם יעשוהו ביתר שאת ובכונה רצויה הם המהדרים את המקום: (כט) ארץ אפים. מי שאינו ממחר לכעוס הוא רב תבונה אבל קצר רוח הממחר לכעוס הוא מרים האולת על התבונה כי ע"י הכעס החכמה מסתלקת ובוחר הוא א"כ באולת יותר מן החכמה: (לו) חיי בשירים. מי שיש לו לב רפוי ואינו מקשה לבו לנטור קנאה הוא לו לחיי בשירים כי לא ידא איך ובמה ינקום נקם אבל המקשה לבו ונטור קנאה הוא סבה להביא רקבון בעצמותיו להתמדת הדאגה: (לא) חרף עושהו. כי בעבור חולשתו עושו קושי וחושב הוא שאין ביד המקום שעשהו להצילו מיד עושו קושי אבל החונן את האביהן הוא מכבד את המקום שעשהו: (לב) ברעתו. בעת בוא רעה על הרשע הוא נדחה מה' ולא יוסיף לבטוח עוד בו אבל מי שיחסה בה'

צַדִּיק: לו פֶּלֶב גִּבּוֹן תִּנּוּחַ חֲכָמָה וּבִקְרָב פְּסִילִים תְּנוּדָע: לו צִדְקָה תְרוֹמַם־גּוֹי וְחֶסֶד לְאֲמִים חֲטָאֵת: לו רִצּוֹן־מֶלֶךְ לַעֲבֹד מִשְׁכִּיל וְעִבְרָתוֹ תִּהְיֶה מִבִּישׁ: לו « מַעֲנֶה־רֶךְ יֹשִׁיב חֲמָה וּדְבַר־עֶצֶב יַעֲלֶה־אָף: לו לְשׁוֹן חֲכָמִים תִּיטִיב דַּעַת וּפִי כְסִילִים יַפִּיעַ אוֹלֶת: לו בְּכָל־מְקוֹם עֵינֵי יְהוָה צְפוֹת רָעִים וְטוֹבִים: לו מִרְפָּא לְשׁוֹן עֵץ חַיִּים וְסִלְף פֶּה שֹׁבֵר בְּרוּחַ: לו אוֹיֵל יִנְאֵץ מוֹסֵר אֲבִיו וְשֹׁמֵר תּוֹכַחַת יַעֲרֵם:

רש"י

(לו) בלב גבון תנוח חכמה. תשכון ותשקוט בנחת לשון מנוחה ומרגוע: ובקרוב כפילים תודע. מעט חכמה שבלבו מכריזה איסתרא בלגינא קיש קיש קריא: (לו) צדקה תרומם גוי. ישראל: וחסד לאומים חטאת. הם עכו"ם שגוילים מזה ונותנים לזה: (לו) ועברתו תהיה לעבד מביש: (ד) וסלף בה שבר ברוח. כשיסלף כל' סופה להביא עליו שבר הבא ברוח קדים המוכנ' להפרע מן הרשעים כמ"ש ברוח קדים עזה (שמות יד) ברוח קדים אפיצם (ירמיה כ"ח) ברוח קדים תשבר אניות תרשיש (תהלים ס"ח):

מצודות ציון

(לו) ועברתו. מל' עברה וכעס: (א) מענה. מל' ענה ומסוכס: (ב) תיטיב. ענין מקון כמו ומיטב אל נלאה (מלכים ב' ט'): יביע. ענין דבור כמו יביע אומר (ספרים י"ט) והוא מושלל ממעין הנוגע מים רמים: (ג) צופות. ענין הנטה ונאום: (ד) מרפא. מלשון רפיון: וסלף. ענין עקוס ועוות: ברוח. ענינו רעון וכן הנני נותן זו רוח (ישיעיה לו): (ה) ינאץ. ימאס:

מצודות דוד

אף בהיותו קרוב למיתה חשב לצדיק או בעבור הרעה שעשה נדחה הוא לעשות עוד רעה אחרת כי עבירה גוררת עבירה אבל הצדיק כאשר היצר הרע יסיתו בעבור עבירה יחסה עצמו למאן הסתתו בחזקתו לו יום המיתה וכאשר אמרו ד"ל: (לו) תנוח. תמצא מנוחה ולא יודיענה למי שאינו ראוי לה: ובקרוב. מעט החכמה אשר היא בקרב הכסילים תודע לכל כי מכריזה ברכים איסתרא בלגינא קיש קיש קריא: (לו) תרומם גוי. המה יתרוממו בעבור הצדקה: (לו) רצון מלך. בנקל יתרחצ המלך לעבד משכיל כי אף אם יכעוס עליו יתרחצ לו בעבור רוב שכלו אבל על עבד הנמצא בו כל דבר בושה לפי רוב הסכלות עברתו עליו שמורה נצח: (א) מענה. רך. הכועס על מי והוא משיב לו מענה רך בזה משיב חמתו מעליו אבל אם ישיב דבר המתעב תעלה את האף להתגבר יותר: (ב) תיטיב דעת. תתקן את הדעת כי אף אמרי דעת ידבר בתקן נמרץ ובמלות קצרות אבל פי כסילים אף דברי אולת ירבו באמרים כמעין הנובע: (ג) בכל מקום. אף אם יסיתו במסחרים מ"מ צופות עיני ה' לראות מעשה הרעים והטובים ולא נכחד ממנו: (ד) מרפא לשון. מי שלשונו רפוייה ולא ידבר קשות ורק ידבר רכות היא לו לעץ המגדל חיים אבל המעקם בלשונו לדבר קשות בא שבר ברוצנו כי לא יקובל דבריו ולא ימולא רצונו: (ה) ינאץ. ימאס את המוסר וממאן לקבלו: וישומרו. השומר בלבו את החכמה יתחכם בסופו:

משלי פרק טו

נא

בית צדיק חסן רב ובתבואת רשע נעפרת: שפתי חכמים יזרו דעת ולב פסילים לא יכין: זבח רשעים תועבת יהוה ותפלת ישרים רצונו: תועבת יהוה דרך רשע ומרדף צדקה יאהב: מוסר רע לעיב ארח שונא תוכחת ימות: שאול ואבדון נגד יהוה אף פילפות בני אדם: לא יאהב לך הוכח לו אל חכמים לא ילך: לב שמח יטב פנים ובעצבת לב רוח נכאה: לב גבון יבקש דעת ופני ופי כסילים ירעה אולת: כל ימי עני רעים וטוב לב משתה

רש"י

(ו) בית צדיק חסן רב. בית המקדש שבנה דוד הצדיק חסן רב ומגדל עזו לירשאל: ובתבואת רשע נעפרת. ובהבאת הצלם שהביא מנשה בה נעברה: (ז) שפתי חכמים יזרו דעת. יכתירו דעת כמו זר זהב: לא כן אינו זהב אמת: (ח) זבח רשעים. תועבה. בלק ובלעם: ותפלת ישרים. זה משה: (י) מוסר רע לעיב. יסורים קשים מוכנים לעובר

מצודות ציון

יערים. מלשון ערמה והסכל: (ו) חסן. ענין חסן כמו וחסן הוא כללונם (פסוק ט): ובתבואת. מל' צילה: נעפרת. מלשון עכירה ונלגול כמו עכרתם אותי (בראשית לח): (ז) יזרו. ענין פזר כמו יזרה על נוח גפרית (אבות ט): (יא) אף כי. ענינו כמו כ"ס וכן אף כי אף אללנהו (יחזקאל ט"ו): (יג) נכאה. נשנה כמו

מצודות דוד

(ו) חסן רב. מחזק הוא מאד ולא יחרב: ובתבואת. בעת בוא בו הרשע נשחת הבית ההוא: (ז) יזרו דעת. המה מפזרים את הדעת ללמד לכל: לא כן. יחפצו ללמוד כאשר החכמים חפצים ללמד: (ח) תועבת ה'. כשעדיין לא שבו מרשעים ולא התפללו על המחילה: ותפלת ישרים. השואלים מחילה בעת הבאת הובח התפלה ההיא היא לרצון לה': (ט) דרך רשע. ההולך לעשות רשע ועם שלא עשאה: ומרדף. הרודף לעשות צדקה אף אם נאנס ולא עשאה מ"מ יאהב לה': (י) מוסר רע. יסורים רעים מוכנים לערוב אורח הנכונה והראוי: (יא) שאול. הקבר והגיהנם המה נגד ה' ויודע כל אשר בהם ומכ"ש שיועד הוא כל מחשבות לבות בני אדם: (יג) לא יאהב. בעבור שלא יאהב בתוכחה לזה לא ילך אל חכמים מפחדו פן יוכיחו: (יג) לב שמח. שמחת הלב חייב מאור הפנים וזהו ובעבור עצבת לב נשברה הרוח וישפל בעיני עצמו: (יד) יבקש דעת. יחזר אחר הדעת ללמודה: ירעה. יעשה את האולת לרעה וחבר להיות רגיל עמה: (טו) כל ימי עני רעים. עם כי מצוי לו די מחסורו כי יתנא

משלי פרק טו

נב

תמיד: טוב מעט ביראת יהוה מאושר רב ומהומה בו: טוב ארחת ירק ואהבה שם משור אבוס ושנאה בו: איש חמה יגרה מדון וארך אפים ישקט ריב: דרך עצל כמשכת חדק וארח ישרים סללה: בן חכם ישמח אב וכסיל אדם

רש"י

ואפילו שבתות וי"ט דאמר שמואל שנוי וסת תחלת חולי מעים: וטוב לב. מי שלבו טוב בעשרו: משתה תמיד. כל שנותני דומות לו ימי משתה ללמדך שיהא אדם שמח בחלקו, ורבותני דרשו מה שדרשו בחלק: (טו) טוב מעט ביראת ה' מאושר רב ומהומה בו. קול בני אדם צועקים שנעשה האוצר מגול וחמס כמו וראו מהומות רבות בתוכה ועשוקים בקרבה (עפ"ס א): (יז) משור אבוס. שאובסין לו המאכל בפיו על כרחו כדי לפטמו וכן ברבורים אבוסים (מלכים אד), ויש למושלו כנגד קומץ מעט של עני שחביב משור חטאת של רשע, ד"א טוב ארוחת ירק, לתת לעני ואהבה שם להראות לו פנים יפות: משור

מצודות ציון

ונכסה לנב (מלכים קט): (יז) ארחת. ענין האכילה הממיתית כל יום כמו וארוחתם ארוחת תמיד (מלכים ז): אבוס. שם המקום שמפמנים בו את הנהמות כמו ותמור אבוס צעלו (ישעיה ב): (יח) יגרה. מל' מגר ותמור כמו ואל תמגר צם מלמטה (דברים ט): מדון. מלשון דין ומרינה: (יט) כמשכות. ענין גדר כמו הסר משכותו (ישעיה ט): חדק. מין קוליס כמו טוטה חדק (מס' ז): סללה. ר"ל מנומנעם בו הדנה להסיר אצני המכסול ודוגמתו סלסלה ותרומוך (נפיל ט):

מצודות דוד

בעשירי העם ורעה עינו בשלהם אבל מי שיש לו לב טוב לכל ירע עינו בזולתו ישמח בחלקו וימיו נדמים לו תמיד כימי משתה ושמחה: (טו) טוב מעט. יותר טוב מעט הון הבא ביראת ה' ובישור: מאושר רב. ובו מהומת קול בני אדם צועקים על העושה אשר בו: (יז) ארוחת. סעודה של ירק במקום שאוהבין אותו טובה יותר מסעודת שור הפסם על האבוס ובמקום ששונאין אותו: (יח) איש חמה. מי שדרכו לכעוס יגרה מריבה עם בני אדם אבל המאריך אף ואינו ממהר לכעוס ישקט בזה את המריבה: (יט) דרך עצל. במקום אשר ידרוך העצל ידמה לו כאלו גדר של קוצים לפניו ומעכבו ללכת כי לגולל העצלות ימצא מניעות לכל מעשיו אבל אורח ישרים הוא להם דרך סלולה וכבושה כי ימצא צדדים לבטל המניעות: (כ) ישמח אב. בראותו אותו במושב החכמים: בזה אמו. כי דרך נשים לגעגע על בנייתן ולמנוע מהם שבת מוסר והבריית מבוין אותם לומר ארור שזה גרל:

מסכת	פרק ד	עדות	רד	מסכת	פרק ה	עדות	רה
אחת. המפלת לאור שמונים ואחד, בית שמאי פוטרין מן הקרבן, ובית הלל מחייבין. סדין בציצית, בית שמאי פוטרין, ובית הלל מחייבים. פלגלת השבת, בית שמאי פוטרין, ובית הלל מחייבין:	יא. מי שגדר נזירות מרבך והשלים	נזירותו ואחר כך בא לארץ, בית שמאי אומרים, נזיר שלשים יום. ובית הלל אומרים, נזיר בתחלה. מי שהיו שתי כתי עדים מעידות אותו, אלו מעידים שגדר שמים ואלו מעידים שגדר חמש, בית שמאי אומרים, נחלקה העדות ואין כאן נזירות. ובית הלל	לילה, אי לכיש ציצית בסדין, מיחייב משום לא תלבש שעטנו. וסברי בית שמאי גורנין סדין בציצית אפילו ביום דלא מיחייב, גזירה משום כסות לילה דמיחייב משום כלאים. ובית הלל סברי לא גורנין: כלכלת השבת. הלל מחייבין, במעשר מיד, אפילו קודם השבת, דכיון שייחידה לשבת הוקבעה מיד. וב"ש סברי דאין השבת תשכח אלא לאחר שתכנס:	א. רבי יהודה אומר, ששה דברים מקללי (א) בית שמאי ומחמרי בית הלל. דם נבלות, בית שמאי מטהרין, ובית הלל מטמאין. ביצת הנבלה, אם יש פיוצא בה נמכרת	אדם שהוא נתון תחת הסדק. אכסדרה שנסדקה תקרתה ונחלקה לשנים, וכלים מצד זה וטומאה מצד זה, הכלים טהורים, שאירי הסדק מפסיק וגורם שאין הטומאה עוברת לצד השני. ואם אדם נתון שם בארץ ברצפת האכסדרה כנגד הסדק בית שמאי אומרים אינו מביא את הטומאה: שאין מביא את הטומאה אלא דבר שיש בו חלל טפח: ובית הלל אומרים אדם חלול הוא. ואע"פ שבני מעיו בתוכו, חלל שבתוך הגוף חשיב חלל טפח:	אדם שהוא נתון תחת הסדק. אכסדרה שנסדקה תקרתה ונחלקה לשנים, וכלים מצד זה וטומאה מצד זה, הכלים טהורים, שאירי הסדק מפסיק וגורם שאין הטומאה עוברת לצד השני. ואם אדם נתון שם בארץ ברצפת האכסדרה כנגד הסדק בית שמאי אומרים אינו מביא את הטומאה: שאין מביא את הטומאה אלא דבר שיש בו חלל טפח: ובית הלל אומרים אדם חלול הוא. ואע"פ שבני מעיו בתוכו, חלל שבתוך הגוף חשיב חלל טפח:	בשוק, מתרת. ואם לאו, אסורה, בדברי בית שמאי. ובית הלל אוסרין. ומודים בבבית טרפה שהיא אסורה, מפני שגדלה באסור. דם נכרית ודם טהרה של מצורעת, בית שמאי מטהרין. ובית הלל אומרים, כרקה וכמימי רגליה. אוכלין פרות שביצית בטובה ושלא בטובה, בדברי בית שמאי. ובית הלל אומרים, אין אוכלים (אלא) בטובה. החמת, בית שמאי אומרים, צרורה עומדת. ובית הלל אומרים, אף על פי שאינה צרורה:
רבינו עובדיה מברטנורה							
הכעס שכועס אדם על אשתו ומדירה, והוא מידי דשכח, מנדה שהוא מידי דשכח, לאפוקי יולדת נקבה דלא שכח כולי האי. ובית שמאי סברי גמרין מידי דהוא גרם לה, דהיינו נדר האיש שהוא גורם לה לשהות, מלידה שעל ידו באה לה, לאפוקי נדה דממילא קאתי לה. ויותר על שבת אחת לבית הלל או שתי שבתות לבית שמאי יוצאי ויתן כתובה, ואפילו היה גמל שעונתו לשלשים יום, או ספן שעונתו לששה חדשים: המפלת לאור שמונים ואחד. שילדה נקבה, וליל שמונים ואחד שהיתה ראויה למחר להביא כפרתה הפילה: בית שמאי פוטרין מן הקרבן. מלידה שניה, אע"פ דלאחר מלאת הוא, הואיל ולילה היא ולא יצאה לשעה ראויה לקרבן, דלילה מחוסר זמן קרבן הוא, דכתיב (ויקרא ד) ביום צוותו, הלכך לענין קרבן כיום מלאת דמי: ובית הלל מחייבין. הואיל ולאחר מלאת הוא דהפילה: סדין. של פשתים: בית שמאי פוטרין. לפי שדרך סדין שלובשין אותו בלילה, וציצית שיש בו פתיל תכלת שהוא צמר צבוע בדם חלזון הוי כלאים בסדין של פשתים. וביום, שהוא מצות, אתי עשה דציצית ודחי לא תעשה דלא תלבש שעטנו, אבל בלילה, שאין מצות ציצית נוהגת בלילה, דכתיב וראיתם אותו, פרט לכסות							

מקריאת שמע; ושאר המלוין את המות, שאין למטה צריך בהם, חיבים. ועין בא"ח סימן ע"ב.

ב. אין מוציאין את המות סמוך לקריאת שמע, כל שאין שהות להוציאו לקברו קדם שיגיע זמן קריאת שמע; ואם התחילו להוציאו, אין מפסיקין כדי לקרות. הגה: ויש להמתין מלקברו עד שיוכלו לשער שכבר התפללו רב הקהל; ואין חלוק בזה בין קריאת שמע של שחרית לקריאת שמע של ערבית. ויש מקליין בשל ערבית, הואיל ונמנה כל הלילה (מבאר בא"ח סימן ע"ב).

ג. במקום שיש בתפנים מיחדים לשאת את המטה, אסורים בנעילת הסנדל, שמא יפסיק סנדלו של אחד מהם, ונמצא מתעכב מהמצוה. הגה: יש מקומות שנהגו שהאבלים יוצאים ראשון מן הבית, והקורבים והמטה אחריהם, והרחוקים נותנין המות על המטה, ולרחוקים האבלים והקורבים המטה על בתפיהם, ואחר כך שאר העם (פל דו). יש אומרים כשמגיעים עם המות לקברות, מעמידים אותו כל ד' אמות קדם שנקבר (שם וב"ח); וכן נהגו האדנא להעמידו ב' ג' פעמים קדם שאומרים עליו צדוק הדין, ובקמים שאין אומרים צדוק הדין אין צריך להעמיד אותו (מ"כ בשם מהר"ל).

באר הגולה

ג' שם: ז טור בשם ירושלמי וכפי' הבי' הדאינא שאין לנו כתפים מיוחדים אלא הכל מסייעים לית כל בה: א ברייתא סנהדרין דף כ' ע"א: ז בירושלמי מפרש שהן גרמו מיתה לעולם: ז שם מפני כבודן של בנות ישראל שלא יהיו מבטיח בנשים: ד בית יוסף בשם ספר הוהר פרשת ויקהל שאם יוצאות גרומות רעה לעולם: א ברייתא כתובות דף י"ז ע"א וכפירוש רש"י שם: ז טור וכ"כ הרמב"ן בכת"ה: ז שם בכת"ה מבריתא דאבל רבתי: ד שם בשם מכילתא אחרייתא ומפרש שם שכבוד החיים קודם: ח שם ושם:

סימן שנט מקום יציאת המות והאבלים, וכו' ב' סעיפים
א. מקום שנהגו לצאת נשים לפני המטה, יוצאות. מקום שנהגו לצאת לאחר המטה, יוצאות. ועקשו נהגו שאין יוצאות אלא לאחר המטה, ואין לשנות.
ב. יש למנע מלצאת נשים לבית הקברות אחר המטה.

סימן שם מות וכף ומילה, איזה קודם, וכו' סעיף אחד

א. אם פגעו מות וכלה זה בזה, מעבירין המות מלפני הפלה: ז וכן אם אין בעיר כדי לזה ולזה, מקדימין ומכניסין הפלה לחפה, ואחר כך קורבים המות. אבל אחר שנקנסה לחפה, ויש לפניו לנחם אבל ולשמה חתן, תנחומי האבל קודם. וכן הכראת האבל קודם למשחה של חתן. ז במה דברים אמורים, שיש בידו ספוק כדי שניהם, אבל אם אין בידו כדי שניהם, משחה החתן קודם. חתן ואבל בב"ה, יוצא החתן עם שושביניו תחלה, ואחר כך האבל, והנחמנים וכן הקרואים שלהם אוכלים עם החתן כשיצצו, ולא עם האבל (בית יוסף בשם הגהות ממונזי פ"ד). ז המות והמילה, מילה

קודמת; ו' ואם הוא מת מצוה, מת מצוה קודם.

סימן ששא הלכות המות ובטול תלמוד תורה להלכותיו, וכו' ה' סעיפים

א. מבטלים תלמוד תורה להוצאת המות. ז למאן דמתני לאחרים, אין לו שעור, אפלו יש עמו כמה אלפים מתבטל בשבילו. למאן דקרי ותני, דהניו שקרא ושהנה ועדין לא שנה לתלמידים, אם יש ס' רבוא אין צריך להתבטל בשבילו. ז למאן דלא קרי ותני, כיון שיש לו מי שיתעסק עמו אין צריך להתבטל בשבילו, והוא שיש שם עשרה. ז ויש אומרים דעקשו מן הסתם מבטליה, שאין לה אחד מישראל בזמן הזה שאינו במקרא או במשנה.

(בית יוסף בשם הריטב"א פ"ב דקטבות ש"כ בשם סמ"ג)
זאשה, יש אומרים שדינה כמאן דקרי ותני; ויש אומרים שדינה כמאן דלא קרי ותני. וכן נהגו באשה ותינוק לקלא. ו' ואין מבטלין תלמוד תורה למת, כשיש מי שיתעסק עמו כל צרכו, אלא עוסק בתורה. ואינו צריך לצאת ולראות אם יש עמו כל צרכו אם לא, אלא כיון שיש שם מי שיעשה מעשה,

באר הגולה

ו בית יוסף וגם להכנסת כלה שהוא קודם לת"ת ועבודה ומקרא מגילה ודוחה ונויר ופסח ומילה ולא מצינו דבר קודם לו בכל התורה כולה: א ברייתא כתובות דף י"ז ע"א: ז מימרא דרב בשם ר' יוחנן: ז טור בשם בה"ג: ד שם בשם רב נטורי' ושהרמב"ן: ז דטעמא דמסתבר הוא דהא איכא שורה וקדשי וברכת אבלי' ובעיא י: טור בשם אביו הרא"ש שם בפ"ב דכתובות כיון דאניה מצווה ועושה מה שמוטל עליה: ח הרמב"ן בכת"ה: ו טור מדברי התוספות שם בכתובות ואביו הרא"ש בסוף מ"ק: ז שם ושם: ח מימרא דרחבא וכו' ברכות דף י"ח ע"א: ז טור מעוברא דרב המנונא וכו' וצנינו לעיל בסיון שם: ז שם מדברי רבינו יונה והרא"ש: ז שם בשם הרי"ן גיאות מהירושלמי אילן דקיימי

תלמוד תורה שלו קודם. ותינוקות של בית רבן אין מתבטלין כלל.

ב. ז במה דברים אמורים, שמבטלין תלמוד תורה, ללוותו בשעת הוצאתו; אבל כל זמן שמטל לקברו, אין מבטלין בשבילו תלמוד תורה, אלא אם יש חבורות בעיר שכל אחת מתעסקת יומה, אותה שאינה יומה מתרת בין בלמוד בין בשאר מלאכות. ובשעת הוצאה, מבטלין מכל שאר מלאכות ובאים ללוותו, אפלו אי לא קרי ותני, דלא מפלגינן בין לא קרי ותני אלא בבטול תלמוד תורה, אבל בשאר מלאכות, אפלו אי לא קרי ותני הכל בטלים ובאים ללוותו. ואם אין חבורות בעיר, כל בעלי מלאכות צריכים להתבטל ולהתעסק בו עד שיקבר; אבל מתלמוד תורה אין צריכים להתבטל אלא בשעת הוצאתו, כדאמרן.

ג. ה' הרוצה את המות ואינו מלווה, עובר משום לועג לרש (משלי י, ה) ובר נדוי הוא, 'ולפחות ילוננו ד' אמות.

ד. אפלו במקום שאינו צריך ללוות את המות, צריך לעמד מפניו.

הַלְבוּת לַזָּבִי סִימָן תַּרְמוּחַ

קִיחַ.

בְּאֵר הַגִּזְיָה

ש טור בשם הרבאב"ד
וכן קבמו תרין ואריתא
חיים בשמו ובשם
הרשב"א. ת הרא"ש
שם ושאר פוסקים.

י"ו בְּכַל שֶׁהוּא. מ"י * וַיֵּשׁ מִי שְׂאוֹמֵר דְּהוּא הִדִּין דִּיבֵּשׁ פּוֹסֵל מִיָּשָׁם * בְּכַל שֶׁהוּא: **י"ג.** תְּחִזְזִית הוּא כְּמוֹ * * * אַעֲבֹבֵעוֹת וַיֵּשׁ בּוֹ מִמֶּשׁ, שְׁמִקּוֹמוֹ נִכַּר בְּמִשּׁוֹשׁ שֶׁהוּא גְבוּהָ מֵהָאֲתָרוֹג: הֵגֵה וּלְכָן יֵשׁ לְהַכְשִׁיר אוֹתָן חֲזוּתִית שְׁקוּרִין בְּלִשׁוֹן אֲשֶׁכְּנוּ מו"ל לִפִּי שְׁאִינָן גְּבוּהִים מִשְׁאָר הָאֲתָרוֹג (מהרי"ל). וַיֵּשׁ מִי שֶׁכָּתַב דִּישׁ לְהַכְשִׁיר מִשְׁעֵם * דִּנְחָשִׁיבִים מִרְאָה אֲתָרוֹג, מֵאֲחֵר * דְּרִגְיָלִים לְהִיּוֹת תְּרֵבָה כֶּךָ (תרומת הדשן סימן צט):

בְּאֵר הַיִּטָּב

לְהִדְיָא לִרְבִּי בְּנֵי אָדָם, מִבִּי"ט. וְדוּקָא שֶׁנִּשְׁתַּנָּה לְמִרְאָה פְּסוּלָה, אֲבָל נִשְׁתַּנָּה לְמִרְאָה כְּשֶׁרָה, כְּשֶׁר, ב"ח. וְעֵינָן מִגְּן אֲבִרְהָם: * **אֲעֲבֹבֵעוֹת.** וְדוּקָא כִּשְׁהוּא נִוְלַד מִעֲצָמוֹת הָאֲתָרוֹג אֲבָל מִה שֶׁנִּעֲשֶׂה מִקּוֹמוֹ עֵקֶם וְאִדָּם מִחֲמַת שְׁעוּקָצִים אוֹתָהּ קוֹצִים, כְּשֶׁר, שֶׁכַּת רִמָּא לְהַכְשִׁיר אוֹתָן שְׁקוּרִין מו"ל, וְהֶאֱגָדָה כִּמְב שְׁגֻדֵּל חֲזוּתִית מִחֲמַת שֶׁשׁוֹכֵב עַל קוֹצִים וְדָרָלוּ שֶׁבְּמִקּוֹם הַהוּא נִעֲשֶׂה גְבוּהָ מֵהָאֲתָרוֹג וְנִעֲשֶׂה מִעֲצָמוֹת גְּדוּלָּה הָאֲתָרוֹג וְפִסּוּל, וְנִתְּנָתָ שֶׁם מִלֵּת חֲזוּתִית הוּא עַל פִּי הַתְּרָגוֹם בְּמֵלֶת * וְלִפְתִּי שֶׁפֶרֶשׁ חֲזוּן כְּמוֹ שֶׁכָּתַב בְּהַיָּא סְפִינ' ט, וְכֵן אֵימָה בְּכַחוּרֹת דָּף מֵא * וְלִפְתִּי זוֹ חֲזוּתִית הַמְצִירָה וְאִמָּר רִישׁ לְקִישׁ שֶׁמִּלְפָּתָהּ וְהוֹלֶכֶת כ"י, פֶּרֶשׁ רִישׁ * מִלְפָּת דְּבֻקָה בּוֹ כִּדְמִתְרָגְמִין וְחִבֵּר וְלִפְתִּי, עֵינָן שֶׁם, וְעֵינָן דְּבֻקָה בּוֹ לֹא שֶׁד אֵלָּא בְּדֻבָּר שֶׁהוּא גְבוּהָ קֶצֶת וְנִרְאָה כְּאִלוֹ הוּא דְּבֻקָה עֵלִי אֲבָל בִּשְׁנָה לְשָׁאֵר אֲתָרוֹג לֹא הָיָה דְּבֻקָה אֵלָּא מִרְאָה אֲחֵר, וְעֵינָן כְּסִפְיָן קָטָן שְׂאֲחֵר זָה: * **דְּרִגְיָלִים.** עֵינָן בָּאֵר הֵיטָב. וְעֵינָן תְּרֻמַּת הַתֵּשֶׁן סִימָן צט שֶׁכָּתַב, תְּעוּלָם וְנוֹגִים בְּפִשְׁטוֹת לְהַכְשִׁיר אוֹתָן בְּלֹא"ט מֵאֲחֵל (הוּא מִה שֶׁאֵינוֹ קוֹרֵם בְּלִשׁוֹן אֲשֶׁכְּנוּ פִלְעִין) וְאִפְּלוֹ שֶׁהֵם מְרָגְשִׁים בְּמִשְׁמֹשׁ הַיָּד כ"י, וְהֵי בְּלֹא"ט מֵאֲחֵל שְׂכִיחֵי וְרִיגִילִי חֲשִׁיבֵי מִרְאָה הָאֲתָרוֹג וְלֹא מִקְרִי אֵינִי תֵּרֶם מִשּׁוֹם כֶּךָ צִרְדִּי עֵינָן, עַד כָּאֵן לִשְׁנוֹ, וְכֵינָן שֶׁהֵינִי בְּצִרְדִּי עֵינָן, שֶׁלֹּא בִּשְׁעַת הַדְּחָק אֵין לְהִקָּל בְּמִרְגְּשִׁים בְּמִשְׁמֹשׁ הַיָּד. וְעֵינָן בְּאֵלִיָּה רַבָּה שֶׁהִבִּיא מוֹדִי"ו סִימָן קא וְסִימָן גַּם כֵּן שֶׁאֵין לְהִקָּל בְּדֹאשְׁפֶּר, עֵינָן שֶׁם, וְעֵינָן דְּבִגְלוֹ מִרְבֵּכָה שֶׁכָּתַב עַל דְּבִרִּי הִמְגֵּן אֲבִרְהָם שֶׁכָּתַב אִפְּלוֹ גְבוּהִים כ"י, וְגַם אִפְּלוֹ עַל מִשּׁוֹם שְׂרָרִים, וְאִי מִשּׁוֹם שְׂאִינָם גְּבוּהִים אֵם כֵּן עַל חֲטָמוֹ פְּסוּל, שֶׁאֵף אֵם אֵינִי חֲזוּתִית רַק שְׁנֵי מִרְאָה פּוֹסֵל, עֵינָן שֶׁם, וְעֵינָן בְּלִבּוֹשׁ שֶׁמִּבְּאֵר כֵּן לְהִדְיָא דִּמְחֻלָּה נֶקֶט הַטַּעַם מִשּׁוֹם דְּרִיגִילִי וְשִׁכִּיחֵי תוֹי מִרְאָה אֲתָרוֹג וְלֹא מִקְרִי אֵינִי תֵּרֶם שֶׁכָּבֵל כֶּךָ אִפְּלוֹ מִפְּסוּרִים כְּרָבּוֹ אוֹ מִחֲטָמוֹ וְלִמְעֻלָּה, וְעוֹד, שְׁאִין זֶה חֲזוּתִית, שְׁאִין מִשְׁשׁוֹן גְּבוּהָ כ"י, עֵינָן שֶׁם, מִבְּאֵר דְּלִפִּי טַעְמָא קָמָא אֵף גְּבוּהָ כְּשֶׁר אִפְּלוֹ מִחֲטָמוֹ וְלִמְעֻלָּה,

שְׁעִירֵי תְּשׁוּבָה

מִשֶּׁשׁ שְׁמִיקְרוֹתָן מִתְּהַפְּכִים אֶל הָאָדָם וְעַמְּרִים רְבוּת שֶׁהָאָדָם מִתְּפַשֵּׁט עַל פִּי רַב שֶׁחַח הָאֲתָרוֹג אוֹ עַל חֲטָמוֹ כ"י, וּמִתְחַלָּה נִטָּה לִפְסֹל בְּהוּ לִפִּי מִרְאָה זוֹ לֹא שֶׁמִּנְעוּ שֶׁהָאֲתָרוֹג, וְלָכֵן כָּתַב בְּבִרְכֵי יוֹסֵף שִׁישׁ לְהַחֲמִיר בְּהוּ דִּינָא דְּהַמְבִּי"ט, עֵינָן שֶׁם, וְלִעֲנִיַת דְּעִמִּי דְּהוּ דִּינָא דְּהַמְבִּי"ט שֶׁנִּעֲשֶׂה מִקּוֹמוֹ עֵקֶם וְאִדָּם אֵין בּוֹ גְּבוּהָתָ מִשְׁאָר הָאֲתָרוֹג וְעַל דָּרָךְ שֶׁכַּת רִמָּא לְהַכְשִׁיר אוֹתָן שְׁקוּרִין מו"ל, וְהֶאֱגָדָה כִּמְב שְׁגֻדֵּל חֲזוּתִית מִחֲמַת שֶׁשׁוֹכֵב עַל קוֹצִים וְדָרָלוּ שֶׁבְּמִקּוֹם הַהוּא נִעֲשֶׂה גְבוּהָ מֵהָאֲתָרוֹג וְנִעֲשֶׂה מִעֲצָמוֹת גְּדוּלָּה הָאֲתָרוֹג וְפִסּוּל, וְנִתְּנָתָ שֶׁם מִלֵּת חֲזוּתִית הוּא עַל פִּי הַתְּרָגוֹם בְּמֵלֶת * וְלִפְתִּי שֶׁפֶרֶשׁ חֲזוּן כְּמוֹ שֶׁכָּתַב בְּהַיָּא סְפִינ' ט, וְכֵן אֵימָה בְּכַחוּרֹת דָּף מֵא * וְלִפְתִּי זוֹ חֲזוּתִית הַמְצִירָה וְאִמָּר רִישׁ לְקִישׁ שֶׁמִּלְפָּתָהּ וְהוֹלֶכֶת כ"י, פֶּרֶשׁ רִישׁ * מִלְפָּת דְּבֻקָה בּוֹ כִּדְמִתְרָגְמִין וְחִבֵּר וְלִפְתִּי, עֵינָן שֶׁם, וְעֵינָן דְּבֻקָה בּוֹ לֹא שֶׁד אֵלָּא בְּדֻבָּר שֶׁהוּא גְבוּהָ קֶצֶת וְנִרְאָה כְּאִלוֹ הוּא דְּבֻקָה עֵלִי אֲבָל בִּשְׁנָה לְשָׁאֵר אֲתָרוֹג לֹא הָיָה דְּבֻקָה אֵלָּא מִרְאָה אֲחֵר, וְעֵינָן כְּסִפְיָן קָטָן שְׂאֲחֵר זָה: * **דְּרִגְיָלִים.** עֵינָן בָּאֵר הֵיטָב. וְעֵינָן תְּרֻמַּת הַתֵּשֶׁן סִימָן צט שֶׁכָּתַב, תְּעוּלָם וְנוֹגִים בְּפִשְׁטוֹת לְהַכְשִׁיר אוֹתָן בְּלֹא"ט מֵאֲחֵל (הוּא מִה שֶׁאֵינוֹ קוֹרֵם בְּלִשׁוֹן אֲשֶׁכְּנוּ פִלְעִין) וְאִפְּלוֹ שֶׁהֵם מְרָגְשִׁים בְּמִשְׁמֹשׁ הַיָּד כ"י, וְהֵי בְּלֹא"ט מֵאֲחֵל שְׂכִיחֵי וְרִיגִילִי חֲשִׁיבֵי מִרְאָה הָאֲתָרוֹג וְלֹא מִקְרִי אֵינִי תֵּרֶם מִשּׁוֹם כֶּךָ צִרְדִּי עֵינָן, עַד כָּאֵן לִשְׁנוֹ, וְכֵינָן שֶׁהֵינִי בְּצִרְדִּי עֵינָן, שֶׁלֹּא בִּשְׁעַת הַדְּחָק אֵין לְהִקָּל בְּמִרְגְּשִׁים בְּמִשְׁמֹשׁ הַיָּד. וְעֵינָן בְּאֵלִיָּה רַבָּה שֶׁהִבִּיא מוֹדִי"ו סִימָן קא וְסִימָן גַּם כֵּן שֶׁאֵין לְהִקָּל בְּדֹאשְׁפֶּר, עֵינָן שֶׁם, וְעֵינָן דְּבִגְלוֹ מִרְבֵּכָה שֶׁכָּתַב עַל דְּבִרִּי הִמְגֵּן אֲבִרְהָם שֶׁכָּתַב אִפְּלוֹ גְבוּהִים כ"י, וְגַם אִפְּלוֹ עַל מִשּׁוֹם שְׂרָרִים, וְאִי מִשּׁוֹם שְׂאִינָם גְּבוּהִים אֵם כֵּן עַל חֲטָמוֹ פְּסוּל, שֶׁאֵף אֵם אֵינִי חֲזוּתִית רַק שְׁנֵי מִרְאָה פּוֹסֵל, עֵינָן שֶׁם, וְעֵינָן בְּלִבּוֹשׁ שֶׁמִּבְּאֵר כֵּן לְהִדְיָא דִּמְחֻלָּה נֶקֶט הַטַּעַם מִשּׁוֹם דְּרִיגִילִי וְשִׁכִּיחֵי תוֹי מִרְאָה אֲתָרוֹג וְלֹא מִקְרִי אֵינִי תֵּרֶם שֶׁכָּבֵל כֶּךָ אִפְּלוֹ מִפְּסוּרִים כְּרָבּוֹ אוֹ מִחֲטָמוֹ וְלִמְעֻלָּה, וְעוֹד, שְׁאִין זֶה חֲזוּתִית, שְׁאִין מִשְׁשׁוֹן גְּבוּהָ כ"י, עֵינָן שֶׁם, מִבְּאֵר דְּלִפִּי טַעְמָא קָמָא אֵף גְּבוּהָ כְּשֶׁר אִפְּלוֹ מִחֲטָמוֹ וְלִמְעֻלָּה,

בְּאֵר הַלְבָּה

* **וַיֵּשׁ מִי שְׂאוֹמֵר דְּהוּא הִדִּין דִּיבֵּשׁ וכו'.** הֵינִי, אִפְּלוֹ לְדַעָה קִמְיָתָ כְּסִפְיָה הַ דִּסְבִּירָא לֵה שֶׁם בְּנִסְדָּק לֹא פִסְלִין בְּחֲטָמוֹ יוֹתֵר מִשְׁאָר מִקּוֹמוֹת, הָכָא לְעֵינָן יִבֵּשׁ חֲמִיר טִפִּי, דִּיבֵּשׁ טַעְמוֹ מִשּׁוֹם הֵרֶךְ, וְחֲבִטְמוֹ שֶׁנִּכַּר יוֹתֵר לְעֵינֵי הוֹרָאָה, אִפְּלוֹ נִתְיַבֵּשׁ כֵּל שֶׁהוּא תוֹ לֹא הָיָה תֵּרֶם. וְעֵינָן מִגְּנָן אֲבִרְהָם שֶׁדַּעְמוֹ דָּגִם דַּעָה הַרְאִשׁוֹנָה סְבִירָא לֵה כֵּן, וְלֹא אֵימָי אֵימָי שֶׁ אִמָּרִים אֵלָּא לְאִפְּקִי מַדְעָתָ שְׁלִטִי גְבוּרִים לְדִידֵיהִי אֵין לְהַחֲמִיר לְעֵינָן יִבֵּשׁ בְּחֲטָמוֹ יוֹתֵר מִשְׁאָר מִקּוֹמוֹת, אֲכָן בְּבֹאֵר הַגִּזְיָא כָּתַב לְדַעָה רֵאשׁוֹנָה סְבִירָא לֵה דָּאֵין לְהַחֲמִיר לְעֵינָן יִבֵּשׁ בְּחֲטָמוֹ יוֹתֵר מִשְׁאָר מִקּוֹמוֹת:

* **כִּכָּה שֶׁהוּא.** עֵינָן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה דְּבִמְקוֹם אֲחֵר כְּרָבּוֹ אוֹ בְּשִׁנָּם וְשִׁלְשָׁה מִקּוֹמוֹת אֵף בְּמַעוּטוֹ, כֵּן כָּתַב פִּרִּי מְגִדִּים. וְלִעֲנִיַת דְּעִמִּי לֹא בְּרִינָא דְּכֶרֶךְ זָה שֶׁל שֶׁן (ר') וְשִׁלְשָׁה מִקּוֹמוֹת, דָּהָא הַטַּעַם חֲזוּתִית אֵימָה בְּגִמְרָא מִשּׁוֹם דְּהָיָה לִיָּה מִגְּפֶר עַל דִּי שֶׁנִּתְיַבֵּשׁ בְּאֵינָה מִקּוֹמוֹת לֹא יִדְעָנָא אֵם חֲשִׁיב נִמְרוֹר עַל דִּי זָה, אֵם לֹא שְׁאֵינוֹ רֹאִין שֶׁנִּשְׁתַּנָּה מִרְאָה הָאֲתָרוֹג עַל דִּי הֵיטָב, צִרְדִּי עֵינָן:

* **אֲעֲבֹבֵעוֹת.** עֵינָן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה מִה שֶׁכָּתַבְנוּ דְּדוּקָא כִּשְׁנוֹלֵל הַחֲזוּתִית מִעֲצָמוֹת הָאֲתָרוֹג וְכו', וְעֵינָן בְּאֵלִיָּה רַבָּה שֶׁהִבִּיא מוֹדִי"ו סִימָן קא וְסִימָן גַּם כֵּן שֶׁאֵין לְהִקָּל בְּדֹאשְׁפֶּר, עֵינָן שֶׁם, וְעֵינָן דְּבִגְלוֹ מִרְבֵּכָה שֶׁכָּתַב עַל דְּבִרִּי הִמְגֵּן אֲבִרְהָם שֶׁכָּתַב אִפְּלוֹ גְבוּהִים כ"י, וְגַם אִפְּלוֹ עַל מִשּׁוֹם שְׂרָרִים, וְאִי מִשּׁוֹם שְׂאִינָם גְּבוּהִים אֵם כֵּן עַל חֲטָמוֹ פְּסוּל, שֶׁאֵף אֵם אֵינִי חֲזוּתִית רַק שְׁנֵי מִרְאָה פּוֹסֵל, עֵינָן שֶׁם, וְעֵינָן בְּלִבּוֹשׁ שֶׁמִּבְּאֵר כֵּן לְהִדְיָא דִּמְחֻלָּה נֶקֶט הַטַּעַם מִשּׁוֹם דְּרִיגִילִי וְשִׁכִּיחֵי תוֹי מִרְאָה אֲתָרוֹג וְלֹא מִקְרִי אֵינִי תֵּרֶם שֶׁכָּבֵל כֶּךָ אִפְּלוֹ מִפְּסוּרִים כְּרָבּוֹ אוֹ מִחֲטָמוֹ וְלִמְעֻלָּה, וְעוֹד, שְׁאִין זֶה חֲזוּתִית, שְׁאִין מִשְׁשׁוֹן גְּבוּהָ כ"י, עֵינָן שֶׁם, מִבְּאֵר דְּלִפִּי טַעְמָא קָמָא אֵף גְּבוּהָ כְּשֶׁר אִפְּלוֹ מִחֲטָמוֹ וְלִמְעֻלָּה, וְעוֹד, שְׁאִין זֶה חֲזוּתִית, שְׁאִין מִשְׁשׁוֹן גְּבוּהָ כ"י, עֵינָן שֶׁם, מִבְּאֵר דְּלִפִּי טַעְמָא קָמָא אֵף גְּבוּהָ כְּשֶׁר אִפְּלוֹ מִחֲטָמוֹ וְלִמְעֻלָּה, וְעוֹד, שְׁאִין זֶה חֲזוּתִית, שְׁאִין מִשְׁשׁוֹן גְּבוּהָ כ"י, עֵינָן שֶׁם, מִבְּאֵר דְּלִפִּי טַעְמָא קָמָא אֵף גְּבוּהָ כְּשֶׁר אִפְּלוֹ מִחֲטָמוֹ וְלִמְעֻלָּה,

* **דִּנְחָשִׁיבִים מִרְאָה אֲתָרוֹג.** עֵינָן בְּבֹאֵר הַגִּזְיָא דְּהֵינִי, אֵף עַל פִּי שְׁאִין מִרְאָה זָה שֶׁהוּא לְשָׁאֵר מִקּוֹמוֹת הָאֲתָרוֹג, מִכָּל מִקּוֹם הוּאִיל הוּא נִחְשֵׁב לְמִרְאָה כְּשֶׁר:

שְׁעִירֵי תְּשׁוּבָה

לְחַלָּה: נַח. אֲכָן מִגְּנָן אֲבִרְהָם בְּשֶׁם תְּרֻמַּת הַתֵּשֶׁן: נו. דְּגוּל מִרְבֵּכָה. אֲכָן מִה שֶׁמִּשְׁמַע מִנֵּה דְּלִפִּי טַעַם הַרְאִשׁוֹן שֶׁכָּתַב הַרְמָא"א דִּיק מִשּׁוֹם שְׂאִינָם גְּבוּהָתָ אוֹתָהּ דְּהוּא מִרְאָה אֲתָרוֹג, אֵף חֲטָמוֹ פְּסוּל בְּחֲטָמוֹ מִשּׁוֹם שְׁנֵי מִרְאָה, צִרְדִּי עֵינָן, וְלְדִבְרֵינוּ אֵם בְּשָׁאֵר מִקּוֹמוֹת הָאֲתָרוֹג יִפְסֹל כְּרָבּוֹ, וְכִדְלָקְסָן סְפִינ' ט, וּמֵאִי אֲהֵי לֵי כִמָּה שְׁאֵינוֹ גְבוּהָ מִשְׁאָר אֲתָרוֹג, וְעַל כִּרְסָן אֵין צִרְדִּי לְדִבְרֵי מִפְּרִי מְגִדִּים, שֶׁכָּתַב דָּאֵף שְׁחֲזוּתִית הוּא מִרְאָה פְּסוּלָה, מִכָּל מִקּוֹם בְּרוּרָה מִרְאָה פְּסוּלָה לְהַכְשִׁיר אֵין פּוֹסֵל, שְׁרֻקָה כֶּכָךְ וְרַק כִּשְׁבֹּתָ מֵאֲחֵרָה שֶׁשֶׁם חֲזוּתִית עֵלִיָּה אֵין פּוֹסֵל, וְאֵם כֵּן כְּשֶׁאֵין שֶׁם חֲזוּתִית עֵלִיָּה שֶׁשֶׁם שְׁאֵינָה גְבוּהָ מֵאֲחֵרָה, אִפְּלוֹ עַל חֲטָמוֹ נִמִּי כְּשֶׁר:

י"ב מט. אֵלִיָּה רַבָּה בְּשֶׁם הַמְבִּי"ט. וְבֹאֵר הַפִּרִּי מְגִדִּים, דִּכִּין דְּבִחְתוּמָה הַטַּעַם שֶׁשֶׁם אָדָם רֹאה יוֹתֵר מִכְּשָׁאֵר מִקּוֹמוֹת, מִה שְׁאִין כֵּן כְּעִצְרִין עֵינָן וְהַסְתַּלְתוּ וּמִרְחוּם אֵינוֹ נִרְאָה, אֵף חֲטָמוֹ אֵינוֹ פּוֹסֵל, עֵינָן שֶׁם: ג. וְכֵן דִּין, אֲחִירִי שְׁנוֹלֵל הַרְאִשׁוֹנִים כָּתַב כֵּן בְּהִדְיָא, הַרְמָבִין וְהַבִּיָּא בִּהְיִית יוֹסֵף בִּסְפִין תְּרִימָה וְהַרְבָּאִיד שֶׁהִבִּיא הַטַּעַם בִּסְפִין זֶה וְהַרְאִישׁ וְתִרְיָ: נא. אֲחֵרֹנוֹים: נב. פִּרִּי מְגִדִּים. וְעֵינָן בְּאֵר הַלְבָּה: **י"ג ג.** נִסְתָּה הַגְּדוּלָּה בְּשֶׁם מְבִי"ט: נד. אֵלִיָּה רַבָּה בְּשֶׁם נִסְתָּה הַגְּדוּלָּה לֹא נִרְאָה לוֹ דְּקִדּוּק זָה, וְכֵן כְּכֹפֹת תְּמִיד וּבְחֻשׁוֹת מִשְׁכִּית נֶפֶשׁ חֲלִיקוֹ עֵלִיָּה. וּמִכָּל מִקּוֹם נִרְאָה דְּכָשָׁא יִמִּים יֵשׁ לִסְמֶךְ עַל הַמְבִּי"ט לְחַלָּה, אֲחִירִי שֶׁכָּתַב אֲחֵרֹנוֹים הַעֲמִיקוּרִי

פרוקא דעלמא, והא אוקימנא.

המלאך הגואל אותי מכל רע. רבי אלעזר אמר, פיון דבריו יעקב ואתפון מתתא לעילא, כדין אמשיך מעילא לתתא, דכתיב האלהים הרועה אותי, פיון דאיהו נטיל, יהיב ברקאן להאי אתר, פיון דאמטי ברקאן להאי אתר, כדין פתח ואמר המלאך הגואל וגו'.

פתח ואמר, (מלכים א ח) כי הכרובים פורשים כנפים אל מקום הארון וגו'. תא חזי, כרובים באת ובניסא הוו קיימי, תלת זמנין ביומא הוו פרשי גרפיהון, וסככי על ארונא לתתא, דכתיב פורשי כנפים, פרושי לא כתיב, אלא פורשי.

תרגום פסוק הוזהר

ועומדים תחת מקום זה מימין ומשמאל, ואלה מתברכים בתחלה מאותן ברכות ששופעות למעלה, ומכאן שופעות הברכות למטה.

ולכן כתוב המלאך הגאל אתי מכל רע. אתי – שנטל ברכות מגונים שלמעלה. וכיון שהוא נטל יברך את הנערים, והו סוד הכרובים, שממם שופעות ברכות מהעליונים לתחתונים (ותחתונים).

המלאך הגאל אתי מכל רע יברך את הנערים וגו'. רבי חייא פתח ואמר, (משלי יט) בית ויהו נחלת אבות. וכי נחלת אבות הם, ויהי הקדוש ברוך הוא נותן הכל לבני אדם? אלא, פיון שמוריש בית וממון לבן האדם, לפעמים יוריש הכל לבנו, ויהי רשת האבות, אבל ומה? אשה משפלת, משום שהאשה, כשיורש אותה הבן אדם, הוא יורש אותה מעם הקדוש ברוך הוא, שהרי לא יוריש אותה הקדוש ברוך הוא לבן האדם אלא כשמיכריוס עליו ברקיע.

ואמר, (משלי יט) בית ויהו נחלת אבות, וכי נחלת אבות אינהו, והא קדשא ברוך הוא יהיב כלא לבר נש. אלא, דיכיון דאחסין ביתא לבר נש וממונא, לזמנין דיחסין כלא לבריה, ויהא אחסנא דאבות. אבל ומי אשה משפלת, בגין דאתתא, פד אחסין לה פד נש, מעם קדשא ברוך הוא אחסין לה, דהא לא יחסין לה קדשא ברוך הוא לבר נש, אלא כד מכריוס עליה ברקיעא.

דקודשא ברוך הוא מזווג זוגין, עד לא ייתון לעלמא. וכד זכו בני נשא לפום עובדיהון, הכי יהבי לון אתתא, וכלא אתגללין קמיה דקדשא ברוך הוא, ולפום עובדין דזכאין, הכי מזווג זוגין.

ולזמנין דקא סליקו בקליטין, ואסטי ההוא בר נש ארחיה, סליק וזוגיה לאחרא, עד דיקשר עובדיו, וכד יקשר עובדיו, או דמטי זמניה,

אתדחי גבר מקמי גבר, ואתי האי ונטיל דיליה. ודא קשי קמי קדשא ברוך הוא מפלא לזכיא בר נש מקמי גברא אחרא, ובגין כך קדשא ברוך הוא איהו יהיב אתתא לבר נש, ומניה אתנין זוגין. ועל דא ומי אשה משפלת.

בגין כך, קדשא ברוך הוא יהיב כלא לבר נש. ואי תימא אשה משפלת ולא אחרא. תא חזי, אף על גב דקדשא ברוך הוא אמינ טכאן לבר נש למיחב ליה, והוא אסטי ארחיו מעם קדשא ברוך הוא לגבי סטרא אחרא, מההוא סטרא אחרא דאתדבק ביה, ייתי ליה מאן דיימי, בכל (כ"א כל) קטרוגין, וכל בישין, ולא אתנין ליה מעם קדשא ברוך הוא, אלא מההוא סטרא בישא דאתדבק ביה, באינון עובדין דעבד.

ועל דא, אתתא דלאו איהי משפלת, קרא על דא שלמה, (קהלת י) ומוצא

תרגום פסוק הוזהר

לכן הקדוש ברוך הוא נותן הכל לבן האדם. ואם תאמר, אשה משפלת ולא אחרת – בא ראה, אף על גב שהקדוש ברוך הוא ממין טוב לאדם לתת לו, והוא מסטה דרכו מעם הקדוש ברוך הוא לצד אחר – מאותו צד אחר שנדבק בו יבא לו מה שיבא, בכל (כל) הקטרוגים וכל הרעות, ולא באים אליו מן הקדוש ברוך הוא אלא מאותו צד רע שנדבק בו באותם מעשים שעשה.

ועל זה, אשה שאינה משפלת, קרא על זה שלמה, (קהלת י) ומוצא אני מר ממות את האשה, משום שהטאי האדם הוא מושך עליו באותם

אני מר ממות את האשה. בגין דחובי דבר נש, הוא משיך עליה, באיננו עובדין דעבד. ועל דא כד קדשא בריה הוא אתרעי ביה בבר נש. בגין עובדיו דקשרן, איהו אומין ליה אנתו דאיהי משפלת, ופריק ליה בפורקן, מגו סטרא אחרא.

ועל דא אמר יעקב, המלאך הגואל אותי מכל רע. מאי מכל רע, דלא אודמנת לי אתתא, דאיהי מגו סטרא אחרא, ולא אערע פסול בזרעי ^(תהלים קכ"א) בנשי, דכלהו צדיקי ושלמי בשלימו, בגין דאתפרק מכל רע, ויעקב לא אתדבק בההוא סטרא אחרא כלל.

ועל דא, המלאך הגואל אותי מכל רע יברך את הנערים. מאי טעמא אתחזו לאתברכא, בגין דנטיר יוסף את קיימא קדישא, ועל דא אמר יוסף בני הם אשר נתן לי אלהים

בזה, אחמי ליה רנא דברית דנטיר ליה. ובגין דנטיר ליה, אתחזו לאתברכא ואתחזי איהו לברכאן סגיאין. בגין דא לכלהו יתב ברקא חד, וליוסף ברקאן סגיאין, משמע דכתיב ברכות אביך גברו על ברכות הורי וגו', ברכות שדים ורחם תהיין לראש יוסף.

רבי יהודה פתח ואמר, ^(תהלים קכ"א) אליך נשאתי את עיני היושבי בשמים, האי קרא אוקמיה, אכל תא חזי, צלותא דבר נש דאתפון בה, איהו לעילא לעומקא עלאה, דמתפן גנדי כל ברקאן וכל חירו, ומתפן נפקי לקיימא כלל.

ועל דא יתיר יו"ד, בגין דלא פסיק יו"ד, מאתר דא לעלמין. ובגין דא כתיב, היושבי בשמים, אחיד לעילא, ברנא דחכמתא עלאה, ואחיד לתתא,

דתיב על פרסיא דאבהן, תיב על פרסיא דאקרי שמים, ובגין כף היושבי בשמים כתיב.

ומהקא, כד ברקאן גנדי מעילא מעומקא דא, פלהו נטיל לון האי אתר דאקרי שמים, ומהאי גנדי לתתא, עד דמטו לצדיקייא קיימא דעלמא, ומהקא מתברכיין כל אינון חזילין, וכל אינון משריין לזנייהו, והא אוקמיה.

תא חזי, בשבעין ותרין נהורין, אסתלק עטרא דכל משריין, עגולא דעלמא, בשבעין דוכתי, חד עגולא לכלהו בגו ההוא עגולא נקודה חדא דקיימא באמצעיתא, מהאי נקודה, אתגנת כל ההוא עגולא, בית קדש הקדשים, איהו אתר ^(דף רכט ע"ב) לההוא רוחא דכל רוחין ^(ס"א הקא רנא דכל רוחין) אתטמר בגייה. האי טמירו איהו

בגו חילהא, טמירא איהו בגו לגו, כד סלקא דא, כלא סלקין אבתרה. הדא הוא דכתיב, ^(שיר השירים א) משכני אחריך נרוצה.

רבי חזקיה ורבי יוסי ורבי יהודה הו אולי באורחא, אמר רבי יוסי, כל חד וחד מינן לימא מלי דאורייתא. פתח רבי יהודה ואמר, ^(תהלים עט) אל תזכר לנו עונות ראשונים מהר יקדמונו וגו'. תא חזי, קדשא בריה הוא, ברחמייהו דישאל, רחים לון, דאינון עדיב ונחסנתיה, לא מסתפל אחרא בדינייהו, בר איהו בלחודיה.

וכיון דאיהו מסתפל בדינייהו, אתמלי עליהו רחמין, בגין דאיהו כאב דרחים על בנים, כמה דאת אמר, ^(תהלים קכ) ברחם אב על בנים רחם ה' וגו'. וכיון דאשתכח לון

תרגום לשון הוזהר

מעשים שעשה. ולכן, כשהקדוש ברוך הוא מתרצה באדם משום מעשיו הכשרים, הוא מזמין לו אשה שהיא משפלת, ופודהו בפדות מתוך הצד האחר.

ועל זה אמר יעקב המלאך הגאל אתי מכל רע. מה זה מכל רע? שלא הודמנה לי אשה שהיא מתוך הצד האחר, ולא קרה פסול בזרעי ^(בספרי) שקלם צדיקים ושלמים בשלמות, משום שנפדה מכל רע, ויעקב לא נדבק באותו צד האחר כלל.

ועל זה המלאך הגאל אתי מכל רע יברך את הנערים. מה השעם נראה לברכה? משום ששמר יוסף את אור הברית הקדושה, ועל זה אמר יוסף, בני הם אשר נתן לי אלהים בזה.

תרגום לשון הוזהר

למעלה בסוד החכמה העליונה, ואחזו למטה שיושב על כסא האבות, יושב על הכסא שנקרא שמים, ולכן כתוב היושבי בשמים.

ומהקא, כשברכות שופעות מלמעלה מהעמק הנה, את קלן נוטל המקום הנה שנקרא שמים, ומה שופעים למטה, עד שמגיעים לצדיק עמוד העולם, ומקאן מתברכים כל אותם החיות וכל אותם המתנות למיניהם, ויהי פרישה.

בא ראה, בשבעים ושנים מאורות עולה עשרת כל המתנות, עגול העולם, בשבעים מקומות, עגול אחד לכלם. בתוך אותו עגול נקודה אחת שעומדת באמצע. מנקדה זו נזון כל אותו עגול, בית קדש הקדשים, הוא מקום לאותה רוח כל הרוחות, ^(כמו סוד של כל המדות) בסתר בתוכו. סתר זה

בשִׁמְחָה: ה שירו | לאלהים זמרו שְׁמוֹ
סֵלוֹ לִרְכֹּב בַּעֲרֹבוֹת בְּיָה שְׁמוֹ וְעֲלוּ
לִפְנֵינוּ: ו אָבִי יְתוּמִים וְדָן אֲלֻמָּנוֹת
אֱלֹהִים בְּמַעֲוֹן קִדְּשׁוּ: ז אֱלֹהִים |
מוֹשִׁיב יְחִידִים | בִּיתָה מוֹצִיא אֲסִירִים
בְּכוֹשֹׁרוֹת אֶף סוֹרְרִים שְׂכָנוֹ צְחִיחָה:
ח אֱלֹהִים בָּצֵאתָ לִפְנֵי עַמָּךְ בַּצַּעֲדָךְ
בִּישִׁימוֹן סֵלָה: ט אֶרֶץ רַעֲשָׁה | אֶף־
שָׁמַיִם נִטְפוּ מִפְּנֵי אֱלֹהִים זֶה סִינֵי
מִפְּנֵי אֱלֹהִים אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: י גָּשֶׁם
נְדִבּוֹת תִּנְיָף אֱלֹהִים נִחַלְתָּךְ וְנִלְאָה
אַתָּה כּוֹנֵנָתָה: יא חִיתָךְ יִשְׁבּוּבָה תְּכִין
בְּטוֹבְתָךְ לַעֲנֵי אֱלֹהִים: יב אֲדֹנִי יִתֵּן־
אֹמֶר הַמְּבֹשְׁרוֹת צָבָא רָב: יג מַלְכִּי
צָבָאוֹת יִדְּדוֹן יִדְּדוֹן וְנֹת־בֵּית תַּחֲלֹק
שָׁלָל: יד אִם־תִּשְׁכַּחוּ בֵּין שְׁפָתַיִם
כְּפִי יוֹנֵה נִחְפָּה בְּכֶסֶף וְאַבְרוֹתַיִה
בִּירְקָק חֲרוֹץ: טו בִּפְרֹשׁ שְׂדֵי מַלְכִּים
כֹּה תִשְׁלַג בַּצִּלְמוֹן: טז הִרְאֵה אֱלֹהִים הִרְ־
בִּשָּׁן הָר גְּבֻנִים הִרְבִּשָּׁן: יז לָמָּה |
תִּרְצִדוּן הָרִים גְּבֻנִים הָהָר חֲמֵד
אֱלֹהִים לִשְׁכֹּתוֹ אֶף־יִהְיֶה יִשְׁכֵּן לְנֶצַח:
יח רֶכֶב אֱלֹהִים רַבְתִּים אֶלְפֵי שִׁנְאָן
אֲדֹנִי כָּם סִינֵי בְּקֹדֶשׁ: יט עֲלִיתִי
לְמָרוֹם | שְׁכִיתִי שְׂבִי לִקְחַת מִתְּנוֹת
בְּאֲדָם וְאֶף סוֹרְרִים לִשְׁכֵן | לִי
אֱלֹהִים: כ בְּרוּךְ אֲדֹנִי יוֹם | יוֹם יַעֲמֹס־
לָנוּ הָאֵל יִשׁוּעָתָנוּ סֵלָה: כא הָאֵל | לָנוּ
אֵל לְמוֹשְׁעוֹת וְלִיהוָה קרי ולא להים אֲדֹנִי

לְמוֹת תּוֹצְאוֹת: כב אֶף־אֱלֹהִים יִמְחֹץ
רֹאשׁ אֲבִיבֵי קִדְקֹד שַׁעַר מִתְּהִלָּךְ
בְּאִשְׁמִיו: כג אֹמֶר אֲדֹנִי מִבִּשְׁן אֲשִׁיב
אֲשִׁיב מִמְּצֹלוֹת יָם: כד לְמַעַן | תִּמְחֹץ
רִגְלֶךָ בְּדָם לִשׁוֹן פִּלְבִּיד מֵאִיבִים
מִגֹּה: כה רָאוּ הַלִּיכּוֹתֶיךָ אֱלֹהִים
הַלִּיכּוֹת אֵלַי מַלְכִּי בְּקֹדֶשׁ: כו קִדְּמוּ
שָׁרִים אַחֵר נִגְנִים בְּתוֹךְ עֲלָמוֹת
תּוֹפְפוֹת: כז בְּמִקְהֹלוֹת בְּרָכוּ אֱלֹהִים
אֲדֹנִי מִמְּקוֹר יִשְׂרָאֵל: כח שֶׁם בְּנִזְמוֹן |
צִעִיר רֹדֵם שָׁרֵי יְהוּדָה רִגְמָתָם שָׁרֵי
זָבִלוֹן שָׁרֵי נַפְתָּלִי: כט צוּה אֱלֹהִיד עֲזָר
עוֹזֶה אֱלֹהִים זֹו פַּעֲלָתָ לָנוּ: ל מֵהִיכָלְךָ
עַל־יְרוּשָׁלַם לָךְ יוֹכִילוּ מַלְכִּים שִׁי:
לא גֵּעַר חֵית קִנָּה עֲדַת אֲבִירִים | בַּעֲגָלִי
עַמִּים מִתְּרַפֵּס בְּרֹאֲצֵי־כֶסֶף בּוֹר עַמִּים
קְרֹבוֹת יִחְפְּצוּ: לב יֵאֲתִינוּ חֲשָׁמִים מִנִּי
מִצְרַיִם כּוֹשׁ תְּרִיץ יִדְּיוֹ לֵאלֹהִים:
לג מִמִּלְכוֹת הָאָרֶץ שִׁירוֹ לֵאלֹהִים זִמְרוֹ
אֲדֹנִי סֵלָה: לד לִרְכֹּב בְּשָׁמִי שְׁמִי־קֶדֶם
הֵן יִתֵּן בְּקוֹלוֹ קוֹל עֹז: לה תִּגְוֵ עֹז
לֵאלֹהִים עַל־יִשְׂרָאֵל גְּאוֹתוֹ וְעֹזוֹ
בְּשִׁחָקִים: לו נוֹרָא אֱלֹהִים | מִמְּקֹדֶשְׁךָ
אֵל יִשְׂרָאֵל הוּא נִתָּן | עֹז וְתַעֲצָמוֹת
לְעַם בְּרוּךְ אֱלֹהִים:

יג לחודש שבת קודש

סמא א לְמַנְצָח | עַל־שׁוֹשׁוּנִים לְדוֹד:
ב הוֹשִׁיעֵנִי אֱלֹהִים כִּי בָאוּ מִים
עַד־נַפְשִׁי: ג טְבַעְתִּי | בִּינוֹן מְצוּלָה וְאִין

מִעֲמֵד בָּאתִי בְּמַעֲמָקֵי־מַיִם וּשְׁבֹלֶת
שְׁטַפְתָּנִי: ד יִגְעַתִּי בְּקִרְאֵי נַחַר גְּרוֹנִי
כָּלוּ עֵינִי מִיַּחַל לֵאלֹהֵי: ה רָבוּ |
מִשְׁעָרוֹת רֹאשִׁי שְׁנָאֵי הִנָּם עֲצָמוֹ
מִצְמִיתִי אִיבִי שָׁקָר אֲשֶׁר לֹא־גִזְלִיתִי אֲזִ
אֲשִׁיב: ו אֱלֹהִים אַתָּה יִדְעַת לֵאמֹר לִי
וְאִשְׁמוֹתַי מִמֶּךָ לֹא־נִכְחַדוּ: ז אֶל־יִבְשׁוּ
כִי | קוֹיֵף אֲדֹנִי יְהוָה קרי אלהים צָבָאוֹת
אֶל־יִפְלְמוּ כִי מִבְּקֶשְׁךָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל:
ח כִּי־עֲלִידִי נִשְׂאִיתִי חֲרָפָה פִּסְתָּה כָּל־מָה
פְּנִי: ט מוֹזֵר הֵייתִי לְאֲחִי וְנִכְרִי לְבָנִי
אִמִּי: י כִּי־קָנַת בֵּיתְךָ אֶכְלָתִי
וְחֲרָפוֹת חוֹרְפֶיךָ נָפְלוּ עָלַי: יא וְאֶכְבְּהָ
בְּצוּם נַפְשִׁי וְתָהִי לְחֲרָפוֹת לִי:
יב וְאֶתְנָה לְבוּשִׁי שָׁק וְאֶהִי לָהֶם
לְמַשָּׁל: יג יִשְׁיַחוּ כִי יִשְׁבִּי שַׁעַר
וְנִגְיֹנוֹת שׁוֹתִי שִׁכְרִי: יד וְאֲנִי
תַּפְלִיתֶיךָ | יוֹנֵה עֵת רָצוֹן אֱלֹהִים
בְּרַב־חֲסִדֶּךָ עֲנֵנִי בְּאַמַּת יִשְׁעֶךָ:
טו הִצִּילֵנִי מִשִּׁיט וְאֶל־אֲטַבְעָה אֲנַצֵּלָה
וּמִמַּעֲמָקֵי־מַיִם:
טז אֶל־תִּשְׁטַפְנִי | שְׁבֹלֶת מַיִם וְאֶל־
תִּבְלַעֲנִי מְצוּלָה וְאֶל־תִּאֲטֹרֵ־עָלַי בָּאֵר
פִּיהָ: יז עֲנֵנִי יְהוָה כִּי־טוֹב חֲסִדֶּךָ כְּרַב
רַחֲמִיךָ פִּנָּה אֵלַי: יח וְאֶל־תִּסְתַּר פְּנֶיךָ
מִעֲבָדְךָ כִּי־צָר־לִי מֵהָר עֲנֵנִי: יט קְרַבְהָ
אֶל־נַפְשִׁי גֹאֲלָה לְמַעַן אִיבִי פִּדְנִי:
כ אַתָּה יִדְעַת חֲרָפְתִּי וְכִשְׁתִּי וְכִלְמַתִּי
נִגְדָּךְ כִּלְצוֹרְרִי: כא חֲרָפָה | שְׁכַרְהָ

לְכִי וְאֶנּוּשָׁה וְאֶקְוָה לְנוֹד וְאִין
לְמִנְחָמִים וְלֹא מִצְאִיתִי: כב וְיִתְּנוּ
בְּכֹרוֹתֵי רֹאשׁ וְלִצְמָאֵי שְׁקוֹנֵי חֲמִין:
כג יִהְיֶה־שִׁלְחָנָם לִפְנֵיהֶם לִפָּח
וּלְשִׁלּוּמִים לְמוֹקֶשׁ: כד תַּחֲשַׁכְנָה
עֵינֵיהֶם מִרְאוֹת וּמִתְנִיָּהם תִּמְיֵד
הַמַּעַד: כה שְׁפָף־עֲלֵיהֶם זַעֲמָךְ וְחֲרוֹן
אַפְּךָ יִשִּׁיגָם: כו תַּהֲיִי־טִירָתָם נִשְׁמָה
בְּאֶהֱלֵיהֶם אֶל־יִהְיֵי יִשָּׁב: כז כִּי־אַתָּה
אֲשֶׁר־יִקְחִית רַדְפוּ וְאֶל־מִכְאוֹב חֲלָלֶיךָ
סִפְרוּ: כח תִּנְהַ־עוֹן עַל־עוֹנָם וְאֶל־
לְבָאוּ בַּצַּדִּיקְתָּךְ: כט יִמְחוּ מִסִּפְרֵי חַיִּים
וְעַם צְדִיקִים אֶל־יִפְתָּבוּ: ל וְאֲנִי עֲנִי
וְכוֹאֵב יִשְׁעֶתְךָ אֱלֹהִים תִּשְׁגְּבֵנִי:
לא אֶחְלָלָה שֵׁם־אֱלֹהִים בְּשִׁיר וְאֶגְדִּלְנוּ
בְּתוֹדָה: לב וְתִטֵּב לִיהוָה מִשׁוֹר פֶּר
מִקְרֹן מִפְּרִים: לג רָאוּ עֲנִינִים יִשְׁמְחוּ
דְּרָשִׁי אֱלֹהִים וִיחִי לְכַבְּכֶם: לד כִּי־
שָׁמַע אֶל־אֲבִיוֹנִים יְהוָה וְאֶת־אֲסִירָיו
לֹא בָּזָה: לה יִהְלֹלוּהוּ שָׁמַיִם וְאֶרֶץ
זָמִים וְכָל־רִמָּשׁ בָּם: לו כִּי אֱלֹהִים |
יִשְׁעֵי צִיּוֹן וִיכַנָּה עֲרֵי יְהוּדָה וְיִשְׁבּוּ
שָׁם וִירֻשָׁה: לו זִרְעַ עֲבָדֶיךָ יִנְחֹלֶה
וְאֶהְיֵי שְׁמוֹ יִשְׁכֹּנֵה־בָּה:
ע א לְמַנְצָח לְנוֹד לְהַזְכִּיר: ב אֱלֹהִים
לְהַצִּילֵנִי יְהוָה לְעוֹזֹתִי חוֹשָׁה:
ג יִבְשׁוּ וְיִחַפְּרוּ מִבְּקֶשְׁךָ נַפְשִׁי יִסְגּוּ
אֲחוֹר וְיִפְלְמוּ חֲפָצֵי רַעֲתִי: ד יִשְׁבּוּ
עַל־עַקֵּב בְּשָׁתָם הָאִמְרִים הָאֵלֶּה | הָאֵלֶּה:

ה יִשְׁשׂוּ וַיִּשְׁמְחוּ א בָּךְ כָּל־מִבְקָשֶׁיךָ
וַיֹּאמְרוּ תָמִיד יִגְדַּל אֱלֹהִים אֱהִי
יִשׁוּעָתְךָ: וַיֹּאנִי א עֲנִי וְאֶבְיוֹן אֱלֹהִים
חֹשֶׁה לִי עֲזָרִי וּמַפְלְטִי אֶתָּה יְהוָה
אֶל־תֵּאָחֵר:

עא א בך־יהוה חסיתי אל־אבושה
לְעוֹלָם: ב בצדקתך תצילני
וּתְפַלְטֵנִי הַטָּה־אֱלִי אֲזַנְךָ וְהוֹשִׁיעֵנִי:
ג הִיָּה לִי א לָצוּר מַעֲוֹן לְבֹא תָמִיד
צִוִּיתָ לְהוֹשִׁיעֵנִי כִּי־סֹלֶעִי וּמַצּוֹדֵתִי
אֶתָּה: ד אֱלֹהִי פִלְטֵנִי מִיַּד רָשָׁע מִכַּף
מַעֲנֵל וְחוֹמֶץ: ה כִּי־אַתָּה תְּקוּתִי אֲדֹנָי
יְהוָה קִרִּי אֱלֹהִים מִבְּטָחִי מִנְּעוּרִי: ו עֲלִיךָ
נִסְמַכְתִּי מִכָּטָן מִמַּעַי אֲמִי אֶתָּה גֹזֵל
בְּךָ תְּהַלֵּתִי תָמִיד: ז כְּמוֹפֶת הֵייתִי
לְרִבִּים וְאַתָּה מַחֲסִי־עֲזִי: ח יִמְלֹא פִי
תְּהַלֵּתְךָ כָּל־הַיּוֹם תִּפְאַרְתְּךָ: ט אֶל־
תִּשְׁלִיכֵנִי לַעַת זִמְנָה כְּכֹלֹת כָּחִי אֶל־
תַּעֲזֹבֵנִי: י כִּי־אָמְרוּ אוֹיְבֵי לִי וְשֹׁמְרֵי
נַפְשִׁי נִוְעֲצוּ יַחְדוֹ: יא לֹאמַר אֱלֹהִים
עֲזָבוּ רִדְפוֹ וְתַפְשׂוּהוּ כִּי־אֵין מִצִּיל:
יב אֱלֹהִים אֶל־תִּרְחַק מִמֶּנִּי אֱלֹהִי
לְעֶזְרָתִי חַשָּׁה חֹשֶׁה: יג יִבְשׂוּ יִכְלֹוּ
שִׁטְנֵי נַפְשִׁי יַעֲטוּ חֲרָפָה וּכְלָמָה
מִבְקָשִׁי רַעֲתִי: יד וַאֲנִי תָמִיד אֲיַחֵל
וְהוֹסַפְתִּי עַל־כָּל־תְּהַלֵּתְךָ: טו פִי אֶסְפֹּר
צִדְקָתְךָ כָּל־הַיּוֹם תִּשְׁוַעֲתְךָ כִּי לֹא
יִדְעָתִי סִפְרוֹת: טז אֲבֹא בַּגְּבוּרוֹת אֲדֹנָי
יְהוָה קִרִּי אֱלֹהִים אֲזַכִּיר צִדְקָתְךָ לְבָדְךָ:

יז אֱלֹהִים לְמַדְתִּנִּי מִנְּעוּרִי וְעַד־הַנְּהַ
אֲגִיד נִפְלְאוֹתֶיךָ: יח וְגַם עַד־זִקְנָה א
וְשִׁכְחָה אֱלֹהִים אֶל־תַּעֲזֹבֵנִי עַד־אֲגִיד
זְרוּעֶךָ לְדֹר לְכָל־לְבוֹא גְבוּרָתְךָ:
יט וּצִדְקָתְךָ אֱלֹהִים עַד־מָרוֹם אֲשֶׁר־
עָשִׂיתָ גְדֻלוֹת אֱלֹהִים מִי כְמוֹךָ: כ אֲשֶׁר
הִרְאִיתָנִי הִרְאִיתָנִי א צְרוֹת רַבּוֹת וְרָעוֹת
תִּשׁוּב תִּחְיֶינִי וּמִתְהַמּוֹת הָאָרֶץ
תִּשׁוּב תַּעֲלֹוּ תַּעֲלֵנִי: כא תִּרְבֵּךְ א גְּדֻלָּתִי
וְתִסָּב תִּנְחַמְנִי: כב גַּם־אֲנִי א אוֹדֶךָ
בְּכָל־יָגֶל אֲמַתְךָ אֱלֹהִי אֲזַמְרָה לָךְ
בְּכִנּוֹר קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל: כג תִּרְנְנָה שְׁפָתַי
כִּי אֲזַמְרָה־לָךְ וְנַפְשִׁי אֲשֶׁר פָּדִיתָ:
כד גַּם־לְשׁוֹנִי כָל־הַיּוֹם תְּהַלֵּה צִדְקָתְךָ
כִּי־בָשׂוּ כִי־חִפְרוּ מִבְקָשִׁי רַעֲתִי:

יד לחודש

עב א לְשַׁלְמָה אֱלֹהִים מִשְׁפָּטֶיךָ
לְמַלְךָ תָּזַן וּצִדְקָתְךָ לְכֹן־מֶלֶךְ:
ב יִדְּיוֹן עַמְּךָ בְּצִדֶּק וְעֵנִיִּיךָ בְּמִשְׁפָּט:
ג יִשְׂאוּ הָרִים שְׁלוֹם לְעַם וְגִבְעוֹת
בְּצִדְקָה: ד יִשְׁפֹּט א עֲנִיִּי־עַם יוֹשִׁיעַ
לְבָנֵי אֶבְיוֹן וַיִּבָּא עוֹשֶׁק: ה יִירָאוּךָ
עַם־שָׁמַשׁ וּלְפָנֶי יָרֵחַ דּוֹר דּוֹרִים:
ו יִרְדַּךְ כְּמָטָר עַל־גִּזְוֹ כְּרִיבִים וְזֵרוֹף
אֲרָץ: ז יִפְרַח־בְּיָמָיו צִדִּיק וְרַב שְׁלוֹם
עַד־בְּלִי יָרֵחַ: ח וַיִּרְדֵּךְ מִגִּם עַד־גִּם
וּמִנְהַר עַד־אֶפְסֵי־אֲרָץ: ט לְפָנָיו יִכְרַעוּ
צִיִּים וְאֵלֵכֶיו עֶפֶר יִלְחֲכוּ: י מַלְכִּי
תִּרְשָׁעִשׁ וְאִיִּים מִנְּחָה יִשְׁיָבוּ מַלְכִּי

סד

מזהר

אבא שאול אומר נה

לקומי

המלך, אלא בודאי אלו דברים הם בדברי כבוד. ומתבונן בהדבורים איך לפרש ולצרף אותם, שיתהוו מהם כבוד להמלך. ואין לחשב, שמהם אלו התרפות עליו נאמרים; זה אינו, כי מי הוא, הלא ישותו נתפטר, ואין באן אלא המלך בעצמו. והוא (תהלים כג): ובהיכלו כבוד אומר כבוד - כל האמירות צריך לצרפם להתנהות מהם כבוד. ובשעת התפלה האדם עומד בהיכל המלך, בבחינת (שם כט): ארני שפתי תפתח; "אדוני" והו "היכל" (תהי דף לא). ככן צריך לעשות מכל הביונות צרופי כבוד להמלך:

ח ועלידי תפלה בתקנו מתנוצץ אור זכות אבות, בבחינת: חלה זכות אבות (ע' בודר שלח תביל באות ב.). וזה נעשה עלידי תפלות בתקנו, כי חלה זכות אבות, עלידי ויחל משה את וכו' (שמות כז), עלידי בחינת תפלה. ובאתר האבות תמן, שכנתא תמן, שהיא בחינת חלה, שהיא "גם ואח", כי גם בחינת חלה, שהיא שעור מ"ג ביצים, והוא בחינת ירשת ארץ-ישראל, כי זאת המצוה נצטוו שיעשו חתף, כמו שכתוב (במדבר טו): והיה באכלכם מלחם הארץ תרימו תרומה מראשית עריסותיכם חלה תרימו תרומה (ט); כי באתר דאבהן תמן, שכנתא תמן, דהיא בחינת חלה, היא ארץ-ישראל. ועלידי בחינת ארץ-ישראל, לא די שצטול מרע עין של רשעים, אלא גם רואה בהם מה שהם רצו לראות בו, ועד עכשו עברו משפלות לבם (ט), שהשיגו יותר ממה שהתאוו, ועכשו עלידי ויחל, עלידי חלה זכות אבות, עלידי חלה תרומה, עלידי ארץ-ישראל, נעשה לבם תוחלת ממשכה מחלת לב (משלי ט):

וזהו: קוה אל ה' ושמר דרכו (תהלים לו) - זה בחינת תקון התפלה, בחינת דריכת הקשת, בחינת התפלה, והן תלת גונון דקשת, שהם אור האבות המתנוצץ בנ"ל. עלידיה: וירומקו לרשת ארץ - זהו בחינת ארץ-ישראל, ועלידיה: בהפרת רשעים תראה - בחינת שב לימיני וכו' בנ"ל. וזהו: שכן ארץ ורעה אמונה (תהלים עט), עלידי אמונה, שהיא התפלה, עלידיה: בא לבחינת ארץ-ישראל:

ט ודע, שלא כל אדם יכול לתקן קולות הנ"ל בתפלתו, כי לפעמים הקולות הנ"ל בתפלתו הם יוצאים מרשעים גדולים בליב, עד כי כל מי שעומד בנגדם הוא מסכן נפשו, וצריך לזה תפלה גדולה, כמו תפלת משה רבנו עליו השלום. ואפלו משה רבנו עליו השלום היה ירא מעוג מלך הבשן, כי אחיות עוג היה סמוך לימין, שהוא ארץ-ישראל, עד שאמר הקדוש-ברוך-הוא למשה: אל תירא אותו (במדבר כא), כי אמר: הא ימינא דילי אסתלק, כמובא בזהר (חקת דף קפד). ועוג אחיותו לימין, שהוא מבני ביתא דאברהם, וארצו סמוך לארץ-ישראל, ובשכיל זה היה ירא משה ממנו להתנאות, בלישכן שאר בני-אדם, שצריך מאד לפשפש את עצמו, ולהכין שרש הרשע איך אחיותו, אם יוכל להתנאות בו ולשיצאה לו:

וקומי קומה, שהעשנים שלהם נתפשים היטב, ונעשה מהם מחשבות שכליות, אבל מחמת ששכלם יותר ממעשיהם הפזורים, בחינת (אבות פ"א): כל שהכמת מרבה ממעשיו; עלידיה בשחמחשבה שכליות חוזרת אל לבם, אין בה בלבם להכיל את השכל, כי עקר חזק הלב הוא עלידי מעשים טובים, עלידיה הם בבחינות (משלי י): לקנות חכמה ולב אין; ועלידי זה השכל הם מחמאים. והן הן הפילוסופים, שאין להם לב טוב וטהור (ט), ואינם בבחינת (תהלים קט): בלבי צפנתי אמרתך למען לא אחטא לך; ומחמת זה השכל מחמאים ביותר, והן בחינת (מלכים א ה'): אוזב היוצא בקיר. אוזב זה בחינת קטני קומה, הם בעלי השכל, אבל הלב אינו יכול להצפין בה השכל בתוכו, כי לבם חלש וחסר. ובפרט הנאפים, העוסקים בחכמת פילוסופיא, שמאד מאד מוזק להם, כי לבם חסר, בבחינת (משלי י): נואף אשה חסר לב. והוא אוזב היוצא בקיר, הינו בקירות הלב, שהשכל יוצא דרך קירות הלב, ואין הלב יכול להכיל בתוכו את השכל, בבחינת: בלבי צפנתי וכו'. והוא בחינת: קול ענות אנכי שומע - קול חרופין וגדופין (ט), שמגדפין בלפי מעלה בחכמתם, פידעג, ועליהם נאמר (קהלת י): ואל תתחכם יותר:

ושני תולעת - זהו בחינת קול שלישי, שיש לאדם ביונות וחרפות משונאים, בבחינת: כל היום כלמתי נגדי ובשתי פני כספתי מקול מחרף ומגדף. והוא תולעת, בחינת (תהלים כג): ואנכי תולעת ולא איש, חרפת אדם ובווי עם:

וזהו: שחיטה, שרפה, אסיפה, הנאמר בפרה, שהם שלש בחינות אלו: שחיטה, זהו בחינת בטול אמונת כסילים, בבחינת (דניאל ח): ושמחה שמים העמיקו; שרפה, זהו בחינת חזק הלב, שיוכל להכיל את דברי החכמה בתוכו, בבחינת (תהלים לו): חם לבי בקרבי; כי עלידי שנגעצר דברי השכל בלב, נתחמם הלב, כי השכל הוא באש עצור (ט), וזהו שרפה; ואסיפה, זהו בחינת בטול הביונות של השונאים, בבחינת (בראשית ט): אסף אלקים את חרפתי, זה בחינת בטול קול שלישי בנ"ל:

ז וכל זה צריך המתפלל לתקן בתפלתו: להעלות את הנפלים באמונות קבוצות, להעלותם בתפלתו לאמונה אמיתית, שהיא התפלה, ולקבע בלבם אמונה שלמה, ולתקן את לב המחמרים החכמי פילוסופיא, שיוכל לבם להכיל את שכלם, שלא יחטיא אותם, בבחינת: בלבי צפנתי וכו'. וזה נעשה עלידי כנות הלב שבתפלה, מתקן את לבם. ולהפך כל הביונות והחרפות, להפך לכוון:

כי בשאדם עומד בהיכל המלך ומכחל את עצמו מכל וכל, ואין רואה שום דבר אלא את המלך רואה, בודאי כששומע איהו חרפה ובוז, הוא מפרש את החרפה ובהויו לפרוש של כבוד להמלך, כי איך אפשר שיבוא אחד לתוך היכל המלך ויבזה את

(ד) עין אבות פ"ב, תהלים נא. (ה) כמובא בפרש"י שם. (ו) עין ירמיה ב. (ז) עין ספרי, והובא בפרש"י שם. (ח) עין תהלים עג.

בר

אֶרֶץ חַיִּים

הלכות נטילת ידים הלכה ו

לְקוּמֵי הַלְבוּת

וכו' עין שם. וזה ידוע שכל סודות הקבלה מרמזים בהאדם, שהוא בחינת "צלם אלהים" (בראשית א, כו). הנינו על-פי התורה "כי מרחמם" הנ"ל שבאנו לעיל, שכל זה ענין פסח וספירה, כי אז הודיע לנו משה רבנו אלהותו! תברך אשר מלא כל הארץ כבודו, כי ראינו זאת עין בעין על-ידי כל האותות והמופתים ועל-ידי הארת הדעת שהאיר בנו וכו'. ועל-ידי הארת הדעת שהעקר הוא לכלל העולמות עליונים ותחתונים יחד וכו' כנ"ל, על-ידי זה זוכין להארת הרצון בשעת האכילה, ועל-כן עוסקין בתקון האכילה בספירה ושבועות על-ידי עמר שעורים ושתי הלחם וכו' וכנ"ל. ועל-כן בימי הספירה ירד המן לישראל. ועל-כן מבקשים אז: "ארץ נחנה ויולה יברכנו" וכו' (תהלים סו, ז). כי אז צומחים תבואת השדה ואז עוסקין בתקונים [הנ"ל] שנוכח להארת הרצון בשעת האכילה, שזה עקר כלליות העולמות בשלמות וכו'. וזה בחינת זכוף הדמים, שהעקר שיהיו הדמים נקלעים באיברים. וכל זה נעשה על-ידי תקון האכילה, כשמתגברים להמשיך על עצמו בשעת האכילה היראה הנגשת אל האדם אז, עד שממשיכין על עצמו הארת הרצון המפלג אז כנ"ל.

כִּי זה ידוע, שעקר האכילה שהוא להחיות את האדם - עקרה הוא בשביל הדמים, כי "הדם הוא הנפש" (דברים יב, כג), והוא מחיה את האדם, ומחמת רתיחת הדמים יש באדם אש הבוער וכו', שבשביל זה צריכין לאכל להכניס המאכל לחוף המעים שהוא 'תמורת הנפת' וכו', כמובא (רמב"ן ויגרא יז, ז), ועל-ידי זה מחיין את הדמים שיוכלו להחיות את האדם. אבל העקר לאכל בקדשה על-פי התורה בבחינת (תהלים מ, ט): "ותרתך בתוף מעי", דהיינו שעל-ידי המאכל יחיה את הדמים שבהם הנפש, עד שהנפש יתקשר עם הגוף בבחינת כלליות העולמות כנ"ל - דרי מעלה עם דרי מטה, שהם בחינת גוף ונפש, כנזכר לעיל בתחלת ההלכה הזאת, עד שיוכח ליראה שלמה, שהוא בחינת גבורות דקדשה בחינת דמים, עד שיבא להארת הרצון המפלג שהוא בחינת חמימות הדמים דקדשה, לבער ולהתלהב להשם יתברך בשלהובין דרחימותא, בבחינת (שיר השירים ח, ו): "רשפיה רשפי אש" וכו', בבחינת (תהלים לט, ד): "חם לבי בקרבי" וכו'. וזה עקר בחינת בליעת הדם באיברים, שזהו בחינת אדם' שהאלף מאיר ומחיה את דם האדם ונעשה מה', שזהו בחינת הארת הרצון כנ"ל כמבאר בפננות (פרי עץ חיים, ספירת העמר פרקים ד, ו).

אחד שהוא נבון וחסד ורועה שהכל ילכו בדרך חכמתו העקמה ומהפכת, ונמקה לו שהוא צריך להיות רודף את הנרדפים מאד. אבל אלו הנרדפים צריכין לזהר ביותר שלא יתעו ויטעו אחרי חכמתם הרעות, רק יסתכלו על האמת לאמתו, וינקימו "אל תען כסיל כאולתו" (משלי טו, ד), רק לחרש ולשתק אפלו בדעתו, לכלי לנכס בקשיות ותרוצים כנ"ל רק לצפות לישועת ה', בבחינת מה שאמר משה לישראל בקריעת ים-סוף (שמות יד, יג ד'): "אל תיראו התיצבו וראו את ישועת ה' וכו', ה' ילחם לכם ואתם תחששון" כנ"ל.

רק שעתה מחמת שצריכין שתהיה גאלה שלמה שאין אחריה גלות, והסטרא אחרא והיצר הרע מתפשט מאד מאד וכו', על-כן צריכין עתה להתאריך אפו ביותר, ולהתגבר יותר לדם ולשתק בדעתו, לכלי להרהר אחרי השם יתברך ואחרי יראי ה' האמתיים, רק להשתדל לצעק ולהתפלל להשם יתברך הרבה כנ"ל. וכמו שאמר התנא כמה פעמים (סוטה טו, ב): 'בעקבות משיחא חצפא יסגא וכו' יראי חטא כו' - והאמת תהיה נעדרת' (ישעיה נט, טו), וירדשו רבותינו ז"ל (סנהדרין לו, א): 'שיהיה נעשה האמת עדרים עדרים וכל אחד יאמר שאצלו האמת, עד שבסוף מסים: 'על מי לנו להשען? על אבינו שבשמים', וכן חוזר זאת כמה פעמים, שבכל פעם שמגלה הבלבול והקטגוריא שיהיה באחרית הימים האלה, מסים בכל פעם: 'על מי לנו להשען? כי אם על אבינו שבשמים', כמבאר בסוטה על שם, הינו כנ"ל.

והכסף, שעקר הרדיפה של הרודפים את הכשרים והתמימים, הוא שרוצים לתפסם בחכמתם הרעה וברבוי ליצנות שלהם, וזה קשה מן הכל, כי עקר הוא מניעת המוח. כי מתחלה רודפים אותם ממש כמפרסם, ואחר-כך משתדלים ביותר לפתותם בחלקלקות דבריהם הרעים שאומרים שדורשים טובתם וכו', וזה קשה מן הכל. על-כן אי אפשר לבאר ולספר כל מה שיש בזה, רק המשפיל פעת ידם וזבין היכן האמת, ויקים דברי התנאים הנ"ל שחזרו וכפלו כמה פעמים "על מי לנו להשען כי אם על אבינו שבשמים":

מה. **ונחזור** לענין ספירה. וזה שכתוב בפננות (פרי עץ חיים ספירת העמר א) שבספירה עוסקין לחנן ולזכך הדמים, והעקר שיהיו נקלעים באיברים וכו', עין שם סודות נוראים בענין זה. כי זה כלל ענין פסח וספירה, בחינת (חזקאל טו, ו): "ואמר לך בדמיון חיי"

להאריך אפו ביותר ולשתק יותר לדם ולשתק בדעתו

עקר הוא מניעת המוח

עוסקין בתקון האכילה בספירה ושבועות על-ידי עמר שעורים ושתי הלחם

לבער ולשתקב קחי בשלהובין דרחימותא

לקוטי הלכות

הלכות נטילת ידים הלכה ו

ארח חיים

שזהו בחינת מצות ברכת המזון אחר האכילה, כמבאר במקום אחר (בהלכות סעודה הלכה ה אות ג, ובהלכות ברכת המזון ומים אחרונים הלכה ג אות א), שזהו בחינת 'חם לבי בקרבי בהגיגי תבער אש דברתי בלשוני' כנ"ל.

כי זה נעשה רק על-ידי אכילת ישראל שנקראים צדיקים, שאוכלים בבחינה הנ"ל, עד שזוכין ליראה ולרצון כנ"ל שמשם עקר השביעה, בחינת (תהלים קמה, טו): "ומשביע לכל חי רצון", שאז הוא בבחינת (משלי יג, כה): "צדיק אכל לשבע נפשו", וכמו שאיתא בזהר הקדוש (תרומה דף קנא): "ורעונא דשבעה שוה עלוהי". כי כשאנו אוכל בקדושה בבחינה הנ"ל, הוא בבחינת "ובסן ורשעים תחסר" (משלי שם), כי עקר השביעה מהרצון כנ"ל, ואזי הדמים שמקבלין חיות מהמאכל אינם זכים, ויש לו עכירת דמים, שאז הדמים אינם מקשרים ומכלעים היטב בתוף האיברים רק הם שוטפים ורוחפים עליהם, ומשם כל בלבול הדעת שמקשה מעכירת הדמים, ומשם כל הרוח שטות.

על-כן עקר התקון כשמקרב עצמו להצדיק, שהוא בחינת משה, שיש לו כח להאיר בו הדעת הנ"ל, עד שמודיעו שגם אצלו נמצא השם יתברך, כי צדין השם יתברך עמו וכו', עד שמתגבר להיות איש חיל וכו', להמשיך על עצמו הארת הרצון בשעת האכילה, ועל-ידיה עקר השביעה שהוא חיות הדמים, הינו שהדמים נכלעים היטב בהאיברים בבחינת (יחזקאל טו, ו): "בדמיה חיי" וכו', שעל-ידיה מבטל הרצונות הרעים של רתיחת הדמים, ומהפך רתיחת הדמים אל הקדושה, שירגיל עצמו להמשיך רצונו תמיד להשם יתברך.

כי כשזה קם זה נופל' (רש"י בראשית כה, כג), כי 'אי אפשר שיהיה שני מחשבות יחד' (סימן רלג), וכשמרגיל עצמו להיות רצונו חזק תמיד להשם יתברך ביותר בשעת האכילה דיקא, שאז מאיר הרצון ביותר ואז יכולים להמשיכו על עצמו ביותר, אם לא יהיה איש עצל שקורין 'שלימזלניק', כמו שכתוב שם - על-ידיה מבטל רצונות של רתיחת הדמים דסטרא אחרא שנמשכין מעכירת הדמים, שהם בבחינת הדמים שלא נכלעו כראוי בהאיברים, כמו התינוק שהביאו לרבי נתן הכבלי שהיה אדם ביותר וכו' (שבת קלד. קל"ז חז"ל מו), כמוכא מאמר זה בכונות (שם) עין שם.

וכך זה זוכין על-ידי הצדיק שיכול להאיר בבנים ותלמידים בדרי מעלה ודרי מטה וכו', ולקשר ולכלל העולמות יחד כנ"ל, שעל-ידיה זוכין להארת הרצון בשעת האכילה, שמקשרת הנפש עם הגוף על-ידי שמחיה את הדם שהוא הנפש, שעל-ידיה הוא בחינת זכוף הדמים שנכלעין בהאיברים כראוי, עד שבווער להשם יתברך בכל עת ברצון מכלל ביותר, עד שמוציא הרצונות בפיו שמודה ומהלל ומתפלל להשם יתברך,

כי עקר חמימות הלב שבווער כמו אש הוא מרתיחת הדמים, שצריכין להפך רתיחת הדמים שהם חמימות הלב אל הקדושה - שיבוער להשם יתברך ברצונות דקדושה, עד שידבר בלשונו הפסופין והרצונות טובים שלו, כמו שכתוב במקום אחר (בהתורה 'אית לן בידי בדבראי' וכו' סימן לא). כי עקר התגלות האמונה הקדושה הוא על-ידי הדבור כנ"ל, כמו שכתוב (תהלים פט, ב): "אודיע אמונתך בפיי", ועל-ידיה עקר המשכת אורות המקיפין שנמשכין על-ידי הדבור, כמו שכתוב בכונות (דרושי הפסח דרוש יא), עין שם, וכנ"ל (עין לעיל באות לח, עין שם):

מו. **ועתה** בא וראה זה מצאתי במדרש חזית שיר השירים (שיר השירים רבה פרשה ו פסוק ד אות ב) מגדל מעלת הרצון שזוכין על-ידי הידים שהם הרמזים שיש בי'ם התכונה כנ"ל, וזה לשון המדרש שיר השירים: "יפה את רעיתי בתרצה" (שיר השירים ו, ד) - 'כשאת רוצה, כד את בעיא - לית את צריכה בעיא מכלום, מילף מכלום, מי אמר להם להביא עגלת בקר לטען המשכן לא מהון ובהון' וכו'; עד כאן לשונו. ושים לבך היטב לכל דבור ודבור מדברי המדרש הקדוש הזה, כמה וכמה הוא מפליג במעלת הרצון דקדושה של ישראל-עם קדוש, שכשרוצים באמת רצונות דקדושה להתקרב להשם יתברך, אינם צריכים עוד לבקש משהו אדם וללמוד ממנו, רק הרצון בעצמו ידיע לו מה לעשות לגרם נחת רוח להשם יתברך, כמבאר במדרש הנ"ל 'כשאת רוצה כד את בעיא - לית את צריכה בעיא מכלום מילף מכלום' וכו'.

כי הרצון הוא בחינת אור 'מה' הנ"ל המאיר בי'ם התכונה, שהוא בחינת הרמזים הנ"ל, הינו כי יבין מעצמו על-ידי הרמזים שהצדיק מרמז לו בכל עת על-ידי דברי תורתו הקדושה, שאי אפשר לבאר הכל בפה ובכתב, רק על-ידי בחינת רמזים יכול להאיר בדעתו עד שיתחזק ברצונות חזקים מאד להשם יתברך, עד שלא ידע כלל מה הוא רוצה (כמו שכתוב שם), עד שהשם יתברך יעור לו ויאיר בלבו שיבין מה לעשות לגרם נחת רוח להשם יתברך להתקרב אליו על-ידיה, כמו הנשיאים שהבינו מעצמם להביא עגלות להמשכן אף-על-פי שלא נצטוו על זה כלל כמבאר שם במדרש, ועין שם מה שכתוב שם על פסוק "קח מאתם" (במדבר ו, ה) - 'מאתם היו הדברים' וכו', עין שם:

פסאין
חדמים
מהמאכל
מזכרים
עשטים
כל
הבלבולים

עקר התקון
כשמקרב
עצמו
לצדיק

כשתגבר
הרצון חזק
לח באכילה
מבטל רצון
הסטרא
אחרא

בחינת ברכת
המזון - זכוף
הדמים אחר
האכילה

שיבוער לח
ברצונות
וידבר
הפסופין
טובים שלו

כשרוצים
באמת
להתקרב
לח, אין
צריכים
לבקש משהו
אדם וללמוד
ממנו

ח יאיר בלבו
שיבין מה
עששות לנרם
נחת רוח לח
להתקרב
אליו

הגבורים שנתחברו עם הגבור הנ"ל הם מן הכת של פעלי האברים, שקבלו עליהם למלך בעל אברים אחד כנ"ל. ויהי היום, והלכו מחנה אחת מהם עם העגלות שהולכין אחרי המחנה, שקורין "איפאז", שמוליכין אחריהם מאכל ומשתה וכיוצא. ואלו הבעלי אברים היתה בודאי אימתן מטלת על הבריות, כי היו אנשים גדולים וגבורים, ובודאי מי שפגע בהם נטה מהם מן הדרך. ויהי פאשר הלכו המחנה הנ"ל, בא כנגדם גבור אחד (והוא הגבור הנ"ל שחולף שנת עמקם כנ"ל); והגבור הזה כשפא כנגד המחנה לא נטה מן הדרך, ונכנס בתוך המחנה ופזר אותם

לכאן ולכאן, ונתיראו אנשי המחנה מלפניו, והוא נכנס לתוך העגלות הנ"ל שהולכין אחרי המחנה ואכל כל מה שהיה שם. ונפלא הדבר בעיניהם מאד מאד (על גדל גבורתו, שלא היה מתירא מן המחנה כלל ונכנס בחוכם ואכל כל מה שהיה על העגלות כנ"ל), ונתקף ומיד נפלו לפניו ואמרו לו: יחי המלך; כי ידעו שגבור כזה בודאי ראוי למלך לפי דעתם שעקר התכלית הוא מי שהוא בעל אברים כנ"ל, ובודאי ימחל לו המלך את המלוכה מאחר שנקצא גבור בעל אברים כזה, כי לו ראוי המלוכה. וכן הוה, שנתקבל (זה הגבור הנ"ל שקא כנגדם) למלך על הכת הזאת (שחוקר אצלם שער הוא בעל אברים כנ"ל)

פון דער מחנה האבין פאר אים מורא גיהאט. און ער (דהיינו דער גבור) איז זיך אריין גיגאנגען צווישן די וועגלייך הנ"ל וואס זיי זענען זיי נאך געגאנגען. און ער האט אויף גיגעסען אלדינג וואס דאָרט איז גיווען איז דאָס ביי זיי א ווילד חידוש גיווען (וואס דער איז אויז א גבור וואס ער האט קיין מורא נישט נאר זיי און איז צווישן זיי אריין גיגאנגען און האט אויף גיגעסען וואס סע גיווען אויף די וועגלייך זענען זיי תיכף פאר אים אנדער גיפאלן. און האבין גאָנגט תיכף. ויח המלך (כלומר זיך האבין תיכף אים גיפאכט פאר א מלך) ווארין אים קומט בודאי די מלוכה. נאך זייער ידיעה נאך אז דער עיקר תכלית איז דער וואס ער איז א בעל אברים כנ"ל. און דער מלך וועט אים בודאי מוחל זיין די מלוכה. ווארין אים קומט בודאי די מלוכה ווייל ער איז אויז א גבור אויז א בעל אברים. און אויז איז גיווען. זיי האבין אים אויף גינעמען פאר א מלך. (דהיינו דער גבור וואס ער איז זי גיקומען א קענין כנ"ל). און דאָס איז דער גבור וואס מיר גייען היינט מיט אים אָפּגעמען די וועלט. און ער זאָגט (דהיינו דער גבור וואס ער איז דאָ מלך גינארין אויף זיי) אז ער מיינט

והוא הוא הגבור שאנו הולכין עמה עמו לכבש העולם. והוא אומר (והינו זה הגבור שפגעה עמה מלך עליהם) שיש לו כזה כונה אחרת במה שהוא הולך לכבש את העולם, כי אין פונתו כלל לזה שהיה העולם פבוש תחמיו, רק שיש לו כונה אחרת בזה (כל זה הם דברים אחד מהגבורים שספר כל זה להבעל תפלה, ששאל איך נתחברו עם הגבור כנ"ל חשיב לו כל זה).

שאל לו הבעל תפלה: ומה ענין גבורתו של זה הגבור הנ"ל שהוא המלך שלכם? השיב לו: היות שמדינה אחת לא רצו להכניע עצמן תחמיו, ולקח הגבור הזה את החרב שיש לו, והחרב שלו יש לה שלשה כחות: כשמגביהין אותה בורחין כל שרי החילים וכיו' (והינו שלשה כחות המבארים

דערמיט עפעס אנדערש. דערמיט וואס ער גייט אָפּגעמען די וועלט ווארין ער מיינט גאר נישט דאָס אז די וועלט זאל זיין אונטער אים. גאר ער מיינט דערמיט עפעס אנדערש. (דאָס האט אלץ דערציילט. איינער פון די גבורים דעם בעל תפלה וואס ער האט אים גיפערט. ווי אויז זיי קומען צום אויף מיט דעם גבור האט ער עס אים דאָס אלץ גיגעסערט). האט אים דער בעל תפלה גיפערט. מיט וואס איז זיין גבורה פון דעם גבור. וואס ער איז איינער מלך היינט. האט ער אים גיגעסערט. באַשר איין מדינה האט זיך נישט גינאולט מכניע זיין אונטער אים. האט דער גבור גינעמען זיין שווערד וואס ער האט און די שווערד האט דריי כוחות. אז מע הייבט זי אויף אנטלויפן אלע שרים פון די חזילות (דהיינו אלע עלצטע) וכיו' (האט און אויסגערעכנט די דריי כוחות וואס אויבן איז גישטאנען. וואס און דאָרט האט דער גבור פון דעם מלך גיטוען גבורה כנ"ל) ווי דער בעל תפלה האט דאָס דערקערט. האט ער זיך גישטויסן אז דאָס איז בודאי דער גבור פון דעם מלך הנ"ל. האט דער

למעלה). כששמע זאת הבעל תפלה הבין שזהו בודאי הגבור של המלך הנ"ל. ובקש הבעל תפלה אם אפשר שיתראה פנים עם זה הגבור שהוא המלך שלהם. השיבו לו שיודיעו הדבר להגבור, וישאלו אותו אם יתן רשות, שקורין "מעלדיווין", והלכו וישאלו אותו, ונמן רשות שכיבא אלויו.

כשפא הבעל תפלה אל הגבור הפירו זה את זה, והיה ביניהם שמחות גדולות מאד מאד על שזכו להתעורר יחד. והיה ביניהם שמחות ובכיות, כי זכרו את המלך ואנשיו, ובכו על זה, על כן היה ביניהם שמחות ובכיות. ודברו יחד הבעל תפלה עם הגבור איך נתגלגלו בכאו לכאן. וספר הגבור להבעל תפלה, שמאז שהיה הריח

בעל תפלה גיבעטין. אויב סע איז מיגליך אז ער זאל זיך ווען מיט דעם גבור וואס ער איז ביי זיי מלך. האט מען אים גיגעסערט. מע מוז מעלדיווין. און ער האט פאר אים איז מען גיגאנגען. און ער האט גימעלדיוועט. האט ער גיחייסן אז ער האט אים קומען. איז דער בעל תפלה אריין גיקומען צו דעם גבור ווי ער איז צו אים אריין גיקומען. האבין זיי זיך דערקענט איינס דאָס אנדערע איז צווישן זיי גיווען זייער גרויסע שמחות וואס זיי האבין זוכה גיווען צום אויף קומען זיך אין איינעם. און סע גיווען צווישן זיי שמחות און בכיות (פרייז און גיזיווין) ווארין זיי האבין זיך דערמאנט אין דעם מלך מיט זייער לייט. האבין זיי דרויף גיזיוונט. איבער דעם איז צווישן זיי גיווען שמחות און בכיות. האט דער בעל תפלה מיט דעם גבור אנגיהויבן צו שמוסין. ווירמער זיי זענען אהער אנגיסקען. האט דער גבור דערציילט פאר דעם בעל תפלה.

סערה הנ"ל שאז נתפזרו כלם פנ"ל, אז כשחזר ממקום שעלה לשם לחדש פחו פנ"ל, כשחזר ולא מצא את המלך עם כל האנשים שלו הנ"ל, אז הלך באשר הלה, ועבר על כל האנשים הנ"ל, הינו שהבין שהיה במקום כלם. הינו שעבר באיזה מקום, והבין ששם הוא בודאי המלך - אף לא היה יכול לבקשו ולמצאו; וכן עבר במקום אחר, שהבין ששם היא המלכה - אף לא היה יכול לבקשה ולמצאה; וכן עבר על כל האנשים הנ"ל. אף אותה - לא עברתי (הינו שהגדור לא עבר על מקום שהיה שם הפעל תפלה). ענה ואמר הפעל תפלה: אני עברתי על

מקום כלם, וגם על מקום שלך (הינו שהפעל תפלה עבר גם על מקום הגבור). כי הייתי עובר במקום אחד, וראיתי שעומד פתח המלך, והבנתי שכאן יש בודאי המלך - אף לא הייתי יכול לבקשו ולמצאו; וכן הלכתי יותר, ועברתי על ים של ים, והבנתי שזה הים נעשה בודאי מהדמעות של המלכה, שהיא בוכה על כל הנ"ל, ובודאי המלכה היא כאן - אף לא היה אפשר לבקשה ולמצאה; וכן עברתי על ים של חלב, והבנתי שזה הים נעשה בודאי מהחלב של הפת-מלכה שנאבד בנה פנ"ל, והיה דוחק אותה רבוי החלב, ומזה נעשה הים הזה של חלב.

ובודאי ככאן היא הפת-מלכה - אף לא היה אפשר לבקשה ולמצאה; וכן עברתי יותר, וראיתי שהיו מנחים השערות של זהב של התינוק הנ"ל, ולא לקחתי מהם כלל, וידעתי שכאן הוא בודאי התינוק הנ"ל - אף לא היה אפשר לבקשו ולמצאו; וכן עברתי יותר, והייתי עובר על ים של יין, וידעתי שזה הים נעשה בודאי מהדבורים של המליץ, שהוא עומד ומדבר תחנומין לפני המלך והמלכה, ואחר-כך הוא חוזר פניו ומדבר תחנומין להפת-מלכה, ומאלו הדבורים נעשה הים של יין (כמו שכתוב: 'וחפץ ביו חסד') - אף לא הייתי יכול למצאו; וכן עברתי יותר, וראיתי

שעומד אכן שחקוק עליו תמונת היד הנ"ל עם שרטוטין, והבנתי שכאן הוא בודאי חכם (של המלך הנ"ל) והוא חכם לו תמונת היד על האבן - אף לא היה אפשר למצאו; וכן עברתי יותר, וראיתי שעומד מסדר על הר אחד השלחנות של זהב והקרידענצין ושאר אוצרות המלך, והבנתי שכאן הוא בודאי הממנה על האוצרות (של המלך הנ"ל) - אף לא היה אפשר למצאו.

השיב הגבור: גם אני עברתי על כל המקומות הללו, ואני לקחתי מן השערות של זהב של התינוק הנ"ל, כי לקחתי שכחה שערות של ים להם כל מיני גנזין, והם יקרים אצלי מאד. והייתי יושב במקום שישבתי, והייתי

אז דעמולט. אז דער רוח סערה אזי גיווען. וואס דעמולט זענען זיי אלע צושפרייט גיווארין. ווי ער איז צוריק גיקומען פון דארט ווי ער איז גיווען מחדש ווין ווין פת. און האט נישט גיפונען דעם מלך מיט אלע זיינע לייט פנ"ל. האט ער זיך דעמולט גילאזט גיין ווי הוי ער וועט גיין. און ער איז איבער גיגאנגען איבער זיי אלע. דהיינו ער האט פארשטאנען אז ער איז גיווען אויף דעם ארט ווי דער מלך איז און ווי די אלע לייט זיינע זענען. דהיינו ער איז גיווען אויף איין ארט האט ער פארשטאנען. אז דארט אין דעם ארט איז בודאי דער מלך דא. נאר ער האט אים נישט גיקאנט וזכין און גיפונען. און אזוי איז ער איבער גיגאנגען אויף איין ארט. האט ער פארשטאנען אז דארט איז בודאי די מלכה נאר ער האט זי נישט גיקאנט וזכין און גיפונען און אזוי איז ער איבער גיגאנגען איבער זיינע לייט פון דעם מלך. נאר דיר בין איך נישט איבער גיגאנגען. (הינו דער גבור וואס דערציילט דאס האט נאנט צו בעל תפלה. אז איבער אלע ערשט פון אלע לייט איז ער איבער גיגאנגען. נאר איבער דעם ארט פון דעם בעל תפלה איז

ניט איבער גיגאנגען) ענטפערט אים דער בעל תפלה איך בין איבער גיגאנגען איבער אלע ערטער פון זיי אלע. און איבער דיין ארט אויך. ווארין איך בין גיגאנגען אויף איין ארט. האב איך גיזעהן שטיין די קרוין פון דעם מלך. האב איך פארשטאנען. אז דא איז בודאי דער מלך. נאר איך האב אים נישט גיקאנט וזכין און גיפונען. און אזוי בין איך ווייטער גיגאנגען. בין איך פיר גיגאנגען פאר א ים פון בלוט. האב איך פארשטאנען אז דער ים איז בודאי גיווארין פון די טרערין פון דער מלכה. וואס זי וויינט אויף דעם אלימען. און די מלכה איז בודאי דא. נאר איך האב זי נישט גיקאנט וזכין און גיפונען. און אזוי בין איך פיר גיגאנגען פאר א ים פון מילעך. האב איך פארשטאנען. אז דער ים איז בודאי גיווארין פון דער מילעך פון דער בת מלכה וואס איר קינד איז פארפאלן גיווארין. האט זי גישפארט די מילעך און דערפון איז גיווארין דער ים פון מילעך. איז די בת מלכה בודאי דא. נאר איך האב זי נישט גיקאנט וזכין און גיפונען.

און אזוי בין איך ווייטער גיגאנגען האב איך גיזעהן. סע זענען גילעגן די גילדענע האר פון דעם קינד. און איך האב פון זיי גאר נישט גינעמען. און איך האב גוואוסט אז דא איז בודאי דאס קינד גיפונען. האב איך גיזעהן ווי סע איז גיווען אויסגישטעלט אויף א באגד די גילדיגע שטיילך און די קרידענצין און די איבריגע האר פון דעם מלך. האב איך פארשטאנען אז דא איז בודאי דער ממנה על האוצרות פון דעם מלך. (היינו דער וואס איז געווען איבער אלע אוצרות) נאר סע נישט גיקאלט גיווען אים צו גיפונען (דאס האט אלץ דער בעל תפלה דערציילט דעם גבור) ענטפערט דער גבור. איך בין איך איבער גיגאנגען איבער די אלע ערטער. און איך האב יוא גינעמען פון די גילדיגע האר פון דעם קינד. ווארין איך האב גינעמען וזכין האר וואס זיי האבין אליילי פארבין. און זיי זענען ביי מיר ווייטער שייטער. און איך בין גיזעסין און האב מיר ממנה גיווען מיט וואס מילגליך איז מיט גראו און

וואס סע גיווען בייאם מלך כנ"ל) האב איך פארשטאנען אז

נתברך; ודוקא שהפית מזמן לברכה.

ב. הרחק מרשעים כדי שלא תתפס בעונשם.

ג. בשביל איבה מראין איזה קרבות לרשעים.

ה. לפעמים כשעשין איזה טובה לרשע גמור, בזה עשין נחת-רוח להקדוש-ברוך-הוא.

ה. אסור לספר בשבחך; אבל מקום שיבוא משהבחן שבת לצדיק - מתר לספר קצת.

ו. מי שמלמד זכות על רשע, גם הוא נקרא רשע.

ז. אפלו עשה איזהו דבר פדת וכדין - אין אנו סומכין עליו.

ח. מי שעבר בעד רשע, נפל לידי תאות נאוף; גם נפל לחלשה.

ט. רשע ששכח את השם יתברך לגמרי, בידוע שלא יצא ממנו זרע קשר.

י. כשנפל שונאו של הקדוש-ברוך-הוא בידך - אל תרחמנו.

יא. כשלא תחבר את עצמך לשקרנים הידועים לך, על-ידי-זה תזכה להבין את הצבועים.

יב. מי ששונא את המסיתים בודאי לא ידבק בו דבריהם.

יג. על-ידי למוד תורה נעשה רחוק בין הרשעים המקרבים.

יד. מי שמרחק את עצמו מרשעים,

הקדוש-ברוך-הוא עשה לו ישועה. טו. הפזיר שיש בין הרשעים הוא סימן לישועה.

טז. תרחיק מלדור בבית שדר בו רשע.

יז. אל תדבר עם המסיתים אפלו להוכיחם ולקרבם.

יח. התחברות רשעים מזיק לעבודת השם יתברך.

יט. נאה ומתקבל לקדושי ה' שיעשו מסך ומגן עד שממנו יברח כל איש מציק ורשע.

חלק שני

א. מי שאינו מבין רשעת הרשעים הצבועים, הוא מתעב.

ב. הצבועים גורמים כאב עינים להמון-עם הטועים בם.

ג. צריך אדם לשמר את עצמו מלנשק את עצמו עם רשעים, כי על-ידי הנשיקה נעשה ביניהם התקשרות גם לאחר מיתה.

ד. יש בני אדם שהם מינים ואפיקורסים גדולים - אבל הם אינם מגלים את אפיקורסות, ואין בן-אדם יודע לשמר את עצמו מהם; אבל על-ידי מדת הצניעות - אדם נצול מאלו אפיקורסים.

ה. הרשעים אינם מבקלים אותנו מעבודתנו בעברות שעוברים, כמו שמבקלים אותנו במצוות שהם עשים בשביל זה: "גוי ששבת - חיב מיתה" (סנהדרין כ"ח).

חלוב. הונא בריה דמר זוטרא. רב הונא בר רב איקא. רב הונא בר פפי. הונא בר חנילאי. הונא מר בריה דרבא מפוזקי. רב הונא בריה דרבא. רב הונא מדמרהיא. רב הונא בר מנחם. רב הונא בר חנינא, או בר חנינא. רב הונא מר בר רב נחמן. הונא מר בריה דרב נחמיה. רב הונא מר בר אנא. רב הונא בר יהודה. רב הונא מפריש. רב הונא מסורא. רב הונא בריה דרב פינחס. רב הונא בר גניבא. רב הונא ספרא דסדרא. רב הונא בר אחא. רב הונא בריה דרב עלאי. הונא בר תחליפא. הונא בריה דר' הלל. רב הונא בר ביבי. רב הונא בריה דרב ירמיה בר אבא. רב הונא בר ביזנא. הונא מר בר מרימר. רב הונא מדסקרמא. רב הונא הכהן בן משה בר עצור. ר' אבא הונא הכהן בר' אבין. רב הונא אביו של זעירא הכהן. רב הונא בר אבין. רב הונא בר נתן. רב הונא אחיו של רב אחאי.

ר' הורייני אחוי דר' שמואל בר סוסרטי. ר' הורקנוס בר' אלעזר בן הורקנוס. ר' הושע בר יאיר. רב הינק. הלל הזקן בר גמליאל. ר' הלל בן זמן רבי. הלל הנשיא בר' יהודה נשיאה. ר' הלל. ר' הלל בן פזי. ר' הלל בר' ולס. ר' הלל כפרי. הלל אחיה דר' גמליאל זוגא. ר' הלל בריה דר' שמואל בר נחמני. הלל בר נחמן. רב הלל בר הילני. ר' הלל בר ברכיה. רב

הלל חבר רב אשי. בר המדורי. רב המנונא סבא. רב המנונא סבא שפוזר. רב המנונא, (שנים יהי) רב המנונא זוטי. רב המנונא בריה דרב יוסף. רב המנונא בריה דרבא מפשוניא. רב המנונא ספרא. רב המנונא בריה דרב אדא בר אבהו.

אות ו. רב וסטיני. ורדימוס בן ר' יוסי. ר' ולס.

אות ז. רב זבדא. רב זבדי. זבדי בן לוי. ר' זבדיה בר' יעקב בר זבדי. ר' זבדיה חתנו דר' לוי. זבולון בן דן תלמיד שמואל. רב זבדי. רב זבדי מנהרדעא. ר' זבידא. זוגא דמן תנייב. ר' זוגא. זוגא קריביה דר' אבא בן זבדא. ר' זוהמאי. ר' זיואי. ר' זילאי. רב זוטי. רב זוטרא בריה דר' זירא. ר' זוטרא בר טוביה. ר' זוטרא תנא דברייתא. מר זוטרא חסידא. מר זוטרא חבר רב אשי. מר זוטרא רבה. מר זוטרא ברב אבדימי. מר זוטרא בריה דרב טבי. מר זוטרא בר רישבא. מר זוטרא בריה דרב מרי. מר זוטרא בן רב מרי בר איסור.

זונין. ר' זונין החזן. ר' זירא. ר' זירא בר אדא. ר' זירא דמן קסרי. רב זירא בר ממל. ר' זפאי. ר' זפאי דאלכסנדריאה. ר' זפאי דשאב. ר' זפאי דמן כבול. זפאי טבחא. בן זפאי. זכריה בן קבוטל. ר' זכריה בן הקצב. ר' זכריה בן אבקולס. ר' זכריה חתנו דר' לוי.

אלהים את ישראל מכל צרותיו. ואני תפילתי לך יי את רצון, אלהים ברב חסדך ענני באמת ישעך".

תפילה קה

מוסד על תורה ר"ד בליקוטי מוה"ר"ן

"גדולים מעשי יי דרושים לכל חפציהם. מה רבו מעשי יי כלם בחכמה עשית מלאה הארץ חנינה, מה גדלו מעשי יי מאד עמקו מחשבותיך". רבונו של עולם "אתה האל עשה פלא", ואתה עושה נפלאות בכל דור ודור על ידי הצדיקים האמתיים שבכל דור, באשר אבותינו ספרו לנו את כל הגדולות והנפלאות והנסים הגדולים והמופתים הנוראים אשר עשית בכל דור ודור על ידי צדיקך האמתיים מימות עולם עד היום הזה. וגם בדור הזה בודאי נמצאים צדיקים פעלי מופתים אמתיים.

ובכן זכני ברחמיך הרבים ועזרני והושיעני וחסדני ואמצני שאזכה לספר ספורי מעשיות מצדיקים אמתיים, מכל מה שעבר עליהם בימיהם. הן מה שעבר עליהם בעצמם, והן מה שעבר על בגיהם ועל כל הגללים אליהם. וכל האותות והמופתים הגדולים והנוראים שעשו בעולם באתגליא ובאתפסא. וכל הדרכים הקדושים והתגלות אלהות שהמשיכו בעולם, הכל אזכה לשמוע היטב באזני ובלבבי, ולשוות ולספר

בהם תמיד, ומלא פי תהלתם כל היום תפארתם, כי תהלתם היא תהלתך, ותפארתם היא תפארתך. זכני לעסוק בזה בכל יום ויום, לספר ספורי מעשיות מצדיקים אמתיים, באופן שאזכה שימשך עלי קדשתם העצומה, ועל ידי זה אזכה לטהר מחשבותי מכל הבלבולים וערובי הדעת ומכל מיני מחשבות זרות וחיצוניות, ומכל מיני הרהורים רעים, ומכל מיני בלבול הדעת שבעולם הנמשכן ממחין דקטנות. ואזכה לצאת ממחין דקטנות למחין גדולות, ועל ידי זה תצילני ותפדני מכל הצרות ומכל היסורים ומכל מיני דינים שבעולם, שכלם נמשכין מבלבול הדעת ממחין דקטנות, ואתה ברחמיך הרבים תפדני ותצילני מכלם על ידי שתזכני ותסיעני תמיד לעסוק בספורי מעשיות מצדיקים אמתיים שהם בחינות מוחין גדולות.

ועזרני והושיעני לכסף ולהשתוקק ולהתעצב תמיד לבוא לארץ ישראל ואזכה להמשיך עלי קדשת ארץ ישראל תמיד, ועל ידי זה אזכה לאמונה בשלמות, להאמין באמונה שלמה בהשגחתך תמיד, ותוציאני מטבעיות לגמרי, שאזכה לידע ולהאמין שאין שום דרך הטבע בעולם כלל רק הכל בהשגחתך לבד. כי גם הטבע בעצמה מתנהגת בהשגחתך תמיד ואתה משנה הטבע

בכל עת על ידי הצדיקים אמתיים שבכל דור ודור שעושים חדשות ונפלאות בכל דור באשר שמענו מאבותינו.

ורחם עלי ועל כל ישראל למען שמך, ועזרנו וזכנו להתדמות אליך תתברך, שזוכה להבדיל בין האור ובין החשך, עד שגדע באמת להבחין ולהבדיל בין ספורי מעשיות של צדיקים אמתיים, ובין ספורי מעשיות של רשעים. וגם לידע ולהבחין ממי לספר ואיך לספר, באופן שאזכה לספר מצדיקים אמתיים הגדולים במעלה, אשר הספור והדבור מהם יהיה לו כח לטהר מחשבותי. כי אתה הודעתנו שנגד כל מעשה של צדיקים יש כנגדו מעשיות של רשעים ושקרנים, ומעשיות מערבים של העושים דברים הנראים כמופת על ידי כמה תחבולות על ידי כשוף או על ידי דבר אחר. ואי אפשר להבחין ולהבדיל ביניהם, כי אם מי שידע להבדיל בין האור ובין החשך באשר הודעתנו ברחמיך הרבים. ובעצם חלישותנו אשר נתרחנו ממך מאד, בודאי אין בדינו להבדיל בין האור ובין החשך.

על כן רחם עלינו ועזרנו והושיענו שזוכה על כל פנים לאמונה שלמה, ותהיה אמונתנו חזקה כל כך כאלו אנו רואין בעינינו ממש מה שאנו מאמינים בו באמת ונזכה להאמין בו

יי אלהינו שאתה משגיח בהשגחה פרטית בכל עת, ואתה עושה חדשות ונפלאות בכל עת בכל דור ודור על ידי צדיקיך האמתיים שבכל דור. ואזכה להאמין שיש הבדל והפרש גדול בין המופתים והחדושים הנעשים על ידי הצדיקים האמתיים, ובין המעשיות הנדמים למופתים הנעשים על ידי הרשעים, או על ידי המערבים מוטב ורע, אשר עדין אינם ראויים לזה לעשות מופתים בעולם, ומתלבשים בטלית שאינו שלהם, אשר יש הבדל והפרש בין מעשיהם של אלו למעשיהם ומופתיהם של הצדיקים האמתיים כמו בין האור ובין החשך. באופן שאזכה תמיד לספר ספורי מעשיות מצדיקים אמתיים שיש להם כח לטהר את מחשבותי.

רבונו של עולם מלא רחמים, אתה יודע כמה אני רחוק מטהרת המחשבה, כי פגמתי מאד מאד במחשבותי בלי שעור ומספר. וחטאתי עויתי ופשעתי הרבה מאד, והרע בעיניך עשיתי, והרבייתי לפשע נגדך מאד. ובפרט מה שפגמתי בבית קדש ובטפי המזבח הרבה מאד, והכל על ידי פגם המחשבה, אשר לא נזהרתי במחשבותי כלל, לתפס את מחשבותי לבל תצא לחוץ חס ושלום. אדרבא הוספתי חטא על פשע, ונכנסתי במחשבותי לתוך מחשבות חוץ

תקון הכפלי

טוב לומר זאת לפני אמירת העשרה מזמורים

הריני מקושר עצמי באמירת העשרה מזמורים אלו לכל הצדיקים האמתיים שפדורנו ולכל הצדיקים האמתיים שזכני עפר קדושים אשר בארץ המה ובפרט לרבנו הקדוש צדיק יסוד עולם נחל נובע מקור חכמה רבנו נחמן בן פיגא זכותו תגן עלינו, אמן.

והריני מזמן את פי להודות ולהלל ולשבח את בוראי לשם יחוד קדושא בריך הוא ושכינתיה ברחילו ורחימו על ידי שהוא טמיר ונצלם בשם כל ישראל:

לכו נרננה ליהודה. נריעה לצור ישענו: ונקדמה פניו בתודה בזמירות נריע לו: כי אל גדול יהנה. ומלך גדול על-כל-אלהים:

מז * מכתם לדוד שמרני אל כִּי-חֲסִיתִי בך: ב אמרת ליהנה אדני אתה טובתי בל-עליך: ג לקדושים אשר-בארץ המה ואדירי בל-חפצי-כם: ד ירבו עצבותם אחר מהרו בל-אסיר נספיהם מדם ובל-אשא את-שמותם על-שפתי: ה יהנה מנת-חלקי וכוסי אתה תומיק גורלי: ו חבלים נפלו-לי בנעמים אף-נחלת שפרה עלי: ז אברך את-יהנה אשר יעצני אף-לילות סרוני כליותי: ח שויתי יהנה לנגדי תמיד כי מימיני בל-אמוט: ט לכן שמח לפי ויגל בבוהי אף-בשרי ישפן לבטח: י כי לא תעזב נפשי לשאול לא-תתן חסיד חסידך לראות שחת: יא תודיעני ארח חיים שבע שמחות את-פגיו נעמות בימני נצח:

כב * לדוד משפיל אשרי נשוי-פשע בסוי חטאה: ב אשרי-אדם לא

יחשב יהנה לו עון ואין ברוחו רמיה: ג כִּי-הִתְרַשְׁתִּי בְּלוֹ עֲצָמִי בְּשֹׁאֲנִי בַל-הַיּוֹם: ד כי יומם ולילה תכבד עלי לדך נהפך לשדי בחרבני קיץ סלה: ה חטאתי אודיעך ועוני לא-כסיתי אמרתי אודה עלי פשעי ליהנה ואתה נשאת עון חטאתי סלה: ו על-זאת יתפלל בל-חסיד א אליך לעת מצא וכן לשפך מים רבים אליו לא יגיעו: ז אתה סתר לי מצר תצרני רגי פלט תסובבני סלה: ח אשפילך א ואורך בדרוך-ו חלף איצעה עליך עיני: ט אל-תהיו א כסוס כפרד אין הבין במתג-ורסן עדיו לכלום בל קרב אליך: י רבים מכאובים לרשע והבוטח ביהנה חסד יסובבנו: יא שמחו ביהנה וגילו צדיקים והרנינו בל-ישרי-לב:

מזא * למנצח מזמור לדוד: ב אשרי משפיל אל-הל ביום רעה ימלטהו יהנה: ג יהנה ישמרהו ויחיהו אשר ואשר בארץ ואל-תתנהו בנפש איביו: ד יהנה יסעדנו על-ערש דוי בל-משפכו הפכת בחילו: ה אני אמרתי יהנה חנני רפאה נפשי כי חטאתי לך: ו אויבי יאמרו רע לי מתי זמות ואבד שמו: ז ואם-בא לראות שוא ידבר לבו יקבץ-און לו יצא לחוץ ידבר: ח יחד עלי יתלחשו בל-שנאי עלי יחשבו רעה לי: ט דבר בליעל יצוק בו ואשר שכם לא-יוסף לקום: י גם-איש שלומי א אשר-בטחתי בו אוכל לחמי הגדיל עלי

עקב: יא ואתה יהנה חנני והקימני ואשלמה להם: יב בזאת ידעתי כי חפצת בי כי לא-ירע איבי עלי: יג ואני בתמי תמכת בי ותציבני לפניך לעולם: יד ברוך יהנה אלהי ישראל מהעולם ועד העולם אמן ואמן:

מב * למנצח משפיל לבני-קרח: ב כאל תערג על-אפיקי-מים בן נפשי תערג אליך אלהים: ג צמאה נפשי אלהים לאל חי מתי אבוא ואראה פני אלהים: ד היתה-לי דמעתי להם יומם ולילה באמר אלי בל-היום איה אליהך: ה אלה אזכרה ואשפכה עלי נפשי כי אעבר בסף אדדם עד-בית אלהים בקול-רנה ותודה המון חוגג: ו מה-תשתוחחי נפשי ותחמי עלי הוהילי לאלהים כי-עוד אודנו ישועות פניו: ז אלהי עלי נפשי תשתוחח על-פן אזכרך מארץ נהרן וחרמונים מהר מצער: ח תהום-אל-תהום קורא לקול צנורך בל-משפריך וגליך עלי עברו: ט יומם יצה יהנה חסדו ובלילה שירה עמי תפלה לאל חי: י אומרה לאל סלעי למה שכתתני למה-קדר אלה בלחץ אויב: יא ברצח בנעצמותי חרפוני צוררי באמרם אלי בל-היום איה אליהך: יב מה-תשתוחחי נפשי ומה-תחמי עלי הוהילי לאלהים כי עוד אודנו ישועות פני ואלהי:

מג * למנצח אל-תשחת לדוד מכתם בשלח שאול וישמרו את-הבית

להמיתו: ב הצילני מאיבי אלהי ממחקומי תשגבני: ג הצילני מפעלי און ומאנשי דמים הושיעני: ד כי הנה ארבו לנפשי נגורו עלי עזים לא-פשעי ולא-חטאתי יהנה: ה בלי-עון ירצון ויכוננו עורה לקראתי וראה: ו ואתה יהנה אלהים צבאות אלהי ישראל הקיצה לפקד בל-הגונים אל-תחן בל-בגדי און סלה: ז ישובו לערב יחמו כפלב ויסובבו עיר: ח הנה יביעון בפייהם חרבות בשפותיהם כימי שמע: ט ואתה יהנה תשחק-למו תלעג לכל-גוים יעזו אליך אשמרה כי-אלהים משגבי: יא אלהי חסדו חסדי יקדמני אלהים יראני בשררי: יב אל-תהרגם א פן-ישכחו עמי הניעמו בחילך והורידמו מגגנו אדני: יג חטאת-פימו דבר-שפתימו וילכדו בגאונם ומאלה ומפכש יספרו: יד בלה בחמה בלה ואינמו וידעו כי-אלהים משל ביעקב לאפסי הארץ סלה: טו וישובו לערב יחמו כפלב ויסובבו עיר: טז המה ינעו יניעון לאכל אם-לא ישבעו וילינו: יז ואני אשר עזך וארגן לבקר חסדך כי-היית משגב לי ומנוס ביום צר-לי: יח עזי אליך אומרה כי-אלהים משגבי אלהי חסדי:

עז * למנצח על-יחיו ידותון לאסף מזמור: ב קולי אל-אלהים ואצעקה קולי אל-אלהים והאזין אלי: ג ביום צרתי אדני דרשתי ידי לילה נגרה ולא תפוג מאנה הנחם

נפשי: ^ה ואזכרה אלהים ואהמיה
אשיחה ^א ותתעטף רוחי סלה: ^ה אחזת
שמרות עיני נפשמתי ולא אדבר:
^ו חשכתי ימים מקדם שנות עולמים:
^ז ואזכרה נגינתי בלילה עם-לכבי
אשיחה ויחפש רוחי: ^ה הלעולמים
ינח ^א אדני ולא-יסיף לרצות עוד:
^ט האפס לגצח חסדו גמר אמר לדר
דר: ^י השבח חנות אל אם-קפץ באף
רחמי סלה: ^{יא} ואמר חלתי היא
שנות ימין עליון: ^{יב} אפיר אֶזְכֹּר
מעללי-יה ^{יג} פי-אזכרה מקדם פלאף:
^{יד} והגיתי בכל-פעלך ובצלילותיך
אשיחה: ^{טו} אלהים בקדש דרבך מי-
אל גדול כאלהים: ^{טז} אתה האל עשה
פלא הודעת בעמים עזך: ^{טז} גאלת
בזרוע עמך בני-יזעקב ויוסף סלה:
^{יז} ראוד מים ^א אלהים ראוד מים יחילו
אף ירגזו תהמות: ^{יח} זרמו מים ^א עבות
קול גתנו שחקים אף-תצציד יתהלכו:
^{יט} קול רעמך ^א בגלגל האירו ברקים
תכל רגזה ותדעש הארץ: ^כ פים דרפך
ושבילך ושכילך במים רבים ועקבותיך
לא נדעו: ^{כא} נחית כצאן עמך ביד-
משה ואהרן:

כחציר יחלף: ^א בבקר יציץ וחלף
לערב ימולל ויבש: ^ב פי-כלינו באפך
ובחמתך נבלנו: ^ג שתי שתי עונתנו
לנגדך עלמנו למאור פניך: ^ד כי כל-
ימינו פנו בעברתך פלינו שנינו כמו-
הגה: ^ה ימי-שנותינו בהם שבעים שנה
ואם בגבורת ^א שמונים שנה ורהבם
עמל ואון פי-גז חיש ונעפה: ^{יא} מי-
יודע עז אפך וידיעתך עברתך:
^{יב} למנות ימינו פן הודע ונבא לבב
חכמה: ^{יג} שובה יהנה עד-מתי והנחם
על-עבדיך: ^{יד} שבענו בבקר חסדך
וגרנגה ונשמחה בכל-ימינו:
^{טו} שמחנו כימות עניתנו שנות ראינו
רעה: ^{טז} יראה אל-עבדיך פעלך
והדרך על-בניהם: ^{יז} ויהי ^א נעם אדני
אלהינו עלינו ומעשה ידינו כוננה
עלינו ומעשה ידינו כוננה:

קה ^א הודו ליהנה קראו בשמו
הודיעו בעמים עלילותיו:
^ב שיריו-לו זמרו-לו שיחו בכל-
נפלאותיו: ^ג התהללו בשם קדשו
ישמח לב ^א מבקשי יהנה: ^ד דרשו
יהנה ועזו בקשו פניו תמיד: ^ה זכרו
נפלאותיו אשר-עשה מפתיו
ומשפטי-פיו: ^ו זרע אברהם עבדו בני
יעקב בחייו: ^ז הוא יהנה אלהינו
בכל-הארץ משפטיו: ^ח זכר לעולם
בריתו דבר צוה לאלף דור: ^ט אשר
ברת את-אברהם ושבועתו לישחק:
^י ויעמידה ליעקב לחק לישראל ברית
עולם: ^{יא} לאמר לך אתן את-אריך-
פנען חבל נחלתכם: ^{יב} בהיותם מתי

מספר כמעט וגרים בה: ^א ויתהלכו
מגוי אל-גוי מממלכה אל-עם אחר:
^ב לא-הניח אדם לעשקם ויזכח
עליהם מלכים: ^ג אל-תגעו במשיחי
ולנביאי אל-תרעו: ^ד ויקרא רעב על-
הארץ כל-מטה-לחם שכר: ^ה שלח
לפניהם איש לעבד נמכר יוסף:
^ו ענו בכבל רגלי רגלו כחל באה
נפשו: ^ז עד-עת בא-דברו אמרת
יהנה צרפתהו: ^ח שלח מלך וימיהו
משל עמים ויפתחהו: ^ט שמו אדון
לביטו ומשל בכל-קנינו: ^י לאסר
שריו בנפשו וזקניו יחכם: ^{יא} ויבא
ישראל מצרים ויעקב גר בארץ-חם:
^{יב} ויפסר את-עמו מאד ויעצמהו
מצרי: ^{יג} כה הפך לבם לשנא עמו
להתנכל בעבדיו: ^{יד} שלח משה עבדו
אהרן אשר בחר-בו: ^{טו} שמו-כם דברי
אתותיו ומפתים בארץ חם: ^{טז} שלח
חשך ויחשך ולא-מרו את-דברו דברו:
^{יז} הפך את-מימיהם לדם וימת את-
דגתם: ^{יח} שרץ ארצם צפרדעים בחריו
מלכיהם: ^{יט} אמר ויבא ערב פנים
בכל-גבולם: ^כ נתן גשמייהם כרד אש
להבות בארצם: ^{כא} ויך גפנם ותאנתם
וישפר עץ גבולם: ^{כב} אמר ויבא
ארבה וילק ואין מספר: ^{כג} ויאכל
כל-עשב בארצם ויאכל פרי אדמתם:
^{כד} ויך כל-בכור בארצם ראשית לכל-
אוגם: ^{כה} ויוציאם בכסף וזהב ואין
בשכטיו כושל: ^{כו} שמח מצרים
בצאתם פי-נפל פחדם עליהם:
^{כז} פרש ענן למסך ואש להאיר לילה:

מ שאל ויבא שלו ולחם שמים
ישביעם: ^א פתח צור ויזובו מים
הלכו בעיות נהר: ^ב פי-זכר את-דבר
קדשו את-אברהם עבדו: ^ג ויוצא
עמו כששון ברנה את-בחייו:
^ד וייתן להם ארצות גוים ועמל
לאמים יירשו: ^ה כעבור ^א לשמרו
חקיו ותורתיו יצרו הללויה:

קלז ^א על נהרות ^א בכל שם ישכנו
גם-בכינו כזכרנו את-ציון:
^ב על-ערכים בתוכה תלינו כנורותינו:
^ג כי שם שאלנו שובינו דברי-שיר
ותוללנו שמחה שירו לנו משיר
ציון: ^ד אף נשיר את-שיר-יהנה על
אדמת נכר: ^ה אם-אשכחך ירושלם
תשכח ימיני: ^ו תדבק-לשוני ^א לחכי
אם-לא אזכרכי אם-לא אעלה את-
ירושלם על ראש שמחתי: ^ז זכר
יהנה ^א לבני אדום את יום ירושלם
האמרים ערו ^א ערו עד היסוד בה:
^ח בת-בכל השודה אשרי שישלם-לך
את-גמולך שגמלת לנו: ^ט אשרי ^א
שיאחו ונפץ את-עלליך אל-הסלע:

קנ ^א הללויה ^א הללו-אל בקדשו הללויה
ברקיע עז: ^ב הללויה בגבורתיו
הללויה כרב גדלו: ^ג הללויה בתקע שופר
הללויה בגבל וכבוד: ^ד הללויה בתף
ומחול הללויה במנים ועגב: ^ה הללויה
בצלצלי-שמע הללויה בצלצלי תרועה:
^ו כל הנשמה תהלל יה הללויה:

מי יחן מציון וישעת ישראל: ^א בשבט יהנה
שבות עמו, גל יעקב ישמח ישראל: ^ב ותשועת
צדיקים מיהנה: ^ג מעותם פעת צרה: ^ד ויעזרם יהנה
ויפלטם. ויפלטם מרשעים וישעם כי חסו בו:

הַלָּכוֹת לְדָבָר סִימָן תַּרמוֹ

מֵאֵר הַגּוֹלָה קִיד:

[illegible]

הקדש בבית מדרשו מנקה שנים ומעליו שהוא פסול בסתם מתמיהין וכו' ובהב הרב הפניד ויש קצת אחרונים מחמירין בדברי ת"א ויל וכן ראוי להורות עד כאן לשונו וכמו שכתב הרמ"א ק ארחות חיים בשם בעל התשלמה.

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

יא. שְׁאֵפֶשֶׁר. וְכִי חָנַתְבּ דְּכִיבֵשׁ רֵאשׁוֹ אֶמְלוּ אִי אֶפְשֵׁר בְּאַחֵר אֵין לְכַרֵּךְ עָלָיו.
עֵין שָׁם:

וְשִׁטּוֹת שֶׁעַל כָּל פְּנֵים צָרִיךְ אֲרוֹךְ שְׁלוֹשָׁה טַפְחִים, וְאֵף עַל מִי שֶׁצָּרִיךְ לִמְדָּה בְּסִיפָתוֹ וּשְׂפוּעוֹ שֶׁבְּאַמְצָע הַקֶּנֶה, לִית לֵן בָּהּ כָּל שְׁעָלָיו חוּמִין אֶת עֵצוֹ כְּדִינוֹ:

בַּאֲזֹר הַלֵּכָה

[illegible][illegible]

ל, אלא פסול בכל הימים. ולעניות דעתי, בעל ההשקפה איננו יחיד בדבר הזה, דגם דעת הרב המגיד כן הוא בדעת הרמב"ם שכתב במקו ח מהלכות

שער הציון

[illegible]

לוח עמוד היומי: יום ה כג חשוון תשעו ♦ יום ו א כסלו תשמב ♦ שב"ק ו חשוון תשפז ♦ יום א יא תשרי תשצב ♦ יום ב טז אלול תשצו ♦ יום ג כג אב תתא

לעמוד הבא

לקוטי

ה"א הזאת נג נד

מוהר"ן

ס:

והא דף לשון רבנו זכרנו לברכה מתחילה הזאת, שכתבה בתכלית הקצרה. וזהו:
המחלף בדרך יחיד, הנעור בלילה וכו', דע, שעקר המבטול, שאדם מבטל ושתו ונעשה אין, ונכלל באחרות השם ותקדו, אין זה אלא עלידי התבודדות. והתבודדות צריך מקום וזמן מיוחד, שלא יכלול אותו המונעים. והזמן הוא בלילה, הינו: הנעור בלילה, שאז הכל ישנים. והמקום הוא בדרך יחיד, ולא בדרך רבים, שלא יפסיקו עובדי דרכים, אלא דקא בדרך שאין רבים הולכים שם, שם ילך ותבודד, ומינו: והמחלף בדרך יחיד, ואז יכול לפנות לבו מכל וכל, ויכול לבוא לבטול כל המשות, ומינו: והמספג לבו בלילה, ואז, כשנתבטל לגמרי, אזי הוא נכלל באחרות השם ותקדו, ואז הוא בא לבחינת מתיב, כי הקדושה בדרך יחיד המציאות, וכל הדברים הם אפשר המציאות, וכשנתבטל ונכלל באחרות, אזי הוא יוצא מבחינת אפשר, ונכלל במתיב, וזה בחינת: חרי זה מתחיל בגופשו:

נג

גם זה לשון רבנו זכרנו לברכה

עקר הולדה תלוי בה"א, בבחינת (מאמט 10): הא לכם ודע. ואברהם ושרה לא הולידו עד שהגיעו לה"א הזאת (11). כי עקר הולדה - עלידי הדעת, בבחינת (סס 1): ודע אדם וכו', וקטן אינו מוליד (מדרין סח). ועקר הדעת, הינו שישמש בדעתו, הינו שיוציא את שכלו מבה אל הפעל, כי גם לקטן יש דעת, אבל אז הקטן עדין מדעת בבה ולא הפעל, כי לא השתמש בדעתו, ולא הוציא אותו מבה אל הפעל. וזו שהוא שלם בדעתו, שהוציא אותו מבה אל הפעל, והשיג בדעתו מה שאפשר לדעת האדם להשיג בדעתו, אזי הוא קרוב לדעת הקדושה בדרך יחיד, ואין חלוק בין דעת האדם לדעת השם ותקדו, אלא המשה דברים, כפונק, ואז דעתו יונק מדעת השם ותקדו, שהוא בחינת ה"א, ואז מוליד: ולתשלים את דעתו, שיהא שלם בדעת, אי אפשר אלא עלידי עסק, שעוסק עם בניאדם לקרוב לעבודת השם ותקדו, עלידיה נשלם דעתו, כי הם מחדרין דעתו, בבחינת: ומתלמדי יותר מכלן (סכס 1), וכשכל זה תלמידים נקראים גנים (סכס 1) ואחרים עליו ושתים לבדן, כי עלידם בא תהולדה. וכשכל זה אברהם ושרה נרחו את עצמן לגי גרים, כי עלידיהם השלים דעתם ונתקדו להא הזאת, הינו לדעת השם ותקדו, וזכו לבנים, כי עלידי גרים נתגדל דעתם, בבחינת: ומתלמדי יותר מכלן. אבל מי שאין שלם בדעתו, והוא רחוק מדעת האדם, כלישון מדעת השם ותקדו, שהוא בחינת ה"א, ואז הוא קטן ואין מוליד. וזה הפעם שהצדיקים מניעים את עצמן, ורודפים אחר בניאדם לקרוב לעבודתו ותקדו, אין זה כדי להרבות כבודם, הם ושלום, אלא כדי לתשלים דעתם, בבחינת: ומתלמדי יותר מכלן. וכשכל זה ביד הצדיקים לקדו עקרית, הם יש שלמים בדעת, וקרובים לדעת עליו, ואין בין דעתם לדעת השם ותקדו אלא המשה דברים כגל. והמשה דברים, היא היא דעת השם ותקדו, שמשם תהולדה. וזה (סכס 1): שלשה דברים מרחיב דעתו של אדם: אשה נאה ודירה וכלים. אשה, הינו החקר מנהג בשם אשה,

(א) עין חריש ושרה על פסוק מאז לידך. (א) ראה בהמשכת וזהות סכס' מוהר"ן זל

שיהא לו חקר ממנו כפונק השנה, שיהא ראוי לקבל שכל ודירה נאה, הינו הדירה, כפונק (סכס 1): חבל על מאן דלית לה דירה, כי צריך שיהא דירה חסא קודמת להקביתו (אמט 10). וכלים, הינו תלמידים הננים שיקבלו כפונק. וכשיש לו כל אלו הכחות, יכול לבוא לשלמות הדעת. ואילו הן המשה דברים, שנכלל מדעו מן מדענו הראשון - שבמדעו האחר יודע ודעות רבות, ואין רבוי במדעו. השני - ידע הדברים קדם המצאם, אפילו בשאין להם הנהגה כלל. והשלישי - שפדעו מקור דברים שאין להם תכלית. והרביעי - שאין שני בדעתו, ואין שני כשיודע הדבר בבה, ואחר כך שב פעל. והחמישי - שידעתו אין מוציא הדבר מאפשרותו: עד כאן לשון ז"ל:

והא דף נסחא שנה, שכתבתי בעצמי קצת מזה, כפי מה ששמעתי, וזהו:

כשאדם זוכה לשלמות הדעת, הינו שזוכה לדעת שאי אפשר לאדם לדע יותר, ולא היה הפרש בין דעתו לדעת השם בשלמות לדעת השם ותקדו, כחמש בחינות, והם מפרשים כפפריים. וצריך האדם להשתדל שיוציא לשלמות הדעת, מה שאי אפשר לאדם לדע יותר, ולא היה הפרש בין דעתו לדעת השם ותקדו רק בחמישה דברים אלו, שאילו המשה דברים אי אפשר לשכל אנושי לדעת, אם לא מי שהוא למעלה ממין אנושי. אך לכות לשלמות הדעת הוא עלידי גרים, כמו שאמר רבותינו וזכרונם לברכה: תיבה למדתי מרבותי, ומתלמדי יותר מכלן, כי עלידי שכל אחד מקשה לשואל, כי כל אחד יש לו מניעה לעבודת השם ותקדו, וצריך להשיב לכל אחד על שאלתו, עלידיה נשלם דעתו, ועלידיה זוכה לבנים, כי קטן אינו מוליד, כי אין לו דעת השלם, אך כשזוכה לדעת השלם זוכה לבנים. ועליזין באברהם, שהוא היה מניי אנושים ושרה מניי נשים (כד 10), עלידיה זכה לשלמות הדעת, שלא היה הפרש בין דעתו לדעת השם ותקדו, אלא אלו המשה דברים, ועלידיה זכה לתה"א הנ"ל. ועליזין אברהם אינו מוליד, אברהם מוליד (סס 10), כי עלידי שלמות הדעת, שהוא בחינת ה"א, זכה לתוליד:

נד

ויהי מקץ שנתיים ימים ופרעה חלם והנה עמד על תיאר. והנה מן התיאר עלת שבע פרות וכו' (מאמט 12)

וי אליך גדלת מאד, הוד ותקדו לבשת. עמה אור בשלמה נוסח שמים כירעה: (תחילת קד)

א כי צריכין לשמר מאד את הגרון, שלא יפל לשכחה, בחינת מיתת חלב, ועקר התקון הוא לזכר מיד בעלמא דאחי, שלא יתה בדעתו, הם ושלום, שאין עולם אלא אחד, ועלידי מה שמדבק מחשבתו בעלמא דאחי, עלידיה נעשה יחיד ה' אליך הנ"ל. (פי ה' אליים הוא בחינת שם מלא, שהוא בחינת עלמא דאחי, כפונק, וכן מכאד כסא משפטים דף צח על פסוק זה: ה' אליך - דא שיהיה דמהמנותה, סליקו דמהשבה ועלמא דאחי):

לקוטי הלכות

הלכות נטילת ידים והלכה ו ארצה חיים

גב כי התרשת מרמזין על השיט וכר, כמו שאמר רבותינו ז"ל (פסחים טז, ב) כי היו מקורין חייבה בטיט וחמר וכר, הינו כי צריך לזכר שהנה משקע בטיט הינו לפי מעשיו והקדוש ברוך הוא מצלהו משם, בבחינת (תהלים ט, א): "ועלני מבור שאון מטיט הינו" וכר, ועל-כן בודאי בהכרח לסבל המרידות ההן, כי הכל בחסד וברחמים לפי מעשיו וכנ"ל:

יח וזה שחפץ אחר קריעת ים סוף כתיב (שמות טו, כג, כד): "ויבאוך מרתך ולא יכלו לשאת מים מנה" וכר, שם שם לו חק ומשפט ושם נסחו, כי זה עקר הנסיון לכל אדם המתחיל להתקרב, שצריכין לסבל המרידות שעובר עליו, וכנ"ל. וזהו (שם, כז): ויאמר אם שמוע תשמע לקול ה' אלהיך וכר, כל המחלה אשר שמוע במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רפאך - וכבר נתקשו רבותינו ז"ל הפסוק זה (פסחים קא, א) אך על-פי הנ"ל מבאר היטב, כי מבטיחם בהכחה גדולה הנ"ל, הינו אף-על-פי שלפי מעשיהם מקדם היה ראוי שיבוא עליהם כל המחלה אשר במצרים, חס ושלום, כי הלא אי אפשר להתרפאות כי אם על-ידי מרידות כנ"ל, אך הקדוש ברוך הוא מבטיחם שבחסדו יחוס עליהם ולא ישום עליהם כל המחלה אשר במצרים, כי אם כן לא היו יכלים לסבל והיו לאחר יאוש, רק שיתנה מקל עליהם בכל מה דאפשר ולא ישלח להם כי אם כפי יכלתם. וזהו כי אני ה' רפאך - הינו שאני ה' שחנן רחמן גדול עוסק ברפואתך, ועל-כן בודאי לא אשלח עליך מרידות כפי מעשיו, שהוא בחינת "כל המחלה אשר שמוע במצרים", רק ארפא אותך ברחמים במעט מרידות כפי יכלתך, באופן שתסבל ותתרפא, וזהו כי אני ה' רפאך, ובודאי ארפא אותך קרואי וכנ"ל:

ראשי פרקים להלכות פסח המהרש"ה הלכות נטילת ידים ופסח, ע"פ התורה כי ברחמים ונהגם"

יט וזה בחינת ארבע נוסות של יין. כי יין בקדושה זה בחינת התגלות הרצון, בבחינת (עירובין סה, ב): "כל המתפתה בינו" וכר, בחינת "וחכף כיון ששוב חולץ לדודי למישרים" וכר (שיר השירים ו, א), ופרש רש"י: "אהבת המישר", בחינת אהבה והשתוקקות ורצון מפלג, ונכנאח בחוש, שמי שהוא רוא שמים ושותה יין בקדושה בשבת ויום טוב וכר, אזי יתעורר לבו בהשתוקקות נמרץ להשיג יתברך. כי יזה - הינו משמחו (ויקרא טו, א). בחינת (תהלים קד, טו): "ויין ושמח לבב", ושמחה הוא בחינת הרחבת הלב בהשתוקקות נמרץ לה' יתברך.

יז בחינת אכילת מרור בליל פסח. כי כלליית העולמות הנ"ל שהוא עקר התקון שזוכין בפסח, זה בחינת 'שלום', שעושים שלום בין הנפש והגוף בין ימין ושמאל בין דרי מעלה לדרי מטה וכר, כנ"ל, וזה השלום אי אפשר לזכות כי אם על-ידי מרידותא, על-כן צריכין לאכל מרור עם הפסח והמצה, שהם בחינת כלליית העולמות כנ"ל:

יז והמרידות שצריכין לסבל הוא בכמה בחינות, כי הרבה צריכין לסבל מרידות ממש מרובי המניעות והסתובבים להתקרב לנקדת האמת, ומניעות מחמת פרנסה, ולפעמים יסורי הגוף או מבנים, חס ושלום. וגם הקשיחות והבלבולים המעקמין את הלב שצריכין לברח מהם והעקר על-ידי בחינת שתיקה כנ"ל, גם זה בחינת מרידות, בבחינת (שמות א, יד): "ויקראו את חיהם בעבודה קשה" - 'בקשאי' (תקני וזה, תקון יג, כח), וכמו שכתוב במקום אחר (דלויט' מנא סימן טו), ובכמה אפנים - זה המרידות קשה מהכל, כי העקר לשבר מניעות המוח שפא מחמת הקשיחות ועקמימיות שבלב.

אכ"ז מי שרופח לחוס על עצמו להקלט מבאר שחת ומטיט הינו, בהכרח שישב מרידות אלו כפי בחינתו, ואז יזה שלום שהוא בחינת קשר וכלליית העולמות שהם כל הבחינות הנ"ל. אבל צריכין לידע ולהאמין שהשם יתברך שולח המרידות ברמנות, ומשליך כל חטאתיו אחר גור, ואינו שולח לו מרידות כפי עוונותיו רק כפי יכלתו, כמו שכתוב שם בסימן הנ"ל, אבל על כל פנים בהכרח שישב זה המרידות.

יז בחינת שמשבלין המרור בתרסת (שלח צירן ארץ חיים סימן טפה סעיף א), ואמר רבותינו ז"ל (פסחים טז, ב): "דחם הקדוש ברוך עלן". הינו כנ"ל, שלפי מעשיו לא היה לו כח לסבל המרידות המגיע לו, אך השם יתברך ממעט המרידות כנ"ל, כי ירחקנו חס עלן, כנ"ל.

יז חס - רות' כמבוא (פיר עין חיים שער חג הפסח פרק ו ז), כי רות נמצא על בחינת דוד - שרונה להקדוש ברוך הוא בשירות ותשבחות' וכר, כמו שאמר רבותינו ז"ל (בבא בתרא יד, א), הינו שהתקנת המרידות הוא על-ידי שמרין להקדוש ברוך הוא בשירות ותשבחות, דהינו שידעין האמת, שהכל בחסד וברחמים והקדוש ברוך הוא חס עלן וממעט המרידות כנ"ל. ועל-כן אנו צריכין להודות לו ולשבחו בשירות ותשבחות בבחינת (תהלים טא, א): "בה' אהל דבר באלהים אהל", כי הכל בחסד גדול כנ"ל.

כלליית העולמות שהוא עקר התקון שזוכין בפסח, זה בחינת 'שלום', שעושים שלום בין הנפש והגוף בין ימין ושמאל בין דרי מעלה לדרי מטה וכר, כנ"ל, וזה השלום אי אפשר לזכות כי אם על-ידי מרידותא, על-כן צריכין לאכל מרור עם הפסח והמצה, שהם בחינת כלליית העולמות כנ"ל:

לסבל מרידות מרובי המניעות והסתובבים להתקרב לנקדת האמת, ומניעות מחמת פרנסה, ולפעמים יסורי הגוף או מבנים, חס ושלום. וגם הקשיחות והבלבולים המעקמין את הלב שצריכין לברח מהם והעקר על-ידי בחינת שתיקה כנ"ל, גם זה בחינת מרידות, בבחינת (שמות א, יד): "ויקראו את חיהם בעבודה קשה" - 'בקשאי' (תקני וזה, תקון יג, כח), וכמו שכתוב במקום אחר (דלויט' מנא סימן טו), ובכמה אפנים - זה המרידות קשה מהכל, כי העקר לשבר מניעות המוח שפא מחמת הקשיחות ועקמימיות שבלב.

הרצון לחוס על עצמו - הכרחי שישב מרידות אלו כפי בחינתו, ואז יזה שלום שהוא בחינת קשר וכלליית העולמות שהם כל הבחינות הנ"ל. אבל צריכין לידע ולהאמין שהשם יתברך שולח המרידות ברמנות, ומשליך כל חטאתיו אחר גור, ואינו שולח לו מרידות כפי עוונותיו רק כפי יכלתו, כמו שכתוב שם בסימן הנ"ל, אבל על כל פנים בהכרח שישב זה המרידות.

יח. וזה שחפץ אחר קריעת ים סוף כתיב (שמות טו, כג, כד): "ויבאוך מרתך ולא יכלו לשאת מים מנה" וכר, שם שם לו חק ומשפט ושם נסחו, כי זה עקר הנסיון לכל אדם המתחיל להתקרב, שצריכין לסבל המרידות שעובר עליו, וכנ"ל. וזהו (שם, כז): ויאמר אם שמוע תשמע לקול ה' אלהיך וכר, כל המחלה אשר שמוע במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רפאך - וכבר נתקשו רבותינו ז"ל הפסוק זה (פסחים קא, א) אך על-פי הנ"ל מבאר היטב, כי מבטיחם בהכחה גדולה הנ"ל, הינו אף-על-פי שלפי מעשיהם מקדם היה ראוי שיבוא עליהם כל המחלה אשר במצרים, חס ושלום, כי הלא אי אפשר להתרפאות כי אם על-ידי מרידות כנ"ל, אך הקדוש ברוך הוא מבטיחם שבחסדו יחוס עליהם ולא ישום עליהם כל המחלה אשר במצרים, כי אם כן לא היו יכלים לסבל והיו לאחר יאוש, רק שיתנה מקל עליהם בכל מה דאפשר ולא ישלח להם כי אם כפי יכלתם. וזהו כי אני ה' רפאך - הינו שאני ה' שחנן רחמן גדול עוסק ברפואתך, ועל-כן בודאי לא אשלח עליך מרידות כפי מעשיו, שהוא בחינת "כל המחלה אשר שמוע במצרים", רק ארפא אותך ברחמים במעט מרידות כפי יכלתך, באופן שתסבל ותתרפא, וזהו כי אני ה' רפאך, ובודאי ארפא אותך קרואי וכנ"ל:

יט. וזה בחינת ארבע נוסות של יין. כי יין בקדושה זה בחינת התגלות הרצון, בבחינת (עירובין סה, ב): "כל המתפתה בינו" וכר, בחינת "וחכף כיון ששוב חולץ לדודי למישרים" וכר (שיר השירים ו, א), ופרש רש"י: "אהבת המישר", בחינת אהבה והשתוקקות ורצון מפלג, ונכנאח בחוש, שמי שהוא רוא שמים ושותה יין בקדושה בשבת ויום טוב וכר, אזי יתעורר לבו בהשתוקקות נמרץ להשיג יתברך. כי יזה - הינו משמחו (ויקרא טו, א). בחינת (תהלים קד, טו): "ויין ושמח לבב", ושמחה הוא בחינת הרחבת הלב בהשתוקקות נמרץ לה' יתברך.

בפ:

עין משפט
גר מצוה

[illegible]

לעזי רע"י

פילטרי"ש. לבדים (מצעים של לָבֵד).
טרצוויר"ש
[טריצידור"ש]. מקלעת.

רבינו גרשום

[illegible]

אמה טוטל עבש'ן י' חזק וזו אהבתו
מתלמדה קלה יחזק לו להצטל וליחול וזו
היא על יד פרש שפוטל וזו אהבתו
מ' ד'כ' היי טוטל פ' וסכר' לדון ולהעדיף
מתלמדה ובענין זה תיךר פוטל שפוק אלה
היא על זון אהבתו וסכר' וגם ס' פירש
טעינה בשכר לא אמר אלה משום ד'כ' י'
אחיה חיה על אלה קרין ענה בשעת
גדל אלה יח' על אלה יח' ענה בשעת
עליה עלה יח' [אלה] כאחיה שכר שאח
פירוש מתוך חזק אלה הלשון שפוטל
וענין השכר לא מתקן אהבתו י' ד'כ'
פוטלס ומלא שדה שיהא לזה נותן לו
עני מלא קומה לדון שפוטל
לגמר יח' פ' שפוטל אלה שפוטל
שכר יח' אלה אלה יח' שפוטל
שפוטל דלית לו ערמה אלא ספסל אלה
זו ענין שפוטל יח' ער' לפי ענין שפוטל
אמר אפילו לא טעל עמו אלה ציר כ'
ומתוך כ' מאיר קמלה התושב שפוטל
זו ענין שפוטל יח' זונה ענין שפוטל
שפוטל דכפולט צל היי ציפוטל וצטל
שפוטל מתלמדה מזהב יח' היי שפוטל
שפוטל אלה שפוטל יח' וישפוטל מתלמדה
ורעני מנחל פירש שפוטל צל
היה שפוטל שפוטל ב' הרהב מ'

עד כמה פרק רביעי בכורות

לעצור ולעשות פסח ולהכי צעי
והשתחא יש שלשה עיניים צבית
צבית שמאי מנפח וטהור וללמוד
ד הצריות שרי ליטמא בלא ניפוח

וְרַבִּי יְהוֹדָה בַּר אֲמִי מִשְׁמִית דְּרַבִּי יְהוֹדָה אֹמֵר
אֵיבֵת הַפֶּרֶס שֶׁנִּשְׁדַּשׁ מִחוּר אֶ"ז בִּשְׁאֵר מִרְמָאוֹת
דְּלֹא מוֹהָר עַל לֵעִיּוּרוֹ: אִם אֵת הָעֵץ מִכּוֹרֵב עַל
הַחֲמוּר: תֵּנָא כֹּמַעַל כְּמַל אֹמֵר אֲבִי ז' כִּמְפַעַל
כְּמַל שֶׁל אוֹתָהּ מֵלֶכֶת: מִתְנִי^א הַחֲשׁוֹד
עַל הַכְּבוֹרוֹת אֵין לִקְחִין מִמֶּנּוּ ב' כִּשֶׁר צְבֵאִים
וְלֹא עוֹרוֹת שֶׁאֵינָן עֹבְדִים רַבִּי אֶלְעֻזָּר אוֹמֵר
לִקְחִין מִמֶּנּוּ עוֹרוֹת שֶׁל נִקְבָּה וְאֵין לִקְחִין
מִמֶּנּוּ צִמֵּר מִלּוּבֵן וְצוּאי אֲבָל לִקְחִין מִמֶּנּוּ מוֹי
(ב) וּבִגְדֵינָם: גִּמ' כִּשֶׁר צְבֵאִים דְּמִיחֵלָה
דְּבַעְדֵּינָם וְלֹא עוֹרוֹת שֶׁאֵינָן עֹבְדִים הֵיא
עֹבְדִים וּבִנְיָן אִם אֵיתָא דְכְּבוֹר הוּא לֹא
הוּא חוּרָא בִּיה כְּבוֹר אֵין שְׁמֹנֶה ב' בֵּית רִבִּין
מִפְסוּל אִלּוּ מִינָא: רַבִּי אֶלְעֻזָּר אוֹמֵר לִקְחִין
מִמֶּנּוּ עוֹרוֹת שֶׁל נִקְבָּה: מִאי טַעְמָא מִידַּע
דִּיעֵי וְת"ק אִלּוּ זֶכֶר נִמְי חֵיק לִכְבוֹרֵתָהּ וְאֹמֵר
עֹבְדִים אֲכִלְתוּ וְאֹדֶךְ בִּין עֲבָדִים מִידַּע דִּיעֵי:
אֵין לִקְחִין מִמֶּנּוּ צִמֵּר מִלּוּבֵן וְצוּאי: הַשְׁתָּא
צִמֵּר מִלּוּבֵן לֹא וּבִנְיָן צוּאי מִיבֵיעֵי אֲלֵא חֲרָא
תַּנִּי צִמֵּר מִלּוּבֵן מִצִּיאָתוֹ: אֲבָל לִקְחִין מִמֶּנּוּ
מוֹי וּבִגְדֵינָם: הַשְׁתָּא מוֹי וּבִנְיָן עֹבְדִים מִיבֵיעֵי
מִאי בְּגֵדִים נִסְמִי: מִתְנִי^א הַחֲשׁוֹד עַל
הַשְּׁבִיעִית אֵין לִקְחִין מִמֶּנּוּ פֶּשֶׁת וְאֶפִּילוּ
שֶׁק אֲבָל לִקְחִין מִמֶּנּוּ מוֹי (ב) וְאֵרִיג: גִּמ'
הַרְחָק מוֹי וּבִנְיָן אֵרִיג מִיבֵיעֵי מוֹי
אֵרִיג תִּיכִי: מִתְנִי^א הַחֲשׁוֹד לְהִיּוֹת מוֹכֵר
תְּרוּמָה אִלּוּ^א לְשׁוֹם חֲלוּלִין אֵין לִקְחִין
מִמֶּנּוּ אֶפִּילוּ מִים וּמַלְח דְּבִיר רַבִּי יְהוֹדָה רַבִּי
שְׁמַעוֹן אוֹמֵר יִכְלֵ שֵׁשׁ ב' זִיקַת תְּרוּמָה
וּמַעֲשֵׂרוֹת אֵין לִקְחִין מִמֶּנּוּ: גִּמ' לֵאתִיּוּ
מִאי לֵאתִיּוּ יִקְרִיב דִּגְמִס דְּמַעֲרִבֵי בְּהוּ שֶׁשֶׁן
זִית הָהוּא סִבְחָא דְּהוּא חֲשׁוֹד לִבְנוֹי
חֲרָבָא

על היום מאותה מלחלה לעסוק
וזה עד כאן לשון הקדמות ולא
ממשיך לעסוק^א על מלחלה קלה
יד לחות ולקדם אלא היה לו לפרש שטעמו^ב שזכר בעולה מאותה
מלחמה^ג (ד"ה ב' א') שבהתבאר צדקה נקיים היה על משלם לכל
קבוצותם שזכר שם שפרה כחן וזוהי למרן כן דל"ה היא נטול ש
לכתוב רחמנא טעמיה ולא בעי פירקה ובריה^ד והכנסו (ד"ה י'^ה)
לפרש לוינו גמלנו ורבינו גמלנו פירש שם^ה שמי שיש לו גמל
הרגל וזהו מוכר גמל בעל גמלו^ו ואלון ורשימים לו קבל ש
אמיה היית נטול כמותה בשאר ימות השנה שלא היית נטול
ובכן אלן כאן שום^ז וקבל ליתוי בשנת הרגל^ח וכן בשאר ימות
השנה^ט וכן שזכר לו הפועל והטעם את שזכר בו כי אצל
הם שזכר משלם אצל אינו דומה הכל טעון להכל ריקס
שם א"ל וביני אמר אי וזוהי ההם^י והוא היציאה אליו כפועל
לו (ד"ה י"ב) וכן קראו קראו מהם מלך מלך מלך מלך
על גמל ומוכרם בגמלא כפועל בטל על אותה מלחלה דבטל
ית לו ורחק^{יא} אל אמר לא קני לו כפועל בטל^{יב} והוא פ' ש
על מורה וזהו דבגמלא פירש מהם אלא שזכר בו פ' מן
י' שטעמו אומר נטול לו שזכר משלם והשטח ממני^{יג} י' שפ' ש
יתן תחתו למלחמה בטל כנטול לו שזכר כפועל בטל דברי י'^{יד}
ומלחלה ליתוי שם יצא שם תחתיו ליתוי שם על הפירוש הקדמות^י
על לגמרי ינחל אלו קשה מיד^{טו} הא דקדמאר קריבא^{טז} וזין מרובה
למלחמה חסכתא^{יז} וזהו אומר חורר נטול לו שזכר משלם אומר
(ה' כ' מ' דרבינו שם מדרשי מלך^{יח} ויציג נטול מופסעה^{יט} וזהו
כגון אצל בטל שאינו מואל מי יסירנו והוא ובעל והיה
ממשיך בטל שזכר נטול ששני בשמי טעמיה וזהו שם

דבטל הימנה דאס הייה נוקב מרגליות
ו' מרובה אס אומר לו טול כך וכך ותבטל
עסכרו אלל דבר מועט שהרי נוחה ואין זה
כמו נגר אס אומר לו אתה נטול עכשיו

מחזיקים מלאכה ושם מלאכה קלה ו
 נוח לו להצטנן ולעלות וזהו הכסף וזה
 ההוא אגרה וזהו שחזר ושמענו
 ממלכתינו וכו' וזהו מלאכה אלא יצוי
 שדבר זה עוסק מלאכה קשה אלא:
מלתג ^ה השדור על הכסור ^ה כגון
 הכסור להטיל מום בכסור: ^ה שבר
 האשור ^ה שדורו על המלך בשבט
 וימנעו המזכין על כסור הם ואומר
 שדבר זה הוא: ^ה גמ' שמעי דענן.
 שדבר זה הוא ועשון קבורה ומפסו
 ליה מצינו ^ה שדור על כסורו וזהו
 חסדו: ^ה וזהו ^ה נכבד עליו לחם

בצבחה: **מידע ידוע**, בין עור זכר
לעור נקבה: **חיות**, חומר לקבוצה
והוא כעין קבוצה וזו משלימה את
החומר של בצבחה קבוצה ואומר
בעברית: **אלה**: **אולי**, **אולי**
מולן מלאכה: **השאלה** מולן
למימר לא ממסור טרחה וזו מלבין
היא דבר שמי רצון ומסמל וזה
מילא את הכי רצון לטרחא וזה
היא לא קפד עליה ולא זכרין וזה
משמיע: **אל** לקחין ממנו
ובגדים: **לא** מבורל לא הוא טרם
לה למקדא **אשריה**: **גדים**
משמיע: **לא** מעשה ממוני אשריה
לה: **ממנו** מולן: **אולי** וזו

מבולס וזהו האסטרך לנאמנין:
ברנ החסור על השניעית
 לרוע או לעשות מחורב בסמיים:
סר כמוס ומתקון במסרק:
גב ארנ מיעעל הא גב לבל
 טווי קודם לכן ומשהיא שעתא
 אישתיא: סיני ששדות שקורין
 טרלוריס ועשין אותן מפשין
 עד שלא נעוה: **ברנ** אפי
 מיס ומת. משום קנס: וזית

ממנו תרומה: **נב' יט' אשמעין**
 בזה וזקת תרומה לא זצנין מעייה:
 תרמג

מלאכה **י"א** וצטל לגמרי ואזני עושה בשום
 דבר על שן סלע אלה וזקני לו שכרו כפועל
 ר' על מנת להציל אציה וזקני לרנן דלמרי
 א) אמרין שומר אציה כשומר חנם דמאי
 ושמא יצא שן השם ק"י נחומין תפירת
 כמה שמות נלמא **י"ב** אהא חסא
 עליה אלה חזי **י"ג** מפני שצטל אציה
 וזקני וזקני הכהאכלא בזה עטמא אלה
י"ד מלכו מרירא אלה מלאו מלאה עול
 עושה מלאכה ליושב וצטל וקאמר ההם
 שן אלהא קרי ליה פועל שן ושם ושמה
 (סע קה) א"י חטאין טווינ חטאין
 מינה וזריא דאי אשמעין רשא חטוינ
 ואלא חסא קרי פועל שן ואלא **י"ה**
 זקת שן מועט דברי ר' מאיר ר' יהודה
 ועון שזור שכרו משלם ובחוספתא שמע
 יא עזר חטאין **י"ז** שמן אומר
 ממשעין ודבא חטאין קשא אלה **י"ח** פני
 בן מועט דקאמר ר' מאיר היינו בין היה
 יא כמה היה רואה לטוב ונצטול מלאכה
 שן לגמרי אלא מאותה מלאכה המורה
 ממשכר בקל ואל יאן לו כמו שפועלים
 היה בעל **י"ט** יהיה נוטל אלה סלע:
 תרמג

מסורת הש"ס

[illegible]

רע"י

[illegible]

שיטה מקובצת

וְהָיָה כִּי יִשְׁכַּח הָאָדָם אֶת הָאֵלֶּיךָ וְאָמַר
כִּי הָיָה נֶגְלִי שְׂכָרוֹ כְּפֹעֵל:
וְלֹא מִלֹּאכָה דְּבִטֵּל מִינָהּ:
וְלֹא מִמֶּנּוּ אִפְּלוּ בָשָׂר:
וְזִבְנִין מִ"ט" וְשִׁמְעוּ
יִרְבֵּן וּמִפְסָדוֹ לֵה מִינָא:
תְּרוּמָה לְשֵׁם חֻלִּין:
הַבְּכוֹר כְּהֵן הַחֲשֹׁד:
וְהַכִּי, סִי'א דְּהֵיא דְּטִירְחָא
וְטִי' יִמְבִּיעֵי' דְּהֵיא דְּמִלָּה
וְכִי בְּהוּ הַסִּד' (י"א) כְּשֶׁ

[illegible]

וְאֵלֶּיךָ יָשׁוּבָה יְיָ אֱלֹהֵינוּ
וְנִשְׁכַּח עֲוֹנוֹתֵינוּ
כִּי אֵין עֲוֹנוֹתֵינוּ
לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ
וְנִשְׁכַּח עֲוֹנוֹתֵינוּ
כִּי אֵין עֲוֹנוֹתֵינוּ
לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ

הַתְּפִלָּה לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ

וְאֵלֶּיךָ יָשׁוּבָה יְיָ אֱלֹהֵינוּ
וְנִשְׁכַּח עֲוֹנוֹתֵינוּ
כִּי אֵין עֲוֹנוֹתֵינוּ
לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ
וְנִשְׁכַּח עֲוֹנוֹתֵינוּ
כִּי אֵין עֲוֹנוֹתֵינוּ
לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ

הַתְּפִלָּה:

וְאֵלֶּיךָ יָשׁוּבָה יְיָ אֱלֹהֵינוּ
וְנִשְׁכַּח עֲוֹנוֹתֵינוּ
כִּי אֵין עֲוֹנוֹתֵינוּ
לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ
וְנִשְׁכַּח עֲוֹנוֹתֵינוּ
כִּי אֵין עֲוֹנוֹתֵינוּ
לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ

שְׂמִינִי הַיּוֹם יְיָ אֱלֹהֵינוּ

יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ